

P E F

M. MARVLI SPALATENSIS

DICTORVM FACTORVMQVE MEMORABILIVM LIBRI SEX;

Siue,

De bene beateq; viuendi institutione ad normam vitæ Sanctorum vtriusque Testamenti, collecti atque in ordinem digesti:

Infinitis mendis diligenter repurgati, atque SS. Patrum locis sigillatim appositis insigniti, per Ioan. Foulerũ Bristolien.

Ierem. 6.

Interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea: & inuenietis refrigeriũ animabus vestris.

ANTVERPIÆ,
Apud eundem Iohan. Foulerum.
M. D. LXXVII.
CVM PRIVILEGIO.

REVERENDISSIMO ILLVSTRISS.^moq; CARDINALI CAROLO BORROMAEO, MEDIOLANENSI Archiepiscopo, Iohan. Foulerus sempiternam Felicitatem.

SI quod vnquam tempus fuit, R.^me atque Ill.^me Cardinalis, in quo fidei Catholicæ, Religionisq; Orthodoxæ ratio haberi debuit summa cum vigilantia, coniunctisque omnium Ordinum studijs opibusq;: hoc sanè illud tempus est, ad quod infelici hoc atque calamitoso nostro seculo nunc sumus deuoluti. Siue enim nequissimos hominũ mores omni vitæ licentia ac lasciuia diffluentes, siue errorũ hæresumq; repugnantissimas sectas infinita & veterum & nouorum dogmatum absurditate refertissimas, siue ex vtrisque his malis, tanquam è duabus radicibus exortam totius fidei, & humanæ erga mortales (qua ciuilis huius vitæ ratio omnis & vis potissimùm consistit) & Christianæ erga Deum (qua omnis vitæ & præsentis & futuræ virtus ac religio constat) corruptionem perniciemque manifestam consideremus: non, puto, vllo vnquam seculo extitisse illum diem, in quo iustius aut exclamare potuerit Oratorum ille facundiss. ô mores, ô tempora; aut in quo verius scriberet Apostolorum ille dilectissimus, Mundum totum in maligno esse positum. 1. Ioã. 5.

Itaq; sic planè existimandum est, aut adesse nunc in ipsis foribus supremam illam diem, & ineluctabile tempus, in quo adueniens Filius hominis vix vllam in terris sit inuẽturus fidem: aut (siquid adhuc supersit Luc. 18.

 inter-

interualli, in quo inhibetur Angelis vindicibus, vt ne noceant terræ & mari, quovsque signentur serui
Apoc. 7. Dei nostri in frontibus eorum, ac compleatur illorũ numerus, qui consummandi sunt in terra) tum demũ contendẽdum esse ac summis viribus elaborandum ijs omnibus, qui Angelo Dei cooperari, plagasque imminẽtes auertere tantisper velint à suis suorumq; ceruicibus, vt Remp. Christianam collapsam subleuare, mores deprauatos corrigere, errorum hæresumque occasiones & scandala tollere, fidem & humanam hanc inter ciues, & orthodoxam inter Dei Ecclesiæq; filios restaurare ac stabilire, omni cura & industria connitantur.

Igitur cùm in hoc vnũ sedulò incumbere teneatur pro modolo quisque suo, quicunque verè Christiani Catholiciq; viri officio deesse noluerit in hoc tempore tam turbulento, tantaque opportunitate atque adeò necessitate omnis Superum atque hominum opis, grassante etiam vbique ferè vel bellici furoris rabie, vel diræ pestis contagione non minus vndique sæuiente: quum nullum aliud in promptu esset officij genus, in quo ego mea pro condicione ac tenuitate conferre quicquã possem ad sustentandam fabricam hanc Ecclesiæ Occidentalis, non minus nunc, quàm Orientalis olim, ijsdemque planè vestigijs ac gradibus, ruinam manifestam minitãtis: imitatus sum saltem viduam illam pauperculam in Euangelio, & cùm duo minuta non haberem, at vnũ
Luc. 21. hoc de penuria reliquum mea iamdiu cupiebã mittere in gazophylacium. In quo vno si totum nunc victum meum constare ac restare dixero, post hæc tam multa ac grauia bellorum, incendiorum, direptio-

ptionumque damna & incommoda, nihil profectò à vero alienũ dicere cuiquam temerè videri debeo.

Tibi verò, Card.lis præstantiss.me qui spiritualis huius Gazophylacij Thesaurarius quidam iure dici poteris, & qui pro reædificanda Dei domo non modicum & curæ, & operis, & impendij contuleris in vita tua, omnemque adeò copiarum abundantiam profudisse diceris & in pauperib. Christi assiduè fouendis, & in bonis lapidibus & donis conquirendis ad reparandum restituendumque Templum Dei ornatum, vt meritò & Cardo & Columna quædam firmissima totius huius Diuinæ Machinæ & sis, & habearis: hoc munusculum exhibeo, quod tamen cùm quo ab Authore profectum, ac prima incude perfectum, tum quàm varia multiplicique materia & sententiarum pondere perpolitum, quãta deinde ingenij arte, adiectorumque epiphonematum grauitate, acumine & lepôre exornatum, quanto denique pietatis veræ zelo ac omnibus proficiendi studio absolutum fuerit, reputaueris; non iam munusculum aliquod exiguum aut contemnendum, sed egregium planè atque excellens Opus existimandum, ac meritò prædicandum erit, & quod non modicum quid emolumenti ad spiritualem hanc pietatis fideique Catholicæ structuram videatur allaturum: qua verò ex parte à me nõnihil honestatũ, aut potius splendori tuo (quamuis non satis pro Authoris merito ac dignitate rei, pro mea tamen facultate, diligenter certè & studiosè) restitutũ, Patrumq; Sanctorum adiectis passim authoritatib. auctum & illustratum, & à plurimis mendis vindicatum, typisq; elegantiorib. quàm vnquã antehac excusum, luciq;

ac vsui communi paulò commodius concinnatum (quanquam hoc totu pro nihilo habendum sit omnino præ eo, quod ipsemet Author effecit præstititq;) quantulúcunq; tamen est, Tuæ, vt dixi, Amplitudini dono dedicoq; : tùm sanè pro mea animi affectione erga insignes virtutes tuas omniũ sermone & testimonio tantopere prædicatas, tùm pro eo studio ac voluntate, quam ego quoque habeo de Christiana Rep. bene merendi, Catholicæq; imprimis Ecclesiæ inseruiendi, vel vnico hoc minuto, interea dum maiorem aliquam facultatẽ præbuerit Deus benignissimus: ita mihi planè persuasum habens, & meũ hunc laborem effectum fructumque aliquem feliciùs consecuturum, & Authoris tam pij doctique studium maiorem vtilitatem omnibus pariturum, quòd hæc ipsa cuncta simul dedicata, & quasi consecrata tandẽ fuerint Nomini quoq; Tuo. ex quo & multò maior apud posteros commendationis cumulus, & splendidior apud omnes honoris titulus & Authori, & ipsius operi accesserit: tantum abest, vt quisquã malignè suspicetur, vllam inde ipsi iniuriam factam, aut quicquam prorsus derogatum, quòd priori Nuncupationi præfixa sit hæc posterior, dicata quidem Personæ non minus celebri aut illustri, cùm Tua sit & fama virtutũ celeberrima, & veræ Nobilitatis splendore apud omnes Illustrissima.

Hoc ipsum ergo Opus, Cardinalis Ampliss. perinde suscipe, atque si commendatum manibusq; tuis traditum exhiberetur ab Authore ipso viuẽte adhuc (& viuit certè Deo) qui productis his atque in ordinem pulcherrimum digestis Sanctorum exemplis, quibus vita tota nostra institui, & quasi ex integro infor-

informari queat,& viuus & mortuus nonminus populo Christiano prodesse studuit, quàm Romano olim populo Valerius ille Maximus, quem noster Marcus Marulus (hoc ipso nomine vel Maximi appellatione quoque dignus.) imitatus est fortè & argumenti genere,& orationis lepôre,sed in rei ipsius dignitate atque præstantia tantũ supergressus,quantum æterna illa vita huic nostræ mortali, Diuinaque bona omnia firma & perennia, caducis his ac momentaneis antecellunt. Illam verò æternam vitam bonaque immortalia propter egregia pietatis ac virtutis opera,quæ in hac vita edidisti, Cardinalis Excellentiss. retribuat tibi Dominus in illa die: sed ita demum, vt cursum hîc prius consummes tuum, nobisque interim quàm diutissimè concedaris, tùm ad Ecclesiæ Catholicæ tam necessariam nauandam operam,tùm ad bonorum omnium non mediocrem consolationem. Antuerpiæ, Cal. Iulijs. 1577.

Qui T. Amplitudinis est Studiosissimus,

Iohan. Foulerus, Bristoliensis.

AD REVERENDOS OMNISQVE ET DOCTRINAE ET RELIGIONIS Christianæ studiosissimos Patres, Societatis IESV.

CVM huius libri studio teneri Societatem vestram, Patres Doctiss.mi Religiosiss.miq; eiusq; lectionẽ in Collegijs vestris iamdiu frequentari, intelligerem: non immeritò sanè plus quàm quatuor his annis excitatus sum & ipse ad eam curã suscipiendam, quò idem liber typis paulò elegantiorib. excusus, & emendatiore lectione exornatus in lucem prodiret, præsertim cùm vix vlla iam extarent vspiam tam pij atque eruditi Operis exemplaria. Igitur quòd hoc tam vtile, ac studiosis omnibus pijsq; viris iam diu expetitum negotium non citius expedierim, id turbulentis his temporibus adscribite, quæ nos bellicis tumultibus ac terroribus retardarunt hactenus, & ab inchoando opere sæpius absterruerunt, iamq; id inceptum intermittere coëgerũt, atque adeò olei operæq; sumptũ omnem hostili aliquo casu corrupissent ac perdidissent penitus, nisi Deus ipse manifestò nobis adfuisset, pacemq; optatißimam pro sua summa misericordia (si nos modò tanto bonò nõ indignos nosipsos præstiterimus) in terras has tandem immisisset.

Itaq; & hoc vestro studio, & meo simul animi affectu, & alijs quoq; nonnullis causis, videbar ipse mihi prouocatus, & quasi manu ductus, vt hanc nostrã in hoc libello recudendo oppellam qualemcunq;, vestræ quoque commendarem Societati. Quam quidẽ Societatem ego summè semper colui, atq; ita animo sæpißimè cogitaui, hoc vestrũ castißimum pijßimumq; Institutum diuinitus planè concessum esse postremis his nostris temporibus, quò seculi huius nequam, mores corruptißimos, fidem infirmißimam ac Religionem deprauatißimam, restituere paulatim, Remq; publ. Christianam maxima ex parte iam collapsam, ac tantùm non euersam funditus, denuò restaurare, ac suis quasi humeris sustentare niteretur: non secus profectò, quàm priscis illis temporibus laboranti similiter Ecclesiæ, varijsq; Schismatum, errorũ, hæresumq; ac scelerũ fluctibus agitatæ, penèq; interdũ obrutæ, extremasq; tunc etiã & morum & fidei iacturas patienti, Dei dono & gratia infinita missi sunt Patres illi omni memoria celeberrimi, qui suo exemplo, studio ac sapien-

sapientia cœlesti authores fuerũt instituendæ omnis disciplinæ Eremiticæ, Monasticæ, & cuiuscunque Ordinis Cœnobitici. A quibus tanquã à fontibus quibusdam puris ac perennibus ad totius Ecclesiæ decorem magnopere illustrandũ amplificandumq́, emanauit tanta vtriusque sexus varietas, & cuiusq́ ætatis tãta multitudo in omni perfectæ vitæ castitate, cultuq́ religioso erudita. In quo quid aliud voluerũt viri illi verè Euangelici, quàm vt certis regulis quasi limitibus quibusdam purior Christiani populi pars continere se posset securius, veriq́ Euangelij vestigijs insistere confidentius, non sermone tantùm ac verbo (quod nostri noui homines faciũt, idq́ solum sibi fide sua ficta satis esse falso iactitant) sed spiritu ac virtute bonorũ operũ, tùm ad suã ipsorũ vocationẽ certam faciendã, ex Principis Apostolorũ Petri consilio, tùm 2. Pet. 1. ad lumen aliquod pietatis ac vitæ sanctioris in domo Dei vniuersis hominibus clarius extollendum.

Quamobrem cùm nunc, Patres Optimi, aduenerint vestræ vices deseruiẽdi in Templo Dei, tantoq́ magis, quòd postremi omniũ videamini, quando & D. Paulus suo etiã tempore putarit, quòd ipsos Deus Apostolos nouissimos ostendisset, quibus tamen successerunt multi (vt 1. Cor. modò diximus) varijs diei horis vocati in vineam: debetis sanè ita 4. vobiscũ reputare, magnam vobis impositã esse rei bene gerẽdæ neces- Mat. sitatem, idq́ pluribus maximisq́ de causis. Primùm etenim, quantò 20. venistis serius, tantò maiore alacritate, diligentia atque industria vobis est elaborandũ, quò & aliorum quæcunque murmura leuius sustineatis, & ipsi salario vestro diurno nõ minus digni efficiamini, quàm qui venerunt primi: centuplumq́ porrò accipere mereamini, & in hoc seculo, & in futuro. Deinde verò & vos quoque facti estis spectaculum vniuerso mundo, Angelis & hominibus: quò magis vobis prudenter est ambulandum, ac vocationi vestræ incumbendum sedulò, ex quo & mundus scandalizetur minus, & Angeli tùm vobis, tùm nobis congratulentur magis; atque omnes homines ad suam salutem pacemq́ cum Deo conciliandam vos missos esse, certius agnoscant, ac palàm confiteantur. Denique (quod tamen imprimis ac præcipuè animaduertendum ac prospiciendum est) si ad correptionem nostram, in quos seculorum fines deuenerũt (ò quantò nunc magis, quàm quo tu tempore, ò Paule Dei vas electissimũ, apertissima sententia sic scriptũ 1. Cor. annis plus mille quingentis iam elapsis pronunciasti) si ad nostram, 10. inquam,

inquam, correptionem, si ad pœnitentiam mundo prædicandam, si ad scandala præsentis vitæ murmuraq; grauissima tollenda, vt ne pereamus omnes ab exterminatore propter scelera & peccata nostra, si denique ad ipsum Domini iam aduentantis diem illum horrendum, Iudiciumq; extremum ac terribilissimum quasi retardandum paululum, vos præmisit suis, tanquam ad congregandas prius dispersas oues, & reliquias Israel in Catholicæ Matris gremium colligendas: Videte Patres, per Deum Immortalem Superosq; omnes Sanctissimos, quãta, vt dixi, vobis imposita sit necessitas hoc vestrum munus solicitè obeundi, quandoquidem hæc omnia vel bona vel mala ex vestro officio vel bene vel male administrato, & vobis ipsis, & nobis omnibus impendere iam iamq; videantur.

Profectò si omnium temporũ historias memoria repetere, si Principum mundi diras persecutiones, si Schismatum hæresumq; nefanda portenta, si morum maximam deprauationem, si scelerum grauissimorum effrenatam licentiam, si hæc singula suis quæque diuisa locis, ac temporibus olim exorta varijs, velimus reputare: atque eadem nunc simul omnia quasi in vnum congesta cumulum, atque adeò supra modum aucta, nos pariter hoc vno tempore, atque vnis ijsdemq; locis opprimere, seriò animaduertamus: quid nos inde tandem expectemus euenturum, aut quem nos nostri seculi futurum exitum, meritò formidemus? Si tota ferè Asia & Africa, atq; omnis Ecclesia Orientalis olim ipsis Apostolorum fundata manibus, & primitijs Spiritus S. imbuta, atque ditata donis, propter has ipsas malorum causas defecit tamen paulatim à vera in Deum fide, ac tandem ab Ecclesiæ Catholicæ vnitate penitus auulsa, non in Paganissimũ denuò relapsa suum, sed in potestatem Christiani nominis inimicissimam redacta, Tyranni Turcici iugum barbarum, crudele, immane ferens, deplorato atque adeò desperato & rerum omnium & animarũ damno, iam diu suum casum frustra queritur ac lamentatur: quid itidem Europæ nostræ pars reliqua, quid Ecclesia hæc Occidentalis simili expectet modo, non dissimili quidem via & gradu, sed longè magis certis & manifestis vestigijs ad idem ruinæ præcipitium continuò festinans? Si ipsa oliua primitiua tantã ramorũ comminutionem passa, tanta Dei seueritate à radice penitus est excisa: quid porrò continget oleastro, vbi à radicali bonitate sua deficiens, non permanserit neque steterit firmiter in ea fide,

Rom. 11.

fide, qua Maiorum radici, & quasi pinguedini Oliuæ bonæ insertus est?
Et si (vt ipsemet dixit Seruator) in viridi ligno hæc contingunt: quid Luc. 23.
demum fiet in arido? Et meritò sanè aridos nosipsos nūc appellemus,
non tantùm bonorum operum sterilitate exiccatos penitus, sed pecca-
torum insuper conscientia, ac futurorum inde malorum expectatione Luc. 21.
& timore arescētes indies, vt ipsius quoque Seruatoris nostri disertis
vtar verbis.

Hanc igitur Occidentalem mundi Plagam, hæresum & nequitia-
rum omnium mole ruentem, & à Catholicæ fidei firmitate (qua ha-
ctenus nixa constanter stetit floruitq́) manifestè decidentem, non iam
Mahometes aliquis Saracenicus, aut Sultanus Arabicus Persicúsue,
vel etiam Tyrannus quispiam Turcicus, vt in Oriente nunc & olim
(quanquam nec ab his quoque Grassatoribus vbique tuta est aut fuit
Europa ob remotiorem suā distantiam) sed ipsemet Perditionis filius,
ipse ementitus, idemq́ mendacissimus Messias, ipse planè singularis
ille Impostor Antichristus (cuius quidem Antesignani multi, vocati 1. Ioā. 2. et 4.
& ipsi Antichristi, & olim sæpè, & nunc iam in mundo extant) vi-
detur occupaturus: eò quòd Temporum vltimorum series, & ipsum
omnium nequitiarum fastigium summum, extrema iam omnia quasi
vltrò accersere videatur. Nam si in ipso ferè mundi exordio propter
multam tunc hominum malitiam, ipsamq́ coram Deo corruptam
terram, & repletam iniquitate sua, deleuit Deus hominem quem Gen. 7.
creauit, à facie terræ, vsque ad animantia & volucres cœli: nunc in
ipso mundi exitu, cùm nullus videatur superstes Noë iustus atque
perfectus in generatione sua, neque Arca vlla amplius fabricanda ad
seruandum semen viuentium, sed neque aquarum diluuio res denuò
peragenda sit ex promisso Dei: quid restat porrò, completis iam fortè Gen. 9.
Sodomorum iniquitatibus, & Babylone magna matre fornicationum
& abominationum terræ, inebriata iam sanguine Sanctorum, & Apoc. 17.
sanguine Martyrum Iesu, quò minus ab homine & animantibus, &
auibus cœli, etiam vsque ad pisces omnes & monstra maris pertingat
Diuina vltio: nulloq́ alio iam reliquo supplicij genere, quod tantarum
impuritatum fœditates ac sordes valeat eluere, extremo sulphuris atq́
ignis incendio omnia penitus horrendum in modum concrementur?

Cùm igitur ad hanc Iudiciorum Dei tùm seueritatem, tùm acce-
lerationem tantopere formidandam, permoueant meritò, hinc gra-
uissimæ

nissimæ bellorum & pestium plagæ, quas & oculis & manibus ipsis persentimus quotidie, facileq́; in ijs agnoscimus certissima occidentis Mundi signa & præsagia: inde verò non minus, obcæcata atque ob-
2.Tim. durata tamen hominum corda, charitatis omnis refrictio, philautia
3. maxima & amor huius seculi, tāta superbiæ, blasphemiæ, proditionis, scelerumq́; omnium grauissimorum enormitas, vitæ tam parū emendatæ perpetuus cursus, tanta animorū propensio ac docilitas ad nouas & inauditas quasuis dogmatum vanitates hæresesq́; perdiscendas, Religionis verò orthodoxæ vel retinendæ, vel instaurandæ neglectus tantus, tantusq́; adeò contemptus ad intelligendum, prouidendum, & nouissima ista præcauendum: in his nos medijs malorum vndis constitutos & conclusos quodammodo (post Dei solius clementiam, quæ his ipsis quoque diebus ostensa est multis ac miris modis) nulla profectò res alia ita recreat ac consolatur, quàm ea spes & expectatio, quam modò concepimus, Patres chariss. ex industria, diligentia & solicitudine vestra in agro Dominico repurgando etiā hac nouissima diei hora. quanquam & hæc quoque Dei vnius clementia est & summum donum, ac non solùm vestrì proprium: tametsi ex mera Dei gratia quæcunq́; vobis collata sunt dona cœlitus, & Dei dona sunt & vestra, qui sua dona coronat in nobis.

Vos ergo commissum nūc vobis Gregem Domini pro parte vestra custodite sedulò, vos oues & Agnos Christi pascite, implete ministeriū vestrum, resuscitate gratiā Dei quæ in vobis est, ac collaborate Euangelio secundùm virtutem Dei qui vos vocauit vocatione sua sancta. Et (quod facitis) prædicate verum Verbum, instate opportunè, importunè arguite, obsecrate, increpate in omni patientia & doctrina. Collegia & Societates vestras bona disciplina institutas, & ab omni specie mali mundas, seuerè conseruate; vt tùm Dei nomen clarificetur in vobis, ipsiusq́; Ecclesia vnica & Catholica ab hæreticæ prauitatis corruptionisq́; omnis zizanijs expurgetur, bonæq́; frugis vberrimè prouenturæ locus abundè fiat; tùm vos quo cœpistis cursu, eodem porrò possitis semper pergere, ad vestram propriam, & nostrā, & ad ipsius vsque mundi consummationem. Vos estis sal terræ, quale iam aliâs
Luc. sæpius misit in mundum Deus ad condiendos hominum mores. Hoc sal
24. nunc bonum est. quod si & ipsum quoque euanuerit, aut insulsum aliquando fuerit: hei nobis miseris quid deinceps superest, quàm vt & vos

vos, & nos proijciamur foras, & conculcemur ab hominibus, & illo demum omnes rapiamur igne, qui in fine mundi conflagrans ac consumens vniuersa, nunquam post moritur, nec extinguitur. Sin verò, (vt admonuit Seruator hominum Iesus) retinueritis hunc salem in vobis, si pacem inter vos habueritis, si odorem bonũ vestrorum operum & Deo & mundo præbueritis, si ab instituto & disciplina primi Præceptoris vestri nihil prorsus vnquam deflexeritis, si huius mundi luxum omnẽ & delicias à vestris tabernaculis procul abdicaueritis, si in omni vitæ puritate & perfectione vosipsos castos & incontaminatos custodieritis, si nullam proficiendi hominibus occasionem prætermiseritis, si denique omnia rectè & prudenter S. Spiritus illustratione docti administraueritis (vti sanè fecistis hactenus): proculdubio & vos ipsi (tanquam pueri Iesu Socij ac Sectatores verè facti) sapientia & gratia apud Deum & homines indies proficietis, & centuplo adhuc maiora incrementa breuissimo temporis spacio accipietis, & plures terrarum Principes populiq́; gratiam & virtutem vestram admirabundi suspicient suscipientq́;, & ampliora mundi Regna Ecclesiæ Catholicæ vnitati coniungere se festinabunt, cunctiq́; mortales Hæreticorum fraudes, vanitates, & spurcitias detestabuntur magis, & Antichristi Tyrannis vltima nondum reuelabitur, neque Filius hominis aduentum suum ac Iudicium accelerabit adeò, sed expectabit tantisper conuersionem Gentium fratrumq́; suorum consummationẽ, ac tùm denique florebit adhuc denuò vbique terrarum & vna fides, & grex vnus, & vnus Pastor, in Vna, Sãcta, Catholica per vniuersum Orbem Ecclesia. Quod & vobis nobisq́; atque omnibus Christi nomen profitentibus bonum faustumq́; vt sit, tam opto ex animo, quàm id cunctis simul mortalibus necessariò expedire, horũ temporum ratio & deplorata conditio clarissimè demonstrat.

MARCI MARVLI CARMEN DE DOCTRINA

Domini nostri Iesu Christi pendentis in Cruce.

Christianus interrogat: Christus respondet.

Christianus SVmme Deus, quare mortales induis artus,
Et terras, cœli lapsus ab arce, colis?
Christus. Vt per me terrenus homo, quem torserat error,
Ad cœlum recta disceret ire via.
Christianus Quid te, qui semper procul esses crimine ab omni,
Velle pati pœnas compulit atque necem?
Christus. Erga ipsum pietas. vt quem sua culpa grauabat,
Lustratum noster ferret in astra cruor.
Christianus Quare expansa tibi tenduntur brachia? quare
Consertim iuncti sunt tibi, Christe, pedes?
Christus. Hinc illinc quoniam diuersas conuoco Gentes,
Inq; vnam stabili fœdere iungo fidem.

Sed

Sed cur demissa pariter ceruice rectum, Christianus
Sic defixa tenes ora, oculosq́ solo?
Mortales moneo, non inturgescere fastu, Christus.
Sed submissa pio colla domare iugo.
Quæ causa est nudi tibi corporis? arida quare Christianus
Stat vultu macies, membraq́ sicca rigent?
Hoc volo, ne pigeat luxum te spernere mundi, Christus.
Atque famem mecum pauperiemq́ pati.
Candida sed graciles cingunt velamina lumbos: Christianus
An ne, rogo, quicquam pars quoque tecta monet?
Hinc discas, quòd casta placent mihi corpora, & odi Christus.
Si quibus illicitus turpia nudat amor.
Quid colaphi, quid sputa notant, opprobria, flagra, Christianus
Spinea serta, Crucis cætera supplicia?
Perferat offensas omnes, non inferat vllas, Christus.
Qui super alta cupit sydera pace frui.
Vita breuis, modicus labor, optatissima merces,
Immensum semper perpetuumq́ bonum.
Quòd si quem ne summa quidem iam præmia tangunt,
Terreat æterni carceris exilium:
Indomitiq́ ignes, indiscussæq́ tenebræ,
Semper edax vermis, semper amara lues:
Horrendi gemitus, dolor acer, mœsta querela,
Assidui luctus, & sine fine malum.
Talia quippe manent, quos desertura voluptas
Nunc tenet, & blandis decipit illecebris,
Diuitias cupidis ostentans, otia pigris,
Mollibus infandæ concubitus Veneris,
Dulce merum, dulces ventri indulgentibus escas,
Inflatis pompas, fortibus exuuias.
His illecta dolis infelix turba, salutis
Immemor, in pœnas perniciemq́ ruit.
Nec monitus audit, mea nec vestigia seruat,
Denique iudicium nec timet inde meum.
Iudicium horrendum, cùm tandem venerit ille,
Ille dies iræ, turbinis ille dies:

Cum

Cum concussi ingens fragor ætheris, astra rotatu
Turbabit rapido, decutietq; globos:
Sanguinea populos terrebit lampade Luna;
Sol nulla, radios contrahet ille suos:
Cuncta trement, totusq; simul quassabitur orbis;
Angelicos videas obstupuisse choros:
Corripiet mundum flammis crepitantibus ignis;
Atque vnus fiet terra fretumq; rogus:
Mox virtute potens & Maiestate verendus
Adueniam, & rutila nube sedebo super.
Circunfusa aderunt Sanctorum millia multa,
Multa coruscantum millia spirituum.
Extemplo horrificum sonitum tuba fundet ab alto,
Diffindens terras, tartara & ima ciens.
Nec mora, consurgent omnes, quos lumine cassos
Excepit magno magna parens gremio.
Stabit & ante meum rediuiua caterua Tribunal,
Expectans pauido iussa tremenda metu.
Nanque indiscussum nihil, occultúm-ve, laténs-ve,
Nec quod quis tacitus mente agitarit, erit.
Pro meritis dabitur merces, seu vita perennis,
Seu iam non vlla mors moritura die.
Ergo, agite, ô miseri, quos nunc malus implicat error,
Dum licet, impliciti soluite vincla pedis.
Euigilate, graui ne pressos lumina somno
Occupet extremi temporis atra dies.
Cernite quàm celeri labantur tempora cursu,
Quamq; fugax nullam sentiat hora moram:
Felix qui semper vitæ bene computat vsum,
Cogitat & finem iam fore iamq; suum.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI

HIERONYMO CIPPICO, DIVINI humaniq; Iuris Consulto, Canonico & Archidiacono Metropolitanæ Spalatensis Ecclesiæ dignissimo,

MARCVS Marulus

S. P. D.

VOD fecère quidam historias euoluendo Gentilium, idem tentare mihi venit in mentem vitas lectitanti Sanctorum, vt scilicet inde exempla traherem virtutum, imitandaq́ proponerem ijs, qui & ipsi sancti esse percupiunt: Cùm præsertim natura comparatum sit, vt humanus animus ad duriora subeunda negotia magis moueatur exemplo, quàm institutione atque præceptis. Quisque enim ei operi libentius confidentiusq́ sese accingit, quod ab altero factitatum, quam quod suasum agnoscit. Nemo ferè paupertatem, humilitatem, castitatem, vigilias, ieiunia, reliquasq́ corporis fatigationes, etiamsi omnes homines ea magnificarent, obseruare animum induxisset, si nullus reperiretur, à quo antè obseruata fuissent. Atque aliquis tanto oneri nullius vires sufficere ratus, hortatoribus diceret: Hypocritæ, vt quid humeris meis imponitis, quod ipsi ne digito quidē attingere vultis? Audio monitores, non video operatores: facite ipsi prius quod præcipitis, ne tam difficile factu, quàm videtur putē, & fa-

& facienti æquè, atque asseritis, profuturum credam: nisi verbis facta respondere in vobis perspexero, non consuli mihi, sed illudi arbitrabor. Hinc quidem satis patet, vir egregie, & in Christo reuerende Hieronyme, quantum debemus illis, qui primi ita eiusmodi virtutes coluerunt, vt cæteris ad easdem capessendas aditũ aperirent, suoq; exemplo ostenderent, quarratione, quibusq; artibus veram gloriam sibi parare possent. Neque ea in re ego (vt multi) priscos illos, vel Romanos, vel Græcos, vel alios inanium Deorũ cultores valde miror, in quibus nihil perfectũ esse potuit, viam veritatis ignorantibus: sed Iudæos primùm, deinde nostros, id est, Christianos, qui soli Deo credentes, neque impossibile factu esse duxerũt, quod ille præciperet, neque implere dubitarunt. Sequantur igitur, qui volent, Catones, Scipiones, Fabritios, Camillos, imitentur Socratem, Pythagoram, Platonem reliquosq; humanæ sapientiæ professores: Nos Patriarcharũ, Patrumq; & Prophetarũ, nos Christi & Apostolorũ, nos vtriusque Testamenti Sanctorũ gesta, moresq; perpendere & æmulari studeamus, vt beatitudinis æternæ præmia, quæ ipsi adepti sunt, adipiscamur. At illos omnino relinquamus, qui omnẽ industriã ad captandã hominũ gloriã, omnemq; laborẽ conferentes, & à vera sapientia aberrantes, in tenebris erroris dispe-riere. Iter enim, quod ad beatitudinẽ tenderet, sibi ipsimet constituere conati sunt, & monstratũ ab ipso beatitudinis autore & largitore Deo, non peruiderunt. Ideoq; mentis hallucinatione elusi, nequiuerũt eò peruenire quò volebãt. Hi verò, quibus curæ fuit, diuinis potius quàm humanis niti doctrinis, & Philosophiam non terrenam, sed quæ de cælo lapsa est, sequi atque amplecti, in cælum, vnde illa erat, ascenderunt. Neque enim errare poterant, illo viam

docente,

docente, qui solus nec fallit, nec fallitur vnquàm. Quamobrem ipsam quoque hominũ gloriam repudiando fugiendoq́ compararunt: & longè quidem ampliorem, quàm illi qui quæsiere. Quamuis enim istos popularis auræ venatores magnopere mirata sit vetustas, multò magis nostros nunc vniuersa celebrat Ecclesia, nullo nõ die in præconijs laudibusq́ ipsorũ occupata, quos in cœlestibus habitaculis cum Deo viuere minimè dubitat. Ita fit, vt & illic inter Angelos beati, & hîc inter nos magni præclariq́ habeantur. His Aræ Templaq́ dicata sunt, horum vbiq́ Imagines erectæ, horum acta dictaq́ ab omnibus per Orbem prædicantur, ab omnibus extolluntur, horum ossa in terra honorantur, in cœlo animæ exultant, horum non sine multo mentis stupore, tùm vetera, tùm noua narrãtur miracula, vtpote omnem naturæ vim atque modũ supergressa. Nam primùm quod ad vitæ probitatem spectat, quæ tanta vnquam constantia, fides, temperantia, animi magnitudo, iustitia, mansuetudo, misericordia, liberalitas in vllis fuit, quanta in istis extitit? Nullis tyrannorum cęssêre minis, vt obedirent Deo, nullis largitionibus corrumpi, nullis voluptatum illecebris deliniri potuerunt: & dum pro veritate starent, horrenda supplicia, mortemque ipsam contempsere. Pro illorum, à quibus cædebantur, salute Deo supplicabant, ignoscere quàm vlcisci iniuriã, & aduersus capitales inimicitias beneficijs certare, quàm vindictam appetere, malebãt. Ad hæc alij in Virginitatis, alij in Castitatis continentiæque proposito perpetuò permansere. Possessiones, opulentaq́ patrimonia, totũ deniq́ peculium suum, vt egestati subuenirent alienæ, prodegerunt, semper luxuriæ pietatem, diuitijs paupertatem præferentes, vt terrenis expediti rebus, cœlestes faciliùs capere possent.

 Nulli

Nulli denique labori pepercerunt, quo se Deo inseruire existimarent. Proinde tanti apud illum fuère, vt potestatem eis daret curandi omnem languorẽ, mortuos ad vitam reuocandi, Mysteria intelligendi, futura diuinandi, dæmonijs imperandi, & quæ nemo hominum facere potest (nisi cum eo Deus fuerit) faciendi. Taceatur igitur opulentissimorum quondam Regum potentia, fortissimorumq; virorũ robur: plus pauperculi nostri potuerunt. Taceatur Philosophorum acumen: soli ij qui Deo credidére, veritatem inuestigarunt. Obmutescat vtrorumq; gloria: splendidiorem perenniorémque, & cuius neque magnitudinem comprehendere, neque lõgitudinem metiri possumus, Christi serui consecuti sunt. Itaque non temerè solos imitandos cunctis proponimus, quos etiam cunctis meritò præferendos censemus. Istas igitur nostras de illis qualescunque lucubrationes, ò omnium amicorum meorum optime, omniqúe honore & amore pariter prosequende, tibi nunc muneri mitto, tibi lubenter offero: tùm quòd sciam, nihil abs te crebrius in manum sumi solere, auidiusq; lectitari, quàm scripta illa, quæ ad Dei Sanctorumque eius laudem edita sunt: tùm quia pro summa tua erga me beneuolentia, innumerisque beneficijs, cumulatiorem tibi gratiam me referre posse non sperem. Leges in ijs fortasse quæ sæpè alibi legisti: at plus aliquid oblectationis capies, cùm singula singulis virtutum generibus non incongruè (vt reor) accommodata, & quæ apud Autores effusè sparsimque referuntur, in ordinem collecta in compendiumque redacta, ac etiam (vt confidenter loquar) magis argutulè prolata inspexeris atque consideraris. Plurimorum quidem actiones, operaque ad vnum citantur documentum: genera autem documentorum capitulatim digesta tituli indicant. multis

in locis

in locis idem repetitur exemplũ, cùm idem interdũ multis conueniat ob cognationem, affinitatemq́; virtutũ. Si quid in ijs disponendis, explicandis, differendisve à me erratum deprehenderis: oro, tuæ incudi redde, tuam limam adhibe, & castigando poliendoq́; effice, vt munusculũ hoc meum non tam donatore, quàm acceptatore dignũ esse videatur. Per te publicum recipiat, per te in aliorum manus venire ne formidet, per te neque in circo consistere, neque in medium prodire theatrum quicquam dubitet. Nullos liuoris morsus, nullũ sibilum verebitur, si prius plausum meruerit tuum. Et quis enim reprehendere opus audebit, cui tu summam manum imposueris? Qui & ingenio, & eloquentia præstas, humani Diuiniq́; Iuris scientia excellis, & Ecclesiastica dignitate non parum emines, & antiquæ Cippicæ domus claritate fulges, generisq́; nobilitatem animi virtute superas: quem denique omnes, summi, medij, infimi, amant, obseruant, venerantur. Aut si prorsus nihil vsqueadeò ex omni parte absolutum, vt malignorum hominum inuidiam vitare queat, & ædificantibus muros Ierusalem deesse non poßit Sanaballath subsannator: satis mihi erit, hæc quæ à me cõscripta sunt, tibi tuiq́; simillimis non displicuisse. Interim Deum & Dominum nostrum Iesum Christũ deprecabor, vt sicut Sanctis ad sequendum se opitulatus est, ita ad ipsos imitandos adsit nobis: qui tandem exantlatis vitæ huius laboribus, cum ijsdem in illo ineffabili Diuinitatis eius recepti sinu, quietis æternæ fructum capiamus. Vale.

CARMEN HIERONYMI MACARELLI Archipresbyteri Traguriensis.

Marulus hîc profert Sanctorum exempla virorum,
Per quæ iter in cælum cuiq; patere queat.
Attamen ille suos mores, exemplaq; vitæ
Non profert, cunctis quæ referenda forent.
Nam quis eo melior? Quis vita sanctior omni?
Cui tantus veræ Religionis amor?
Deniq; quisquis eum factis imitabitur, hic se
Ad Superos recta nouerit ire via.
Dalmatiæ tellus tali se iactet alumno:
Ciue suo antiquum gaudeat Aspalatum.

Item, IOAN. Fouleri Bristoliensis in M. MARVLI Libriq; ipsius laudem, Carmen.

Maxime, qui veterum narras exempla virorum:
Prouenit ex illo laus tibi magna libro.
Scilicet illa quidem scripsisti facta priorum,
Quæ tulerant mores, seculaq; illa tibi.
Hac igitur, Valeri, propria tibi laude fruaris,
Inuideat nemo quod tibi iure datur.
Marulus at noster (meritò vel Maximus alter)
Longè alio titulo nobile scripsit Opus.
Scilicet ille alios mores & secula vidit,
Teq; magis multò hac parte beatus erat.
Quod Deus, Authorq; immortalis gratiæ Iesus
Contulit, illud ei demere nemo potest.
Viue igitur Cælo, vixisti, Marule, mundo,
Et viues, qui nos tam bene vtrumque doces.
Quid dixi? quod vtrunque doces? tùm viuere cælo,
Tùm mundo? Hoc bene non constat vtrumque simul.
Ast bene qui viuit mundo, sic viuit, vt idem
Cogitet hîc viuens, se tamen vsque mori.
Et bene qui mundo viuit, moriturq;, profectò
Non mors prima illi, mors ue secunda nocet.
Sed bene transactam hîc vitam, noua vita sequetur,
Vita beata, omni fine, maloq; carens.
At tibi, qui mundoq; mori, & bene viuere mundo,
Et cælo, hoc vno tradis vtrumque libro:
Et cælo, & mundo viuas vt laude perenni
Percelebris, dabit hic vnus vtrumque liber.

INDEX CAPITVLORVM.

LIBER I.

LIBER II.

LIBER III.

LIBER IIII.

De ve-

LIBER V.

LIBER VI.

IN-

RERVM ATQVE EXEMPLORVM

INDEX.

Chri-

Eze-

Gal-

Hag-

Hie-

Iudith

Ma-

Maria

Odi-

Salo-

Salo-

Sera-

****

Sylua-

Theo-

FINIS INDICIS.

M. MARVLI

DE RELIGIOSE PIEQVE VIVENDI INSTITVTIONE PER EXEMPLA

empla ex veteri nouoq́ Testamento collecta, atq́ ex optimis Autoribus, DD. Hieronymo, Gregorio Magno, Eusebio Cæsariensi, Iohan. Cassiano, alijsq́ qui vitas conscripsere Sanctorum, Liber Primus.

PROLOGVS.

PER Æpretium mihi visum est, quædã quæ de diuinis hominibus in historijs ecclesiasticis diffusius narrata sunt, carptim collecta breuiter describere, vt propositis euãgelicarum virtutũ, id est, Christianę perfectionis exemplis, & me desidia adhuc torpentem excitarem, & alios excitatos alacresq́ ne lassescerent, magis animarẽ: alios verò etiã redderem cautiores, ne tametsi boni sanctiq́ sint, facilè de se popularibus auribus credant. Quàm enim periculosa sit humilibus Christi seruis mortalium laudatio, tunc planè intelligent, cùm relatu legerint, nõ aliam ob causam quosdam reliquisse monasteria, vastasq́ penetrasse solitudines, annosq́ plurimos feris tantũ peruias habitasse terras. Tu igitur, cuius nutu cuncta reguntur fautor mihi adsis Deus, dictãtem inspires, scribentẽ adiuues, ingeniũ, verba, manũ, calamũ moderare, vt nusquàm abeo, quod tibi placitum fuerit, declinasse argui possim. Tuq́ Fili Dei, Deus Christe, mẽtem animumq́ eorum, qui hęc legent, tua gratia sic penitus confirmes, vt istos sectatores tuos æmulari cupiant pariter & possint, atque ad tui solius cultum inflammati, ijsdem tandem vestigijs ad te perueniant quibus illi peruenêre. *Marci 19.*
Sed quoniã ijs, qui te sequi volunt, dimittenda esse pri- *Lucæ 14.*

A mum

mum omnia præcepisti: ab illis potissimum, qui ingentioribus se abdicarunt bonis, dicēdi initiū capiamus, vt & qui pari fortunarum copia perfruuntur, in promptu habeant quos imitentur: & qui tenuiores diuitias possident possederuntve, eas vel erogare, vel iam erogasse pro tui nominis amore, minus grauari possint.

De terrenis bonis contemnendis propter Christum. Caput. I.

Mattheus Apostolus

IAM PRIMVM vt à quibus Ecclesiæ Christianæ iacta sunt fundamenta, ab his & operis nostri cudatur exordium: Matthæus publicanus statim vt à Christo vocatus est, teloniū derelinquēs, pecuniosis vectigalibus præposuit Apostolicæ cōuersationis nuditatem. Bartholomæus quoq; Syriæ regum origine clarus non est dedignatus in piscatorū numero haberi, vt placeret Christo: & cœlestis regni spē animo cōcipiens, seruire maluit in terra, quā imperare, & persecutiones pati, quā seculi honoribus perfrui. *Abdias in vita Bartholomæi.*

Bartholomeus Apost.

Apostoli.

OMITTO nunc alios huius ordinis viros, nō quia in contemnendis rebus minus constantes fuerint, sed quia & ante Apostolatum humiles, inopesq; extitisse apparet, stulta tunc & infirma Deo eligente, vt sapientia fortiaq; confunderet. Quāuis verissimum sit eos quoq; nō minus multa reliquisse, qui sibi nihil reseruauerint. Hinc est, quòd tamen piscatoriam nauim, & quæ resarciebant retia dimittentes, audacter proloquuntur, Ecce dimisimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis premij? Et respōsum merentur accipere Domini, dicentis: Amen dico vobis, quòd vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim Tribus Israël: & omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen

Matth. 15

nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam posſidebit.

CVIVS quidẽ pollicitationis tùm fide certi, tùm magnitudine accẽſi, Maria, Martha, & Lazarus cùm inter ſe partiti eſſent hæreditatem, Mariæq; Magdalũ oppidum, Marthæ Bethania, Lazaro pars vrbis Ieruſalem ſorte obueniſſet: omnibus poſt aſcẽſum Domini diſtractis ac diuẽditis, pecuniã ad pedes Apoſtolorũ proiecêre in terrã, vt corda erigere poſſent in cœlum, quò Chriſtũ iam præceſſiſſe conſpexerant. Hunc morem ſedulò à fidelibus ea tempeſtate obſeruatum Lucas in Apoſtolorum Actis teſtatur, dicens: Omnes etiam qui credebãt erant pariter, & habebant omnia communia, poſſeſsiones & ſubſtantias vendebant, & diuidebant illa, prout cuique opus erat. Et iterum: Multitudinis autem credẽtium erat cor vnum & anima vna, nec quiſquam eorum quę poſsidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erãt illis omnia cõmunia. Et paulò pòſt: Poſſeſſores agrorum aut domorum vendentes, afferebant pretia eorũ quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Diuidebatur autẽ ſingulis, prout cuiq; opus erat. Subiungit etiam, Ioſephum Barſabam cognominatum, agrum quẽ habebat vendidiſſe, pecuniamq; Apoſtolorũ conculcandam pedibus appoſuiſſe, vt ſcilicet ea contẽpta, agrum ſibi illum de Euãgelio parare poſſet, in quo abſconditus eſt theſaurus regni cœlorum. Nunc qui deinde horum veſtigia ſunt ſequuti, ordine referamus.

Maria Magdalena
Martha.
Lazarus.
Acto. 2.
Ioſephus Barſabas.
Matth. 13.

GREGORIVS antequàm Pontifex, vrbis Romæ Senator erat, neque diuitijs minus, quàm nobilitate potens, in Sicilia ſex monaſteria ſua impenſa conſtruxit, Romæ vnum, paternas auitaſq; ædes in illud commutans, in quod ſe quoque ipſum conferens, viritimq; indigẽtibus diſpertito, quicquid bonorum reliqui fuerat: ex nobili humilis, ex diuite pauper factus, monachi vitam duxit, donec cõmuni Patrum populiq; conſenſu, ad pontificale culmen vel inuitus meruit promoueri.

Gregorius PP.

ri, multò gloriosius à Domino promouêdus in cœlum, pro cuius amore dilargitus fuerat terrena. *Io. Diacon. in vita Gregor. lib. 1.*

Nicolaus episcopus. EADEM cupiditate in distribuêdis opibus ardens Nicolaus Myreæ vrbis Episcopus, cùm Patarę Lycię oppido patri matriq́; vnicus esset, eiq́; hęreditas satis ampla satisq́; commoda obuenisset, nihil prius animo agitasse dicitur, quàm quo pacto distractis in pauperum alimenta rebus, expeditius liberiusq́; soli Deo obsequeretur atq; deseruiret. Hinc illud memoratu dignissimũ: Quòd dũ vicinus quidã, vrgente in scelus inopia, prostitutis trium natarum corporibus, victum sibi quęrere decreuisset, ille accedens domui eius nocte intempesta, vt eleemosyna in occulto fieret, tantũ auri per fenestrã iniecit, vt & inde virgines honestè locarentur, & pater ipse in spẽ sustẽtandi se nõ iniquã simul deueniret. Nicolao verò, quoniam bona sua prudenter dispensauerat, ecclesiastica credita sunt, & in Episcopum Myreæ diuinitus est electus. Ac post breuissimos vitæ huius labores, *Matth. 25.* ad æternam vocatus est quietẽ, dicente Domino: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium domini tui. *Ioan. Diacon. Sur. Tom. 6.*

Abraam Eremita. ABRAAM quoque Ægyptius non minus grandem (iam defessis ætate parentibus) hęreditatem mox aditurus, non expectauit, sed vt erat nudus, discedens in solitudine sibi cellam constituit. Deinde illis vita defunctis, cùm ad capiendum tantarum opum patrimonium vocaretur, tanti illud fecit, vt loco pedem nõ efferret. Porrò per procuratorem ita egit, ne quid sibi reliquum foret, sed rebus diuenditis, pecunia omnis mendicantiũ turbæ, viduisq́; & pupillis diuideretur. Igitur diuitias & cùm non haberet, cõtempsit, & cùm haberet, ne respexit quidem, sed alteri dilargiendas commisit, maiores diuitias existimãs Christi paupertatem. *Effrem in vitis SS.*

HILA-

HILARION Palæstinus (sicut de illo Diuus Hieronymus literis commendauit) parentibus defunctis, partem substantię fratribus, partem pauperibus largitus est, nihil sibi omnino reseruans, Dominicę sententię memor dicentis: Qui non renuntiauerit omnibus quę habet, non potest meus esse discipulus. Erat autem annorum xv. cùm sic nudus & armatus in Christo solitudinē ingressus est, sacco tantū & pelliceo pallio mēbra coopertus. *Hieron. in vita Hilarion.* *Hilariō Abbas.* *Lucæ 14.*

BENEDICTVS verò ille Abbas, qui viuēdi formulas (quas nunc plerunque sequuntur Monachi) scriptas edidit, à parētibus ex Nursia Romā ad excolēdum liberalibus disciplinis ingenium missus, impubis adhuc ac penè puer, altius quàm ea cōsueuit ętas, diuinitus inspiratus, cogitans literarum studia, Romā ipsam parētesq; deseruit, vixitq; solitarius, orationem studijs, Romę eremum, parentibus pręponens Christum. *Gregor. Dialog. 2. cap. 1.* *Benedict. Abbas.*

PARI puer admiratione dignus mihi videtur Niuardus Bernardi Clareuallensis frater. Qui postquàm ipsum reliquosq; omnes, Cecilino patre, & Aletha matre seq; relictis, ad Religionē aspirare videret, maluit abeūtes sequi, quā paterna in domo hæres ex asse futurus manere. Illi enim proficiscentes, paruulo inter æquales in foro ludēti dixere: Niuarde frater, nunc te solum totius summa respicit patrimonij: nos namq; ius omne vni tibi cedentes, Christum sequimur. Tunc ipse: Cœlū vos ergo possidebitis, inquit, ego terram? Nihilq; moratus post eos adijt monasteriū, vt potius cœlestes cum fratribus, quàm cū parētibus manēs diuitias obtineret terrenas. *In vita Bernard. lib. 1. c. 3.* *Niuardus.*

SED quid de illis dicam, qui matrimonio copulati effecêre, ne coniugatis tam sanctæ conuersationis aditum minus patêre putaremus. Germanus Antisiodorēsis Burgundiæ Præfectus, ingenuisq; artibus apprimè eruditus, pari cum vxore castitatis religionisq; suscepto *Germanus*

voto, magistratum vltrò deposuit, & tantas opes, quãtas ea præditus dignitate habere poterat, pauperibus erogauit, nihilq́; sibi quicquàm reliqui fecit, tunica, cuculla, ciliciòq́; contentus, vt lucrifaceret Christum. *Henricius Monach. ad Car. Caluum. & Sur. Tom. 4.*

Gallicanus. GALLICANVS quoq́; Romani dux exercitus, postquàm Scythis Dacisq́; & Thracibus pugna superatis, Constantiã Constantini Augusti filiam coniugem sibi pactã victor accepisset: ab ea conuersus Christianusq́; factus, cõtinuo dignitatis abiecit insignia, detrectauit militiã, & quicquid plurimorũ annorũ stipendia, victoriæq́; parauerant, repentè sustentaculũ fit debilium. Deniq́; sponsam virginẽ, forma insignẽ, & quod maius est, Imperatoris filiam relinquens intactã, humilis, pauper, castus, voto se obligauit Religionis. Neque illi tam magnificũ fuit hostes vincere, quàm quę assecutus fuerat, honorẽ, opes, voluptatesq́; contemnere. Illud enim hominis est, hoc supra hominẽ. *Teren. in pass. Ioan. & Pauli.*

Leonardus. SED nec Leonardus natione Gallus silentio est prætermittendus, qui inter aulicos Regis primo loco habitus, relicta Regia, dilargitisq; facultatibus religioni se tradidit, monasticisq́; sacris initiatus in Aquitaniam est profectus, atque operam prædicationibus dedit, haud dubiè stabiliorem ampliorem q́; seruitij sui mercedem à cœlesti Domino accepturus, quàm receperat à terreno. *Iacob. Ianuens. Episco. in Legend.*

Lupus episcopus. NON minus memoratu dignus, Leonardoq́; aliquantò maior, siue fortuna spectetur, siue genus, Lupus Senonũ tandem Archiepiscopus nunc occurrit. Siquidẽ regia stirpe in Gallia ortus, nobilitatẽ æquauerat diuitijs. Sed dũ indeficientẽ in cœlo thesaurnm sibi cõpararat, eas pia in pauperes largitate libẽter effudisse, nõ tã liberalis, quã prudẽtis hominis esse existimauit. *Sur. To. 5.*

Egidius. EGIDIVS Atheniẽsis & ipse regio genere nobilis dum adhuc sub tutela patris ętatẽ ageret, mẽdico ęgrotanti (quoniam aliud quod daret non habebat) se ipsum despo-

despolians, proprium amiculum dedit. Quo quidem ille indutus (tãtum donatoris misericordiæ meritũ fuit) è vestigio sanus consurrexit. Postea verò quàm defunctis parentibus liberam suscepit bonorum possessionẽ, tàm prompto animo omnia egenis dispertiuit, vt ea nõ prius habuerit, quàm donauerit. Sed iam ad eos veniamus, qui non modò priuatis opibus, verùmetiã maximis regnis in terra renuntiantes, digni fuerunt qui cum Christo regnarent in cœlis. *Fulbert. Carnoten.*

POLEMVS potentissimus Indorum rex Bartholomęi Apostoli prędicationibus ad fidem cõuersus, atq; baptizatus, relicto Imperio, eidem constanter adhęsit, discipulusq; maluit esse Apostoli quàm Indię dominus. *Abdias in vita Batholom.* *Polemus.*

IOSAPHAT quoq; Indiæ rex Auenir regis filius, Barlaam eremitę salubri persuasu fidẽ amplexus Christi, postquàm omnes qui suæ ditionis erant baptismatis gratia renouandos diligẽter curasset, coædificatis vicatim ecclesijs deposuit regnũ, nihilq; secũ ferens nisi mũdanæ gloriæ contemptorẽ animũ, secessit in solitudinẽ. Cùm enim in vrbibus adhuc sine honore esse nõ posset ab hominũ frequentia procul se habendum decreuit, iũctusq; ipsi Barlaã, vitã traduxit in eremo quę dicitur terrę Senair. Itaq; quẽ vrbis instar regia vix capere poterat, angustum informis speluncæ tenuit habitaculũ: & qui tot populis, totq; gentibus imperitauerat, vnius homũculi præceptis obediuit. *Dama. lib. de Barlaam & Iosaph.* *Iosaphat.*

AT NON solùm susceptum sceptri honorẽ deponere propter Christũ, sed etiã oblatũ refutare, exemplis admonemur. Etenim Iudaellus Britanniæ rex cùm monasticam vitam ducere in animo haberet, Iudoco fratri voluit tradere regnũ. Ille itidẽ ad Dei aspirans seruitiũ, ne quod vltro offerebatur, vel inuitus suscipere aliquãdo cogeretur, clã inde profugit, atque ad ripã Alzei fluminis in agro Põtinij cõstructo paruo, humiliq; tugurio solitarius habitauit. I nũc, vana & stulta mortalitas per *Iudocus.*

cædes & parricidia, quęre tibi dominatum, quem sanctißimi viri tam vili habuerunt, vt alter deponere vellet, alter recusaret accipere. *Florent. Abb. Rodolph. Agricola. in vita Iudoci.*

Fœminæ. IN HOC sanctitatis genere, Fœminæ quoque æternæ sibi laudis locum vendicant, eũdem affectum, quoniam & eodem impulsæ spiritu, in terrenis rebus contemnendis præ se ferentes.

Euphrasia. EVPHRASIA Romana, genere nobilis, opibus pollens, ætate florens, forma præstans, post mortem viri Antigoni neque rursum cuiquam nubere voluit, licet multum suaderet Theodosius Augustus, neque Romę manere, quamuis & patria esset & orbis Domina, neque diuitias poßidere, tametsi honestißimè posset. Procis repulsam dedit, mare transmisit, ad Thebaidem venit, & eò loci considẽs, quicquid secum attulerat facultatum, partim erogauit egenis, partim Ecclęsijs, neque aut sibi, aut filiæ paruulę Euphrasiæ quicquam residui fecit. Quinimò moriens eidem in monasterio manenti solicitè iniunxit, ne tardaret, quod reliquum Romæ fuerat, simili liberalitate vt distribuatur, curare. *Sur. Tom. 4. & in vitis Patrum.*

Paula. PAVLA etiam Romana tanta quidem in hac parte ac talis sese offert, vt non alio ore satis dignè laudari queat, quàm quo laudata est. Quid enim huberius elgantiùsve ab vllo vnquam afferri poßit ijs, quæ de illa Diuus Hieronymus literis commendauit? Sed quę ad rem spectant quam nunc tractamus, hęc sunt: Paula, inquit, nobilis genere, sed nobilior sanctitate, potens quondam diuitijs, sed nunc Christi paupertate insignior, Gracchorum stirps, soboles Scipionũ, Pauli hęres cuius vocabulũ trahit, Martiæ Papyriæ matris Africani vera & germana progenies, Romæ prætulit Bethlehem, & auro tecta fulgẽtia, informis luti vilitate mutauit. Post hęc discessum eius ab vrbe describẽs, ait: Descendit ad portũ, fratre, cognatis, affinibus, & (quod his maius

maius est) liberis prosequentibus, & clementissimã matrem vincere pietate cupiẽtibus. Iam carbasa tendebãtur, & remorum ductu nauis in altum protrahebatur. Paruulus Toxotius supplices manus tẽdebat in litore. Ruffina iam nubilis vt suas expectaret nuptias, tacens fletibus obsecrabat. Et tamen illa siccos oculos tendebat ad cœlum, pietatẽ in filios, pietate in Deum superãs. Nesciebat se matrem, vt Christi probaret ancillam. O magni animi fœminam, & tanto virtutum suarum prȩcone dignam, quantus fuit ipse Hieronymus. *Epit. Paulæ. Hieron. in Epist. Si cuncta.*

PARIS propositi, nec minoris constantiæ fuisse creditur Elizabeth Pannonum regis filia, quȩ Lantgrauio Turingiæ Regulo nuptui data, deinde marito Ierosolymis peregrè defuncto, ab ijs qui eius Tetrarchiã hæreditario acceperant, nequiter eiȩcta maleq; habita, quasi rem viri sui dissipasset, quoniam in dandis eleemosynis minus parcã fuisse dolori erat auaris animis, cũm vix tandem dotalia ab illis extorsisset bona (ea erant duo millia põdo argẽti infecti, facti cȩlatiq;) pauperũ & peregrinorum satis amplũ in Marupre construxit receptaculum. Ibiq; ijs humiliter ministrando, quantò se inter mortales fecerat viliorem, tãtò sublimius inter Sanctos & electos postmodum fuit exaltata. Cõstantis verò animi haud obscurum argumentum fuit, quòd cùm à patre, vt in Pannoniam rediret, missis nuntijs plurimũ solicitaretur, nunquam acquieuit, malens alienigenarum opprimi iniurijs, quàm suorum illectationibus blãdimẽtisve deliniri. Denique orasse Dominum dicitur vt contẽmptis omnibus, liberorum etiã, quos propinquis commendarat, abiecta cura, ei soli toto corde, totisq; viribus famularetur ac deseruiret: & responsum accepisse, preces suas esse, vt petierat, exauditas. Adeo illi omnia extrema potius pati, quàm à seruitio Christi discedere, certum ac deliberatum erat *Conrard. Concionator S. Elisabethæ.* *Elizabeth.*

Kunegūdis. SI TAMEN relictarum rerum metiri voluerimus magnitudinem, non animū: omnium Christi ancillarum parem, priores partes dabimus Kunegundi Henrici Imperatoris coniugi. Quæ cùm summum dignitatis locum adhuc inter principes fœminas retinere posset, defuncto tamen Henrico, ingressa ecclesiam, inspectante populo abiecit imperialia ornamenta, & religionis induit habitū. Maluit enim, abiecta viuere in domo Domini, quàm sublimis versari in tabernaculis peccatorum. *Sur. Tom. 2.*

De eleemosynis faciendis. Cap. II.

SED ne nimius sim in huiuscemodi exemplis recēsendis, cùm multa præterea sese offerant: non incōmodè nūc ad eleemosynas trāsitū fecerim, quando & eiusdem generis sint, & ad omnes prorsus spectēt, latissimeq́ pateant: cùm etiam peccatori dictum sit: *Daniel. 3.* Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperū. Verùm vt in reliquis omnibus, ita & hac in parte tutissimū erit Sanctorum niti exēplis, ne vel in dando manus erret, vel in supputando mens vacillet, vel in largiendo inani ostentatione elatus animus liberalitatis amittat mercedem, dum hominibus magis quàm Deo placere studet.

NEQVE enim immeritò Cratonem Philosophū, dū Ephesi contemnendarū opū ederet spectaculū, gemmas immodicæ æstimationis contundentē, à Iohanne Apostolo reprehēsum ferunt. *Iohannes Apostolus.* Nā si pietati magis, quàm gloriæ studuisset, nunquā profectò illas contriuisset, sed potius venditarum pretio indigētibus succurrisset. Quā quidē sentētiā & ipse postea est secutus. Lapillis quippe ab Apostolo pristinæ integritati restitutis, miraculo ad fidē Christi conuersus, quod ad suā ipse iactātiam instituerat, ad proximorū vertit vsum, iā satis edoctus, Sapientiā huius mūdi stultitiā esse apud Deū. *Abd. in vita Io.*

Thomas Apostolus THOMAS autē Apostolus ad Condophorū In-

diæ regem pro architecto nō terreni (vt ille putauit) sed cœlestis ædificij missus, cùm magnā pecuniæ vim in ædificandę regię sumptus accepisset, profecto in aliā prouinciā rege, argentum omne pauperibus diuisit. Quod vbi innotuit regi, vinctus ductus est in carcerē. Interim Gad frater regis elatus, cùm die quarto reuixisset, testatus est, vidisse se in cœlo mirabilis structuræ basilicā gēmis auroq; fulgentē, atq; audisse à Thoma Regi conditam, nisi ea se ipse fecerit indignū. Rex itaq; rediuiui fratris, tū miraculo attonitus, tùm verbis permotus, Apostolum vinculis liberat, Christū prędicanti credit, & credēs intelligit, nō in terra, sed in cœlo eleemosynis parāda esse mortalibus habitacula. *Abdias in vita Thom.*

NEC secus quidē sentiens Osualdus Britāniæ Rex miserorum turbam quotidie ad se in atrium confluentium alere solitus perhibetur: & cùm die quodam maior esset mendicantium multitudo, quàm ciborum copia, ne eos qui superfuerant vacuos dimitteret, totidem argenti fragmentis, escaria lance comminuta, donauit. Fortè aderat Aidanus Lindisfarnensis episcopus. Et liberalitatem miratus, apprehensam Regis dexteram dum deosculatur, ait: Tam promptam in dando manum senescere prorsus non debere. Hinc aiunt adhuc integrā in monumento illibatamq; ostendi, vt quàm meritò id olim ab Episcopo prolatum fuerit, tam certus euentus testis etiam posteris foret, & nemo vnquam dubitaret, ipsius animum fulgere in cœlo, cuius corporis partem tot iam annos incorruptam permanere cerneret in sepulchro. *Bed. hist. Eccl. Angl. lib 3. Cap. 6.* *Osualdus.*

EVPHEMIANVS quoque Romanus & Aglaë vxor eius, quum diuitijs pollerent, nec prolem vllam habere possent, quotidie positis triclinijs pauperculos domi conuocatos reficiebant, proprijs manibus ministrantes. Quibus pietatis officijs meruerunt parentes fieri sanctissimi viri Alexij. Quo vnico cōtenti, deinceps continentiam inter se perpetuò seruarunt. Tot igitur *Euphemianus & Aglae.*

fructus

fructus produxit eleemosyna, vt sterili partum daret, partui sanctitatem, parentibus castitatem, omnibus paradisum. Talem pietatis cultum ne in Ethnicis quidem sine vitæ æternæ retributione marcescere passa est Diuina clementia. *Metaphrast. in vita Alexij.*

Cornelius. *Acto.10.* CORNELII nanque Italicæ cohortis Cẽturionis eleemosynæ (vt in Actibus Apostolorum legimus) adscenderãt in memoriam in conspectu Dei, atque ad illum adhuc Gentilem, Angelum de cœlo, Simonem Petrum ab Ioppe Cæsaream vsque euocarunt, dignum vtique reddentes, qui cum Angelo colloqueretur, ab Apostolo baptizaretur, à Spiritusancto priusquàm baptizatus sit, visibiliter illustraretur. Adeo vt & qui aderant ex circuncisione fideles, mirati sint, Spiritussancti gratiam etiã in Nationibus esse effusam, & Petrus in veritate se comperisse dixerit, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet Deum & operatur iustitiam, acceptus est illi.

EADEM quidem de causa & beatum Eustachium tradunt ex Gentili Christianum factum, ex Christiano *Eustachius.* Martyrem immortalitatis palmam assecutum. Cæsaris enim Traiani temporibus Magister equitũ super cornibus cerui, quem venando insecutus fuerat, Christum in Cruce fulgentem videre meruit. Qui dum ob ipsius erga inopes beneficia ei se apparuisse diceret, & mysteria veritatis reseraret, credentem baptizari iussit: Vt qui charitate iuuerat miseros, fide inter verè felices recipi idoneus foret. *Damascen. lib. 3. de Imag.*

IGITVR cùm hæc ita sint, quis mentis compos non iam, excussa tenacis auaritiæ compede, ad liberali-*Lucæ.19.* tatem gradũ feret: & de ijs, saltẽ aliquid quæ suę supersunt necessitati, aliorum indulgebit inopię? Zachęus publicanorum princeps & ipse diues, eodem die, imò ea-*Zachæus.* dem hora, qua se bonorum suorum partem dare dixit pauperibus, oraculum accepit: salutem factam esse domui suę, seque nõ iam inter publicanos & peccatores, sed

inter

inter Abrahæ filios computari.

ATCONTRA diues ille purpuratus, quia luxuriç suç deditus, Lazari pro foribus iacentis non respexit ęrumnas, impietatis pœnas tulit sepultus in inferno. Et qui dudum panis micas de mensa cadentes, non concesserat mendicanti, nec ipse postea in igne positus, vel vnam aquæ guttulam, qua linguam refrigeraret, valuit impetrare. Quoniam sine misericordia iudicium fiet illi, qui non facit misericordiam. Et qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. *Lucæ.19. Diues purpuratus. Luc.16. Iacob.2.*

SED non talia Bernardinus ordinis Minorum secunda gloria, qui cùm parentibus orbatus sub Dianę materterę tutela degeret, & virenti adhuc ętate futurę perfectionis floreret signis, prandiolum suum cum pauperculis partiri consuesse dicitur. Et dum in panario die quodam vix qui domesticis sufficeret, panis extaret, ac materfamiliâs mendicanti defectum, qui tunc casu affuit, excusaret: eam Bernardinus tam diu orare non destitit, donec exorauit, id saltem petenti concedi, quod sibi reseruabatur, affirmans semet esurire malle, quàm esurientem non pauisse. *Sur. Tom. 3. fol. 365.* *Bernardinus.*

DOMINICVS Hispanus dum Valentię bonis artibus perdiscendis operā daret, ciuitas annonę caritate laborare cœpit. Ille multorum famem miserans, cùm pecuniā non haberet, qua indigentibus pro tēpore subueniret, libros vendidit: nec dubitauit literarū studijs studium pręponere pietatis. Et quoniam scriptum est: Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur: ad tantā deuenit perfectionem, vt Ordinis Fratrum Prędicatorum fieret Author. *Sur. Tom. 4.* *Dominicus. Prouer.22.*

NVNC sanctorum Sacerdotum munificentia referatur, vt Ecclesiarum Prępositi, pensionum atque prouentuum, qui vel Episcopatus, vel alio id genus titulo censentur, dispensatores se, non possessores esse, agnoscant.

SYL-

Syluester P P. SYLVESTER Pontifex, viduarum & orphanorum, reliquorũq; Christi pauperũ nomina in codicillo seriatim descripta lectitabat, nequẽ die vllo præteriret, cuius miseriã æqua ope nõ iuuaret, seruans illã religiositatis vitæq; mundiciẽ, de qua Iacobus Apostolus ait: Religio mũda & immaculata apud Deum & Patrẽ, hæc est, Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo. *Io. Gerson.*

Iacob. 1.

Clemens P P. HOC idem ante eum & Clementem Pontificem factitasse tradunt, sed ita, vt etiam ad longinquas regiones transmitteret indigentibus subsidia. Neminem ex ijs, quos ad veritatem ab errore conuerterat, passus est mendicare, vt qui se autore iam Christo viuerent, se quoque adiutore famẽ non timerent. *Simo. Metaphrast.*

Gregorius P P. VERVM ijs vt sciẽtia pręstantior Gregorius & dignitate par, ita sanctitate vitæ nõ inferior, nõ contentus vulgi tãtùm subuenire inopiæ, omnibus vbiq; Christi seruis, quãtũ Romanę cẽsus ecclesię suppeditare potuit, necessaria ministrauit, & ministrãdo effecit, vt in monasterijs Monachorũ cresceret numerus, in solitudine degẽtibus incommoda solitudinis minus grauia forent, per Syriã dispersis & in Syna vsq; habitãtibus Roma nõ ita multũ abesse, vt abest, videretur. *Io. Diac. lib. 2. cap. 24.*

Idem. AD eundem etiã, dum adhuc Abbatis officio fungeretur, venisse quendam atq; eleemosynam poposcisse legimus, quòd se naufragiũ fecisse diceret: & cùm sex numos ab eo accepisset, mox reuersum, totidẽ pari facilitate (tãta erat largitoris benignitas) impetrasse. Perẽdie deinde rursum accessisse lamentantẽ, minimũ quid prę ijs, quę in mari amiserat, sibi fuisse emẽdicatum, proinde ad opẽ eius implorandã, iterũ atq; iterum necesse se habere confugere. Tunc murmurãte multum dispensatore ac dicente: Iam aliud nihil, quod dari posit, pręter argenteam lagunculam in monasterio restare, continuò eã ipsam à Gregorio tradi iussã. *Io. Dia. lib. 2. ca. 23.*

Idem. CÆTERVM Gregorius haud multò pòst summus

mus Pontifex designatus, cùm duodecim tantùm peregrinos pauperes, in illis Apostolos Domini veneraturus, inuitari præcepisset, discumbentes intuitus, præstituto numero vnũ superesse animaduertit: & cùm inuitatorem criminis argueret, quòd plures quàm iussus fuerat conuocasset, ille è contrario nequaquam plures esse asseueraret, eos de integro considerare cœpit, atque eum ipsum, quem vt solus videre potuit, ita solus residuũ esse adnotarat, subinde mutari deprehẽdit, & modò iuuenis, modò senis speciẽ vultu preferre: tali ostento attonitus, silentium tantisper tenuit, donec peracto conuiuio seorsum euocatum, quisnam esset interrogauit. Ille se non hominem, sed Angelum esse respõdit, cui aliquãdo sumpta naufragi forma mẽdicanti, ipse & pecuniã & argenteã lagunculã largitus esset. Cumq; subiunxisset, tum demum illum à Deo electum, qui præesse Ecclesiæ post Pelagium Pontificem deberet, è vestigio tenues dilapsus in auras conspectum eius dereliquit. Gregorius igitur quoniam neq; sæpius petentis procacitate sic offendi potuit, vt non misereretur, neque monasterii sui tenuitate sic deterreri, vt petenti aliquid nõ tribueret, dignissimus iudicatus est, cui vineæ Dei manu plantatæ, & mundi per Christum saluati cura regimenq; committeretur. *Iõ Dia. in vita Greg. lib. 2. cap. 23.*

NON dissimile benignæ liberalitatis exemplum de Iohanne Alexãdrino Patriarcha ab his, qui vitam eius conscripsere, memoratur. Nam (vt aiunt) cùm aliquando mendico sibi obuiam facto sex nummos dispensatorem dare iussisset, ille acceptis diuertit paululum de via, & progredientiũ præuertẽs vestigia, gestu, habituq; aliũ mẽtitus, alios sex, nõ quia nõ agnosceretur, accepit, sed quòd talem nactus fuerat datorẽ, qui etiam deprehensa dolositate manũ poscenti subtrahere nesciret. Et iam tertiò pari astu vso, cùm Patriarcha duplicatam pecuniam numerari præcepisset, succlamare dispensator in malitiam hominis cœpit. Conuersus verò Iohan-

Iohannes Patriarcha.

Iohannes: Tace,inquit,fili. nam fortaſſe hîc Dominus noſter eſt Ieſus Chriſtus,periculum noſtri faciens,an tādem offenſi crebris repetitionibus ceſſabimus miſereri. Hic,quia maximè in dando propēſi animi erat,cognomento Eleemoſynarius dictus fuit. *Leontius Epiſc. in vitis SS.Patrum.*

Idem. IDEM pauperes non aliter quàm Dominos ſuos appellare ſolitus dicitur. Et cùm à diuite quodam vile ac ſordidum grābatuli ſui tomentnm miſerante, plumeam culcitram dono miſſam accepiſſet, vbi primùm ea ſubſtrata cubauit, noctem illam totam inſomnem egit, identidem ingemiſcens,mollius tunc ſe iacêre,quā Dominos ſuos. Cumq; illuxiſſet,culcitrā venūdari,pecuniam pauperi erogari mandauit.At diues ille ab emptore redemptam iterum miſit,precatus ne munus ſuū vltrà venale haberet, ſed eo ipſe frui vellet. Verùm diuitis preces ſuperabat Patriarchæ in egenos miſericordia, neque vllo modo Iohannes tenere ſe potuit, quin rurſum itidem faceret vt prius. Diues autem iam ſecūdò recuperatā eidem referri iuſsit: videbimus, dicens, vter noſtrûm citius defatigabitur,tu vendēdo,an ego redimendo.Ille ioculo dicta modeſto admodū riſu excipiēs: Deo gratias ago, inquit,quòd inituri ſimus certamen diuiti ſalubre,pauperi commodum, mihi iocundum.Itaque quoties id muneris miſſum ſibi accepit toties vendendum curauit,vt inde Dominis ſuis, id eſt Chriſti pauperibus ſubuenerit,faciens ſibi ſacculos qui nō veteraſcunt,theſaurum indeficientem in cœlis,quò fur non appropiat,nec tinea corrumpit. *In vitis Patrū.*

RES etenim, quæcunque in ſinu miſerorum recōduntur, illuc inferri palā teſtatus eſt Pontifex Maximus

Vrbanus PP. Vrbanus, à quo cùm Cęciliæ martyris theſauri, quos diſpenſandos acceperat, quærerentur, quoniam eos iā indigentibus impenderat,ait:Cęcilię theſauros pauperum manus in cœlum ſuſtulerunt. *In hiſtor Cæciliæ.*

Laurentius LAVRENTIVS quoque Leuita à Decio tyranno

ho quæstione agitatus, vt argentum indicaret, quod Philippum Philippi Augusti filiū olim Ecclesiæ obtulisse constabat, protensa in pauperes manu, quibus iamdudum erogatū erat: Apud hos, inquit, Philippi argentum depositum seruatur. At Decius sibi procul dubio illudi putauit, quia vbi veræ diuitiæ essent & vera gloria, ignorauit. *Prudent. in Peristeph. & Ambr. Off. lib. 2.* *Leuita.*

CVIVS quidem gloriæ cupiditate quondam flagrans Abbas Soranus, Longobardis Italiam vastantibus, redimere captiuos, & eos, qui amissis rebus prædę superfuerāt iuuare non destitit, donec latronum gladijs, Ecclesiæ thesauros ab eo frustra quærentium (quoniam iam nulli erāt) confossus occubuit. Eo corruente, terra tremuit, testata (credo) tam pium hominem tam impiè cæsum non oportuisse, nisi ad pietatis mercedē cumulus accederet corona martyrij. *Gregor. Dial. lib. 4. c. 22.* *Soranus Abbas.*

CELEBRATISSIMVS in hoc laudis genere Martinus, nec à nobis nunc silentio prætermittendus est. Cuius pietatem militis adhuc, an iam Turonensium Episcopi, magis mirer, incertus sum. Constantino & Iuliano imperantibus, stipendia faciebat, quando brumæ tempore pauperis nuditatem dimidiatæ chlamydis suæ parte operuit. Et in quiete Christum se in paupere texisse agnouit, dum eadem illa lacinia indutum cernit, dicentemque audit: Martinus adhuc catechumenus, hac me veste contexit. *Seuer. Sulpitius, circa principium.* *Martinus Episcopus.*

POSTEA verò Turonensium Episcopus factus, cùm in vestibulo Ecclesiæ offendisset hominem detrita lacerna seminudum, in sacrarium euocato, tunicam quam sub pallio solam habebat, dedit. Allato sibi demum collobio, indutus ac superindutus podere, reliquisq; sacerdotalibus ornamentis, dum sacra peragit, atque inter agendum ambas suppliciter manus ad cœlum tollit, delabētibus lineis manicis brachia nudata ostendit. Sed prius quā ea demitteret, amicta apparuēre tegumento ornatus supra modum mirabilis oppidoque stupendi. Vt scilicet miraculo admo- *Idem.*

niti crederemus, eum qui indigentes vestierit, vestiendum cęlestis glorię lumine, cùm Dominus Iesus Christus transformabit corpus humilitatis nostræ, cõfiguratum corpori claritatis suæ. *Seuer. Sulpit.*

Philip. 3.

Paulinus.

SED quid de Paulino Nolanæ vrbis Episcopo dicam? qui depopulata Campania Wandalorum excursionibus, cùm in redimendis captiuis cuncta cõsumpsisset, seipsum quoque in eleemosynam tradidit. Profectus enim in Aphricam, vicaria seruitute redemit viduæ Nolanæ filium. Olitoremq; se fecit barbari domini, vt matrẽ vnici amissione consternatã, eo recuperato consolaretur. Iactent se, qui volunt facultates nõ modicas in pauperum vsum impendisse. Ecce qui omnia impenderat, inuenit præterea, quemadmodum inops factus, omnium diuitum eleemosynas superaret. Cæterũ misericordiæ remunerator Deus, virum tanta pietate præditum, non est passus diutius iugo premi impiorum. Contulit illi prophetiæ spiritum, quo afflatus cùm prædixisset regem in proximo moriturum, diuinationique respondisset euentus, tantæ admirationi fuit, vt statim libertatem sibi acciperet, alijs impetraret. Pro vnius liberatione se in seruitiũ obtulit, sed cum omnibus simul qui è Nola abducti fuerant, liberatus, frumento insuper nauibus imposito, ad patriam postliminio redijt, pristinæque dignitati honorificentissimè fuit restitutus. *Aug. de Ciuit. Dei. lib. 10. c. 10. Gregor. Dialog. lib. 3. c. 1. Prosper. lib. 2. cap. 9. vit. contempl.*

Serapion Monachus.

SERAPIONIS quoque Monachi eleemosynæ haud minori cõmendatione dignæ, si donantis tantùm animus perpendatur, nõ etiam doni magnitudo. Cùm enim nihil præter tunicam, & pallium, & Euangeliorum Codicem haberet, duobus pauperculis obuiá factus, alteri pallium, alteri tunicam dedit, & cùm nudus sederet, interrogatus quis eum despoliasset, protento codice illo quem manu tenebat: hic, inquit. Iterũ alios mendicantes conspicatus, etiam codicem vendidit, & vẽditi pretium illis distribuit, dicens à Domino præceptum esse: Vende omnia quæ habes,

Mar. 10.

bes, & da pauperibus. Necdum se istud implesse putauit, *Luc.18.* donec semetipsum quibusdam Gentilibus vendidit, ita tamen vt ipsos Domino lucraretur. Cumq; eos ad Christum conuertisset, pecunia quam acceperat se redemit. Rursum idem Lacedæmoniæ fecisse dicitur, eodem successu, conuerso diuite quodam ac principe viro. Post talia charitatis officia in Abbatem electus apud Arsinoën, decem millium Monachorum pater fieri meruit, & qui omnes præibat pietate, omnibus præesse dignus fuit. *In vitis PP. Palladius hoc refert de Besarione.*

AEQVE pium virum & Petrum Constantinopolitanum cognomento Telonarium fuisse ferunt, sed tantò maiori admiratione dignum, quantò ante conuersionem vixit nequius. *Petrus Telonarius.* Cùm enim opum copia redundaret, dubitatum est, vtrùm ditior, an auarior esset. Hinc inter mendicos ortum est certamẽ: vnus profitebatur se ab eo eleemosynã eliciturũ, cæteri id omnino fieri posse negabant. Qui se facturũ promiserat, accessit cũ multo precũ ambitu, & dũ hominẽ auertentẽ sese vrgere cœpisset, in iram concitauit, ita vt furore ardens repentè arreptum panem (panes autẽ casu ancilla è fornace domũ coctos referebat) in faciẽ precantis intorqueret, qui cũ declinasset ictum, sublato pane discedens, se tandẽ voti sui cõpotem factum socijs nuntiauit. Petrus verò postea aduersa valetudine agitatus, cũ postremò horis aliquot exanimus iacuisset & reuixisset, narrauit sibi interim visum fuisse, se ante tribunal Dei in cælo sisti, ab alijs accusari, ab alijs defendi, in altera libræ lance peccata quæ commiserat appẽdi, in altera vnicũ panem illũ, quem ipse quondã proiecerat iratus. Et cùm exæquatũ vtrinq; pondus staret: reuerti, ac pani superaddere aliquid quod præponderet, si multi reatus supplicia cuperet euadere, sibi iussum. Itaq; cùm cõualuisset, quæ cupidè cõflauerat, liberaliter cœpit effundere, neminẽ indigentiũ opis suæ expertẽ fieri passus. *In vitis Patrũ.*

DIE quodã cùm cõspexisset hominẽ attrito laceroque amictũ tantùm, non nudũ, ad se euocatum veste qua ipse *Idem.*

 indue-

induebatur, donauit. Eã pauper (quia honestior erat, quàm vt personæ suæ conueniret) in forum delatum vendidit. Quamobrem Petrus se indignũ ratus, cuius vestibus pauper tegeretur, animo vehemẽter angi cœpit. Et dũ doleret nocte insecuta vestimento illo indutum Christum vidit. Hoc somnio facilè persuasum habẽs, id Christo dari, quicquid datur inopi, omnia dilargiẽdo nihil sibi reliqui fecit. Nec sic quidẽ satiatus, Ierosolymam profectus, venũ seipsum dedit, vt haberet quo adhuc aliorũ subueniret inopiæ: seruusq; factus est hominis, vt seruitutis pretium offerret Deo. Dixi dubitatum aliquãdo, diuitijs, an auaritia, magis præstaret: nunc adijciam, & hoc incertum esse potuisse, an illis vtrisq; maior in eo deinde liberalitas fuerit, si idem liberalitatis qui opũ finis fuisset, & nõ impensis facultatibus necessitati proximorum ipse semet etiã superimpendisset. O verè mutatio dexteræ Excelsi, in vno homine summæ cupiditati, summa successit munificentia. Quod si tantum panis cum iniuria datus efficere potuit, quid non efficiet benignè & cum charitate porrectus? *In vitis PP.*

Iudocus.

SICVTI porrexisse aliquando Iudocum legimus. Qui cùm ad fluminis ripam in solitudine sibi domicilium constituisset, vno duntaxat discipulo contentus, partem quartam panis, quem tunc vnicum habebat, mendicãti dedit: mox iterum, & tertiò, & item quartò, diuerso semper ne agnosceretur habitu, petitum reuertenti semper partẽ largitus, nihil sibi, neq; discipulo, nisi certã in Domino spem dereliquit. Et dum hæsitantẽ discipulum consolatur ne de victu dubitaret, ei seruiens qui irrationabilia quoq; pasceret animalia, aspiciũt duos lẽbos proximæ ripæ applicuisse vectore nullo. Cumq; comperissent omni cibariorum genere, quo ipsi vesci solebant, plenos: Deo gratias egerunt, qui pro vno pane pauperi dato, tam vberem alimentorum copiam sibi sine cunctatione prouidisset. *Rodolp. Agricola carmine scripsit vitam Iudoci.*

Sabba Monachus.

SIC & Monachus Sabba, dum Hilarionem Abbatem cum trium millium Monachorum comitatu venientem

excipiens

excipiens in vinea sua ad vuas, quæ iam maturæ erant, inuitasset, & omnes earũ pasto refocillati essent, vsqueadeo multiplicatum inde collegit fructum, vt vinea, quæ integra centum lagenas æstimata fuerat, depasta trecentas redderet. *In vita Hilarion.*

OLIM huiusce rei exempla præmiserat Dominus noster Iesus, iubens Discipulos, vt turbis in deserto epulum darent. Quinq; panes & duos pisces, cùm nihil aliud præterea haberent, discumbentibus apposuerunt. Atque vbi omnes pransi ac saturati essent, pro quinq; panibus, duodecim cophinos reliquiarũ plenos retulêre. Aliás item de appositis septem panibus, & paucis pisciculis, cum multitudinem esurientem satiassent, septem sportas fragmẽtis, quæ superauerant impleuere. Vt experimento discerent, nequaquàm fallere eum, qui dixerat: Date, & dabitur vobis, mensuram bonam, & cõfertam, & coagitatam, & superefluentem dabunt in sinum vestrum. *Luc. 6.*

HANC grandem vberemq; mensuram, non tam in terra, quàm in cœlo nobis repositam esse, non ignorauit Simon monachus Sitionis filius. Qui cùm in cœnobio illo, vbi tunc manebat, in vesperum edẽdi mos esset, viritimq; cibaria fratribus diuiderentur, sæpenumero nihil delibãs, cœnulam suam integram seponebat, demũ quàm poterat secretius pauperculis eò ventitantibus offerebat, hebdomadarum interdum inediam passus, vt alijs alimenta præbere posset. Et cùm tot dies nihil gustaret, famem nõ sentiebat, dum fami prospicit aliorum: Spem sibi certissimam extendens ad illud veræ felicitatis pabulum, de quo Psalmista ait: Satiabor cum apparuerit gloria tua, Domine. Sumant hinc documentum ieiunantes, vt saltem cibo, quem sibi interdixerint, pauperes alant: aliopũi non ieiunare, sed impensæ parcere meritò videbuntur. *Euagr. Eccl. Hist. lib. 4. c. 33.* *Simon Monachus.* *Psal. 16.*

NEC est vt causetur quis fortunarum suarum tenuitatem. Nemo tam pauper est, vt pietatem colere non possit. Seruulus mendicus erat, imò mendicorum miserrimus, si

tantùm sortis attendatur malignitas, non etiam animi patientia, qua sola poterat videri fœlix. Hic (vt Gregorius in Dialogo refert) paralysi resolutus, cùm se prorsus mouere non posset, iacebat in carruca sub porticu Sancti Clementis Romæ, à prætereuntibus victum mendicans. Et cùm eleemosynis sustentaretur, quicquid in diem sibi residui erat, cæteris offerebat, nihili solicitus in crastinũ, sed quærens regnum Dei, & iustitiam eius. Quod quidẽ facilè est adeptus, dum & suam calamitatem patienter fert, & miseretur alienæ. *Greg. Dial. lib. 4. c. 14.*

Franciscus. FRANCISCVS Ordinis Minorum pater (quibus solis tantum possidere lex est, vt mendicare necesse sit) dum iter ageret, incidit in hominem, cuius vestimenta diutino vsu detrita, vix pudenda corporis operuerant, & nuditatem eius dolẽs substitit, suspirauit, ingemuit. Frater verò, qui illum comitabatur, quid, inquit, ita tristaris pater? etsi hic indumentis eget, forsan abundat cõcupiscentijs. Tunc Franciscus fraterni erroris nõ dissimulator, sed corrector, iussit protinus vt ille sua se tunica exuẽs pauperem tegat: & quod de ipso perperam opinatus fuerat, ab eodem veniam roget, ac tandẽ discat, nefas esse miserorum mores sugillare, indigentiam negligere. Vtinam talem subire cogantur mulctam, ne pœnis grauioribus obnoxij sint, qui mendicos ob hoc solum interdum improbitatis arguunt, & increpationibus repellunt, vt quòd eis subuenire nolunt, iudicij esse videatur, non impietatis. Nunc infirmioris sexus haud infirmiora exempla subnectam. *Bonauent. in vita Francisci, c. 8.*

Fœminæ. Brigida Abbatissa. BRIGIDA Abbatissa aliquando simul cum aliquot sororibus curru vehebatur, & occurrens pauperculis lignorum fasces dorso baiulantibus, vt alterius onera portando implerent legem Christi, solui iugales equos iussit, eisque tradi. Oneratis iumentis læti abierunt, ipsa cum suo comitatu in via residens præstolabatur Domini auxilium. Ecce autem eandem viam quidam regulus ingrediens, vbi causam moræ earum intellexit, suis illis equos

largi-

largitus est. Brigida ergo tantæ pietatis fuit, vt necessitati proximorum suam posthaberet; tantæ spei, vt nunquam se à Domino deseri timeret. Sic lampadi infundens oleum, id est, virginitatis decus misericordiæ operibus exornans, admissa est ad sponsi nuptias cœlestis celebritatis, ineffabili gaudio semper fruitura. *Bonifac.9. Sur. Tom.4.*

PAVLAM in largiendo sic profusam fuisse ferunt, vt sibi tandem necesse fuerit, ne rogantibus repulsam daret, pecuniam mutuò accipere, vsuris sese obligare, versuras facere. Prodigalitatis accusata Deum testabatur, se pro illius nomine cuncta agere, & hoc habere voti, vt mendicans ipsa moreretur, & in funere suo alieno syndone inuolueretur. Ego, inquit, si petiero, multos inueniam qui mihi tribuant; mendicans si à me non acceperit, quæ ei possum etiam de alieno tribuere, & mortuus fuerit, à quo anima eius requiretur? Nulla itaque in pauperes liberalitate satiata, ad egestatem penè vltimã peruenit, sed quãtò tunc se fecerat pauperiorem, tantò postea amplioribus locupletata est diuitijs in regno cælorum. *Hieron. in Epitaph. Paulæ.* *Paula.*

ELIZABETH nondũ marito Lantgrauio viduata, ob assiduã in pauperes benignitatẽ, mater eorũ cognominabatur. Sanis vitæ subsidia mittebat, afflictos consolabatur, ægrotos visitabat, mortuis funus sua procurabat impensa. Quos in plebe magis inopia oppressos animaduertebat, ex his cõpatruos, atq; cõmatruas sibi cõparabat, vt eis liberius subueniẽdi causas haberet. Si quando pecunia non suppeteret, vestimẽta vẽdebat. cernẽs pauperculũ quendã nudũ efferri, detracto sibi capitis velamine, inuolui iussit cadauer. Quo tẽpore fame laboratũ est, vim magnam frumẽti diuisit. Et id quidẽ absente viro atque incõsulto, vel quia approbaturũ speraret, vel quia quod vnius erat, alijs quoque cõmune esse debere, facilè persuaserat necessitas multorũ. Deniq; cũ esset regis Pannonũ filia, & Turingiæ dñi cõiux, nere, texere, suere suis ipsa manibus nõ est dedignata, vt de laboris sui peculio eleemosynas dare posset. *Elizabeth.*

Et de illa ergo non incongruè dici potest: Manum suam misit ad fortia, digiti eius apprehenderunt fusum. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem. Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouissimo. *Conrard. Minor. Concionator.*

Prou. vlt.

Vidua de Euangelio.

Marc. 12.

Luc. 21.

SED multa dare locupletiorum est, pauca tenuiorum: nec tamen ideo non par meritum, quarũ æqualis affectus. Animum etenim largientis pensat Deus, non donum. Nec quantum oblatum est inspicit, sed de quanto. Vidua paupercula duo æra minuta misit in gazophylacium, & diuitibus præfertur. *Luc. 21.*

Vidua Eliæ Prophetæ hospita.

3. Reg. 17.

VIDVA etiam illa, cui nihil aliud erat præter pugillũ farinæ in hydria, & paululum olei in lecytho, totum id quod habuit petenti Eliæ Prophetæ concedere non dubitauit. Et ex illa die hydria ei farinæ non defecit, nec lecythus olei fuit imminutus, donec pluuiam dedit Dominus super terram. Denique paruulum filium, quem mors abstulerat, pietas viuum in sinu matris restituit, annuente Domino precibus Prophetæ, quem illa & cibo pauerat, & fouerat hospitio. 3. *Reg.* 17.

Tabita.

Actor. 9.

PRO Tabita quoque Dorca, nonne pauperum, quibus illa se benignam præstiterat, obsecrantium voces Apostolum Petrum compulerunt, vt illi iam cõclamatæ ad pristinam vitam reditum à Domino impetraret? *Actor. 9.*

Drusiana.

NONNE & pro Drusiana egenorum Ephesi turba Iohanni Apostolo occurrens, vt quã illi tunc efferebant, ipse protinus suscitaret, obtinuerũt, dum vestes ab ea receptas ostentant, dum illa incolumi se nunquàm famem timuisse affirmant? Mulier igitur ad vocem Apostoli à morte veluti à somno exurgẽs, illum suscepit hospitio, solitaq; subsidia pauperculis misit, nunquam pietatis deserẽs officium, ob quam & ad hanc vitam redire illi licuit, & proficisci ad æternam. *Abdias in vita Ioannis Euang.*

O PRÆGRANDIS eleemosynæ virtus! Diuites sanctificat, pauperes beat, peccatores iustificat, iustos glorificat, mortuos suscitat, & immortalitatẽ mortalibus donat.

SED

SED ne cuiquam tam fructuosum opus tunc demum exercendum differatur, cum aut nihil, aut parum profuturum sit, documento nobis erit Lucia virgo. Quæ cùm matrem Euticiam ad erogandas pauperibus facultates hortaretur, illaq; diceret, vti vitæ suæ finem expectaret, ipsa postea quod vellet, de opibus suis factura: Nō est (inquit) admodum gratum, ô mater, Deo munus, quod qui offert, ideo offert, quia illius vsum suprema sibi interdicit dies. Da dum sana es, ne si moriens dederis, inuita dedisse arguaris, rem vtique, quā (velis nolis) relinquere cogeris. Victa rationibus Euticia, laudauit filiæ sententiam. Lucia verò iam bonis omnibus ad votum erogatis, cùm dijs sacrificare compelleretur, ait: Sacrificium Deo acceptissimum esse, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum. Et quia etiam inter tormēta misericordiæ in egenos cōminiscebatur, misericordiæ semper remunerator Deus effecit, vt cū ad lupanar traheretur, loco moueri non posset: cùm vreretur, illæsa inter flammas maneret: cùm iugularetur, morti nō cederet, donec ad cœlos itura, vitale viaticum de manu sacerdotis accepit: Corpus videlicet & sanguinem Agni, pro cuius amore sua omnia in eleemosynam, seipsam in sacrificium, tam confidenter, quàm libenter obtulerat. *In Martyrol. Sur. Tom. 6.* *Lucia.* *Iacob. 1.*

De hospitalitate seruanda.
Caput, III.

POST eleemosynas, hospitalitas sibi postulat locū, ex eodem fonte manans charitatis. Nam vt mendicanti porrigere aliquid, misericordiæ opus est: sic peregrinos suscipere hospitio, humanitatis officium. Quæ profectò virtus vel qualiter exercenda, vel quanti apud Deum momenti sit: & Patrum exemplis patet, & aliorum deinceps Sanctorum, quos aut apostolicus sermo celebrat, aut celebrandos postea censuit Ecclesia.

ABRAAM

Abraam. Gen. 18.

ABRAAM in valle Mambre ante ostium tabernaculi sedet, ne quis pertranseat, quem ad se diuertere nō roget. Tres venire videt, neque donec aduenіant expectat, sed currit obuiam atque adorat, vt hospites non fouendos solùm, sed etiam honorandos scias. Orat ne se prætereant, quasi accepturus, non daturus beneficiũ. Et primũ aquam pedibus parat, vt doceat omnium virtutum fundamētum esse humilitatem. Subcinericios panes, butyrum, & lac, & vitulum coctũ apponit, vt copiosè potius, quàm luxuriosè, hospites pascendos esse demonstret. Denique discedentes deducit, vt quos benignè accepimus, eosdem cum honore discamus dimittere, ne si incomitati hospitij limē exierint, expulsi magis quàm dimissi esse videantur. Nec arbitreris, ideo illos ab eo sic acceptos, quia scierit Angelos esse: sed potius quia sic homines acceperit, Angelos quoque accipere meruisse, & tales Angelos, in quibus sub Trinitatis typo Maiestas vnius Dei adoranda facilè appareret. *Genes*. 18.

Loth. Gen. 19.

EADEM erga externos obseruatione & Loth Sodomę vsus, eosdem etiã Angelos hospitio suscipere meruit, licet plures ad Abraam accesserint, quia pater multarum gentium ille: sed Loth non rogasse solùm, verùmetiam compulisse eos, vt ad se diuerterent, dicitur. Itaque alter exoratos statim suscipiendos monet, alter si vlterius recusarint, cogendos suadet; arguens nempe illos, qui sic summis labijs etiam notos interdum inuitant, vt palam sit, ipsos hospitales videri, quàm esse, malle. Loth præterea tanto affectu hospites suos ab iniuria nefandissimorũ hominum eripere nixus est, vt duas virgines filias pro illis stuprãdas offerret. Sed perturbatus, flagitium flagitio voluit commutare: nos in illo fidem hospitij imitemur, non mentis turbationem, ne dum hospes præter modum defenditur, offendatur Deus. Denique Angeli, vt Loth gratiã referrēt, illum de consortio eorum, quos pro scelere vltum aduenerant, cum suis simul incolumem eduxerunt. Cumque euerterent Sodomam & Gomorram, sulphure & igne de

cælo

cælo misso, pepercerũt Segor propter eum, quia illuc confugerat, ne simul cum impijs perderent iustum, & cum aduenarum infestatoribus aduenarum susceptorē. *Gen.12.*

NON dissimilis hac in re mihi videtur senis illius fuisse fides, qui (vt in Iudicum libro legimus) habitans in Gabaa vrbe Tribus Beniamin, cùm vidisset hospiti suo Leuitæ vim parari ab infrenatæ libidinis viris, loco ipsius filiam eis virginem tradere voluit. Hospes verò ne illi, à quo benignè exceptus fuerat, dedecoris ignominięque causa existeret, sua, quam secum habebat, coniuge raptoribus satisfecit, qua illi sic abusi sunt, vt extinctā reddiderint. Digna imitatu & senis humanitas, & Leuitæ gratitudo, si modū seruet affectus. Sed defugiendum execrandumq; exitiale Gabaonitarum scelus, quo effectum est, vt Tribus Beniamin propè deleta fuerit, vrbes vicique eius incensi, & his qui cædem fuga euaserant, connubia reliquarum Tribuum diu interdicta. Tam magni mali causam præbuit libido paucorum. Ad recentiora veniamus. *Iud.19.* *Senex Gabaonita.* *Iudic.19.*

ONESIPHORVS Ephesius Discipulos Christi suscipere solitus, sic ab Apostolo Paulo benedicitur, vt dubitandū non sit, quin hospitalitatis officijs æternæ vitæ præmia sibi compararit. Det, inquit, misericordiam Dominus Onesiphori domui, quia sæpe me refrigerauit, & catenam meam non erubuit, sed cùm Romam venisset, solicitè me quæsiuit, & inuenit. Det illi Dominus inuenire misericordiam à Deo in illa die. Et quanta Ephesi ministrauit mihi? O felix igitur Onesiphorus, qui aliquando auditurus est optatissimam vocem illam vocantis Domini, ac dicentis: Veni benedicte Patris mei, posside tibi regnum paratum à constitutione mundi: hospes enim eram, & collegisti me: in carcere eram, & venisti ad me. Amen dico tibi, quicquid fecisti vni de his fratribus meis minimis, mihi fecisti. *1. Timoth.1.* *Onesiphorus.* *1.Tim.1.* *Matt.25.* *1.Tim.1.*

SYLVESTRVM quoque hospitalitatis præter cætera studiosum fuisse ferunt. Timotheum ab Antiochia venientem presbyterum, & ipse presbyter domi suæ benignis- *Syluester PP.*

nignissimè suscepit: eundem mox, quia Christū prædicabat, martyrio coronatum condidit ac sepeliuit. Cui enim viuo hospitium præstiterat, mortuum tumuli honore carere non sustinuit. Deinde ad pontificale officium promotus effecit, vt omnibus ad vrbem aduentantibus, apud se hospitandi ius esset. Ita vt cum beato Iob iure suo dicere poterat: Foris non mansit peregrinus: ostium meū viatori patuit. *In Actis Syluestri.*

Iob. 31.

Gregorius PP.

GREGORIVS verò Pontifex non solùm facilem ad se aditum concessit peregrè aduenientibus, sed etiam per fora & compita passim quæsitos inuitauit. Insuper discumbentibus interdum ipsemet ministrauit. Qua humilitate meruit aliquando conuiuam habere Christū. Semel enim inter ministrandum, dum se paulisper auertisset, cōuersus deprehēdit vnum ex conuescentibus non apparuisse. Quā rem vehementer secum admiranti, nocte proxima affuit in visu Dominus, dicens: Eò quòd cæteris quidem diebus membra sua hospitio mensaq; acceperit, dignum fuisse, qui hesterno acciperet & caput. Palam quippe fieri voluit Saluator noster, qui est Caput nostrum, seipsum in peregrinis recipi, quos sua membra esse dixit: sibique præstitum imputari, quicquid præstaretur illis. Si ergo Iesum suscipere cupimus, aduenas & peregrinos non contemnamus. *Ioan. Diac. In vita Greg. lib. 2. c. 22.*

Gerbonius Episcop.

QVOS quidam sub tecto receptos sic tutati sunt, vt eorum salutem sua potiorem haberent. Gerbonius Populonij Episcopus occidi potuit, cogi autem, vt hospites proderet, non potuit. Totilæ regis irati minas contempsit, nolens prorsus latebras indicare eorum qui ad se confugerant. Et cùm vrsis ferocissimis obijceretur lacerandus, atq; inter illos illæsus versaretur: verecundia regem cœpit, nolle ei parcere, cui feræ beluæ pepercissent, ac protinus hominem dimitti iussit. *Greg. Dial. lib. 3. c. 11.*

Marinus Monachus.

AD MARINVM Monachum paruulo sub tugurio in solitudine habitantem, aprum aliquando à venatorijs canibus actum cōfugisse legimus. Quem ille apud se tamdiu latére

latêre permisit, donec ei sine periculo ad sua lustra redeũdi facultas affuit. Cui tantæ curæ fuit tutum bestiæ præstare hospitium: quo eum studio vel suscepisse homines, vel suscepturum fuisse putabimus? Certè etiam rationis expers ac syluestre animal humanitatem, fidemq; illius quodam naturæ præsagio videtur persensisse, cùm in tam præsenti periculo sese ei credere, quã syluas fuga petere, maluerit. *In vitis PP.*

NVNC pauca fœminarum exempla referantur. Neque enim multis conuenit virorum consortium, ne dum hospitalitas seruatur, periclitetur pudicitia. *Fæminæ.*

MVLIER Sunamitis transeuntem Elisæum legitur tenuisse, & secum panem comedere compulisse, tam familiariter, vt deinde non pigeret Prophetam ad illam virumque eius frequenter diuertere, eorum consuetudine vti, cum ipsis vnà cibum sumere. Multus hospitis aduétus (putas) restinxerit studium erga se eorũ? Minimè quidem, sed magis inflammauit, vt etiam cœnaculum illi construerent, in quo veniens requiesceret, & diutius apud se manendi occasionem haberet. Quibus meritis precante Elisæo, & filium genuerunt, cùm antea steriles extitissent, & eũdem cum decessisset, vitæ restitutũ receperũt. 4. *Reg.* 4. *Sunamitis. 4. Reg. 4.*

HIS iungatur Marthæ mira sedulitas: postquã excepit Iesum in domum suam, ministerio intenta, parandiq; conuiuij solicitudine ardens, nequit facere animo suo satis. Proinde Mariam sororem, vti se adiuuet, secumque collaboret, citat. Itaque quali cura, quantoque affectu hospes honorandus sit, documento nobis est. Nec ideo nos negligentiores esse debemus, aduenam aliquem suscipientes, quia seruum, nõ dominum suscipimus, cùm ipse protestetur ac dicat: Qui susceperit vnum paruulum talem in nomine meo, me suscipit. Et iterum: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Nec quenquam moueat, quod Maria sedens secus pedes IESV, & verbum illius audiens, optimam partem dicitur elegisse. Non enim propterea hospitalitatem Marthæ improbatam credimus, sed bono *Martha. Luc. 10. Matt. 18. Matt. 25.*

melius

Ab actione ad contemplatione ascẽdimus. melius prælatum, actioni contemplationem. Ad quem tamen non potest peruenire; qui non prius iustitiæ exercitationibus labem expiauerit delictorum. Vt tunc demum ad consideranda Dei inuisibilia animus attollatur, cùm liberum se esse persenserit onere peccatorum. *Luc*. 10.

Duo discipuli. Luca 24. DENIQVE duo illi ex Discipulis in castellum Emaus tendentes, cum Iesu simul eunt, simul fabulabãtur, & externum ac peregrinum esse putant, donec compulsum secum manere, & secum recumbere, in fractione panis agnouerunt eum. Sic igitur hospitalitatis officium ad agnitionem Dei nos adducit, vt quem nunc in ænigmate & per speculum videmus, post hæc facie ad faciem, & sicuti est, videre valeamus. *Luc*. 24. *1. Cor. 13.*

Paulus Apostolus. Hebr. 13. Matt. 18. IDCIRCO Paulus Apostolus Hebræis præcipiens, ait: Charitas fraternitatis maneat in vobis, & hospitalitatem nolite obliuisci. Per hanc enim placuerunt quidam Angelis hospitio receptis. Et Dominus ad Discipulos: Qui recipit vos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetę accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Et quicunque potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantùm in nomine Discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.

De inani gloria fugienda. Caput IIII.

NVNC, quoniam periculum est, ne pijs operationibus inanis gloriæ surrepat appetitio: de ijs dicendũ videtur, qui vt iactantiam vitarent, aut occultari magnificè facta voluerunt, aut eorum laudem alijs, nõ sibi attribuere, ne se existimãtes stare, in pręcipitium elationis ruerent,

ruerent, & gloriam quærentes hominum, gloriam quæ à Deo est, amitterent.

Hvivsce rei documenta exhibere nobis volens magister ac Dominus noster Iesus Christus, leprosos mũdat, cæcos illuminat, infirmos curat, surdo & muto auriũ linguæque officium instaurat, & tamen singulis ne nemini quicquam dicat iniungit. Archisynagogi quoque filiam mortuã suscitaturus, turbam iuxta cadauer tumultuantẽ, abscedere præcepit, nec in publico, sed domi vitale operatus est remedium, ne popularem gloriam expetere videretur. Quòd autem multa id genus non ita secretò, sed in conspectu peregerit plurimorum, atque etiam prædicari voluerit, non fuit inconstantiæ volubilitas (nullum vitium in eo, qui Dei sapientia est, cadere potest) sed piæ dispensationis miseratio, quæ diuinæ conuenit bonitati. Non solùm enim illi, qui iam credebant, quomodo ostentationem vitarent, instruendi, sed etiam qui nondũ credebant, ad fidem manifestioribus signorum spectaculis conuertendi erant. His dicitur: Si mihi non creditis, operibus credite. Illis: Cauete, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. *Iesus Christus.* *Matth. 9.* *Marc. 5.* *Luc. 8.* *Ioan. 10.* *Matt. 6.*

Sic & Apostoli dominica vestigia secuti, ad cõfirmationem prædicatæ fidei, in propatulo quidem miracula operabantur: reuelationes autem visionumq; mysteria, nisi necessariò in vulgus proferenda essent, occultabant. *Apostoli.*

Pavlvs Apostolus cùm raptus in paradisum, siue in corpore, siue extra corpus, audisset arcana verba, quæ non licet homini loqui, annos XIIII. rem tantam silentio texit, conscientia sua cõtentus, donec Corinthijs (veritus ne pseudoapostolos sibi vel suî similibus præferrent, alienati à veritate quam ab ipso didicerant) eam aperuit, palamque fecit. Sed & hanc gloriandi necessitatem insipientiam vocat. Factus sum incipiens, inquit: vos me coëgistis, ego enim à vobis debui cõmendari. Nihil enim minus feci ab ijs qui sunt supra modum Apostoli, tametsi nihil *Paulus.* *2. Cor. 12.*

nihil sum. Quibus sanè verbis testatus est, minimè de se loquendum, nisi cùm incumbit necessitas. Sed & tunc ita tẽperandũ, vt & res dicatur, & euitetur iactatio. 2. *Cor.* 12.

Iohannes Monachus.

TALI quidem temperamento vsus Iohannes AEgyptius monachus, cùm Spiritusancto reuelante multis futuri euentus responsa daret, inferebat, non suis meritis eam reuelationem sibi factam, sed illorum qui rogatum aduenerãt. Morbo affectos coram se curationis gratia adduci vetuit, quoniam vltro citroque commeãtium agmen ostentationi esse potuisset. Oleum eis benedictum mittebat, quo peruncti conualescebant, atque à languoribus liberabantur. *In vit. PP.*

Antonius Abbas.

ANTONIVM quoque Abbatem tradunt Martiniano militum Præfecto pro filia, quam nequitiæ spiritus possederat, supplicanti respondisse: Ne se opem posceret, cùm & ipse peccator esset. Sed si in Christo confideret, eidem supplicaret, iuxta fidei meritum gratiam ab ipso impetraturus. Credidit Martinianus, & domum rediens Deum precatus incunctanter, filiam à dæmonio liberauit, vt prędictum ab Antonio fuerat. Pulchrè igitur vnico responso Antonius tria simul expressit bona, humilitatis obseruationem, fidei virtutem, infirmitatis remedium. *Athanas. in vita S. Antonij.*

Moyses Abbas.

MOYSES verò Abbas haud dissimulauit, non solùm se laudationem sui non quęrere, sed etiam detractione delectari. Si quis enim visendi eius studio aduenisset, rarò aditus copiam faciebat, tanti se habere, molestissimè ferẽs. Quamobrem Præsidi quoque prouinciæ spe conueniendi primùm quidem decepto, deinde iterum aduentanti obuiam tandem profectus, cùm interrogaretur, vbinam esset Moyses Abbas (nam fama tantùm ipsi notus erat): Quid tibi respondit cum stulto illo ac deliro sene? Denique de semet quasi de alio licentius obloquendo, discedere hominem compulit, non mediocriter mirantem, quòd tam diuersa de illo, quem iam secundò quæsitum venerat, sibi audire cõtigisset. Qui reuersus ab indigenis, eum quidem ipsum

ipſum Moyſen fuiſſe, à quo eiuſmodi reſpōſum accepiſſet, & magis mirari cœpit, tam gratum illi eſſe ſui contemptum. *In vitis PP.*

Conſtantius Monachus. NON minus ſe contemni gaudens Conſtantius Anchaonitanæ Eccleſiæ Monachus; cùm è lōginquis partibus quidam (ut ipſum videret) aduenisset, oſtenſumque deſpexiſſet, eò quòd ſtatura admodū breui eſſet, quaſi corporis vitium animi virtuti officere poſſit: irriſorem ſuū oſculo excepiſſe dicitur; lætari ſe affirmans, quòd tandem nactus eſſet hominem, à quo iure paruipendendus exiſtimaretur. Seruum enim ſe eſſe vt habitu puſillum, ita ad ea quę facto opus erant; ignauum inertemque, ac prorſus inutilem. Nonne ſatis declarauit, quantum ab humanæ gloriæ concupiſcentia procul eſſet, qui ſic exultauit cōtemptus? *Greg. Dial. lib. 1. c. 5.*

Gregorius PP. MAGNA quidem hæc Conſtantij erga calumniantes patientia, ſed non minor illa Gregorij Pontificis erga laudantes modeſtia. Cuidam enim probato viro ipſum attollenti, reſpōdiſſe fertur: Deum deprecare, frater, vt his, quæ de me prędicas, dignus efficiar, ſicuti & tu dignus es, cuius opinio improbari nō debeat, ſed plerunque euenit, vt ea, quæ de ijs quos amamus, in medium proferimus, maiora vero ſint. Itaque quamuis iſta commendatione tua longè inferiorem me eſſe agnoſcam, charitati tamē gratias ago. Huiuſcemodi reſponſo ſapientiſſimus Pontifex & laudatori ſatisfecit, & cùm ſummo honore præditus eſſet, ab humilitate non diſceſſit. *Ioan. Diac. lib. 4. c. 62.*

Apollonius Abbas. QVAM autem arduum & difficile ſit, non illici quandoque humanæ laudis affectatione, teſtis eſt Apollonius Abbas. Qui cùm annos XL. in deſerto ſolitarius vixiſſet, iuſſus voce ſibi è cælo delata iam tandem ad frequentem locum pergere, cœnobium conſtruere, diſcipulos comparare, tam conſtanter Dominum rogaſſe dicitur, ne qua ſe deinde inter homines verſantem iactantiæ aura perſtringi ſineret: vt nō aliud olim magis veritus ad eremi latebram confugiſſe videatur, non ante vitæ finem fortaſſe inde diſ-

 ceſſurus,

cessurus, nisi iussio intercessisset diuina, quæ postremò dignum illum iudicauit, vt consuasor & autor fieret salutis multorum. *In vitis PP.*

Idem. HINC eundem haud parum sæpè Monachis præcipere solitum tradunt, ne quis propterea se ante alios esse existimaret, quòd aliquo miraculi ostẽto insignitus esset; quandoquidem & Dominus Discipulos suos non ideo gaudere *Luc. 10.* iusserit, quia dæmonibus imperarent, sed quia in libro vitæ æternæ scripti, censiq; essent. *In vita Apollonij.*

Idem. ITERVM admonebat, siquã aliquis ex illis vel secretæ visionis, vel spiritalis fruitionis dotem à Deo accepisset, nemini nisi necessitate coactus proderet. Alioqui si exinde illum præ cæteris æstimationi haberi contigerit, haud facilè vanæ gloriæ vitio cariturum. Eo autem surrepente, gratiam omnem, quam assecutus fuerat, irritam fore, di*Eccl. 9.* cente Scriptura: Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. Denique domicilia eorũ ob hoc cellas appellari, quòd in his celarentur quæ occulta esse velint.

NEC mirum, aliquem interdum plausu assentatorum suorum blanditijsque duci: cùm frater Leonardus etiam cogitationum suarum circumuentus fuisset, nisi maturè, qui eum periculo eriperet, inuenisset. Beatum Franciscum asello insidentem ipse pedes comitatus mente voluere cœpit, quantò ante illum quondã ierit generis nobilitate, *Franciscus.* potentiaque seculari. Franciscus Spiritusancto edoctus, vt intellexit gliscentem in præcordijs comitis tumorem, statim desiliens asellum se illi cedere dixit, ipse potius pedibus iter facturus, eò quòd obscuriore loco natus esset. Agnouit ille, insolentis cogitatus culpam penè apertè sibi obijci, & miratus deprehendi potuisse, ad pedes eius suppliciter prouoluitur, séque peccasse confitens, veniam impetrat, cautius deinceps humilitatis propositũ seruaturus. *Luc. 9.* Aratrum quippe tenens post tergum respexerat, sed magistri opera rursum citò conuersus, aptũ se fecit regno Dei. *Bonauent. in vita Francis. c. 11.*

Idem. IDEM Franciscus cùm se inter homines fama sancti-

tatis

tatis efferri percepisset, nequam ex eo voluptatē caperet, alteri negotium dedit, vt econtrà probris, petulantiaque ipsum incesseret. Et cùm ille rusticanum, idiotam, ignauū, inutilemque eum appellasset, calumnianti gratias agebat, affirmās verius de se sentire oblocutores suos, quàm laudatores, qui opinione decepti, supra id quod esset se æstimarent. Itaque quantò ab alijs magis extollebatur, tantò se gerebat submissius, cauillationibus potius, quàm commendatione ingenij morumque suorum delectatus, Isaiæ memor dicentis: Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. *Ibid.c.6.* *Isaiæ 3.*

EGIDIVS Atheniensis quoniam miraculis clarere cœperat, iactationis occasionem fugiés, patriā dereliquit, ad eremū se cōtulit. Et dum apud Veredenium Eremitam in agro Arelatēsi habitaret, sabuloso ac sterili solo, ab ipso terræ conditore Deo fœcunditatem precibus impetrauit. Mox inde discedens, vastioris solitudinis latebras petijt, ibi quærens domicilio locum, vbi non facilè mortalium de se rumores audire posset. *Fulbertus Carnotens.* *Egidius.*

IVDOCVS item fama sanctitatis regumque Britanniæ stirpe iuxtà clarus, dum solitarius habitaret, & signorum, quæ fecerat, rumor multos ad visendum eum à diuersis partibus exemisset, videns in tanta se adeuntium frequentia periclitari humilitatem, in vlteriorem deserti angulum sedem transtulit, vt tam ab inanis gloriæ cupidine semotus esset, quàm à consuetudine hominū. *Rodolph. Agric. carmine scripsit eius vitam.* *Iudocus.*

EVLALIVS quoq; monachus criminis olim suspectus, vt innocentiā probaret, iubéte Abbate, fiscellam, quam de palmeis folijs ipse texuerat, igni imposuit, atq; vbi à flammis eā lædi nō posse animaduersum est, nō solū omni suspicione fuit absolutus, verumetiā ob miraculū venerationi haberi à fratribus cœptus. Ceterū se in celebritate esse indignè ferés, procul inde secessit in desertū, maluitq; in speluncis cū feris habitare, q̄ in monasterio ab hominib⁹ honorari, memor dictū esse à Propheta: Saluabūtur q̄ fugerint *Eulalius.* *Ezech. 7.*

ex eis, & erunt in montibus quasi columbæ conuallium. *In vitis PP.*

Hilarion. SED quid de Hilarione Abbate dicemus? qui iam sexagenarius cernens circa se tùm monachorum multitudinem, tùm eorum qui sanandi ad eum vndiq; confluebant, flebat quotidie, & ad seculũ rediisse se, atque in vita mercedem recepisse, aiebat. Abire cupientem inhibebant. Denique biennio in tali animi solicitudine peracto, cùm postremò comedere nollet, donec discessum impetraret, & iam dies septem nihil gustasset: ne inedia conficeretur, dimissus reliquit Palæstinam. Prætereà gloriam semper fugiendo, dum crebrò sedem mutat, Bethilium, Pelusium, Theübaton, Babylonemque peragrauit, deinde Aphroditón, eremum Antonij, rursum Aphroditon, Alexandriam, Osam, Brutium, Paretonium, inde Siciliam, & inde Epidaurum, ac post hæc Cyprum. In cuius insulæ vastiore minusq; noto angulo cùm sese abdidisset, diu latére non potuit, miraculis eum vbiq; prodétibus. Quia tamen viribus partim ætate, partim labore exhaustis, inde iam emigrare illi incommodum erat, ibidem & fugæ finis, & vitæ fuit. Hunc tantum in ipso honoris contemptum præter cætera extollens Hieronymus: Mirentur, inquit, alij signa quæ fecit, mirentur incredibilem abstinentiã, scientiam, humilitatem; ego nihil ita stupeo, quàm gloriam illum & honorem calcare potuisse. Concurrebant Episcopi, Presbyteri, Clericorum & Monachorum greges, Matronarum quoque Christianarum grandis tentatio, & hinc & inde ex vrbibus & agris vulgus ignobile, sed & potentes viri & Iudices, vt benedictũ ab eo panem vel oleum acciperent. At ille nihil aliud quàm solitudinem meditabatur. *Hieron. in vita Hilarion.*

Fœminæ Tabita virgo. IN HAC salutarium virtutum parte fœminas quoq; sua laude fraudare non decet. Tabita virgo sacra monasterij magni Thebaidis cùm se omni humilitate deiecisset, insanire putabatur. Verùm quia stultum Dei sapientius est hominibus: Sancto Pierio Abbati in eremo degenti reue-

latum

latum fuit, illius merita suis esse potiora. Proinde ad visendam eam perrexit, & respōsa quæ diuinitus acceperat, palam fecit. Ex quo ipsa vt vidit se nō iam vt stultam contemni, sed potius vt sanctam honorari, clam discedens, monasterium pariter, honoremque dereliquit, & in solitudine vitam duxit.

Maria Gallica. MARIA natione Gallica de vico Niuella Episcopi Leodiensis, ignobilis genere, celebris sanctitate, frequentiam hominum illuc ad se visendam turmatim accurrentium molestè ferens, precata est, ostendi sibi locū sanctæ quieti magis opportunum. Et reuelatione accepta discedens, tridui iter arripuit, nullo labori parcēs vt humilitatem conseruaret. Peruenitque quò volebat ad Ecclesiam Sancti Nicolai cognomento Decegnies, & ibidem solitaria consedit. Ferunt sacelli illius fores, cum clausæ obseratæque essent, aduentanti sua sponte protinus patuisse, vt vel hinc intelligas, gloriam humanam fugientibus facilem præberi aditum ad gloriam Angelorum. *Iacob. Vitriac. Cardin.*

Euphraxia. EVPHRAXIA etiam Christo dicata, virgo signis in Thebaide diuinitus factis clara, cùm puerum quendam paralyticū, mulieremque phanaticam sanitati restituisset: ne miraculorum magnitudine insolesceret, laboribus cumulum addidit: crebrius vtens ieiunijs, vigilijs, precationibus, cæterisque corporis exercitijs, nullum otio tempus remittens, ne desidiosa aliquādo cogitaret se alicuius momenti esse, cùm nihili æstimari mallet. Igitur tametsi à monasterio non recessit, inuenit tamen quemadmodum abesse posset à gloria. Corpus enim castigando, & in seruitutem redigendo consentire coëgit spiritui, semper humilitatem affectanti. *In vit. PP.*

De Humilitate appetenda.

Caput V.

PLERIQVE verò non solùm à iactantiæ vitio procul abesse studuerunt, sed etiam sic humilitatem sectati

 sunt,

sunt, vt penè omnibus seruilibus officijs sese addixerint. Qui nihil detrectantes eorum, quæ vilissima factu putantur, tantò excellentiores in conspectu Dei apparuerunt, quantò inter mortales magis infimi videbantur. Horum nunc exempla percurrere non intempestiuum duco.

Monachi Nitryę. MONACHIS Nitrye morem fuisse constat, præter cætera in peregrinos beneficia, pedes eorum lauare, linteolisque abstergere, illum imitari volētibus, qui Magister & Dominus, discipulorum pedes lauit: *Iohan. 13.* Exemplum, inquiens, dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. *In vit. PP.*

Apollonius Abbas. HINC Apollonius Abbas ad se magis, quàm ad eos quibus præerat, huiusmodi seruitiū pertinere arbitratus, suis ipse manibus hospitum lauabat pedes, Abbatemque se in monendo dūtaxat corripiendoque nouerat, præterea omnium minimus erat. *In vit. PP.*

Hor Abbas. HOR etiam Abbas eâdem erga peregrinos obseruātia, certo tamen ordine vsus dicitur. Primùm cum illis simul suppliciter prouolutus Deum adorare, deinde pedes eorū abluere, postremò ablutis præcepta salutis dare, quasi innuere volens, ijs qui peccatorum sordes pœnitentiæ lauācro mundare cupiunt, necessariam esse pietatem, humilitatem, iustitiam. *In vit. PP.*

Thomas Archiepiscopus. THOMAS Cantuariēsis Archiepiscopus quotidie xiij. pauperes domi conuocabat, sedere iussis genuflexus pedes lauabat, discumbentibus ministrabat, abeūtes cum dono dimittebat, singulos eorum quatuor nummos largitus, ita vt liberalior, an humilior fuerit, non facilè discerni queat. Verumtamen serui interdum dedignantur mendicis ministrare, Archiepiscopus etiam pedes lauit. *Herbert. de Hoschan. Sur. Tom. 6.*

Gallicanus Monachus. GALLICANVS quoque monachus, quem & consulem, & victorem, & Constantini Augusti generum fuisse diximus, omnibus pro Christo contemptis, tam ardenter in monasterio serui functus est officio, quàm prius in castris Imperatoris ac Ducis. Nec magis olim militaris glo-

riæ a-

riæ auidus fuit, quàm postea humilitatis. Operæpretiũ erat videre pauperum lauantem pedes, Monachorũ manibus aquas dantem, mensas concinnantem, pauimenta verrentem, & reliqua id genus exercentem, paulò antè tot clientium patronum, tot seruorum dominum, tot militum ductorem, quot conuenire potuit principi viro, Cæsaris genero, Romani exercitus Præfecto, sæpè victoria potito, nũquam victo. Tantam status mutationem nequisset efficere fortuna, quantam ille sua sponte suscepit, haud ignarus, multò maiorem, certioremque felicitatẽ esse seruire Christo, quàm dominari mundo. Quoniam (vt Isaias inquit) à seculo non audierunt, neque auribus perceperunt, oculus non vidit, Deus absque te, quæ præparasti expectãtibus te. *Terentian. in Pass. Ioannis & Pauli.* *Isaia. 64.*

PACOMIVS Abbas fratribus morbo implicitis assedit, nõ dedignatus ministri operã, vt obsequiũ præstaret Domino iubẽti, ac dicenti: Qui maior est vestrûm, fiat sicut minor: & qui præcessor est, sicut ministrator. *In vitis PP.* *Pacomius.* *Matth. 20.*

ANTONIVS Abbas nõ minus mansueti ingenij vir, Episcopis & Presbyteris solitus est submittere ceruicem, captans ab eis benedictionem. Idcirco benedixit ei Dominus, & custodiuit illum, ostendit ei faciem suam, & misertus est ipsius, conuertit vultum suum ad illum, & dedit ei pacem. *Athanas. in vita eiusdem.* *Antonius Abbas.*

EVNDEM tradunt spiritu raptum vidisse orbem terrarum quaque versum laqueis oppletũ, & cùm mirabundus quis illos euadere possit, quæsisset, responsum fuisse, humilitas. Beati igitur humiles, quibus à periculo erutis competere poterit illa Prophetiæ gratiarũ actio, dicentis: Benedictus Dominus qui non dedit nos in captionẽ dentibus eorũ. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine Domini. *Athanas. Ibidẽ.* *Idem.* *Psal. 123.*

HINC est quòd Pinifius abbas (vt liberius humilitatis incũbere operibus posset) diuersa perquisiuit loca, in quibus minus notus maneret: ab Aegypto transmigrauit in *Pinifius Abbas.*

Thebaidem, & inde ad Palæstinam, semper inter alienos serui fungens officio, donec agnitus cogebatur simul relinquere & locum. Postquam nullibi se diu ignotum futurum vidit, ad suos tandem monachos reuersus, aliam cõseruandæ humiliationis rationem inijt, vt quò plus honorabatur, eò magis corpus suum ieiunijs, inediaque maceraret. Mallens fame affligi, quàm ambitione deliniri, & de cibis cogitare, quàm de honoris illecebra. *In vitis PP.*

Gregorius Papa. VERVNTAMEN quid Abbates, Monachósve tantopere miramur? ipse summus Pontifex Gregorius primus se Seruum seruorũ Dei appellauit, ac ne dictu id illi, quàm factu, facilius fuisse putes, aduenienti Iohanni Abbati assurrexit, & prior honoris gratia in terram prouolutus est Pontifex, quàm Abbas. Cæteri deinde Maximi Pontifices nomenclaturę istius titulum omnes vsurparunt, opus rari. Omnes se Seruos seruorum Dei dici, pauci esse voluerũt. Igitur Gregorij humilitatem approbasse videntur etiam qui imitari neglexerunt. *Ioan. Diac. lib. 2. c. 1.*

Petrus Telonarius. SED quòd ad priuatos attinet, mirabilis in primis humiliatio Petri Tolenarij fuit, qui distractis pro amore Christi facultatibus, à Byzantio Ierosolymam petijt, seruumque se venalitium fecit. Et cùm in aliena domo à cõseruis maledictis verberibusque afficeretur, gaudebat in contumelijs, nunquam de iniuria sibi illata conquestus: intantum vt de medio calumniatorum suorum nusquam discesserit, nisi cùm Bizantij hospitis indicio cognitũ honorare cœpissent. Denique tunc profugit, cùm coleretur vt liber, non cùm sperneretur vt seruus: humilitati studẽs, à gloriationibus abhorrẽs, displicere cupiens hominibus, vt Christi seruum exhiberet. *In vit. PP.*

Martinus Episcopus. MARTINVS dum adhuc stipendia faceret, nec tamen tam Cæsari, quàm Christo militaret, præter illud celeberrimum pietatis opus, haud minus celebre præstitit humilitatis exemplum. Vno seruulo contentus, eundem vt fratrem dilexit, vt dominum coluit, cœnanti ministrabat, cubitum eunti calceamenta detrahebat, cæteraque penè omnia

omnia mutata cum illo officij vice exercebat, seruus serui factus, vt Christo se seruire probaret, non mundo. Miles erat, necdum baptizatus, sed tantùm catechumenus, & & iam perfectionis viam ingressus, Spiritussancti sententiam sequebatur per Salomonem in Prouerbijs prolatam: Melius est humiliari cum mitibus, quàm diuidere spolia cum superbis. *Seuer. Sulpit. in vita Martini.* *Prou. 16.*

ALEXIVS quoque Euphemiani consularis viri filius, spreta generis nobilitate, Roma decedens, Edessam Syriæ vrbem venit, & inter alienigenas xvij. annos incognitus mendicauit. At postquam vulgatum est, vocem diuinitus allatam, Alexium mendicum in Ecclesia recipiendum, videns ibidem miraculum illud honori sibi futurum, Laodiceam est profectus, à Laodicea Tharsum, à Tharso rediijt Romam. In paterna domo pro peregrino pauperculo susceptus, alios xvij. durauit annos in summa rerum inopia, statuque miserabili, nec ipsis genitoribus suis sese manifestans, ob hoc solum, ne agnitum honore afficerent. In exitu vitæ & quis, & quantus esset, apparuit, hoc signis prodigijsque instanter editis, illud chirographo in manu defuncti reperto, ac rei ordinē indicante, tunc scilicet, cùm iam superato vanæ ambitionis periculo, secura humilitas ad cælos properabat, veræ & immortalis gloriæ honore semper fruitura. O beatum & felicem illum, qui sic se humiliat, vt sic exaltetur. *Simon Metaphr. Sur. Tom. 4.* *Alexius.* *Luc. 14.*

NVNC ancillarum Christi humilitas referatur. Elizabeth & regis Pannonum filia, & Lantgrauiæ Thuringiæ Principis coniux, Deo gratificari cupiens, non alienum à dignitate sua putauit, mendicum quendam infirmum, obsitum, squalidum, olidum, suo recipere sinu, suisque manibus crinem illius pectere, tondere, caput lauare, totum corpus, quantum licuit, à pedore sordibusque vindicare. Multos præterea eiusdē sortis pauperes visitare, benignè consolari, ad patientiam exhortari, cibos porrigere, potum propinare, modis omnibus opem ferre, & vlceratorum plagas contrectare, regere, linire, circumligare, & si *Fæminæ.* *Elizabeth.*

quando fasciæ deficerent, sui capitis velaméto obuoluere? Denique defuncto viro Lantgrauio, cùm multorũ pauperum capax construxisset habitaculũ, semet illis in ministerium dedit. Ibi puerum quendam ventris profluuio laborantem, ipsa in suis vlnis ad exonerandum aluum, etiam noctu cósurgens, pluries portauit. Ibidẽ mulieris leprosæ curam habens, omnia illi libenter præstitit, officioseque ministrauit, quæ ipsa per infirmitaté non poterat. Post hæc nõ est passa se ab ancillis vocari Dominã, sed sororem, & eis aliquò de industria emissis, ipsarũ interim munus vsurpabat, vasa lauãdo, coquinã parando, pauiméta verrendo, vtensilia suis disponendo locis. Cæteraq; diligentius exequendo, ancillis etiã se magis infimã fecerat. Nunquã tãta mulier ad tantam humilitatem descendisset, nisi prius ardentissimæ charitatis feruore medullitus incaluisset. Nihil quippe tam paruum aut tam vile est, vt id se ducat indignum, qui perfectè diligit. *Conrard. Minor. Concion.*

Brigida Abbatissa. BRIGIDA etiam virgo licet Abbatissam gereret, minorem tamen se ijs quibus præerat, exhibebat. Quasdam in monasterio lõga valetudine oppressas, vt saltẽ squalore leuarentur, lauari iusserat, sed ancillis sororibusque cunctantibus, protinus ipsa accedens lauit, tantumque humilitatis Abbatissæ fuit meritum, vt illæ lotæ è vestigio sanarentur. Tres erant diuersis infirmitatibus laborantes, alia paralytica, alia dęmoniaca, alia verò leprosa. Magnum miraculũ fuit, tales languores curasse, sed non minus mira extitit humilitas, sic affectas lauisse. Equidem opinor, parem virtuti datam fuisse gratiã, vt quæ dignata est lauare, ipsa etiam mederi posset. *Sur. Tom. 4.*

Eugenia. EVGENIA virgo Philippi Alexandriæ præfecti filia, quoniam parentibus Idolorum culturæ deditis, Christo seruire non poterat, eos reliquit. Et sexu celato, virorum monasterium ingressa, monachi habitum induit, & se Eugenium vocari fecit. Tandem ob animi sapientiam morumq; integritatem in Abbaté electa, hoc primùm à Fratribus exegit, vt quamuis dignitate præstaret, permitterẽt

tamen

tamen se interdum officia obire infimorum, ne per otium insolesceret, præsertim in illo Præpositure honore constituta. Impetrata igitur venia, aquā portauit, ligna cōcidit, pauimenta euerrit, cellulam sibi omnium despectissimam elegit. Denique quo feruore concita parentes fugerat, eodem Primatum inter monachos tenens humilitatē coluit, & tandem martyrij palmā meruit obtinere: vt quæ mundi pompam calcauerat, tyrannorum quoque tormenta superaret, & in cælesti gloria humilitatis præmium perfectæ patientiæ merces augeret. *Simeon Metaphrast.*

Pavlæ Romanæ (vt Hieronymus refert) maternum genus à Scipionibus Gracchisque, paternum ab Agamemnone potentissimo quondā Græciæ rege erat. Liberos è Toxotio susceperat, qui ab ipso Ænea Iulioque trahere originem credebatur: postquam autē contemptis omnibus Christo cœpisset seruire, tāta se humilitate deiecit, vt qui eam videret (videre autem propter nominis celebritatē, multi gestiebant) ipsam esse non crederet, sed ancillarum vltimam: quamuis enim frequentibus virginum cingeretur choris, veste tamen, voce, habitu, incessu, minima omnium apparebat. Intellexit profectò sapientissima mulier, hominis nobilitatem non genere, non potentia, sed virtute constare. Inter virtutes autem Christianæ professionis nihil esse præstantius humilitate, nihil fructuosius. *Hieron. in Epitaph. Paulæ.* *Paula.*

De Dignitatibus non concupiscendis. Caput VI.

Propterea quidam sanctissimi viri cùm seculares, tùm Ecclesiasticas dignitates, aut omnino recusarunt, aut inuiti, coactique susceperūt. Sciebāt enim, quantò quis altius euectus fuerit, tantò propius periculo esse ne cadat: & si ceciderit, grauiorē ruinā fore. Honoris gradū superbiæ irritamentum, & inanis gloriæ materiam esse, nisi ita

nisi ita cautè adeatur, vt is, qui Episcopatũ desiderat (iuxta Apostolum) opus bonum desideret, non honorem: & labores, non delicias: neque praeesse, sed prodesse cupiens, seruum se & ministrum hominum constituat, propter Christum.

1.Tim.3.

Marcus Euangelista.

DIVVS Marcus Euangelista, vt sacerdotio reprobus haberetur, pollicem sibi amputasse dicitur. Veruntamen (vt ait Hieronymus) tantum cõsentiens fidei praedestinata potuit electio, vt nec sic in opere verbi perderet, quod prius meruerat in genere. Cùm enim ex Leuitis esset, vt Alexandriae Episcopus fieret, eò compelli dignior fuit, quò magis refugit. *Hieron. in Prolog. ante Marcum.*

Isaac Monachus.

ISAAC etiam Monachus, cùm resciisset, decerni sibi Presbyteratum, de Scythia transmigrauit in Aegyptum, vastae solitudinis secessum quaeritans, vt hominum effugeret cõspectum. Sed qui diuinitus eligebatur, latere non potuit. Cùm enim fratres in Aegyptum vsque illum quaesitum profecti essent, & asellus, quem secum habebãt, per desertum fugiens ad speluncam ipsius substitisset, eò insecuti, dum asellum comprehendunt, Monachum quem vix inuenire sperauerant, conspiciunt. Quare laeti, gratantesque, simul ipsum vt secum redeat hortantur. Igitur cùm se ille muti animalis indicio deprehensum agnouisset, intellexit Dei voluntatem, & fratrum votis annuẽs, ad monasterium reuersus, presbyteri officium suscepit. Hic mihi probè obseruasse videtur, quod Apostolus ait: Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquã Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificauit, inquit, vt Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Tu es Sacerdos in aeternũ secundùm ordinem Melchisedech. *In vitis PP.*

Hebr.5.

Psal.2.

Psal.109.

Pastumius Monachus.

PASTVMIVS quoque Monachus, à Machario Abbate post vitae huius labores, ad beatitudinis quietẽ decedẽte, in locum suum succedere iussus, & fratrum curam habere diu renuit atque recusauit, obnixè affirmans, se Abbatis honore indignum, officij ignarum, solicitationum labori impa-

imparem: Verùm obedientiæ pressus iugo, flens, tandem regendi monasterij munus suscepit. Et quia ex humilitate sibi prorsus diffidebat, à Domino meruit adiuuari, atque ita, vt ei per Angelum suum præcepta, institutionesq; dirigeret. Quibus ille fratres sibi commissos instruendo, in omni sanctitatis genere facilè reddebat perfectos. O verè igitur beatus homo, quẽ tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. *In vitis Pat.* *Psal. 93.*

ODDO item Cluniacensis Cœnobij Monachus à Benone Abbate proximè successuro suffectus, cùm fugam pararet, à fratribus comprehensus, coramq; adductus, non solùm Abbatis compellente iussione, verumetiam Episcoporum vrgentibus censuris, regimen inuitus accepit. Indignum enim se esse arbitrabatur, qui præesse deberet, cùm se cunctis inferiorẽ cõstituisset: sic tamen se gessit, vt multis postea miraculorum signis nobilitatus sit, Deo humilitati eius gratiã conferente. *Ioan. Monach. Sur. Tom. 6.* *Oddo Monachus.*

AT VERO quoniam quantò dignitas maior, tantò maius in dignitate positi periculum, Lamon Monachus mori præoptauit, quàm Episcopus viuere. Hieropoli electus, nullis suasionibus adduci potuit, vt electioni assentiret. Cumq; Theophilus Episcopus fortè ex itinere eòdem loci diuertisset, atque itidem suaderet: quando iam tantæ autoritatis viro apertè refragari difficile erat, diem ad deliberandum impetrauit. Dum autem in solo loco genibus prouolutus, toto eo tẽpore secretæ precationi intendisset, inuentus est efflasse animam. Hoc ipsum petenti illi diuinitus indultum credi par est. Verenti vtique si Episcopum gereret, quæ Episcopi sunt, præstare non posset: aut si præstitisset, ne vel ex hoc in elationem aliquam mentis incidens, illis iam tandem comparandus euaderet, quibus dicitur: Væ vobis qui diligitis primas Cathedras in synagogis, & salutationes in foro. *Lamon Monachus.* *Matth. 23.*

PAR animi humilitas, vel idem periculi metus fuisse perhibetur Sancti Goar Monachi in Gallia. Qui à Rege Sigiberto ad Treuerensem Episcopatũ vocatus, postquam *Goar Monachus.*

recu-

recuſando nihil ſe proficere videret, triginta dierum manendi in monaſterio moram, quaſi res ſuas expediturus, petijt. Interim in cellula ſua ſe includens, Dominum precatus eſt: Paratum ſe ad omnia dura pro illius amore ſuſtinẽdã, tantùm hoc Epiſcopalis officij onere ne ſe grauari ſineret. Mox ergo febri correptus, reliquum vitę in lectulo æger peregit, ne ſanus ad Præſulatum cogeretur, quandoquidem etiã quoduis pati ſibi ſatius putauit. *VVandelbert. Prumienſ. Sur. Tom. 4.*

Ammonius Monachus. AMMONIVM Originis Didymiq; diſcipulum, aurem ſibi præcidiſſe ferunt, ne idoneus Epiſcopali officio haberetur: & cùm nihilominus ad eam dignitatem ſuſcipiendam ab omnibus vrgeretur, etiam linguam ſibi ſe amputaturum, niſi miſſum facerent, proteſtatus eſt. Tàm ergo periculoſam rem Epiſcopatum putauit, vt inde membrorum mutilatione ſe redimere non dubitaret. *Hiſt. Tripart. lib. 8. c. 1. & Pallad. Hiſt. 12.*

Thomas Archiepiſcopus. HAC ipſa de re non mediocriter ſolicitus Thomas Cantuarieñſis Archiepiſcopus, vbi primùm dignitatẽ inijt, continuò inanis gloriæ laſciuientes cogitatus, carnis macerationibus reprimere cœpit, inſtãtius orauit, frequẽtius ieiunauit, ciliciũ induit. Qui ſic agit, is planè declarat, non ſe ad Põtificale faſtigiũ, ſed ad multiplíciũ laborũ aceruũ aſcendere, nec de honoris pompa ſibi blãdiri, ſed de tentationum ingruentiũ pugna, iam anxiũ æſtuare. *Sur. Tõ. 6.*

Leonardus Monachus. HINC quidem Beatus Leonardus inter aulicos regis Galliarum aliquãdo primo loco habitus, cùm tandẽ contempta mundanæ ambitionis luxuria, ad religionem conuerſus, Dei ſeruitio ſeſe addixiſſet, nec adhuc tamen minoris æſtimationis apud regem eſſet: Epiſcopatum ab eodem ſibi oblatum recuſauit. Ac ne deinceps huiuſce rei illectatione aliqua tentari capíve poſſet, quandoquidẽ & in dignitate periclitatur humilitas, & in diuitijs moleſtia, inde in Aquitaniãdiſcedens, operã prædicationibus dedit. *Iacob. Ianuenſ. Epiſc.*

Quidã ſenex. IN quãto enim ſalutis ſuæ diſcrimine verſentur hi, qui cæteris præſunt, venuſto admodũ exẽplo D. Hieronymus

docere aggressus: Senex quidam (inquit) eremi cultor,& Spiritusancto plenus, nepoté suũ quęrenté, vtrũ Episcopus electus munus accipere deberet, super disco satis altè à terra erecto diu fecit volutari. Cumq; ille postremò casum se timere dixisset, iussit vt descenderet, atque itidem super latam mollioris soli planiciem sese agitaret. Ex multa volutatione sudanti ac defesso: Surge (inquit) & iam facere perge, quod tibi tutius factu putas. Itaque edoctus de pręeminentiæ periculo iuuenis, electioni renuntiauit. ætatis vitio delirasse senem dicere possent improbi cauillatores, nisi rem saluberrimi consilij plenam, miracula confirmarent. Constat enim iuuenem illum postea vita defunctum seni apparuisse, & postquam gratias egisset, dixisse: Scio quia nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporum. *Hieron. Regul. Monac. c. 15.*

IDIPSVM oppidò formidãs Geminianus Mutinẽsis clericus, defuncto Antonio Epõ, à populo electus fugit. Dum auté latitaret, & quæri dignus fuit, & inueniri. Qui quia inuitus cõsecratus est, tantã promeruit gratiã, vt nõ solùm Mutinensem Ecclesiã optimè gubernarit, sed etiã miraculorũ fama celebris mũdo fuerit. Iouiniani Imperatoris filiã à dęmonio liberauit. Attila Italiã vastãte, suos non repugnãdo, incolumes seruauit. Ipso enim orãte, hostis apertis portis vrbé mediã percurrẽs, eã prorsus inoffensam intactamq; reliquit. *Sur. Tom. 1. fol. 787. facit huius mentionẽ.* *Geminianus Episcopus.*

GREGORIVS quoque Pontifex, quàm grauatim Ecclesiæ gubernãdæ subierit onus, hæc res indicio est. Quòd cùm illud palam repudiare sibi integrum non esset inhibente populo, clãdestina fuga ab vrbe decedere decreuit, & cùm exitum omnem diligẽti septum custodia videret, dolio se condi & exportari fecit. Tum proximi mõtis vastam solitudinẽ penetrans, antrũ quoddã adijt, satis ibi se latére sperans. Cæterùm cùm quæreretur, lucida nubes loco incumbens prodidit latentem. Inuentus ergo in sedem, quam fugerat, redijt, non tam ab hominibus, quàm à Deo miraculo testãte electus. Vt igitur Deo soli obediret, *Gregorius Papa.*

non vt

non vt sibi blandiretur, ad tantæ rei gubernacula manum porrexit. At nunc quibus artibus is honos ambitur, quáve aditur temeritate: dolendum magis, quàm dicendũ puto. Sed vt nihil aliud pro vero affirmare ausim, neminem tamen ætas nostra ex ijs qui eliguntur vidit recusanté. *Ioan. Diac. lib. 1. c. 44.*

Cælestinus PP.

ANTEHAC autem & Q. Cælestinus cùm menses sex rexisset Ecclesiam, Pontificatum, quem Caroli regis sollicitationibus agitatus acceperat, tã libẽter deposuit, quàm inuitus gerebat. Hinc primum degenerãtis Curiæ signum apparuit, quoniam tantæ integritatis vir à nemine ne id faceret, interpellatus est, aut cùm fecisset, discessissetque reuocatus, nisi ab eodem (cui ob virtutem charus fuerat) rege: quanquam ille solitariæ vitæ, quam repetebat, captus dulcedine, nullius iam dissuasionibus à proposito moueri potuisset, quoniam nec regis motus est. Id neque improuidè, neque inconsultè factum facilè vel vno argumento probari potest, quòd magis deinde miraculis claruit, quã tunc Põtificatu, & tandem in numero Sanctorum est habitus. Quis adeò mẽtis impos est, vt proposita sibi optione, non mallet eius priuati habere conuersationem, quàm aliorum in dignitate constitutorum honorem? in cellula latentis consolationem, quàm in Cathedris sedẽtium potentiam, opes, delitias, luxum? *Platina.*

Episcopi.

EXTANT hoc in genere etiam & minorum Pontificum, fortasse non minus imitatione digna exempla. Qui postquàm aliquandiu rectè ac diligenter rexissent populũ, alijs gubernaculo substitutis, tranquillæ contemplationis quieti sese dedidére.

Maiorus Archiepis.

MAIORVS Britannus Dolensis Archiepiscopus, cùm Budocum in sua collocasset Sede, ipse se ad eremum contulit, & solitariam deinceps vitam duxit, tantò factus Deo vicinior, quantò ab vrbanis tumultibus fuit semotior.

Iustus Episcopus.

FECIT idem & Iustus Lugdunensis Episcopus, qui cùm in terra positus vitam egisset cælestem, de solitudine deserti ad paradisi celebritatem euolauit, tugurioli angustias

ítias commutans cum amplitudine cæli. Corpus verò eius ab eremo ad Lugdunum relatum est. Et honore, cui renunciauerat viuens, non caruit mortuus, exhibitis exequijs, pompáque funerali, non tantùm vt Præsuli, sed etiam vt Sancto. *Martyrol. Vsuard. & Sur. Tom. 5.*

REMALCHVS quoque Traiectensis Episcopus, postquàm cõmissum sibi gregem, tùm verbi pabulo, tùm vitæ exemplis piè sanctéque annos aliquot nutriuisset, dignitatem officiumque deposuit, & cœnobium ingressus, monachum se fecit ex Episcopo. Vt enim tutius, ita tranquillius esse futurum iudicauit, obedire quàm imperare, & subiectum esse, quàm præeminere. Alterum optare, arrogantis est: alterũ, se in omnibus submittentis, & veri serui Christi, qui ministrare venit, nõ ministrari. *Iacob. Placent. de Episc. Leodiens. & Sur. Tom. 5.* *Remalchus Episcopus.* *Matth. 10.*

EX HIS iam dictis exemplis, hanc demum summam colligi, atque hoc concludi, quis ignorat? vt nemo Primatum appetat, ne humilitatem amittat, nemo oblatum accipiat, nisi inuitus, vt electus & arrogantiam euitet, & ab obedientia nõ discedat. Quamdiu liceat, recuset, vltrà ne protrahat pertinaciam. Tam enim superbum est, dignitates concupiscere, quàm maiorum iussis omnino parére nolle, & diuinæ reluctari voluntati.

De Auaritia vitanda.
Caput VII.

AT VERÒ quia plerique religionis habitum induũt, non vt Christum, sed vt pecuniam lucrentur, quibus dicitur: Non potestis Deo seruire, & Mammonæ: eorum auaritiæ Sanctorum continentiam opponamus. Vt qui piè in DOMINO viuere volent, omni cupiditate deposita, iam hinc discant: Quod gratis acceperint, gratis dare. *Matth. 6.* *Matth. 10.*

ELISÆVS Propheta cùm Naaman Syrum à lepra curasset, nullis precibus moueri potuit, vt dona acciperet. At Gihezi minister eius cupiditatis stimulo percitus, cu- *Elisæus Propheta.*

 currit

4.Reg.5. currit post Naaman, quasi à magistro missus, mendaciique procacitate impudenter vsus, argentum & vestes ab eo accepit: propterea & lepra, qua Naaman fuerat liberatus, adhęsit illi & semini eius vsque in sempiternum, vt saltem sic punitus discat, charitatem erga proximum gratuitam esse debere, non mercenariam. 4.*Reg*.5.

Samuel Propheta. Eccl.46. NAM & de Samuele Propheta in Ecclesiastico scriptũ legimus, quòd pecunias & vsque ad calceamenta ab omni carne non accepit, & nõ accusauit illum homo. Hoc quidem post multas eius inibi enumeratas laudes, id [illegible] fortasse in fine quasi in vestibulo collocatur, vt scias, [illegible]orũ contemnendorum curam non solùm virtutem esse, sed etiam virtutum seruatricem atq; custodem. Quæ si abscesserit, cupiditati linquens aditum, irruente vitio dissipabitur virtutum cœtus. Conturbat quippe domum suam (vt *Prouer.15.* Salomon in Prouerbijs ait) qui sectatur auaritiam: qui autem odit munera, viuet. *Eccl.*46.

Daniel Propheta. Daniel.5. HINC etiam Daniel oraculi diuinitus in pariete descripti mysterium expositurus regi, dona dignitatemque pollicenti ait: Munera tua sint tibi, & dona domus tuæ alteri da: Scripturam autem legam tibi Rex, & interpretationem eius ostendã tibi. Quod verò deinde legitur, eum mox purpura fuisse indutum, torque aurea circundatum, potestate præditũ: argumento est, licére aliquãdo peracto opere oblata recipere, nõ tamen ex pacto, sed ex donantis liberalitate, neque ad luxuriam, sed ad necessitatem. Considerandum autem, sic etiam acceptum munus quantę patuit inuidiæ. Nónne tantæ, vt acceptorem suum leonibus obiecerit laniandum? nisi quòd mitior tunc syluestrium beluarum extitit feritas, quàm semper malesuadus flagitiosorum hominum liuor. Nec mirum, si Deo volẽte protectus est, qui ut suos protegeret, honorem munusque admisit, non vt sibi indulgeret. *Daniel*.5.

SED si hi, qui adhuc sub Legis vmbra versabantur, venalitati sese exponere in excipiendis diuinis nefas esse ducebant: quantò eos continentiores esse par est, quos iam

cho-

choruscante Euangelio in lucem eductos, omnium virtutum decet cōsummata perfectio? Proponantur nūc igitur Christi Apostoli, vt magis confundantur, qui ne veterum quidem Sanctorum parsimoniam imitari student, luxuriæ potius cupiditatibusq; dediti, nomen atque professionem Clericorū habētes, non vitā. Quos per Malachiam arguit Dn̄s, dicens: Quis est in vobis qui claudat ostiā, & incēdat altare meū gratuitò? Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Sed iam audiāt, quàm moribus eorum diuersa gesserint illi, quorum sectæ se esse autumant.

In Clericos auaros.

Mala. 1.

PETRVS & Iohannes missi in Samariam, baptizatis imponebant manus, & accipiebant Spiritum sanctum. Tunc Simon Magus & ipse baptizatus, sed magis ad auaritiam quàm ad fidem corde cōuerso, pecuniam Apostolis offerre cœpit, ab eis petens, vt simili euentu, quibus ipse manum imposuisset, Spiritum sanctum acciperent: haud parum lucri se facturum ratus, si hanc potestatem assequi potuisset. Adeò quippe mentem animumque eius excæcauerat malitia, vt nesciret Sacramenta Dei, & venale putaret, quod nec vēdi, nec emi potest. Ideoq; meruit audire: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Apostoli ergo nō modò præmium non acceperunt, verumetiam offerentis nequitiam acerba execratione prosecuti sunt. *Actor.* 8.

Petrus & Iohannes Apostoli.

Act. 8.

BARTHOLOMÆVS quoque Apostolus Polemo Indiæ rege offerente sibi camelos argento auroq; oneratos, eò quod filiam eius ab immūdo spiritu liberā reddidisset, nihil prorsus accipere voluit, sibi his nequaquā opus esse dicens, neque ob hoc se venisse vt munera acciperet, sed vt in Christū credentibus viam adipiscendæ salutis monstraret. Hæc res profectò nō minus, quàm miraculū sanatæ filiæ, impulit regem, vt Baptisma susciperet, & postremò relicto regno, discipulus Apostoli fieret, qui fuerat Indiæ dominus. *Abdias in vita eius.*

Bartholomæus Apostolus.

IVDAS etiam Thaddæus cùm Abagarum gentis vltra

Euphratem positæ regem, graui valetudine laborantem, solo tactu sanitati restituisset, magnam vim argenti atque auri pro eo sibi oblatam constanter recusauit. Si nostra, inquit, dereliquimus, quomodo accipiemus aliena? Itaque tantum diuitiarum contemptum, in tam paupere viro rex admiratus, non ita cupidè paulò antè expetiuerat sanitatem, vt tũc Christi suscepit fidem. Neque enim dubitauit, veritatem ab eo syncerè prædicari, à quo aberat captatio lucri. *Abdias in vit. Apost.*

Cyriacus martyr. PARI animi magnitudine præditus Cyriacus Martyr, cuius gloriosus exitus VI. Idus Augusti nobis celebris habetur, à Roma ad Persas vsque ab Sapore eorũ rege euocatus, cùm filiam illius Iobiam à dæmoniaca vexatione vindicasset, dona, quibus vel lõgi itineris labor cõpensari potuisset, oblata repudiauit. Neque enim pro terreno præmio peregrinationem illam susceperat, sed pro cœlesti. Itaque qui mortalis regis gazam contempsit, ab immortali Domino martyrio coronatus, æternam adeptus est beatitudinem. *Sur. Tom. 1. pag. 363.*

Cosmas & Damianus. COSMAS & Damianus germani fratres, medendi arte clari, sed pietatis officio clariores, gratuitò curationẽ exercebant. Et cùm Damianus Palladia matrona morbo liberata, munusculi aliquid ab ea precibus pulsatus, ac penè coactus accepisset, adeò id ægrè Cosmas tulit, vt mandasse dicatur, ne eodem tumulo cum fratre cõponeretur, quandocunque ipsis vita defungi cõtigisset: nihil tam iniquum existimans, quàm pro labore, qui propter Deũ susceptus fuerat, ab homine mercedem quærere. *Sur. Tom. 5.*

Leonardus. EADEM animi constantia Leonardus Sancti Remigij discipulus, quoniam Gallorum regis coniugem difficili partu laborantem, medicis iam desperantibus, ipse diuina virtute à periculo liberarat, regi amplissima dona offerẽti, haudquaquàm se ijs indigere respõdit: proinde neque accipere velle, nihil cuiquàm defuturum asserens, quicquid habere necessarium fuerit, qui omnium opifici libenter *Matth. 6.* seruierit. Cùm ipsa veritas dicat: Quærite primùm regnũ

Dei,

Dei,& hæc omnia apponentur vobis. *Iacob. Ianuens.*

HILARION Abbas, vt in cæteris omnibus, ita hac quoque in parte circunspectus, Orioni, à quo legionem dæmonum Christi virtute propulerat, dona immodica secum allata porrigenti: nónne legisti, ait, quid Gihezi, quid Simon passi sint? quorum alter accepit pretium, alter obtulit, vt ille venderet gratiam Spiritussancti, hic mercaretur. Cumque Orion flens diceret: Accipe, & da pauperibus, respondit: Tu melius potes tua distribuere, qui per vrbes ambulas, & nosti pauperes: ego, qui mea reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum occasio auaritię est, misericordia verò artem nõ habet. Nemo melius erogat, quàm qui sibi nihil reseruat. Tristi autem & in terra iacenti, noli (inquit) contristari fili: quod facio pro me, & pro te facio. Si enim hæc accepero, & ego offendã Deum, & ad te legio reuertetur. *Hieron. in vita eiusdem cap. 6.* *Hilarion Abbas.*

IDEM candidato cuidam Constantini Imperatoris, quem itidem nequitiæ spiritu vexatum sanum fecerat, decem auri libras dono offerenti, hordeaceum porrexit panem, dicens: quòd qui tali cibo aluntur, non pluris aurum æstiment, quàm lutum. *Ibidem Cap. 8.* *Idem.*

IN Sicilia etiam quidam de primoribus viris morbo aquæ intercutis, ea ipsa die, qua ad eum venerat, curatus: cùm postea eidẽ offerret plurima munera, audiuit dictum Saluatoris ad discipulos, Gratis accepistis, gratis date. *C. 14* *Idem.* *Matth. 10.*

EVGENIA virgo (ne fœminarum etiam in refutãdis muneribus constantiam sileamus) dum sub persona Abbatis, sexu dissimulato, virorum præesset collegio, Melanciam Alexandriæ nobilem matronam, quadam desperatissima corporis ægritudine affectam, Deum precata, & repentè & efficaciter curauit. Et cùm pro tali beneficio ingentia sibi offerentur dona, nihil accepit, se Christi paupertatem præferre diuitijs dicens, & pro eius amore ea, quæ cum seculo transeunt, contemnendo, ad illas, vbi ipse est, nunquam deficientes delitias anhelare: quæ quidem vitæ huius incommodis, non opibus cõparantur. Et certè *Fœminæ.* *Eugenia.*

fieri non potuit, vt quæ seipsam abnegauerat, ita vt etiam inter viros viuens mulierem se nesciret, quicquam præter Christum concupisceret. *Simeon Metaph. Sur. Tom. 6.*

De auaritia quarundam Monialium.

Aduertãt hæc diligẽter moderni Monast. Rectores.

LVCRI autem pecuniarumque detestandam cupidinem, in ijs qui sacris initiati sunt, si fortè Gihezi superius à nobis propositum exemplũ non satis deterret, tanquam vetustate iam obliteratum, audiant recentiora. Cyrillus Ierosolymitanus Episcopus, post D. Hieronymi in Domino dormitionem, ad Augustinum scribens tradit, fuisse monasteriũ quoddam in Thebaidis partibus ducentarum ferè fœminarum, sanctarum vtique, si non auaritiæ fœditate sanctitatis decorem polluissent. Consuetudo pessima apud illas inoleuerat, nullam in Collegium admittendi, quæ certum pecuniæ numerum non afferret. Cuidam ex ijs, cuius Deo deuotus animus à tam prophana negotiatione abhorrebat, apparuit in somnis Hieronymus, iubẽs vti cæteris pergeret nuntiare, nisi actutum pœnitentes ab ea exactione destiterint, vltionem à Deo paratã iam ipsarum capitibus imminere. Cumque hæc in conuentu omnium narrata fuissent, ridiculo excepta sunt, existimãtibus deliramentum esse mulierculæ aniliter desipientis, nec vera (vt erant) referentis. Altera deinceps & item tertia nocte eadem visa rursum coram replicantem, iam odio habitam probris agitãtes eiecêre: Deo pro illa disponẽte, ne scilicet Loth cum Sodomis disperiret, iustus cum impijs. Vix etenim mulier septa Monasterij egressa fuerat, cùm monasterium ipsum terribili fragore funditus concussum reliquas oppressit ruina, vt ex tãto numero, ne vna quidem saltem extremum in mortem anhelitum ducens, post casum illum sit inuenta. Itaque cõtusis miserabiliter artubus, vnà omnes tam paruo temporis momento extinctæ, sic demum auaritiæ, cum vitæ, finem fecêre. *Epist. 206. inter Epist. August. c. 8.*

In auaritiã.

QVIS hæc audiens non contremisceret? quis prauum animi propositum in melius nõ commutaret? Scio tamen & vehementer doleo, esse quosdam, qui etiam multa talia

legen-

legentes, nihilo segnius insistere cœpto sceleri pergunt, spinis concupiscentiæ præfocantibus sementem verbi. De quibus Ieremias clamat, dicens: Ecce incircuncisæ aures eorum, & audire non possunt: ecce verbum Domini factũ est eis in opprobrium, & non suscipient illud. A minore quippe vsq; ad maiorem omnes auaritiæ studẽt, & à Propheta vsq; ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum. Cur ita, nisi quia (vt Philo ait) existimauerunt lusum esse vitam nostram, & conuersationem vitæ compositam ad lucrum, & oportere vndecunque etiam ex malo acquirere? Aurum enim suum (sicut Osee testatur) & argentum suum fecerunt sibi idola, vt interirent. Auaritia nanque (si Apostolo credimus) simulachrorum seruitus est, radixque malorum omnium cupiditas. Propterea quidem & Dominus in Exodo præcipit, dicens: Nõ accipies munera, quæ excæcant prudentes, & subuertunt verba iustorũ. Idẽ in Euangelio: Videte, inquit, & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiusquã vita eius est ex ijs quæ possidet. In Ecclesiastico quoque legimus: Qui aurũ diligit, non iustificabitur: lignũ offensionis est aurũ. Væ illis, qui sectantur illud, & omnis imprudẽs deperiet in illo. Deperierũt nẽpe in illo Achan anathematis reus, Iohel & Abias peruertentes iudicium, Saul victis Amalechitis, mandati Dei præuaricator, Achab cum Iezabele, Nabaoth Iezrahelitæ interfector, & vineæ eius cruentus occupator. Deperijt in illo & Iudas, Domini venditor, & Ananias cũ Saphira pretij, quod vouerant, malignus interuersor. Quid multa? non homines solùm, sed vrbes etiam & regna auri sacra fames hausit atque cõsumpsit. At nos egredi cupientes de Babylone, fugere de Chaldæis, id est, de consortio eorum, qui satiari diuitijs nequeunt, simul cum Psalmista nostro clamemus ad Dominum: Domine, inclina cor nostrũ in testimonia tua, & non in auaritiã: vt, sicut Isaias dixit: Proijcientes illã, & manus nostras excutiẽtes ab omni munere, in excelsis habitemus tecum. Beati enim qui habitant in domo tua, Domine: in sæcula sæculorum laudabunt te.

Ier. c. 6. *Sapien. 15.* *Osee 8.* *Colos. 3.* *Exod. 23.* *Luc. 12.* *Eccl. 31.* *Iosue 7.* *3. Reg. 8.* *1. Reg. 15.* *3. Reg. 21* *Matth. 27.* *Actu. 5.* *Psal. 118.* *Isaiæ. 33.*

De Paupertate seruanda.

Caput VIII.

DIXIMVS qua constantia Sancti, ne Deum offenderent, munera recusarunt: Nunc quali patientia (vt illi soli placerent) paupertatem coluerint, pertractemus. Hinc altera diræ cupiditati inuratur nota, dum monstratur, quàm hi, qui hominibus benefacientes, hominum mercedem respuerunt, paruo modicoque cõtenti vitam sustentarint.

Apostoli. Mat. 19. PETRVS, Andreas, Iacobus, Iohannes, piscatu sibi victum quærebant, relictis retibus & naui, secuti sunt Christum, & dixerunt: Ecce, dimisimus omnia, & secuti sumus te. Cõstat igitur eos & ante Apostolatum fuisse pauperes, & in Apostolatu pauperiores. Eisdem insuper præcipitur, *Matth. 10.* ne quid auri, ne quid argenti possideant, non pecuniam in zonis, non peram in via, non duas tunicas, non calceamenta, non virgam habeant. Quid hac vita tenuius? quid hoc angustius statu? Veruntamen quibus rerum copia interdicitur, ijs nosse mysterium Dei datur, ijs curandi, ligandi, soluendi potestas conceditur, & vt dæmonijs imperent, hominibus euangelizent, Angelis exæquentur, *Luca 1.* cum Christo regnent, impartitur. Verè ergo Dominus esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes, quos eligere contempsit.

Apostoli. QVOD de ijs dicimus, idem de reliquis Apostolis dicendum, quãdoquidem eadem lex omnibus pariter dicta sit, & omnes dominicis mandatis æquè obnoxij fuerint, neque alicui plus alio quicquam habere possiderévе, aut aliquo frui, vtíve licuerit. Vnde etiã interrogat illos Do- *Luc. 22.* minus, dicens: Quando misi vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? Et respondet, nihil. Vt ex hoc etiam intelligas, quãtumuis inopi homini nihil vnquam defuturum, cui affuerit Christus.

Abraam Eremita. QVID enim defuit Abraæ illi Ægyptio, vasta in solitudine, clausa etiam cellula, demoranti, cui nihil omnino supel-

supellectilis erat præter catinum vestemque cilicinam, & rusticum sagum. Sic vsque ad quinquagesimum ætatis suæ annum (qui vitæ vltimus fuit) dicitur perdurasse, ita vt nihil vnquam amplius concupiisset. Bona enim, & ea non modica, in quibus hæreditario absens successerat, egenis delargiri mandauit, ne obolum quidem passus ex his ad se deferri. In summa igitur inopia tam diues fuit, vt nihil appeteret: in summis opibus tã largus, vt omnia donaret, semper diuitijs præferẽs paupertatẽ. *Effren. in vit. Patrũ.*

MENÆ quoque Samnitum prouinciæ Solitario (vt Gregorius tradit) paucula tantùm apum aluearia victum suppeditabant. Eò accedens quidam Longobardus latro, frustraque ne aliena raperet monitus, sacrilegas apibus intulit manus. Sed sicut Isaias ait: Væ qui prędaris, nónne & ipse prædaberis? Continuò sceleris vltor Deus, raptorem tradidit Satanæ, vexarique permisit. Indoluit autẽ Menas inimici casum. Sciebat enim & inimicos diligere, vt obediret Christo. Indoluit ergo, ita vt vellet nec apes habuisse. Et cùm decretum ei fuisset, nihil in vita possidere, nihil quærere: proximi vici beneficio sustentatus est, in diem panem afferentibus, quos ille præceptis imbuebat salutis. *Greg. Dialog. lib. 3. Cap. 26.* *Menas Eremita.* *Isaiæ. 33.*

NARRATVR & aliud de illo miraculum, quò facilè cognoscas, pauperis virtutem diuitum potentiæ anteferendã. Sæpe enim syluestres vrsos ferula, qua gradus ambulando firmabat, à suis aluearijs dicitur abegisse. Et qui frequenter venatorum tela contempserant, ferulæ ictum imbelli senis manu molliter vibratę pertimescebant. Proh facinus indignum, pauperem beluæ fugiunt, & lędere formidant: hominis auaritia quod inuideret inuenit, & quod inuiderat rapuisset, nisi in operibus manuũ suarum comprehensus peccator prius pœnas dedisset, quàm cœptum peregisset scelus. Nõ est autem passus Dominus eam paupertatem ludibrio esse malis, qua boni mercantur sibi diuitias regni cælorum. *Ibidem.* *Idem.* *Psal. 9.*

EADEM sanè benignitate Hilarionem quoque Ab- *Hilarion.*

 batem

batem à latronum iniuria tutatus est. Hunc adolescentulum in solitudine habitantem, tota nocte quæritantes inuenire nequiuerunt, cũ nec locus illis ignotus esset, grassationibus eorũ frequẽs, nec hominis nuper illuc appulsi sedes. Vt autẽ illuxit, inuentũ de improuiso circũstetẽre, & mirati, quòd intrepidus expectaret rei euentum: Quid tu hîc, inquiunt, adolescens, si te adorirẽtur latrones? Nudus latrones non timet, respondit: At si vitæ aiũt præsens intentaretur periculum? Nec id quidem timet, inquit, qui paratus est mori. Tunc illi stupentes tantã in tam tenera ætate constantiã atq; in Deũ fidem, paritérq; noctis errorem reuoluentes, extemplo animos demittunt, propositũ mutant, crimen confitentur: & quẽ vel terrere, vel spoliare venerant, eidem veniam poscentes supplicant, & impetrata, reuerẽter discedunt. *Hieron. in vita Hilarion. c. 4.*

Idem. IDEM sanctus ad Siciliam nauigio applicans cùm discipulo suo Gazano, nec aliud habens quod pro mercede vectori daret, Euangelium manu sua olim exaratum cœpit offerre. Sed qui accipere rogabatur, cùm nihil eos habere cerneret præter codicem illum, & ea quibus tecti erant, oblatum recusauit, neque deinde quicquã exigere voluit, & inopiam eorũ miseratus, omni debito solutos dimisit. O & periculorũ victrix paupertas, & libera pensionũ! inter rapacissimos latrones securitatẽ, inter mercenarios nautas inuenisti tibi remissionẽ. Hi operã gratis præstiterũt: illi terrere nõ potuerũt, offendere noluerũt. Cui vnquã locupletũ hoc contigisset, qui quocunque sese verterint, neque inuidia, neque insidijs carere possunt. Et dum omnia metuunt, quantũ diuitijs, tantũ animi solicitudinibus abundant. *Ibid. cap. 14.*

Idem. AT VERO HILARIONI pauperculo tametsi penè nihil esset, cùm tamẽ nihil appeteret, nihil deerat. In secretiori Siciliæ angulo manens, succisiuis temporibus ligna colligebat, vt venditis vitam sustentaret, ac demum mereretur audire: Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit. Detestabatur autẽ monachos,

Psal. 27.

qui

qui infidelitatem quandam præ se ferre videbãtur, victui prouidẽtes in futurum, & curam habentes sumptuũ, aut indumentorum, aut cæterarum huiusmodi rerũ, quæ nõ magni momenti sunt: quasi quicquam ex his deesse possit Deo seruientibus, cùm nequam seculo seruientibus non desit. *Ibidem.*

QVENDAM ergo de fratribus cùm percepisset hortuli fructus intentius custodire, & habere aliquantulum nummorũ, à consuetudine sua submouit ac repulit. Ille in gratiã reduci cupiens, ciceris virentes scapos dono fratribus misit, quos mensæ appositos solùs Hilarion grauiter olere persensit, & in cicere fœtere mittẽtis auaritiã dixit, statimq; totum proijci iussit, ne mutos quidẽ greges tam fœtidam frugem comesturos clamitans, & fidem fecit euentus. Fasciculo enim illo ante boues in præsepiũ proiecto, non modò gustare noluerunt, sed immugientes atque auersi perfractis stabuli repagulis diffugerunt, præcipitatiore impetu proruendo, quã si stimulis verberibusq; agitarẽtur. Hinc patet, neutiquã esse cõmunicandũ, neq; cũ ijs, qui sua cupidè seruãt, neq; qui aliena turpiter appetũt, & cupiditatẽ, tanquã malũ virus omnibus quidẽ, sed pręcipuè Christi seruis, vitandã fugiendamque. *Cap.* 11. *Idem.*

QVANTVM autem illam cauerit idẽ ipse omnis sanctitatis exemplũ Hilarion, cũ ex his quæ diximus perspicuũ sit, tùm ex epistola, quã spiritum Domino redditurus iam octogenarius, ad Hesichium discipulũ suũ scripsisse fertur. Diuitiarum, inquit, mearum hæres esto. Hæ autem sunt, Euangelium, tunica saccea, cuculla, & palliolũ. Qui tantã tenuitatẽ diuitias suas vocat, satis declarat, quàm à diuitiarum cupiditate semper fuerit alienus. *Cap.* 17. *Idem.*

PORRO Alexius nobilis Romanus clam patre Euphemiano in Syriam abiens, intantũ adamauit paupertatem, vt gauderet se à seruis patris, qui ad quærendũ eum missi fuerant, & non agnitum fuisse, vt eleemosyna donatum. Ex his quæ emendicabat in diem viuens, quicquid sibi superererat, alijs impertiebat, nihil solicitus in crastinum. *Alexius.*

Tali

Tali vitæ tenore cum xvij. annos in Syria peregisset, Romam rediit, & maioris etiam in paupertate constantiæ exemplum domi, quàm foris, dedit. In paternis enim ædibus pro mendico susceptus, nec vlli cognitus, nec ipse se prodens, totidem peregit annos. Mortuus postremò indicauit, quod viuens celauerat, relicto breui chirographo, quo quis esset, quidve egisset, descriptum continebatur, vt tunc demum se manifestum faciendo, cùm pro temporali inopia diuitias esset recepturus sempiternas; & patri adhuc orbitatē suā lugenti, causam præberet cōsolationis, & nobis materiam imitationis. *Simeon Metaph. Sur. Tom. 4.*

Franciscus. PARI paupertatis voto ardens Minorum Pater Franciscus, & nescio an etiam magis in proposito firmus, quandoquidem neque persecutionibus auerti potuit, quin nudus nudum Christum sequeretur; Iam primùm Romam profectus, cùm pauperculo cuidam occurrisset, suas cum illius vestibus permutauit. Quibus indutus, mendicātium turbæ se cōiunxit, & cum ipsis die illo consedit, cum ipsis manducauit, ipsis sese exęquari concupiuit. Iam tū tacitus gloriari videbatur, ac si diceret: Ego mēdicus sum & pau- *Psal. 39.* per: Dominus solicitus est mei. *Bonauent. in vita eius. c. 1.*

CVM autem haberet fortasse non parum pecuniarum, vt qui antehac mercaturæ operam dederat, & egenis distribueret, idque percrebuisset, à patre, cuius pietatem in furorem verterat auaritia, manum sibi inijci, iniuriamque irrogari æquanimiter tulit, atque eidem quicquid sibi reliquum vel pecuniæ, vel tegumenti fuit, tam lubenter cessit, quàm auidè petebatur. Simulque abdicatione impetrata, & nudus, & lætus abijt: nec minus lętus, quàm olim *Genes. 39.* Ioseph, cùm de manu adulteræ dominæ relicto euasit pal- *Marci 14.* lio. Nec minus nudus, quàm adolescens ille, qui reiecta syndone, Pharisaicas effugit manus. Nuditatis pudorem libertatis gaudium superabat, in illam forsan erumpens *Psal. 115.* vocem: Dirupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. *Ibidem.*

EXINDE vili tunica contentus, detectisque incedens vestu-

vestigijs, verbum Dei disseminare cœpit, Sanctorũ Apostolorum vitam aggressus effingere, sicuti nuditate, ita & prædicandi cura.

VICTV quàm tenuissimo vtebatur, & tamen vinci se dolebat, si quis ipso pauperior apparuisset: paupertatem dominam suam vocabat, se non modò pauperem constituens, sed etiam pauperum seruum.

DVM cum fratribus posita mensa recumberet, super mensarium lectorem de virginis puerperæ in Bethlehem hospitantis angustia mentionem fecisse audiuit, & continuò consurgens, humi resedit, atque ait: Nunquid ego peccator, ego nequam, & inutilis seruus, ad mensam sedere debeo: cùm Dei Genitrici in diuersorio locus non fuerit, cùm mũdi opifex ac Dominus, natus sit in stabulo, reclinatus in præsepio? sic dicens, panem suum prouolutus in terra cum gemitu comedit.

DENIQVE quemadmodum ipse seruandæ paupertatis inprimis, maximeque studiosus erat, haud aliter etiã fratres suos instituendos curauit, iussos proprij habere nihil, possidere nihil, & quò se submissius gerant, victum mendicando quærere.

INHIENT nunc struendis facultatibus mortales, & totis viribus congregare nitantur diuitias: nisi plus gloriæ Frãcisco sua compararit inopia, quàm vlli vnquam regum suum regnum, nisi eius nomen etiam regibus ipsis honori habeatur, & hominibus pariter, & Angelis celebre sit.

VOS verò Ecclesiæ Antistites, qui villici personam induistis, dicentis: Fodere non valemus, mendicare erubescimus: Villici saltem & exemplo facite vobis amicos de mammona iniquitatis, fideliter dispensantes quæ vobis cõmissa sunt, alioqui audituri: Si in alieno infideles fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis? Bona, quæ habet Ecclesia, pauperum sunt: bona verò Sacerdotis, vita æterna. Qui ergo ea, quæ pauperibus debentur, in suos cõuerterit vsus: vitam æternã, quæ sibi propria erat, amittet. Et cùm nec illa secum ferre poterit, quoniã velit nolit relinquẽda sunt:

In opulentiam & luxum clericorum.

Luc. 16.

sunt: nónne egere incipiet? nónne qui dudum mendicare erubescebat, iam etiã illis, qui mendicauerunt, inuidebit? & more diuitis purpurati nequaquam verecundabitur opem poscere ab ijs, quibus, cùm deberet, dare neglexit. Tormenta patietur, & nemo miserebitur, sed dicetur ei: Memento quia recepisti bona in vita tua, mendicantes autem mala. Tu nunc cruciaris, illi consolantur.

Luc. 16.

Episcopi etiã colãt paupertatem.

IGITVR quisquis Ecclesiastici dispensatoris curam gerit, si metu supplicij liber, & spe præmij securus esse desiderat, agnoscat se pauperis Domini seruum, & paupertatem quam ille coluit, & ipse colat. Pontificali dignitate fulges, non est cur Christi vitam imitari non debeas, qui Christi in terra vicem tenes. Non est, inquit, discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum. Sufficit discipulo, vt sit sicut magister eius: & seruo, sicut dominus eius. Attẽde itaque cuius magistri discipulus es, cuius domini seruus: nempe illius, quem etiam Prophetæ non nisi pauperem venturum prædixerunt, vt est illud Zachariæ, dicentis: Exulta satis filia Sion, Iubila filia Ierusalem. Ecce rex tuus veniet tibi iustus & saluator: ipse pauper, & ascendens super asinam, & super pullum filium asinæ. Tam autem pauper, tam inops, tam egenus, vt (sicut Euangelicæ veritatis testatur authoritas) non habuerit vbi reclinaret caput suum, non vnde pro se & Apostolo didragmam solueret. Alieno vsus est hospitio, alienis impensis sustentatus, aliena syndone inuolutus, alieno conditus sepulchro: denique suum habuit nihil, cuius sunt omnia. Quæris quare tam pauper vixerit in terra, qui tam diues est in cœlo? Quare nisi vt discas, terrena contemnere, & amare cœlestia? Hæc apprehendi non possunt, nisi illa relinquantur. Hinc ipse ait: Vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni sequere me. Qui ergo pauper non fuerit, Christum sequi non poterit.

Luca 6.
Zachar. 9.
Luca 9.
Matth. 12.
Marci 10.
Luca 10.

Apostoli.

PRIMI quidem illum secuti sunt Apostoli, qui & ipsi quàm pauperes fuerint, in principio Capitis huius diximus,

mus, Euangelicæ historiæ sequentes fidem. Id si parum est, age modò, citentur etiam Prophetarum vaticinia, vt vtriusque Scripturæ collatis testimonijs, nullus ambiguitati relinquatur locus: Isaias Propheta: Conculcabit, inquit, eam (hoc est Ierusalē) pes pauperis, gressus egenorū. *Isaiæ 26.* Rursus idē: Pauperes homines in sancto Israël exultabūt. *Ibid. 29.* Sanctificabunt Sanctum Iacob, & Deū Israël prædicabūt. Item Ieremias: Ecce ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, & piscabuntur eos: Sophonias quoque ait: Derelinquam in medio tuo populum pauperem & egenū, & sperabunt in nomine Domini, dicit Dominus. *Ierem. 16.* *Sopho. 3.* Quæ quidē omnia de ipsis Domini Apostolis fuisse significata, expositorum nostrûm assertio consentit. Igitur si Ecclesiæ Christianæ fundatores atq; ædificatores iam ab initio pauperes & egeni à Deo Optimo Maximo electi sunt, quid est quod te pudeat pigeátve, pauperem esse, qui operi illorum præpositus es minister & custos?

RESPICIENDVM est, & quid vas electionis Paulus ea de re decernat, diligenter attendendum. *Paulus Apostolus.* Habentes, inquit, alimenta & quibus tegamur, his contenti simus. *1. Tim. 6.* Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueū diaboli, & desideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas.

IDCIRCO sanctissimi viri habentes tantùm, sine quibus hic viui non potest; nihil præterea quæsierunt, & illi (quibus res erat) eis, quibus non erat, erogabant. Multa id genus exempla posuimus, cùm de eleemosynis tractaremus, & nunc repetere superuacaneū est. Iohannes tamen Alexandrinus Patriarcha (à quo pauperes dominos diximus appellatos) non est silentio prætermittendus. *Iohannes Patriarcha.* Cùm enim ex hac vita migraret, haud parum lætatus fuisse dicitur, dum gratias Deo ageret, quòd morienti sibi nihil superesset præter vnum nummū, sed & hunc statim indigēti dari præcepisse. Annuū quippe illi Patriarchatus vectigal annuæ in egenos eleemosynæ erant, nihil sibi reseruanti

præter

prӕter Christum. Neque enim quicquam aliud suum esse aiebat, asserens ideo Sacerdotibus neque possessionem, neque partem, neque hӕreditatem, inter reliquas Tribus datam, quoniam pars, & hӕreditas, & possessio eorũ esset Dominus. Vę ergo vobis (vt Amos Propheta ait) qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariӕ, optimates capita populorum, ingrediẽtes pompaticè domum Israël. Talibus & per Ezechielem comminatur Dominus, dicens: Vӕ pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos: nónne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. Vbicunque autem vӕ positum est in Scripturis, pœnam ӕternam obnuntiat delinquẽti, quod tantò magis cauendum est, quantò quis maiori dignitate officioque prӕcellit. Scriptum est enim: Iudicium durissimum in eos, qui prӕsunt, fiet. Potentes potenter tormenta patientur, fortioribus fortior instat cruciatio. *Leontius Episc. in vit. Patrum.*

Num. 18. *In opulentiam Episcoporum.* *Amos 6.* *Ezech. 34.* *Sapien. 6.*

Fœmina. SED dum nos auaritiӕ ardorem extinguere cupimus paupertatis commẽdatione, penè modum excessit oratio. Ne tamen & fœminӕ sua laudatione hac quoque in parte fraudentur, vno duntaxat exemplo eam cõcludamus, iam ad reliquas tractationes generatim processuri.

Elizabeth. ELIZABETH regis Pannonum filia, Lodouicoque Lantgrauio Turingiӕ Principi matrimonio iuncta, non ignara dictum à Propheta: Si diuitiӕ affluant, nolite cor apponere: cùm inter opes luxumque potentiӕ secularis versaretur, paupertatem animo affectabat. Interdũ domi sola cũ ancilla manens, vilissimũ sumebat amictũ, totamq; sese ad paupercularum morem componebat, dicens haud alio ornatus genere vsuram, si quando tandem dignatus fuerit pius & misericors Dominus, expeditius viuendi copiam sibi concedere. Ad hӕc quoties ad Ecclesiam audiendӕ Euangelicӕ prӕdicationis gratia accedebat, non nisi inter infimas fœminarum sibi deligebat considendi locũ. Vt iam apertè concupiscere videretur, se de illarum nume-

Psal. 61.

numero fieri, quarum tam libenter inibat consortium. Defuncto itaque viro, omnia quæ habere potuit, indigentibus dedit, parumq; putauit, fortunas tantùm pro Christo impendisse, nisi amore illius etiam seipsam addiceret seruitio miserorum. Igitur postquam constructo diuersorio, nō modicam egenorum ægrotantiū turbam coëgisset, ministram se eorum fecit. Cumque à patre in Pannoniam reuocaretur, noluit eò ire, talem vitam præponens regno. Hinc, vbi ea postremò in Sanctorum gloriā recepta, miraculorum patuit indicijs, apparuit verum esse quod Propheta ait: Quia melius est modicum iusto, super diuitias peccatorū multas. Et verissimum quod à Domino dicitur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Væ autem diuitibus, qui habent consolationem suam. Argentum eorum, & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini, dicit Dominus. *Conrad. in vita Elisabeth.*

Psal. 36.

Matth. 5.

Soph. 1.

De Vita solitaria.
Cap. IX.

DIXIMVS de obseruatione paupertatis: nunc de his dicemus, qui vt liberius cœlestium contemplationi vacarent, innocentiusque sese haberent, delinquēdi occasione sublata, relictis vrbibus in solitudine victitarūt: habentes iam olim propositi huius duces, Eliam in Torrente Carith prope Iordanem à coruis nutritum, Eliseum in monte Carmeli cum Prophetarum choro habitantem, Filios Rechab sub tentorijs demorātes, & incertis sedibus vagos, Iohannem denique Baptistā in Ennon iuxta Salim iam Baptismi mysteria auspicantem, & eos, qui ad se confluerent, nunc arguentem, nunc docentem. Erat enim vox clamantis in deserto: Dirigite viam Domini, rectas facite semitas eius. Et quoniam hos omnes, quò magis à cōsuetudine mortalium semoti erant, eò familiarius Dei colloquijs reuelationibusq; vsos, nemo dubitat: multi deinde ex Chri-

Elias.

3. Reg. 17.

Elisæus Propheta.

Sancti filij Rechab.

Iohannes Baptista.

Iohan. 1.

ex Christianis eorum exemplis incensi, solitariæ vitæ conuersationem iniére.

Paulus primus Eremita.

QVORVM primus Paulus Thebeus apud inferiorem Thebaidam, cùm Decij & Valeriani persecutionem fugeret, sedecim annorum adolescens, solus deserta petijt. Et inuenta in montis radicibus saxea spelunca, quam iuxtà molliter fluens riuulus terram irrogabat, & effusis desuper ramorũ vmbraculis palma Solis defendebat ardores, captus amœnitate loci, vbi latére concupierat, habitare cœpit: intantum, vt cùm centum & tredecim vixisset annos, nusquam inde decesserit, hominem nunquã viderit, præterquam die vitæ supremo Antonium, à quo & humatus fuit. Palmæ primò fructibus nutritus est, deinde per annos LX. dimidiati panis fragmẽtum singulis diebus comedit, coruo alite homini ministrante. Neque aliud quàm aquam bibit: Indumento de palmarum folijs contexto nuditatem operuit. Hoc tenore vitæ in Dei seruitio tamdiu perdurans, non effugisse mihi videtur martyrium, sed protraxisse, & qui diei vnius mortem non tulerit, mortem annorum septem & nonaginta tulisse. Tanto quippe tempore hic perpetuus eremi cultor, humanis aspectibus semper inuisus, quotidianis corporis mortificationibus sese afficere, vt in æternum cum Christo viueret, non cessauit. *Hieron. Epist. de vita Pauli.*

Antonius Abbas.

ANTONIVS verò XXXV. annorum erat, quando eremum adijt, multas dæmonum insidias, insuper & verbera passus, à proposito deterrentium: Cùm scirent, se in solitudine vincendos, qui in frequentia solerent esse victores. Superatis igitur eorum machinationibus, montem conscendẽs, in quodã castello ab hominibus deserto se inclusit, vbi pane tantùm & aqua sustentatus, cùm iam XX. peregisset annos, vi eductus, & Abbas ordinatus, obstructis monasterij foribus manere cœpit, ita vt mutasse latebram videretur, nõ deseruisse. Cùm tamen multi varijs morbis laborantes eò ventitarent, & sani reuerterentur, crescerétque in dies confluentium numerus: gloriam fugiens, procul

procul in vlteriorẽ deserti partẽ solus abijt, & in loco ab Angelo sibi monstrato cõsedit, vbi etiam sementem fecit, & oluscula coluit, fratrum labori parcẽs, ne sibi necessaria deferẽdo fatigarẽtur, cùm tridui iter ab eis distaret. Ibidẽ vltimũ Deo spiritũ reddidit; cùm centũ & quinq; vixisset annos, miraculis ac virtutibus clarus. *Athanas. in vit. eius.*

Non alienũ videtur de hoc Antonij habitaculo verba Hieronymi apponere, in Hilarionis Abbatis vita sic dicentis: Saxeus & sublimis mons per mille circiter passus ad radices suas aquas exprimit, quarũ alias arenæ ebibũt; aliæ ad inferiora delapsæ paulatim riuum efficiunt. Super quem ex vtraque ripa palmę innumerabiles, multum loco & amœnitatis, & cõmodi tribuunt. De Hilarione deinde loquens, cùm post obitum Antonij discipulos eius visendi gratia adisset: Videres, inquit, senem huc atque illuc cum discipulis Beati Antonij Isaac & Pelusiano discurrere: Hic, aiebant, psallere, hic orare, hic operari, hic fessus residere solitus erat: has vites, has arbusculas ipse plantauit: Illam areolam manibus suis ipse composuit. Hanc piscinam ad irrigandum hortulum multo sudore fabricatus est: istum sarculum ad fodiendam terram plurimis annis habuit. Iacebat in stratu eius Hilarion, & quasi calens adhuc cubile deosculabatur. Erat autem cellula non plus mensuræ per quadrum tenens, quàm homo dormiens extendi poterat. Præterea in sublimi mõtis vertice, quasi per cochleam ascendentibus, & arduæ valde, duæ eiusdem mensuræ cellulæ visebantur, in quibus venientiũ frequentiam, & discipulorum suorum contubernium fugiẽs, moratus est. Verùm hæc in viuo excisæ saxo, ostia tãtùm adita habebãt. His quidem verbis Diuus Hieronymus (vt mihi videtur) non solùm loci formam, atque naturam pulchrè expediteq; descripsit, verumetiam eleganter effinxit, enucleateq; expressit, quantus in illis Dei seruis intimi amoris feruor accendebatur, dum singula circunspectando, sic penitus Antonij memoria commouentur, tanquam præsentem cernerent, non tanquam desiderarent absentem.

Habitaculum S. Antonij Abbatis.

Vsqueadeò ille efficax atque admirandum sanctitatis exemplum fuit. *Hieron. in vita Hilarion.*

Hilarion Abbas. PORRO ipse Hilarion, viuente adhuc Antonio, xv. annos natus, cùm visendi eius cupiditate flagraret, ad eremum est profectus. Vt autem eum vidit, repentè mutato habitu non antè discessit, quàm vitæ eius ordinem morumque præstantiã edidicisset. Deinde frequentiam ventitantium non ferens, cum quibusdam monachis ad patriam rediit, & postquam defunctis parentibus omnem hæreditatem partim fratribus, partim pauperibus distribuisset, solitudinem, quæ in septimo milliario à Maioma Gazæ emporio, per littus euntibus Ægyptum ad leuam flectitur, ingressus est. Sacco tantùm membra coopertus, & pelliceum habens ependyten, quem Beatus Antonius proficiscenti dederat, sagumq; rusticum: vasta & terribili eremo fruebatur, nunquam in eodem loco mansitans, ne latronum pateret iniuriæ. Sed & dæmonum ibi multas variasque terrificationes constanter tolerauit. Multas tentationes, multas eorundem euasit insidias. A sextodecimo vsque ad vicesimum suæ ætatis annum, æstus, & pluuias iunco & carice texto tuguriunculo, declinauit. A vicesimo vsque ad tricesimumprimum cellula vsus dicitur, cuius latitudo pedum quatuor erat, altitudo quinque, longitudo paululò protensior quàm eius corpusculum patiebatur, vt sicut Hieronymus ait, sepulchrum potius, quàm domum, crederes. Profectò qui talibus delectantur habitaculis, etiamsi tacuerint, clamare cum Apostolo mihi videntur: *Hebr. 13.* Non habemus hic ciuitatem manentem, sed futuram inquirimus. *Hieron. Ibidem. Sur. Tom. 5.*

Honephrius. HONOPHRIVS quoq; Monachus cùm Hermopoli in monasterio sese aliquamdiu exercuisset, quasi è ludo ad certamen progredi cupiens, ad quandã vastissimam Ægypti eremum solus abiit, & in ea annos LX. hominibus prorsus incognitus permansit. Consumptis autem quæ secum tulerat indumentis, superiorem corporis partem barba & capillis, inferiorem, vbi plus pudoris inest, arborum

rum folijs, virgultisque contexerat, annos xxx. non alio pabulo usus est, quàm quod arbores herbæque sylvestres dabant. Totidem pane se & aqua frigida sustentauit. Hunc tandem humaniorem victum sibi ab Angelo, à quo etiam Eucharistiam dominico quoque die accipere solitus erat, suppeditatum ferũt. Pafnutius Abbas, qui vitã eius Græco sermone scriptam edidit, dum desertum illud peragraret, eodem die quo in eum incidit, cum viuo collocutus est, & defunctum sepeliuit. Non est enim passus Dominus, serui sui, tantæ sanctitudinis viri, neque corpusculum dimitti inhumatum, neque conuersationem posteros latere: Illi prouidit tumulum, nobis virtutis exemplũ. *In vitis PP.*

IOHANNES Ægyptius Anachoreta, cuius responsis Theodosium Principem (in suis aduersus barbaros expeditionibus) vsum accepimus, habitauit in ea Thebaidis eremo, quæ adiacet oppido Lyco. Spelũca eius in prærupti montis vertice, ascensu difficili, aditúque obstructo erat, ita vt nemo ad eum ingressus sit à quadragesimo vsque ad nonagesimum ætatis suę annum. Per fenestram aduenientibus præcepta salutis dabat. Eisque extrinsecus, vbi commodè requiescerent, hospitiolum fecerat. Ipse intus solus (si tamen solus dici potest, cum quo Deus est) morabatur, finem expectans vitæ, vt vitam, quæ finem non habet, inchoaret: ea spe lętus forsan etiam decãtabat: Singulariter sum ego, donec transeam; transiturus vtique ad consortiũ Angelorũ, qui se à cõsortio secluserat hominũ. *In vit. PP.* *Iohannes Eremita.* *Psal. 140.*

THEONEM etiam intra suam cellulam clausum habitasse apud Thebaidam non procul ab vrbe, atque etiam porrectæ de fenestra manus tactu infirmos curasse, sed tamen noctibus ad eremum progredi solitum tradunt. De Domino quoque Lucas ita ait: Erat diebus docẽs in templo, noctibus morabatur in monte qui vocatur Oliueti. Discamus igitur & Domini & serui exemplo, locum tempusque seruare: aliud, quo iuuetur proximus: aliud, quo Deus adoretur. *In vitis PP.* *Theon.* *Lucæ 21.*

APOLLONIVS Abbas, vt ætatis primitias Domino *Apollonius.*

 conse-

consecraret XV. annos natus eremũ adijt, in finibus Hermopolis apud Thebaidam. Quadragesimo secessionis suæ anno, propius vrbẽ redire diuinitus iussus, discipulos congregauit. Iam enim dignum se fecerat, per quem & cæteri immortalitatis præmia consequerentur. *In vit. PP.*

Elias Monachus.

Elias Monachus in finibus ciuitatis Athineos (quæ quondam Thebaidis Metropolis fuit) annos LXX. in vastissima solitudine perdurauit. Erat desertum horroris plenum, semita, quæ ad ipsum ducebat, angusta scrupeaque, & inuentu etiam difficilis. Antrum quoque, quod inhabitabat, tetrum atque horrens, ac statim propius accedentibus nescio quid terroris incutiens. Hunc se ibi vidisse Diuus Hieronymus testatur, iam centum & decem annorum senem. Ferebatur autem interdum etiam futura prędicere, euentu haud incerto: Vt super eo quoque Eliæ Prophetæ spiritum requieuisse dicerent, cuius & nomen sortitus fuerat, & secutus propositum, Deo in solitudine seruiendo. *Hist. Tripart. lib. 8. c. 1.*

Iohannes Eremita.

Rarissimvm est quod de Iohanne quodã relatum legimus. Dicitur enim cùm primùm ad eremũ secessisset, tribus continuis annis sub cuiusdam saxi rupe stans semper orasse, nunquam resedisse, tantũ somni cępisse quantum rectus capere potuit, cibũ quoque non alium gustasse quàm Dominicis dũtaxat diebus, Eucharistiæ Sacramentũ à sacerdotę sibi delatũ. Denique de pedibus, quòd tamdiu immobiles perstiterint, fluxisse saniem aiunt. O beatum virum, qui tantam gratiã consecutus est, vt hæc agere vellet: beatiorem, vt posset! Non immeritò igitur post hæc Angelum Domini aduenisse dicunt, vlcera eius tactu curasse, labia sapientiæ spiritalis fonte perfudisse, & vt deinceps cæteros fratres per eremum visitando instituere ac docere pergeret, simul iussisse. Dignus quippe magisterio iudicatus est, cuius vel solus cõspectus potuit esse nõ paruum hortamentum, aspera quæque pro Christo subeundi atq; perferendi. Dicerẽ equidẽ talia nemini factu possibilia esse, si quicquam impossibile esset credentibus. *In vit. PP.*

Ni-

NEQVE tamen (vt mihi videtur) minus stupendæ vitæ speciem præbuit Simon Susotionis filius. Hic annum tantùm cum fratribus in monasterio Antiochiæ conuersatus, ad desertum abijt, annos tres in speluca clausus permansit. Sed hoc ei commune cum multis: illud autẽ proprium & peculiare, quòd deinde super columnas dicitur habitasse, quarũ altissimam cubitorũ xxx. fuisse ferunt. In vna eum perstitisse annos IIII. in alia xij. in alia rursum xij. in alia iterum IIII. & in illa postremò, quę procerrima erat, vsque ad obitum vitæ, xvj. Eas pro pulpitis habuisse satis probabiliter videri potest, quandoquidem multi ex gentibus rei nouitate exciti ad videndum illum confluebant, & ab idolis ad Christum prædicationibus ipsius cõuertebantur. Vtcunque tamen sit, proculdubio durum atque difficile, & quod nemo vel ante eum fecerit, vel postea imitatus sit, *Euagr. Hist. Eccl. lib. 4. c. 33.* *Simon Monachus.*

QVANTI autem profectus sit, quantæque vtilitatis Christi seruis ipsa solitariæ vitæ obseruatio, locupletissimus testis est Arsenius. Etenim antequàm religionem inijsset, rogasse dicitur sibi à Domino reuelari, qua se potissimùm ratione saluare posset: & responsum accepisse, vti consortia hominum, præcipueque secularium declinaret. Factus verò monachus, inter precandum rursus vocem audiuit dicentis: Arseni, fuge, tace, quiesce, vt scilicet deuitet, fuga, frequentiam: taciturnitate, iactantiam; quiete, fluxarum atque fragilium rerum solicitudinem. Proinde secedens in partes Syriæ, eo loci qui Troen dicitur, sedit solitarius annos XL. Deinde in deserto vastiore vltra Babylonem, Memphin versùs, annos decem: postea ad Canopum Alexandriæ, annos tres. Rursum in Troe annos duos. Sicque peracto vitæ cursu, nonagenarius terram reliquit, & ad Dominum migrauit, bonis cælestibus semper fruiturus. *Metaphrast. & Sur. Tom. 4.* *Arsenius.*

IDEM cùm Theophilus Alexandriæ Archiepiscopus, quodam nobili Alexandrino ciue comitatus, ad eum non multò procul à Canopo habitantem venisset, rogatus *Idem.*

ab eis sermonem, dixit se facturum, si modò quicquid præciperet seruare vellent. Sponsione autem facta: Præcipio, inquit, vt vbicunque Arsenium morari audieritis, illuc ne accedatis. Alia quoque die cùm ab eodem Pontifice, per nuntium, vt sibi adeundi copiam cõcederet, solicitaretur: Si veneris ait, & quod petis concedam, & loco cedam. Itaque Theophilus mutauit aditionis propositum, ne ille longiùs discedẽdo mutaret habitaculi locum. Grata enim ei erat in sua diœcesi talis ac tanti viri mãsio, cuius merita sibi quoque adiumento esse credebat, ad conciliandã gratiam apud Deum. *Metaphrast. & in vit. PP.*

Idem. QVAMOBREM autem Arsenius se ab vllo hominum adiri ægrè pateretur, breui responso declarauit. Id enim à Marco Abbate interrogatus: Cum Deo & hominibus simul se omnino esse nõ posse, dixit. Vsqueadeò vel modica alicuius interpellatione, à diuinæ contemplationis dulcedine se auocari, indignè ferebat. Quamuis enim adhuc in terris esset, iure suo tamen cum Apostolo dicere poterat: *Philip. 3.* Conuersatio nostra in cælis est. *Ibidem.*

Iudocus. HINC illud est, quod Sanctus Iudocus non dubitarit eremi angustias præponere Britanniæ regno, malueritque in deserto Christo seruire, quàm in patria Britannis imperare. Inde fugitans, ad Alzeum fluuium agri Pontini peruenit. Et cùm ibidem sedẽ sibi ponere vellet, ab Hymeone regionis Tetrarcha prohibitus est. Sed neque ideo propositi pœnitens, dum ad vlterioris solitudinis loca pergit, ab eo ipso, à quo pulsus fuerat, reuocatus rediit, atque etiã ope illius adiutus, in qua cœperat ripa gurgustiolũ compegit, & cũ vnico discipulo solitarius habitauit. Vis nosse quantũ in eã solitudine manens profecerit? Pro terreno & caduco regno quod cõtempserat, cæleste & æternũ accepit quod concupierat. *Florent. Abb. & Rodolph. Agric.*

QVID mirum igitur, si & ipse aliquando vastæ solitudinis, nunc Paradisi incola Hieronymus, dum Heliodorũ inuitat, sic demum illam laudibus efferat, dicens: O desertum Christi vernans! O solitudo, in qua illi nascuntur *Hieronymus de laude eremitarum.*

lapides,

lapides, de quibus (in Apocalypsi) ciuitas magni regis cõstruitur. O eremus familiarius Deo gaudens! Quid agis, frater, in seculo, qui maior es mundo? Quamdiu te tectorum vmbræ premunt? Quamdiu fumosarum vrbiũ carcer includit? Crede mihi, nescio quid plus lucis aspicio. Libet sarcina corporis abiecta, ad purum ætheris volare fulgorem. Paupertatem times? sed beatos pauperes Christus appellat. Labore terreris? nemo athleta sine sudore coronatur. De cibo cogitas? sed fides famem non timet. Supra nudam metuis humum exesa ieiunijs membra collidere? sed Dominus tecum iacet. Squallida capitis horret inculta cæsaries? sed caput tuum Christus est. Infinita eremi vastitas terret? Sed tu Paradisum mente deambula. Quotiescunque illuc mente conscenderis, toties in eremo non eris. Scabra sine balneis attrahitur cutis: sed qui in Christo semel lotus est, non habet necesse iterum lauare. Et breuiter ad cuncta audias Apostolum respõdentem: Non sunt condignæ, inquit, passiones huius seculi ad superuenturam gloriam quæ reuelabitur in nobis. Delicatus es, frater, si & hic vis gaudere cum seculo, & postea regnare cum Christo. Beatus seruus, quem Dominus inuenerit vigilantem. *Hieron. Epist. ad Heliodorum.*

Matth. 5. *Iohan. 13.* *Rom. 8.* *Luce 12.*

Ipse verò Hieronymus in illa, in qua hæc scripsit, eremo, in illa, inquã (vt ipse ait) vasta solitudine, quæ solis exusta ardoribus horridum monachis præstabat habitaculum, annos quatuor moratus est; Scorpionum tantùm & ferarum socius, sacco vestitus, humi cubans, aquam frigidam bibens, & cibis crudis vtens, coctumq; comedere luxuriæ deputans, carnis lasciuientis pugnas hebdomadarum interdum inedia vincens. Et tamen inter has tantas corporis fatigationes, adeò spiritu exultabat, vt diceret: Oppidũ mihi carcer, solitudo paradisus est. Post hæc cùm ad Bethlehem accessisset, & constructo monasterio cum fratribus habitaret, flens fateri solebat, se iam nõ esse eum qui fuerat: adeò in solitudine sibi melius fuisse existimauit. Post labores, inquit, & lachrymas, & cælo inhærentes

Hieronymus.

oculos, nonnunquam mihi videbar agminibus interesse Angelorum, & lætus gaudensque cantabam: Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus. *Hieron. Epist. 22. ad Eustoch.*

Cant. 1.

Martius Eremita.

HAVD equidem dubitauerim, quin pari consolatione perfrui solitus sit etiam Martius ille, quem Gregorius in Marsico Campaniæ monte vitam duxisse tradit. Etenim tanti solitudinem fecit, vt nequando vlla vel rerum difficultate, vel dæmonum molestia superatus inde recederet, ad ferream catenã, quam saxo affixerat, vix solubili compede ipse se deuinxerit. Attamen Beatus Benedictus Abbas vbi id resciuit, volẽs vt iugis in deserto commoratio constãtiæ potius viri, quàm ferreis nexibus ascribi posset, protinus nuntium ad eum misit, inquiens: Si seruus Dei ès, non te teneat catena ferrea, sed catena Christi. Quamobrem ille vincula quidem deposuit, sed tamẽ speluncam ingressus, aditu obstruso habitare cœpit. Deinde etiam discipulos aliquot secum adunauit, multisque præterea miraculis nobilitatus est, atque inter Sanctos habitus. Nunc spatia metitur Paradisi, qui tam angustè habitauit in terris. *Gregor. Dial. lib. 3. c. 16.*

Anachoretæ.

FVISSE etiam quoddam monachorum genus legimus, qui per diuersa solitudinum loca errantes ac vagi, sedibus semper incertis, ne ab hominibus conueniri possent, peregrinabantur. Hos quia procul secedebant, Anachoretas appellatos. Alios ex illis pane & sale ad deserta secũ delato victitasse, alios verò herbas tantùm & radices pro cibis habuisse. Tanta vitæ asperitas intolerabilis prorsus videretur, nisi etiam intolerabilia, tolerabilia fecisset Dei amor, & Dei timor. *Isidor. de Off. Eccl. lib. 2. c. 15.*

Feminæ.

SVBIICIAMVS aliquot etiam infirmioris sexus exempla, vt appareat, fœminas quoque habere de Sanctarum collegio duces, quas ad eremũ sequi secundùm diuinæ gratiæ donũ, aut optent tantùm, aut simul & possint.

Maria Magdalena.

MARIA Magdalena omnia peccata sibi dimissa esse iam pridem audierat, optimam partẽ, quæ non auferretur

ab ea,

ab ea, Domino attestãte, se elegisse cognouerat, resurgentem Dominum prima videre meruerat, pro amore illius omnia contempserat. Denique apud Massiliam Galliæ vrbem inanium Deorum simulachra, Christi prædicatione iam prostrauerat, salutiferæq; Crucis vexillum erexerat, necdum tamen se fecisse satis putauit, donec solitudinis angustijs, carnem suam aliquando delicti ream, macerasset afflixissetque. Annos itaq; triginta nulli hominũ visa, nulli cognita vixit in deserto, non humano cibo, sed Angelicis fomentis assiduè sustentata, vt ex hoc intelligas, Angelorũ ministeria promereri, quisquis propter Deũ declinauerit hominũ consortia. Die verò obitus sui imminente sacram cõmunionem de manu Maximini Episcopi accepit, ne sine illo ad cælum ascenderet, cui in terra toto corde, totis viribus seruierat, fidem ipsius in vrbibus prædicando, gloriã in solitudine meditando. *Iacob. de Vorag. Episc. Ianuen.* *Lucæ 10. Marci 16. Iohan. 20.*

MARIA Ægyptiaca cùm corpus suum vulgaret, viuens mortua erat. Sed qui venit quærere quod perierat, & non iustos, sed peccatores vocare ad pœnitentiam, ipse tandem cordis eius domũ ingressus, ait: Puella, tibi dico, surge. Et confestim surrexit, quæ diu iacuerat in impudicitiæ cœno. Surrexit, vt Iesum, quem in delicijs amiserat, in amaritudine animæ suæ quæreret. Cùm enim de Alexandria Ierosolymam venisset, non potuit Templum Dei ingredi. Vique inuisibili inhibita, subsistit in limine, miratur, stupet, erubescit, & pedem inuita refert. Vbi recognouit, sacro aditu se indignam, quòd prophanis vitæ obscœnitatibus esset polluta: nequiter actæ ætatis pœnitudine grauiter angi animo cœpit, & lachrymas effudit, decernens ibi turpitudini finem imponere, vbi Dei erga se indignationem cœperat experiri. Rursumq; tẽtato ingressu, liberè absque impedimento introiuit. Mox ante Crucem Domini suppliciter prostrata, tamdiu flere non destitit, donec audiuit, si saluti suæ consultum vellet, Iordanem trãsiret. Transmisso ergo Iordane, desertũ penetrauit, iam aliam vitam, alios mores sequens, quàm quos ad eam vsq; diem *Maria Ægyptiaca. Lucæ 19. Marci 2. Matth. 9. Marci 5. Lucæ 8.*

diem non deseruerat. Iam primùm caput illud, quod sæpè margaritis & auro ornauerat, cœli obiecit iniuriæ, nullo tecto cõtenta, crines quos frequenter calamistro intortos crispauerat, cùm desecuisset, pedibus conculcandos proiecit. Faciem, quam pluries cerussa, & purpurisso fucauerat, lachrymis rigauit, & solis excoxit ardoribus. Pectus, quod fasciolis papillarum tumorem cohibentibus astringere consueuerat, pugnis diuerberauit. Totum denique corpus, quod prius omni voluptatum genere diffluxerat, extenuauit ieiunijs, vexauit vigilijs, fatigauit laboribus, sollicitauit assiduitate orationum, deuenustauit nuditate, oppressit inopia. Sic penitus immutatam post quadragesimum cõuersionis suæ annum, Zozimas Abbas (dum fortè per desertum illud solus incederet) vidit, deprehenditque orantem procul à terra subleuari, trans flumen euntem super aquas siccis vestigijs ambulare. Ad tantam perfectionem eremi cultrix deuenit, tam disperdita vrbium cultrix. *In vitis PP.*

Periculũ vitæ solitariæ. *Eccl.4.*

VERVM ne quis solitariæ vitæ affectione incautus, in laqueum incidat diaboli, cùm scriptum sit: Væ soli, quia cùm ceciderit, non habet subleuantem: Antè præparet domi viatica virtutum, qui vult diu vagari peregrè foris. Exerceatur prius in simulachro pugnæ, qui ad singulare certamẽ callidissimi hostis cupit prodire. Hoc cõgrediẽdi genus veteranos desiderat, nõ tyrones. De ludo monasteriorũ Hieronymus noster inquit; Volumus huiuscemodi egredi milites, quos eremi dura rudiméta nõ terreãt, qui specimen conuersationis suæ multo tẽpore dederint, qui omnium fuerint minimi, vt primi omnium fierent, quos nec esuries aliquando, nec saturitas superauit, qui paupertate lætantur. Quorum habitus, sermo, vultus, incessus, doctrina virtutum est, qui nesciunt secundùm quosdam ineptos homines, dæmonum pugnantium contra se portenta confingere, vt apud imperitos & viles homines miraculum sui faciant, & exinde lucra sectentur. Qui ergo talis erit, qualem hic Ecclesiæ nostræ Plato luculenter

Hieron. ad Heliodorũ.

expli-

explicuit, huic solitudo non periculum, sed periculorum effugiū erit, & puppis diu in alto iactatæ portus, & animi soli Deo vacantis quies, & locus myrrha, stacte, casia, omnibus sanctimoniæ aromatibus fragrans, mannæ inuisibilis rore perfusus, sanctiq; Spiritus lumine illustratus, noctes quoq; lucidas habēs, & iam quidā in terra paradisus.

De Vigilijs, & Somno & Stratu. Caput X.

QVONIAM verò siue quis in solitudine solus, siue cum multis in monasterio, vitam ducere cōstituerit, in primis eniti debet, ne somnolentiæ deditus, ad ea quæ religiosè obeunda sunt segniter exurgens, ignaua cunctatione obtorpescat: qua cura, quo studio, sacras vigilias obseruarint, qualibus etiam stratis vsi sint, ac quàm minimum sopori indulserint hi, quos veniens Dominus inuenit vigilantes, hinc iam perscrutemur. *Lucæ 12.*

TRADITVM est, in ea eremo, cui Euagrius Abbas præfuit, fuisse monachos, qui sedendo somnum caperent, non iacendo, magis repugnantes sopori, quàm dormientes. Hi profectò iure suo dicere poterant: Omnes nos filij lucis & filij diei sumus, nō noctis, neque tenebrarū. Igitur nō dormiamus sicut cæteri, sed vigilemus & sobrij simus. *Eremitæ.* *1. Thess. 5.*

BEATVM Hilarionem, Hieronymus refert, super nuda humo stratuque iunceo vsque ad mortem cubitasse. Sciebat enim eos, qui exquisitioribus culcitris per luxum vtuntur, Prophetæ verbis deuoueri, dum ait: Væ vobis, qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris. *Hieron. in vita eius. c. 3.* *Hilarion.* *Amos 6.*

PASTVMIO quoque, quamdiu in eremo moratus est, nudum, atque interdū sparsis ex industria scrupulis asperatum solum lectus fuit. Quid hoc est, nisi nolle vnquam ita resoluto corpore obdormiscere, vt mens ad Deum nō vigilet? Hinc sanè & Isaias Propheta semper cum Deo esse anhelans ait: Anima mea desiderauit te in nocte, sed & *Pastumius.* *Isaiæ 26.*

spiritu

spiritu meo in præcordijs meis de mane vigilabo ad te. *In vitis PP.*

Honophrius. HONOPHRIO verò neque tectum vllum, neq; certus quietis locus fuit. Ibi somnus erat, vbi per desertum vaganti nox occurrisset. Sed & ipsa quoque nox peruigilio magis quàm dormitione peragebatur, vt illud seruaret à Propheta dictum: In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum. *In vitis PP.* *Psal. 133.*

Arsenius. ARSENIVS tam breui quidem somno naturæ satisfecit, vt etiam dicere solitus sit: Monacho satis esse, si horam vnam dormierit. Surrepenti somno obnixè repugnans, illum improbum seruum appellabat, quoniam nō vocatus sese ingereret, & inuitum traheret ad quiescendum. Sabbatis omnibus hoc diligentissimè obseruauit, vt cum occidente Sole orare cœpisset, non nisi ex oriente cessaret. Itaque semper sic cum somno pugnauit, vt sabbatorū noctibus nihil ei cederet, alijs tam parū, vt etiam naturam vicisse videretur. *Metaphrast. & Sur. Tom. 4.*

Hieronymus. BEATVS Hieronymus ad Eustochium virginem scribens, dum quibus in eremo corporis fatigationibus cōtra vrbanarum voluptatum cogitationem contenderit, enarrat, de ipsa etiam cubandi austeritate mentionem faciens: Si quando, inquit, repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebā. Et quisquam securum se arbitratur, si vel in stratis paleis, vel vili tomento cubitauerit, vel plusculum, quàm compellit necessitas, quieti indulserit? Non potest resistere diabolo, qui facilè superatur à somno. *Hieron. ad Eustoch.*

Martinus Episcopus. PROPTEREA quidem Martinus quoque Turonensis Episcopus (sicuti de illo Eusebius ad Seuerum scribens testatus est) substrato humi cilicio cubans, frangebat somni mollitiem lectuli rigore. Itaque nunquam tam altè consopitus est, vt sentire nō posset furem illum, qui perfosso pariete pedetentim ingrediens expilat stertentium domos. Diabolus enim semper vigilat, vt eos, qui non vigilant, perdat, perimat, & mactet. *Seuer. Sulp. Dial. 2.*

IDEM

IDEM sanctissimus Præsul, cùm in monasterio quodã suę diœcesis reuerenter susceptus, hora quiescendi cellam ingrederetur, cubili paulò apparatiùs instructo offensus, stragula, paleasq; euertit, & in nudis tabulis (sicut vestitus erat) sese collocauit. Iamq; delibutis leni sopore membris quiescebat, cùm stramenta, quæ eiecerat, igni succensa iacentem excitauerunt. Illicò exurgens ac trepidans cùm cellæ exitum, per quem effugeret, fumo omnia inuoluēte, non inuenisset, ad orationem se vertit. Mox flammę vis illa omnis extincta, fumusq; consumptus illæsum reliquerunt. Et impletum est in eo illud Prophetæ dictũ: Probasti cor meum Domine, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. Potuit quidem illi quiescenti turbare somnũ repētinus ardor, nocere non potuit: quoniam qui sic dormiunt, Dominus pro eis vigilat. *Ibid.* *Idem.* *Psal. 19.*

BERNARDVS Abbas & ipse præcipuus vigiliarum obseruator, dum ad eas capessendas alios hortatur, dicere solebat: Dormientem monachum Deo mortuum esse, nec sibi, nec vlli vtilem. Huic sententiæ si cõtrariam apponere voluerimus, dicendum erit: Vigilantem monachum Deo viuere, nec non & sibi, & alijs vsui esse. Iam ex hac oppositæ inter se diuersitatis comparatione nemo ignorare poterit, nisi qui animo magis quàm oculis dormitauerit, quantum vigilia sopori præstet: quãtum hæc iuuet, quantum ille officiat: quàm altera appetenda, alter fugiendus sit. *In vita Bernardi lib. 1. c. 4.* *Bernardus Abbas.*

IDEM quoque conuersationis eorum quibus præerat, non segnis speculator, si quem ex fratribus aliquando stertentem persensisset, parũ religiosè illum dormire aiebat, modum, modestiamq; ab eis exigens, sicuti cæteris in rebus, ita etiam in dormiendo. Quòd si breuis etiam somni ronchus viris religiosis vitio datur: quomodo nõ dabitur nimia dormitio? Cui quãtumcunque temporis indultum fuerit, tantum à spiritualium actionũ exercitatione computabitur cessatũ. Scriptum autem est: Manè semina semẽ tuum, & vespere ne cesset manus tua. *Ibidem.* *Idem.* *Eccl. 11.*

GER-

Germanus Episcopus. GERMANVS Antisiodorensis Episcopus, lectulum suum cilicio saccoque & cinere strauit, vt non lectum, sed luctum, & doloris potius, quàm quietis locum diceres. Insuper ipse quoque (vt in vita eius scriptum legitur) sic iacens identidem suspirare ingemiscereque audiebatur, ita vt cùm parumper iacuisset (ad nocturnas enim ceremonias celebrãdas primus exurgebat) multò minus dormisse putaretur, quàm prius quàm iacuerat. O te felicem, Germane, qui in cinere dormiẽs, in vitam euigilasti sempiternam, ascendens ad illud Christi Beatorumque omnium immensum, inæstimabile, cœleste diuinumque contubernium! Quàm exigui temporis labor, quàm ingentis iocũditatis tibi peperit quietem? *Hericius Monach. in vita Germani ad Car. Cal. Sur. Tom. 4.*

Vincentius Prædicator. AD quam perueniendi cupiditate incensus non mediocre Ordinis Prædicatorum ornamentum Vincentius, diem penè totum sermonibus ad populum faciendis, noctem multam obsecrationibus lectionibusque, partem eius minimam somno dicitur impendisse. Cubitasse autẽ, cum durius, sarmẽtis substratis: cum mollius, paleis: cum honestius, sacco. *Sur. Tom. 2.*

Petrus Prædicator. PETRVS quoque eiusdem & ordinis & sanctitatis vir, dum etiam ipse interdiu prędicando excubat, & noctu deprecando, psallendo, legendoque vigilat, ad martyrij vsque palmam peruenit, & quia per omnia sanctorum Apostolorum vitam expresserat, ad eorum prouectus est & gloriam. *Antonin. Hist. part. 3.*

Bernardinus. BERNARDINVS verò nec ideo illis (mea quidem sententia) minor, quia de collegio Minorum fuit, etiam antequam religionem profiteretur, religiosi vitam vixit. Quodque ad rem pertinet, tunc quoque ad offerendum Deo laudis sacrificium noctu consurgens, ne quiete occuparetur, contemptis lecti stratis, super pauimento vestitus iacére consueuerat. Cum hoc vigiliarum præludio ad monasterium venit, tantò deinde minus somno concessurus, quantò perfectius viuendi subibat institutum.

Et quo-

Et quoniam sacris initiatus omni sanctitatis genere præcelluit, etiam vigilantissimum fuisse nemo dubitat. Quod ergo noctu didicerat vigilando, hoc die alios docuit prædicando. Multosque qui peccatorum oppressi veterno, in morte dormiebant, excitauit in salutem. Dederat enim Dominus verbũ euangelizanti, dederat voci illius vocem virtutis: Nisi somni semper parcissimus fuisset, nunquam tantum in Dei seruitio profecisset. *Anton. Hist. part. 3.* *Psalm. 67.*

Proponamvs & fœminis quæ sequantur exempla, quibus attendentes, somnolentiæ grauedinem possint discutere. *Fœminæ.*

Pavla illa Romana, quæ summam generis nobilitatem superauit vitæ sanctitate, in grauissima etiam febre (vt Hieronymus inquit) mollia lectuli strata non habuit, sed super durissimam humum in stragulis cilicinis quiescebat; si tamen illa quies dicenda est, quæ iugibus penè orationibus dies noctesq; iungebat, illud implens de Psalterio: *Lauabo per singulas noctes lectũ meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Hieron. de laudib. Paulæ.* *Paula.* *Psalm. 6.*

Idem autor Asellæ virginis sanctitatem efferens laudibus, ait: Vnius cellulæ clausa angustijs, latitudine Paradisi fruebatur: idem terrę solum & orationis locus extitit & quietis. *Hieron. Epist. ad Asellam.* *Asella Virgo.*

Legimvs etiam in monasterio illo Thebaidis, in quo Euphraxia Virgo summis effulsit virtutibus, moris fuisse, in terra cilicino stragulo tecta cubitare, ac quoties aliquã sororum minus pudici somnij præstigijs ludificatã se cognouisset, Abbatissæ confiteri, & quantum visa displicerent, cinere stratis insperso testari. Quis igitur dubitat, quin ijs, quæ somniatum crimen vt commissum dolebant, dormitio ipsa multò plus solicitudinis attulerit, quàm quietis? semper verentibus, ne quam eiusmodi somnorinam speciem menti obuersari contingat. Præter hæc autem Euphraxia, cùm quicquam tale per quietem passa fuisset, biduanis, triduanisque ieiunijs sese macerabat, vt in cinere iacens, etiam cùm obdormiuisset, cibos potius *Virgines Deo dicatæ.* *Euphraxia.*

quàm abominationes somniaret. *In vit. PP. in vita Euphraxiæ.*

Othilia Abbatissa. NON tamé minori curæ Othiliæ virgini vigilias fuisse accepimus. Cui quamuis Monasterij in quodam Bauariæ mõte siti pręposita esset, pro stragulo vrsina pellis, pro puluillo saxum erat. Solebat enim, vti in cæteris religiosæ cõuersationis laboribus, ita & in hac parte grauius onus sibijpsi, quàm alijs, quibus præerat, virginibus imponere. Super vrsi autem pelle cubans, magisq; vigilię, quàm somno indulgens, conculcauit vrsum illum, quem Dauid typum gerens CHRISTI, scribitur interfecisse, & de quo per Ieremiam dicitur: Vrsus insidians factus est mihi. Lapidem verò capiti supponens, placuit lapidi illi, qui factus est in caput anguli, qui fecit vtraque vnum, cui nunc inseparabiliter iuncta, & ipsum, quocunq; ierit, sequens concinit canticum nouum, quod in Apocalypsi nemo potest dicere, nisi fuerit virgo. Virginitas autem ipsa in tãtis quidem versatur periculis, vt nequando corrumpatur, custodiri à vigilantibus rarò potest, à somnolentis nunquam. *Iacob. de Vor. Episc. Ianuens.*

1. Reg. 17. *Thren. 3.* *Ephes. 3.* *Apocal. 14.*

Exhortatio. VOS igitur, siue virgines, siue viduæ, quæcunque estis quibus castitatis & sanctimoniæ amor inest, quæque integritatem mentis ac corporis obseruare proponitis, iam suscipite tale vigilandi studiũ, si talem à Deo consequi exoptatis mercedem. Præparate lampades vestras, vt cùm Sponsi aduentũ media nocte repentè irruens clamor nũtiauerit, promptum vobis sit obuiam illi procedere, cum illo ad nuptias introire, per illum supernæ cælestisque celebritatis gaudijs perpetuò frui. At contrà cauete maximè & enitimini, ne quando in illam fatuarum virginũ sortem concedatis, quæ veniente Sponso dormitauerunt & dormierunt, seriusque quàm oportuit excitatę, tunc demum oleum emere volebant, cùm peractis nundinis iam nemo esset qui venderet. Extinctis iam lampadibus in tenebris remanentes, aditu beatitudinis indignæ, somnolentiæ suæ pœnas dederunt. Vigilate itaque, ait Saluator noster, quia

Matth. 25. *Marc. 13.*

quia nescitis quando Dominus domus veniet: serò, an media nocte, an gallicantu, an manè: ne cum venerit repentè, inueniat vos dormiẽtes. Præcipuè autem noctibus vigilandũ esse etiã Prophetę exemplo admonemur, qui in Psalmis ait: Memor fui in nocte nominis tui, Domine: & custodiui legẽ tuã. Media nocte surgebã ad cõfitendum tibi. In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominũ. Isaias quoq;: Anima mea, inquit, desiderauit te in nocte. Et itẽ Ieremias: Cõsurge, lauda in nocte, in principio vigiliarum effunde sicut aquam cor tuum in cõspectu Domini: leua ad eum manus pro anima paruulorum tuorũ. Quid multa? Ipsum noctis silentium, quiesq; actionum, ad contemplãda cęlestia, ad preces Deo offerendas, nos hortantur, vt scilicet à terra prorsus abstracti, atq; mundo ipso altius mente sublati, soli iungamur Deo.

Psalm. 118. *Psalm. 133.* *Isaiæ. 26.* *Thre. 2.*

LIBER SECVNDVS.

De cura & modo orandi.

Cap. I.

AGE igitur, hinc iam sanctarum precum exempla perscrutemur, deinceps etiam contemplationis altitudinem ostensuri, qua diuini homines in terra degentes, mente cœlos permeabant. Hi verò quãtũ orandi studio dediti fuerint, vel quàm efficaciter orarint, vel quãtas inter orandum diaboli molestias tolerarint, si quis considerare non piguerit, nec imitari fortasse pigebit. Quandoquidem nihil est, quod petẽti salubre futurum sit, vt illud non impetret oratio, dicente Domino: Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur.

Matth. 7.

Moyses. DVX Israelitici populi Moyses, quàm olim solicitè pro eorum delictis Domino supplicarit, ipse confitetur, dicẽs: Deuter.9. Et iacui corã Domino xl. diebus ac noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar, ne deleret vos, vt fuerat comminatus. Vtinam nos nostris peccatis tam impensè atq; perseueranter veniam posceremus, quàm ille alienis. *Deut.9.*

Dauid Rex. SEPTIES in die laudem Domino dicens, ipse sanctus Propheta Dauid, septem Canonicarum Horarum, quas nunc seruat Ecclesia, orandi documentum reliquit. Quali autem quantóve mentis affectu orauerit, testatur, dicens: Psalm.118. Deprecatus sum faciem tuam ex toto corde meo. Et item: Clamaui in toto corde: exaudi me, Domine. In corde ad Dominum clamant, qui ardenter orant: non qui tantùm vocibus obstrepunt, & quod labijs volutant, mente non concipiunt.

Salomon Rex. POST illum Salomon omnium Iudææ regum sapien-Sapient.8. tissimus, in eo libro (si modò illius liber est) qui Sapientiæ inscribitur: Adij, inquit, Dominum, & deprecatus sum illum, & dixi ex totis præcordijs meis. Ex toto quippe corde rogandus est, qui ex toto corde præcipitur diligendus. Negligenter autem orantes, & eum à quo aliquid petunt, parum reuereri, & id, quod petunt, non satis magnipendere arguuntur, ideoq; nec impetrant. Reprobatur enim eiusmodi rogator, dicente Domino in Apocalypsi: Apocal.3. Quia trepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo.

Daniel. VIR desideriorum Daniel ingressus cœnaculum, id est, Daniel.6. superiorem partem ædium, apertis fenestris contra Ierusalem, ter in die statutis horis genua sua flexisse, & adorasse Deum suum dicitur. Hinc tu quoties orare volueris, domum Dei ingressus, mente cælum conscende, apertisque fenestris, puræ, synceræque intentionis Spirituisancto ad cor tuum aditum para, & semper ad cœlestem Ierusalem animo conuersus terrena contemne, ac die vno ter genua flectens, Trinitatem Personarum, Vnitatemque substantiæ in Deo crede, confitere, adora. *Daniel.6.*

TOBIAS

TOBIAS cum lachrymis orasse perhibetur, & cùm casu quodã oculos amisisset, ab Angelo Raphaele de cælo in terras misso, meruit curari, adeò inter orandum illi flesse profuit. *Tob.* 2. *Tobias Pater. Tobiæ. 2. Tobias filius.*

TOBIÆ autem filio eius, etiã nuptiarum celebritatẽ sacris precationibus placuit initiari. Cũ Sara enim vxore sua, priusquàm copulæ coniugali operam darent, tres noctes totas in cubiculo simul orando consumpserunt. Inde illa, quæ primo statim concubitu iam septem extulerat viros, cum hoc postremo diu feliciter vixit. *Tob.* 8. *Tob.* 8.

POST hæc quoque & pater à cæcitate, & filius ab internecione liberati, vt pro beneficio gratias agerẽt, vterq; in faciem se prosternentes, per horas tres benedixerunt Deum. Et cùm exurrexissent (vt ait Scriptura) narrauerũt omnia mirabilia eius, vt scias, peractis etiam precibus, à laudibus Creatoris non esse cessandũ. Præterea orationes eorum coram Deo ab Angelo oblatas fuisse legimus, ne quid precemur, nisi quod Angelorum relatione dignũ sit, quodque Dei aures delectet audire. *Tob.* 12. *Idem pater & filius. Tob. 12.*

DELECTAT autem illum, quicquid de Scripturarum fontibus haustum orando effundimus, quod Prophetæ, quod Apostoli nobis tradiderunt, sed præcipuè quod Dominus noster Iesus Christus. Ipse enim est Patris Verbũ, ipse Filius suus dilectus, in quo sibi bene complacuit, ipsum audiamus. *Quibus verbis orandum. Iesus Christus*

SIC, inquit, orabitis: Pater noster, qui es in coelis. Si Pater in coelis, filij quæ sursum sunt quærant, quæ sursum sunt sapiant, non quæ super terram. Sanctificetur nomen tuum. Ita, ne quid à nobis existimetur sanctius. Adueniat regnum tuum. Ne in nobis regnet peccatum. Fiat volũtas tua sicut in cælo & in terra. Quoniam qui facit volũtatem tuam, manet in æternum. Panem nostrum supersubstãtialem vel quotidianum da nobis hodie. Panem qui de cælo descendit. Nostrum, quia pro nobis oblatus est. Supersubstantialem, quia omnibus substãtijs, omnibus præeminet creaturis. Vel quotidianum: quia Christus Iesus heri & *Matth. 6. Coloss. 3. Oratio Dominica.*

hodie, ipse & in secula. Da nobis hodie. Da semper, ne vnquam separemur ab eo: quoties enim separamur, toties deficimus in via. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, vt cùm ignouerimus in nos peccātibus, tu nobis ignoscas quicquid peccauimus tibi. Et ne nos inducas in tentationē, id est, ne patiaris nos tentari supra id quod possumus, sed facias cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Sed libera nos à malo, vt tandem sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus tibi, in sanctitate & iustitia coram te, omnibus diebus nostris, Amen. *Luc. 1.*

Iesus Christus VERVNTAMEN idem Saluator noster ac Dominus, sicuti nos orare docuit, ita etiam ante orationē vt piè nos præparemus, iubet: fidem, spem, charitatē exigens à nobis. Fidem ibi: Omnia quæcunque petieritis in oratione credentes, accipietis. Spem ibi: Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Charitatem ibi: Cum stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis aduersus aliquem. *Fides Spes. Matth. 21. Luc. 12. Charitas. Marc. 11.*

Humilitas orantis. QVO deinde corporis gestu, quáue humilitate orandum esset, suo sæpè exemplo monstrauit: Dum (sicut veritatis Scriptores retulerunt) nunc procidens in faciem, nunc positis genibus, nunc eleuatis in cœlum oculis obsecrat Patrem.

Locus. LOCVM quoque orantibus aptum designauit, vel dicens: Domus mea, domus orationis vocabitur. Vel monens: Cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito. Vel faciens: Quando dimissa turba ascendit in montem solus orare. *Matth. 21. Matth. 6. Matth. 14.*

Tempus. TEMPVS etiam orandi præscripsit, & vespertinum, Vespere facto orans in monte: & nocturnum, pernoctans in oratione: & antelucanum, valde diluculo surgens, & in desertum locum secedens vt ibi oret: & penè continuum, dicens: Vigilate omni tempore orantes. *Matth. 14. Luc. 6. Marc. 1. Luc. 21.*

Perseuerantia ASSIDVITATE denique in orando opus esse, tùm verbis docuit, tùm exemplo significauit. Dormientibus

Apostolis

Apostolis, ipse vigilans iterum & tertiò, eundem repetendo sermonem orasse dicitur. Et vt Lucas ait: Factus in agonia prolixius orabat, ne scilicet aliter egisse videretur, quàm præcepisse. Præceperat autem similitudinem afferens, ac dicens: Si quis nocte intempesta ad amici pulsans fores perseueret, ipsa poscendi improbitate coget illum de stratu suo surgere, & panes quos petierat, sibi mutuò dare. Parabolam etiam proponens Iudicis Deum hominesque contemnentis, qui viduæ quotidie interpellantis victus tædio, eam ab aduersarij sui calumnia tandé decreuit vindicare; Audite, inquit, quid Iudex iniquitatis dicit; Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis? Non vindictam intelligas contra inimicos, quos diligere iubemur, sed cõtra tentationes, quibus resistere nemo valet, *nisi Domini* ope auxilioq; adiutus fuerit. Quãdiu ergo *cum his nobis* colluctandum est, tandiu & orandum. Neque *huic* sententiæ illam contrariam putemus, quã idem salutis nostræ autor ac doctor protulit, dicens: Orantes autem nolite multum loqui, sicut Ethnici faciunt. Ethnici enim, id est, gentiles longas orationes orabant, orandi affectum non habebant. Itaque nõ multum orare prohibuit: sed eos, qui labijs multum, corde parum orant, imitari. Ideoque subiunxit: Nolite vos assimilari eis. *Matth. 26.* *Marc. 14.* *Luc. 22.* *Luc. 11.* *Luc. 18.* *Matth. 6.*

SIQVIDEM & Apostoli, postquàm ille deuicta morte ad coelos vnde venerat rediijt, in Ierusalem reuersi, cùm coenaculum ascendissent (vt Lucas in Actis eorum testatur) perseuerantes erant vnanimiter in oratione cũ mulieribus, & Maria matre Iesu, & fratribus eius. Inde refert, Spiritum sanctum aduenisse, domum vbi erant sedentes repleuisse, supra singulos eorum linguas tanquã ignis apparuisse, vt intelligas, perseueranti ac iugi oratione Spiritus sancti gratiam conciliari solere. *Actor. 1. & 2.* *Apostoli.* *Actu. 1.* *Actu. 2.*

PETRVS & Iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam, & languido ante vestibulum mendicanti pro eleemosyna sanitatem dederunt. Itaque *Petrus Apost.* *Iohan. Apost.*

Act. 3. Eccl. 35. documento nobis sunt, ne soli orationi vacantes, misericordiæ in egenos obliuiscamur. Scriptum est enim: Non apparebis ante conspectum Domini vacuus.

Pharisæus superbus. Publicanus humilis. ARROGANTIAM quoque in orando fugiendam, humilitatemque sequendam, hinc Pharisæus, hinc Publicanus monent, alter insolenter sese efferens, & inani iactatione cæteris præponens, reprobatur: Alter verò cælum intueri non ausus, sed in terram pronus pugnis pectus verberans, rediit (vt veritas ait) iustificatus præ illo. Quia *Luc. 18.* omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, ex- *Eccl. 35.* altabitur. Oratio humiliantis se (vt Ecclesiasticus inquit) nubes penetrabit. *Luc. 18.*

Paulus Apost. Bartholomæus Apostolus. Iacob. Apostol. HINC ipse vas electionis Paulus in Apostolorum Gestis vbique memoratur, positis genibus preces Domino obtulisse. Bartholomæum quoq; centies in die, & centies in nocte flexisse genua, dum orationes iteraret, ferunt. Iacobo Alphæi vtrunq; genu, in modum Camelorum, procumbendi assiduitate occaluisse. Quòd si sic orarunt, qui iam Spiritussancti igne excocti omni purius auro renitebant: quid nos facere oportet, qui peccatis peccata cumulantes, quotidie diuinā in nos indignationē prouocamus? Submissius supplicare debet, qui grauius delinquit.

Apollonius Abbas. Orationum frequens repetitio. PORRO Bartholomæum imitatus Apollonius Abbas, & ipse centenis genu flexionibus die noctuq; precationes repetiisse perhibetur. In repetendo assiduitas, in genu flectendo laudem meretur humilitas. *In vitis PP.*

Antonius Abbas. ANTONIVS Abbas, & ipse non nisi submissis genibus orans, sæpè diem noctemque peregisse dicitur precatione perpetua. Nescio quod maius miraculum, an illo corporis gestu tamdiu immotum perstitisse, an tam continenter orasse? Vtrunque sanè difficile, sed timor gehennæ, & amor Christi omnem vincunt difficultatem. *Athanas. in vita S. Antonij.*

Pasthumius Abbas. PASTVMIVS quoque Abbas vsqueadeò orandi studio ducebatur, vt nulla corporis debilitas animi debilitatem coërceret: aduersa valetudine pressus, cùm de lectulo surgere

surgere non valeret, iacens orabat. Iam languor vehemēs expeditius loquendi ademerat facultatem, & tacitus labiorum motus etiam tum illū orare testabatur. Denique discedens anima, non prius orationem, quàm corpus reliquit. Orantem adhuc Angeli exceperūt, & ad cælum tollentes Domino obtulerunt, vt semper lætari possit, eam se beatitudinē impetrasse, quā semper petierat. *In vitis PP.*

Moysen etiam Abbatem noctem penè totā orando peruigilare solitum ferunt, ac dum oraret, recto corpore patentibusq; oculis ne sopori succumberet, perstitisse. Sic superasse Dæmonum tendiculas atque dolos, qui sopitum voluptuosis phantasmatum imaginibus ad illicita prouocabant. Experimento ergo didicit, quanti momenti illud Domini præceptum sit: Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem. *Tripart. Hist. lib. 8. c. 1.* *Moyses Abbas* *Matth. 26.*

Stantem atque orantem & Iohannem Abbatem in superioris Thebaidis eremo, sub quadam cauæ rupis fornice, annos treis perseuerasse legimus, nunquam procubuisse, ne minus orare, quàm vellet, cogeretur. quoniā cubātu citius obreperet somnus. Quietis mollitiem standi frangebat labor, standi laborem leuabat auiditas deprecandi. Miraculum auxit toto eo tempore nihil gustans, præterquàm Dominicis diebus sacrosanctam Eucharistiæ communionem: quæ illi simul & animæ cibus, & sustentamentum corporis erat. *Pallad. Hist. 61.* *Iohan. Abbas.*

Par obsecrādi cura Sisinniū Elpidij Abbatis discipulū cōmendat. Qui cùm annos septē sub illius institutionibus fuisset cōuersatus, tandē discedēs, & in quodā satis grandi lapideo monumento se occludens, per triennium semper rectus orasse dicitur, neq; interim aut sedisse, aut iacuisse, aut inde pedē extulisse. Quid prius mirer nescio, angustè habitantem? an immobiliter stantem? an continenter orantem? Cuncta quidem dura, factuque difficilia, nisi quòd corporis lassitudinem animus Deo intentus minus sentire potuit. Qui enim tam perseueranter orauit, is in cælo magis quàm in sepulchro fuit. *Pallad. Hist. 109.* *Sisinnius.*

Paulus Abbas.

PAVLVS in finibus Aphricæ quingentorũ monachorum quondam pater, nullo vitæ suæ die quicquam prius egit, quàm trecentas orationes genibus prouolutus Domino obtulisset, quas, calculos in sinum ingeredo, numerabat. Atque hi multò felicius in sinum iactati sunt, quàm illi in sitellã, quibus in Senatu decerni magistratus solent: alteris terrenus honor quęritur, alteris Paulus cæleste gloriam est adeptus. *Hist. tripart. lib. 8. c. 1. Pallad. Hist. 23.*

Orationum numeratio.

Isaac Monachus.

ISAAC Syrus tunc quidem monachus, deinde etiam ipse Abbas, postquam Spoletum Piceni oppidum appulisset, presbyteros rogauit, vt ibidẽ orandi, quandiu vellet, copiam sibi concederent, nec sineret interim oranti quenquam impedimento esse. Ea re impetrata, dies treis continuos, & totidem noctes genibus innixus orauit. Hoc quidam hypocrisis vitio deputans, eò processit dementiæ, vt post verborum insultationem etiam colaphum illi incuteret. Sed quoniã parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorum corporibus: repentè maligno arreptus spiritu, vexari cœpit. At Isaac pietatis memor, iniuriæ immemor, percussorem suum precatione à supplicio liberauit. Offensamq; omnem tunc remisit cùm accepit, & eodem die remissam beneficio rependit, vt addito benignæ patiẽtiæ cultu, triduanæ orationis huberior fructus fieret. *Greg. Dial. lib. 3. c. 14.*

Prouer. 19.

Arsenius Abbas.

ARSENIVM Abbatem (sicuti alibi iam diximus) hũc morem habuisse satis constat, vt vnoquoque Sabbati die submissis genibus à vespere vsque manè orationem protelaret, facie semper ad orientem versa, illum adorans orientem, de quo per Prophetam dicitur: Ecce vir, oriens nomen eius. *Metaphr. & Sur. Tom. 4.*

Zach. 6.

Stephanus Presbyter.

SED ne quando (vt vsu venire solet) inter orandum sopore correpti dimidiatas relinquamus preces: Stephani presbyteri Constantinopolitani exemplum nos hortatur. Qui cùm totum Psalterium singulis noctibus perlegere moris haberet, atque aliquando citius, quàm consueuerat, consopitus ipsum semilectum dimisisset, monitus est à

Petro

Petro Apostolo in somnis, vti surgeret, & cœptum opus intentius perficere curaret. Quæ res argumento est, non nisi peractis finitisque orationibus dandum esse quieti locum. *Nicephor. lib. 22.*

Ne quando etiam à Missarum auditione, orante tunc pro nobis Sacerdote, res aliqua non ita necessaria nos abducat, meminisse debemus, quòd quidam à Martino Bituricensi Monacho vocatus, vti die Dominico Missam vnà secum audiret, nondum finita, ne tardius negotio tunc vrgenti occurreret, abire voluit. Sed ascenso equo frustraque calcaribus fatigato, vbi bestiam vt inde se moueret compellere nequiuit, semetipsum reprehendens desilijt, & Missam perfectè integreque audiuit. Atque eodem equo statim, quò optabat, est auectus. Et in tempore domum reuersus, rei gerendæ occasionem non amisit, sed promptiorem expeditioremque, quasi præuenisset, habuit. *Martinus Monachus.*

Hac eadem in re Iohannis Patriarchæ Alexandrini in primis laudanda est solertia, qua populum, audito Euangelio, mox ab Ecclesia delabi solitum curauit continere. Et ipse enim intermissa celebratione sequi egredietes cœpit, dicens: Vbi oues, ibi & pastorem adesse oportere. Hoc modo redargutis pudorem iniecit, ita vt nunquam postea prius ab altari discederent, quàm Sacerdos peracto Sacrificio benedictionem daret. *Leontius Episc. In vitis PP.* *Iohannes Patriarcha.*

Assiduus autem deprecandi labor etiam Bonifacium Episcopum ad cælum, imò supra cælum, ad Dei vsq; conspectum exaltauit, quotidie duplicatum laudis sacrificium Domino offerentem. Monasticas enim Canonicasq; precationes simul iungés, alteras Episcopus factus assumpsit, alteras iampridem Monachum professus nó deseruit. Ad inferiorem Mysiam perueniens, primus Christum prędicauit, Rhutenorum regem baptizauit, martyrio coronatus est. *Apud Surium.* *Bonifacius Episcopus.*

Martinus verò Turonensis Episcopus ne tunc quidem, cùm quicquã operis manibus exerceret, linguam ab oratione cohibebat, effecitque, vt illud Apostoli pręceptum *Martinus Episcopus.*

1\. Thessal. 5. ptum (Sine intermissione orate) illi etiam, qui simpliciter dictū intelligūt, à se planè seruatū nō negent. *Seuer. Sulp.*

Idem. IDEM Sanctus diem obiturus extremū, frigescentibus membris iam immotus iacebat, labia tamen mouebātur. Deniq; orare non destitit, donec subitò lumine circumfusus reddidit spiritū. Dum ergo moriendo orat, & orando moritur, mortis tenebras non sensit. *Idē in vita Martini.*

Seruatius Episcopus. SERVATIO autē Traiectensi Episcopo oranti, igneus supra verticem radius apparuit, qui mox in sublime euolans, cælum petijt, testatus (vt mihi videtur) in ignis specie, orationum eius feruorem: in splēdore, vitæ puritatem; in ascensu, meritorum altitudinem. *Gregor. Turon. lib. 2. c. 13.*

Philibertus Abbas. PHILIBERTI quoque Abbatis apud Rothomagum (Galliarum vrbem) in Ecclesia deprecātis oculi velut duo sydera, fulgere visi sunt; vt ex hoc cognoscas, humiliter intenteq; deprecantium mētis oculos Spiritusfancti fulgore illuminari, ne vnquā obdormiant in morte, ne quando dicat inimicus eorum: Præualui aduersus eos. *Sur. Tom. 4.*

Psalm. 12.

Femina. NVNC vt alter etiam sexus sua habeat exempla, fœminarum in orando studia breuiter explicemus.

Anna Elcana ANNA Elcanę vxor ita ardenter orauit ad Dominum, vt temulēta putaretur. Heli Sacerdoti sibi ebrietatem exprobranti, nihil turbata respondit: Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibi, sed effudi animam meam in cōspectu Domini. Et tunc quidem homo faciem tantùm videns deceptus est, sed scrutator cordis & renum Deus cōpunctionem considerauit orantis, & misertus quod rogabatur concessit, vt quæ propter sterilitatem contemnebatur, propter partū multis matribus honorabilior appareret, edito Samuele Sacerdote simul & Propheta. 1. Reg. 1.

1\. Reg. 1.

Sara Tobiæ. *Tob. 3.* SARA Raguelis filia in superiori cubiculo se recludēs, dies treis in oratione perseuerauit, cibi ac potus expers. Qua solicitudine à Domino meruit obtinere, ne priorum virorum interfectrix crederetur. Tobiæ viro seruato, cum hoc vnico felici admodum matrimonio iūcta, ad decrepitam vsque ætatem vixit sine querela. *Tob. 3.*

PORRO

PORRO Iudith oratorium ingressa, cilicio induta, cinere conspersa, in terram prostrata Domino supplicauit, & sola meruit Iudæam vniuersam die vno ab Assyriorum oppressione liberare. Ausa enim facinus omnibus seculis memorandum, inter tot armatorum millia Holophernē ducem sua occidit manu. Quo cæso, reliqui metu perculsi in fugam conuersi sunt. Si sic orauerimus, sternetur Satanas, vitia recedent, malarum tentationum nexus dissoluentur. *Iudith.* 9. *Iudith. Iudith.* 9.

ANNAM viduam in Euangelio legimus de templo nusquam discedentem, ieiunijs & obsecrationibus nocte ac die seruientem, & eodem in Templo vidisse Iesum, viso credidisse, creditum prophetando prædicasse. Tot illi simul attulit bona, nec sola viduitatis castitas, nec solū corporis ieiunium, sed, vtrique accedens etiam assidua deuotæ mentis obsecratio. *Luc.* 2. *Anna vidua filia Phanuel. Luc.* 2.

VERVNTAMEN ne continenter orando defatigatus quandoq; concidat animi vigor, & cogitationibus diffluat atque dilabatur, rectè Maiores nostri horas diuiserūt, alias orationi, alias actioni, alias verò lectioni. Hinc quidā tradunt, Virginem Beatam, postquam à parētibus in templo cultui diuino fuit dedicata, à manè ad horam tertiam, precibus; à tertia ad nonam, manuum labori; tum sumpto cibo à nona ad vesperam, Scripturarum meditationi operā dare consueuisse. His vicissitudinum successionibus Deo seruiens, in tantum se à vitio alienam, & virtutibus refertam præstitit, vt sola eligi mereretur, quæ Deum & hominem pareret, & virgo permaneret. Sic illa igitur sacris virginibus, sicuti est humilitatis integritatisq; & cæterarum virtutum, ita & bene dispensandi temporis exemplum, vt scilicet nec semper orent, nec semper operentur, nec semper legant, & tamen semper hæc omnia, ne quis vnquam sit otio locus. Quoniam multam malitiam (vt Ecclesiasticus inquit) docuit otiositas. *Maria virgo. Ecclesiast.* 33.

IN orando autem fidem, patientiā, humilitatem, necessaria esse, etiam Chananææ mulieris monstrauit euentus: *Mulier Chananæa.*

à Domino

Matth.15. à Domino sanari posse filiam credidit, & despecta supplicare non destitit, & canibus cōparata non modò non contradixit, sed etiam ad catellorum vilitatem se submisit. Quamobrē audire meruit: O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Sic & tu, quàmuis multum aliquid diuq; petitum, nōdum acceperis: petere tamen adhuc ne cesses. Ideo darę differt Dominus, vt perseueranter instanti cumulatius tribuat.

Martha. MARTHA centies per diem, & centies per noctē, submittere genua solitam ferunt, dum illum supra cœlos regnantem adorat, quem in terris morantem suscepisse hospitio, beneficij loco habuit, non iam minus in supplicādo solicita, quā olim fuerat in ministrando. *Petrus de Natal.*

Trasilla. HVIVSCEMODI solicitudinis æquè mirandum exemplum in Gregorij Pontificis Dialogo relatum legimus. Ipse enim testatur in vita Trasillæ virginis amitæ suæ, cùm vita defunctam lauare vellent, genibus cubitisque concretam callorum duritiem apparuisse: Palamque factum exanimi iam corporis indicio, quanta illi adhuc viuēti sanctarum precum cura studiumque fuerit. Sic conseruatur Virginitas, sic ad cælestis thalamū Sponsi peruenitur. *Dialog. lib. 4. c. 16. & Homil. 38. in Euangel.*

Elizabeth. SED neque coniugatis, quò minus orationi animum intendant, maritalem thorum impedimēto esse, Elizabeth Lantgrauij Turingiæ Principis vxor, suo ostēdit exemplo. Impetrata enim à viro noctis continentia, ad orationem secedebat, super pauimentum distento tapetulo cubitans, ne mollius iacēti, altior somnus horas interciperet orādi. Vir quoque sanctitudine illius delectatus, ad ea quæ Dei sunt, magis magisq; inflammabatur. Inde & quod petitus erat, facilius concedere, & ipsemet impēsius orare. Diceres eos identidem recordari illud ab Apostolo præceptū: *1. Cor. 7.* Nolite fraudare inuicem, nisi fortè ex cōsensu ad tempus, vt vacetis orationi: ita ambo eiusmodi curæ pariter incumbentes, spiritui magis, quàm carni seruiebant. Sed illa deinde viduitate facta liberior, tantò soli Deo intenta

orauit

orauit ardentius, quantò à rebus familiaribus iam aliena vixit expeditius. *Conr. in vita Elizabeth.*

De Orationis virtute.
Cap. II.

HACTENVS de studio modoque orandi, nunc de orationis vi ac potentia dicemus. Abraam orante, Abimelech Geraræ Regis vxor atque ancillæ, cùm antè steriles essent, prolem diu optatam susceperunt, & matrũ nomine lætatæ sunt. Et nos si dignè deprecati fuerimus Dominum, gratia eius repleti, exuberabimus prole virtutum. *Gen.* 20. *Abraam. Genes.* 20.

PLAGAE Ægypti Moyse intercedente cessabant, multiplicabãtur autem & ingrauescebant, quoties Pharao ad cordis sui duritiam peruersitatemq; redibat: vt & oratione auerti mala intelligas, & obstinatione augeri. *Exod.* 10. *Moyses. Exodi.* 10.

IDEM dum populus Israeliticus Iesu duce cõtra Amalechitas decertarent, stans in vertice collis orabat. Cúmque manus in cœlum tolleret, vincebant Israelitæ: cùm remitteret, superabãtur. Perseuerandum enim est, vt vincas. Nam & ipse deinde non lassatis manibus vsque ad occubitum Solis orans, suorum gladijs terga præbuit hostiũ. Ad hæc Dei iram, quoties ille populi flagitijs ac scelere prouocatus excandescebat, deprecando placauit. Mariam sororem lepra perfusam mundauit, pestilentiam in diffidentes grassaturam inhibuit. In seditionem versos omnes pariter cum Dathan & Abiron repẽtinus terræ hiatus absorbuisset, nisi ipse reliquæ multitudini veniam orando impetrasset. *Exod.* 17. *Num.* 12. 14. 16. *Idem. Exod.* 17.

RVRSVS cùm in illum & Aaron turbæ insurgentes incendio diuinitus excitato disperirẽt, eius monitu Aaron obtulit thymiama, processit in medium, & cùm orasset, flamma substitit, internecio cessauit.

POSTRE-

POSTREMÒ cùm in deserto in Deum murmurantes, passim serpentium ictibus sternerentur, supplicante pro eis Moyse, Deus placatus æneum serpentem in ligno suspendi præcepit, quem percussi dum aspicerent, sanabātur. *Num. 11.* Percussum quippe erat humanum genus antiqui serpentis mortifera seductione, sed Deo miserante Christū in ligno pendentem vidit, & remedium accepit salutis. *Num. 11.*

Elias Prophet. 3. Reg. 17. et 18 AD ORATIONEM Eliç Prophetæ annos tres & menses sex non plueràt super terram, donec rursum orauit, & cœlum dedit pluuiam, & terra fructum suum. *Sareptanæ* viduæ, quæ illum famis tempore hospitio susceperat, hydria farinæ non defecit, nec lecythus olei fuit imminutus, & quæ fame moritura erat, hospitis beneficio vixit. Insuper filium suum defunctum, ipsius precatione vitæ restitutum, accepit. Eodem Propheta inuocante, ignis de cœlo lapsus quinquaginta & quinquaginta viros, alios post alios, ab Ochozia rege ad ipsum comprehendendū missos, consumpsit. *4. Reg. 1.* Inuocauit autem ille, non vt se vindicaret, sed vt Dei veri immensam expauescendamq; potentiā, contra præuaricatores, qui eo relicto Beelzebub Deum Acharon adorabant, ostenderet. Post hęc Iordanem transiturus, comitante se Elisæo, pallio percussit flumen, & diuisis aquis per siccum aluei tramitem, ambo ad ripam vlteriorē peruenēre. Eodemque rursum pallio Elisæus, cùm solus reuerteretur, eandem expertus est virtutē. *4. Reg. 2.* Quòd si tanta vis in Prophetæ pallio erat, quantò maior in oratione eius? Qua etiam rimatus est secreta cæli, & præuidit futura, & viuens atque sentiens è mortalium consortio ad Paradisi loca transferri meruit. *In Lib. Reg.*

4. Reg. 4. ELISAEVS Propheta apud Ierichontem aquas potantibus noxias, cùm orasset, salubres fecit, terræ sterilitatem fœcunditate mutauit. Ascendens in Bethel, pueris sibi illudentibus male imprecatus est, non vt suam, sed Dei iniuriam vlcisceretur, qui statim ab vrsis laniati pœnas dederunt. In Samaria mulieris viduæ inopiā miseratus, modico oleo non modica vasa impleuit, ita vt illā eo vendito

& à cre-

& à creditore se redimeret, & victum, qui satis esset, sibi filijsq; pararet. In ciuitate Suna mulieri hospitæ infœcundæ ac sterili, vt viro suo filium pareret, à Domino impetrauit. Et eundem puerum postea exanimum ad vitam reuocauit. Reuersus in Galgala, pulmentum amarissimum in dulce cõuertit. Panibus viginti hordeaceis viros centum satiauit, & superfuit. Naaman Syrũ à lepra curauit. Securis ferrum in Iordanem delapsum enatare fecit. Obsessus in Dothaim, aduersarijs subita cæcitate percussis, liberatus est. Super ossa eius, defuncti proiectum cadauer statim reuixit, vt vel hinc facilè disci possit, quãtæ ille virtutis fuerit viuens, qui mortuus alteri mortuo vitam dedit. *Ibidem*. *4. Reg. 5. 6. & 13.*

QVID mirum autem, quòd Sanctorum quandoq; vel meritis cedãt, vel inuocationibus pareãt terrena corpora, cùm ijsdem ad obsequendum inclinentur etiam cœlestia? Iosue orante, Sol & Luna immoti steterunt, donec ipse vlcisceretur se de inimicis suis. Non fuit (inquit Scriptura) antè & postea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israël. *Iosue*. 10. *Iosue. Iosue 10.*

PORRÒ de inimicorum potestate atque iniuria oratione liberari posse, Ioacham quoque regis Israël exemplo apparet. Qui cùm suos, eò quòd se idolorum cultura polluerant, in ditionem Syrorum redactos vidisset, ad Dominum cõuersus pro ipsis deprecatus est, & à seruitutis iugo misericorditer ereptos recepit. 4. *Reg*. 13. *Ioacham rex. 4. Reg. 13.*

EZECHIA rege Iuda deprecante, cùm in extremo rerum periculo esset constitutus, nocte vna Angelus Domini percussit in castris Sennacherib centum octoginta quinque millia Assyriorum. Sicque eum, quem arma nequiuerant, oratio seruauit. Hinc nos, quoties siue occultis, siue manifestis dęmonum oppugnationibus infestabimur, à Domino auxilium imploremus, & tunc cadent à latere nostro mille, & decẽ millia à dextris nostris: ad nos autem non appropinquabunt. 4. *Reg*. 19. *Ezechias rex. 4. Reg. 19. Psalm. 90.*

SED neque illud nunc de Ezechia silentio est prætermittendum, quòd aduersa valetudine grauiter affectus, *Idem. 4. Reg. 20.*

cùm Isaia prophetáte se iamiam decessurum audisset, faciè ad parietem versa, multis cum lachrymis Deum rogando, & vitæ longius spatium, & corporis impetrarit sanitatem.

4. Reg. 20.

Nónne magnum hoc & admirabile, vt pœnitentis oratio mutet Dei sententiam; & quem Deus ipse morti iam addixerat, eũ rursus ne ægrotare quidẽ permittat? 4. *Reg*. 20.

Asa rex. 2. *Paral*. 14.

CERTE non paruã orationis vim & in Asa rege Iudæ belli euentus ostendit. Cum exigua enim manu obuiam procedens Zaræ Æthiopum regi, cuius exercitus decies centum millium hominum armatorum, & trecentorum curruum erat, inuocauit Dominum, & repètè lymphatico quodam pauore conterriti Æthiopes terga verterũt. Persequenteq; eos Asa à Maresa vsque Gerara, ad internecionem cæsi sunt. Quia Domino cædente, sicut in secundò Paralipómenon libro scriptum legimus, contriti sunt, & exercitu illius præliante. 2. *Paral*. 14.

Iosaphat rex. 2. *Paral*. 20.

ÆQVÈ sanè, sed aliquantò mirabilius, & Iosaphat regi diuinus propitiatus est fauor. Nã cùm innumera penè multitudo Moab & Ammon & Idumæorum venissent contra Iudam, proximeq; Ierosolymam castrametati fuissent, Iosaphat metu perculsus, nihil aliud nisi Deum deprecari, indictoque ieiunio, se & sua illi impensius commendare. Denique vrbem egressus, gladium non eduxit, nec pugnã inijt, & hostes mutuis inter se vulneribus ante eum conciderunt. Iudæorumq; tunc labor nõ in vincẽdo, sed in spoliando fuit, cùm prædã propè mœnia iacentẽ vix per triduũ præ magnitudine auferre quiuerint. 2. *Para*. 20.

Iudas Machabæus.

INDE quoq; Machabæi orationes, magis quàm arma, de hostibus triumpharunt. Sæpè enim peracta prece solius Dei auxilio fretus, ad bellum egrediens parua manu ingentes copias vicit. Cum tribus millibus virorum penè inermium, Gorgiæ exercitum quinque millium peditum, & mille equitum, nec minus armis, quàm viris munitum, ad Ammaum fudit, fugauitque, & tribus millibus eorum cæsis, victor est reuersus. Iterum cum decẽ millium manu profectus in Bethoron, Lysiam superauit, cuius copiæ erãt

sexaginta

sexaginta millia peditum electorum, & quinque millia equitum. Rursum in Bethoron non plus quàm tria millia bellatorum secum habens, cum validissimo Nicanoris exercitu, sicuti confidenter, ita & feliciter conflixit. Ea siquidem pugna aduersariorum castra fuere euersa, Nicanor interfectus, reliqui fugientes à persequentibus cæsi. Has tantas victorias Hebræis olim attulêre, non Iudæ pauci milites, sed Iudæ Deo gratæ preces. 1. *Mach*. 7. *1. Mach. 7.*

ETSI adeò magnificum esse existimatur, hostes vincere, spolijs inimicorum ditari: quantò magnificentius præstabiliusque est, animi magis quàm corporis bonis excellere? Sed & hæc quidem à Deo petentibus dari, Sapientiæ liber testatur, vbi scriptum est: Optaui, & datus est mihi sensus, & inuocaui, & venit in me Spiritus sapientiæ, & præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse dixi in cõparatione illius. Iacobus verò Apostolus idẽ astruẽs, etiam qualiter petere debeamus docet, cùm ait: Si quis vestrûm indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & nõ improperat, & dabitur ei; postulet autem in fide, nihil hæsitans. *Sapien. 7.* *Iacob. 1.*

ALIIS quidem Prophetis Christi ventura reuelata fuere mysteria: Danieli verò etiam annorum numerus, vsq; in diem ipsum quo nasci debuit, indicatus est, fortasse quia solicitior cæteris, ac submissior ad orandum processerat. Posui, inquit, faciem meam ad Dominum Deũ meum, rogare & deprecari in ieiunijs, sacco & cinere. Denique oranti apparens Gabriel Angelus, egressum se dixit, vt doceret illum. Ab exordio precum tuarum, inquit, egressus est sermo: ego autem veni, vt indicarem tibi. Is igitur gratiam recipiet cumulatiorem, qui deuotius rogarit. *Dan*. 9. *Daniel Propheta.* *Daniel. 9.*

IONAM Prophetam de ventre ceti ad Dominũ Deum suum clamasse legimus, & die tertia Domini iussu à pisce in aridam vomitu effusum. Grande profectò miraculum, tùm quòd deglutitus tãdiu intra aluum vixerit, tùm quòd eiectus nusquam vt læderetur impegerit. Vtrunque tamen hominis precibus, ab eo qui omnia potest, datum. *Ionæ* 3. *Ionas Propheta.* *Ionæ 2.*

Et si his, qui sub seruitute legis erant, tanta ac talia cõcessa sunt: quid eorum precibus non concessum dicemus, quibus sub Euangelio dies illuxit libertatis, de quibus in Psal. dicitur: Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui, Domine, in omni generatione & generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi.

Psalm. 44.

Ex his Apostolus Petrus (cui regni cælorum claues datæ sunt, ligandi atque soluendi ius tributum, cura commissa Ecclesiæ Dei) claudo eleemosynam peteti, sanitatem dedit. Æneam paralysi laborantem curauit. Dorcam mortuam vitæ restituit. Denique vmbram illius contigisse, ægrotantibus saluti fuit. *Actor. 3. 9. & 5.*

Petrus Apost. Matth. 16.

Porrò idem in carcere positus, catenis duabus vinctus, à militibus custoditus, orante pro eo Ecclesia, ab Angelo de cælo misso liberatus est. *Actor. 12.*

Idem.

Andream fratrem eius ferunt, cuidam, cui Nicolao nomen fuit, qui toto vitę tempore libidinibus deditus, ab his discedere, cùm etiam vellet, non poterat: deprecando continentiam à Domino impetrasse, & illum pœnitentia ductum, castitatem deinceps perpetuò custodisse. Pleriq; elata corpora oratione ad vitam reuocarunt: Andreas animã diu in peccatis mortuã suscitauit. *Abdias in vit. Apost.*

Andreas Apostolus.

Bartholomæi Apostoli oratio obsessos à dæmonibus liberauit, Polemi Indię regis filiam lunaticã mentis compotem fecit. *Abdias.*

Bartholomæus Apost.

Iacobus Zebedæi filius, dũ Herodis Agrippæ iussu decollandus duceretur, paralyticum in via iacentem saluti restituit. Et cùm spiculatoris gladius ceruici suæ immineret, necis propriæ oblitus, pro alterius sanitate orauit. Vtrunque autem vera charitas faciebat, vt & proximi misereretur, & pro Christo mori non timeret. *Abdias.*

Iacobus maior Apost.

Iohannes frater eius (quem Iesus amasse plurimum dicitur) cùm à Pathmo Ephesum reuerteretur, Drusianam defunctam ab ipso feretro, quo ad sepeliendum

Iohan. Apost.

dum portabatur, sanam surgere, ac domum redire fecit. Virgulta in aurum, littorales lapillos in gemmas mutauit. Ac ne diuitijs illi opus fuisse putes, eadem rursum pristinę naturæ formæque restituit. Dianæ Ephesinæ templum funditus euertit, præsentaneum venenũ inoffense hausit, eodemq; haustu enectos ad uitam reuocauit. *Abdias.*

THOMÆ Didymi deprecatio, Sinticæ oculis captæ visum redintegrauit, Idola lapsu præcipiti in puluerem redegit, vt ostenderet, simulachra gentium opera esse manuum hominum. *Abdias.* *Thomas Apost.*

AD MATTHÆI Apostoli inuocationem, Egippi Æthiopũ regis filius, qui fuerat mortuus, exurrexit viuus, mortiq; pariter & diabolo ereptus, Christo viuere cœpit, cõtemptis idolis Baptismũ suscipiẽs, ac Deo credẽs. *Abd.* *Matthæus Apost.*

IVDAS Thadæus Abagarum Medorum regem ab elephãtię morbo liberauit, credentẽ baptizauit, corpus vitio, animum erroribus expians atque emundans. *Eusebius.* *Iudas Thadæus Apost.*

PAVLVS vas Spiritusancto plenum Elimam magum fideles ludificantem cæcitate dãnauit ad tempus, vt quandiu mẽtis oculos nõ haberet, nec corporis habere posset. Claudum à natiuitate sanauit. Spiritum phitonicum à muliere expulit. Euticum vitæ, Publij patrẽ sanitati restituit. Sudaria & semicinctia à corpore eius ad ægrotos delata morbo liberabant, immundosque spiritus ab obsessis expellebant. Ipse à vipera percussus nihil sensit læsionis. Et cùm Philippis in carcere, vnà cum Syla Discipulo, compedibus vincti tenerentur, nocteque intempesta Deo laudes concinerent, terra quatitur, carceris ostia aperiuntur, vincula soluuntur. Postremò à magistratu, cuius iussu in carcerem coniecti fuerant, liberi dimittuntur. *Act.13.& 16.* *Paulus Apost.* *Actu.13.* *Actu.16.*

BARNABAS Apostolus Cypri aliquandiu commoratus, morbo affectos, Euangelio Matthæi manu scripto tangens curauit, eum precatus, cuius religionem astruebat curando. *Abdias.* *Barnabas Apost.*

HÆC quidem & alia huiuscemodi multa operandi facultatem Discipulis suis concesserat Dominus. Sed ne mi- *Iesus Christus.*

raculorum autor ignoraretur, à Deo ea petere credentes voluit. Quodcunque petieritis, inquit, Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio. Et iterum: Quodcunque volueritis, petetis: & fiet vobis. Et quid mirum, quòd sic ad nos Filius, si sic etiam ad Filium Pater? Postula à me, inquit, & dabo tibi gentes hęreditatẽ tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Hinc illũ in Euangelio non semel orantem legimus, quandoque tamẽ propria potestatę vtẽtem: vt nec solum hominem, nec solum Deum credas, sed Deum & hominem vnum Christum Iesum, doctorem ac Saluatorem nostrum.

Iohan. 14. & 15.

Psalm. 2.

QVI tamẽ vt in Discipulis, ita & in illis, qui postea fuere, Sanctis mirabilis apparẽs, eadẽ benignitate votis precibusq; eorum semper fauit, & quicquid petierãt, indulsit.

Ammon Abb. AMMONIS Ægyptij Abbatis oratio immanem atque terribilem draconem, & qui iumenta hominesq; enecaret, per medium crepare compulit, puerumq; pestifero illius afflatu interemptum suscitauit: alteri vitam, alteri mortẽ dedit. Quoniam qui nocet, morte dignus est: cui nocetur, miseratione.

Rophilus & Mercurialis. ROPHILVS quoque Popiliensis, & Mercurialis Liuẽsis, ambo Episcopi, draconem æquè pecori atque hominibus infestum, stolis suis non repugnantem, sed quasi mansuefactum ligauerunt, ac post se trahentes in puteum altitudinis immensæ, nunquam inde exiturum deiecére. Literæ ibidem in lapide incisæ factum hoc indicant, & adhuc extantes legentibus fidem faciunt.

Seuerinus Abbas. SEVERINVS in Pannoniæ finibus Abbas, cùm Phauianum oppidum Danubio adiacens fame laboraret, eò quòd concreto frigoribus fluuio frumentariæ naues iter agere nequibant, oratione glaciem soluit, & vectoribus nauigationem aperiens, periclitanti oppido incunctanter subuenit, ita vt repentè ingentem inopiam, ingens copia secuta sit. *De hoc fortè Sur. Tom. 1.*

Idem. IDEM, quoniam Cuculli castelli agrum locustarum agmina deuastabant, iussit omnes loci incolas vnà secum

ad Ec-

ad Ecclesiam pergere. Dumq; ibi simul orarent, omnis illa locustarum tempestas inde sublata fugam fecit. Ac ne casu aliquo discessisse viderentur, pars earum non minima in cuiusdam agro resedit, qui cum alijs ad orandum non venerat. Tantumque homini illi obfuit non orasse, quantum cæteros orasse iuuit.

ROMVALDVS Abbas (qui Ordinis Camaldulensis fuit autor) cùm à Parentio Liburniæ oppido soluens nauigaret, & nauis magnis fluctibus iactaretur, omnesque qui cum eo erant de salute desperarent, pelagi ventorumque sæuitiam oratione placauit, illum vtique deprecatus, qui ventis & mari imperat, & obediunt ei. *Pet. Damianus. Sur. Tom. 3.* *Romualdus Abbas.* *Matth. 8.*

GERMANVS quoque Antisiodorensis Episcopus, Britanniam versus ad hæreses extirpandas contendens, vnà cum Lupo Episcopo Trecasino, dũ nauis qua vehebantur, vndis impetu ruentibus, illisa tantùm non operiretur, manus ambas in cælum sustulit atque orauit. Et continuò ponentibus ventis æquatum salum, tranquillum illis prębuit iter, cursuque, quò volebant, satis prosperè peruenère. *Henric. Monach. ad Carol. Caluum.* *Germanus Episcopus.*

FANTINVS Syracusanus, cùm Messanæ à Stradicone Præfecto ad Martyrium quæreretur, Angelique monitu solus nauiculam ascendens fugeret, iam propè erat, vt ab insequentibus caperetur, quãdo Deum precatus, Myoparonem illorum stare fecit, ita vt neque velo, neque remis vltrà impelli posset. Sicque aduersarijs pro se relictis, Dei quem inuocauit ope periculum euadens, Rhegium vsque delatus est. *Apud Aloysium.* *Fantinus.*

IDEM Tabritanam Calabriæ ciuitatem accedens, cùm Balzanio, diuite quidẽ viro, sed gentili, pro seruo se locasset, vt haberet quo aliorũ inopiæ subueniret: & superbus dominus equos, quos illi pascẽdos cõmiserat, strigosiores cernẽs, furore concitatus ipsum persequi cœpisset, nec ei vsque ad fugam iter patêret: Deum rogauit, & Motabrum flumen, quo includebatur, virga percutiens diuisit, *Idem.*

atque per ſiccum alueum tranſiens, perſequentis iram rurſum iungentibus ſe aquis, euaſit. Perſecutor autem præ ſtupore iam placatus, obſecrauit hominem, vt ſe quoque eodem modo tranſire faceret, percuſſoque iterum fluuio, idem ſecutum eſt miraculum. Tunc cognita Chriſti virtute Balzanius credidit, & ſimul cũ multis Baptiſma ſuſcepit. Sicque Fantinus orando mortis periculum effugit, & ijs, quos effugerat, vitam quam non habebant dedit, Moyſen nobis Ægyptios fugientẽ exhibens, niſi quòd tunc Pharao iuſtè ſubmerſus perijt, Balzanius verò miſericorditer ſeruatus vixit. Iam enim Filius hominis venerat vt ſaluet, nõ vt iudicet mundum. *Ibidem.*

Exod. 14.

Iohan. 3.

Faro.

ÆQVE admirandum facinus & Faronis Maldenſis Epiſcopi fuit. Etenim ſubmerſam in flumine ſimul cum vectoribus nauim, miſeratus, cùm in ripa ſe proſternens Deũ oraſſet, ab imo fundo in ſummas aquas enatare fecit, ſaluis omnibus qui in ea erant. Tale quid & Apoſtolo eueniſſe credimus, qui ad Corinthios ſcribens ait: Ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui. *Fulcuinus Scholaſt. & Sur. Tom. 5.*

2. Cor. 11.

Hor Abbas.

SED neque de illis nunc ſilendum, qui orando bonarũ artium ſcientias, quibus operam nunquam impenderant, perceperunt. Hor montis Nitriæ Abbas literas non didicerat, & oblato ſibi libello, cùm oraſſet, legere cœpit, neq; minus doctrinæ illi vnius aut alterius horæ oratio cõtulit, quàm alijs multorum annorum ſtudium. *In vitis PP.*

Baſilius Epiſcopus.

QVAM autem efficaciter Hor ipſe pro ſua eruditione orauit, tam pro aliena Magnus Baſilius Epiſcopus. Etenim Effrem Syriæ ſolitario Græci ſermonis vſum à Deo precibus impetrauit, cùm ille antehac non niſi Syram linguam, in qua natus erat, habuiſſet. Impletum eſt in his illud credentium ſignum: Linguis loquentur nouis. *In vitis PP. & Amphiloch. in vita Baſilij.*

Marc. 16.

Thomas Prædicator.

THOMAS Aquinas Chriſtianę diſciplinę egregius philoſophus, quoties aut ad legendum accederet, aut diſputationem iniret, aut ſcriptionem aliquam diuinæ tractationis

tionis assumeret, semper prius orare solitus fertur: Nihil rectè auspicari, nihil agi ratus, sine Maiestatis Diuinę inuocatione, cuius donum est, quicquid bene feceris, bene dixeris, bene cogitaueris. *Anto. Pizamanus. & aly. Sur. To. 2.*

IDEM sacra Prophetarum Vaticinia legens, incidit in locum explicatu difficillimum. Oranti ergo, Petrus & Paulus Apostoli in visu affuerunt, & sensum Scripturæ, quam percipere non poterat, aperuerũt. Hanc rem ab ipso adhuc viuente se audiuisse Reginaldus frater post obitum eius testatus est. Per orationem igitur, declaratio quoque sermonum tuorum Domine, illuminat, & intellectum dat paruulis. *Ibidem.* *Idem.* *Psal. 118.*

PRÆTEREA defunctorum animas, quæ nondum ita ad purum expiatæ sunt, vt cælo dignæ habeantur, viuentium orationibus iuuari, non solùm Ecclesiæ traditione, sed etiam reuelationibus exemplisque Sanctorum cõstat. Benedictus octauus Pontifex Maximus, postquam vita defunctus est, apparuit Iohanni Portuensi Episcopo, seq; ne æternis pœnis addiceretur, Odilonis Cluniacensis Abbatis intercessionibus consecutum dixit, & tantummodo temporariæ afflictioni, donec vitæ maculas diluat, deputatum. Id vbi resciuit Abbas, pro illo solicitius orauit, simulque monachis, vt pariter orarent, iniunxit: & ecce nõ multò pòst, idẽ Benedictus ingenti fulgore renitens, visus est primùm Eldeberto monacho, deinde ipsi Odiloni, cui & gratias egit, asserens se suis fratrumq; eius precationibus, à pœnis Purgatorij ad beatitudinis quietẽ trãslatum. *Petr. Damianus. Sur. Tom. 1.* *Oratio pro defunctis.* *Benedictus Papa.* *Odilo Abbas.*

HIC idem sanctus Abbas diuinitus monitus, solennes pro mortuis precationes die Festum omnium Sanctorum proximè sequenti fiendas instituit, primusq; celebrauit. *Ibidem Antonin. part. 2. t. 15. c. 15.* *Idem.*

ARNVLPHVS Turonensis Episcopus, cuiusdam nuper defuncti animam à dęmonibus ad gehennam tradi vidit, & procidens diuinã clementiam, vt eius misereretur, implorauit. Tum demum reddito corpori spiritu surrexit, *Arnulphus Episcopus.*

qui fuerat mortuus, ac se precibus Arnulphi seruatum palam est testatus. *Gregor. Turonens.*

Malach. Episc. MALACHIAS Ceneroth Hiberniæ vrbis Episcopus, cuius vitam describit Bernardus Abbas, quotidie pro sorore sua defuncta missale Sacrificium Domino offerebat. Cumq; magnis quibusdã occupationibus impeditus offerre intermisisset, illa per noctem quiescenti apparens, conquesta est, iam triginta dierum inediam se sustinere (tãtum autem tẽporis ab oblatione Missæ cessatum erat) proinde petens, vt ipse tandem necessitati suæ subueniret. Quo visu ille admonitus, easdem pro sorore supplicationes nullo non die celebrans, iterũ ipsam vidit, & primùm quidẽ in limine Ecclesiæ stare, deinde Ecclesiã ingredi, postremò altari proximam Albatorũ quorundã choro iungi. Quo indicio patuit, ipsam fraternarum precum assiduitate, multò celerius, quàm suis meritis purgatam, ad consortium peruenisse Beatorũ. Oratio ergo pro defunctis, quemadmodũ & cætera pietatis opera, cibus eorũ est, quo refocillati agilius illuc se trãsferunt, vbi (vt Ieremias ait) erunt quasi hortus irriguus, & vltrà nõ esuriẽt. *S. Bernard. Sur. To. 6.* *Ierem. 31.*

Oratio pro correctione. SED sicuti mortuis vt purgentur, ita etiã viuis vt corrigantur, suffragari solet oratio iustorum. Stephanus Abbas ordinis Grandimontẽsis institutor, dum montis Moreti (qui est in Aquitania) solitudinem incoleret, pro milite quodam, vt flagitium in quo obstinatior videbatur dimitteret, orauit. Hinc ille, qui neq; iam ab eo desistere se posse, neque, si posset, velle dixerat, repentè mutatus, peccatum suum fleuit, vitamq; correxit. *Steph. Abbas.*

Lupus Episc. LVPI Senonum Archiepiscopi oratio, quosdã ex clericis mulierum libidinibus deditos, ad continentiam adduxit. Quosque dudum meretricius amor graui odio inter se dissidere fecerat, eos illo orante conscientiæ stimulus ad pœnitentiam, pœnitẽtia ad castitatis studium egit. Conuersis igitur veniamq; petentibus, tam facilè Præsulis pietas indulsit, quàm ardenter vt conuerterentur orauerat. *Sur. Tom. 5.*

ECONTRA Geraldus castitatis cultor præcipuus ab ea desciuisset, si tentatus ad orationem non confugisset. Cùm enim & generis nobilitate, & diuitijs polleret, atq; in cuiusdam villici serui sui filiam oculos coniecisset, forma eius captus, an se illi venereo amore iungeret, deliberare secum cœpit; diu voluptas cum honestate contendit, & tandem vicit. Decreuit puellam domi suæ conuenire, sed prius, quàm id fecisset, orauit. Vbi verò peracta oratione illam adijt, vsqueadeo sibi deformis apparuit, vt parentibus eius hãc ipsam esse, quam adamauerat, vix crederet. Itaque intactam relinqués, ad se redijt, & turpis propositi pœnités, filiã dote, patrem libertate donauit, ac deinceps vixit cautius. Postremò Monachus factus, meruit in catalogum redigi Sanctorũ. At si tunc non orasset, cecidisset: si cecidesset, fortasse nec Monachus, nec Sanctus fuisset. *Geraldus monachus.*

ANSELMVS Episcopus cùm fratrem quendã ex languore morti iam proximum, pauitare atque horrore concuti animaduertisset, causam rogauit, & ille respondens, duos ibi lupos adesse dixit, rabida toruitate terribiles, minaciterq; ringentes, & inde se timere ne dilanietur ab eis. Tũc Episcopus pro ipso Dominum orauit, ac post orationem eodem fratre referente audiuit, feras illas bestias discessisse, fugatas flamma ex ore orantis in fulguris morem promicãte. Hoc demum remedio frater pauoris molestia liberatus, ac securior factus, ad Dominum migrauit. Quæ res documento est, tunc maximè nobis opus esse precibus Sanctorũ, cũ è vita discedimus, nullo tẽpore acrius in nos insurgente dæmonum pugna. *Ediner. Anglus, Sur. Tom. 2.* *Ansel. Episc.*

NEC solùm dæmones, sed quandoq; etiam homines cũ orantibus congredi non ausos legimus. Sauinianũ martyrem, multos ad fidem Christi à gentilitatis errore miraculorum operationibus conuertentem, Aurelianus Imperator comprehendi iusserat: sed qui missi fuerant, orantẽ inuenientes, timuerunt ei manus inferre. Alij deinde missi, cùm similiter orãtem offendissent, & ipsi animis cõcidentes, nec vim irrogare ausi, deprecari hominem cœperunt, *Sauinianus martyr.*

vt secum

vti secum ad Cęsarem pergeret. Exoratus perrexit & martyrium passus est. Profectò etiam Imperatorem, sicuti & Imperatoris ministros, sola oratione terrere poterat miles Christi, sed pro Christo martyrium pati gloriosius existimauit, quàm terrori esse inimicis. *Martyrol. Vsuardi.*

Albinus Episcopus.

CRIMINATIONIBUS quoque circumuentos oratione liberari posse, monstrauit Albinus Andegauensis Episcopus, qui quosdam tenebricosi carceris tristi squalore obsitos cernens, fleuit. Et cùm Præsidē, vt dimitterentur, exorare nullo modo potuisset, Deum pro illis precatus est. Fatiscentéque carceris muro omnes euaserunt, Deo Deiq; seruo gratias agentes, cuius precibus homo restitit, & lapides paruerunt. *Fortunat. & Sur. Tom. 2.*

Magnobonus Episcopus.

MAGNOBONUS eiusdem loci Episcopus, & ipse similiter ijs, qui in ergastulis & vinculis detinebantur, liberationem à magistratu frustrà contendit, à Deo autem facilè impetrauit. Nam dum ipse ante aram suppliciter prouolutus deprecatur, claustra laxantur, compedes ferrei franguntur, & qui vincti erant, liberi euadunt. Itaque quos durus magis, quàm iustus, Iudex perdere cogitabat, misericordis hominis oratio seruauit. *Vsuardi Martyrol.*

Lupus Episcopus.

SED neque Lupi Trecensis Episcopi orantis virtutem tacebimus. Attila ciuitatem eius obsidione cinxerat, cùm ille Deum precatus portas aperiri, hostem admitti iussit. Ingressi, omnia exemplo euersuri putabantur: rectà pertransierunt, ac veluti per solitudinem iter facientes, nihil prorsus hostiliter egêre, nunquam armata manus minus nocuit suis, quàm tūc isti alienis. Quid multa? Lupus lupis omnibus rapaciorē tyrannū, nō bellando, sed Deo supplicādo à se repulit procul, & spe prædę frustratus est. *Turonens. de gloria Confess. lib. 27. 28. & alij Sur. Tom. 4.*

Ita ferè sentiunt nostrorum temporū Hæretici.

VANA est ergo sententia dicentium: Non votis, neque supplicijs muliebribus auxilia Deorum parantur: vigilando, agendo, bene cōsulendo prosperè omnia cedunt. Nisi

Psalm. 126.

enim Dominus custodierit ciuitatem, frustrà vigilant qui

Anianus Epis.

custodiunt eam. Quod etiam Aniani Aureliensis Episcopi exem-

exemplo probari potest. Hic etiam Gothis Aurelium obsidentibus, vnà cum suis Clericis de muro ipso Sanctos & Sanctas omnes inuocans, Litanias decantabat. Sacerdos autem vnus ex captiuis, quem ne captiuitatis quidem iugum à procacitate oris coërcere poterat, cùm fortè in acie vrbi proxima versaretur, vocem intendens, vt ab omnibus audiri posset: Cassa, inquit, spe duceris, ô Aniane, si verbis abigi posse aduersarios credis: eædem precationes validioribus etiã vrbibus nihil profuerunt. His dictis corruit exanimus, nec vltrà quicquã est prolocutus. Posthæc barbaris oppidum inuadentibus, tanta vis aquæ de cœlo cecidit, vt coacti sint dimissa oppugnatione in castra se recipere. Sic misericors & iustus Dominus simul & orantibus affuit, & orationum virtuti detrahentis vltus est scelus. *Gregor. Turon. Hist. lib. 2. c. 7. & Sidonius lib. 8. Epist. penult.*

SI quis igitur, quò facilius Dei gratiam conciliet, de Sanctorum cœtu deligere sibi patronos optauerit, vtatur quibus volet, id est, siue illis, quos præcipuos putat, siue illis, quibus hoc priuatim à Domino indultum legimus, vt aduersos casus eorum, qui se inuocauerint, aut imminẽtes repellãt, aut incidentes leuent. Huiusce autem prærogatiuæ hi sunt. Honophrius monachus, cuius in vastissima Ægypti eremo defuncti animam ab Angelis ad cælũ ferri vidit Pafnutius Abbas. Decem millia Martyrum, qui apud Alexandriam pro Christo omnia penè Christi tormenta sibi ab impijs illata cõstanter sustinuerunt. Niceta Martyr Maximiani Nicomediæ regis filius, qui & supplicijs, & patri, à quo ea passus est, superstes, populum antè in idolis mortuum docendo, reuiuiscere in Christo fecit. Venerandus Martyr Trecasijs passus, qui de fide ab Angelo meruit instrui, & à Christo ad fluuium Sequanam sibi apparente baptizari, cuius interfecti sanguis interfectori suo Cæsari Aureliano illitus, vt beneficium referret pro iniuria, oculum amissum reparauit. Veneranda Virgo & Martyr, quæ in Gallia Christum prædicando multos vnà secum ad palmã adduxit Martyrij, Antonino Imperatore Ecclesiam

Honofri⁹ Sur. Tom. 3.
Decem millia Martyrum.
Niceta Mart. Metaphr. & Sur. Tom. 5.
Venerandus Mart. Hist. Fran. lib. 2. c. 13.
Veneranda.

perse-

Catharina. persequente. Catharina Virgo & Martyr, per quam Dei sapientia mundi sapientes vicit, & cuius corpus de Alexandria, vbi pro Christo passa est, ad montem Syna Angelicis manibus translatum dicunt, vt nemo dubitet, eam multum posse in in coelo, quæ sic honorata est in terris. *Simon Metaphr. Sur. Tom. 6.*

Maria. SED profectò inter Sanctos Sanctasq; omnes, vt primũ apud Deum locum obtinet, ita prior inuocari debet Regina coeli gratia plena, benedicta in mulieribus, Maria Virgo, Maria simul & mater, cuius immaculatus & intactus venter Spiritusancto repletus edidit Saluatorem mundi. Nihil certius speratur, largius tribuitur, tutius cõseruatur, quàm quod ipsa pro nobis poposcerit Filium. An quicquã maternis precibus nõ gratificaturum credimus, quem cũ Deo Patre legẽ, q̃ matres honorari iubet, sanxisse scimus?

B. Virginis Oratio & inuocatio. Hæretici moderni quã sunt alieni ab hac fide?

Fœminæ. NVNC ne à proposito discessisse videar, quantum fœminæ quoq; orationum vi efficere potuerint, breuiter exponam, quibus nihil obstitit sexus fragilior, quin par cum viris meritum, & æquam mirabilium faciendorum potestatem adipiscerentur.

Anna Elcanæ. 1. Reg. 1. ANNA Elcanę coniunx diutinæ sterilitatis opprobriũ, cùm Deum orasset, fœcunditate cõpensauit. Genuit primò Samuelem, genuit deinde filios tres, duasq; filias. Phenenna verò altera Elcanę vxor, cõsorti suę semper infensa, post susceptos liberos parere desijt, & in idem vitiũ, quod illi petulanter obijcere consueuerat, ipsa incidit. Denique sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, infirmata est. Vltio enim superbiam, orationem sequitur gratia. 1. *Reg.* 1.

1. Reg. 2.

Iudith. Iudith. 12. IVDITH in humilitate cordis Deum precata, tantũ audaciæ cõcepit, vt à Bethulia ad hostes, qui eam obsederãt, egressa inter tot millia militum armatorum Holophernem ducem, qui iam Ciliciam, Mesopotamiam, Syriamque deuicerat, ipsa & sola, & inermis, & mulier interimeret, interempti caput abscinderet, abscissum secum in vrbem ad suos referret. Iam seruituris iugum

Israelita-

Israëlitarum imminebat ceruicibus: omnes simul vno die vna Iudith liberauit. Nunquam tantum facinus perpetrare potuisset, nisi priùs perpetrandi facultatem à Domino precibus obtinuisset. *Iudith.* 12.

Qvid de Susanna dicam, quæ Iudicum sẽtẽtia morti iam addicta, exclamauit ad Dominum, & Dominus exaudiuit vocem ipsius. Spiritum quippe Danielis pueri suscitauit, qui malignos accusatores falsitatis cõuictos talionem subire compulit, plebe illos ijsdem ipsis lapidibus obruente, quos in Susannam apprehenderat. Duo erant, senes erant, Presbyteri erãt, numerus, ætas, dignitas verbis fecerat fidem. Nisi inuocatus pręsto affuisset qui manifestat occulta cordium, pudicitia infamiam, innocentia necem passa fuisset. *Daniel.* 13. *Susanna. Daniel.* 13.

Et in Barbara quidem virgine, vt constans Sanctę Trinitatis confessio, ita efficax fuit pro necessitate deprecatio. Dum enim infidelem & iratum fugeret patrem, & fugam prærupti montis crepido inhiberet: orauit Dominum, ac protinus illo, in quo hęserat, saxo in aduersam paris altitudinis partẽ se inclinante euasit, neq; tamen tãto miraculo inclinatus est impius pater, vt vel sic elapsam quærere cessaret. Proh nefas! Pater persequitur, saxa miserantur, & ad inuocationem Christi montes mollescunt: hominis infidelitas obduratur. *Simon. Metaphrast. Sur. Tom.* 6. *Barbara.*

Ad Radegvndis Clotarij Gallorũ Regis vxoris, sed magis Christi Ancillæ orationem, ferreæ pedicæ eorũ, qui in vinculis publicis erant, contritæ sunt, illi absoluti. Sic & nos orare oportet, vt peccatorum nostrorũ nexibus liberemur, & liberati Deo gratias agamus, dicẽtes: Dirupisti, Domine, vincula nostra, tibi sacrificabimus hostiam laudis. *Fortun. in vita eius. Greg. Tur. li.* 9. *c.* 39. *Sur. Tom.* 4. *Radegundis. Psalm.* 117.

Elizabeth vidua, & ipsa quidem regia progenies, sed melius regnans cũ Christo, pro iuuene quodam seculi vanitatibus dedito orasse dicitur, qui continuò nouum induens hominem, seculi huius amorem in amorem conuertit Christi, religionisq; suscepto voto, Ordinẽ Fratrum *Elizabet. vidua.*

Minorum subijt. *Et* ingenuè confessus est, se illa orante ita intimis flagrasse præcordijs, vt ardori remedium nullum inuenerit, donec vitã mutare decreuit. Ad eius ergo orationem Dominus ignẽ misit in terram: & quid voluit, nisi vt accendatur? *Iacob. Mõtan. Spirens. Cõrad. Concion. Sur. 6.*

Luc. 12.

Theodora.

THEODORA Romana Sisinij coniux, à Clemente Pontifice conuersa, & ob hoc à viro infideli odio habita, pro conuersione eius orauit, & exaudita est. Petrus Apostolus oranti apparens, Sisinium precibus eius à Domino concessum nuntiauit. Hinc demum deposito errore Sisinius, Christianitatem accepit, & vir infidelis per mulierẽ fidelem saluatus fuit. Non illum suasionibus, non argumentis est aggressa, ne peruicacis animi hominem, dum lenire nititur, grauius irritaret. Tacita Dominum rogauit, & lupus in agnũ mutatus est, factaq; sunt praua in directa, & aspera in vias planas. *In gestis Alexandri PP.*

1. Corin. 7.

Isaiæ. 40.

Orationes ab Angelis offeruntur Deo.

Tobiæ 12.

Apocal. 8.

Psal. 133.

QVID mirum autem, tantum virium inesse orationibus Sanctorum, cùm hæ vsque ad illius solium aurésque perueniãt, qui quodcunque vult, facit in cœlo & in terra? Angelus ad Tobiam: Ego, inquit, obtuli orationem tuam Domino. Et in Apocal. dicitur: Ascendit fumus incensorũ de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo. Sancti orant, Angeli ministrant, Deus dat gratiam; qui facit mirabilia solus: & cuius potentiam, sapientiam, bonitatem admirari licet, comprehendere non licet.

De Tentationibus tempore orationis.

Caput III.

QVONIAM verò orationes arma sunt, quibus prosternitur omne diaboli robur, idcirco maligni spiritus interdum orantibus nobis impedimẽta struunt, vt vel torpeamus pertæsi, vel territi obmutescamus, vel vagis cogitationibus abducti, verba quæ pensiculatè ruminanda sunt, contemptim effugiamus, similes ebrijs, qui sæpè multa quidem loquuntur, nec tamen quid loquantur satis

satis sciunt. Detegamus nunc huiusmodi inimici dolos atque insidias, Sanctorumque in cauẽdo industriam simul consideremus, vt hos imitando, illos, qui neminem nisi volentem vincunt, floccifacere atque contemptui habere possimus.

SVLPITIVS Bituricensis Episcopus, dum nocturnis precibus incumberet, horrendos circa se strepitus, vocesq; terribiles audiuit, neque tamen aut loco cessit, aut orare desijt, donec sedatus est tumultus. Qui enim confidit in Domino, sicut mons Sion nõ commouebitur in æternum: par terrori erit, atque dicet: Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. *Sur. Tom.* 1. **Sulpitius Episcopus.** *Psalm.* 124. *Psalm.* 26.

QVI Sulpitium terrere volebant, ijdem Maximũ monachum (qui postea Rhegiensis Episcopus fuit) seducere conati sunt. Nam cùm noctu ad littus processisset vt oraret (Monasteriũ enim non procul à mari erat) vidit nauem applicuisse, à qua descendentes nautæ, ipsum reuerenter adierunt, atque laudibus attollere cœperunt, quòd scilicet fama eius vsque ad Syriæ fines peruenisset, quodq; multi eum videre desiderarent, quòd denique si illò proficisci vellet, saluti plurimis foret, & si modò secum ire disponeret, se iam in rem paratos esse, pro lucro habituros, si talẽ virum vehere sibi contigisset. His inanis gloriæ officijs diaboli calliditas nitebatur subuertere hominis mentem, vt qui in orãdo humilitatem imitabatur Publicani pectus percutientis, iam tandem imitaretur iactantiam Pharisæi sese arroganter efferentis. Attamen Maximus antiqui hostis captiosas tendiculas circunspecto sagacique animo percipiens, positis in litore genibus, sicut proposuerat, orauit. Et statim auersi sunt erubescentes, qui dixerunt illi, Euge, euge. Discamus eius exemplo cauere adulantium adopertos delinificis sermonibus dolos, melléque circumlita venena, cùm etiam Salomon præcipiat, dicẽs: Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. *Dinamius Patritius in vita eius. & Greg. Turon. de glor. Confess. c.* 83. **Maximus monachus.** *Psal.* 69. *Prouer.* 1.

Launnomarus Abbas.

LAVNOMARO Abbati Carnotensi noctu oranti, lucernam ter à dæmonio extinctam fuisse ferunt, & ter ab Angelo rursum accensam. Non enim passus est Dominus, illum deridiculi gratia in tenebris derelinqui, qui orando seruiebat luci. Quoniã Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ. Quid tunc solatij, quid gaudij cepisse Launomarum dixerim? cùm pro se, contra nequitiæ spiritum, stare Dominum videret. Potuit lætus concinere Dauidicum illud: Quoniã tu illuminas lucernã meam, Domine: Deus meus, illumina tenebras meas. In te eripiar à tẽtatione, & in Deo meo transgrediar murum. *Sur. Tom.1.*

1. Iohan. 1.

Psal. 17.

Leonardus monachus.

LEONARDO Corbiacensi monacho oranti, serpens à pedibus in sinum vsque sursum versus reptauit, quẽ quidem ille vsque adeò nihil expauit, vt immobilis permaneret, donec precum finem fecit. Quinetiam peractis precibus, vltrò sese pestiferæ bestiæ ingerebat, dicens: ne facere differret, quicquid faciẽdi facultatis aduersus ipsum à Domino accepisset. Sed illa sicuti orantem nõ terruit, sic etiã omnia pati paratũ minimè læsit. Quotusquisque vel viso tantùm iuxta se serpente, nõ continuò trepidus exiluisset? At Leonardus etiam intra gremium illabentem contempsit. Cur ita? nisi quia verum est, quod in Prouerbijs Salomon ait: Fugit impius, nemine persequente. Iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.

Prouer. 28.

SERPENS autem ille antiquus, qui fraudulentis, perniciosisq; suasionibus seducere mortales nõ cessat, neutiquam decipere potuit humillimum precatorem, fidissimumque Dei seruum Franciscum. Qui cùm die quodam prolixius oraret, audiuit clamantem: Francisce, pœnitentibus ignoscit Deus, non se tam pertinaci fatigatione conficientibus. Agnouit in verbis dolos, & sicut cœperat, orando perseuerauit, atque etiã ad perferendos pro Christo labores magis exarsit. Sciebat enim, inimici consilia semper eò spectare, vt fallat, nunquam vt doceant, scriptumq; esse: Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij. *S. Bonauent. in vita eius, c. 5.*

Franciscus.

Prouerb. 22.

Rvrsvm tamen humani generis perpetui hostes, quoniam fraudulenta inductione nihil profecerant, terrificationibus aggredi illum decernunt. Dumq; ipse nocte quadam precationi operam daret, super tectum domus immaniter strepere, atque horribiliter mugire cœperunt. At ille intrepidus exurgens: En assum, inquit, nequissimi spiritus, venite, exercete in me quicquid vobis permissum est. Quòd si corpus hoc verberibus affeceritis, quid aliud quàm vindicabitis me de aduersario meo? His dictis confusi discesserũt. Ille ad preces Deo persoluẽdas rediit, nullis tentationibus cedẽs, sed fiduciã habẽs in Domino semper. *Idem.*

Caeterum neque sic superata Satanæ improbitas conquiescere potuit, iterumque oranti illi plus etiam molestiæ intulit tacita suggestione, quàm intulerat manifesta infestatione. Intimo nanque medullarum titillatu, cogitationem ei libidinis excitauit, atque ille intermissa precatione repentè exurgens, violentum mentis motũ dura corporis flagellatione repressit, venarumque calescentium pruritũ, semet in gelida niue nudum prosternens, extinxit. Hoc enim est genus illud quod non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium. *Ibidem.* *Idem.* *Marc. 9.*

His iam dictis exemplis Agathonis Abbatis sententia probari potest, qui interrogatus: Cuinam spiritualium actionũ plus laboris inesset: Precationi, respõdit. Quoniã precationis tempore, ipse nequam spiritus plurimũ nobis negotii exhibet, nunc apertè oppugnans, nunc occultè insidians, modisque omnibus enitens, vt confundat deprecantium mentes atque conturbet, haud ignarus, quanti apud Deum momenti sit constans, continua, perseuerans humiliter orantis intentio. *In vitis PP.* *Agathon Abbas.*

De Contemplatione.
Cap. IIII.

Satis hæc de oratione: nũc res ipsa poscere videtur, vt gradum faciamus ad cõtemplationem. Prius enim orandum, deinde contemplandum, vt cùm gratiam

impetrauerimus, tunc demum in cubiculũ introducamur regis, iam tacito mentis obtutu consideraturi Maiestatem gloriæ illius, cuius potentia nihil potentius, sapientia nihil sapientius, bonitate nihil melius, æternitate nihil prius, nihil posterius, neque esse, neque excogitari potest.

Huiuscemodi meditationum altitudine absorpti, quidã ita obstupescunt, vt sensibus corporis alienati (quod Græci Extasin vocant) mortui magis quàm viui videãtur. Sed interim animus cælestium visione fruitur, diuini luminis dulcedine pascitur, reuelationes quandoque accipit Mysteriorum Dei.

Extasis vnde.

Sic credimus Abraham, Isaac, Iacob, cũ Deo collocutos, futurorum notitiam recepisse: Moysen etiam, præteritorum. Is enim mundum à Deo in principio creatum verè didicit, & omnibus palam fecit. Sic præterea Dauid versu oracula cecinisse, de quibus gloriatur, dicẽs: Incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Sic denique Isaiam, Ieremiam, Ezechielem, cæterosq; Prophetas omnia in spiritu hausisse, quæ quondam ad populum, nunc prospera, nunc aduersa vaticinantes effuderunt. Semper enim de Deo cogitãtes, digni habiti sunt, qui cũ Deo etiã sermones miscerent, & (vt ait Scriptura) facie ad faciem loquerentur. Latius contemplationis eorum typicæ visiones reuelationesque modò à nobis enarrari possent, nisi omnibus satis notæ forent, & ab ijs, qui sub lege erant, ad eos, qui sub Euangelio fuerunt, nostra festinaret oratio.

Abraam. Isaac. Iacob. Moyses. Dauid. Psal. 50. Prophetæ omnes. Exod. 33.

De Simone Petro in Actis Apostolorum traditum legimus, quòd cùm in cœnaculum circa horam sextam oraturum ascendisset, cecidit super eum mentis excessus, & vidit cælum apertum, & inde vas quatuor initijs submitti, immundis animalibus plenum, sed quæ à Deo mundata dicerentur. Ex quo significatum est, gentiles quoque, qui planè immundi errorum inquinatione erant, per fidem Euangelicæ veritatis mundandos, & Ecclesiæ gremio excipiendos esse, sicuti & Iudæos. Quoniam non est, inquit, personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet

Petrus Apost. Actor. 10.

eum

eum & operatur iustitiam, acceptus est illi. *Actor.10.*

PAVLVS Apostolus raptus usque ad tertium cælum, vtrùm in corpore, an extra corpus, nescit, Deus scit, audiuit arcana verba, quæ nō licet homini loqui. Hinc demum in illam prorupit vocem: O altitudo diuitiarum sapientiç & scientiæ Dei, quàm incomprehēsibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula, Amen. 2. *Cor.11.* *Paulus Apostolus.* *2. Cor.11.* *Rom.11.*

IOHANNES Apostolus; Fui, inquit, in spiritu Dominica die, & audiui, & vidi, ea vtique quæ in Apocal. commemorat, Quorum præstantiam Diuus Hieronymus admirans, ait: Apocalypsis Iohannis tot habet Sacramenta, quot verba, Parum dixi, in verbis singulis multiplices latent intelligentiæ, & pro meritò voluminis laus omnis inferior est. *Apocal.1.* *Iohannes Apost.* *Apocal.1.*

APOSTOLICI quoque viri coelum ipsum animo transcendentes, & viderunt, & prædicauerunt multa non mediocri admiratione digna. Antonius Abbas, dum seculi voluptatum malignas illectationes secum considerat, totum terrarū orbem laqueis refertum vidisse dicitur. Quæ res nónne apertè nobis indicat, in quantis versemur vitæ periculis, qui quotidie inter mortiferarū cupiditatū tam multiplices pedicas, vestigia figimus? Quòd si ijs nolumus implicari, meditanda sunt coelestia, relinquenda terrena, contemplationis alis ad superna euolandū, inferiora dimittenda atque contemnenda. Qui sic agūt, securi sunt. Et de illis in Prouerbijs dicitur: Frustrà iacitur rete ante oculos pennatorum. *Athanas. in vita eius.* *Antonius Abbas.* *Prouer.1.*

BONITIVS Aruernensis Episcopus, dum noctu in Ecclesia meditationibus inuigilat diuinis, ecce pulchram vt Luna, electā vt Sol, Beatam Virginem Mariam virgineis choris comitatam ad se venire videt, iussus Missam celebrat, indumentum miri candoris ab ipsa Dei Genitrice sibi oblatū accipit. Visio abijt: Ille ad se reuersus, insom- *Bonitius Episcopus.*

nium fuisse putabat, donec idipsum indumentum iuxta se iacére conspexit, quod adhuc extare dicitur, & cernétibus rei fidem facere, nemine deprehendéte neque lini, neque texturæ genus. Magnũ fuit tale munus accepisse, sed maius tali spectaculo interfuisse, & eius visionis dulcedinė, qua nunc fruitur in cœlo, gustare cœpisse in terra. *Sur. Tom.1.*

Romualdus Abbas.

ROMVALDVS Abbas ordinis Camaldulensis autor, cùm ad Sutrij montis monasterium deuenisset, & ibidė Missam celebraret, aliquandiu in extasi raptus stetit. Posthæc Psalmorum effici meruit expositor, quorũ pauloantè ne lector quidem satis idoneus fuerat. Dum enim ipsum Dei verbũ (quod tunc manibus contrectabat) intentius considerat, sanctorum verborum percipere meruit anagogen, latentemq; sub litera sensum. Plurimorum annorum studium ad tantum diuinæ eruditionis profectum nunquam illum extulisset, ad quantum die vna Christi perduxit contemplatio. *Pet. Damian. Anton. part.2. tit.15. c.15.*

Augustinus Episcopus.

AVGVSTINVS Hipponensis Episcopus, Philosophiæ Christianæ assertor egregius, dum Sanctæ Trinitatis mysterium solus in cubiculo sedens contemplatur, ita se à seipso abcesserat, vt à muliere, quæ illum quadam de re consulere vehementer cupiebat, sæpius interpellatus, nihil responderet, imò ne respiceret quidem. Mulier denique quia se contemptam putauit, abijt tristis. Postero autem die cùm eum in Ecclesia Missam celebrantem audiret, in spiritu rapta vidit de Trinitate disputantem, atque audiuit idcirco se illum die hesterno frustrà quidem adisse, quòd eiusmodi meditatione occupatus, ipsam neque videre, neque omnino sentire potuisset. Ac proinde ne redire dubitaret. Redijt, & quod petierat consilium, sine cunctatione accepit. Maiorique deinde reuerentiæ habere hominem cœpit, quàm antè habuerat, cùm talia de illo sibi videre contigisset. Quid igitur mirum, si tam copiosè tamq; argutè de Trinitate scripserit, qui mente sic abstracta Trinitatis Sacramentum fuerat contemplatus? sed nec contemplando tantùm apprehendisset, nisi vt apprehenderet,

piè

priè prius ac iustè viuendo dignus euasisset. Vitæ sanctitate meritum sibi comparet, qui vult cótemplatione proficere. Scriptum est enim: Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam, & scientiam, & lætitiam. *Posidius & alij Sur. Tom. 4.* Eccl. 2.

QVA quidem bonitate præditus Diuus Hieronymus, meruit etiam ipse spiritalis contemplationis ingentem & ineffabilem haurire dulcedinem. In eo quippe libro, quem de Virginitate seruanda edidit: Post multas, inquit, lachrymas, post coelo inhærentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorũ, & lætus gaudensque cantabã: Post te in odoré vnguentorum tuorũ curremus. Et ad Virgines Deo dicatas scribens, ait: Experto itaq; fenti deuotè consuléti credite, filiæ, si semel gustastis q̃ñ dulcis est Dominus, ad qué accedentes lapidé viuum, ab hominibus quidé reprobatũ, à Deo autem electũ, poteritis ab eo illud audire: Venite, & ostendã vobis omne bonũ; & tunc ostédet vobis talia, qualia nó nisi mentes assuetæ norunt. Scio quid loquor, charissimæ. Nam vt meam insipientiam loquar, ego homũculus sic abiectus, sic vilis in domo Dñi, adhuc viuens in corpore, Angelorũ sæpe choris interfui, de corporeis per hebdomadas sustentationibus & nutrimentis nihil sentiés, diuinæ visionis intuitu. Post multorũ fortè dierum spatia præscius futurorum, redditus corpori flebam. Quid ibi manens felicitatis habebã, quid inenarrabilis delectationis sentiebã, testis est ipsa Trinitas, quam cernebã, nescio quo intuitu. Testes sunt & ipsi beati spiritus qui aderant, testis est etiam conscientia mea, qui tantis bonis ipse fruebar, quot & qualia nescit proferre mollities corporis mei. Denique subiungit, dicens: Non potest ad tantæ contemplationis dulcedinem cor secularibus plenũ negotijs aspirare, sed oportet vt seculo moriatur, vt soli Deo per tantas meditationes & desideria supernis inhæreat. Vnde granum frumenti cadens in terram, nisi mortuum fuerit, semper sic solum manet vt cecidit: quod si moritur, fructum plurimum affert. *Epist. ad Eustochium.*

Hieronymus. Cant. 1. Psalm. 117. Exod 33. Iohan 12.

Thomas Aquinas.

THOMAM Aquinatem Catholicæ veritatis locupletissimum dissertorem, dum de Deo diu multumque cogitat, à solo attolli, & altitudine ferè cubitali in area pendere visum ferunt. Neque deinde tantæ contemplationis fructũ dissimulare potuisse, vultu prodente iocunditatem, quam intima conceperãt præcordia. Extasi autem tam profunda rapi solitum, vt interdum candelam accensam tenens, ea demum ad manum vsque consumpta, flammæ caloré non senserit. Quem prorsus nõ sensisse, ijs etiam, qui id factum non viderunt, fidem facere poterant non pauca in manu ipsius ac digitis adustionis vestigia. Qualia ergo illa aut quantæ delectationis fuisse dixerimus, quibus occupatus animus non aduertebat corporis tormẽta, vel ad quæ sese mens erigens, carnis quoque pondus secum trahere videbatur, dum supinum stare, & humum non contingere cogit. *Anton. Pizaman. & alij. Sur. Tom. 2.*

Bernardus Abbas.

NEC in Bernardo Clareuallensi Abbate non satis clarum signum mentis in cœlo versantis fuit, quòd cùm aliquando equum ascendens fratres Cartusienses inuisere perrexisset, & Præpositus eorum ephippio nimis decoro illum vsum arguisset: quærere à comitibus cœpit, quale equi sui ephippium esset. neque enim aut insiliendo, aut desiliendo, aut etiam insidendo animum aduerterat quale foret. Iterum prope ripam Lausanensis lacus diei iter fecerat: Cùmque iam occaso Sole ad hospitium diuertisset, & fratres, qui eum comitabãtur, inter se de lacu ipso verba iactarent, rogauit vbi lacus ille fuisset. Postquam audiuit, miratus est, seque eum penitus non vidisse asseruit. Nec tamen mirum videri debet, si rem oculi cernere non potuerint, cui animus non attenderit, qui sæpius quidem cum Deo, quàm cum hominibus erat. *In vita Bernardi lib. 3. c. 1. Sur. Tom. 4.*

Benedictus Abbas.

ÆQVE altæ contemplationis indicium in Benedicto Abbate mirabilis visus præbuit. Nocte intempesta cælum per fenestram intuens Deum adorabat, quando lumen vidit, quo nox ipsa ita resplenduit, vt cum die posset contendere,

dere. Mox totum mundum conspexit arctè atque angustè constipatum perexiguæ pilæ instar. Cælum quippe intuēs, supra cælum mente euectus est,& per creaturæ considerationem,ad Creatorem vsque peruenit. Illius ergo lucem, quam animo agitauerat, oculis vidit, & in illius luce tanquam in speculo mundum vniuersum. Sed ideo quidem tam paruum, quoniam tanquam momentum stateræ (vt Scriptura ait) sic est ante Deum orbis terrarum, & tanquam gutta roris antelucani, qui descendit in terram, *Greg. Dial. lib. 2. c. 35.* *Sapient. 11.*

SED quid nunc de te,Pater Francisce dicam? Quantū tibi quoque adhuc in terra degenti tua contulit contemplatio? Vidisti fulgentem Saluatoris nostri Crucem,vidisti sanctum Seraph,à quo Seraphicus dici meruisti. Inde tibi singulari quodam priuilegio Dominicæ crucifixionis cicatrices corporaliter vendicasti, vt cuius paupertatem, mansuetudinem, humilitatem fueras imitatus,eius etiam Sacratissimæ Passionis signa in manibus,in latere,in pedibus referres,& cum Paulo gloriari posses,dicens: Christo confixus sum Cruci: viuo autem,iam non ego,viuit verò in me Christus, Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est,&ego mundo.Ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto.O felicem seruū,cui Dominus quinq; tradidit talenta, vt quibus ille perditum redemit mundū, hic labentem repararet Ecclesiam, *In vita Fran. c. 13.* *Franciscus.* *Galat. 2.* *Galat. 6.* *Matth. 25.*

NVNC quæ fœminis in meditando miracula contigére,vt instituti nostri ordo seruetur,referamus. *Fœminæ.*

MARIAM Magdalenam, cùm in solitudine ætatē ageret, statutis diei horis supra cælum ab Angelis vectatam tradunt: quòd si(vt aiunt)in corpore,cùm Apostolus de se dubitet: quanti illam meriti fuisse dixerim? Mirarer post hæc mori potuisse, si non eodem die semper ad terras relatam dicerent. Tantillū temporis in illis æternitatis locis morabatur, quātum competere poterat mortali. Interim ergo, etiam corpori proxima, illi inhærebat, quem mente atque *Maria Magdalena.*

atque animo nunquam admittebat: adeò assidua Dei meditatio prius carnem ipsius coelo dignã fecerat, quàm terrena labe liberam. Et si tantus fuit Mariæ in deserto contemplantis fructus, quanta est nunc in Paradiso cũ Christo regnantis gloria? Iam ibi perpetuò habitat, vbi quondam vel vnius horæ momento mansisse felicitatis fuit. *Siluest. Prieras, & alij. Sur. Tom. 4.*

Maria Aegyptiaca. MARIAM quoque Ægyptiacam, quæ Vrbanæ luxuriæ mollitiem eremi asperitate fregit, Zozimas Abbas orantẽ corpore supra terram suspenso altitudine fermè cubitali vidit. Itaque quantum olim per corporis turpitudinem in profundũ perditionis corruerat, tantum postea per mẽtis contemplationem, necdum sarcina carnis deposita, extolli meruit, dum oraret. Quàm malè cum illa actum erat cùm delitijs diffluerét, tam deinde bene, cùm resipiscere coepit & in sensu cogitare circumspectionem Dei. *In vitis PP.*

Elizabeth vidua. ELIZABETH Pannonũ regis filia, cuius sæpe mentionem fecimus, dũ se supra se tollẽs coelestia meditatur, in extasim abibat, & mẽte cernebat, quod oculi peruidere non possunt: quod ne tum quidem, cùm ad se redisset, dissimulare poterat, tantam etiam tacita facies hilaritatem præferebat. Eadem cùm aliquando nimio labore fatigata lassaque resedisset, oculis in coelum intentis, fronte modò iocũda, modò tristi apparuit. Et confessa est, se in nubibus vidisse Iesum, qui nunc se ostendens lætam reddebat, nũc tegens, moestam. Denique ipsum sibi dixisse: Bono animo esto, filia: ego tecum sum. Et se respondisse: Ita Domine, tu mecum, atque ego tecum. Magnum profectò diuinæ liberalitatis beneficiũ, vt homo Deum alloquatur; maius, vt alloquentem audiat; maximum, vt vnà cum illo sit. Et tamen quoties eum contemplamur nihil in fide hæsitantes, quoties ejus amore desiderioque inardescimus, toties cordi nostro insidet. Et verè nobiscum, atque adeò intra nos est, dicente Apostolo: Qui adhæret Domino, vnus spiritus est. *Conrad. Concion. Elizab.* *1. Cor. 6.*

Elizabeth virgo. HINC etiam Elizabeth virgo egregium Comagiensis

mona-

monasterij decus, cùm sese cælestium contemplationi penitus dedidisset, obstupefactis interdũ corporis membris ac sensibus, diu veluti exanimis iacebat. Inde illi nõ pauca quæ futura erant, diuinitus reuelata fuisse perhibent, solitamque Beatæ Virginis frui colloquijs, Librum etiam, qui Viarum Dei dicitur, Angelo dictante ab ea scriptum. Cùm hæc ita sint, nónne Paradisum habuit in terris, quoniam mente semper in cœlis fuit?

CLARA Virgo Beati Francisci præceptis imbuta, dignaq; tanto magistro discipula, pridie quàm Natalis Domini veniret, ægrotauit, nec licuit illi cum reliquis sororibus ad agendas sacræ noctis precationes pergere. Veruntamen aduersa valetudo corpus impedire potuit, animum non potuit, & ancilla Christi affuit in spiritu, vbi in carne adesse nequibat. Reuersis quippe sororibus, quicquid inter absentes actum dictumque esset, ordine retulit, & mirantibus adiunxit: Sibi tunc ibidem loci, vbi absens cum ipsis fuit, Iesum puerum qua hora quondam nasci voluit, apparuisse. Iesum ergo deuotè cõtemplata, cùm in lectulo iaceret, omnia quæ procul in Oratorio agerentur, perspiciebat. Et quod ne ipsæ quidem, quæ illò conuenerant, viderunt, videre meruit. *Sur. Tom. 4.* *Clara.*

ALIAS etiam, à die Cœnæ Domini, vsque ad Sabbatum sanctum, corporeorũ sensuum vsu subtracto, quasi mortua permãsit. Sed interim toto animi vigore in Deũ translato, omnia Dominicæ Passionis Mysteria ijsdem horis, eodem ordine geri cernebat, quo gesta nouerat. Vbi autẽ corpori fuit reddita, haud amplius quàm vnius horæ spatio se dormisse putauit. Ex quo facilè percipi potest, quàm illi gratũ erat huiusce dormitionis spectaculum. Breue enim videri solet omne quod delectat. Delectabat autẽ eam, nõ Christum pati videre, sed videndo compati Christo. *Ibidem.* *Eadem.*

NOS quoque Sanctos pro virili parte imitati, abiecta atque contempta terrenarum rerum cura, ad cœlestium meditationẽ accingamur. Pensemus quàm potẽs sit, à quo condita sunt om[illegible], quàm sapiens, qui gubernat vniuersa, *Exhortatio ad contemplationem, eiusque fructus.*

quàm

quàm bonus, per quem cuncta quæ vbique sunt conseruantur, ac in sua natura permanent, quàm magnificus sit, cui semper adsistit cælestis militiæ innumerabilis exercitus, Angeli, Archangeli, Throni, Virtutes, Potestates, Dominationes, Cherubin, & Seraphin, & omnis Beatorum Spirituum cõcio gloriòsa. Quem vigintiquatuor Seniores in facies suas cadentes adorant. Et cuius Maiestatem venerantur centum quadraginta quatuor millia signatorum ex omni Tribu filiorum Israël, & illa omnis generis omniumque populorum turba, quam in Apocalypsi dinumerare nemo potest. Hunc omnis spiritus laudat, omnis lingua confitetur, huic omnia famulantur elementa, huius nutui cuncta etiam inanimata & omni prorsus sensu carentia, absque vlla tardatione parent, Cùm igitur talem ac tantum cogitauerimus, qualis quantusque nec verbis explicari, nec cogitatione possit comprehendi, semper Dauidicum illud occurrat: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.

Apocal. 4. & 7. *Psal. 150.* *Rom. 14.* *Psal. 2.*

AD hæc, multum quidem nobis conferre poterit suorum erga nos beneficiorum assidua iugisque meditatio, Ad imaginem & similitudinem suam nos fecit, cœlum, terram, mare vsui nostro subdidit, Patriarchas, Prophetas, leges, cæteraque multa egregia sanè & admiranda, quæ in veteri Testamento continentur, quibus & in viam iustitię, & agnitionem sui plenius dirigeremur, nobis indulsit, Postremò cùm omne hominum genus primorum parentum culpa sub maledicto deperiret, ita vt neque lex ipsa quenquam iustificare posset, misertus nostri expandit pietatis sinum, Filiumque suum vnigenitum nobis misit, qui non vitulorum, aut hircorum, sed proprio sanguine nos redemit, & filios fecit lucis, qui fuimus tenebrarum. Erat enim Deus in Christo, mundum reconcilians sibi. Pro nobis Christus Dominus formam assumpsit serui, Discipulorum pedes lauit, paupertatem, inopiamque sustinuit, persecutiones tulit, labores suscepit, omnia aduersa atque aspera tolerauit, ieiunauit, esuriuit, sitiuit, peruigilauit, fleuit, à

Dei beneficia. *Genes. 1.* *Psalm. 8.* *Hebr. 9.* *Iohan. 1.*

suis

à suis proditur, ab impijs comprehéditur, & ligatur, alapis cæditur, conspuitur, irridetur, flagellis verberatur, spinis coronatur, arundine percutitur, manibus pedibusq; Cruci affigitur, felle aceto diluto sitiens potatur, lancea vulneratur. Denique occiditur ac sepelitur, Deus pro hominibus, Dominus pro seruis, Iustus pro peccatoribus. Quæ quidé omnia tam patienter excepit, vt & accusatus taceret, & pendens pro crucifixoribus suis oraret. Nos quoque ista tam grauia, tamque acerba quotidie secum recensentes, quæ pijssimo Domino pro nobis subire libuit, vicissim enitamur, pro nomine illius, quæcunque voluptatis & otij & arrogantiæ esse videntur, euitare: dura autem laboriosáq; & humilia semper sectari. Ne fortè cùm ille ad iudicandũ mundum venerit, ipsi nulla præ nobis ferentes vitæ eius insignia, audiamus: Amé dico vobis, nescio vos: discedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Denique vt breuiter concludam: Dominus noster pro nobis mortuus est, & resurrexit. Commori Domino nostro nos oportet in humilitate, si cum illo cupimus consurgere in gloria.

Perquam elegans oratio.

Matth. 25.

De Scripturarum lectione.
Caput V.

HIS & alijs huiuscemodi meditationibus eò commodiùs vtemur, quò diligentius lectioni Sripturarũ incubuerimus. Ad quam accedere si quando fastidierit animus, excitandus erit ijs, quæ modò referemus, Sanctorum exemplis, vt eorum legendi studium secutus, fructum quoque percipere, qué illi perceperũt, mereatur.

HILARION Abbas in omni sanctitatis genere memorandus, Scripturas diuinas (vt inquit Hieronymus) post orationes & Psalmos, quasi Deo præsente, recitabat. Quæ enim per Prophetas & Apostolos, dictante Spiritusancto, prolata nouerat, ea non irreuerenter, nec inconsideratè, neque omnino ineptè legenda iudicauit. *Hieron. in vita eius, cap. 3.*

Hilarion Abbas.

BASI-

Basilius Magnus. BASILIVS ille magnus, cùm primitus mundanæ philosophiæ studijs plurimum delectaretur, vbi deinde scientiæ spiritalis dulcedinem gustare cœpit, illa contempsit, & huic soli totum se dedit. Sunt qui eum dicāt panis ac vini vsum sibi interdixisse, donec Mysteriorum intelligentiam plenius perciperet. Parum erat secularē sapientiam diuinę postposuisse: duo præcipua vitæ humanæ sustentamenta panem & vinum à se abdicauit, dum cibos colligit vitæ æternæ. Quorum suauitatem Propheta quoq; admiratur, dicens: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine? super mel ori meo. *Sur. Tom. 1.*

Psal. 118.

Hieronymus Presbyter. DIVVS Hieronymus vanitatem seculi fugiens, Roma relicta, Ierosolymam petijt, & cùm nec adhuc se tenere posset, quin Gentilium libros, præcipueq; Ciceronis auidius legeret, fatetur in quiete sibi visum fuisse, se ad superni Iudicis tribunal in cœlum trahi, accusari, verberibus affici, quòd Ciceronianum dicerent esse, nō Christianum. Denique cum iuramento dimissum, ne vnquam posthac alios, præterquam diuinos codices, prę manibus haberet: tanto deinde studio legisse diuina, quanto antè mortalia non legerat. Itaq; latentiū sub velamento mysteriorū dulcore iam tandem plenius hausto exclamauit, dicens: Quæ pars fideli cū infideli? quæ cōmunicatio luci ad tenebras? quis cōsensus Christo cū Belial? Quid facit cum Psalterio, Horatius? cum Euangelijs, Maro? cum Apostolo, Cicero? Demum ait: Non debemus bibere simul calicē Christi, & calicem dæmoniorum. Eadem sentire, si quem nō mouet admonentis autoritas, moueant saltem patientis flagella, quæ ille experrectus, cùm & vibices in corpore apparerēt, & discedente somno dolor non discederet, intellexit non soporis fuisse, sed punitionis. *Hieron. Epist. ad Eustochium.*

2. Cor. 6.

Augustinus Episcopus. AVGVSTINVS dum inter Dialecticorum sophismata Christum quęreret, hæresi se implicauerat Manichæorum. Tandem Pauli Apostoli epistolas euoluēs, reperit scriptū: Induimini Dominum Iesum Christum. Ac statim discussis erroris tenebris, aspicere cœpit lucē veritatis, consuluitq;

Rom. 13.

Ambro-

Ambrosium Episcopũ, quid primùm de Scripturis legere deberet, quò iam confidentius Catholicæ fidei posset adhærere. Et audiuit, Isaiam sibi legendum esse, vtpote qui ea, quæ in Christo contigerint, explicatius prophetarit, & gentium vocationem annis multis pòst futuram, quasi præsentem, viderit. Denique ab Ambrosio baptizatus, Diuinos codices perlegendo, non solùm fidelis, sed etiam Ecclesiæ Doctor præstantissimus euasit, cuius paulo antè, dum seculari tantùm scientię studeret, fuerat oppugnator. Contra Ecclesiam cum Manichæo consurrexerat: pro ea mox decertans, & ipsum, & reliquos omnes hæreticos facilè conuicit. Scripturas igitur Catholicas legant, qui purę synceræque veritatis luce cupiunt illustrari, dicente Propheta: Lucerna pedibus meis Domine, verbum tuum, & lumen semitis meis. *Aug. Confess. lib. 8. c. 12.* *Psalm. 118.*

THOMÆ verò Aquinati vaticinia Prophetarum legenti, vt alibi diximus, cùm in locum obscuriorem incidisset, hæreretque velut in salebra, atque adeò intelligentiam efflagitaret, Petrus & Paulus Apostoli apparuerunt, & quod quærebatur exponẽtes, satis ei fecêre. Id quoties legentibus nobis vsu venerit, doctiores consulamus, vel Thomæ exemplo, à Deo erudiri instruique precemur: nec interim Scripturam ab Ecclesiæ institutione dissentire putemus, sed nos non intelligere. Et sanè melius est, aliquid non intelligere, quàm malè intelligendo errare. *Anton. Pizam. Sur. Tom. 2.* *Thomas Aquinas.* *Quàm longè aliter faciunt nostri tẽporis hæretici!*

IDEM sanctus ita solerti studio lectitasse Scripturas perhibetur, vt interdũ neque propiùs astantes viderit, neque interpellantes audierit, sensibus omnibus cum mẽte simul vni lectioni intentis. Hinc est, quòd ad confirmationem Fidelium, infidelium que cõfutationem, tales nobis Commentarios reliquit, vt nihil in Ecclesia quicquam scrupuli sit, nihil nodi, quod non explanatum in illis absolutumq; inuenies. Declaratio sermonum eius illuminat, & intellectum dat paruulis. Et ipse verè Scriba doctus in regno cœlorum, proferens de thesauro suo noua & vetera. *Ibidem.* *Psal. 118.* *Marc. 13.*

Bernardus Abbas. BERNARDVM Abbatem, cuius non inelegans ingenium, neque mediocrem doctrinam testantur Opuscula ipsi quæ edidit, nullo magistro vsum aiunt, sed sola legẽdi orandique assiduitate mysticos de Scripturis sensus elicuisse. Vt legeret, intelligendi cupiditas fecit: vt intelligeret, oratio impetrauit: vt autem impetraret, quid nisi vitæ sanctitas promeruit? Sic cupiat, sic oret, sic viuat, qui sic intelligere, Spiritusancto docente, desiderat. *In vita Bernard. Sur. Tom. 4.*

Bernardinus. BERNARDINVS, cuius prædicationibus Fratrum Minorum collegiũ creuit, primùm quidem Pontificij Iuris disciplinis operam dedit: postquã autem ad Theologiam animum applicuit, ei studio se prorsus totum tradidit, adeóque ipsum delectauit de Deo sermo, vt mox relicto seculo, Religionem sit ingressus. Itaq; Iuris peritia virum quidem bonum constituit, sed Theologię ratio etiam perfectum reddit. Altera neminem offendere docet, altera semetipsum quoq; abnegare, & Crucem tollere, & Christũ sequi omnibus suadet, multisq; persuadet. *Sur. Tom. 3.*

Matth. 16. Marc. 8.

Stephanus Presbyter. SACRARVM literarum studiosissimum etiam Stephanum presbyterum Constantinopolitanũ fuisse accipimus. Qui quoniam omni vitæ perfectione præstantissimus fuit, videtur quicquid legerat, opere implesse. Vt se probaret, non viam, de qua semen verbi Dei ab auibus aufertur: nõ petrosam, in qua arescit: non spinas, in quibus suffocatur, sed terram illam bonam, in quam cùm ceciderit, fructum affert virtutum. *Niceph. lib. 22. & Zonar. in Copron.*

Matth. 13. Luc. 8.

Equitius Abbas. EQVITIVS Valeriæ vrbis monasterij Abbas, ne qua die deesset quod legeret, quocunq; ibat, scorteas manticas libris refertas secum deferebat, neq; illi oneris huius molesta erat grauitas, dum lectionis sacræ compensatur vtilitas. Sic nec militem strenuum ferrea lorica, cassis, ensisq; grauant, quæ sibi saluti fore sperat. Vtque ijs munitus in certamen prodire, & confidenter cum hoste congredi solet, ita qui sese lectionibus diuinis libenter instruit, omnia diaboli machinamẽta facilè contẽnit. *Greg. Dial. lib. 1. c. 4.*

ANTO-

ANTONIVS monasterij olim à Beato Gregorio Romę constructi monachus non (vt multi) captiosam, argutamq; scientiam in legendo perquisiuit, sed piè viuendi doctrinam, cordis compunctionem, pœnitentiæ lachrymas. Illis dũtaxat lectionibus occupabatur, vnde tales fructus posset carpere: multò malens effici sanctus, quàm variarum quæstionum dissertatione eruditus, cùm scriptum sit: Melior est indoctus timens Deum, quàm doctus transgrediẽs legem. *Gregor. Dial. lib. 4. c. 47.* *Antonius monachus.* *Eccl. 18.*

GERVASIVS & Prothasius gemelli fratres, qui se vno partu editos, non magis formæ, quàm morum similitudine comprobabant; cùm persecutionem fugientes, annos decem domi latuissent, toto eo tempore nihil aliud quàm orasse atque legisse narrantur. Quantæ autem hoc vitæ institutum perfectionis esset, diaboli inuidia patuit. Qui in idolo loquens dum consuleretur, nõ se prius responsa daturum dixit, quàm Geruasius Prothasiusq; sibi thura adolerent. Sed qui legendo fidem, orando constantiam perceperant, occidi potuerunt, cogi autem vt Christum negarent, non potuerunt. Itaque inimici malignitas atque doli in contrarium cessére: quos perdere cupiebat, martyrij corona honestatos vidit. Armis enim, quæ de manibus illorum eripere cogitauerat, ipse victus succubuit, hoc est, oratione & lectione. *Ambros. Epist. 85. Metaphr. & alij. Sur. Tom. 3.* *Geruasius & Prothasius.*

SERVVLVS, mendicus, & æger, & literarũ ignarus, Ecclesiastica opuscula ex eleemosynis comparauerat, alijs quidem legenda, quoties lectorem nactus fuisset: sibi verò auscultanda atque ediscenda. Audiendi assiduitas reddidit eruditum, vt in alijs memoriter prędicaret, quæ ipse legere nesciebat. Quò magis illi arguendi sunt, qui literatura imbuti, proficere negligunt, & legendi laborem refugientes, otio sese ignauiæq; corrumpendos tradunt. Inde fit, vt ad omnem fortunæ ictum pauidi imbecillesque sint. At Seruulus noster mundi calamitates ridens, inopiam diuitijs, ægritudinem sanitati præferebat. Quia lectiones audiẽdo *Seruulus.*

Eccl. 1. iudicerat: Vsque in tempus sustinebit patiens, & postea redditio iocunditatis. *Greg. 4. Dial. c. 14. & Homil. 15. Euāg.*

Eadmundus Episcopus. QVAM verò grata acceptaq́; Deo sit sanctę lectionis cura, miraculorū quoq; testimonijs probari potest. Eadmundus Cantuariensis Archiepiscopus, dū Bibliā legit, soporatur, candela ardens super paginas delapsa ipsa consumitur, sed librū inoffensum relinquit. Flāma ceras deuorauit, chartā non adussit, verita literas delere, quas Dominus extare, vt perlegerentur, voluit. *Abbo Floriacen. Sur. Tom. 6.*

Idem. IDEM cùm aliquando inter legendum obdormisset, mox expergiscens, lucernam extinctam reperit, & legendi sibi occasionem sublatam dolens, Sanctam Virginem inuocauit, lucernáque repentè illuxit. Hinc ille legēdo quod cœperat prosecutus est, cùm prius Deo & Deiparæ Virgini gratias egisset, quòd sic fauerent ijs, qui sacris lucubrationibus libenter inuigilant. *Ibidem.*

Feminæ. SED ne fœminas quidem ab hoc studij genere alienas fuisse monstrabimus. Traditū est, hanc ipsam (cuius modò mentionem fecimus) Sanctā Dei Genitricem Virginemq́; *Virgo Dei Genitrix Maria.* Mariam, ab hora diei nona vsque ad Occubitum Solis lectionibus veteris Instrumenti sese exercuisse, vt scias huic rei tempus certū decerni oportere, sicuti & orationi, cæterisque huiusmodi negotijs. Nam vt arborum fructus, qui statutis diebus proueniunt, paulatim aucti dulcescunt, qui autem præcoces vel serotini, id est, non suo tempore apparent, sæpe decidui sunt, & prius corrumpuntur, quàm ad maturitatē peruenerint: Ita religiosæ actiones, ordine seruato, iuuant: confuso, tædium sui faciunt, & plerunque mentis affectum languere cogunt.

Syluaniam legit Palladius. EI curæ nocturnū tēpus Syluia Ruffini Alexādrię Præfecti soror dedicauerat, quā quidē eloquētissimā fuisse aiūt, & cùm in eremo Thebaidis vitā duceret, fama sanctitatis plurimū claruisse. In solitudine ergo inuenerat, quemadmodū sola nō esset, eorū propè consuetudine ac familiaritate vtēs, quorū in Deū pietatē lectitando considerabat, cōsiderando æmulabatur, æmulādo æquabat. *Pallad. Hist. 142.*

CAci-

CAECILIA Romana Patritij quidem generis virgo, sed fidei claritate superãs genus, dicitur Euangeliorum codicem nunquam à se dimisisse, & si quò illi eundum esset, in sinu repositum secũ tulisse, colloquijs eius in Scripturis assiduè fruens, quem gestabat in præcordijs. Sic castitatem conseruauit, sic ad Martyrij palmam peruenit, tormentorumque acerbitatem forti animo pertulit; dum ad Christũ festinat, cuius dulcedine quotidie aliquid de illo legens capta fuerat. *Metaphr. Sur. Tom. 6.* *Cæcilia.*

DE Marcella verò vidua nobili ac sancta fœmina Hieronymus sic ait: Diuinarum Scripturarum ardor incredibilis ei semper cantabat: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Et illud de beato viro: In Lege Domini voluntas eius; & in lege eius meditabitur die ac nocte. Meditationem Legis non in replicando, quæ scripta sunt (vt Iudæorum existimant Pharisæi) sed in opere intelligens, iuxta illud Apostolicũ: Siue comeditis, siue bibitis, siue quid agitis, omnia in gloriam Domini facientes: Et Prophetæ verba dicentis: A mandatis tuis intellexi, vt postquam mandata complesset, tunc se sciret mereri intelligentiam Scripturarum: Quod & alibi legimus, quia cœpit Iesus facere, & docere. Erubescit enim quamuis præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia, frustràque eius lingua prædicat paupertatem & docet eleemosynas, qui Crœsi diuitijs tumet, vilique opertus pallio, pugnat contra tineas vestium sericarum. Hæc ille. *Hieron. Epist. ad Marcellam.* *Marcella vidua.* *Psalm. 118.* *Psalm. 1.* *1. Cor. 10.* *Psal. 118.* *Actor. 1.*

SED idẽ & ad Furiam viduã scribens: post Scripturas sanctas, inquit, doctorum hominum tractatus lege, eorum duntaxat, quorum fides nota est. Nõ necesse habes aurum in luto quærere: multis margaritis diuenditis, vnã redime margaritam. *Hieron. Epist. ad Furiam.* *Hieronymus ad Furiam.* *Matth. 13.*

ILLI igitur haud immeritò reprehendendi sunt, qui gentilium Poetarum nænijs figmentisque deliniti, ne respicere quidem ad Scripturas sacras volunt; Delegerunt sibi magistros (vt Apostolus ait) prurientes auribus, & à *In eos qui fabularũ magis, quàm veritatis lectione delectantur.*

2.Tim.4. veritate quidem auditum auerterunt, ad fabulas autem conuersi sunt: & tamen eò impudentiæ processere, vt se doctos putent, cùm mendacia didicerint. Sed esto, eruditorum famam consecuti sint, apud omnes magnæ æstimationis habeantur, ab omnibus vbique prædicentur. Nunquid vita defunctis, cùm ad inferos descenderint, inter tormenta horribilesque cruciatus, vacabit post se relictæ laudis nuntios audire? & non magis magisque affligentur earum rerum recordatione, quibus effectum est, vt ad tam miserandæ sortis perpetuam infelicitatem deuoluerentur? Quàm tunc vellent, animarum suarum saluti, non inani gloriæ comparandæ, operã impendisse, cùm iam pro cantu personatus fletus, & pro cithara dentium stridor, cùm iam pro iocis & lusibus & risu prement tenebræ, torrebit ignis, rodet vermis, nunquam conquiescent dira atq; horrenda supplicia. Hic fructus, hæc merces operis eorũ erit, qui poësim præponunt Euangelio, id est, Barrabam Christo. Non me quidem fugit, quosdam Sanctorum multa etiam versibus lusisse, sed quę ad Christianum dogma pertineant, non quæ sapiant gentilitatem. Procul est ab ore eorum Saturnus, Iupiter & Mars, cæteraque non numina, sed portenta, quæ Christianæ religionis assertores vt adorarent, nullis minis, nullo vnquam supplicio compelli potuerunt. Nobis, si quos aliquãdo vel Poëticæ fabulositatis, vel mundanæ sapientiæ libros euoluere cupido incesserit, enitendum erit, vt inutili delectatione penitus seclusa, id solùm exquiratur, quod piæ institutionis disciplinã iuuare possit. Itaque secernenda erit à voluptate continentia, à lasciuia honestas, ab omni vitio virtus. Zizania paleæque leues in fasciculos colligendæ ad comburendum, triticum verò in horreum, ad salubrioris vitæ vsum recondendum.

Euangelia aliaque sacra Scripta. Neque tamen his contenti, Domini nostri sermones, in quibus perfectæ consummatęque iustitiæ certissima documẽta sunt, die vllo vel legere, vel audire prætermittamus. Quoties ab ijs discedimus, toties periclitamur, ne in sempiternæ perditionis barathrum corruamus. Horrẽt verba,

iacet

iacet oratio. Sed si maturè discutiantur, nihil est eorum præstātia sublimius, autoritate grauius, traditione verius, præceptione iustius, sensu suauius, pollicitatione felicius. Abest quidem nimis compti eloquij lenocinium, & elaboratæ dictionis ornatus, quoniā sua synceritate satis nitida veritas non indiguit fuco alieno. Et quod æquè ad omnes pertinebat, communi sermone triuialibusque verbis exponendum fuit. Alioquin alij nō intelligerent, alijs autem daretur calumniæ locus, qua credentium numerum argutæ potius facundię, quàm rectę fidei ascribere conarentur.

De fide vnius Dei contra Gentiles. Caput VI.

QVAM ipsam fidem nos peropportunè nunc more nostro exemplis astruere pergemus, ne quis in scrupulū aliquem incidat infidelitatis, cùm nusquam plus periculi sit. Impossibile enim est (vt Apostolus ait) sine fide placere Deo. *Hebr. 11.*

PER hanc autē primùm placuit pater noster Abraam. *Abraā Pater.* Cùm enim promissiones seminis sui, id est, Christi, in quo benedicendæ omnes nationes erant, accepisset, sic de illo scriptū legimus: Credidit Abraam Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. *Genes. 15.* Non est autem scriptum tantùm propter ipsum, inquit Apostolus, quia reputatū est illi ad iustitiam, sed & propter nos, quibus reputabitur, credentibus in eū, *Rom. 14.* qui suscitauit Iesum Christum Dominum nostrum à mortuis, qui traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. *Gen. 15.*

ADHÆC fidei veritatem sæpissimè apertissimeque ostendit errantium pertinax contentio. *Moyses* Moysi signa & miracula diuinitus operanti cùm diu restitissent Pharaonis malefici incantatores, victi tandem confitentur, dicentes; Digitus Dei est hic. Pharao, qui credere noluit, perijt. *Exod. 8.* Fidelibus verò mare ipsum, discussis aquis vt illæsi euaderent, siccum præbuit iter, fideique virtutem etiam insensi- *Ibid. 14.*

bilia senserint, Pharaonis duritia non admisit. In aquis maris Pharao, in aquis Baptismi diabolus interijt: credentes verò saluati sunt. *Exod.* 8.

Elias Propheta.

ELIAS quoque Propheta cum prophetis idoli Baal contendens, coram Achab rege in monte Carmeli, vt eos qui auersi erant reuocaret, ita conuenit, vti duos boues in frusta cócisos, super geminam lignorum struem separatim componerent, offerentes holocausta pro se quisque Deo suo. Et cuius Deus ignem mitteret ad perficiendum sacrificium, is esset omnium Deus, alijs Dijs repudiatis. Sacerdotibus ergo Baal & Prophetis nomé Dei sui, à manè vsq; ad meridiem frustra inuocantibus, vbi ad Eliam sors inuocandi peruenit, struxit altare de lapidibus, fossa circundedit, ligna cum carnibus superposuit, omnia aquis perfundi, donec fossa impleretur, iussit. Et cùm Deú Abraam & Isaac, & Israël inuocasset, illicò ignis è cœlo delapsus carnes, ligna, lapides, aquamq;, & omné fossæ limú hausit atque absumpsit. Quo miraculo commotus populus, & in Deum verum credidit, & Eliæ seruo eius obediuit, mactãs Prophetas Baal, Deo volēte vt qui mortiferum idolorum cultum alijs persuaserant, impietatis crimen morte luerent. Et quoniam propter illorum flagitium atque scelus diutina siccitate (annos enim tres, & menses sex non pluerat) omnia in agris exaruerant, orante Elia Dominus dedit pluuiam, & terra protulit fructum. Fides restaurauit, quod vastauerat perfidia. 3. *Reg.* 18.

3. Reg. 18.

De fide Christi contra Iudæos.
Caput VII.

CREDERE deinde in Iesum Christú Dei filium, Patribus promissum, nobis datum, & quicquid de illo Apostolica autoritate sancitum firmatumq; esse nouimus, quàm certú atque indubitatum sit, cùm veterum Prophetarú iam impleta vaticinia, tùm quotidiana penè miracula, tùm etiam itidem, vt suprà, multorum in diuersum agentes, eiectæ tamen explosæque sententiæ docent.

PRIMVS ergo Religionis nostræ propugnator Stephanus, cùm signa & prodigia faceret in populo, infideliũ in se inuidiam concitauit. Conspirant omnes de synagoga Libertinorum, Cyrenensium, Alexandrinorum, Cilicum, & Asiaticorum, vt inita cum illo disputatione, fidem ab eo prædicatam, quoquo modo possint, sugillent. Nec tamen resistere potuerunt sapientiæ & spiritui qui in Sancto loquebatur, & dum pudet tam multos ab vno superatos, innocentem blasphemiæ aduersus Moysen insimulant. Postremò quem argumentis vincere non poterant, vi opprimunt, & lapidibus obruentes enecant. Tantùm autem profecerunt, vt nisi sic egissent, minus patuisset, eos de fide disceptando succubuisse. Obstinatorum enim est, cum ratione nequeunt, malignitate contendere. Sed si fidelis cœlos ad se suscipiendum apertos vidit, quis dubitat, quin infidelibus ad eos digluttiendos aperiatur infernus? *Actor. 6.* *Stephanus Protomartyr. Act. 6.*

NEC tamen omnes vsqueadeò obfirmato nisu repugnarunt, vt non quàmplurimi eorum victos se faterentur, veritatique concederent. Nam (vt Lucas de Apostolorum gestis scribẽs testatur) Petro Ierosolymis Christum euangelizante, die vno tria millia hominum baptizati sunt. Et quidem in tanta fidei vnitate, vt omnia inter eos cõmunia haberentur. Altero etiam die, eorũ qui Christo credidere, quinque millium numerus fuit: indies præterea crescente multitudine, de synagoga ad Ecclesiam, de circumcisione ad Baptisma salutis confluentium. *Actor. 2. &c.* *Petrus Apost. Act. 2.*

SED dicet aliquis veritatis calumniator, facilè fuisse rudem plebeculam verbis decipere, suasione supplantare. Quid Paulus in Lege doctissimus, qui prius spirans minarum & cædis in Christi discipulos erat, nónne mox conuersus eorum, quos persequebatur, factus est socius, collega, coapostolus? nónne synagogas ingressus prædicauit, quòd Iesus esset Christus Dei filius? Denique qui prius in gratiam Iudæorũ vinciebat Christianos, idem deinde pro Christianis cõfundebat Iudæos qui Damasci erãt. Qui, cũ *Paulus Act. 9.*

quod responderent non habuissent, in necem illius coniurarunt. Sed qui iam apertis mentis oculis Christum aspiciebat, nullis minis, ne illum prædicaret, coërceri poterat, atque in ipsum, qui vita est credens, mortem non pertimescebat. *Actor. 9.*

Syluester Papa. CONTENDIT cum illis & Syluester Pontifex, sed ita felici successu, vt superatos baptizaret. Hic primus Romanum Imperiū Christo subdidit, Constantino Cæsare in fidem recepto. Constātini verò mater Helena, cùm esset in Bithynia, vt conuersionem filij audiuit, eidem scripsit, se quidē gaudere, quòd idola vana reliquerit, sed molestè ferre, quòd hominem crucifixum adorare maluerit, quàm Deum Iudæorum. Postremò cùm vtra eorum vera esset opinio, disceptatione dirimi placuisset, Helena Romam rediens, Pharisæorum Scribas in Lege peritos secum aduexit, ex his duodecim præstantissimos delegit vni Syluestro aduersaturos. Causæ cognitio alienæ sectæ viris defertur, ne iudicium suspectum foret. i. gētilibus Philosophis, Cratoni Zenophiloque. Quibus tandē Syluestri rationes approbātibus, ventum est ad experientiam miraculorum. Iudæus Zambri magicis incantationibus, taurum ferocissimum repentè corrui mortuum fecit, sed eundē Syluester Christum suum precatus, & viuū & mansuetum reddidit, quod ille efficere nequibat, vtpote mortis, non vitæ, scientiam tenens. Omnes ergo se victos fatentes, ipsi Syluestro consensere, & Iesum quē modò calumniati fuerant, sanctè colere atque adorare cœperunt. Impletum est illud Isaiæ *Isaiæ 60.* vaticinium dicentis: Venient ad te curui filij eorum qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum qui detrahebant tibi. *Pontifical. c. 34. Metaphr. & alij. Sur. Tom. 6. Mart. Vsuardi.*

Constantinus Augustus. CONSTANTINVS præterea Christiano nomini tēpla posuit, dona contulit, vrbē, oppida, agros cessit. Quod idem Propheta præuiderat futurum, sic olim ad nostram *Isaiæ 60.* hanc nouam Ierusalem loquens: Ædificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi.

Et ite-

Et iterum: Suges lac gentium, & mammilla regum lactaberis. Tūc primum quidem Roma ipsa Ecclesiæ iugū vltrò suscepit, multò felicius iam Christo seruiens, quàm quondam orbi terrarū imperitans. *Euseb. de vit. Constant. lib. 4.*

BASILIVS Magnus eò quidem maior, quòd iam desperatę pertinacię virum, euidentissimi tandē experimenti argumēto ad credulitatē egit. Cùm enim morbo grauiter affectum Ioseph Iudęus medicus adiens, deprehēsis mortis signis, eū vesperi illius diei decessurum, dixisset: Quid, inquit, si & alterum diem superuixero? se ille tunc Christianum fore, cùm id contigisset, respondit. Igitur Basilius non vitæ suæ in terris producendæ, sed salutis proximi cupidus, orando à Domino impetrauit exitus dilationem. Maneque hora tertia sanus de lectulo consurgens, ad Ecclesiam venit, ac Iudæum tāto miraculo stupentem baptizauit. Et quem sæpè antehac testimonijs conuictum Scripturarum flectere nequiuerat, fidei tandem virtute molliuit. Mox deinde ad stratū suum rediens, extemplo expirauit: Ita vt dubium non sit, quin hora illa, qua prędictum erat, fuerit moriturus, nisi mortis suæ mora vitam medico esset allatura. *Amphiloch. in vita Basilij.* *Basilius Magnus.*

IOSEPHI huius cæterorumque cōuersionem minùs mirabitur, qui animum attenderit, quòd Iohannes Damascenus Mesuæ Iudæi filius Iudæorum omnium doctissimus, Hebraicis, Græcisque literis æquè eruditus, nemine cogente, contulerit sese ad Christianitatem. Nunquid nesciuit Legem? Ignorauit Prophetas? Nō intellexit Psalmos? Imò quia ista omnia percalluit, ideo credidit in eum, quem in ijs scriptum reperit, ipso dicente: Scrutamini Scripturas; illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. Et iterum: Si crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi. De me enim ille scripsit. Signanter (vt mihi videtur) dixit forsitan, Sciebat enim, quosdam ex illis futuros, qui etiam Moysi credentes, magis eligerent obstinatione sua perire, quàm Christum à Moyse & Prophetis præmonstratū confitendo suscipere, & per eum saluari. Neque enim est aliud *Iohannes Damascenus.* *Iohan. 5.*

Act. 3. nomen sub cœlo datum hominibus (vt Petrus Apostolus ait) in quo oporteat nos saluos fieri. *Iohan. Patriarch. in vita eius.*

De fide Christi contra Gentiles.
Caput VIII.

VICIMVS Iudæos: nunc vertenda est acies aduersus gentilium fatuitatem, quorum Dij dæmonia erant.

Bartholomeus, Apostolus. BARTHOLOMÆO Apostolo in partibus Indiæ Templum ingresso, idolum Astaroth desijt responsa dare, atque obmutuit. Demum iussu Apostoli se non Deum, sed diabolum, esse seductorem hominum, confiteri cœpit, vt cum sibi cultum diuinum exhibuerint, secum simul ad inferna corruant. Tunc rursum iubente Apostolo simulachrũ in puluerem redigitur, teterrimus dæmon catenis circumligatus visibiliter apparet, omnibusque palam fit, quàm peruersa hactenus fuerit eorum religio. Ille, magno & horrenti edito vlulatu, è medio abijt, populus conuertitur, Templum Deo vero dedicatur, Polemus rex baptizatus, relicto regno Apostolum sequitur, vt in paupertate Christum adoret, qui in diuitijs & potentatu adorauerat diabolum. *Abdias.*

Iohannes Apost. EPHESII quoque fidem à Iohanne Apostolo prædicatam recepturi, vt eam signis approbaret, petierunt. Qui Christi nomine inuocato, vetustum Dianę Templum ruere fecit, vt in qua illi plus confidebant, minus pro ipsis valere intelligerent: quandoquidem semetipsam Dea defendere nequibat. Aristodemus verò tẽpli Antistes adhuc incredulus, aliud etiam experimẽti genus perquisiuit. Venenum propinat, quo dudum capitis reos necauerat. Id acceptum Apostolus hausit inoffensè. Et impletum est, quod Dominus noster de credentibus prædixerat: Et si *Marc. vlt.* mortiferum quid biberint, nõ eis nocebit. Ipsos insuper, qui necati fuerant, ad vitam reuocauit. Tunc demum Aristodemus, & qui spectaculo aderat Consul, reliquumq; vulgus, derelicta idolorum superstitione, ad salutis lauacrum

erum confugerunt. Et Apostoli iussu per omnem Asiam euersis Deorũ simulachris, Crucis vexillum erexere, cùm iam compertũ haberet, verbũ Crucis pereuntibus quidem stultitiam, his autẽ, qui salui fiunt, Dei virtutẽ esse. *Abdias.* 1. Cor. 1.

ARETII verò Tiburtius Præfectus, Pergentinum & Laurentinum fratres, ne Christũ prædicarent, suasionibus primùm blanditijsque lactat. Vbi id parum successit, comprehensos fustibus verberari iubet; verberantium brachia aruerunt. In carcere conclusis cibum denegat, ab Angelo aliti sunt. Eductos super cadentes prunas ambulare nudis pedibus cogit: vt super arenam, ierunt illæsi. Allato Iouis simulachro vt adorarent, minaciter hortatur: Illis autem Iesum inuocantibus, æneus Iupiter in puluerem solutus perijt. Parum nempe fuerat Tiburtij sæuitiam immanitatemque calcasse, nisi & Deos eius contriuissent. Multi gentiles, cùm illos Dijs suis fortiores vidissent, ad Christum conuersi sunt. At impijssimus tyrannus capite eos postremò cædi iussit, nullo tamen manifestiore indicio victum se ostendens, viuere permissurus quos occidit, si vicisset. *Sur. Tom. 3.*

Pergentinus & Laurentinus fratres.

AVGVSTINVS præterea Anglorũ Episcopus, à Gregorio Pontifice (vt Beda tradit) in Britanniam missus, cùm Iesum Dei filiũ asseruisset, Edilbertũ regem, magnamque Procerũ eius partẽ credentes baptizauit. Cæterùm multis adhuc religioni refragantibus, cum idolorum Põtificibus contẽdit. Qui quoniã satis firmam rationem, qua causam suã tueri possent, nõ habebãt; miraculis certare decernũt, atq; oculis captũ quendam in mediũ producũt, nescientes minus veri se videre, quàm ille lucis; pro eo, vt visum reciperet, supplicarunt Dijs, quasi verò lapides preces possent audire, & nõ etiã ipsi cæci, insuper & surdi, & muti essent. Cùm ergo cura laborq; eorum omnis incassum recidisset, Augustinus Christũ suum deprecatus, sine cũctatione hominẽ sanũ reddidit, & reliquã plebem eo signo conuertit, Britanniam totam eripiẽs diabolo, & subijciens Christo. Tunc terra illa inculta (iuxta Ezechielẽ) facta est vt hortus volu- *Ezech. 36.*

Augustinus Anglorum Episcopus.

voluptatis, iam exuberans fructibus salutis. *Beda. Hist. lib. 1. cap. 25. 26.*

Mutius Abb. QUID de Mutio Abbate dicemus? Qui dum esset gentilis, natura ferox, & latrocinijs deditus, ita vt etiam Sanctorum delubra expoliando prophanaret, vidit tandem in quiete virũ forma habitúq; augustiore quàm humano, comminantem sibi necem, nisi protinus à flagitijs sacrilegióque se submoueret. Cúmq; pauore percussus repentè euigilasset, nihil moratus ad Ecclesiam confugit, & baptismate suscepto eremum petijt. Tantæque sanctitatis fama breui illustratus est, vt aliquando iter faciens, Solem stare (sicuti de Iosue & Ezechia legimus) fecisse feratur. Iactent se gentiles Romani orbem subegisse terrarum, virtute ac robore ante omnes semper stetisse: Sideribus imperare, non nisi fidelium fuit. *In vitis PP.*

Iosue 10. 1. Paral. 4.

Fidei virtus praualuit. PRÆTER hæc etiam licet populus Romanus omnes reliquas nationes suo subiecerit imperio, latéque dominatus sit, fidem tamen Christianam euertere (cùm maximè conaretur) non potuit. Cædes passim in Christianos sæua atque horrenda peragebatur, sed interdum & ij, qui eos cædebant, repentè mutati conuertebantur, & iam credentes in Martyrum numero censeri gaudebant. Ita vnius supplicium conuersionis multorum causa erat. Videbant enim signa inde sequi, pro quibus vitam hanc deseri, non graue videbatur, sed iucundum. Aut si nihil viderint (vt quidam calumniati sunt) maius profectò miraculum est, nullo apparente miraculo, simplici nudóque sermoni credidisse mundum, & ipsos quoque Romanos Imperatores ijs tandem cessisse, quos disperdere decreuerant. Qui cùm omnium potentissimi essent, totis viribus persequebãtur pauperculos homines, inermes, nudos, non repugnantes, sed occidi pro Christo cupientes. Et ecce persequẽdo, torquendo, occidendo victi sunt. Quam enim religionem Dijs suis obsequẽdo delere nitebantur, eandem contẽpta inanium deorum cultura vltrò susceperunt. Neque illis rubori fuit fidem Christi palam profiteri, quam palam oppugnan-

pugnantes expugnare nunquam potuerunt. Reliquum est, vt tanto triumpho læti ac gestientes concinamus: Omnes Dij gentium dæmonia: Dominus autem cœlos fecit. *Psalm. 95.*

De fide Christi contra Magos. Caput IX.

AT quoniam non defuerunt, qui Christicolarum supra humanam naturam virtutem, Magicæ arti deputarét, operæpretium est referre, qualiter ab his Magi quoq; ipsi confutati sunt, vt appareat, nõ fuisse maleficia, quibus etiam maleficiorum magistri succubuerunt.

MAGORUM igitur princeps Simon, Samaritanos præstigijs dementabat, & eò temeritatis proruperat, vt se Dei virtutem magnam diceret. At cùm Philippus Diaconus illùc accessisset, & Euangelium Christi miraculorum operationibus confirmasset: Samaria verbum Dei accepisse dicitur, & ad Baptismum simul venisse. Nónne ideo, quia maiora quædam certioráque in Discipulo Domini deprehendit, quàm deprehẽderat in Mago? Qui vbi se Philippo longè inferiorem vidit, & ipse credere se dixit, baptizari voluit, non fidei ardore, sed operum, quæ ipse facere nequibat, cupiditate: ratus, recepto baptismate, se etiã æquè grandia admirandáque facturum. *Act.* 8. *Simon Magus.* *Act. 8.*

VENIT deinde Petrus, & cùm baptizatis manũ imposuisset, acceperunt Spiritumsanctũ. Hinc Simon offerre pecuniam cœpit, petens sibi potestatem dari Spiritumsanctum conferendi cui vellet. Nunquid igitur Magus Apostolus? Cui Simon supplicat, & se quidem non habere, quod ille habebat, auidius poscẽdo manifestat. Pecuniam autem offert, sperans si petita obtineat, multum se inde lucri facturum. Sed qui spiritalia credẽtibus gratuitò erogabat, maledixit procacis hominis peruersam nequitiam, qua ille donũ Dei pecunia parandũ putauit. Qualis ergo arbor, talis & fructus eius. In malefico infirmitas & auaritia, in Christi seruo virtus & pecuniarũ contẽptio. *Ibidẽ.* *Petrus Apost.* *Act. 8.*

Post

POSTHAC Simon (vt quidam Scriptores asseruerunt) de Samariâ Romam vnà cum suis maleficijs se transtulit. Et cùm eodē loci Petrus & Paulus aduenissent, cum ipsis coram Nerone miraculis certauit. Denique se relictis terris cœlum petiturū dicens, à spiritibus immundis in aëra ferebatur, iamque ferè omnes Simonem verè Deum esse acclamabant. Tunc in tantò errantium periculo, Apostoli minimè cunctandum rati, spiritibus in nomine Christi præceperunt, vt illum dimitterent. Itaque dæmonum auxilio destitutus, præceps ad terram corruit, ac repentino elisu extinctus, qualis ipse Deus esset ostendit. Dignus certè qui sic interiret, ne illi, quos maleficiis incantationibus deluserat, perniciosa credulitate perirent. *Egesip. de excid. Hieros. lib. 3. c. 2.*

Paulus Apostolus.

PAVLVS Apostolus cùm Paphum applicuisset, Barieum Elymam magum, qui Paulum Cypri Proconsulem à fide auertere moliebatur, cæcitate damnauit, vt nec Solem hunc super iustos & super iniustos orientem posset aspicere, qui tam auersus abibat à Sole iustitiæ. Proconsul autem Apostolum secutus, Magum contempsit, nec in illo veritatis lumen esse iudicauit, qui oculorum lumen amittere dignus fuit, sed in illo, qui dum veritatē doceret, eum, qui veritati repugnabat, in tenebris reliquit. *Actor. 17.*

Iacobus Maior Apostolus.

PHILETES quoque Hermogenis Magi discipulus, cum Iacobo Maiore de fide certamē inijt, victus autē credidit, & ad Magistrum suum reuersus: Magus abieram, inquit, redeo Christianus. Indignatus Hermogenes, Philetem vbi constiterat incantationibus fixit, ita vt se loco mouere non posset. Tunc Apostolus sudariolū suum misit, cuius tactu liberatus Philetes, discipulum diaboli relinquens, adhæsit Discipulo Christi. Rursum tamen Hermogenes imperat spiritibus, vt extemplo ambos coram se vinctos sisterent. Sed in foueam quam fecit, ipse incidit. Profectò enim spiritus ne tangere quidem Dei seruos potuerunt. Supra illos in aëra pendentes, fremebant ac lamentabantur, quòd ab Hermogene missi vt eos ligarent, ipsi

ipsi igneis catenis ligati ibidem detinerentur. Expediti tandem, & Apostolo, quàm Mago, obsequentiores facti, Hermogenem ipsum vinculis complicatum in medium adducunt; nihil præterea ei mali inferre iussi. Qui deinde libertati redditus, ab Apostoli latere discedere non audebat, ne quid grauius à dæmonibus pateretur, donec baculo eius accepto, abijt securus, plus iam confidens Apostoli ligno, quàm veneficijs suis. Conuersus igitur maleficæ artis libros flammis tradidit, & se fidei Christi: satis expertus, nihil ea, neque verius, neque fortius, mortalibus datum. *Euseb. Eccl. Hist. lib. 2. c. 8. Isidor. de Patrib. c. 73.*

AD Taurinum Aurelianensem Episcopũ, Magos Cambisem & Zamrim cum discipulis irruisse legimus, vt eum interimerent: quoniam cum viuente contendere, neque dictis, neque factis poterant. Illo autem sese Crucis signo muniente, diuinitus inhibitos ne propius accederent, & ob id magis furore concitatos, sibimetipsis mortem consciuisse. Confer nunc cum Magorum vanitate Crucis virtutem. Illa sibi seruientes occidit; hæc à cædis periculo liberauit. Quam rem etiã maleficorum discipuli cõsiderantes, Christiani facti sunt, & Sanctũ, quẽ capitali odio persecuti fuerãt, reuereri cœperũt. *Vincẽt. in Spec. lib. 10. c. 78. 79.* *Taurinus Episcopus.*

CYPRIANVS Damascenus primùm quidem Magus & Gentilis, deinde verò Episcopus Christique Martyr. Cùm enim totis maleficorum viribus Iustinam virginem in amorem Aglai iuuenis, qui eam deperibat, pellicere molitus fuisset: & dæmones re infecta reuersi, nullum sibi in ipsam peccandi locum relictũ dixissent, eò quòd Crucis munimina Christiana fœmina castitatẽ suam protegeret: continuò relictis dæmonijs, Christianorum religionem sequi decreuit. Baptizatus ergo tantum fide & sanctitate profecit, vt ad Episcopatum promoueri meruerit & martyrio coronari. Idem igitur, qui Magus fœminam vincere nullo modo potuit, Christianus factus tyrannorum tormenta facilè superauit. *Greg. Nazianz. in Orat. Hieron. in 3. Iona, & alij.* *Cyprianus Damascenus.*

De fide

De fide Christi contra Philosophos.

Caput X.

SVBIVGATIS Magis, congredi nunc cum Philosophis pergamus, vt & hi discant, quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.

Paulus Apostolus. Dionysius Areopagita.

DIONYSIVS Areopagita, cùm Apostoli Pauli prædicationes audisset, & ea, quæ sibi iam similia veri videbãtur, credere adhuc dubitaret, verbis fidem se habiturum dixit, si Paulus cæco, qui fortè aderat, Christi inuocatione visum restituisset. Tũc ille: Ne me, inquit, magico carmine vsum, Dionysi, suspicari possis, tute ipse accedens cæco illi iube, vt videat in nomine Domini Iesu Christi. Id vbi peregisset prospero euentu, protinus Areopagum reliquit, atque Apostolum secutus, & ipse Christum prædicare gentibus cœpit, tanta constantia, vt sæuientes tyrannos nihil timere, & mori pro Christo cuperet, quandoquidem illi ratio iam constabat: Beatos esse mortuos, qui in Domino moriuntur. *Metaphr. & alij. Sur. Tom. 5.*

Apocal. 14.

Basilius Magnus.

BASILIVS ille Magnus, cùm esset gentilis, & bonarũ artium apprimè eruditus, inter conflictantes Philosophorum sententias nihil certi asserentium nutabat, donec ab Athenis transiens in Ægyptum, explorato Philosophiæ nostræ sensu, Christo credere cœpit. Inde reuersus Eubolum præceptorem suum de ratione veræ sapientiæ disputando superauit, & ad Domini Dei nostri cultum conuertit. Reperit ergo Basilius in Ecclesia, quod in Academia nõ poterat reperire, & discipulos docuit, quod non didicerat à magistro. Dum autem vterque Ierosolymis à Maximino Episcopo baptizaretur, circumfusos lumine viderunt qui aderant, eáque res indicio fuit, eos antehac veri ignoratione in tenebris fuisse. *Amphiloch. in vita Basilij.*

CONSTANTINVS Imperator, ob Christi cultum, quoniam nouam religionem in Rempublicam Romanam inducere piaculare videbatur, à Philosophis redargutus, diem

diem constituit, quo cum Christianis ad rem inter se contentione discutiendam cōuenirent, vt hi qui probabiliora in medium attulerint, cæteris sequēdi autores fierent. Id agebatur Bizantij. Aderat Alexander Episcopus, mundanę quidem sapientiæ non satis gnarus, sed morum sanctitate præstans. Is cùm disputarent, vni ex Philosophis dicere paranti, in nomine Christi silentium imperauit. Cumque ille veluti elinguis, ne verbum quidem proloqui potuisset, manum Alexandro dedit, victum se confitens: reliqui miraculo conuersi, sepositis altercationibus, volentes fidem receperunt, acsi & ipsi Dominum audissent dicentem: Si mihi nō creditis, operibus credite. *Euseb. in vita Constant.* *Alexander Episcopus.* *Iohan. 10.*

MAXENTIVS quoque Imperator, cùm esset Alexandriæ, & Christianos ad sacrificandum Dijs cogeret, Catharinam virginem, ne eximium formæ eius decorem sæuiendo deformaret, à fide Christi Philosophorum suasionibus auerti cupiebat. Igitur ex omnibus prouinciæ oppidis quinquaginta sapientissimos deligi curauit, qui illam respondere paratā impugnarent. Ferunt ita tunc locutam, vt omnium animos in stuporem versos tandem ad credulitatem induxerit. Immanissimus tyrannus credentium ceruicibus cùm gladio imminebat, illi verò maluerunt iugulum præbere ferienti, quàm cognitæ iam & perceptæ contradicere veritati: ea & certissima & saluberrima esse, quæ à virgine didicerant, affirmantes. Vna ergo ancilla Christi disputando vicit, quos tota Platonis Academia vincere non potuisset. *Metaphrast. & Sur.* *Catharina.*

De fide Christi contra Hæreticos. Caput XI.

DEVICTIS etiam mundanæ sapiētiæ professoribus reliquum est, vt cum Hæreticis confligamus. Qui superseminātes zizania in medio tritici, subuertere Scripturas conati sunt, sensum deprauare, veritatem pol-

 luere,

luere, sectas impijssimi erroris, perniciosissimaque doctrinae inducere.

Alexander Episcopus.

ALEXANDER Episcopus Cōstantinopolitanus Constantini Augusti temporibus, cùm Arrium Haeresiarcham publicè argueret, ac proinde orta plurimorum vtriusque partis contentione, sedari tumultus nō posset, Dominum orauit, ne Ecclesiae suae Catholicae fidem impijs ludibrio esse pateretur. Vix ipse preces finierat, cùm Arrius dysenteriae morbo laborare coepit. Et dum citam torminibus aluum exonerare vellet, intestinis profluētibus expirauit. Reliquos obmutescere fecit timor, atque illū, quem prima Nicena Synodus damnauerat, etiam Dei iudicio damnatum omnibus palam fuit. *Hist. Trip. lib. 3. c. 10.*

Olympius Arrianus.

MATTHAEVS quoque Palmerius Florentinus in suo Chronicōn libro testatur: Olympium quendā Arrianum Episcopū quingentesimo decimo Dominicae humanitatis anno, dum apud Carthaginem in balneis lauans sanctam Trinitatem sacrilego ore lacessisset, tribus igneis iaculis ab Angelo visibiliter percussum conflagrasse. Rectè quidē tot ictibus scelestus ille interijt, quot in Deo Personas offenderat, quarum Trinitatem vnius esse substantiae vnus percussor, iuxta fidei nostrae confessionem declarauit. *Platina in vita Anastasij. 2.*

Iohannes Chrysostomus.

VERVM Dominus noster, vt fidei veritatem ostenderet, sicuti saepe ab impijs haereticis prauitatis poenas exegit, ita ab eorundem insidijs tutatus est seruos suos. Iohānes Chrysostomus Episcopus Bizantinus, quoniam Gainę militiae magistro volenti in Dioecesi ipsius Ecclesiā ponere Arrianorum, obnixè restitit, ab illo capitali odio petitus, Dei beneficio protectus est. Gainas enim irae impatiens, quibusdam ex militibus suis negotium dederat, vt domū, in qua Iohannes erat, noctu aggressi incenderent, atque ipsum, si fortè flammas euasisset, ferro perimerent. Qui vbi domui appropinquassent, visis circa eam Angelorum copijs, territi fugam petierunt. Iterum nocte insequenti missi eadem visione repelluntur, & re infecta ad Gainam redeunt.

redeunt. Postremò ipse Gainas ratus Episcopum conductitios habere, qui sibi præsidio essent, cum validiore militum manu ad eum inuadendum profectus est, sed & ipse simili modo perterrefactus, celerius abijt quàm venerat. Et quoniam putauit ciuitatem cum Iohanne stare, furore percitus, perrexit in Thraciam, cōegit exercitū, & reuersus deuastabat Byzantinum agrum, etiā vrbi proxima incursans. Arcadius verò Imperator molestiam hanc absque hominū cæde auertere cupiens, cùm ad illum placandum legationem destinare vellet, Iohannem vltrò se offerētem misit. Eius aduentu Gainas consternatus humi procidit, & ab eo, quem interempturus putabatur, veniam supplex petijt. Tum præda restituta amouit exercitum, matureq; recessit, tam deinde fauēs Christianis, quàm antea fauerat impietati, perfidiæq; Arrianæ. *Metaphr. & alij. Sur. Tom.* 1.

BASILIVS etiam Episcopus verè columna ignis (vt cuidam visum fuit) calore æstuans charitatis, nō est veritus Valentem Imperatorem increpitare, quòd Ecclesiam quandam, quæ Christianorum iuris erat, tradidisset Arrianis. Sublatis iurgijs, eò deducta est res, vt fidei periculum facerent. Clauserunt Ecclesiæ fores, decernentes vt ad quorum precationem per se patefierent, illis eius possessio cederet. Arriani dies treis perpetuis supplicationibus in cassum orarunt. Basilius verò postquàm precatus est, leui bacillo portas tetigit, dicens: Attollite portas, Principes, vestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Et statim ac si vocem iubentis sensu aurium, quas non habebant, percepissent, sic obsecundanter paruerunt. Idcirco nemine refragante, Ecclesia adiudicatur Christianis, & plerique etiam Arrianorum relicta hæresi, fidelibus sese iunxère, quòd solis illis apertum esse cœli aditum dicerent, ad quorum inuocationem sic aperiri Ecclesię aditū viderant. *Amphiloch. in vita Basilij.* *Basilius Magnus.* *Psalm.* 23.

SED mira profectò extitit pertinacia nonnullorū, qui ne signa quidem videntes conuerti voluerunt. Copres Presbyter eremi Thebaidis cultor, cùm quendā de grege *Copres Presbyter.*

Manichæorum prauitatis suæ contagione alios corrumpentem, cohibere nullo modo posset, aduocata populi concione, pyram extrui iussit, proponens vt qui ipsorum duorum ignem ingressus aduri nequiret, ei fidem omnes probatam haberet. Manichæus timidũ animal Copretem prius rem experiri petijt. Copres autem in Domino confidens, sine cunctatione in flammas irrupit, ac qualis intrauerat, talis exijt, non nidoris, non caloris molestiam sensit. Dubitantem posthæc Manichæum, auertentemque sese, hi qui spectaculo aderant, vi corripientes in ignem impegerunt. Ardoris impatiens Copretis opem implorauit, & ab illo exemptus periculum euasit. Sed tamen cuius virtutem & tentando cognouit, & inuocando confessus est, & euadendo sensit, eius credulitatem sequi noluit: tanta iam mentem illius præoccupauerat insania, tantus furor. Itaque in malo perseuerans thesaurizauit sibi iram in die iræ. *Pallad. Laus. Hist.* 54.

Augustinus Episcopus. AT non ita Ecclesiæ Sanctæ illustrator Augustinus, qui in initio eadem hæresi pollutus, cùm Ambrosium prædicantem audisset, perspexit errorem in quo erat, atque abiecit: & tandem omnis expers ambiguitatis, Christi suscepit fidem, iuxta traditionem Catholicæ religiositatis; non signa requisiuit, non experimenta tentauit, audiendo tantùm agnouit veritatem, & de tenebris venit ad lucem. Denique eandẽ sectam illam, quam reliquit, nemo postea fortius impugnauit, nemo acrius est persecutus. Peruersissima impietas, cuius assertione tutam se putabat, eius confutationum telis confossa perijt. *Confess. lib.* 5. *c.* 14.

Hormisda PP. EVTICIANÆ verò prauitatis error, quam Chalcedonensis Synodus damnauerat, etiam tunc manifestò apparuit, cùm Anastasius Augustus, vt ab eo discederet, summi Pontificis Hormisdæ denuntiationibus monitus, sed obtemperare negligens atque contemnens, fulmine ictus pœnas dedit. Reliqui ne idem paterentur, Catholicæ fidei adhærentes, ab eodem Põtifice in Ecclesiam recepti sunt. Non enim dubitarunt, eam religionem esse verissimam,

pro

pro qua Deus ipse sic depugnaret, vt neque Imperatoribus aduersus eã niti impunè esset. *Platina in vit. Hormisdæ PP.*

Agapetus PP.

SVMMVS quoque Pontifex Agapetus Constantinopolim profectus, cùm Iustinianum Augustum adisset, verbis aliquot vltro citróque habitis, deprehendit illum in hanc ipsam Euticetis hæresim incidisse, atque ait: Putaram me cum Iustiniano loqui, non cum Diocletiano: apertè ostendens, quáta esset erroris huius malignitas, ob quam solam mitissimum Principem sæuissimo Christianorum persecutori duxit comparandum. Veruntamen cùm aliquandiu inter eos fuisset disputatum, Augustus tandem Pontificis sententiæ cedens, Catholicum se fecit. Porrò Antonium Episcopum de eadem prauitate publicè conuictum, improbè tamen in flagitio persistentem, & ab Agapeto depositum, in exilium egit, suffecto in locum suum sancto ac fideli viro Menna. Sicq; sapientissimus Princeps cùm fidei nostræ synceritatem paulò plenius didicisset, vsqueadeò approbauit, vt & ipse correctus crederet, & credere renuentem puniret. *Platina in vita Agapeti PP.*

Hieronymus.

MAGNVM ea etiam res indubitatæ fidei testimonium fuit, quam Cyrillus coram se Ierosolymis ita actam tradit. Post Diui Hieronymi obitum, Hęresiarcha quidã Sabinianus opusculum execrandi dogmatis à se confectum, quo errori suo adsisceret autoritatem, à Hieronymo editum asseuerabat. Eum autem falsitatis palàm arguens Syluanus Nazarensis Episcopus, proposuit conditionem, vt nisi librum illum die crastino ipse Hieronymus ostento manifesto reprobasset, tum se poenam capitalem subiturum. Sin econtrà, idem supplicij pro mendacio Sabinianus referret. Qui cùm tale miraculum nunquam euenturum timeret, sed magis speraret, Syluani exitio suam sententiam firmam fore, accepit conditionem. Dies præstituta venit, ad Ecclesiam frequentes conueniunt, signum nullum apparet. Syluanus ex pacto ad supplicium poscitur, præbet ceruicem, mori pro veritate paratus. Sed præsto illi fuit Hieronymus, cunctísque cernentibus, tenuit spiculatoris

manum iam ad feriendum erectam. Mox ad hæreticum conuersus, acerrimè illum increpuit, doli & fallaciæ accusans. Abijt visio, & maius secutum est miraculum; Sabiniani caput, nemine percutiente, ab humeris auulsum in terram procidit. Denique qui aderant Orthodoxi, pro victoria, quam pauloante desperauerant, Deo & Diuo Hieronymo gratias egerunt. Reliqui ad Syluanum confugientes, illius fidei sese dedidére. Et perniciosissimus error (qui iam latè manare cœperat) vnà cum suo autore extinctus defecit. *August. Epist. 206. c. 4.*

Cum Hæreticis non cõmunicandum. *Iohannes Apostolus.*

Cvm eiusmodi hominibus ne communicandum quidem, duorum exemplo docebimus: Iohannis Apostoli, & discipuli eius Polycarpi. Iohannem Eusebius Ecclesiasticę Historiæ Scriptor tradit, dum Ephesi moram traheret, balnea ingressum, viso ibi Cherinto hæretico, statim retulisse pedé, & ad suos cõuersum dixisse; Fugiamus hinc, ne balnea nos ruina opprimãt, in quibus Cherintus lauat veritatis inimicus. *Hist. Eccl. lib. 4. c. 14. Iren. cont. hær. lib. 3. c. 3.*

Polycarpus.

Polycarpvs autem Martioni aliquando obuiam factus, quærentíque an se agnosceret: Agnosco, inquit, primogenitum Satanæ agnosco; atque auersus ab eo pertransijt. *Ibidem.*

Paulus Apost. Titum. 3.

Sic etenim & Paulus Apostolus ad Titum scribens, monet ac dicit: Hæreticũ hominem post vnã & secundam correptioné deuita, sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, & delinquit, cùm sit proprio iudicio condemnatus. Et ipse Iohannes Epistola secunda: Si quis, inquit, venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis: qui enim dicit illi Aue, communicat operibus eius malignis. Et in Apocalypsi: Angelus, id est, Episcopus Pergami Ecclesiæ arguitur, non quòd fidem negarit, fidelis enim erat: sed quòd prope se habeat tenentes doctrinã Balaam, doctrinã Nicolaitarum. Quòd si cohabitare cum illis crimini est datum, quantò grauius peccant, qui familiaritate & consuetudine eorũ vtuntur?

Iohannes Apost. 2. Iohan. 1. *Apocal. 2.*

Contra Hæreticos.

Facessant igitur à nobis in vestiméṫis ouium lupi rapa-

rapaces, Dominico semper insidiantes gregi. Recedant spinæ & tribuli, de quibus nec ficus nec vua colligi possunt. Procul absit hæreticæ insaniæ fermentũ, ne purissima orthodoxæ fidei massa corrumpatur. Caueantur vulpium foueæ, & volucrum nidi, in quibus Christus nõ habet vbi reclinet caput suum. Quos & Apostolus cauendos rursum præcipit, dicens: Obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciũt, & declinate ab illis. *Lucæ 9.* *Rom. 16.*

De spe Diuinæ misericordiæ Caput XII.

POSTQVAM autem & de istis sicuti de cæteris omnibus triumphauimus, hæc est enim victoria quæ vincit mundum, fides nostra: rectè nunc de spei virtute disseremus, vt bonum quod maximũ cum Deo esse credimus, etiam sperare discamus. *1. Iohan. 5.*

VTILITER sperat, qui nec adeò misericordiæ Dei confidit, vt iustitiam nõ timeat: nec adeò iustitiam timet, vt misericordiæ diffidat. Itaque semper attendendum est, ne ad proxima Spei vitia imprudenter delabamur. Ea sunt desperatio & præsumptio. Qui desperant, non satis perpendunt diuinæ misericordiæ magnitudinem, & conscij delictorum, antè se damnant, quàm damnantur. Qui præsumunt, iustitiæ seueritatem obliuiscuntur, & dum nihil timent, licentius peccant, Neque hi præsumerent, neque illi desperarẽt, si meminisse voluissent, quòd iustus pariter & misericors sit Dominus, quòd simul & sontes puniat, & pœnitentibus ignoscat. *Desperatio & Præsumptio.*

IMPIVS Cain, inuidia stimulante, fraternæ cædis cruore sceleratas polluit manus. Credimus tamen eum maledictionis pœnam vitare potuisse, si pœnitẽs Dei misericordiam implorasset: execrabilior factus est post reatũ fratricidij, dicens: Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear. Illos autem, qui vitijs suis fauentes præsumptione labuntur, Ecclesiasticus arguit, dicens: Ne dixeris, *Desperatio Cain. Genes. 4.* *Præsumptio.*

peccaui: & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiēs redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adijcias peccatum super peccatum: & ne dicas, Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim & ira ab illo citò proximat, & in peccatores respicit ira illius. *Gen.4.*

Eccl.5.

Spes.

NOS igitur errorem istorū refugientes, eos sequamur, qui vel grauissimè lapsi, sic sese (dum flagitij pœnitet) erexêre, vt spem recuperandæ gratię non amitterent, & quod sperarunt, Deo indulgente adepti sunt.

Dauid rex.
2. Reg. 12.

DAVID adulterij homicidijque crimine nequiter corruerat, sed per Nathan Prophetam reprehensus: Peccaui, inquit, Domino. Dixitque Nathan: Dominus quoq; transtulit peccatum tuum, non morieris. Peccatum confitendo doluit, & de misericordia Dei non diffidit. Idcirco non est spe deceptus: tunc veniam impetrauit, cùm commissa ingemuit. Sed si Dauid sic cecidit, nemo continentium se arbitretur securum: rursum si idem tanti reatus damnatione absolutus est, nemo delinquentiū desperet. *2. Reg. 12.*

Manasses rex.
2. Paral. 33.

MANASSES Regum omniū, qui Ierosolymis regnarunt sceleratissimus, stellas adorauit, aras Baalim erexit, in Templo Dei idolum posuit, somnia obseruauit, auguria sectatus est, super hæc sanguinem innoxium fudit, interficiens Prophetas, Isaiam serra medium secans. Cumq; ob hæc flagitia Dominus tradidisset eum in manus Principū Assyriorum, ferróque vinctus ductus esset in Babylonem, angustijs compellentibus agnouit peccatum, egit pœnitentiam, orauit, exauditus est, Deoque propitio redijt Ierusalem, & recuperauit regnum, atque in alium mutatus, idolis sublatis, prophanata expiauit, & vnum Deum Israël impensè coluit. Quis igitur veniam desperet, si Manasses inuenit? Aut quis adeò pessimis moribus viuit, vt euadere bonus non possit, si ille euasit? *2. Paral. 33.*

Niniuitæ.
Ionæ.3.

NINIVITÆ cùm Iona prophetante vrbis excidium imminere didicissent, peccatorum, ob quæ id passuri erāt, pœnitentiam agentes, dixerunt: Quis scit, si conuertatur, & igno-

& ignoscat Deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non peribimus? Grandis fiducia, in ipso diuinæ vltionis procinctu sperare misericordiam, sed frustra quidẽ sperassent, nisi vitijs finem statuissent. Quod sperauerãt, pœnitendo obtinuerunt, dicente Scriptura: Et vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & misertus est super malitiam quam locutus fuerat vt faceret eis, & non fecit. Ea igitur spes impetrandæ salutis non fallitur, quam vitæ correctio comitatur. *Ionæ 3.*

EVANGELII tempora percurramus. Cuius spem nõ incitat atque accendit latro in Cruce pœnitens? Quam quidem Crucem, si nihil mali commisisset, si nemo cogeret, sua ipse sponte hac mercede ascẽdere debuit, vt à Domino audiret vocem illam, qua nihil iucundius: Hodie mecum eris in Paradiso. Ob latrocinia noxę deditus, mortíque addictus, dum moriens dignum se supplicio confitetur, dum in Christum credit, dum iuxta se pendentem deprecatur, transiuit de morte ad vitam, de Cruce ad Paradisum. O diuinæ clementiæ immensitas! quàm seræ conuersioni, quàm grandem tribuisti mercedem? *Luc. 23.* *Latro in Cruce.* *Luc. 23.*

SED neque de illis quidem desperandum est, quos in omne vitium egit cumulandarum opum immoderata libido, & impudens exigendi fœnoris cupiditas. Matthæus de Telonio ad Apostolatum vocatus est, Zachæus Publicanorum princeps, & ipse diues, Saluatorem mũdi hospitio suscipere meruit. Vterque igitur cùm vsuras reliquissent, lucrati sunt regna cœlorum. Talem quæstum facere solent, qui conuersi spem suã de terrenis diuitijs in Deum transferunt, cœlestium diuitiarum æternæq́; beatitudinis largitorem. *Marc. 2. Luc. 5.* *Matthæus Apost.* *Marc. 2.* *Luca 5.* *Zachæus Publicanus.*

NEQVE enim Nouatianorum impietati adhibenda est fides, qui aiunt ijs, qui post Baptismi lustrationem peccati maculam contraxerunt, gratiæ recuperandæ non esse locũ. Petrus de piscatore Apostolus, iam carni & sanguini Domini communicauerat, iam speciali priuilegio cum Iacobo & Iohanne eiusdem Domini gloriam in monte *Petrus Apost.*

viderat: Iam Iesum Dei filium confessus fuerat, & tamen Dominicæ passionis tempore, dum homines timet, Deum negauit. At quoniam post negationem amare fleuit, non solùm quod peccando amiserat, pœnitendo iterum est assecutus, sed etiam omnium Princeps factus, claues regni Ecclesiæq; gubernandę potestatem accepit. Benignissimus Dominus plus contulit eius pœnitétiæ, quàm contulerat innocétiæ, pristinis beneficijs cumulű faciens tã excellétis Præpositura honorem. *Matth.26. Marc.14. Lucæ 22.*

Iudas Scarioth.

AT econtrà Iudas de culmine ipso Apostolatus in baratrum inferni infeliciter corruit. Non vtique quia Dominum vendidit, sed quia, eo vendito, magis de flagitio doluit, quàm de venia sperauit. Peccaui, inquit, tradens sanguinem iustum. Conueniens pœnitentiæ, si sibi humiliter ignosci postulasset, & non sceleri scelus addens, ad laqueű prius, quàm ad Dominum confugisset. Nunquid proditori suo non dimisisset, qui dimitti crucifixoribus suis rogauit? Nunquid se vendenti non pepercisset, qui lancea latus suum fodienti sic pepercit, vt coronam indulgeret Martyrij? *Matth.26.27.*

Paulus Apostolus.

SED quis præterea desperet, quamuis impius, & crudelis, & omni immanitate præditus, si Paulus Christiani nominis persecutor, factus est Christi Apostolus? si vas iræ cõuersum est in vas electionis? si is, qui infensissimus fuerat Ecclesiæ hostis, repentè euasit constantissimus eiusdem Ecclesiæ propugnator? Sed dices: Ille in via vocatus est, & vt se corrigeret, penè coactus est. Quid tu, quoties peccatorum conscientia compungeris, nónne vocaris? Quoties aduersitate aliqua solicitaris, nónne cogeris? Quid ergo auerteris? quid reluctaris? Ille increpitus statim obediuit, & tu quæso, ne obdurescas. Ille cùm in terram cecidisset, iussus est surgere & ciuitatem ingredi, vt ibi audiat quid se oporteat facere: & tu terrenarum cupiditatum malignitate subuersus, iam tandem surge, & ingredere ciuitatem mandatorum Dei, vt ibi discas quid te facere, quid fugere oporteat, vt salutem tibi parare possis. Illi

Act.9.

Ananias

Ananias manum imponens, visum, quem cadendo amiserat, restituit. Ananias interpretatur donũ gratiæ Domini. Hoc donum tibi manũ imponet conferens virtutem, vt in spe confirmeris, & visum recipias, quẽ peccãdo perdidisti. Nõ visum carnis, neque oculorum, sed, quo Deus videtur, mentis & intellectus: vt demum cum ipso Paulo gloriari queas, dicens: Gratia Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed gratia eius in me manet semper. *Actor.9.* *1.Cor.15.*

AVDI & aliud id genus exemplũ. Dauid quidã in finibus Hermopolis grassatorũ princeps, cùm diu exercẽdis latrocinijs operã impẽdisset, tandẽ pœnitudine pulsatus ad monasteriũ venit, monachusq; factus, Deo in humilitate seruiuit. Et cùm post aliquot dierũ pœnitentiam, dimissa sibi esse peccata quæ commiserat, Angelo referẽte accepisset, multitudinis eorũ conscius dubitauit an vera audiret. Ob incredulitatẽ linguæ officio caruit. Sed cùm vehementer doleret, quòd solitas DEO laudes ore impedito cõcinere nõ posset, vocis vsum ad eã dũtaxat rẽ recuperauit, ad cætera mutus permãsit. Sperauit ille quidẽ futurã aliquãdo delictorum veniã, sed spem eius præcessit Dei clementia. Et vt præcessisse crederetur, non credentẽ puniuit, vt scias quia non est ponere numerum, neq; finem misericordiarũ eius. *Dauid Monachus.*

MOYSEN quoque Abbatem Isodori Abbatis apud Thebaidem discipulũ, natione Æthiopem, singularis sanctitatis ac patientiæ virum, latronem antea fuisse memorant, multorum spolijs cædibusque infamem. Igitur compunctus ad mentem redijt, misericordiam Domini orãdo & pœnitendo quæsiuit, sperando assecutus est. Et qui aliquando de latronum numero fuerat, in Sãctorum censum redigi meruit. Sic Æthiops mutauit pellẽ suam, & pardus varietates suas. Sic lupus rapax conuersus est in agnum. *Pallad. Laus. Hist. 23.* *Moyses Abb.* *Ierem.13.*

NVLLVM execrabilius crimen, quàm post agnitam perceptamque veritatem à fide decidere. At etiam inde reditum patẽre ad spem salutis certissimam, non solùm

Petri

Iacobus Denodatus.

Petri exemplo, sed etiam aliorum satis edocemur. Iacobus Martyr à præsectis membrorum nodis Denodatus dictus, cùm esset fidelis fidelibusque ortus parẽtibus, atque inter regis Persarum aulicos primo loco haberetur, gentili domino gratificari cupiens, eò prolapsus est, vt idolum adoraret. Deinde à matre per literas increpitus, culpam agnouit, animo resipuit, pœnitentiam egit, honores quibus fruebatur contempsit. Regem nihil veritus, idola eius detestatus est, & se Christianum esse palam asseruit, tam cõstanter, vt articulatim dilaniatus nõ formidaret supplicia, sed appetere videretur. Æternæ denique felicitatis bona, quibus præuaricãdo se indignum fecerat, diuina clementia suffragante martyrio suo redemit. Bonum est ergo (vt Propheta ait) confidere in Domino, quàm confidere in homine. Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in principibus. *Iacob. de Vorag. Episc. Ianues.*

Psalm. 117.

Nicolaus senex.

Si quis verò delinquendi assuetudine ita duratus est, vt per se omnino corrigi non possit, non ideo desperet, sed senem illum Nicolaum imitetur: qui cùm libidinibus ætatem consumeret, & neque anni ad finem vitæ vergentes, finem turpitudini facere possent, Andreæ Apostolo supplicauit, vti pro se Deum obsecraret. Se enim sceleris conscientia ne orare quidem satis audere. Precibus ergo Apostoli placatus Dominus, veniam indulsit, & ille correctus, peracta semestri pœnitentia, hinc decedẽs misericorditer in fine saluatus est. Exemplum nobis reliquit, vt si quando spes vitæ emendandæ veniæve impetrandæ, ob peccandi vsum difficilior cõtigerit, ad eorum, qui Deo placent, confugiamus auxilia. Nostris enim flagitijs irritata Diuinitas, Sanctorum meritis, qui pro nobis orauerint, facilius mitigabitur, & ad miserandum citius conuertetur. *Abdias in vita S. Andreæ.*

Fvere præterea qui non modò verbis, sed etiam scriptionibus Christianitati renuntiantes, diabolo se dedere nõ dubitauerant, posthæc tamen cùm pœnitentiam egissent, gratiam à qua deciderant recuperarunt. Ierosolymis

lymiis Proterij principis viri seruus Phanias, filiæ eius amore captus, quoniam potiundæ spes nulla esset, magos consuluit. Exciti maligni spiritus, eam illi vxorem fore dixerunt, si ipse se diaboli seruum adscripserit, contempto Christo. Conditioni assentiens, chirographum dedit, & nuptias cum ea, quam adamauerat, inijt. Posthæc deprehendit mulier, nihil prorsus Christiani moris inesse viro, non orare, non ad Ecclesiam ire, non Crucis signũ facere. Deniq; causam ab eo curiosius sciscitans, plenè didicit, & anxia remedium quærens, Basilio Episcopo rem detulit. Tunc accersitum Phaniam Basilius hortatur, vt reuerti vellet, vnde per præuaricationem recesserat, & credere, & confidere in Domino: cõuersum secum domi retinuit, ac pro illo orauit. Et post XL. dierum ieiunium, multasque interea Satanæ insultationes eduxit, vt purgatum reconciliaret Ecclesiæ. Ibi frequenti Clero, plebeq; vrbis astante, voces terribiles auditæ, frementium ac lamentantium dæmonum aduersus Basilium, quasi raptorem alieni serui. Sed eo iubente, etiam chirographum inuiti restituunt. Quo discisso, apparuit deletum esse Phaniæ crimen. Ita per mulierem fidelem, vir infidelis saluatus est, & qui desperauerat, Episcopi opera ad spem redijt salutis. *In vitis PP. in vita Basilij. Sur. Tom. 1.*

Phanias. *1. Cor. 7.*

THEOPHILVS quoque Ciliciæ Archidiaconus ab Episcopo officio motus, chirographum confecerat, quo Deum, Matremque Dei abnegare se, & diaboli subijci seruituti dixit, promittente diabolo se facturum, vt ipse in locum suum gradumque restituatur. Restitutus demum animaduertit, quantum sceleris flagitijque commisisset, & animo conflictatus, lachrymas fudit, & veniam orauit. Die quadragesimo dormienti Virgo Dei Mater, cuius opem inuocauerat, apparens dimissum ei peccatum nuntiauit. Somno excitatus, chirographum suum iuxtà iacẽtem reperit. Ea re lætus, & peccatum suum, & Dei erga se misericordiam cunctis audientibus publicè enarrauit. Die tertio vita defunctus, etiam miraculis claruit. Quòd si tanti

Theophilus Archidiaconus.

crimi-

criminis reus ad tantam beatitudinem peruenit: profectò nemo perit, nisi qui poenitere non vult: nemo condemnatur, nisi qui desperat. *Metaphr. Sur. Tom. 1.*

Femina. NVNC ne quid desit, quò spem nostram minus intra nos labascere patiamur, in foeminas etiam Domini miserationes considerabimus.

Mulier in adulterio deprehensa. MVLIERI in adulterio deprehensæ pepercit; iniungens tamen ei ne amplius peccaret: vt intelligas, tunc nos rectè veniam sperare, cùm desinimus peccare. Malignis autem in illam frementibus iniecit ruborem, propria eis exprobrans delicta, qui accusatū venerāt aliena. Et hi sanè vnus post aliū abierūt, sicut aduenerāt, nequitia & impietate pleni. Illa verò perstitit, donec cōdonato reatu dimissa est. Perseuerare enim sperādo debemus, nec vllo expectationis tædio affecti deficere, dicente Apostolo: Christi domus sumus nos, si fiduciā & gloriā spei vsque ad finem firmā retineamus. Quādiu ergo speramus in Christo, habitat in nobis Christus: procul est ab ijs qui desperāt. *Iohā. 8.* *Hebr. 7.*

Maria Magdalena. MARIAM Magdalenā ob impudentis lasciuiæ crimen, cæterorumq; vitiorum infamiā cognomento peccatricem dixére, & tamen cùm sese poenitēdo Domino submisisset, dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, & quæ diu serua fuerat peccati, meruit effici Discipula Christi, eiusq; Resurrectionem videre prima, atq; audire: Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Sic vbi abūdauerat peccatū, superabūdauit misericordia, & in poenitente omni spe maior spei merces fuit. *Luc. 7.* *Luca 7.* *Mar. 16.* *Luca 10.* *Rom. 8.*

Maria AEgyptiaca. MARIA Ægyptiaca meretricio quæstu diu infamis, cùm aditu etiam Ecclesiæ indignam se diuinitus eo prohibita cognouisset, post lachrymas eremiq; labores, ad tantam vitæ perfectionem deuenit, vt orans in terra terram non tangeret, & Iordanem transiens super aquas ambularet. Ad Dominum migratura à sanctissimo viro Zozima sacrosanctam Communioné accepit, à leonibus sepulturā, cum scrobem in terra carptim vnguibus excauassent, Sanctæ corpusculi capacem. Vsqueadeò Dominus conuersam

exal-

exaltauit, quàm peccātem ne in templum quidem intrare permiserat, tam erga pœnitentem misericors, quàm erga delinquentem iustus. *In vitis PP.*

MARIA Abraam Eremitæ ex fratre neptis, virginitatis seruandæ voto, ipsum ad desertum secuta, eodem cum illo contubernio annos septem vsa, piè sanctéque vixerat, clausis semper ianuis, nusquam inde discedens. Sed quid tam clausum, quò diaboli non penetret inuidia? Iam vigesimum ætatis agebat annum, cùm inimici dolis suggestionibusq; subuersa, iuueni cuidam eò ventitanti cōsentiens, in turpis luxuriæ foueam corruit. Sceleris conscientiâ, veniam desperauit, solitudinem reliquit, proximam ingressa ciuitatem, pristinas virtutes vitijs æquauit, permisit libidini frenos, & quæ diu virginitatem accuratissimè seruauerat, prostibuli obruta est spurcitijs. Postquam verò ab ipso Abraam sene, vehemēter de eius perditione solicito, diu quæsita, & tandem inuenta, illo hortante ad montem rediijt, sanctitatis meritum, quod peccando amiserat, pœnitendo recuperauit. Sic perdita ouis boni Pastoris humeris reportata, lupi fauces effugit, & electo tandem dominico gregi meruit computari. Nunquam in Deo vana spes pœnitentis fuit. *Ephren. in vitis PP.* *Maria neptis Eremitæ Abraam.*

PELAGIA Antiochena, cùm & diuitijs & corporis facie multum emineret, luxuriæ ac libidini dedita, vsqueadeò frontem fregerat, vt gloriaretur, nullam se neque ornatiorem, neque lasciuiorem, in publicum procedere. At vbi Nonij Heliopoleos Episcopi prædicationes audiuit, recognouit errorem suum, penitusque immutata, ornatum omnem abiecit, & quicquid habebat opum, pauperibus erogauit, atque impudicitijs finem statuens, in mōte Oliueti tuguriolum sibi posuit, tum ne quis in solitudine manenti fœminæ insidiari in animum induceret, sexu celato Pelagium se nominari fecit. Tantumque deinde vitæ sanctitate excelluit, vt de pelago vitiorum facta diceretur pelagus virtutum, amarissimas Mara aquas in dulces conuertens. *In vitis PP.* *Pelagia.*

HAC

Thais. THAIS etiam Ægyptia meretrix, crebris Pafnutij Abbatis admonitionibus ad pœnitentiam cõuersa, facultates, quas non modicas corporis vulgatione parauerat, cõstructa pyra in ignem coniecit, & de prostibulo, vbi diu diabolo seruierat, ad monasterium trãsiens seruiuit Christo. Post triennem eius clausuram, Paulo Antonij Abbatis discipulo reuelatũ est, dimissa esse à Domino Thaidi peccata. Itaque à Pafnutio de cellæ carcere educta, cùm dies quindecim superuixisset, migrauit ad Paradisum, & consortio inserta est Angelorum. Talis beatitudo eos manet, qui vitam corrigũt, & spem suam in sola Dei misericordia semper collocant. *In vitis PP.*

HÆC est enim de qua Dauid in Psalmis gaudet, ob quam Domino benedicit, quam admiratur, in qua sperat. Psal. 30. Exultabo, inquit, & lætabor in misericordia tua. Quoniã respexisti humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manibus inimici. Et Psalm. 102. in alio Psalmo: Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in Ibidem. misericordia & miserationibus. Et paulò pòst: Misericors & miserator Dominus, longaniminis & multum misericors. Non in perpetuum irasceretur, neque inæternum comminabitur. Non secũdùm peccata nostra fecit nobis, neq; secundùm iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundùm altitudinem cœli à terra, corroborauit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente, lõgè fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorũ, misertus est Dominus Psalm. 144. super timentes se. Et rursum in alio Psalmo: Miserator & misericors Dominus, patiens & multũ misericors. Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia o- Ibidem. pera eius. Et iterũ: Alleuat Dominus omnes qui corruũt, Psalm. 145. & erigit omnes elisos. Oculi omnium in te sperant Domine: & tu das escam illorum in tempore opportuno.

Aperis

Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Et rursum idem alibi: Dominus, inquit, soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos, Dominus erigit elisos. *Psalm.129.*
Et item alibi: Si iniquitates obseruaueris, Domine: Domine, quis sustinebit? Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te, Domine. Sustinuit anima mea in verbo eius, sperauit anima mea in Domino. A custodia matutina vsque ad noctem, speret Israël in Domino. Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redéptio. Et ipse redimet Israël ex omnibus iniquitatibus eius. Philo etiam sapientiæ spiritu plenus: Misereris omnium, inquit, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam. *Sapien.11.* Diligis enim omnia quæ sunt, & nihil eorum odisti quę fecisti. Et paulò pòst: Parcis autem omnibus, quoniã tua sunt, Domine, qui amas animas. *Ibidem.* Et per IsaiamDominus ipse ad populum fidelem ait: Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? *Isaiæ.29.* Etsi illa oblita fuerit, egò non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te, muri tui coram oculis meis semper. Et per Iezechielem: Nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus: reuertimini, & viuite. *Iezech.11.* Item in Euangelio: Nõ veni, inquit, vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. Et item: Non est volũtas ante Patrem vestrum qui in cœlis est, vt pereat vnus de pusillis istis. *Lucæ 5.* *Matth.13.* Venit, inquit, filius hominis quærere & saluũ facere quod perierat. *Lucæ 19.* Et alibi de se testatur, & ait: Ego sum Pastor bonus. Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis. Hinc Apostolus Paulus: Si Deus pro nobis, inquit, quis cõtra nos? *Iohan.10.* Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illũ. *Rom.8.* Hinc idẽ alibi Patrẽ misericordiarum & Deum totius consolationis eum appellat. Et rursum alio loco dicit: Cùm autem benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundùm suam misericordiam saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritussancti, quẽ effudit in nos abundè *2.Cor.1.* *Titum 3.*

per Iesum Christum Saluatorem nostrũ, vt iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundùm spem vitæ æternæ. Has tantas ac tales Domini nostri erga nos miserationes si quis rectè secum reputet, nemo grauius delinquit, quàm qui post delictum à spe impetrandæ veniæ decidit, & plus se peccasse, quàm quod à Deo dimitti possit, existimat: tanquam si vllum sit tam magnum peccatum, tam immane crimen, quod non condonare possit, & velit, & soleat Deus pœnitenti.

LIBER TERTIVS.

De Charitate erga Deum.

Caput I.

CHARITAS quoniam & tertia in ordine harũ, de quibus modò diximus, ab Apostolo ponitur, & de tribus maior ipsa prędicatur; ideo satis congruum arbitror, vt tertij nũc voluminis principiũ teneat, & quasi in arce collocata consistat. Quæ virtus cùm talis sit, vt sine ea cæteræ nihil sint: neminẽ ignorare volumus, de ipsa simul tractari, vbicunque de aliqua à nobis tractetur. Quædam tamen, quæ illi magis propria censui, conabor hoc loco referre, & Sanctorum exemplis (primò quatenus Deus diligendus sit, deinde proximus, postremò inimicus) digerendo explicare.

DEVM toto corde, tota anima, totis viribus iubemur diligere. Quod vtique ita fit, vt sola erga eum dilectio omnes alias superet dilectiones. Super omnia enim amandus est autor ipse omnium atque conseruator. Nulla res vnquam cordi nostro sic inhęrere debet, vt eius causa ille, qui est causa omniũ, minus honoretur, minus colatur. Despiciantur

ciantur opes, deserantur parentes, repudietur vxor, abijciantur liberi, perferantur supplicia, vita ista effundatur, nihil denique vel non agendum, vel non sustinendum putetur, quod ab homine agi sustinerique possit, dummodo soli pareatur Deo, soli semper deseruiatur.

ABRAAE vnicus filius erat Isaac, & cùm vnicè illum amaret, manib9 proprijs mactare voluit, vt obediret Deo. Pluris fecit mandatum Dei, quàm vnici vitam, neque se crudelem esse, si sanguinem filij effudisset, existimauit, sed pientissimum, si (eo effuso) iussioni paruisset diuinæ. Promissionem acceperat de Isaac, dicente Domino: Dabo tibi filium cui benedicturus sum, eritque in nationes, & Reges populorum orientur ex eo. Et tamen de quo tanta sibi promittebantur, mox eundem impuberem adhuc iubetur immolare. Cuius hic non titubasset fides, quis non dubitasset, ne illo sublato irritum fiat oraculum? At verò Abraam & pollicenti credidit, & iubenti obediuit, & certissimo tandem euentu quod promissum fuerat accepit. *Genes. 22.* *Abraam.* *Genes. 22.* *Genes. 17.*

HELI Sacerdos nimia in filios indulgẽtia malè agentes remissè molliterque corripiens, Deum offenderat, & tamen cùm illos tam tenera amplexaretur pietate, à Philisthijm interfectos audiens, satis æquo animo tulit. Postquam autem & Arcam Domini simul captam fuisse intellexit, impatiens doloris, de sede corruit. Et quia nonagenarius iã erat, eo lapsu collisus expirauit, ostendẽs quantò sibi grauius erat præsentia Domini, quam arca exhibebat, quàm liberis (quamuis charissimis) orbari. 1. *Reg.* 4. *Heli Sacerdos* *1. Reg 4.*

QVANTVM de Arcæ amissione doluit Heli, tantum de eius reductione à Philistinis restitutę lætatus est Dauid. Nam cùm Rex esset, & rerũ gestarũ gloria omnibus qui in Iudæa regnauerant præferretur, non erubuit, dum Arca à Leuitis portatur, omni regię dignitatis ornatu deposito, & ephod lineo sumpto, pedester incedere, saltare, ludere, & quasi vnus è plebe iocũditatis gesticulationibus vti, donec illa in vrbẽ inuecta, sub tabernaculo, quod ipse tetẽderat, *Dauid Rex.* *2. Reg. 6.*

venerabiliter collocaretur. Ex quanta autem in Deum pietate, quantóque amore ea Regis exultatio proueniret, Michol vxoris suæ pœna testatur, quæ quoniam scurrilis leuitatis illum arguerat, Deo vlciscente perpetuæ sterilitatis damnum tulit. 2. *Reg*. 6.

Dauid. *1. Reg. 7.*

IDEM posthæc anxiè secum queri cœpit, se in ædibus habitare cedrinis, Arcam verò Testamenti Dei manere sub pellibus, quibus tabernaculum tectum erat. Hinc iam in animum inducens, constituere Templum Domino, sacrisq; illius magis decenter reponendis dedicare, Regiam cessisset, nisi multò magnificentius habitaculum ijs quàm sibi faciendum decreuisset, & quidem tale, quale deinde à filio suo Salomone legimus ædificatum, cuius opulentiæ amplitudinisq; gloria, apud posteros vix fidem inuenisset, si eam humanæ tantùm, non etiam diuinæ Scripturæ monuméta retulissent. Sed mirétur alij opus, nos animi Deo deuoti affectũ pensemus, qui mea quidem sentétia maior in Dauid, quàm in Salomone fuit. Multa quippe postea populo populiq; Principibus indulsit Dominus, & propter seruum suum Dauid, ea se indulsisse protestatus est. Vt quia ipse Deum plus cæteris dilexerat, plus etiã à Deo dilectus nosceretur. Quòd autem Salomon potius quàm ille, vt Templum Domino construere electus sit, non tam meritũ, quàm mysterium fuisse constat. 1. *Reg*. 7.

Tres pueri.

PERFECTÆ charitatis cultum & in pueris illis in Babylonem abductis viguisse, quis negauerit? quando captiuitatis necessitatem, in qua erant, superare potuerũt, nunquam Religionis suæ obseruationem deserentes. Leguminibus & frigida aqua nutriri, quàm dapibus regijs, ne cibo lege vetito incestarentur, maluére. Statuamq; auream adorare iussi, mori præoptarunt, quàm fidem præuaricari. Hinc in fornacem septuplo quàm solitum erat accensam, missos flamma non adussit. Illæsi inter igneos globos, laudes Deo concinebant, & idem ardor, qui illis intra fornacem ignouit, raptim exhalans eos qui foris aderant, regis ministros corripuit atque consumpsit. Motus tanto mira-

Daniel 1.

miraculo rex,non iam statuam à se erectam,sed Deũ Israël adorandum,edicto iussit.Sic constans ac vera pietas,captiuos rege ipso,à quo capti fuerant, fortiores reddidit,& in igne positos periculi expertes fecit, parcẽte illis incendio, & in suos sęuiente autores,quos peremit. *Daniel.*1.

ELEAZARVS Scriba, Antiocho Epiphane fideles persequente, vt suillam carnem gustaret, compelli (quoniam illegitimum erat) nullo modo potuit, sed neque pro illa suppositam aliã,qua vesci licebat, vt sumeret exorari, volentibus amicis ea simulatione ipsum subtrahere neci, vtq; cæteris constantis animi, perpetuæq; in Deum obseruantiæ exemplum fieret, extrema pati maluit,quàm quicquam prophani aut agere, aut omnino egisse videri. Itaq; corpus carnifici crudelibus pœnis cõficiendum tradidit, vt spiritum absque labe commissi pariter suspectiq; sceleris conseruatum Deo offerret. 2.*Machab.*6. *Eleazarus. 2.Mach.6.*

MACHABÆI quoque septem fratres, neque ingentibus regis promissis corrupti sunt, neque minis territi: ad perferenda fortiter supplicia mater hortatrix aderat, & magis ipsa animo torquebatur, verens ne tormentis victi contra Dei legem aliquid agere inclinarentur. Sed & illi feliciter consumpti, plus Deum quàm semet diligendum documento fuere: & mater,sic amando filios,vt eos quocunq; mortis genere affici mallet, quàm peccare, Ac ne in se quàm in liberos indulgentiorem fuisse putes, quos ad necem præmiserat,cõtinuò sequi voluit, Et id quidẽ tantò lubentius, quantò iam de eorum erga Deum fide magis fuit secura. Non supplicia reputabat, sed an Deum amarẽt gloriosam experientiam, multáque charitate ardens,probari tam se quàm filios pœnis acerbioribus gestiebat. O dignam talibus filijs parentem! O dignos tali parente filios! Vtriq; pari animi cõstantia ostenderunt, quàm omni morte fortior esset sola Dei dilectio, 2, *Machab.*7. *Machabæi fratres. 2.Mach.7.*

HIC est ignis ille, quem Dominus noster Iesus venit mittere in terram,& quid volo, inquit, nisi vt ardeat? Videamus ergo qualiter in illis arserit, qui ipsum Iesum Dei *Apostoli.*

Filium esse, certa atque indubitata fide credidère. Simon

Petrus. Lucæ 5. Petrus in illius amorem semper propensissimus, cùm totius noctis piscationem casso labore peregisset, ipso tandem in nauiculam suscepto ac iubente, laxauit rete, & tantam vim piscium traxit, vt attonitus indignum se talis Domini præsentia iudicaret: Et genibus simul prouolutus diceret: Exi à me, Domine, quia homo peccator sum. Profectò qui sic humiliabatur, iam diligere cœperat. Hinc & subleuari meruit, ne timeret, quòd deinde non pisces, sed homines esset capturus. Quibus verbis ita allectus est, vt quem modò exire à se volebat, mox exeuntem sequi maturaret, & quidem relictis omnibus, vt iam palam esset, nihil se præter Christum appetere, nihil habere velle. *Luc. 5.*

Idem. ITERVM cùm nauigantes Discipuli Dominum super mare gradienté conspexissent, & an ipse esset ambigerent: Petrus reliquis feruétior: Domine, inquit, si tu es, iube me venire super aquas: non ambulare super aquas petijt, sed venire, quàmprimùm amplecti illum, nõ miracula facere, cupiens. Nauis velo remoque satis properè obuiam agebatur, sed amantis cupiditate tardior erat. Annuente Domino, succinctus prosilijt, super vndas cucurrit, mox crebrescentibus ventis, commotoque mari pauefactus, dubitauit, & cùm ob hanc animi hesitationem mergi cœpisset, clamasse dicitur: Domine, saluum me fac. Arguitur itaque quia timuit, sed saluatur, quia eius ope etiam saluari posse credidit, cuius virtute super mare incessit. Vt dubitaret, fragilitas compulit: vt inuocaret, fides iussit; vt periculum euaderet, charitas impetrauit. *Iohan. 21.*

Iohan. 21.

Idem. Iohan. 6. IDEM cùm quibusdam ex Discipulis durus ille sermo Domini videretur: Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & sanguinem eius biberitis, non habebitis vitam in vobis: ideoque post sensum suum abeuntes ab ipso desciuissent, reliquos duodecim interrogante Domino, an & ipsi abire vellent, pro omnibus respondit: Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus & cognouimus, quia tu es Christus filius Dei. Sic considerabat

rabat etiam tum Petrus Dominũ, vt nihil eum ſine ratione dicere, nihil facere arbitraretur: ſic eidem adhæſerat, vt ſi etiam reliqui omnes dilapſi fuiſſent, ipſe ſolus non receſſiſſet. Cæterùm & ſe, & illos non modò nuſquam receſſuros, verumetiam minimè dubios eſſe, quin ipſe Filius Dei ſit, affirmat, vt ſcilicet diſcas, Neminem poſſe perfectè diligere, qui non plenè crediderit. *Iohan.6.*

POSTHÆC prædicente Dño ea quæ propediẽ Ieroſolymis paſſurus eſſet, ait: Abſit à te Dñe, non erit tibi hoc. Vide quali amoris ardore flagrabat: quẽ in omnibus veriſſimũ eſſe nequaquã dubitat, ab eodẽ id ſolùm patientèr audire nõ poterat, quod ipſi valde indecẽs & abominabile eſſe, nondũ myſterium intelligens, exiſtimabat. Abſit à te, Dñe, imprudẽter optat: ſed error hic ex affectu pуenit charitatis. Increpatur ergò vt ab errore reſipiſcat, nõ vt à charitate diſcedat, imò vt correctus perfectius diligat. *Mat.16* *Idem. Matth.16. Marc.8.*

INDE & in monte, cùm reliqui fulgentis Domini ſplendore ſtupefacti mutire nõ auderent, primus prorupit in vocem: Domine, bonũ eſt nos hìc eſſe. Non attendebat loci ſolitudinẽ, non deſerti incommoditatem, nõ rupium aſperitatem, ibi ſibi optimũ eſſe cenſuit, vbicunq; cum illo vnà eſſe contigiſſet. Si vis, faciamus hìc tria tabernacula, tibi vnum, Moyſi vnum, & Heliæ vnum. Cur etiam ſibi vnum non popoſcit? quia eodem cum Ieſu contubernio vti, & nullo prorſus interſepto ab eo ſeiungi velle, conſilium erat. Semper oculis illum coram intueri cupiebat, quem ſemel animo complexus fuerat. *Matth.17. Marc.9.* *Idem. Matth.17. Marc. 9.*

TVNC quoq; ſeparari ab eo pertimuit, cùm ille Diſcipulorum pedes loturus ſibi obnixè renitenti minaretur ac diceret: Niſi lauero te, non habebis partem mecum. Hoc vt audiuit, protinus ſe totum eius exponens voluntati reſpondit: Domine, non tantùm pedes, ſed & manus & caput. Modò dixerat, non lauabis mihi pedes in æternũ, & tam citò mutauit ſententiã, quàm citò illã Domino minus placere intellexit. Vtrobique tamen ſummi amoris argumentum, cùm & reuerentiam præ ſe tulerit renuendo, *Idem. Iohan.13.*

& permittendo obsequij solicitudinem, virtus ne quam ob causam consuetudine eius, qua sibi nihil dulcius, neque suauius erat, carere cogeretur. *Iohan.13.*

Idem. Iohan.13. QVID illud; cùm audisset quòd vnus ex Discipulis conspiraturus esset aduersus Dominum suum, & à Iohāne quæreret, quis ille esset? quo eum animo quæsisse credere-remus? nonne in ipsum protinus irruendi, ipsum membratim discerpendi, & in frusta concidendi, laniandique, si cognouisset? quandoquidem nec armatorum cohortem timuit, vnum ex illis gladio feriens, dum pro Domino, cui iam manus iniecerant, furibundus contempto vitæ periculo decertat, plures inuasurus, nisi Dominus inhibuisset.

Matth.26. Tunc gladium vaginæ reddidit, cum is, cui etiam ligato parendum erat, iussit.

Idem. Iohan 29. ILLVD etiam obiter consideremus, quantæ pietatis quantæque teneritudinis fuit, cùm Dominum audisset dicentem: Quo ego vado, vos non potestis venire; solus percontatur & interrogat: Domine, quò vadis? & quare non possum te modò sequi? animam meam pro te ponā. Omnia quidē præsumere cogebat amor; sed imbecillitas non omnia potuit præstare. Iam ad supplicium raptum à longè sequitur, nec in atrium ingredi audet, sed foris ante ostiū præstolatur, & ab alijs introductus accedit ad ignē, quoniam surrepente formidine frigescebat charitas. Denique interrogatus, se nosse illū negat, pro quo pauloantè ne vitæ quidem suæ parsurū, si res ita postulasset, dixerat. Cessit tunc sanè timori amor, vt pateret quanta esset humana fragilitas, vbi auxilium subtrahitur diuinum. Sed & si cessit, non tamen recessit. Rursum se ille colligens, cùm in ipsum respexisset Iesus, vsqueadeò timuisse doluit, vt dolore mors leuior fuisset. Haud igitur minoris dilectionis testimonium præbuit viuus dum crimen luget, quàm præbuisset mortuus, si Dominum omnino non negasset. Proinde etiam post reatum, his quoq; qui nihil tale commiserant, præferri meruit, omnium Princeps constitutus quia omnibus plus dilexit. *Iohan.21.*

PER-

PERSEQVAMVR & illa intimi amoris signa, quæ post Resurrectionem Saluatoris in eo apparuisse Euangelica veritas docet. Cùm igitur singulari cultu atque obseruantia Dominum vsque ad Crucem prosecutus fuisset, mortuum quoque ac sepultum quærere non cessauit. Cucurrit vnà cum Iohanne ad monumentum, vt citius cæteris videret illum, quem cæteris ardentius amabat. Præcurrit quidem Iohannes, sed antè introiuit in monumentum Petrus, corpore tardior, sed amore aliquantò feruentior. *Iohan.20.* *Idem.* *Iohan.20.*

ITA & cùm piscationem facerent, Dominum ipsos de litore alloquentem, prior agnouit Iohannes, sed ad eum prior venit Petrus. Sic quippe traditum est: Simon Petrus cùm audisset, quia Dominus est, tunica succinxit se (erat nudus) & misit se in mare; alij autem Discipuli nauigio venerunt, non enim longè erant à terra. Non patitur moras charitas, tametsi prope litus erant, haudquaquam distulit Petrus, quin ipsum nauiculæ cursum suo præueniret, dum adDominũ properat. Non petijt nunc vt super aquas ambularet, quia & id petere tardatio videbatur; & cum miraculo velle agere aliquid, quod sine eo perfici potest, Deum tentare est. Itaque vado, quò volebat, peruenit, reliqui deinde applicuere. Tum demum iubente Domino afferri de piscibus quos ceperant, primus ascendisse dicitur, & traxisse rete in terram magnis piscibus plenũ. Qui enim impensius amat, solicitius paret. Magnisq; affluit virtutibus, qui perfectè eum colit. Et cùm tãti essent, inquit, non est scissum rete. Non enim rumpi nexus possunt, quos verus innodauit amor, neque virtutum aceruus dissipari poterit, si in sinum congestus fuerit charitatis. *Iohan.21.* *Idem.* *Iohan.21.*

ILLVM ergo Dominus, cui plus inesse erga se pietatis nouerat, dignum iudicauit, quem ad Ecclesię gubernacula sedere faceret. Ter interrogato, & ter respondenti quòd ipsum amaret, oues suas vltrò committit. Quòd autem tertiò interrogatus Petrus cõtristatur, iam ne quid vt antè imprudenter temereque præsumpserit dubitat, & idcirco *Ibidem.*

consideratius respondet: Domine, tu nosti omnia, tu scis quia amo te. Aliâs multum pollicitus, tam nihil præstitit, vt etiam veritaté abnegaret: modò nihil promittere ausus tantum exhibuit, vt post persecutiones, verbera, carceré, catenas quæ pertulit, etiā crucifigi pro nomine illius non recusarit. Hinc apparet, nihil eo esse imbecillius, qui in se cōfidit: neq; fortius, qui in Deo. In Deo cōfidens, Neronē contempsit, qui in se confidens, expauerat ancillam. *Ibidē.*

Paulus Apostolus. Actor.11.

De Paulo quoq; Apostolo in Actis legimus, cùm esset Tyri, ab Agabo Propheta, & à Spiritusancto fuisse prædictum, quòd vincula tribulationesq; passurus Ierosolymis esset: ipse tamen eodem spiritu confirmatus, illò proficisci nequaquā dubitauit, nihil supplicia veritus, dum prædicat Iesum. Lugentibus Discipulis, & magistrum indulgentissimum pariter ac doctissimum à proposito deterrentibus: Quid facitis, inquit, flentes & affligentes cor meum? Ego autem non solùm alligari, sed & mori in Ierusalem paratus sum propter nomen Domini Iesu. Iuit, in insidias incidit, comprehenditur, ligatur, cæditur, torquetur. Et tamen cùm ei fandi copiā fecissent, tortores suos in viam salutis dirigere moliebatur, nō pro se solicitus, vt vel sic acceptus dimitteretur, sed pro illis, ne errantes in æternum perirēt, pro iniuria referens beneficium, pro malo bonum. Non enim languescit odium sustinens charitas, sed accenditur, si vera fuerit. *Actor.21.*

Rom.8.

Hinc idem ad Romanos à Corintho scribens, clamat: Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die, & æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neq; Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.

Psal.43.

Hinc

HINC etiam à Roma ad Philippenses scribēs: In omni fiducia, inquit, sicut semper & nunc magnificabitur Christus in corpore meo, siue per vitam, siue per mortem. Mihi enim viuere Christus est, & mori lucrum. Et rursum: Quę mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. Veruntamē existimo omnia detrimentū esse, propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei, propter quē omnia detrimentū feci, & arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam, vt & inueniar in illo, non habēs meam iustitiam quæ ex Lege est, sed illam quæ ex fide est, Christi Iesu. Ad hæc & Corinthios hortatur, dicens: Siue manducatis, siue bibitis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Et de ijs qui Deum amant, ad Rom. ait: Scimus quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ijs qui secundùm propositum vocati sunt sancti. Et de ijs, qui negligunt, ad Corinthios: Si quis non amat Dominū nostrum Iesum Christū, sit anathema maranatha, quod Syrum esse aiunt, & sonare, Dominus venit: vt sit sensus: Eum in aduentu Iudicis, à fidelium consortio separandum, qui à Christi charitate inuentus fuerat alienus.

Idem. Philip. 1. 1. Cor. 10. Rom. 8. 1. Cor. 16.

CHARITATEM autem Dei habet, quisquis ea quæ ab illo præcepta sunt, ante omnia exequi studet. Iohannes Apostolus: Hæc est charitas Dei, inquit, vt mandata eius custodiamus, ac ne quid excuses, subiungit: Et mādata eius grauia nō sunt. Idem alibi: Et hæc est charitas, vt ambulemus secundùm mādata eius. Ipse quoq; Dominus in Euāgelio: Si diligitis me, inquit, mandata mea seruate. Et iterū. Qui habet mādata mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me: qui autem diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Et rursum: Si quis diligit me, sermonem meū seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.

1. Iohan. 5. 2. Iohan. 1. Iohan. 14.

QVANTA verò, vel quàm necessaria sit charitatis virtus, Paulus plenissimè declarat illa Epistola, quam primam ad Corinthios scribit, affirmans vni charitati omnes inesse virtutes, & omnes prorsus virtutes nihil esse, si hæc

si hæc vna defuerit. Cuius quidem sententiæ verba, quoniam non solùm discenda, sed etiam ediscenda sunt, operæpretium erit hic apponere.

1. Cor. 13. Si linguis hominũ, inquit, loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero Prophetiam, & nouerim mysteria omnia & omnem sciẽtiam: Et si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam: charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meũ ita vt ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, cõgaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas nunquam excidit, siue Prophetiæ euacuabuntur, siue linguæ cessabunt, siue scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cùm autem venerit quod perfectũ est, euacuabitur quod ex parte est. Cùm essem paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus. Quando autem factus sum vir, euacuaui quæ erant paruuli. Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. Nunc autem manent, fides, spes, charitas, tria hæc. Maior autem horum est charitas.

HÆC charitas Sanctos tuos, Domine, nõ modò diuitiarum, dignitatumque secularium atque honorũ, verùm etiam vitæ lucis huius contemptores fecit. Nullis Tyrannorum minis suppliciјsve absterreri potuerunt, ne nomen vbique palam prædicarent atque extollerent. Petrus, Apostoli. Andreas, Philippus crucifigi non recusarunt. Iacobus & Paulus capite truncari. Iacobus alter de pinna Templi deijci, & fullonis fuste mactari. Iohannes in bullientis olei dolium nudus demitti. Thomas & Matthæus lanceis confodi,

fodi. Stephanus lapidibus obrui. Matthias securi percuti. Simon & Iudas irruenti sacrilegorum impetu elidi atque obteri. Reliqui omnes Discipuli diuersis tormentorum generibus absumi ac perimi. Quid post illos de tot millibus Martyrum dicam? Dulcia illis tormenta erãt, per quæ ad te ascendere, tecum iungi properabant. Nihil illis formidini, nihil timori esse poterat, quoniã perfecta charitas foras mittit timorem. Vehementiores pœnas expetierũt, vt maioris erga te amoris testimoniũ redderent. Sed nulla tam vehemẽs à persecutoribus excogitari potuit, vt æquaret patientium affectum: grauiora tolerare parati erant, quàm nouerat inferre rabies inimici in ipsos debacchãtis. *Martyres.*

SED ne fœminarum in Deum pietatem omnino prætermisisse videamur, vnius exemplo contenti erimus, pietatem deinceps proximis debitam prosecuturi. Maria Magdalena mundi dilectione in dilectionẽ Domini commutata, soli illi placere cupiens, venit in domum Pharisæi vbi ipse recubuerat, humiq; prostrata pedes eius osculari cœpit, lachrymis rigare, capillo tergere, vnguentis perfundere: & quoniam charitas operit multitudinem peccatorum, cõtinuò de illa dictum est: Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. *Luc.7.* *Fœminæ.* *Maria Magdalena.* *Lucæ 7.* *1.Pet.4.*

ITERVM in domo Simonis leprosi eiusdem Domini caput vnxisse refertur vnguẽto pretioso. Impetrata quippe delictorum venia altius promouetur, & quæ pedes vnxerat, iam digna fit quę vngat & caput. Sic paulatim progrediendo, ab infimis ad summa vsque peruenitur. *Eadem.* *Matth.26.* *Marc. 14.*

IMMENSI amoris indicium & illud fuit, cùm Martha soror eius Dominum accipiens hospitio, parandi conuiuij cura distringeretur, illa audiendi verbi dulcedine delinita, nullis eisdem germanæ compellationibus auelli potuit, vt ab eo parumper secedens ipsam in ministrãdo iuuare vellet. Ideoque optimam partem elegisse dicitur, quæ non auferetur ab ea. Charitas enim nunquam excidit. *Luc.10.* *Eadem.* *Lucæ 10.* *1.Cor.13.*

SED vt alia omittam, quis dignè explicare, nedum laudare queat, iam sepulto Domino animi eius solicitudinem, *Eadem.* *Iohan.20.*

nem, assiduumq; angorem? Comparauit aromata, ante lucem ad monumentum venit, & non inuento corpore recurrit ad Discipulos: Tulerunt, inquit, Dominum de monumento, & nescimus vbi posuerunt eum. Rursum reuertitur, identidemque super vacuum sepulchrum inclinata prospectat, perquirit, plorat: recedũt Discipuli, permanet illa. Qua perseuerantia atque inquietudine tandem obtinuit, vt Domini à morte resurgentis gloriã prima videret, prima crederet, prima cæteris nuntiaret. *Iohan.20.*

De Charitate erga proximum.
Caput II.

QVONIAM verò neq; Deum diligere probatur, quisquis non dilexerit proximum suum: discamus Sanctorum exemplis, ipsi quoque proximi. i. omnes homines (omnium enim vnus pater est Deus) quali amore quantoque animi affectu prosequendi sint.

Ionathas. *1.Reg.18.19. et 20.*

IONATHÆ erga Dauid amicitiam, non imminuit Saulis patris indignatio, sed auxit. Pater sæpe vitæ Dauid insidiatus est, semper filius detexit insidias patris, frequenter iratum placauit, & à persecutione amici auertit. Cumq; die festo Neomeniæ in celebri conuiuio requireretur, excusauit eius absentiam, & patris odium in illum concitatum in se penè excepit, lancea ab eo petitus, sed à Deo protectus. Exurgens ergo ne gustatis quidem solennibus epulis, latebras adijt Dauid, eumq; monuit, vt fuga sibi saluté quæreret. Deniq; (vt Scriptura testatur) diligebat Ionathas Dauid sicut animam suam, intantum de salute eius solicitus, vt potius patré regem sibi infensum sustineret, quàm illum desereret. Documentum est, nõ oportere parentum aliorumve diffidijs aut insultationibus nos moueri, vt ab officio discedamus quod proximis debemus. Scriptum enim est: Noli fieri pro amico inimicus proximo.

Eccl.5. *Dauid.*

DAVID regis erga populum charitas, cùm in multis, tùm in eo præcipue apparuit, quòd postquã ob illegitimã simul & arrogãtem plebium enumerationem puniendus,

ex tri-

ex tribus malis vnum optare cogeretur: neque famem in terram suam, neque cædem suorũ ab inimicis inferendam elegerit; cùm sibi & frumenti satis suppetere posset, vt Regi, & multorũ armis tectus, necem minus ipse timere, elegit autem communẽ tam sibi, quàm reliquis omnibus metum, pestilentiam, imò quam in se potius qui deliquerat, quàm in alijs desæuituram speraret. At vbi vidit, se prætermisso, populũ vastari cædique, Angelo percutiente, exclamat: Ego sum qui peccaui, ego iniquè egi; isti qui oues sunt, quid fecerunt? Vertatur, obsecro, manus tua contra me, & contra domum patris mei. Qua pietate diuinam placauit iram, sibiq; & ijs qui superfuerant veniam impetrauit, tam iustus in pœna eligenda, quàm promptus in perferenda. Sed cùm neque populus à culpa credatur alienus, ipse corporis, ille animi dolorem passus est, minus doliturus, si soli pati contigisset. 2. *Reg*. 24. 2. *Reg*. 24. 1. *Paral*. 21.

ABDIAS Iezabele impia Prophetas interficiente, centum ex eis speluncis abditos pauisse dicitur. Non pepercit impensæ tot homines pascendo, & magnum vitæ suæ adijt discrimen eos occultando, quibuscum sibi vnà moriendum esse non dubitaret, si deprehensi fuissent. Quamobrem & ipse diuinatione donatus, quarto loco censetur in catalogo duodecim Prophetarum. Qui enim Prophetam accipit in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. 3. *Reg*. 18. *Abdias*. 3. *Reg*. 18. *Matth*. 10.

TOBIÆ charitatem Babylonica captiuitas probatiorem fecit. Quippe in eadem necessitate cõstitutis quoquo modo potuit, opitulari non cessauit, nũc verbis consolando, nunc rebus iuuando, & eos qui ab impijs hominibus cædebantur, sepeliendo. Hinc cùm & ipse regis Sennacherib iussu necandus perquireretur, Deo fauente vnà cum suis periculum effugit. Postea rege filiorum manu interempto reuersus, omnia quæ sibi sublata fuerant recuperauit: ne benefaciendi materia deesset, cui non deerat animus. Pius ergo in medio inimicorum seruari meruit: crudelis autem nec inter filios tutus fuit. *Tob*. 1. *Tobias*. *Tobiæ* 1.

Iob *Iob.4.* Et Beati Iob pietatis opera percẽsentur, dum ad eum, dicitur: Ecce docuisti multos, & manus lassas roborasti, vacillantes confirmauerunt sermones tui, & genua trementia confortasti. Cur ergo post hæc ærumnis cõcutitur, calamitatibus premitur, ad extremam redigitur miseriã? Cur? nisi, vt aurum igne probatur, sic is qui prosperis in rebus semper continentissimus fuerat, etiam in aduersis eiusdem integritatis esse noscatur? Post probationem à malis liberatus, duplicia recipit, temporale vtique & æternum bonum, ne ignores multò maximam esse pietatis mercedem. *Iob.4.*

Abdemelech. *Ierem.38.* Abdemelech Æthiops Eunuchus Sedechiæ regis seruus, Ieremiam ab ijs, qui vera audire non poterant, in cœnoso lacu ignominiosè deiectum miseratus, cùm regem pro illo exorasset, solus eduxit. Inde qui Prophetam malè habuerant, in hostium potestatem deuenerunt, è quibus alij interfecti, alij in Babylonem captiui ducti sunt. *Ibid.39.* Ad ipsum autem Abdemelech per Prophetam dicitur: Liberabo te in die illa, ait Dominus, & nõ traderis in manus virorum, quos tu formidas. Sed eruens liberabo te, & gladio nõ cades, sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus. O grande charitatis meritum. Capitur, quatitur, vastatur, funditus euertitur Ierusalem, & inter tot gladios furentium inimicorum is, qui proximum ab iniuria liberauerat, diuina virtute protectus liber expersque periculi fuit. *Ierem.38. & 39.*

Christus. Mvlta quidem id genus exempla de veteri Testamento adduci in medium possent, nisi plura noui modò sese ingererent referenda. Iam primùm Christi erga nos charitas effecit, vt nisi proximos nostros dilexerimus, non iniusti solùm, sed etiam ingrati simus. Si enim Dei Filius pro hominibus homo factus est, si formam serui accepit, si mori voluit: quanta ingratitudo est, nos tantillum gratiæ illi referre nolle, vt eos diligamus quos ipse sic amauit? Profectò indignus est beneficio Redemptoris, qui communis Redemptionis aspernatur cõsortem, & inter feras beluas

beluas computandus, dum ita exuit humanitatem, vt hominem contemnat, quem iuuare conditio, genus, natura, Deus hortantur. Ne malos quidem odisse debemus, sed modis quibus cōmodius fieri potest, vt corrigātur, curare.

IOHANNES Apostolus, cùm iuuenem, quem baptizatum peregrè proficiscens, Episcopi cuiusdam fidei commiserat custodiendum, discessisse atque in solitudine cum multis latrocinia exercere audisset, vehementi dolore affectus est, incusauitque Episcopi negligentiam in eiusmodi deposito seruando, nec cunctatus conscenso equo ad grassatorum latibula abijt solus, periculi immemor, dum perditam ouem vestigat inter lupos. Eo viso, iuuenis cōmissi conscientia verecundatus, fugere cœpit, Iohānes insequi, consecutusque eum, blanditijs, promissisque allicit, & ad spem veniæ animat, se pro illo rationem redditurū, modò pœnitere, ac secum redire ne detrectaret. Itaque reuersum sic instituit, vt lucraretur Christo. Nobis documento est, nulli labori parcendum, vt proximum perniciosis vitæ erroribus implicatum expediamus ad salutem. Alioquin contempsisse arguemur, quem sicut nosipsos diligere iussi fuimus. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 3. c. 17.* *Iohannes Apost.*

HOC loco non omittendæ videntur Sancti huius de odio charitateq; sententiæ, quò accuratius, enixiusq; hanc sequamur, illud euitemus. Qui dicit, inquit, se in luce esse, *1. Iohan. 2.* & fratrem suum odit, in tenebris est vsque adhuc. Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & scandalum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò eat, quia tenebrę occæcauerūt oculos eius. Nos scimus, quoniam translati sumus *1. Iohan. 3.* de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis, quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animā suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum

necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filioli mei, nō diligamus verbo neque lingua, sed opere & veritate. Charissimi, diligamus nos inuicem, quia charitas ex Deo est. Et omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum. Qui non diligit, non nouit Deum, quoniam Deus charitas est. Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere? Et hoc mandatū habemus à Deo, vt qui diligit Deū, diligat & fratrem suum.

1. Iohan. 4.

PAVLVS quoque Apostolus, qualem erga proximos charitatem haberet, ostendit ad Rom. dicens: Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis. Et ad Corinth. In cordibus nostris estis, ad commoriendum & ad conuiuendum. Et ad Philip. Testis mihi est Deus, quomodo cupiam omnes vos esse in visceribus Iesu Christi. Et ad Thessal. Facti sumus paruuli in medio vestrûm: tanquam si nutrix foueat filios suos, ita desiderantes vos cupidè, volebamus tradere vobis, non solùm Euangelium Dei, sed etiam animas nostras, quoniam charissimi nobis facti estis. Rursum ad Corinthios: Cùm liber essem, inquit, ex omnibus, omnium me seruum feci, vt plures lucrifacerem, & factus sum Iudæis tanquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer, ijs qui sub Lege sunt, quasi sub Lege essem, cùm ipse non essem sub Lege, vt eos qui sub Lege erant lucrifacerem. Omnibus omnia factus, vt omnes facerem saluos. Idem denique ait: Ego per omnia omnibus placeo, non quærens quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant.

Paulus Apostolus. Rom. 9. 2. Cor. 7. Philip. 1. 1. Thess. 2. 1. Cor. 9. Ibid. 10.

PRÆTEREA charitatis proximi præcepta nobis insinuans: Qui diligit proximum, inquit, Legem impleuit. Nam non adulterabis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces, & si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur: Diliges proximum

Rom. 13.

mum tuum sicut teipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio. Rursum alibi: Omnis enim lex in vno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Quòd si inuicem mordetis & comeditis, videte ne inuicem consumamini. Alibi quoque ait: Estote imitatores Dei sicut filij charissimi. Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo, in odorem suauitatis. Iterum alibi: Mementote, inquit, vinctorum tanquam simul vincti, & laborantium tanquam & ipsi in corpore morantes. Atq; alibi breuiter omnia comprehendens, ait: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. *Galat. 5.* *Ephes. 5.* *Hebr. 13.* *Galat. 6.*

APOSTOLORVM postremò omnium, & eorum qui illos secuti sunt, vnũ hoc charitatis propositũ fuit, neq; rerum præsentium, neque quietis, neque vitæ mortalis vllam habere rationem, dum consulitur spiritali saluti proximorũ. *Apostoli & eorum sectatores.*

SERAPION Abbas oppidum quoddam infidelium ingressus, cùm publicè prædicantem in medio pellerent, venundare sese illis cœpit in seruum, vt saltem cum dominis priuatim colloquendi potestatem haberet. Vbi verò frequenti assiduaq; suasione, illũ cui seruiebat credentem, de Idolorũ seruitute in fidei Christi libertatẽ vendicasset, reddito ei pretio ad aliũ transibat. Hoc gentiles erudiendi genere etiam Lacedæmone & Athenis vsum dicunt. Itaq; non recusauit venalis mancipij vilitatem Abbas, vt alios à pernicie liberaret erroris. *Pallad. Lausi. Hist. 83.* *Serapion.*

MAGNA & Abraam Eremitæ in neptem charitas; quam secum in solitudine commorantem, Deo seruire, & virginitatẽ custodire docebat assiduis monitis, quotidianaq; adhortatione. Sed illa tandem à iuuene quodã solicitata, cùm sceleri consensisset, patrui sanctissimi viri cõspectum ferre nõ valens, clam discessit, & de venia desperãs, impudicitiæ se dedit. Quid ageret amissa oue, pastor iam senex nesciebat, & tamẽ quiescere præ dolore nõ poterat. Denique eremum relinquere, tegumentũ ne agnosceretur *Abraam. Eremita.*

mutare, vrbes quas fugerat intrare, nihil intentatum relinquere, donec illam inuenisset, decreuit. Hoc igitur consilio vsus, quæsitam inuenit, inuentam conuertit, conuersam secum reduxit, & tanto labore recuperatam, diligentius custodiuit, ita vt illa salutem, de cuius spe deciderat, pœnitendo acquisierit. Quòd si ipse delinquenté neglexisset, nunquã fortasse illa à delictis resipuisset. Sed nescit torpere charitas, quousq; subleuet corruenté. *Ephren. in vit.* PP.

Paulinus Episcopus.

PAVLINVS Nolæ vrbis Episcopus (sicuti alio loco de ipso diximus) viduę cuiusdam filium, in Africa apud Vandalos captiuum, cùm pecunia non suppeteret, vicaria seruitute redemit, mulieris orbitatem miseratus: simul ne ille iuuenis, dum superbis dominis seruit, eorum ritus secutus, seruire inciperet diabolo; maluit vitam suam quàm proximi animam periclitari. *Aug. de Ciuit. Dei. lib.* 10. *c.* 10. *& suprà pag.* 18.

Antidius Episcopus.

ANTIDIVS Turonensis Episcopus, Cacodæmonem lætum ac gestientem videns, quòd Zozimum Summum Pontificem septennio solicitatum, tandem ad stuprum committendum, se impulisse diceret: haud cunctandum ratus, illi præcepit, vti se eadem celeritate, qua venerat, Romam perferret. Die altero Pontificem adijt, relatisque quæ de illo dæmon iactauerat, ruborem ei pauoremque iniecit, & confitentem protinus ad pœnitentiã conuertit, eodemque vectore vsus, diei spatio ad Turonem redijt. Timuisset sese dęmoni credere, nisi proximi charitas foras misisset timorem. Cuius quidem charitatis merito effectũ est, vt is qui Papam corruere fecerat, Episcopo obediret. *Antidium habet Martyrol. Vsuard. Iunij* 25.

Pacomius Monachus.

PACOMIVS Monachus animaduertens proximi vici colonos, rerum ignaros à cultu abesse diuino, & tantummodo in pascendis pecoribus studium protrahere, vehementer indoluit, nihilque moratus, eremum dereliquit, & inter illos tuguriolum sibi constituit. Neque prius ad solitudinis locum redijt, quàm illos edocuisset Deum honorare, Christo credere, piè atq; innocẽter viuere. Fugerat frequen-

frequentiam, sed fugientem reuocauit charitas: Veluti qui maris periculum euadens, iam in portu atque in tuto se recepit, tum si quos naufragari respexerit, rursum cōmittit se fluctibus, vt in alto laborantibus opem ferat, suæ ipse quieti salutem præponens aliorum. *In vitis PP.*

VITALII etiam Monachi in vrbe Alexandrina mira admodū charitatis opera extitere. Prostibula adibat fœminarum, & cum ea quæ impudentiore lasciuia diffluere videbatur, noctem pactus pretium offerebat. Admissus autem in aliquo fornicis angulo, procumbens deprecādo peruigilabat, donec illucesceret dies. Factū admirans mulier, cogebatur interim tacita intra se cogitare, non iam quantum lucri fecisset, sed quantum turpiter viuendo Deum offendisset. Itaq; multæ ab eo hoc modo conuersæ, vitam correxēre. Ipse verò peruersa hominum opinione iactatus, quoniam circa lupanaria frequēs erat, palamque reprehensus patienter tolerabat, cùm plus vtilitatis ex correctione alieni delicti caperet, quàm ex sua infamia damni. *In vitis PP.* *Vitalius Monachus.*

PANVFIVS quoque Abbas, qua ratione Thaidem nobile scortū ab impudicitia auerteret, excogitauit. Cùm enim ab ea secretiorem congrediendi locum poposcisset, & in abditissimum postremæ domus cubiculum ductus, ibi etiam ne ab aliquo cōspiceretur, vehementer se vereri diceret: Ne dubita, inquit illa, nemo hîc te iam videre præter Deum potest. Captata occasione Abbas interrogauit, an Deum esse crederet quem latēre nihil possit, tum qui bonis præmia, & malis proponat pœnas: Annuenti subiunxit: Cùm hoc non ignores, nónne infelicissima es, quæ propter breuissimi temporis voluptatem, & te, & omnes quibus tuî copiam facis, perditū eas, cruciatibusq; æternis deputes? Scelerum cōscia mulier statim in lachrymas prorupit, ac deinceps lasciuiā carnis frenans ieiunijs, orationumque fatigationibus domans, pudicè sanctèque vixit. Itaque neque ipse Panufius timuit in se suspicionis notam, dum in alios timet reatus pœnam. *In vitis PP.* *Panufius Abbas.*

Bernardinus. BERNARDINVS antequam Minorum Religionem profiteretur, vitam imitabatur in omni charitatis negotio assiduam. Senę pestilentia laborabant: plerique contagiosam morbi vim timentes, vrbe excesserant, & illi quoque qui resedissent cum ea familia, in qua æger erat, commercium habere formidabant. Solus Bernardinus sic destitutis, necessarium pręstare ministerium decreuit. Duodecim iuuenibus persuadet, vt secum infirmis seruiendo, Christo seruiant: cum hoc comitatu domos laborantium ingredi, sanos consolari, ægrotis mederi, indigentibus victum, defunctis sepulturam prouidere, sed ante omnia curare, vt confessi, contritique, quicquid euentus ferret, expectarent. Magis verebatur, nequid decedentibus officeret ad beatitudinem consequendam, quàm ne sibi ad vitam propagandam. Cæterùm tantæ pietatis vir in tam præsenti periculo sanus atque incolumis meruit conseruari, dignusque effici, qui multò magis postea prodesset hominibus prædicando, quàm tunc profuerat ministrando. *Sur. Tom. 3.*

Sanctulus Abbas. SANCTVLVS Nursiæ Prouinciæ Abbas, cùm sibi pecunia non suppetisset, qua Diaconum suum à Longobardis latronibus captum redimeret, aliam lōgè difficiliorem redimendi rationem iniit, & vt sibi cum illo colloqui, diesque aliquot vnà esse liceret, rogauit. Qui rogabantur, hac lege concesserūt, vt si Diaconus effugisset, tunc Abbas qui per ætatem effugere non poterat, capite puniretur. At ille pro Diacono mori paratus, fugam persuadet, eumque noctu emittit. Qua de causa ad necem petitus, præbuit ceruicem. Cæterùm iam ad feriendum elatam videns spiculatoris manum, protinus exclamat: Sancte Iohannes, tene illam. Immota mansit, & rigentibus neruis deflecti nequiuit. Reliqui miraculo territi, Abbatem liberum fecere. Qui mox rogatus, malè affectam manum oratione curauit. Multiplicia dona certatim offerebāt, venerantes iam quem dudum occidere voluerant; nihil illi accipere libuit præter captiuos, qui omnes libertati redditi, cùm ei gratias

gratias egissent, abiére. Itaque Sanctulus Abbas dum se morti opponere pro vnius salute non dubitat, vnà cum multis meruit seruari, Deo id tribuente hominis pietati. *Greg. Dial. lib. 3, c. 37.*

CARPVS Pauli Apostoli Discipulus (sicuti de illo Dionysius ad Theophilum scribens testatus est) cùm fidelem quendam ab infideli subuersum cerneret, præ dolore languere cœpit. Cumque vt conuerterentur orare debuisset, vt ambo è vita decederent optauit: veritus, ne alterius suasu, alterius exemplo, alij corrûperentur. Vidit autem in quiete illos in fornacem ardentem, à spiritibus immundis trahi, violenterque impelli, & cùm eo spectaculo delectari cœpisset, aspexit Christum cum Angelis è cœlo delabi in terram, ipsosque ab ignis periculo ereptũ accedere. A quo & audiuit, iterum paratum se pro peccatoribus pati. Hac visione admonitus, pro vtriusque conuersione Domino supplicauit, & quos antea mori côncupierat, demum in fide viuificatos recepit. Hinc discimus, neminé appetere debere delinquentium pœnas, sed pœnitentiam, orandumque esse etiam pro incredulis & iniquis. Sic est enim amplectenda Religionis fides, vt non deseratur proximi charitas. *Dionys. Areopag. Epist. 8.* *Carpus.*

NVNC ne alterius etiam sexus pium in proximos amorem silentio prætermittamus, idem amor nos hortatur, vt scilicet & legentes vberiorem referant fructum, & sanctæ Fœminæ sua laude, quantum in nobis est, minus fraudentur. *Fœminæ.*

CATHARINA Virgo duodeviginti annos nata, cùm Maxentij Alexandriæ Præsidis edictum audisset, in quo referebatur, gladio in illos animaduerti placere, qui die præstituta Templum ingressi, Deos non adorassent: in medium prorupit, & Præsidem ipsum nomine compellans, atque insaniæ palã arguens, Christum crucifixũ adorandũ esse asseuerauit, inanium autem Deorum simulachra contemptui habẽda, simul cum ijs qui adorãt ea. Nõ est verita sæuissimo insultare tyranno, vbi proximorum periclitari *Catharina.*

vidit fidem. Corporis mortem contempsit, ne fideles suppliciorum metu perterriti, in mortem ruerent infidelitatis. *Metaphrast.*

Anastasia. ANASTASIA Romana infideli quidem viro tradita, sed tantùm Christo iuncta, cùm Patricij generis esset, prętulit nobilitatis altitudini, charitatis humilitaté. Quippe vilibus induta ne agnosceretur, Martyrum carceres inuisebat, vincula exosculabatur, ad patientiã exhortationibus animabat. His officijs digna euasit, quæ & ipsa coronam referret Martyrij. *Suidas apud Sur. Tom.6.*

Maria Decegnies. MARIA Decegnies cognomento dicta, de pago Niuella Episcopatus Leodij, ipsa vitę sanctitate maritum pellexerat, vt castitatem seruaret. Ambo ergo Christo, non mundo, seruientes, leprę morbo affectis ministerium impendisse dicuntur. Non languoris deformitas, non tabes, nõ sanies fœculenta, non morbi euitanda contagio, obstitit charitati. Miserabilior ægrotantium facies, ministrantium curam magis accendebat. Nunc cum Christo regnãt in cœlis, qui leprosis ministrarunt in terra; pro breui labore præmia consecuti sunt beatitudinis æternæ. *Iacob. Vitriac. Card. Sur. Tom.3.*

Bona Virgo. BONA Virgo in finibus Ægypti, in sanctarũ Virginum cœnobio Deo seruiens, dum vnam inter illas, quam præcipuè dilexerat, ex graui valetudine iam morti proximam miseratur, orauit Dominũ, vt cum ea simul diem obiret, perpetuaque morientis fieret comes. Vt orauerat, impetrauit, ambæ eodem die vita defunctæ sunt, ambæ vno sepulchro conditæ. O inseparabile pij amoris vinculũ, quod ne mortis quidem soluere licuit. Simul cœlum petierunt, quæ simul in terra Christo seruierant, vt conuiuere, sic etiam commori exoptantes.

Theodora Virgo. CHARITATE inter se contenderunt apud Antiochiam Theodora Virgo, & quidam miles. Illa ob Christi confessioné ab infidelibus in prostibulum truditur: Miles ignotus eam primus adiens, persuadet vt mutatis secum indumentis, virili habitu euadens, Virginitatem intactam conser-

conseruet. Cumque ipse cum muliebri veste deprehensus pro virgine ad supplicium traheretur, non sustinuit illa, vt cuius ope pudicitiam tutata fuerat, ei necis causa fieret: palam proclamat, se esse ei pœnæ addictam, non ipsum; econtra ille, imò se Iudicis sententia damnatum, non illã. Diu certarunt, vterque alterum sua morte redimere cupientes. At verò quoniam Christum confitentibus, mori viuere erat, Deo disponente, ambo simul capitis obtruncatione, gloriosum Martyrium peregerunt, ne eos tyranni gladius separaret, quos iunxerat amor Christi. *Ambros. lib. 2. de Virg. Sur. Tom. 2.*

De Charitate erga inimicos.
Caput III.

SED quoniam qui ait: Dilige proximum tuum sicut teipsum, idem deinde dixit; Diligite inimicos vestros, & benefacite ijs qui oderunt vos; hanc quoque dilectionis partem prosequamur, vt Sanctorũ exemplis discamus, nulli malum pro malo reddere, ne malè agenti pares simus, & quæ ab alijs facta reprehendimus, eadem ipsi faciamus. Tempore, non opere differunt, inferens & vindicans iniuriam.

IOSEPH ingentem fratrum inuidiam, ingenti rependit beneficio: occidere eum voluerunt, in cisternam deiecerũt, Ismaëlitis vendiderũt. At ille cùm deinde Pharaonis Præpositus esset, & fames septennis premere cœpisset terram, venientes in Ægyptũ conuiuio excepit, frumento & pecunia iuuit, singulos exosculatus est, iniuriã omnem remisit. Ac ne sequentibus annis, qui quinq; donec septennium perageretur restabant, fame confecti perirent; vt ad se in Ægyptum cum patre totaque familia transmigrarẽt, curauit. Permissuque regis terram, in qua commodè habitarent, dedit. Quid multa? Qui sibi innocenti necem seruitutemq; intentauerãt, eos, cùm victûs penuria laborarẽt, benignè suscepit, opiparè aluit, largè beneficijs affecit. *Ioseph. Genes. 37. Ibid. 43. Genes. 45.*

Moyses Num.12.

MOYSES pro Maria sorore Deum orauit, & à lepra curatam reddidit, quam petulanter in se oblocutam nouerat, & ob hoc quidem lepra perfusam. Dimittere illam Dei iudicio voluntatique licebat, sed ipse pietate victus, vt morbo eo liberaretur, precibus impetrauit. *Num.12.*

Idem.

IDEM à populo, quem de seruitute Ægyptia liberatũ, in terram lacte & melle manantem, id est, bonis omnibus affluentem, perducere tanto labore, tantoq; vitæ periculo moliebatur, sæpè murmuratione lacessitus est, sępe furore impetitus, & ad Tabernaculum fugere coactus. Et tamen tali ac tanta ingratitudine nunquam sic commotus est, vt benefacere cessaret. Prostratus pro illis orauit, Deum placauit, Manna de cœlo, aquã de petra, dũ deserta peragrãt, ad esum potumq; eis impetrauit, Legẽ digito Dei scriptã dedit: de inimicis victoriã à Domino exorauit, ducem qui eos in terrã promissionis inferret, reliquit. Si nihil in illũ vnquam deliquissent, sed semper iussis omnibus fuissent obsequuti, magis pro ipsis solicitus esse non potuisset.

David Propheta.

DAVID quoque Saulis Regis capitale in se odium, beneficijs æquauit. Saul enim virtuti eius laudibusque inuidens, & lancea præsentem appetierat, & fugientem armis persequebatur. *1.Reg.18.* At ille persecutorem suum bis absque suì periculo interimere potuit, si voluisset. Semel in spelunca, *Ibid.24.* vbi ipse latebat diuertentem, cum chlamidis laciniam nõ *Ibid.26.* sentienti abscidit. Iterum sub tentorio, cum noctu iuxta caput dormientis, scyphum hastamque sustulit, & nulli custodum visus ad suos redijt. His quidem argumentis ostendere volens, quantum deferret regi etiam iniquo, cùm ab illo declinare mallet, quàm hostiliter persequentem lædere. Denique à Philistæis cæsum luxit, & cædis eius nuntium, qui ex vulnere morientem, vt doloribus liberaret ab ipso rogatus, insuper percusserat, occidi iussit, vt reliqui discerent, manum continere à Christo Domini. Benedixit autem illis, qui mortui cadauer mandauerant sepulturæ. Ad hæc illos, qui pòst Isboseth Saulis filium dolosè interfecerant, licet ipse de regni successione secum

M conten-

contendisset, vlcisci iussit, tam in aliorũ offensores iustus, quàm in suos pius.

QVIDAM ex Prophetis, cùm venisset Bethel, Ieroboam Israël regem idolo sacrificantem increpuit, aduersa illi prophetans, familiæque ejus. Iratus Ieroboam extẽdit manum iubens apprehendi hominem, & continuò arefactam retrahere nequibat. Vir Dei autem misertus, pro illa manu quã in sui iniuriam extensã mouerat, Dominũ rogauit, pristinæq; sanitati protinus restituit. Facillimè quippe diuina exoratur pietas, ab exercente pietatem. 2. *Reg*.15. *Propheta* 2. *Reg*.15.

QVID de Discipulis Martyribusque Christi dicam? qui etiam in eos, à quibus grauissima passi sunt supplicia, beneuolentiam, benignitatemque præ se tulère. Stephanus pro illis, à quibus falso accusatus, iniquè dãnatus, crudeliter lapidum ictibus impetebatur, genibus prouolutus orauit, ne ipsis hoc ad peccatum imputaretur, quod *sibi cedere* sciebat ad gloriam. *Actor*.7. *Martyres* *Stephanus Protomartyr*.

IACOBVM quoque Apostolum Alphæi filium, tunc cùm de pinna Templi lapidũ ictibus deturbaretur, ac deturbatus insuper fullonis fuste cæderetur, orasse accepimus, illis ignosci postulantem, à quibus iniustè necabatur. Sæuiendo impij efficere nequiuerunt, vt pius in se sæuientibus, bene optare desisteret. *Euseb.lib*.2.*c*.23. *Iacobus Minor Apostolus*.

VENVSTIANVS Tusciæ Præses, Sabinum Asisij Episcopũ, cum duobus Diaconis Exuperantio & Marcello, ob Christianitatem comprehendi fecerat, & in carcerem trudi. Hos ambos diuersis pœnis excruciatos interfecit, illi vtranque abscidit manum. Mox ipse graui oculorum dolore vexatus, ab eodem remediũ poposcit, cui iam tot intulerat mala. Atque ille veluti beneficijs obstrictus, & nulla affectus iniuria, libenter accessit, diligenter orauit, efficaciter sanauit, sanando insuper hominem, ex infideli Christianum fecit. Maius bonũ pro malo reddere non potuit, quàm vt inimicũ suũ diligendo Deũ amicũ faceret, & eũ pro Christo ad patientiam suppliciorũ animaret, à quo ipse pertulerat supplicia. *Beda & Ado. Sur. Tom*.6. *Sabinus Episcopus*.

PER-

Pergentius & Laurentinus.

PERGENTIVS & Laurētinus fratres, sub Decio Cæsare Aretij Martyrium passi, cùm fustigarentur, & verberantium brachia repentè obriguissent, vt illi sanitatem recuperarent orarunt: inimicorum potius, quàm suæ pœnæ, remedium exquirentes. *Sur. Tom.* 3.

Iohannes & Paulus.

IOHANNES & Paulus, Iuliano Apostata imperante, Romæ passi sunt. Eorum corpora humi defossa, Terentiani militum Præfecti (cuius manu cæsi erant) filium ad tumulum ipsorum adductum, à dæmoniaca vexatione liberum reddidére. Hinc patet, quales erga alios vixerint, qui hos à quibus necati sunt, etiam mortui dilexerunt. *Terentianus. Sur. Tom.* 3.

Christophorus

CHRISTOPHORVS Martyr, à Dago Lyciæ rege passus, cùm post multa tormentorum genera, stipiti alligatus, tandem sagittis appeteretur, atque earum vna reflexo mirabiliter ictu regis oculum confixisset, vulneris remedium monstrauit. Rex itaque decollati Martyris cruorē oculo illito sanatus est, & conuersus cadauer eius sepulturæ honore affecit, cuius vitam extinxerat: Tunc demum considerans Christi virtutē, cum expertus est erga se Martyris charitatem. *Rugger. Fulden. Sur. Tom.* 4.

Nazarius & Celsus.

NAZARIVM & Celsum Martyres, ij qui in mare suffocandos de naui iactauerant, cùm orta statim tempestate, periclitari cœpissent, eosque super vndas ambulātes conspexissent, vt sibi subuenirēt, suppliciter petiēre. Illis ergo in nauem reuersis, atque orantibus, resederūt fluctus, posuerunt venti, periculum omne sublatum est. Sancti igitur tantum beneficij retulerunt, quantum iniuriæ acceperāt, curantes ne illi mergerētur, à quibus ipsi submersi fuerant. Accessit beneficio cumulus, quoniā sic à mortis periculo liberatos, etiam quomodo in æternum beati viuerent, docuerunt, *Ambros. Serm.* 92, *Ado, & alij.*

Spiridion Episcopus.

HÆC in Martyrio charitas, illa citra Martyrium. Spiridion Cypri Episcopus, fures nocturnos domi deprehensos, cùm multis vt eiusmodi scelere abstinerēt admonuisset, nō solùm impunitos, sed etiam veruece quem furatum

vene-

venerant, donatos dimisit. *Metaphrast. & alij. Sur. Tom. 6.*

Felicis quoque Monachi in furem benignitas, à Gregorio in primo Dialogi sui libro, commendatur. Cùm enim hortuli curam gereret, ac subinde illum expoliari animaduertisset, serpenti præcepit, vt aditum custodiret, neminem lęderet. Proh nephas, serpentes famulos Christi reuerentur, homines infestant. Fur adueniens, in primo statim ingressu viso serpente, pauidus retulit pedem, quo vepribus altè implicato, ipse in caput corruens, pronus pependit, donec superuenit Felix. Qui pendentem miseratus cõfestim deposuit, & oleribus abundè collatis, amicè hortatus est, ne per scelus quæreret, quod innocenter se largiente habere posset, quoties petitũ venisset. Magis forsan impensę parceret Felix, si illum furari permisisset: sed à furandi peccato ré copiosius impartiendo auertere hominis animum, satius existimauit. *Greg. Dial. lib. 1. c. 3.* *Felix Monachus.*

Talis in furem & Odo Cluniacensis Cœnobij Abbas fuit. Illum enim, qui sibi equum noctu subducere attentauerat, eoque conscenso, neq; discedere cùm vellet, neque omnino descendere quiuerat, manè compertũ benignè ac perhumanè corripuit, & ad pœnitentiã criminis adduxit. Data etiam stipe veluti equi mercenarium custodem, non tanquã deprehensum abactorem, dimittendum curauit. *Sur. Tom. 6.* *Odo Abbas.*

Amos quoque Ægyptius, dum in eremo manenti panem, quo in dié vesci solebat, furto subtraherent homines impurissimi, duas serpentes cellæ custodiæ apposuit, quarum afflatu illi, cùm furandi animo propius accessissent, semineces concidére, eos tamen superueniens Christi seruus, manu quenque prehensans erexit, & criminis blanditer arguens, ad pœnitentiam inflammauit, atque ita amplexus est, vt ex furibus monachos faceret. Nunquid se suppilari doluit, qui suppilatoribus suis tam se benignum præstitit? Non vt vlcisceretur inimicos, custodiam serpentibus mãdauerat, sed vt deprehensos à flagitijs auerteret, & iungeret Christo. *Amos Eremita.*

Maxentius Abbas. NON minus æquo animo quidã latronum violentiam tolerarunt, quàm hi dolos furum. Clodoueo rege aduersus Gothos arma mouente, quidam ex militibus prædæ cupiditate Maxentij Abbatis Pictauiensis Monasterium inuaserunt, & cùm vnus Abbatem sacrilegio (vt poterat) renitentem ferire vellet, manum cùm gladio sublatam demittere nequiuit; reliqui nescio qua stupiditate mentis correpti, immobiles constitére. At Maxentius immanitatis, violentiæque eorum oblitus, pœnam miserari cœpit, & precatione liberos ab ægritudine reddidit. Qui deinceps inferre illi iniuriam & timuerũt castigati, & erubuerunt beneficio victi. *Sur. Tom.3.*

Elphegus Archiepiscopus. ELPHEGVS Cantuariensis Archiepiscopus Romam versus pergens, cùm in vrbem Ausoniam diuertisset, omnibus quæ secum habedat exutus vrbeque eiectus fuisse dicitur. At cùm Deo vleiscente Sancti iniuriam, repentinò tecta incendio conflagrare cœpissent, reuocatus oratione flammas extinxit. Quo miraculo malignitas hominum in munificentiam versa, plurima offerebat dona: ipse verò nihil accepit præter ea, quæ sibi modò per vim erepta fuerant, vt gratuitò potius inimicos suos, quàm mercede diligere videretur. *Osbernus Monach. Sur. Tom.2.*

Idem. IDEM Deo supplicando, & panem benedictũ morbo affectis porrigendo, pestilentiam sedauit, in ipsos tantùm Cantuariæ occupatores grassantem, qui ab Ethelredo rege secedentes, cum pyratis societate, in vrbem hostiliter irruperant, magnam ciuium partem sustulerant, Monachos interfecerant, Templum incenderant, sibi graue vulnus infixerant, & carcere teterrimo constrictũ menses septem incarcerauerant. Omnes Dei vltione deleti fuissent, nisi Elphegus intercessisset, ipsis etiam benefacere cupiens, à quibus tot mala se suosque passos sciret. *Ibidem.*

Maurus Abbas. MAVRO Abbati, qui Beato Benedicto in gubernatione successerat, monasterium in agro Andegauensi construenti, quidam ex operarijs inter se blaterãtes detrahere licentius cœperunt, idipsum monasterij opus non pietati

Reli-

Religionique eius, sed hypocrisi, simulatæq; sanctitati deputando. Proinde Satanæ traditi, vnus qui criminis causa & caput fuerat, instanter expirauit, reliqui mirabiliter à dæmonio vexati sunt. Mauro autem pro illis cũ lachrymis deprecãte, & mortuus reuixit, & qui nequitiæ spiritu agitabantur, liberati sunt. Non enim solet ad indignationem detractione moueri, quisquis etiam laudari contemnit. *Sigebert. Gembl. & alij. Sur. Tom. 1.*

HINC etiam Apollonius Monachus & Martyr, cùm in carcere detineretur, & Philemon choraules omnibus eum opprobrijs oneraret, suspirans: Fili, inquit, misereatur tui Deus, & nihil horum quæ modò in me obloquendo effudisti, reputet ad peccatum. His verbis ille corde compunctus, & fidẽ quam persequebatur suscepit, & non recusauit martyrium. *Apollonius Martyr.*

VITALIVS Alexandrinus Monachus, hominem à quo alapam acceperat, statim à dæmone arreptum ac volutatim humi iactatũ, dum pro illo orasset, omni prorsus molestia impediuit. Tam facilis exauditio nónne apertè declarat, quanti apud Deum monumenti sit erga inimicos charitas? *In vitis PP.* *Vitalius Monachus.*

ISAAC quoq; Abbas eum à quo alapa percussus fuerat, cùm ob hoc à dæmonio vexaretur, superincumbens pœna liberauit. Idem ijs qui noctu in hortũ suum furtim irrepserant, & nec auferre quicquam, nec inde discedere potuerant, manè inuẽtos de proposito quidem corripuit, sed quasi hospites prandio excepit, & collectis hortuli fructibus quos furatum venerant, donauit, atque abeuntes deduxit. *Gregor. Dial. lib. 3. c. 14.* *Isaac Abb.*

MEMORABILIS admodũ & Iohãnis eleemosynarij Epi cõtra iniuriã gratia. Cõquerenti nepoti de villico cõuitiatore, respõdit se ita in eũ vindicaturũ, vt nemo nõ miraturus sit. Accersitumq; villicũ annuis pẽsionibus liberũ fecit; docẽs hoc exẽplo nepotẽ, iniuriam hominum haud secus vindicandam esse, ab ijs præsertim, qui Deo, non sibi placere student. *Leontius, Metaphr. & alij. Sur. Tom. 1.* *Iohãnes Eleemosynarius.*

Idem. IDEM cùm à quodam mendico, pro data eleemosyna contumeliam recepisset, clericos in eum insurgentes cohibuit, se in causa esse asserens, quòd petenti minus quàm indiguerat impendisset. Illoque accito, omnem quam habebat pecuniam coram effudit, vt quanta sibi opus esset, suo arbitrio sublatam ferret. Alius ab ingrato data repetijsset: ille contumeliam passus, datis etiã superaddendum existimauit. *Ibidem.*

Iohannes Damascenus. IOHANNES Damascenus pro eo, cuius occulta calliditate perfidiæ in Theodosium Imperatorem innocens damnatus dexteram amiserat manum, diu intercessit, ne in dolo deprehensus capite puniretur. Imperator admiratus hominis patiẽtiam, ipsum pro quo rogabatur interfici vetuit, sed tamen ne tantum scelus omnino impunitum abiret, in exilium ablegari iussit, Sanctum honore affecit: Scribæ illi officium, in quo antea fuerat restituens, cùm eidem manus quoq; redintegrata Beatæ Virginis beneficio fuisset. Quis acceptam remittere iniuriam arduũ putabit, si tantæ offensionis odium tanta repensum est animi benignitate? *Iohan. Patriar. & alij.*

Samson Archiepiscopus. SAMSOM Dolensis Archiepiscopus eum, qui sibi veneni poculum propinauerat, spiritu immundo oppressum miseratus, Deo supplicando sanitati restituit, ad pœnitentiam hortatus est, veniam indulsit, viuere illũ in æternum cupiens, qui sibi per insidias molitus fuerat necem. Sic neque venena incautè sumpta nocere ipsi potuerunt, qui sibi antidotum iam præparauerat perfectæ charitatis. *Baldricus & alij.*

Feminæ. HVNC quidem & fœmineis in pectoribus flagrantem charitatis ardorem nequiuerunt extinguere aliena odia.

Christina Virgo. CHRISTINA Virgo & Martyr, pro fide ac veritate horrendos constanter perpessa est cruciatus. Cùm autem etiã serpentes in eam missi fuissent, sed mordere omnino nollẽt, veneficum, à quo ad mordendum irritabantur, inuadentes, rabidis ictibus, multaque veneni vi statim interimunt. At Christina sui ipsa carnificis vicem dolens, Chri-

Christum precata, & serpentes in fugam conuertit, & ab eis peremptum ad vitā reuocauit, & eundem iam credentem ad certam beatitudinis spem erexit. *Vincent. Spec. lib. 12. c. 86. & alij. Sur. Tom. 4.*

ANATOLIAM etiam Virginem angusto carcere vnà cum terribili serpente conclusam, nec tamen ab eo læsam, cùm tandem consumptam putarent, carcerisque ostium reserassent, serpens inde erumpens, Audacem, à quo immissus fuerat, morsu apprehensum, sinuosoque spirarum volumine colligatum, humi deijcit moribundum. Mox autem ipsius Virginis oratione serpens procul effugatur, & Audax sanus erigitur. Christianorum enim conuenit pietati, eos, à quibus offensi sunt, defendere pro viribus ac tueri, nec ab vno lædi permittere. *Aldhelm. lib. de Virginib. Sur. Tom. 4.* *Anatol. Virgo.*

POTAMIENA Virgo Alexandriæ passa, Basilidi Præfecto, à quo omnia penè tormentorum genera in suo exceperat corpore pro Christi nomine, postquam ad Dominum cum palma migrasset Martyrij, per visum apparuit, & coronam quam ei à Domino impetrauerat, si credere vellet, ostendit. Credidit ille, & per Martyriū æternitatis gloriam consecutus est. Tantæ curæ fuit Virgini eum, per quem torta interfectaque fuerat, saluum beatumque facere. *Pallad. Laus. Hist. 3.* *Potamiena Virgo.*

VENERANDA quoq; Virgo, dum pro Christo multis magnisque afficeretur supplicijs, & nunc humi dispassis manibus, pedibusque diuaricatis extenta, neruis bubalis cæderetur, nunc sic resupinata grandi lapide ventri aduoluto premeretur, nūc in cacabum sulphure, pice, oleo plenum demersa, subiectis ignibus coqueretur; eius, cuius iussu talia patiebatur, propius astantis oculum bulloris aspergine cæcatum, terra saliua diluta liniens reparauit, & ipsum tandem patientia sua superatum Christo credere compulit. Quis conuitium, contumeliam, maledictū non æquo animo feret, si pro tam grauibus tormentis tam magnum redditum est beneficium? *Veneranda Virgo.*

Daria Virgo.

DARIÆ Virginis integritatem ab infidelibus ad prostibulum tractæ leo de cauea fugiens, atque illi adsistens, tutatus est. Qui eã vitiandi animo adire ausi fuerant, ipsos inuadens, in primo statim limine strauit, nihilque prę terea mali intulit, ipsa Virgine sic iubente, vt essent quos ad fidẽ pœnitentiamque conuerteret, non qui in erroris tenebris vitæq; nequitia disperirent. Parci igitur illis iussit, qui sibi ereptũ venerãt rem omnibus diuitijs, atq; etiam vita ipsa pretiosiorẽ virginitatem. Neq; enim Virginitas illi ad beatitudinem consequendam satis fuisset, si absfuisset pietas.

Agnes Virgo.

PARIS exẽpli & Agnetis Virginis erga inimicũ dilectio. Eũ quippe, qui ipsam stuprare moliebatur, à diabolo necatũ vitæ restituit. Vitæ restitutus Christũ confiteri palã cœpit. Illa ergo orante, is qui pudicitiam ipsius inquinare conatus fuerat, duo præcipua retulit bona: vitã, qua adhuc in terris viueret: & fidem, qua supra cœlum æternitatem consequi posset. *Amb. Ser. 90. & alij. Sur. Tom. 1.*

Eugenia Virgo.

EVGENIA Virgo Philippi Alexandriæ Præfecti filia, sub virili habitu sexum dissimulans, inter Monachos religiosè versata, & iam digna cui monasterij gubernacula committerentur: Melanciæ tandẽ matronæ, quam ad illicitos amplexus prouocantem cõtempserat, accusatione capitis rea constituitur. Accusationis summa erat, Eugeniũ Abbatem domi suæ sibi vim inferre voluisse. At illa cùm se non iam Eugenium, sed Eugeniam esse, vt infamiam purgaret, prodere vellet, prius accusatrici suę ignosci petijt. Deinde coram Patre (cuius iudicio neci iam addicta erat) pectus suũ detegendo, detexit fallacis mulieris impiũ commentum. Simul cuius ipsa filia esset, indicauit. Sic omni prorsus periculo probroque sese expediuit, antè tamen venia impetrata illi, cuius tã mendaci ac tam fœda delatione in tanta inciderat mala. *In vitis PP.*

Euphraxia Virgo.

AT etiam in Monasterijs aliquando locum sibi vendicat inuidia. Euphraxia Deo dicata Virgo ob humilitatem frequenter sese vilibus occupabat officijs. Quædã autem inter sorores non satis linguæ temperans, illam carpere & simu-

simulatæ sanctitati facta dictaq; eius ascribere palam ausa, cùm ab Abbatissa punienda decerneretur, eiusdem quam lacessierat intercessione liberatur. Euphraxia enim & ante ipsam se suppliciter prosternens, quasi quæ læsisset, non quasi quæ læsa fuisset, veniã sibi petijt, & ante Abbatissam illi impetrauit. *In vitis PP. & Sur. Tom. 2.*

OTHILIAM Virginem pater occidere in animo habebat, solo corporis vitio offensus, quia cæca nata fuerat. Mater autem periculo subtractam Monasterio tradidit. Hinc ipsa virtutibus proficiens, defectumque oculorum mentis perspicacitate supplẽs, pro eo patre, quem sibi tam indignè capitali odio infensum nouerat, feruenter orando effecit, vt & viuẽs pœnitentiã delicti ageret, & defunctus Purgatorij pœnas cum Paradisi delicijs commutaret. Ipsa verò corporei quoque visus vsum à Deo accipere meruit, quem non acceperat à parentibus. *Iacob. de Vorag.* *Othilia Virgo.*

HÓC quidem charitatis genus tùm veteri, tùm noua Lege præcipitur nobis obseruandum. In Exodo dicitur: *Exod. 23.* Si occurreris boui inimici tui aut asino erranti, reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacẽre sub onere, non pertransibis, sed subleuabis cum eo. Et in Prouerbijs legimus: *Prouer. 24.* Cùm ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina eius ne exultet cor tuũ, ne fortè videat Dominus, & displiceat ei, & auferet ab eo iram suam. *Ibid. 23.* Et iterum: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, da ei aquã bibere. Prunas enim congregabis super caput eius, & Dñs reddet tibi. In Euãgelio quoque ipse Dñs ait: Diligite inimicos vestros, *Lucæ 6.* benefacite ijs qui oderũt vos. Benedicite maledicentibus *Matth. 5.* vobis, & orate pro calũniantibus vos. Iterũ: Diligite, inquit, *Lucæ 6.* inimicos vestros, benefacite, & mutuum date, nihil inde sperantes, & erit merces vestra multa, & eritis filij Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos & malos. Quod autem verbis prçcepit, exemplo prçstitit. *Christus.* Proditori quippe suo Corporis & Sanguinis sui Sacramentũ obtulit, pedes lauit, osculum nõ negauit. Illis etiã, à quibus Cruci affigebatur, veniam dari petijt: Pater, inquit, ignosce eis; *Lucæ 23.*

quia nesciunt quid faciunt. Si tam clemens erga tantam sæuitiam Dominus, quomodo seruus eius erit, qui vindictam expetierit? Aut quomodo Christiano nomine censeri merebitur, qui in diligendis inimicis Christũ imitari contempserit? Omnibus mandatum est benefacere omnibus, si fieri potest: sin minus, bene optare. Ita tamen, vt homo semper ametur, malignitas hominis nunquam. Omnis enim malignitas diaboli seruitus est, homo autem Dei opus est, & quidem ad imaginem & similitudinem autoris sui factum.

Sapien. 2.
Eccl. 17.

De Officio Doctoris Euangelici. Cap. IIII.

SED profectò inter omnes omnium charitates, ea præcipua est habenda, qua alius alij non tam ista temporalia & caduca bona, quàm illa æterna atque perpetua optare, & quantum in illo est, prouidere ac procurare debet. Enitendum igitur erit ijs maximè, qui diuinarũ rerum scientia præstant, ignaros instruere, timidos animare, desides vrgere, omnes deniq; ad capessendas virtutes, quibus veræ felicitatis præmia comparantur, sedulò exhortari. Huiusce rei exempla more nostro ab ijs, quos Deo placuisse nouimus, petamus.

Moses.
Aaron.
Exod. 5.

MOYSES & Aaron Dei iussu diriguntur, vt populum suum de Pharaonis iugo ereptum ab Ægypti finibus educant, & populus ipse sacrificium sibi offerat in deserto, & sic terram ingrediatur promissionis. Doctoris igitur partes erunt, peccatores ad pœnitentiam compellere, de diaboli seruitute in libertaté gratiæ vendicare, & de terrenis secularibusque negotijs ad cœlestium meditationem iugiter excitare: Vt quam beatitudinem animo contemplati fuerint, pietatis iustitiæque operibus parare sibi nitantur. *Exod. 5.*

Isaias Proph.
Isaiæ. 6.

ISAIAS Propheta cùm se ab Angelo carbonis de altari sumpti tactu purgatum animaduertisset, & Dominus dice-

diceret, quem mittam, & quis ibit ex nobis? vltrò se obtulit, dicés: Ego sum, mitte me. Quod vsurpare nequaquã ausus fuisset, nisi se prius à delictorũ inquinatione prorsus expiatum excoctumque agnouisset. Carere enim debet omni vitio, qui aliorum prauitatem paratus est corrigere, vt auditores non tam verbis ad emendationem vitæ prouocet, quàm exemplo. Labia enim iusti (vt in Prouerbijs dicitur) erudiunt plurimos. *Isaiæ 6.* *Prouerb. 20.*

VNDE alibi ad eundem dicitur: Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Sion, vt scilicet culmen sanctitatis piè viuẽdo inscendat, qui prędicationis munus assumit. Exalta in fortitudine vocem tuam qui euãgelizas Ierusalem. Nempe vt, & qui propè sunt, & qui longè, audiant. Exalta & noli timere, ne timendo illis adulari incipias, quos debes increpare, & sublato cauterio, dũ lædere cutem formidas, latens sub ea malũ suppurare permittas. Ideo nanque præceptum est, non coquas hœdum in lacte matris suæ, id est, peccantibus ne blandiaris. *Idem.* *Isaiæ. 40.* *Deut. 14.*

RVRSVM dicitur illi: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Proinde qui in Ecclesia declamant, apertè, perseueranter, audacter suo fungantur officio: Ita tamen malefacta omnium detestando, vt semper veniæ spem proponant pœnitentibus. Quia Deus clemens & misericors est, patiens & multæ miserationis, & ignoscens super malitia. *Isaiæ. 58.* *Ionæ. 4.*

IEREMIAS immaturam ætatem excusans clamat: A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Noli, inquit Dominus, dicere, quia puer sum, quoniam ad omnia quæ mittam te ibis, & vniuersa quæcunque mandauero tibi, loquéris. Ne timeas à facie eorum, quia ego tecum sum, vt eruam te. Denique misit, inquit, Dominus manum suã, & tetigit os meum, & dixit: Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, & regna, vt euellas & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes. Si quis igitur ad prædicationis opus *Ieremias Propheta.* *Ierem. 1.*

diuinitus eligitur, nulli rei diffidat, nihil trepidet, omnia aderunt cui aderit Deus. Disce tamen, omne Doctoris studium eò spectare debere, vt euellat & destruat hominum vitia, plantet autem & ædificet virtutes. *Ierem.1.*

Iezechiel Propheta. *Iezech.2.*

IEZECHIEL etiam Dominus liberè vaticinãdi præstitit audaciam, dicens: Tu ergo, fili hominis, ne timeas eos, neque sermones eorũ metuas. Et rursum: Verba eorũ ne timeas, & vultus eorum ne formides. Ad hæc datur illi pro cibo volumen intus & foris scriptum. Etenim prædicator & exteriorem Scripturę historiã, in exemplum auditorum, proferre debet; & interiorem mysticumq; sensum, qui sub ea latet, cùm res postulauerit, non tacere. Cuius quidem disciplinæ scientiam si assecutus fuerit, & ipse dicere cum Iezechiele poterit: Comedi illud, & factum est in ore meo sicut mel dulce. Vel cum Dauid: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua? super mel ori meo. *Psal.118.*

Daniel Propheta. *Daniel.13.* *Iohan.3.* *Psalm.8.*

AC nequando vel intempestiua ætas prædicandi minuat autoritatem in eis qui diuinitus inspirãtur, Danielis adhuc infantis spiritum suscitatum legimus, & puero iudicante damnatos senes. Spiritus enim vbi vult spirat, cordaque hominum, non annos metitur, quibus lumen sapientiæ suæ infundat. Et interdum quidem vt virtutem suam ostendat, ex ore infantium & lactentium perfecit laudem. *Dan 13.*

Ionas Propheta. *Ionæ.3.*

IONAS ad Niniuitas prophetare iubetur, & fugit. Quàm autem inconsideratè diuinæ reluctatus voluntati sit, casus ostendit. Nauigat, tempestate concutitur, in mare præcipitatur, à pisce deglutitur. Sed citò pœnitens liberatur, moremq́ue Domino gerens prædicat. Et Niniue quæ mox subuertenda erat, auditis Prophetę verbis, pœnitentiam egit, Deum placauit, seruata est. Quid hoc exemplo discitur, nisi tam dignũ diuina vltione Doctorem, qui dissimulat populi crimina cum ad prædicandum mittitur, quàm populũ qui ab his auerti negligit, cum redarguentẽ audierit. Neque enim tantam calamitatem Niniuitæ tunc effugissent, si Ionæ minas contempsissent. *Ionæ.1.*

IOHAN-

IOHANNIS quoque Baptistæ vox clamantis in deserto, pulchrè nobis modum formamque prædicandi videtur exhibuisse. Vitia primùm omniũ acriter increpãda, maximeq; eorum quos in ijs obstinatiores cernimus, docuit, Pharisæis insultans, ac dicens: Genimina viperarum, quis demonstrabit vobis fugere à ventura ira? Remedium deinde ne desperent, continuò ingerendũ ostendit, dum subiungẽs ait: Facite ergo fructũ dignum pœnitentię. Postremò proponendũ iustis pręmium, impijs pœnã, dicens: Congregabit triticum in horreum, paleas autẽ comburet igni inextinguibili. His etiam qui talia docent, neminem timendum declarauit, corripiendo Herodem regem, vincula, carcerẽ, necem perferre satius sibi existimans, quàm illicitũ illius coniugiũ adulatione obtegere, & præceptorum Dei immemorem se præbere. *Matth.5.Luc.3.* *Iohannes Baptista. Matth.3. Lucæ 3.*

POST Iohannem autẽ cœpit prædicare, ipse olim prædicatus, semperq; pręedicãdus, mũdi Saluator ac Dominus. Lex enim & Prophetæ vsq; ad Iohannẽ, exinde Euangeliũ Christi, & hactenus quidẽ terrenorum pręmium bonorũ, nunc iam cœlestis regni æterna promittitnr pœnitẽtibus beatitudo. Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquabit enim regnum Dei. Nec certè prius Iesus prędicare cœpisse dicitur, quàm tentatus famem vicisset in deserto, auaritiã in monte, vanam gloriam in Templo. Qua in re ostendere voluit, qualem prius esse oporteat, qui diuini verbi passim disseminandi curam aggredi decernit. *Matth.3.* *Christus. Matth.13. Matth.3.*

HINC iam reliquarũ nationum saluti consulens, Discipulos asciscit sibi, vt habeat quos discedens, doctrinæ suæ per orbem propagãdæ relinquat magistros, vtq; is qui docet, alijs etiam docendi disciplinã impendere discat. Circuit totam Galilæam, vt doctoribus post se futuris, vrbes, castella, vicos peragrandi solicitudinem insinuet. Docet in Synagogis, vt illi ibi magis verba facere studeant, vbi pluribus prodesse possint. Prædicat Euangelium regni Dei, ne quid aliud in Ecclesia prædicandum inani iactatione præsumant. Cum Discipulos docet, ascendit in montem:

cum turbas, descẽdit in planum, vt meminerint, perfectioribus, excellentiora vitæ præcepta dari oportêre: imbecillioribus leuiora; lac paruulis, solidum iam adultis cibum.

Cum infidelibus cautè loquendum.

INFIDELIBVS verò his duntaxat, qui audire veritatem concupierint, Religionis nostræ quæque creditu faciliora primùm insinuanda sunt, non statim Mysteria ingerenda: Ne sanctũ detur canibus, & margaritæ mittãtur ante porcos, & conculcent eas pedibus, contemnentes quicquid capere nõ possunt. Audiuimus quendam Sacerdotalis ordinis virum, cùm ipso præsente inter Mahometanos quosdam de Deo mentio incidisset, & multa vltrò citroque iactata fuissent, tandem dixisse: Deum ipsum sępè à se manibus contrectatum, sæpè ore haustum. Quod & si verum dixerit, inconsultè tamẽ apud Sacramenti ignaros, atque adeò incautè, vt illi non modò non crederent, sed etiam ipsum quasi blasphemum vlcisci vellent. Denique parum abfuit, quin eidem quod sequitur tunc cõtingeret, & canes conuersi dirumpant vos. Cuius quidem periculi non ignarus Salomon: Qui custodit, inquit, os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.

Nota.

Prouerb. 13.

Donum prædicandi.

Matth. 9.

PRÆDICANDI autem donum ne quis leue putaret, non nisi precibus proponitur impetrandũ. Rogate, inquit, Dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Cæterùm ne quis lucri, & non tantùm hominum causa prædicationis opus sibi vendicet, ait: Gratis accepistis, gratis date. At verò ne in quærendis vitæ necessarijs rebus occupatus animus docendi studium remitteret: Dignus est operarius, inquit, cibo suo. Vt scilicet quibus seminant spiritalia, ab ijs sibi corporalia metant; non plura tamen, quàm præsens necessitas poposcerit, ne prædicationẽ, quæ gratuita esse debet, venalem faciant.

Luc. 10.

Prædicatio gratuita.

Apud quem manere debeat prædicator.

PRÆCIPIT quoque Dominus ac monet, vt huiusce professionis viri, ciuitatem ingressi, apud dignos maneãt, ne scilicet integritati autoritatique eorum quicquam deroget turpis hospitij nota, & in suspicionem incidant,

qua

qua linguam honestiorem, quàm vitam, habere existimentur. *Matth.*10.

Præterea licet illi, qui in auditorio conueniunt, parum aut nihil omnino profecerint: nõ tamen ei qui docet, premium supprimitur laboris, dicente Domino: Si ibi fuerit filius pacis, requiescet super eum pax vestra: sin minus, ad vos reuertetur. Neq; enim inuitantiũ gratia perire debet, si ad conuiuiũ inuitati, venire fastidierint. *Lucæ.*10.

Prædicatoris nõ deperit meritum propter obstinationem auditorum.

In obstinatos. *Marc.*10. *Luc.*9. *Matth.*10.

Qui autem vsqueadeò inueterata animi peruicacia obdurant, vt pijs hortatibus mollescere prorsus nequeát, eos Dominus anathemate videtur execrari, dicens: Quicunque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo vel ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris. Minis quoque horrendis exterret, subiungens: Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorũ in die Iudicij, quàm illi ciuitati. Inexcusabilior procul dubio erit, quisquis prędicationes audiens, emendari, corrigique neglexerit, quàm qui omnino non audierit, casu aliquo impeditus. Seruus enim qui cognouit voluntatem domini sui & non fecit, plagis vapulabit multis. Qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. *Luc.*12.

Postremò ipsos Doctores cautè incedere, ne dolis hæresum capiantur, simplicitatem custodire, ne ad hypocrisim malitiamque declinent, iubet, dicens: Estote prudentes sicut serpẽtes. Serpente enim minus prudẽs Adam, à serpente deceptus est. Et simplices sicut columbæ. Ne scilicet sanctiores videri, quam esse, malint. Nam & Spirituisancto ideo fortasse in columbæ specie interdum apparere libuit, vt ad imitandum auiculæ illius puritatem nos inuitaret. Profectò qui tales extiterint, non immeritò iam audire poterunt: Nolite cogitare quomomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Itaque nihil neque in præmeditando, neque in pronuntiando laborabũt, quibus

Prædicator sit prudẽs & simplex. *Matth.*10.

affatim omnia, quoties vsus fuerit, diuina benignitas suppeditabit. *Matth.10.*

Apostoli. Actor.2.

De Apostolis ita traditũ est: Varijs linguis loqui coeperunt, prout Spiritussanctus dabat eloqui illis. Hoc ideo sanè, quia diuersis gentibus fidei Christianę Mysteria prodi iam vulgarique oportebat, & diu errantibus viam aperiri salutis. Hinc tu quoq; si vnam alteramve ciuitatem ad Deũ sanctius atque syncerius colendum conuerteris, nondũ te existimes fecisse satis, donec datur facultas, etiam ad reliquos instruẽdos proficisci. Pij sanè ac boni medici est, plurimis curatis, alios insuper qui curatione indigent perquirere, & opportuna omnibus remedia conferre. *Actor.2.*

Petrus Apost.

Legimus Petro Ierosolymis primùm verba ad populũ faciente, die vno tria millia hominũ baptizata fuisse, indies quoque credentium creuisse numerum. Sed & alio deinde die, quinque millia superioribus addita. Cùm autẽ Petrus gentiles quoque Dñi iugo subijciendos, per visum cognouisset, Corneliũ Centurionẽ, & qui cum illo domi erãt, credẽtes baptizauit. Qui ergo paulò antè vna tãtùm atq; altera prædicatione tam multos cõuerterat, idẽ etiam paucos nõ contempsit, ita vt neq; itineris laborẽ ab Ioppe Cæsaream vsq; euocatus recusaret. Illi igitur qui in magna etiã auditorum frequentia, nõ suam gloriam, sed alienum profectum quærunt, tunc quoq; cùm rariores cõuenerint, docere non erubescunt. *Actor.2.4.& 10.*

Paulus Apost. & Barnabas. Actor.13.

Pavlvs segregatus in Euangelium Dei, cum collega suo Barnaba, peragrant oppida Iudææ, in Synagogis prædicantes. Inuidentibus verò Iudæis, & ad conuitia furenti rabie prorumpentibus, dixerũt: Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei, sed quoniã repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes. Relinquendi ergo sunt qui peruersa obstinatione durati, à peccandi proposito diuelli nullo modo possunt: Ne dum in sterili solo sementem iacimus, foecundæ interim glebæ nullo subactę aratro, fructu vberiore fraudentur. In summa, quicunque Ecclesiam audire noluerit, sit tibi sicut Ethni-

Ethnicus & Publicanus. Nemo saluatur inuitus. *Act.* 13.

IDEM hi (vt Lucas inquit) prohibiti sunt à Spiritusancto loqui Verbum in Asia. Quæ res documento est, nõ passim omnibus euãgelizare nos debere, & ijs præsertim, quos Euangeliũ ipsum contemptui habituros, non ambigimus. Ne & hi exinde grauioribus pœnis obnoxij sint, & nos sanctũ dedisse canibus arguamur. Vnde & Salomon in Prouerb. ait: Qui erudit derisorẽ, ipse iniuriã sibi facit, & qui arguit impium, sibi maculam generat. Noli arguere derisorem, ne oderit te: argue sapientem, & diliget te. *Actor.* 16. *Prouer.* 9.

RVRSVM illis libentissimè docendi operam debemus exhibere, à quibus vltrò inuitamur. Iam enim se institutionibus nostris pro sua virili obsecuturos polliceri videntur, dum inuitant. Hinc est quòd Paulus transire maturauit in Macedoniam, cùm vir Macedo in visu apparens ei, suppliciter poposcit, vt eò veniens ipsos adiuuaret. Non petit auxilium, qui non agnoscit periculum. Quis autem petit, nisi is qui periculo liberari cupit? *Actor.* 16. *Paulus Apost.*

MVLTIS tandem vrbibus regionibusque docendo peragratis, Paulus contulit se Athenas, disseruitque cum Epicuræis & Stoicis, palam ostendens, quantò præstaret eorum Philosophiæ disciplina Christi. Quanta autem vel argumẽtorum vi disputarit, vel miraculorum operatione illa quæ dixerat approbarit, Dionysius Areopagita indicio est, factus Apostoli discipulus, qui magister fuerat Philosophorum. *Actor.* 17. *Idem. Actor.* 17.

RELICTIS Athenis venit Corinthũ, & Aquilæ Priscillæq; hospitio vsus, artẽ schœnofactoriã cum illis factitasse dicitur: Sabbatis verò in Synagoga disputationes exercuisse. Hinc ipsemet quidem ad Corin. scribens: Laboramus, inquit, operantes manibus nostris. Et ad Thessal. Nõ inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducauimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quem vestrûm grauaremus, non quasi non habuerimus potestatẽ, sed vt nosmetipsos formã daremus vobis ad imitandum nos. Nã cùm essemus apud vos, hoc denun- *Idem. Actor.* 18. *1. Cor.* 4. *1. Thess.* 3.

denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult operari, nec manducet. Nemo igitur Euangelio seruiens, assiduè sibi de Euangelio viuendum putet: Et quod prædicationi superest temporis, otio conterat. Ne & petendis eleemosynis crebrius insistens, non petere, sed exigere videatur, & corporis quieti indulgens, ad socordiam paulatim deuolutus, à labore quoque spiritualium actionum animo obtorpescat. *Actor.18.*

Apostoli.

PETRVS & Paulus postremò Romæ ad Martyrium vsque prædicando perseuerarunt. Reliqui etiam Apostoli dimissa Iudæa, in diuersas prouincias Idolorum cultores ad Religionem Christi conuersuri dispergantur. Andreas Achaiam, Philippus Scythiam, Bartholomæus Lycaoniã, Iacobus Zebedæi Hispaniam, Iohãnes Ephesum, Thomas Parthiam, Hyrcaniamque & Indiam, Matthæus Macedoniam & Æthiopiam, Iacobus Alphæi Ierosolymam, Iudas Thaddæus Mediam, Mesopotamiam, Pontum, & cum Simone fratre Persidem, in sortem prædicationis accepêre: nulli labori parcentes, nullum vitæ discrimen deuitantes, dum communi omnium saluti consultum volunt. Neque Tyrannorum minis, neque supplicijs deterriti sunt, ne Christi nomẽ vbique circunferrent. Sic in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sic habitantibus in regione vmbræ mortis lux orta est eis. Meritò igitur illi sedebunt super Thronos cum Christo iudicantes, qui nunquam conquierunt Christum annuntiantes. *In Actis Apost.*

Psalm.18.

Ambrosius Episcopus.

INTER Apostolicos autẽ viros Ambrosius Episcopus eruditione, ingenio, ac diligẽtia Dei verbũ prædicãdo ita præstitit, vt facilè persuasum sit, non commentum fuisse, quod de illo quondam iactatum cõstat, ob os scilicet eius in cunis iacentis volitasse apum examen, stridulo tinnitu eloquij futuri suauitatem portendens. Hic Aurelium Augustinum Manichæa hæresi tabescentem, suis prædicationibus purgauit, sanumque reddidit. Qui iam Catholicæ fidei disciplinis eruditus, omnium tandem hæreticorum dogma-

August. Confess. li.5.c.14.

dogmata certissimis destruxit argumentis, nostraque confirmauit, obscura quæque in Scripturis declarauit, & ab ijs quæ dubia erant ambiguitatem sustulit. Religiosis viuendi præcepta dedit, nemo in differendo acutius vidit, nemo melius explicauit. Quid multa? vnum tunc hominē conuertit Ambrosius, sed in vno homine totū penè terrarum orbē doctrinæ illius radijs illustrandū recepit. Qui enim docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiā erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. *Paulinus, Isidor. & alij. Sur. Tom.* 6. *Daniel.* 12.

ABBATEM Antonium aliquando ad hæreticos conuincendos, relicta solitudine, Alexandriam venisse legimus. Intermisit ergo eremi quietem, dum ad bellum egreditur, contra illos pugnaturus, à quibus Catholicæ fidei murus quatiebatur. Accesserunt quidam Philosophi quasi rustiсano homini & literaturæ ignaro illusuri. Verùm vbi loquentem audissent, demirati verborum vim, sententiarumque grauitatem, veritati ab eo prædicatæ adhæserunt, & cuius corporis habitum pauloantè subsannauerant, scientiam amplexi sunt Christo credentes. Nesciebāt vtiq; sub terra latére aurum, & interdū sub vili panno habitare sapientiam. *Athanas. in vita Antonij.* *Anton. Abbas.*

REGVLVS Episcopus Iohannis Apostoli discipulus, in Gallia cœlestis frumenti granū oppidatim disseminat, & plurimis baptizatis fructum vberrimum in horreis Ecclesiæ recondendum cogit. Cæterùm cùm apud quendam vicum in magna virorum ac mulierum celebritate suggestum concionaturus ascendisset, ranarum è proximo lacu coaxantium strepitu præpediebatur, ne commodè audiri posset. Igitur vt sileret imperauit, atque ex illo etiamnum lacum illum ranis quidem refertum, sed nullam earum vocalem esse asseuerant. Quid mirū, si homines eius doctrinā secuti sint, cuius iussis irrationale animal obediuit? Ranæ obmutuerūt, & homines cōfiteri Christū cœperūt. *Regul. Episc.*

PATRITIVS Episcopus in partibus Prouinciæ Scotiæ, Christi fidem euangelizasse primus dicitur. Qui cùm per Hi- *Patric. Episc.*

per Hiberniam iter faceret, & se prædicationibus nihil proficere videret, Deum precatus est, vti ostẽto aliquo hominum illorum duritiẽ cõmolliret, quo ab erroribus iam tandem resipiscerent, & ad Religionem veram conuerterentur. Diuinitus admonitus, humi circulum designauit, atq; inibi terra penitus subsidente, hiatus ingens apparuit, magnumq; omnibus incussit terrorem, ne in profundum acti pœnas iam incredulitatis darent. Hunc hiatum adhuc extare ferunt, & occulto quodã sinuosoq; meatu ad nescio quæ Purgatorij loca deducere. Id vtrùm verũ sit, scire nihil nostra refert. Credimus enim Purgatorium animarum alicubi esse, etiamsi ibi non sit, magisque illud nunc considerare expedit, quãta hic Sanctus humanæ salutis cupiditate flagrabat, cui non satis fuit verbis docuisse, nisi etiam miraculorum terrificationibus, quod docuerat, credere cogeret vel inuitos. *Bedas Tom.3. Sur. Tom.2.*

Specus S. Patricij.

Dictũ sapienter.

Aldebertus Episcopus.

ALDEBERTVS verò Pragæ Episcopus, cùm effrenem & indomitã plebem nullis prædicationũ solicitationibus ad modestius viuendi rationẽ redigere potuisset, Episcopatũ reliquit, & Summi Pontificis permissu ad Cœnobiũ Cassini montis perueniẽs, Monachũ se fecit. Pertimuit eo fungi officio, postquã sibi cõmissos meliores efficere nequiuisset, ne quæsisse videretur quæ sua sunt, nõ quæ Iesu Christi, idest, suũ honorẽ, nõ aliorũ profectũ. *Crom. l.3. Sur. Tom.2*

In Episcopos prædicationis officiũ exercere nolentes.

COGITENT nunc quàm rectè agant, qui sibi creditum gregem pabulo prædicationis pascere negligunt, & se pastores profitentur: si is, qui quotidianis exercitationibus sese fatigabat, non solùm parere nolentes dimisit, sed etiam dignitati renuntiandum censuit. Quòd si is, qui tanta animi solicitudine vocisq; contentione in monendo vsus fuerat, ob incorrigibilem tamẽ plebis peruersitatem locum tenere Pontificis dubitarit: quantò magis timere debet lucerna sub modio posita, sal fatuum, canis mutus non valens latrare? cui Dominus per Prophetam comminatur, dicens: Speculatorem te dedi domui Israël: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annuntiaueris ei, ne-

Iezech.3.
Iezech.33.

ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via sua impia & viuat: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Ob hoc quidem & Propheta contremuit, dicens: Væ mihi quia tacui. Et Apostolus: Væ mihi est, inquit, si non euangelizauero. *Isaiæ.6.* *1. Cor.9.*

Iuuenalis Episcopus. IVVENALIS natione Apher, arte Medicus, ordine Presbyter, cùm à Pontifice Romano, vt Narniensi infideli populo Christum euangelizaret, ius potestatemque sibi concedi petisset, Episcopus eorum constitutus, illò se contulit. Multisq; ibi Catholica credulitate prædicando cõfirmatis, quendam de obstinatorum numero, cui præter cæteros error veritate charior erat, sibi infensissimnm habuit. Qui comprehensum (postquam vt carnem idolo immolatam gustaret, cogere verbis non potuisset) viribus aggreditur. Cultellum ori admouet, strictoque dentium dirimere ordines molitur, viam facturus cibo intra fauces respuentis indendo. At multò secus quàm cogitarat euenit. Repentè enim quadam lymphatæ mentis insania correptus, cuspide in se versa, ipse sibi iugulũ ferit, & ad pedes eius quem inuaserat, exanimis corruit. Sic tutatus est Dominus pij Doctoris disertum guttur, vt hic, qui illud per vim polluere attentauerat, suum cõfoderet, & sua sibimet manu morté cõsciscеret. Eo cadente, reliqui omnes, qui in pari infidelitate diu iacuerãt, per fidem sese erexére Christi, & vnius increduli pœna, multis credendi causam præbuit. *Greg. Hom.37. Euang.*

Seruatius Episcopus. SERVATIVM Traiectensem Episcopum hac Spiritussancti gratia dotatum fuisse ferunt, vt prædicantem audientes alienigenæ, diuersæq; nationes, vnaquæque sua lingua locutum putarent, nihil non intelligentes, quod ab illo esset prolatum. Adhæc tot miraculis claruisse dicitur, ita purè sancteq; vixisse, vt prædicatione, virtute, moribus ad perfectionem Apostolorum proximè accessisse videatur. Igitur vitæ sanctimonia præstet oportet, qui præstare cupit prædicãdi doctrina, operationeque signorum. *Greg. Turon. lib.2.c.5. & alij. Sur. Tom.3.*

IVONI

Iuo Presbyt. IVONI Presbytero ad prædicandũ eunti fluuius non modico incremento ponti superessusus viam incluserat, mox in sese collectus ac subsidens, velut veritus tam salubrem operam remorari, transitum prębuit, rursumq́; pontem operuit aquis. Huic simili miraculo olim Leuitis arcã ferentibus Iordanis ad fontem reuersus aridum cessit iter, sed qui illos secuti sunt, in terrã promissionis peruenerũt, qui verò Iuonem, in cœlum ascenderũt: alterum Legi, alterum Euangelio datum. *Sur. Tom.3.*

Eadmundus Episcopus. EADMVNDVS Cantuariensis Archiepiscopus, cùm in Gallia apud Vigorniam vrbem sub diuo prædicaret, & populus imminentem supra se atræ nubis contractionem cernens, pluuiam timeret, dilabique sub tecta pararet: ne dubitarent præcepit, & imbri ne verbum Domini impediret, iussit. Magna vis aquarũ circa eos, qui ad audiendum conuenerant, in terram defluxit, nullum tamen ex tanto hominum numero attigit. Et pauor pariter ac pudor omnes cepit, nolle illius præceptis obedire, cui insensibile elementum paruisset. Itaque nõ sine melioris vitæ proposito, finita prædicatione abierunt multi, dum commissa deflerent, lachrymis madidi, pluuia nemo. *Osbertus, Abbo Floriacens. & alij. Sur. Tom.6.*

Dominicus. DOMINICVM Ordinis Prædicatorum futurum Institutorem, præsagijs quibusdam antè monstratum fuit. Mater eo fœcunda catellum se peperisse somniauit, qui faculam mordicus arreptam pręferens, mundum incendere videbatur. Eodem iam nato, cuidam nõ ignobili matronę visum est, stellã fronti eius insedisse, cuius fulgore perinde ac solaribus radijs totus terrarum orbis lucescebat. Breui ergo effectum est, vt ab eo plurima euangelizantiũ turba per omnes ferè prouincias nationesq́; diffunderetur, passimque discurreret. Sic ille ardentis prædicationis facibus mundum succendit, sic doctrinæ spiritalis luce illustrauit. *Constant. Vrbeuet. Ioan. Garzo. & alij. Sur. Tom.4.*

Vincentius. EIVS itaque collegij vir nominatissimus Vincentius tantum prædicatione valuit, vt in Hispania quinque millia

Iudæo-

Iudæorum ad Christum dicatur conuertisse, in Mauritania octo millia Saracænorum, in vrbe quoque Granata docuit infideles, donec à rege eiectus ad suos rediit inuitus. Italiā etiam Galliamque prædicando peragrauit, nec labore victus, nec periculo deterritus, dum ad æternæ salutis beatitudinem adipiscendam omnes inuitat; illud in Psalmo Prophetę promissum implens: Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. *Pet. Rausi. & alij. Sur. Tom. 2.* *Psalm. 50.*

Minorvm verò Pater Franciscus, etiam illud executus videtur: Ite in mundum vniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ. Sic enim hominibus prędicauit, vt mundum repleret Monasterijs: sic auibus, vt ad audiendum dociles, intentæque silentium tenerent, ac se manu ab eo contrectari non formidarent. Illos vt piè religioseque viuerent, hortatus est: has tantùm vt Creatorem suum laudarent, cuius beneficio pennas haberent ad volatum, vocem ad cantum, fructus terræ absque omni vel serendi vel metendi labore ad alimentum vitæque sustentationem. Quo hunc amoris studio eos, quos ad fruendam beatitudinem genitos nouerat, docuisse dixerim, si etiam irrationabilia, quantum illis conueniret, monere non neglexit? *Bonauent. c. 12.* *Franciscus.* *Matth. vlt.*

Idem apud castellum Gallinarium prædicans, hirundinibus multiplici garritu obstrepētibus silentium imperauit, nullaque deinde, quamdiu ipse verba fecit, ne minimum quidem sonum aut susurrum edidit. Et quisquā tam impudens est, vt dubitet, Spiritumsanctum per os eius locutum, cùm etiam bestiæ interdum, præter naturæ suæ vsum, quod locutus est intellexerint, & quod iusserit, obediendo peregerint? *Idem. c. 8.* *Idem.*

Antonivs Hispanus huius Ordinis vir sanctitate percelebris, cùm apud Forum-Iulij moram traheret, prædicare verbū Dei iussus, imperitiam excusabat, nunquam antea eiusmodi declamationibus vsus. Veruntamē iussioni Maiorum obtemperans, talem fecit sermonem, qualis exercitatissimo tribui potuisset. Exinde prædicationibus *Antonius Abb. si.*

O operam

operam dare cœpit. Cumque aliquando de Cruce Domini nostri Iesu Christi verba faceret, Patrem Franciscum, qui viuus adhuc alia in Prouincia longè sepositus degebat, propè astare in aëre vidit, nutu confirmantem omnia quæ ab ipso dicebantur. Ad tam sublime euãgelizandi munus non nisi per humilioris gradum ascendit, hoc est, dum se eo indignũ reputat, & tamen quod iubebatur, obediendo experiri non recusat, sed & tunc confitens ac dicens: Doctrina mea nó est mea, sed eius qui misit me. *Ibidē cap.* 4.

Iohan. 7.

Bern. Abbas. De Bernardo Clareuallensi Abbate traditum est, quòd mater eum editura, antè in quiete vidit se catellũ in vtero latrantem habere. Id interpretatum est, eam diuini verbi præconem egregiũ parituram. Quam sanè interpretationē minimè falsam fuisse, euentus docuit. Quanti enim hic Sãctus in dicendo ingenij industriæq; fuerit, quantæ in exhortãdo virtutis, ipsa scripta eius quę in manibus habētur, indicio sunt, quæ quoties legimus, toties dicere occurrit: Argentũ electũ lingua iusti. *In vita Bernardi. Sur. Tom.* 4.

Prouerb. 10.

Idem. Hic cùm aliquando inter prędicandũ sibijpsi placere cœpisset, ad inanem gloriam occulta suggestione illici se animaduertēs, aduersus dæmonem protinus inclamauit: Neq; per te, maligne spiritus, prædicationē hãc inchoaui, neque per te finiam. Hoc repetens & arrogantiam cauit, & conseruauit humilitatem. Ex quo satis patet, quantum illi reprehendendi sint, qui suis prædicationibus inanem tantùm laudationis humanæ fucum captant, seque doctos dici malunt, quàm docere: quandoquidem disciplinis non ita necessarijs occupantur, dum docent, dilatantes philacteria sua, & magnificãtes fimbrias, ita sanè, vt qui audiũt mirentur magis, quàm discant. *Ibidem.*

Matth. 23.

Stephanus Anachoreta. Istos & Stephani Anachoretæ arguit exemplũ. Qui cùm aliquando illiteratus ac rudis haberetur, tantum in Mareotidis eremo manens profecerat, vt neminē ad eum, discendi aliquid gratia, accessisse ferant, quin idem discedens, se satis edoctum diceret. Mira illi Scripturarũ intelligētia inerat, Deo ijs præcipuè Mysteriorũ suorũ abdita reserãte,

stitate, qui nō tā se multa scire, quàm alios docere, vt salui fiant, charitatis studio exardescunt. *Hist. Trip. lib.* 8. *c.* 1.

EQVITIVS apud Valeriam vrbem Abbas, postquam scalpello sibi quandam linguæ rubiginé ab Angelo leuari vidit, ab eodem iussus est ad prędicandum egredi. Diuersa igitur peragrauit loca, passim Euangelium prædicans, ac se sacrisque codicibus iumento impositis iter faciens. Accusatus auté, quòd nulla Apostolicæ Sedis autoritate prædicationis officiū exerceret, Romā citatur. Et dum eò proficisci pararet, interim Pontifex per somnium exterritus, rursum illi ne venire fatigaretur, per nuntios iussit, simulq; opus quod cœperat, facere pergeret, quādoquidem id faciendi facultaté non ab hominibus, sed à Deo accepisset. Spiritalis enim (vt Apostolus inquit) omnia iudicat, ipse à nemine iudicatur. *Greg. Dialog. lib.* 1. *c.* 4.

Equit. Abbas.

1. Cor. 2.

HOC docendi genus Apostoli sententia interdictum fœminis est. Mulieres, inquit, in Ecclesijs taceāt. Nō enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & Lex dicit: Si quid auté volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia. Mariæ tamé Magdalenæ prædicatione Massilia Euangeliū recepit Christi, & Marthæ sororis eius Rhodani accolę. Decuit solas Apostolatus fungi officio, vt, quæ cum Christo & viuente & resurgente conuersatæ fuerant, quicquid de illo vel oculis cōspexissent, vel ab illo auribus excepissent, fide certiore testarentur. Siquidé & ijs iure suo dicere licebat: Nō possumus, quæ vidimus, & audiuimus, nō loqui. *Sur. Tom.* 4.

Feminæ.

1. Cor. 14.

Maria Magdalena, & Martha soror.

Actor. 4.

QVALI verò diligentia, quantoq; studio in docendo vti debeat Catholicæ professor disciplinæ, Paulus Apostolus ostendit, dum Timothæum hortatur, dicens: Prædica verbum, insta, opportunè, importunè, argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Eundem quoque in loquendo cautum circunspectumq; esse oportére, mōstrauit, cùm ait: Formam habe sanorum verborum, quæ à me audisti, in fide & dilectione in Christo Iesu. Et paulopòst: Noli, inquit, cōtédere verbis. Ad nihil enim vtile est, nisi ad

Prædicator solicitus.

2. Tim. 4.

Prædicator cautus.

2. Tim. 1. & 2.

subuersionem audientium. Solicitè autem cura teipsum probabilem exhibere Deo, operariū inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis, prophana autem & inaniloquia deuita. Multū enim proficiunt ad impietatē, & sermo eorum vt cancer serpit. Et iterum ait: Stultas & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant lites. Ad

Titum 2. Titum etiam: Loquere, inquit, quæ decent sanam doctrinam. Sic & Dominus noster Iesus Discipulis suis, vt Euangelium regni Dei prædicarent mandauit, non inanes Poëtarum fabellas, non rerum nihil ad institutionem vitę pertinentium inutiles vestigationes, non captiosa sophismatum argumenta, quibus occupatus animus confunditur magis, quàm eruditur.

1. Tim. 5. *Qualiter corripiendi peccatores.*

PRÆTEREA modum modestiamque in corripiendo seruandam idem præcipit, dicens: Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem, iuuenes vt fratres, anus vt matres, iuuenculas vt sorores, in omni castitate. Sic & Galatas admonet, cùm ait: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spiritales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris. Illos tamen qui plus nimio duri videntur, & delinquendi assuetudine iam occaluerunt, acrius increpādos esse, cùm Iohannis Baptistæ, tùm Saluatoris nostri exemplo edocemur. Dum enim Pharisæos palam arguerent, alter illos viperarum progeniem appellauit, alter hypocritas generationemque peruersam & adulteram dixit. Et cùm in flagitijs obstinatiores esse vidisset, diaboli, non Abrahæ filios nuncupauit. Ferrum enim ferreis malleis procuditur, cera autem (quoniam tenellæ naturæ sit) manibus formatur. Hinc Paulus Corinthios per Epistolam interrogās: Quid, inquit, vultis, in virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu mansuetudinis? Denotare vtique volens, quòd si adhuc in errore perseuerarent, quo subuersos fuisse rescierat, virga iam, non mansuetudine, opus esse in castigando.

Galat. 6. *Matth. 3.* *Ibid. 12. & 16.* *1. Cor. 4.*

Galat. 1. DOCTOREM enim procul ab omni assentatione esse decet, quod idem significauit, cùm de se diceret: Si hominibus

nibus placerem, Christi seruus non essem. Alibi quoque ait: Ita loquimur, non quasi hominibus placêtes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, Deus testis est: nec quærentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neq; ab alijs. Qua in re non est prætermittenda Salomonis sententia, dicentis: Qui dicunt impio, iustus es, maledicent ei populi, & detestabuntur eos Tribus. Qui arguunt eum, laudabuntur, & super eos veniet benedictio. Et iterû: Homo, inquit, qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius. Adulator enim nô coercet malos, dum palpat, sed licentiores efficit. Hoc vitio facilè carebit, qui omnibus rebus antetulerit veritatem, & cum Psalmista dicere poterit: Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar. Sic etiam Elias Propheta Achab regi irato ac dicenti: Tu ne es ille, qui conturbas Israël? audacter respôdit: Non ego turbaui Israël, sed tu & domus patris tui, qui reliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim. Idem quoque Ochoziam regem, qui ipsum comprehendere quæsierat, vltrò adijt, & eo morbo quo affectus iacebat, eò quòd de recuperanda valetudine Deum Accaron consultum miserat, periturum prædixit. Azarias etiam Sacerdos Oziæ regi super altare Thymiamatis incensum adolenti, reclamauit restititque intrepidè, & quasi sacrilegio pollutum eijcere de Templo Domini nô dubitauit. Tam ergo hi sanctissimi viri ab omni simulatione, dissimulationeque alieni fuerunt, quàm reges illi ab æquo honestoque. Quorum quidê potentiam, dum quicquam accusandi esse viderentur, haud formidabant. Perinde acsi & ipsi cum Apostolis audissent: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.

1 Theff. 2. *Prouer. 24.* *Ibid. 29.* *Psal. 118.* *Elias.* *1. Reg. 18.* *4. Reg. 1.* *Azarias.* *Matth. 10.*

QVANTVM porrò expediat mortalibus, cùm supersint illis boni doctique Prædicatores, quantûmue obest cum desunt, Niniue seruata, Sodoma & Gomorrha euersæ docent. Illa Iona prophetante pœnitentiam egit, hæ absq;

Quantû prosint boni Prædicatores.

Doctore in omne scelus præcipites iêre, Deoque vlciscête ad internecionem redactæ sunt, implêtes illud Salomonis oraculum: Cùm Propheta defecerit, dissipabitur populus. Et vt ad nostra veniam: Petro prędicante cecidit Spiritus-sanctus super omnes qui audiebāt verbum. Paulo autem absente, & inter Corinthios, quos ad Christum conuerterat, schisma oritur, & Galatæ à Pseudoapostolis tentantur. Huc accedit, quòd qui prædicatores acceperint, Christum accepisse, & qui eiecerint, eiecisse probātur. Et quid hac re peius, quid illa melius?

Prouer.29.

Actor.10.

Non omnibus prædicandi officiũ cõuenit

SED & illud obiter animaduertendum, non omnibus prædicandi officium conuenire, Diu disce quod doceas, cùm à Salomone pręceptum sit: Prępara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, & postea ædifices domũ tuam: Et Iacobus Apostolus non inconsultè moneat, dicens: Nolite plures magistri fieri, fratres mei, sciētes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Docti igitur in populo docebunt plurimos, vt in Daniële legimus. Et vt in Euangelio: Scriba doctus in regno cœlorum profert de thesauro suo noua & vetera. Quamobrem ad Apostolos quoque dicitur: Sedete in ciuitate quoadvsque induamini virtute ex alto: Ne quis diuinæ ac cœlestis prædicationis onus assumere sibi ausit, donec vires roburque conceperit, ad sustinendum illud, Spiritus sancti ope atque dono, & sacrarum cognitione Scripturarum. Tum demum præparato domi cõuiuio, in publicum prodeat, & ad exitum viarum confidenter procedat, multos inuitet, laxet retia in capturam, seminet semen suum, & veræ Catholicæq; scientiæ sale omnia condiat. Sed tamen calceamēta habeat in pedibus, ne terram attingat, vt tota eius cõuersatio in cœlis sit. Quod alijs præcipit, prius ipse præstet: quia qui fecerit & docuerit sic, hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Qui verò aliter prædicant, ac viuunt, & ab eo quod ore præcipiunt factis atque animo dissident, ijs dicitur: Væ vobis Legisperitis, qui oneratis homi-

Prouer.24.

Iacob.5.

Daniel.12.

Matth.13.

Matth.5.

Luce 11.

homines oneribus, quæ portare non possunt, & ipsi vno digito vestro non tangitis sarcinas. Tales quidem etiam indigni, qui legem Dei prædicent, habentur, dicente Propheta: Peccatori dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? quasi diceret: Nolo te quisquam audiat, quamuis bene prædicantem, ne fortè sequatur malè viuenté. Sin verò aliqui ex eo tantùm quòd peritia ingeniòq; nónihil polleant, prædicare aliquando arroganter præsumpserint, viam veritatis docentes: tunc ijs qui audiunt salubriter profectò consulitur, vt magis disciplinæ eorum, quàm vitæ rationem habeant, dicente Domino: Quæ dicunt facite, secundùm autem opera illorũ nolite facere, dicunt enim & non faciũt. Nemo autem efficacius ad bene beateq; viuendũ instruit, quàm cuius facta dictaque consentiunt, cuius non minus vita, quàm os prædicat. Et hic quidem est qui magnus vocabitur in regno cœlorũ. Hic, inquam, est qui mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam, vt qui seminat simul gaudeat & qui metit. Quòd si beatus est qui iustè pieque vixerit, quantò beatior qui simul & docuerit? vt non sibi soli, verumetiam alijs saluti sit.

Psalm. 49. *Matth. 23.* *Iohan. 4.*

De Sacerdotibus honorandis. Caput V.

QVÆ ad Euangelicæ institutionis Doctoré spectarent, hactenus diximus: nunc quantum honoris Sacerdotali dignitati deferri debeat, explicemus.

PRIMVS in Scripturis diuinis Melchisedec Sacerdos memoratur, qui panem & vinum obtulerit Deo, & cui Abraam Patriarcha decimas dederit, quique etiam rex Salem extiterit. Sed dum Rex tantùm erat, non illi licuit Sacrificium ministrare, nó decimas exigere. Sacerdos etiam factus est, vt potestate præcederet reges, & sanctitate Deo proximior fieret. *Genes. 24.*

Melchisedec *Genes. 24.*

Aaron. Ad hæc si quis vestes & ornamenta Aaron Pontificis & filiorum eius Sacerdotum in Exodo cōsideret, inueniet in eis creaturarum omnium typum, & hoc quidē quātum ad allegoriam pertinet. Quantum verò ad tropologicum sensum, virtutum cunctarum imaginem. Et si anagogen contemplari voluerit, figuram Christi. In fronte nomen Dei ineffabile sculptum in auro rutilat, quia caput Christi Deus est, & caput Ecclesiæ Christus. Oleo sanctificationis consecrantur, vt eundem significent, de quo & prædictum est: Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Et si tanta Pontifici ac Sacerdotibus Dei tribuuntur, vt mundum totum, virtutesq́; omnes contineant, & simul mundi virtutumq́; Dominum nobis exhibeant: quis non eos ante cunctos mortales qui in terra sunt, ponendos arbitretur? quis vel sola officij autoritate non omnibus magis reuerendos existimet? Soli Pontifici Sancta sanctorum ingredi licet, solis Sacerdotalibus in altari Deo ministrare, solis panes propositiones sumere, & pro populo supplicare: Cedat omnis terrena potestas: nihil in Sacerdotis potestate cōspicimus, quod non cœlo dignū sit. *Exod.* 28. *&c.*

Exod. 28.

Psalm. 44.

Sacerdotes Nobe. Hinc sanè est, quòd emissarij Saulis regis iussi interimere Sacerdotes Nobe, eò quòd Dauid (quem ipse rex persequebatur) suscepissent, nō sint ausi manū eis inferre. Aderat rex, in facinus vrgebat, cunctantibus iratus minabatur. At illi immoti fixique stetere: adeò ipsimet occidi, si sors ita ferret, quàm occidere Dei ministros malebant. Serui denique morte contempta, prætulerunt furentis Domini iussioni reuerentiam Sacerdotū. Doeg verò Idumæus, cui nulla religio, nullus Dei metus erat, nec Sacerdotum quidē eius cruore manus suas fœdare timuit, nec distulit pios coram impio rege iugulare, vt illi morem gereret. Doeg interpretatur mortuus, ne nescias, morte æterna damnandum esse, quisquis tam excellentis Ordinis viris iniuriam irrogare non perhorret. Ac ne tam immane flagitium vel Sauli, vel ipsi Doeg impunè cessisse existimes, ambo simul cū in Gelboe Philisthinos fugerent, iusto

1. Reg 31.

Dei

Dei iudicio proprijs mucronibus incubuerunt, semet interficientes, qui Sacerdotes interfecerant. 1. *Reg.* 22. & 31.

SED si tantæ æstimationis fuit Sacerdotium Legis: quantò maiori esse debet Sacerdotium Euangelij, quod non iam pecudum neque vitulorum, sed Christi Sanguine consecratum est? *Sacerdotium noua Legis.*

ANACLETI Pontificis epistolam extare ferunt, qua præcipitur, summum ac præcipuum honorem Presbyteris à fidelibus deferendum. Non solùm igitur Presbyterum offendit, qui dignè non honorat: sed etiam Pontificis edictum negligit atque contemnit: & cum gemini criminis reus existat, alteras irreuerentię, alteras inobedientiæ pœnas dabit, si modò pœnitentiam non egerit, & correctus tantò deinde Ministros Dei coluerit submissius, quantò erga eosdem insolentius se gesserat peruersus. *Con. 2. Matiscon. Can.* 15. *Anacletus Pontifex.*

A Constantino quoque Imperatore Legem editã tradunt, qua decernat, plus honoris deberi homini in Sacerdotali dignitate constituto, quàm vlli alij vel Domino, vel Regi: certum enim esse, in illis honorari Christum, qui vicem Christi in terra gererent: non in illis, qui imperarent terræ. Solis autem Apostolis, quorum locum Sacerdotes tenẽt, à Dño dictũ esse: Qui vos recipit, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit. *Gratian. Distinct.* 9. *Constantinus Imperator.* *Matth.* 10.

IVRE igitur Martinus Turonẽsis Episcopus à Valentiniano Imperatore inuitatus, cùm multis Principibus viris vnà recumbentibus primus poculum accepisset, in quo circunferendo (sicuti tunc mos erat) honoris ratio ducebatur: eo gustato, Presbytero suo post se hauriendum porrexit, neminẽ ex omni illo conuiuarũ numero digniorem decernens, cui secundum honoris locum daret, ne ipsum quidẽ Valentinianũ Augustũ. *Seuer. Sulpit. Sur. Tom.* 6. *Martinus Episcopus.*

IDEM Valentinianus, cùm aliquando adeunti se Martino non assurrexisset, atque etiam rem quandam petenti, subiratus repulsam daret: statim flamma à solo sursum versus emicãte, assurrexit inuitus, & miraculo perterritus *Idem.*

O 5 petita

petita cōceſſit, multoq; deinde honore afficere Epiſcopos pariter & Presbyteros cœpit: Liquidò iam perſpiciens, terrenam dignitatem diuinæ cedere debere, & Sacerdotio præditos æquū eſſe etiā ab Imperatoribus honorari. *Ibid.*

Ambroſius Epiſcopus. PROPTEREA quidē & Theodoſius Auguſtus, quoniam iratus in Theſſalonicenſes ſuprà quàm quod iuſtum æquumque eſſet, animaduerti fecerat, Mediolani ab Ambroſio Epiſcopo Eccleſiæ aditu prohibitus, palamque reprehenſus, patienti animo pertulit, & commiſſum confitens pœnitentiam egit. Vide quanta eſt Sacerdotis autoritas, qui tanto Principi publicè inſultare non dubitauit, & cui tantus Princeps, populo inſpectante, cedere nō erubuit. *Hiſt. Trip. lib. 9. c. 36.*

IDEM cùm Paſchali quodam die Eccleſiam ingreſſus intra chorum conſediſſet, audiuit, non eum locum purpuratorum eſſe, ſed Sacerdotum, iubentiq; Ambroſio vt inde ſuſcitatus recederet, obediuit. Poſt hæc Conſtantinopoli ad Eccleſiam veniens, vt in choro ſeſſum accederet, à Patriarcha inuitatus, nequaquam acquieuit, magis Ambroſij ſententiam ſequens atque approbans, qui ne Imperatores quidē Sacerdotū conſeſſione ſatis dignos iudicauit. *Ibid.*

Antonius Abbas. ANTONIVS Ægyptius Abbas, virtutibus & miraculis vbique clarus, ipſos Presbyteros ac Sacerdotes in ſumma veneratione dicitur habuiſſe, ſolituſque eiſdem caput ſubmittere, benedictionem ſibi captare, & pro magno beneficio ducere, ſi accepiſſet. Profectò tā ſanctus vir haudquaquam tanti Sacerdotalem benedictionem feciſſet, niſi per eam ſanctiorem ſe fore cognouiſſet. Benedici à Sacerdote voluit, vt benedici mereretur à Deo, non in illa ſola vitæ ſuæ integritate confidens, verùm etiam aliundè ſpiritalia ſibi ſubſidia comparans. Nam & palmes ille in Euangelio, quamuis fructuoſus atque fœcundus, adhuc tamen purgatur, vt fructus plus afferat, & prouētu indies lætiore copioſius exuberet. *Athanaſ. in vita Anton.*

Franciſcus. FRATRVM quoque Minorū inſtitutor ac Pater Franciſcus, licet omni ſanctitatis genere præſtiterit, non minimum

nimum

nimium in hoc laudatur, quòd maximo semper honore Sacerdotes prosecutus sit. Dicere solitum tradunt, si cui Sanctorũ è coelo in terrã delapso, & cum illo simul Sacerdoti fortè occurrisset: prius se Sacerdotis manibus osculũ daturũ, deinde reuerentiã facturũ Sancto. Plus quidem se debere illi significãs, à quo ministrante sacratissimũ Christi Corpus acciperet, quàm illi què iam cũ Christo regnare nosset. Quãta autẽ res esset Sacerdotiũ, in eo ostẽdit, quòd se indignum illo iudicans, nunquam promoueri passus sit, soloque Diaconatus officio contentus quoad vixit, fuit. Cogitent nunc Sacerdotes, qualis eos deceat perfectio, si Franciscus suam non sufficere credidit. *Bonauent. c. 4.*

IOHANNES primus, qui Hormisdæ in summo Pontificatu successit, Constantinopolim versus pergens, cùm Corinthum diuertisset, equum ei à quo commodatum acceperat, restituit. Hoc equo, quòd inter manus mansuetior esset, vti solebat vxor eius qui commodauerat. Post hæc verò cùm illa inscendere vellet, ferocire equus ac veluti effrenis & indomitus circumagere sese, nec omnino pati, vt cuius dorso Põtifex iam sedisset, mulier sederet. Cuius rei non mediocris admiratio tùm ipsam, tùm virũ cepit, seque illo equo deinceps indignos iudicantes, eum Pontifici, cui prius commodato cõcesserant, muneri obtulerũt. Docuit iumentum quod homo ignorabat, non solùm Ecclesiæ Antistitis personam esse honorandam, sed etiam locum in quo constiterit, atque adeò sedem ipsam in qua se aliquando collocarit. *Greg. Dial. lib. 3. c. 2.* *Iohannes PP.*

MARCELLINVS Anconæ vrbis Episcopus, cùm podagræ morbo fractus ac debilitatus incedere pedes non posset, gestari se iussit, & cõtra incendium, quo vrbs ipsa conflagrabat, deponi. Mira res, ad illum vsque flamma perueniens retrocedere cœpit, paulatimque vanescens sæuire desijt, & sopita defecit. Quòd si ignis .i. animale elementum Sacerdotij virtutem sensit atque refugit, quis tam impudẽs est, vt eandem reuereri, eidemque sese inclinare subijcereque contemnat? *Greg. Dial. lib. 1. c. 6.* *Marcellinus Episcopus.*

PRO-

Faeminae. *Maria Aegyptiaca.* *Zozimas Abb.*

PROFERAMVS in medium alterius quoque sexus huic praeceptioni cōgruens exemplum. Mariam Ægyptiacam Zozimas Abbas in deserto orantem, corpore supra terram attolli vidit, supra aquas Iordanis ambulantem non mergi, & stupefactus congenuare ante illam reuerentiae gratia voluit. At mulier Sacerdotalem ab ipso dignitatem animaduertens, non permisit: sed è contrà honorem, quo se indignam censuit, ei detulit. Maius quiddam existimans Sacerdotem esse, quàm miracula facere, imò omnibus miraculis mirabilius indicās, ex pane & vino Corpus & Sanguinem Christi conficere, quod solis Sacerdotibus est datum. *In vitis PP.*

Sacerdotij I-nus. *Matth.5.* *1.Pet.2.* *Apocal.1.* *Psalm.131.* *Psalm.138.*

AD haec ligandi soluendiq; potestas eis tribuitur, praedicationis officium, gubernandeq; Ecclesiae regimen committitur, & vt credentes expiationis lauacro, caeterisque diuini instituti Sacramentis, ad coelestem beatitudinem adipiscendam idoneos reddant, mandatur. Ipsi sunt sal terrae, ipsi lux mundi, ipsi ciuitas supra montem aedificata, ipsi lucerna super candelabrum posita, & lucens omnibus qui in domo Dei sunt. Ipsi ab Apostolo dicuntur genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Denique stellarum Angelorumque vocabula in Apocalypsi promerentur. Et in Psal. audiunt: Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabūt. Haec sunt igitur quae sanctus Propheta Dauid suspiciens & admirans, clamat: Mihi autē nimis honorificati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est Principatus eorum. Haec & nos certè mouere debent, vt illos praecipua & singulari quadam veneratione afficientes, quicquid honoris, quicquid officij in eos contulerimus, in Deum contulisse arbitremur, Deo praestitisse.

Quàm perfectus esse debeat Sacerdos.

CAETERVM & Sacerdotes ipsi videant, vt quantum autoritate atque honore reliquos mortales antecesserint, tantum & virtutibus praestent. Cui multum donatum est, multū ab eo exigetur. Quòd si ijs, qui semel in anno sacrosanctam Communionem de manu Sacerdotis accipiunt,

vt se

vt se prius probent, præcipitur, & sic de Pane illo edant & de Calice bibant: quantò magis debet probari viuereque synçerius is, qui quotidie ad Altare Dei accedit, & tam mirabile stupendumque Sacramentum verbis conficit, manibus contrectat, ore sumit, & sumendum quandoq; alijs porrigit? Castum igitur mente & corpore, præ omnibus pium, humilitate multa submissum, patientia firmum, puritate mundum, sanctitate perfectum, omni denique virtutum odore præter cæteros fragrantem esse oportet Sacerdotem, vt ei animo consentiat, cui corpore sic adhęrere præsumit. Si enim castitatem illius consideres, virgo est & Virginis filius. Si humilitatem, formam serui accepit cùm esset Deus. Si patientiam, opprobria, cōtumelias, verbera, necem sustinuit, vt nos saluaret. Si puritatem, peccatum non fecit, & non est inuentus dolus in ore eius. Si sanctitatem, Sanctus Sanctorum est, gratia & veritate plenus. Si perfectionem, nec augeri in illo, nec minui potest. Hic quippe ille est vnigenitus Dei filius, per quem omnia facta sunt, & sine quod factum est nihil, α & ω, principium & finis, Christus Iesus, cuius nomen super omne nomen, cui omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium, & infernorū, in quem Angeli prospicere desiderant. Quem cum Patre & Spirituſancto simplicem inseparabilemq; substantiam tremunt Archangeli, reuerentur Dominationes, venerantur Potestates, adorant Virtutes, Cherubin & Seraphin confitentur, omnis spiritus laudat. Ineffabile verbum, incircunscripta Deitas, incomprehēsibilis Maiestas, sub visibili ista palpabilique specie ad te è cœlo dignatur descendere, ô Sacerdos. Cogita, perpende, examina, quem te exhibere debeas, ne talis ac tantus Dominus à te inuitatus, ad te veniens, in te inueniat quod ipsum offendat.

1. Cor. 11.

Christus.

De Pace colenda.

Cap. VI.

DIXIMVS de Sacerdotali dignitate honoranda, nūc de pace colēda obseruandaq; dicemus. Nam neque

Sacer-

Sacerdotem Pontificémve ſatis honorare videtur, qui quod ab ipſo inter Miſſarum ſolennia ſacra quotidie præcipitur, negligit atq; contemnit. Pontifex autem ab Altari ad populum côuerſus dicere ſolet: Pax vobis: hac nempe precatione nobis innuens, vt cum proximis pacē habeamus, ſi Deo reconciliari cupimus.

Iſaac Patriarcha. *Geneſ.26.*

ISAAC Patriarcha (vt in Geneſi legimus) Gerare apud Abimelech Palæſtinorum regem conſidens, cùm multa rerū hominumq; copia auctus fuiſſet, in inuidiam incidit. Eiectus ergo abijt, & ſemper vbi tranquillius viuere poſſet quærens, in Berſabee ſibi poſuit ſedem. At cùm idem Abimelech potentiam eius formidans quem offenderat, vltrò amicitiam petitum veniſſet, ipſe oblitus iniuriæ, quod petebatur facilè ceſſit, initoq; inter ſe fœdere, ac pace iureiurando firmata, hoſpitium conuiuiumq; illi & omnibus qui cum illo erant indulſit. Vlciſci offenſorē ſuū poterat viribus iam ſuperior, ſed ſicut expellenti non repugnauit, ita amicitiam petenti annuit. Et quò ſibi magis obnoxium faceret, ad epulas inuitauit lautè opipareque inſtructas: in tantum pacis concordiæque amator fuit. *Geneſ.26.*

Dauid. *1.Reg.24. & 26.*

DAVID quoque Saulem regem ſe vbique hoſtiliter perſequentem, fuga declinabat, & cùm poſſet lædere, noluit. Chlamidis eius oram latenter abſcidit, haſtam & ſcyphum ſecus caput dormientis poſitum abſtulit, vt ea res fidē faceret, ideo ſe parcere vitæ perſecutoris, vt eſſet cum quo tandem placato in gratiam rediret. Itaque beneficio Dauid victa eſt Saulis inuidia; pacem inter ſe iniére. Dauid tamen Saulis inconſtãtiæ nõ ignarus, ne præſentia ſua illū turbaret, in Palæſtinam ad Achim Gethæorum regem ſe tranſtulit, habitauitq; in Siceleg vrbe, donec Saule hoſtiū armis cæſo, rediēs illi ſucceſſit in regno, cuius odiū placare, quàm vlciſci, maluerat. Sic ergo ei benignitas ac fauor pacis patientiæq; exaltauit cultorem. *1.Reg.24. & 26.*

Idem. *1.Paral 22.*

VERVM quoniam ipſe Dauid in negotijs militaribus aſſiduè verſatus, hoſtium cruore manus fœdauerat, prohibitus eſt ædificare Templum Domino: Salomon autem

iuſſus,

iussus, vt qui semper pacificus & belli abstinens fuit. Nunquid igitur peccati arguitur Dauid, qui Deo fauente prostrauerit inimicos? Minimè quidem, sed tamen ideo ædificatio Templi illi interdicitur, vt omnibus constet, quanti apud Deum momenti sit perpetua in homine pacis obseruatio, impeturbataque tranquillitas. 1. *Paral.* 22.

EZECHIAS rex Iuda, cùm responsum accepisset, thesauros quos Babylonijs gloriæ cupiditate ostentauerat, iisdem futuros prædam, delicti conscius: Bonus est, inquit, sermo Domini: sit tantùm pax & veritas in diebus meis. Non negauit iustum esse Dei aduersum se iudicium, sed mala differri precatus est, non ob hoc, ne thesauros, sed ne thesauris chariorem pacem amitteret. Et quoniã pro pace, non pro diuitijs orauit, quoad vixit postea hostem non vidit, Deo in posteros calamitatem illam quam interminatus fuerat transferente, vt monstraret, præponendam esse opibus pacem. 4. *Reg.* 20. *Ezechias rex. 4. Reg. 20. Isaia. 39.*

CERTE ipse æterni Patris coæternus Filius, non prius de homine nasci voluit, quàm totus terrarũ orbis positis bellis pacem ageret. Cur ita, nisi vt pacem & concordiam sibi gratissima esse significaret? Tunc & Angeli lætantes cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ipse insuper Discipulis suis, cùm eos ad insinuandã gentibus veritatem mitteret, præcepit, vt quamcunque domum ingrederentur, statim in primo aditu pacem offerrent, pacem domui illi, pacẽ habitãtibus in ea. Et ad Crucem iturus, hãc hæreditario illis dimittere voluit, dicẽs: Pacẽ relinquo vobis, pacẽ meã do vobis. Nõ quomodo mundus dat, ego do vobis. Mundana enim pax vtilitatẽ respicit, diuina charitatẽ. Hanc etiã à Deo poscere nos instruit, dum pro omnibus in se credituris Patri supplicat, vt sicut ipse cum Patre vnũ sunt, ita & hi in ipsis vnũ sint. Non possunt vnũ esse in Christo, qui non vnanimiter adhærent vni Christo, vt vnius capitis membra esse mereantur. Non est pax impijs, ait Dominus. Et in Euangelio legimus, non alio erga Discipulos salutationis genere *Christus. Luca 2. Luca 9. Iohan. 14. Isaia 40.*

cum

eum fuisse visum, quàm vt diceret; Pax vobis. Tunc quoq; cùm post Resurrectioné insufflaret eis; Pax vobis, inquit: Accipite Spiritumsanctum. Nimirum vt doceret, illũ, qui Spiritussancti charismata vellet promereri, prius cũ proximis suis concordem æquanimemq; esse oportére. Vnde

1. Cor. 19. Apostolus: Idem sapite, inquit, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum. Et Dominus ipse ait: Si

Matth. 18. duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quácunq; petierint, fiet illis à Patre meo qui in cœlis est. Vbi enim sunt duo vel tres cõgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. O inæstimabilis beatæ cócordiæ merces! Quid enim maius dari potuit hominibus inter se consentientibus, quàm vt quicquid petunt impetrent, & Christus illis semper præsens, semper medius sit?

TALIS pax in Apostolis, in Discipulis, in Martyribus, in Confessoribus Christi fuit. Non potuit eam discindere Tyrannorum sæuitia, non voluptatũ illecebra conuertere, non perpetuum diaboli odiũ supplantare. Omnes discordiarum machinationes sola pax in arce veræ fidei collocata superauit. Haud illi pacem nunc haberent in cœlo, si eam habere desijssent in terra: idem velle, & idem nolle, supernæ beatitudinis dignos fecit. Concordia enim hæc atque consensio veritatis, non erroris fuit.

QVI eiusmodi pacis tranquillitate delectari solent, nõ in se tantùm, sed in alijs etiam mentem irritatione aliqua alienatam allicere ac mollire modis omnibus conantur. Vbaldus Eugubinæ vrbis Episcopus, cùm ciues suos in seditionem versos, verbis placare non potuisset, & iam ad arma esset concursum: inermis inter tela strictosq; mucrones irrumpés, humi prono corpore sese prostrauit, nec exsurrexit, donec illi saucium iacére rati, mutua odia in vnius miserationem conuertissent. Iacens diremit pugnã, quam stans nequiuerat inhibere. Audacem autem & periculi impauidum fecerat ipse pacis amor. Idé Fredericum Imperatorem Eugubinis infensum iratumque, & ob id graue æris vectigal acceptis obsidibus imperantem, supplicιter

Vbaldus Episcopus.

Idem.

pliciter adiens placauit, ita vt ille & pecuniam remitteret, & obsides restitueret, & ipsum vbi multo honore affecisset, discedentem deduci iuberet. Sicque pastor bonus in tanta ouium suarum trepidatione nunquam conquieuit, donec securas redderet, factus eis vix speratæ pacis impetrator simul & nuntius. *Steph. Cremon. Sur. Tom. 3.*

Ivo quoque Presbyter, cùm multis miraculis, tum imprimis pietatis operibus clarus, dolens quendam cum matre non leui odio dissidere, postquam recôciliare nulla prorsus ratione quiuit, Missale pro eis Sacrificium obtulit Deo. Exinde nemine iam solicitante, solo diuino instinctu ita animis resipuére, vt & hic filium se agnosceret, & illa matrem. Documento est, vt quos exhortando ad concordiam reuocare non possumus, reuocemus pro eis deprecando, quandoquidem non hominum, sed Dei donum est pax. *Sur. Tom. 3.* *Iuo Presbyter.*

Pafnvtio Abbati in solitudine vitam agenti reuelatum est, quendam Heracleæ illius regionis vrbe sibi vitæ meritis esse parem; & quærens, inuenit, eum quidem & vxorem, & filios habere, sed post secundã susceptã prolẽ, castitatem cum ipsa seruare, iustitiæ studere, pietatẽ colere, & hoc præcipuè moris habere, vt si quos inter se odio distractos cognouisset, cõtinuò in gratiã reducere niteretur. Non fuisset (vt opinor) ciuis iste tam religioso solitario cõparandus, nisi hoc sibi virtutis genus adsciuisset, quo ille procul ab hominibus manens vti non poterat. Assidua quippe cura in reconciliandis aliorum animis indignationibusque leniendis vrbanum hominem dignum fecit, qui sanctis eremi cultoribus esset æquandus. *Pallad. Hist. 64.* *Pafnutius Abbas.*

Non immeritò igitur Agathon Abbas gloriatus est, se nunquam cepisse somnum, nisi prius & suam aduersum alios, & aliorum aduersum se indignationem placando sopiret: implens illud breue quidem, sed multæ perfectionis præceptum: Diuerte à malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam. Eundem dicere solitum accepimus, Iracundos Deo atq; hominibus odio esse. Sicut enim *Agathon Abbas.* *Psalm. 33.*

humilitas pacem conseruat, ita iracundia concitat lites, concordiam dissipat. *In vitis PP.*

Iohannes Abb. HINC & Iohānes Monasterij in Scythi positi, cùm ad Pesium Anachoritam visendum venisset, & ab eo quærere ret, quantum in solitudine per annos xl. quibus in ea permanserat, profecisset, isque referret, quòd sol omnia collustrans nunquam se conspexerit manducantem: nec me iratum: respondit. haud minoris meriti existimans non irasci, quàm corpus quotidianis tenuare ieiunijs, inediaq; atterere. *In vitis PP.*

Pastor Abb. *Matth. 5.* PASTOR de Scythi Abbas, interrogatus super illud Euangelij: Qui irascitur fratri suo sine causa, solam iustæ iræ causam definiuit, separationem à Deo: cæteris quamlibet magnis iniurijs acceptis qui irascitur, eũ sine causa irasci. Igitur cùm offensis lacessimur, meminisse debemus, nos non habere indignationis causam, sed patientię. Ita fiet, vt pacem etiam cum inimicis habeamus. Non est enim cur illis irascamur, quos diligere, & pro quibus orare iubemur. *Luca 6.* Diligite, inquit Dñs, inimicos vestros, & benefacite ijs qui oderunt vos, & orate pro persequentibus vos.

Beno Abb. CVIVS quidẽ præcepti Benonem deserti Thebaidis Abbatem non immemorem fuisse constat, cùm nunquã visus sit iratus. Qui nemini irascitur, nónne semper in pace versatur? Profectò tametsi persecutiones sustinet, fatigantur persecutores odij stimulis agitati: ille omnia æquanimiter ferens, in spe pręmij cœlestis cõquiescit, dicente Domino: *Rom. 12.* Mihi vindictam, & ego retribuam. *Pallad. Hist. 49.*

Edgarus rex. SECVLARIS quoque potentiæ in pace conseruanda studium æternæ beatitudinis præmio est repensum. Edgaro enim Britannici regni diadema suscipiente, Dunstanus Cantuariansis Archiepiscopus, sibi diuinitus prædictum audiuit, pacem Britanniæ futuram, quàmdiu ille viueret. Igitur annos xvj. quibus regnauit, omnia in summa quiete tranquillitateque fuere. Perpetuo quippe amicitię fœdere vicinos reges sibi deuinxerat, piratas mari, prędones terra submouerat, in feras etiam prædæ auidas seuerus, à Gui-

dualo

dualo Gualdensium rege tributum exegit, annis singulis lupos xxx. venatione captos. Id seruatum, donec illud bestiarum genus assiduis cædibus defecit. Nihil esse in regni finibus passus est, quod à pacis quiete foret alienum. Tantus ergo pacifici status amor ipsum vsque ad quietem euexit sempiternam, & ad cœlestis regni gloriã sublatum inter Sanctos collocauit. Hunc imitentur terrarum Principes, & illorum qui turbas cient, ferocitatem coërceant, bonos sibi cõcilient, malos persequantur, bello nihil aliud quàm pacem quærant, si Deo pacis placere, & ab eo pro talibus factis, post terreni regni successum, supernæ quoq; felicitatis recipere mercedem exoptant. *Osbernus & alij in vita Dunstani. Sur. Tom. 3.*

Est præterea pacis genus, quæ conspiratio siue coniuratio dicitur, mala hæc & detestanda, odiumq; potius eligendum, quàm consentiendum ijs, à quibus in societatem sortemq; flagitij vocamur. Talis pax filios Iacob in Ioseph fratris necem concordes fecerat, nisi quòd Ruben Deo inspirante, in cisternam deijciendum cẽsuit, & Iudas Ismaëlitis vendendum. Vixit ille Dei beneficio, qui fratrum malignitate perierat. At quantò melius erat talem inter se dirimere concordiam, quàm tanto sceleri consentire? Hæc est illa pax de qua Saluator ait: Non veni pacem mittere in terram, sed gladiũ: quo scilicet talis pax scindi, distrahi, separarique deberet. *Genes. 37.* *Pax mala.* *Matth. 10.*

De Herode quoque & Pilato in Euangelio legimus, quòd adinuicem inimici erãt, & facti sunt amici, vt Iesum perderent. Sic facinorosos homines par perpetrandi mali voluntas coniunxit, quos alienauerat odium. Minus nocentes fuissent, si in pristinis simultatibus perseuerassent. Non debet esse reconciliationis causa consensio mali, sed boni. *Luca 23.* *Herodes & Pilatus.*

Est & illa pax oppido quàm fugienda, qua obtegitur dolus, sub qua latẽt insidiæ, fraudesque de improuiso erupturæ cubant. Nemo plus nocet, quàm qui simulat se profuturũ: personã amici malignus induit, vt incautos ducat in fo- *Pax simulata.*

in foueam. Lactat blanditijs, adulatione palpat, promissis allicit, omni palam permulcet officio, & occulte gladium acuit, quo iugulet. De talibus per Ieremiã dicitur: Impij insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes, & pedicas ad capiendum viros. Sicut decipula plena auibus, sic domus eorũ plena dolo. His Dauid Spiritusancto plenus imprecatur, dicens: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundùm opera eorum, & secundùm nequitiam adinuentionum ipsorum. Idem ab ijs circumueniri formidans, orat Dominũ, & ait: Ab homine iniquo & doloso erue me: Et iterùm: Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem. Sed profectò sicut malum est ab huiusmodi hominibus irretiri capique, ita pessimum eos velle imitari. Nam qui decipitur, imprudens est: qui decipit, iniustus: alter miserationem, alter meretur pœnam.

Ierem. 5.

Psalm. 17.

Psalm. 42.

Psalm. 111.

Itaque quò vtrunque facilius deuitetur, pauca adhuc id genus exempla subnectam. Licet enim nobis propositum sit de virtutibus tractare, expedit tamẽ interdum & vitij mentionem interseruisse. Abner filium Ner, qui (vt in Regum libro legimus) principibus Israël persuaserat, vt eiecto Isboseth Saulis filio, regem sibi acciperent Dauid in Hebron regnantem: cùm ob hoc ipsum negotiũ illuc venisset, seque ipsi Dauid fœdere iunxisset, & re peracta iam discederet, Ioab Dauidici ductor exercitus ad colloquium reuocatum interemit. Quid hac perfidia nequius? vt regis seruus regis amicum amicitiæ simulatione supplantet atque occidat? & duplicis criminis reum se constituat, capitalis fraudis in Abner, summæ ingratitudinis in Dauid. 2. *Reg.* 3.

2. Reg. 3.
Ioab perfidia in Abner.

Idem Amasæ collegæ suo cùm obuiam occurrisset: Salue mi frater, inquiens, faciem ad osculum applicuit, ferram ad latus, vnoque ictu miserum nihil timentem confecit, ob hoc solum, ne militaris gloriæ secum particeps esset. Illi inuidit laudem, sibi perpetuam perfidiæ comparauit notam, minus in hostem, quàm in socium ferox. Meritò

Idem in Amasam.
2. Reg. 20.

ritò postea & ipse à Salomone rege occidi iussus, malignæ impietatis pœnas dedit. 2. *Reg.* 20.

GODOLIAS per Nabuchodonosor regem (sicut in Ieremia habetur) reliquijs terræ Iudææ Præfectus, Ismaëlẽ Nathaniæ filium à Bahali Ammonitarum rege ad se in Masphath missum, cum multis qui cum illo venerāt, vt socium & amicum domi perquam lautè acceperat, pro charissimo habuerat, ab ijs quibus suspectus erat, lædi prohibuerat. Ille tamen contra tot beneficia (sicuti iam animo propositum habebat) incautum cum omnibus ferè qui in Masphath erant, Iudæis ac Babylonijs simul trucidauit, vrbeque potitus est. Quòd bellum quoque hac pace plus habuit crudelitatis: si pax dici debeat, qua nihil aliud nisi nocendi quæsita est occasio. *Ierem.* 41. *4. Reg. 25. Ismael in Godoliam.*

NONDVM fama tam nefandi facinoris percrebuerat, & idem Ismaël inde digressus octoginta viros de Sichem, Silo & Samaria, Ierosolymam versus ad offerẽda in Templo dona petentes, vt ad Godoliam diuerterent, blandè amiceque hortatus est. Nota erat Godoliæ hospitalitas, quamobrem facilè quò volebat persuadet, in vrbemque perductos interimit. Sicque nequissimus hic impostor ore pacem præferebat, corde meditabatur carnificinam. Nihil nocere potuisset, si quicquam se interim nociturum ostendisset. Non difficulter cauetur periculum, si patet: neque inimicus, si minatur. *Ibid.* *Ierem. 41.*

ANTIOCHVS quoque Eupator (vt in Machabæorũ libro traditum est) cùm Silon arcem loci natura munitam vi expugnare non potuisset, dolo aggressus est. Obsessis pacem iurat, obsidionẽ soluit. Sed intra mœnia receptus, omnia funditus euerti iubet, non minus hostiliter agens, quàm si iratus repentè cum armis irrupisset. Quos igitur obsidio domare non poterat, simulata pax vicit. 1. *Machab.* 6. *1. Mach. 6. Antiochi dolus in Iudæos.*

ALCIMVS Sacerdos cum pessimis ex Israël ad Demetrium Asiæ regem defecerat. Et coacto exercitu cum Bacchide regis Præfecto, venerat contra Iudam. Tunc Assidæis, qui de stirpe Israël erant, amicũ se ostendens, iurauit *1. Mach. 7. Alcimi in Assidæos.*

nihil se mali illis illaturum. Sic deceptos atque euocatos cùm cóprehendisset, lx. ex ipsis die vna neci dedit. Nescio infelicius, ac inconsultius confisos dixerim. Non enim erat cur crederent Sacerdoti etiam iuranti, quem aduersariorum partes secutum non ignorabant. Quomodo enim periurare homini timeret, qui apostatare à Deo non pertimuit? 1. *Machab.* 7.

Triphon in Ionathan & in regem suũ. 1. Mach. 13.

TRIPHON Antiochi adolescentis Syriæ regis Præpositus, dominandi cupidine incensus, Ionathę Israël duci socioque & amico regis, quem sibi impedimento fore spectabat, quamprimùm imponere deliberat. Ad ipsum venit in Bethsan, dona offert, Ptolemaidam ei se traditurum spondet, vtque eò secum pergere maturet, persuadet, cùm nó aliam ob causam se illum adisse diceret. Ingressus vnà cum eo in vrbem, claudi portas, ipsum comprehendi, reliquos qui cum illo venerant, ad vnũ cædi fecit. Acceptis deinde centum talentis & duobus Ionathæ filijs, quæ vt ipsum dimitteret poposcerat, nequaquã dimisit, sed simul cum filijs interimi iussit. Antiochum deinde dominũ suũ, dum confabulando cum illo iunctis lateribus incederet, transfigit, ac regnum occupat. Habeatur sanè cum talibus pax, si vlli vnquam plus obfuit Triphon, quàm ijs qui sese illi credidére. 1. *Machab.* 13.

Ptolemaus in Simonem liberosque eius. 1. Mach. 16.

PTOLEMAVS Abobi filius Præfectus Iericho, Simonem Machabæum, filiosque eius Matthathiam & Iudam hospitio suscepit, honore affecit, multoque luxu apparatum conuiuium dedit. Cęterùm cùm pasti potique essent, crapula grauatos, ac semisomnes cum armatis subsessoribus repentè inuasit, oppressit, occidit, mensas eorũ cruore fœdans, quos tam benignè conuitauerat. Haud alia pax villici esse solet cum porcis, quos ideo saginat vt mactet. Nostra interest, talium hominũ & cauere dolos, & mores execrari, ac prorsus neque decipi, neque decipere velle. Aut si alterum necesse fuerit, pati mala, quàm inferre, satius iudicemus. Sustinendo autem, non vindicando iniuriam, pax paratur. 1. *Machab.* 16.

Vt ergo vera synceraque pace vti fruique possimus, magno atque constanti animo contemnamus insolentium hominum contumelias, probra, maledicta, memores à Salomone sapientissimo præceptum esse: Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Rixas & odiosas verborũ concertationes abijciamus, quia alius quoque Sapiens ait: Abstine te à lite, & minues peccata. Vbi autẽ zelus & contentio (vt Iacobus Apostolus inquit) ibi inconstantia, & omne opus prauum. Paulus etiam ad Titum scribens, ait: Stultas & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant litem. Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Rursum Salomon: Honor est homini, inquit, qui separat se à contentione, omnes autẽ stulti miscentur contumelijs. Et iterũ: Ne contendas cum pessimis, ne æmuleris impios. Et alibi scriptũ est: Non litiges cum homine linguato, & non strues in ignem illius ligna. Profectò qui pungentes altercationum aculeos non cauerit, præceps agatur necesse est in perpetuam inquietudinem mentis pariter & corporis. Et hoc quoque Salomonis sententia astruemus: Vir sapiens, inquit, si cum stulto cõtenderit, siue irascatur, siue irrideat, nõ inueniet requiẽ. Modis omnibus igitur enitamur, vt à velitationibus ac iurgijs alieni pacem tranquillitatemq; possideamus, vel Apostolo hortãte, qui ait: Obsecro vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes, & nõ sint in vobis schismata. Mala est luxuria, mala auaritia, mala ventris ingluuies, malum otiũ, sed tamẽ vnumquodq; crimẽ suà blãditur voluptate; sola discordia nihil in se habet quo delectet. Gignit inuidiam, concitat iram, prorumpit ad conuitia, non temperat manibus. Hinc cædes, hinc exilium, domorum orbitas, vrbium excidia, regnorum desolatio. Vnde rectè quidam: Concordia, inquit, paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabũtur. Sed & veritas (quæ falli omnino nõ potest) ait: Omne regnum contra se diuisum, desolabitur. Et omnis ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit. At verò in

Prou. 26. Eccl. 28. Iacobi. 3. Titum 3. Prouer. 20. Prouer. 24. Eccles. 8. 1. Corin. 1. Sallust. Matth. 12.

pace omnia læta, iucunda, suauia sunt. Si quid aduersi incidit, pax eleuat mœrorem: si prosperi quid cótingit, pace gaudium augetur. Hanc itaque eleganter definiuit Augustinus, dicens: Pax est serenitas mẽtis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, consortiũ charitatis: Nec poterit, inquit, ad hæreditatem Domini peruenire, qui testamentũ pacis noluerit obseruare. Nec potest concordiã habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. Cõcordes autem erimus, si dabimus operam, ne ab ijs quæ à Domino nobis præcepta sunt, discedamus,
Psalm. 118. dicente Dauid: Pax multa diligentibus Legem tuam, Domine, & non est illis scandalum. Et per alium Prophetam
Baruch. 3. populo Israël dicitur: Si in via Dei ambulasses, habitasses vtique in pace super terram.

De Consortio habendo fugiendoque.
Caput VII.

QVONIAM verò in via Dei ambulare volentibus nobis .i. piè & innocẽter viuere, multum interest nosse, quorum consuetudine consortioque vti debeamus: hoc nunc docere aggrediemur, commemorantes tùm eorum, qui malè sibi hac in parte consuluerunt, ruinam, tùm eorum, qui bene, vtilitatem atque profectum.

Adam & Eua. Genes. 3. IAM primi hominum quoniam callidissimi serpentis colloquio vsi sunt, virulentis mortiferisq; eius suasionibus solicitati, à mandato Dei desciuerunt, & amissa Paradisi amœnitate, ad huius vitę miserias redacti sunt. Hinc discitur, nequaquã miscẽdos esse sermones cum ijs, qui soli sibi videntur sapientes, & dedignati cum multis quę vera sunt sentire, captiosis argumẽtorum sophismatibus peruertere fidelium simplicitatem moliuntur. *Genes. 3.*

FOEMINARVM quoque vti familiaritate quis tutò
Samson. poterit: si earum aspectus atque conuersatio Samsonem
Dauid. fortissimum compulit ad necem, Dauid sanctissimum ad
Salomon. adulterij homicidijque crimen, Salomoné sapientissimum ad si-

ad simulacrorum cultum? Ideo ipse in Prouerbijs vociferatur & clamat: Longè fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius. Nemo veriùs iudicat periculũ, quàm qui expertus est damnũ. *Iud.*16.2.*Reg.*11.3.*Reg.*21. *Prouer.*5.

TOBIAS cùm filium suum in Mediam mittere vellet: Perge nunc, inquit, & inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum. Quem ille inuẽtum, percunctatus est vnde esset, & an viam quę in Mediam ducit, sciret. Huius exemplo eos nobis comites admittere debemus, quorum nota est fides, & compos veri scientia, nequãdo errore aliorum seducti, ab itinere deuiemus virtutum. *Tob.*3. *Tobias. Tobiæ* 3.

IOSAPHAT rex Iuda, licet rectè vixisse prædicetur coram Domino, quia tamẽ amicitia illi intercesserat cum Ochozia rege Israël omnium pessimo, per Prophetam arguitur, & classis, quam cum ipso communem habebat, priusquam in Tharsis quò missa fuerat, peruenisset, naufragio perijt. Rursum alias naues communicatis impensis ædificare ab Ochozia tentatus, renuit: iam damno satis edoctus, ne innocentem quidẽ securum esse, cum perditis hominibus commercium habentem. 3.*Reg.*22. *Iosaphat. Ochozias.* 3.*Reg.*22.

MAGOS ab Oriente ad Christum in Bethlehem natum Stella perduxit, sed tamen cùm interim ad Herodem Ierosolymam diuertissent, latuit illicò, subtraxitque sese obtutibus eorũ. Cùm verò inde discessissent, rursum comparuit, & vsque ad locum quo ibant fideliter præcessit. Quid est hoc? nisi quia caligat in nobis rectæ rationis lumen, quamdiu illis iungimur, quos nebulæ premunt vitiorum. Tunc nitescit & exoritur, cum his relictis ad quærendum Deum conuertimur. Quoniam Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ. *Magi. Matth.*3. 1.*Iohan.*1.

PETRVS ipse Apostolus, Christi amore inter omnes ardentissimus, tunc quidem refrixit, cùm atrium Caiphæ ingressus, impiorum hominum se implicuit colloquijs, compulsusque est negare se illum nosse, quem pauloantè Dei viuentis filium confessus fuerat. Corrumpunt itaque (vt Paulus ait) bonos mores confabulationes pessimæ. *Petrus Apost. Matth.*26. 1.*Cor.*15.

Eccl.13. Et qui tangit picem, inquinabitur ab ea. *Matth.26.*

Christus. Matth.8. IDCIRCO Dominus noster peteti Discipulo, vt abiẽs parentaret patri, nõ permisit, ne infidelium cognatorum, quos affore funeri necesse erat, consortio macularetur: Sine, inquit, mortui sepeliãt mortuos suos, tu me sequere.

Luca 9. Quia scilicet ego vita sum, mecum viue, & dimitte mortuos, ne forte & ipse simul moriaris.

AB ijs etiam qui hæresi aliqua deprauati sunt, vt declinemus, ipsa Sanctorum exempla nos monent. Iohannes Apostolus balnea cum Discipulis ingrediens, vt eos, qui illò conueniunt, Euangelium doceret, vidit inter lauantes Cherintum hæreticum, atque inde relato statim gradu ad suos conuersus: Fugiamus hinc, ait, ne balnea nos opprimant ruina, in quibus Cherintus lauat veritatis inimicus. Adeo non fidem solùm, sed etiam vitam periclitari cũ hæreticis cõuersantiũ existimauit. *Euseb.l.4.c.14. Iren.l.3.c.3.*

Iohannes Apostolus.

Polycarpus discipulus. POLICARPVS quoq; eius Discipulus Marcioni hæretico fortè occurrens, cùm ab eo an se agnosceret interrogaretur, respondisse dicitur: Agnosco, agnosco diaboli primogenitum. Itaq; docet, haud molliter cum huiuscemodi hominibus loquendũ esse, si quãdo loqui necesse fuerit. Cur enim dissimulemus, eosdã nos habere inimicos, quos Dei esse nouerimus tantò maiore odio dignos, quãtò dolosius Catholicæ insidiantur veritati? Amplius aliquid dicam: etiam cum fidelibus mundana tractantibus, religioso viro periculosa est conuersatio. *Ibidem.*

Antonius Abbas. ANTONIVM Abbatem Alexandrinum dicere solitũ ferunt: Non expedire Christi seruis, eorum qui seculo seruiunt domos frequentare, aut consuetudine vti. Sicuti enim pisces de aqua eductos continuò languescere & emori solere, ita Monachum extra cœnobij septa vagantem, si quicquam confabulationi vacuerit alienorum, ad cordis tepiditatem redigi, & circa spiritalia exercenda effici tardiorem. *Athanas. in vita Antonij.*

HINC sanè est, quòd plerique cum feris bestijs in solitudine viuere sibi satius duxerunt, ne in cœtu hominum mentem,

mentem, quã in sola Dei contemplatione fixã & locatam habere vellent, diuersis cogitationibus diffundere atq; distrahere cogerentur. Ob hoc sanè Arsenius, cur tantopere accessum hominũ deuitaret cùm interrogaretur, nõ posse se cum Deo simul & hominibus esse aiebat. *In vitis PP.* *Arsenius.*

CAPITON itidem rogatus respondit, vereri se, ne ex hoc imbecillior ad sustinẽdos inimici impetus redderetur, quocum adhuc sibi superesse certamen sciret. Alterum ergo contemplandi amor, alterum peccandi timor ab humano submouerat consortio: nunc vterq; consortio fruitur Angelorum. *In vitis PP.* *Capiton.*

PAVLVS primus inter Christianos Eremi cultor annos septem & nonaginta, Honophrius septuaginta, hominibus inuisi incognitiq́ue fuére. Ac postremò ne incogniti essent, tunc visi sunt, cum de solitudine terrena ad celebritatem coelestem transferendi erant, Domino nobis prospiciente, vt eorũ exemplo ad virtutes capessendas, viamque perfectionis confidenter aggrediendam, magis accenderemur. *Metaphr. & in vitis PP.* *Paulus primus Eremita.* *Honophrius Eremita.*

QVIS autem perfectionem vitæ professus in ædibus Magnatum securè versari poterit, si seraphicus Franciscus eam ob causam diuino permissu dæmonum verbera passus sit? Apud Leonẽ sanctæ Crucis Cardinalẽ dies aliquot moratus, pœnã sustinuit, & culpã agnouit, illicoq; discessit, atq; ad Monasteriũ rediens, rem quæ sibi contigerat, vt cæteri cauerent, indicauit. Ouis quippe quę de ouili egreditur, lupi morsibus patet. *Bonauen. Cap. 6.* *Franciscus.*

SED profectò sicuti secularium, & potentiũ consortiũ ijs, qui seculo renuntiarũt fugiendũ est, ita omnibus Sanctorũ quærẽda familiaritas, quos vel vidisse incitamentũ virtutis est. Hilarion visendi Antonij cupiditate ardẽs, eremũ adijt, ac statim vt illum vidit, habitum mutauit, Religionis propositũ suscepit, duobus ferè mensibus apud eũ mansit, contemplãs ordinem vitæ eius, morumq; grauitatẽ, quàm creber in oratione, quàm humilis in suscipiendis fratribus, seuerus in corripiendis, alacer in exhortandis: & vt *Antonius* *Hilarion.*

conti-

continentiam cibique eius asperitatem nulla vnquam infirmitas frangeret. His imbutus exemplis in solitudinem secessit, tantaque præstitit sanctitate, vt vbique latebras quęritans, nusquam latére potuerit, miraculis eum semper prodentibus, vsqueadeò quidem adisse aliquando Antonium, & cum Antonio fuisse iuuit. Hoc ita vsu venire & Propheta testatur, dicens: Cum sancto sanctus eris, & cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris. *Hieron. in vita Hilar. c. 1.*

Psalm. 17.

Bernardus & soror eius. Fæminæ.

Sic sanè & Bernardi Abbatis soror (vt etiam & hoc loco de fœminis aliquid dicamus) dum fratrem visitat, mundum contempsit. Ornata multo cum fastu, ad monasterium venerat, aditu interdicta est. Causa cur repelleretur cognita, lugens pro foribus stetit. Et peccaui, inquit, sed pro peccatoribus Christus mortuus est: Si delinquentem despicis, ne despicias corrigi volentem. Admissa audiuit quantæ vanitatis esset ille ornatus, quo caro mox in terram cessura, & in putredinem resoluenda, comitur decoraturque. Tunc domum rediens, impetrata à viro cui tradita erat coniugij solutione, Religioni sese addixit. Ac tantò deinde Deo seruire cœpit humilius, quantò ambitiosius antè seruierat mundo. Magnum profectò fuit, virentis adhuc ætatis & liberalis formæ fœminæ tam citò contempsisse vestem sericam, inaures, monilia, armillas, mytras, vittas, reticula, crepitulum, discerniculum, speculum, strophea, anulos, gemmas, Margaritas, vniones, aureaq; segmenta, & cum vnguentis labaciariscos, multaq; alia muliebris insaniæ fomenta. Sed longè maius fuit, iuuenem reliquisse maritum, nuptialisq; thori illecebras, & omnem carnis lasciuiam seposuisse. Cuncta hæc fecit illa, postquam locuta est cum fratre. Vis etenim inesse solet cõfabulationi Sanctorũ, quæ interdum (quamuis dura) peccatorũ corda frangit, macerat, emollit, ac prorsus à vanitatibus resipiscere cogit. *In vita Bernardi, lib. 1. c. 7.*

Scripturarum sententia.

Confirmemvs nunc diuinarum Scripturarum autoritate hoc quod exemplis monstrauimus.

Caven-

CAVENDVM est ab ijs qui linguis suis dolosè agunt, & venenum aspidum sub labijs eorum. Tales enim auersans Propheta ac repellens, clamat: Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei. *Maligni.* *Psalm. 118.*

NEC cum foeminis conuersandum est, cùm scriptum sit: In medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. Et alibi dicitur: Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Et rursum: Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum. *Foeminae.* *Eccl. 42.* *Eccl. 9.*

SED neque illorum cõsuetudine vtendum est, qui malignis suggillationibus lacerant famam aliorum. Antistes enim sapientiae Salomon in Prouerbijs ait: Remoue à te os prauum, & detrahentia labia sint procul à te. *Detractores.* *Prouer. 4.*

ILLI quoque nobis valdè declinandi sunt, quorum ad iram procliue ingenium, quique leuissimis de causis excandescere ac ringi solét. Idem quippe Salomon: Noli, inquit, amicus esse homini iracundo, neque ambules cùm viro furioso, ne fortè discas semitas eius, & sumas scandalum animae tuae. *Iracundi.* *Prouer. 22.*

NEQVE cum superbis esse communicandum, quia dicitur: Qui communicauerit superbo, induet superbiam. *Superbi.* *Eccl. 13.*

NEQVE cum rationis impote ac deliro: Ait enim Scriptura: Cum stulto ne multum loquaris, & cum insensato ne abieris. *Stulti.* *Eccl. 22.*

NEQVE cum ijs qui semper iocis cachinnisque indulgent, scurrilique leuitate iugiter delectantur. Quandoquidem Ieremias Propheta gloriatur, dicens: Non sedi cum concilio ludentium. Et Salomõ ipse dicit: Risum reputaui errorem, & gaudio dixi, quia frustrà deciperis. Et iterum: Cor, inquit sapientium vbi tristitia est, & cor stultorum vbi laetitia. *Iocosi.* *Ierem. 15.* *Eccles. 2.* *Ibidem.*

AB infidelium praeterea cõsortio nos amoliri oportet, qui ad Ecclesiam conuerti neglexerint, Apostolo dicente: *Infideles.*

Nolite

Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quę societas luci ad tenebras? quæ conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? quis consensus Templo Dei cum idolis? Et
Matth.10. Dominus in Euãgelio: In viam gentiũ, inquit, ne abieritis.

Hæretici. EADEM quidem ratione neque ijs, qui hæresi aliqua deprauati sunt, familiariter vtendum erit. Nam hoc quoq;
2.Thess.3. Paulus Apostolus admonet, & hortatur, dicẽs: Subtrahatis vos ab omni fratre ambulãte inordinatè, & nõ secundùm
Titum 3. traditionem quam acceperunt à nobis. Et ad Titum ait: Hæreticum hominem post vnam & secundam correptio-
2.Iohan.1. nem deuita. Iohannes quoque Apostolus: Si quis venit ad vos, inquit, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis: qui enim dicit illi Aue, communicat operibus eius malignis.

In malitia obstinati. POSTREMO ab omnium illorum conuersatione secedendum est, qui vitijs assueti pertinaciter obdurãt, corrigique & emendari omnino nolunt. Præceptum quippe
Matth.18. Domini est: Qui neque Ecclesiam audire voluerit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Et ij quidem sunt qui nihil præ se neque Christiani præter nomen, neque hominis præter figurã gerunt. Cum quibus vnà accumbere Paulus
1.Cor.5. vetat, dicens: Si is, qui frater nominatur inter vos, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumite. De
Prouer.24. ijs & in Prouerbijs dicitur: Ne æmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis, quia rapinas meditatur mens eorũ,
Marc.9. & fraudes labia eorum loquuntur. Hi sunt membra illa quæ scandalizant, & idcirco abscindi proijcique iubentur, vt potius sine illis vitam ingrediamur æternã, quàm simul cum illis mittamur in gehennam ignis inextinguibilis.
Psalm.6. Discedite igitur à nobis omnes qui operamini iniquitatẽ.
1.Cor.5. Modicum fermẽtum totam massam corrumpit. Nihil tam perniciosum est, quàm societas hominum perditorum. His itaque cautè sapienterque repudiatis, ad illos conuerti, illis inhærere, ab illorũ latere nunquã (si fieri potest) disce-

assidere nos decet, quorũ vox, gestus, incessus, habitus, norma virtutum est. Cum viro sancto assiduus esto, quemcunque cognoueris obseruantem timorem Dei. Quia scilicet nihil æquè proficit ad bene beateq; viuendũ, ac optimi cuiusque accessibus identidem copulari. *Eccl.37.*

De Vestitu cultuq; corporis.
Cap. VIII.

REIECTIS iam tandem reclamatisque malorũ hominum cõsortijs, postquam collegio nos intulimus bonorum, vt dignè cum illis versari possimus: videamus quo indumentorũ genere, qualíve corporis cultu vsi sint, vt eodem & ipsi vtamur, nequando cum rubore audiamus: Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Sed profectò qui spiritalibus virtutum indumentis animam suam tegere & ornare student, non opus habent corporis indumentis, nisi quantum naturæ necessitas requirit. Adam & Eua in Paradiso nudi erant. Tunc illis parandæ vestis cura irrepsit, cum propter mandati transgressionem inde eiecti, terram colere, hoc est, terrenis occupari negotijs cœperũt. Sed ne tunc quidem vsqueadeò cõditionis humanæ obliti sunt, vt carnem iam morti obnoxiam, luxuriosè vestiendam putarent; consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata, tunicis deniq; pelliceis contenti vixerunt. *Genes.3.* *Matth.22.* *Adam & Eua.*

IOHANNES Baptista, quo non surrexit maior inter natos mulierum, de pilis camelorum vestem contextam, & pelliceam zonam circa lumbos habuisse dicitur. Et de illo ad turbam Dominus: Quid existis, ait, in desertum videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Aspera vtiq; vestis & cilicina, continentioris vitæ indicium est; mollis & delicata, lascinioris. Et vt habitacula quoque de moribus hominum nonnihil attestari cognoscas, desertum prælatum est aulis regum. In his nanque voluptatis mundanæ mancipia versari solent, in illo Christi serui. *Matth.11.* *Iohannes Baptista.* *Matth.11.*

Apostolis in Euangelio iussum legimus, ne soliciti essent, in perquirendis quibus operirentur, sed confideret in eo qui lilia, id est, momentaneā creaturam tam eximio vestit candore, multò magis vestiturū ipsos, quos ad imaginem suam rationis capaces, æternæque vitæ destinatos condiderit: Quærite, inquit, primum regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.

Matth. 6.

Veruntamen quia modicum quid terrenæ opis adiumentique sufficere debet ei, cui multa reposita sunt in regno cœlorum, ijsdē iussum est, ne duas tunicas habeant; non vt simplici tunica contenti sint, si frigoris intemperies non patitur, sed ne metu futurorum aliam induant, aliam reseruent. Superflui itaque amictus solicitudo reprimitur, non necessarij cura.

Actor. 12.

In calceatu quoque sandalijs tantùm vsos cōstat, quæ in Actorum libro alio nomine caligæ appellantur. Quod sanè calceamenti genus non operit pedem, sed sicut expositores dicunt, suffulcit. Igitur ne calcearium saltem paulò cupidiùs nobis expetendum duceremus, exemplo ostenderunt, satis esse, si ea pars pedis tecta sit, quæ terram terit, nuda relicta quæ cœlū spectat. Rectè enim & religiosè incedentē cœlo patère, nō terræ decet; Deo, nō hominibus.

Petrus Apost.

Hinc ipsi Apostolorum Principi Petro nihil amplius tegumenti fuisse creditur, prçter tunicam & pallium, nihil aliud calceamenti præter caligas. Illud in Clementis libro relatum dicunt, hoc in Apostolicis Actis legimus, dicente ad eum Angelo: Præcingere, & calcea te caligas tuas. Rideant hanc tenuitatem, qui ignorant, Ecclesiam, ab ipso fundatā, olim in paupertate gloriantem, postquā cumulari diuitijs cœperit, virtutibus decreuisse. Nemo diuitū nunc ægrotos verbo sanat: tunc autem seminudi Pontifices, etiam mortuos reuiuiscere fecerunt. *Clemens in Recogn.*

Actor. 12.

Bartholomeus

Bartholomevm quoque Apostolum collobio albo, palliolo que purpureo & sandalijs vsum, memoriæ proditum est, sed hoc miraculi adijcitur, quòd quinq; & viginti annos vestimenta eius nec sordes vllas, nec vetustatem

contra-

contraxerint, nec sandalia subtrita sint. Veruntamen hunc etiam communis nuditas piscatoribus parem fecerat, nisi purpureus color regiæ stirpis insigne fuisset: sed hic ideo reseruatus est, vt indicio foret, quanta ille reliquerit vt Christum sequeretur. *Abdias.*

IACOBVS Iustus, frater Domini ob formæ similitudinẽ appellatus, & vt Egesippus ait, ab vtero matris suę sanctus, non laneum, sed lineũ habuit amiculum: adhæc, quod ad corporis cultum pertinet, nunquam attonsus est, nec oleo vnctus, nec balneo vsus. Sic indutus, sic obsitus, etiã apud Iudæos in tanta veneratione fuit, vt soli permissum sit Sancta sanctorum intrare, & Deo laudis sacrificiũ pro populo offerre. *Egesip. lib. 5. Euseb. Histor. Eccl. lib. 2. c. 23.* *Iacob. Apost.*

IOHANNEM etiam Apostolum sola syndone amictum Ierosolymis aliquando incessisse, ex Euangelio cõstat, quoniam dum à Iudæis apprehẽderetur, ea relicta nudus effugisse dicitur. Nudi ergo nudum Christum sequamur, ne ab aduersarijs comprehendamur. *Beda in 14. Marci.* *Iohannes Apostolus.*

AVRELIVS Augustinus Episcopus, veste non magis compta magísve ambitiosa, quàm illi quibus præerat, vti voluit. Si quis excultiorem sibi dono offerret, acceptam venum iubebat dari, vt pecuniam inde exactam cum alijs communicaret, quandoquidem vestis ipsa communis esse non posset. Itaque Clericis suis dignitate præstitit, habitu atque vestitu par fuit. *Sermone de vita Cleric.* *Augustinus Episcopus.*

BERNARDVM Abbatem veste quidem satis vili, sed minimè squalenti vsum memoriæ proditum est: Ac etiam dicere solitum, tunicam sordibus obsoletam, testem desidiæ atque socordiæ esse: Et eius immunditiem interdum ad hypocrisim spectare, qua inanis gloria, dum videatur contemni, quæritur. Cùm ergo etiam cilicio sub veste latenti carnem attereret, vbi id rescitum est, & ipsum deposuit. Nec vnquam deinde asperius indumentum, quàm cæteri fratres ferre voluit, ne fortè illis præstare sanctitate videretur, quorũ se ipse minimũ reputaret. *In vita Bern.* *Bernardus Abbas.*

STEPHANO Abbati Grandimontensis Ordinis autori, *Stephan. Abb.*

tori, qui in Moreto Aquitaniæ monte vitã solitariã duxit, tametsi rudis modicusque amictus fuerit, hoc tamen admirationem auget, quòd sub eodem & æstiuos calores, & brumæ frigus pertulerit, nunquam quicquam panni sibi vel addens, vel demens. Vtranque profectò diuersorum temporum molestiam leuare posset solertia, nisi vtranque tolerare mallet in Deum charitas.

Apollonius Eremita.

Apollonivs apud Thebaidã in finibus Hermopolis, collobio stuppeo, quod lebithen vocabant, operiebatur, neque tamen vllũ capitium habuit, sed lineo linteolo collum caputque obuoluebat. Et hoc magis mirãdum, quòd cùm quadraginta annos in deserto manẽs peregerit, eius tegmina neq; vsu cõsumpta, neq; vetustate labefacta ferantur: vt inde facilè appareat, quãti apud Deũ sit humilis habitus, & absque vlla simulatione contemptus. *In vit. PP.*

Paulus primus Eremita.

Pavlvs primus Eremita, cùm nihil haberet, nisi quod inculta solitudo suppeditare poterat, tunica de palmæ folijs cõtexta nuditatem texit. Et qua ille veste in necessitate vsus est, hanc ipsam Antonius cùm defunctum sepelisset, habuit in delicijs, non nisi festis solennibus eam induens, quam etiam Diuus Hieronymus plurimi faciens: Si mihi, inquit, Dominus optionem daret, multò magis eligerem tunicam Pauli cum meritis eius, quàm regum purpuram cum regnis suis. *Hier. de vita Pauli.*

Iohannes, Andreas, Thaddæus, Philippus, Eremitæ.

Palmeis quidem tegminibus, & illi quatuor in vastissima Ægypti eremo à Pafnutio inuenti, Iohannes, Andreas, Thaddæus, & Philippus, amicti erant. Hunc tamen tam syluestrem vestitum haud multo tempore pòst, cum veste immortalitatis commutarunt. Tantò nunc felicius cœlesti lumine illustrantur, quantò antea perusta solis ardoribus cute contemptius squalebant. *In vitis PP.*

Serapion Abb.

Serapionem Abbatem primitus quidem sola tunica simplicique palliolo contentum, deinde his etiam carere pietas compulit, quippe seipsum despolians pauperes cõtexit. Nec erubuit nudus incedere, dum nuditatem miseratur alienam. *In vitis PP.*

Timo-

TIMOTHEO quoque in Ægypti solitudine degenti, ea duntaxat corporis pars non fuisse nuda perhibetur, quã barba comaq; nunquã tonsæ contexerant. Et hunc Pafnutius inter bestias incedẽtem cùm vidisset, syluestre magis quàm humanum animal ratus, expauit: mox cùm loquentem attendisset, agnouit Dei seruum, simulq; didicit, satis indutum esse, qui cum Christo nudus esset. *In vitis PP.* *Timotheus Eremita.*

ONOPHRIVS itidem nudus in vlteriori deserto ab eodem Pafnutio repertus, verenda tantummodo folijs arborum operuerat. Consumptis enim vestibus quæ secum attulerat, alia deinde quàm quæ natura dabat, non quæsiuit. Cumq; vita functus esset, sanctã animulã eius visibili specie ab Angelis in cœlũ ferri visam tradũt. Et quisquam nostrûm paululũ vsu detritos ferre dedignabitur pannos, cùm nudi etiam ab Angelis honorentur. *In vitis PP.* *Onophrius Eremita.*

HILARIONEM Abbatẽ accepimus, nihil aliud quo corpus suũ operiret habuisse, præter saccũ ac pelliceũ ependitem rusticumq; sagũ. Capillũ semel in anno Paschæ die totõdisse, nunquã lauisse, q; superuacaneũ esse diceret, mũdicias in cilicio quęrere, neq; tunicã alteram sumpsisse, nisi cùm prior penitus discissa esset. *Hier. in vita eius. cap. 3.* *Hilarion Abb.*

DIVO quoq; Hieronymo saccea tunica erat. Hãc Eusebius discipulus eo defuncto accepit, honorique habuit, tactu eius valetudenarios curãs, & ad vitã mortuos reuocãs. Cuius, quæso, regũ auro gemmisq; refulgẽs, aut cocco purpuraq; rubens vestimentum, tantæ vnquã virtutis fuit, quãtæ Sãcti huius saccus iste cilicinus? *Aug. Epist. 206. c. 2.* *Hieronymus Abbas.*

NEQVE te, Pater Francisce, hoc loco pręteribo, cuius tegendo corpori tunica vna, & ea sanè crassi admodũ fili impolitæque texturæ satis fuit, quam pro cingulo præcinxerat funis nodo astrictus, vbi committebatur, nõ fibula: caput & ceruix cuculla velabantur, pedes prorsus nudi erant, nisi fortè ligneis socculis veluti sandalijs, ne terram contingerent suffulti. Quem morem nunc à professoribus Institutionis tuæ seruari videmus. Multis tũc habitus iste ludubrio erat, nunc per orbem celebratur. Sed quàm *Franciscus.*

tu sapienter cuidam nuditatem hanc tuã hyemis tempore calumnianti, ac petenti, vt guttulam sibi sudoris venderes; eam te Christo, non hominibus, vendere respondisti? O felix ille sic irrisę nuditatis sudor, quem tu soli Christó dedicans, mercatus es regna cœlorum. *Bonauent. in vit. eius.*

Fœminæ. *Elisabeth vidua.* PAVCVLA nunc fœminarum exempla proferam, quibus ipsa vestium vtilitas pro ornatu fuit. Elisabeth Pannonum regis filia & Christi ancilla, quàm poterat abiectiore amictu se velabat. Scissuras alterius interdum coloris panno assuto, quò vilior appareret, resarciebat. Itaq; vna de grege mendicantium videbatur, contemniq; gaudebat, vt humilitatem cõseruaret. Maluit ergo sic pannosa sicque despecta in xenodochio pauperculis morbo affectis ministrare, quàm in regis patris aula, cùm amisso marito ab eo in Pannoniam accerseretur, sericis auroque renitere atque omnibus venerationi esse. Christo enim placere volebat, non mundo. *Conrad. Concionat. Elizabeth.*

Tora Virgo. TORAM Deo dicatam Virginem in Monasterio Thebaidis memorãt, nunquam noua tunica, aut nouo melote, aut nouis calceis vsam; semper alijs sororibus recentia cessisse, & ab ijsdem sibi sumpsisse vetustiora tritioraque, vt quantò cæteras forma præstabat (erat enim omnium pulcherrima) tantò incõcinniore magisque inepto habitu se deuenustãret. Neque enim ignorabat, animi, nõ corporis, decore Sponsam Christi excellere debere, vt cœlesti thalamo digna sit. *In vitis PP.*

Maria AEgyptiaca. MARIA Ægyptiaca turpis aliquãdo voluptatis quæstui dedita, omni ornamentorum genere sese decorabat, nec à pigmentis fucoque abstinens, vt placeret viris. At postquam cõuersa Christo seruire cœpit, tantæ illi vestitus nullus curæ fuit, vt eo cõsumpto, quem secum ad eremum tulerat, nuda in solitudine viueret. Et quia sine tecto degebat, æstus, pluuiasque corpore nulla in parte velato excipiens, nigritiem quandam cutis situmque cõtraxerat, sed iam non paucis miraculis clarebat. Vide ergo, quantum interfuit inter ornatum illum, & nuditatem istam. Ille impudi-

pudicitiæ fomes fuerat, iste meritum præbuit mirandæ sanctitatis. *In vitis PP.*

QVID est autem, quòd Paulus Apostolus ad Timotheum scribens, velle se dicat, vt mulieres orent in habitu ornato? Nunquid in sericis aut purpura eas orare pręcipit? Minimè quidem. Quippe qui habitũ istum continuò temperauit, subiungens: cum verecundia & sobrietate ornantes se: vt scilicet verecundia luxum declinet, & modum seruet sobrietas. Non in tortis crinibus, inquit, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa, sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona. Et si mulier citra modestiam ornare se & componere prohibetur, quæ coniugio excusare posset ornatũ, ne incomptior displiceat viro: quantò minus ornari debet Virgo, quæ sese totam dedicauit soli illi, de quo dictum est: Erit iustitia cingulum lumborum eius, & fides cinctorium eius. Et in Psalmo: Indutus est Dominus fortitudinem, & pręcinxit se virtute. Qualia ergo Sponsi ornamenta, talia sint & Sponsæ: iustitia, fides, fortitudo, cæteræque virtutes: non aurum, non gemmæ, non sericum, non purpura. Nam & Petrus Apostolus: Sit, inquit, non extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumentum vestimentorumq; cultus, sed qui abscõditus est cordis homo in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples. Alium ergo quàm spiritalem cultum atque ornatum quærentibus, quid Dominus per Prophetam minetur, operæpretium est audire. Dixit Dominus Deus, inquit: Pro eo quòd eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, & ambulabant, & pedibus suis composito gradu incedebant, decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mitras, & discriminalia, & periscelidas, & murenulas, & olfactoriola, & inaures, & anulos, & gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, &

1. Tim. 2. *Isaiæ. 11.* *Psalm. 92.* *1. Petri. 3.* *Isaiæ. 3.*

linteamina, & acus, & specula, & syndones, & vittas, & theristra, & erit pro suaui odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine caluitium, & pro fascia pectorali cilicium. Per alium quoque Prophetam dicitur: Cùm
Ierem.4. vestieris te coccino, cùm ornata fueris monili aureo, & pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris; cõtempserunt te amatores tui, animam tuam quærẽt. Et vt breuiter discamus, quantum obsit elegãs pretiosumque vestimentum, aut quantum prosit humile & despectum:
Lucæ.16. Diues ille, qui purpura & bysso induebatur, sepultus est in inferno: Mendicus autem Lazarus, qui nihil penè quo indueretur habebat, ab Angelis sublatus, & in Abrahæ sinu collocatus. Tantaque repentè facta est rerum statusque commutatio, vt & temporalibus delicijs æterna succederent supplicia, & temporali miseriæ æterna beatitudo.

De operibus manu exercendis.
Caput IX.

HACTENVS de vestitu, cultuque corporis nostri: nunc ne idem corpus inertiæ se dedat, otioque corrumpatur, de exercitijs eius ac labore dicendum videtur. Sequenda est quidem illa Hieronymi sententia, maximeque obseruãda: Fac aliquid operis semper, vt te semper diabolus inueniat occupatum.

Apostoli. NON fuit satis Apostolis, tantùm spiritalia curare negotia, prædicare, orare, legere: si quid supererat temporis, manuum labori impendebant. Lucas Euangelista in Actis
Actor.18. Apostolorum testatur, Paulum Apostolum cùm Corinthi
Paulus Apost. apud Aquilam & Priscillã hospitaretur, Sabbatis quidem in Synagoga disputare solitum, reliquis verò diebus artem schenofactoriam exercuisse. *Actor.18.*

1. Cor.4. ET ipsemet in Epistola ad Corinthios ab Epheso scri-
2. Thess.3. bens, ait: Laboramus operantes manibus nostris. In Epistola quoque ab Athenis ad Thessalonicenses missa: Non inquieti, inquit, fuimus inter vos, neque gratis panẽ manduca-

ducauimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quē vestrûm grauaremus, non quasi non habuerimus potestatem, sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam cùm essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult operari, nec manducet. Rursumque in Actis, ad maiores natu Ecclesiæ quę Ephesi erat loquēs, ait: Argentū & aurū, aut vestem nullius concupiui, sicut ipsi scitis, quoniam ad ea quæ mihi opus erāt, & ijs qui mecum sunt, ministrauerunt manus istæ. Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Domini Iesu, quoniā ipse dixit: Beatius est magis dare, quàm accipere. His verbis monstrauit, etiā Episcopos huiusmodi labori vacare quandoque debere, vt habeant vnde alijs largiantur, nedum vnde ipsi viuant. Pauperculis olim Episcopis hoc iure præceptum fuisse, dicet aliquis: nunc autē opulentis, vt quid necesse est laborare? At ijs etiam, sed alia tamen laborandi causa erit, ne scilicet in multa (vt fit) rerū copia lasciuire illos, & voluptatibus diffluere, otiū cogat, In desiderijs enim est (vt Salomon ait) omnis otiosus. *Actor.20.* *Episcopi.* *Notate.*

AB Haymone quoque Cantuariensi Archidiacono de Paulo traditum est, quòd à gallicinio vsque ad horam quintam operi manuum, & inde vsque ad horam vespertinam faciendis ad populū sermonibus vacare solitus sit: residuū verò tēporis impertierit cibo, somno, precationi. Ita nullam horam illi præterisse immunem, expertemque laboris, nisi quam edendi dormiendiq; necessitas interpellarit. Sed in his omnibus ita eum se gessisse credimus, vt mentē nunquā non Deo intentā habuerit. Illudque quod alijs præceperat, prior ipse impleuerit: Sine intermissione orate. Sic ergo nobis opus aliquod faciendum erit, vt dum manus artificio occupatur, animus ipse interim oret, & in coelestiū meditatione iugiter versetur. *Haymo.in 2.Cor.11.* *Idem.* *Iohan.21.* *Apostoli.*

PETRVM, & Thomam, & Iacobum, & Iohannem, post susceptum etiam Apostolatus officium, piscatione se exercuisse, quinimò iubente Domino laxasse rete, in *Petrus.* *Thomas.* *Iacobus.* *Iohannes.*

Euangelio legimus. Quis tale opus reprehendere audeat, si Dominus iubendo approbauit? Iam de eleemosynis eorum quos docebant, viuere licebat, iam dignus erat operarius mercede sua: & tamen crebriùs ad tendenda retia, quàm ad accipienda munera manum porrigebant, vt non auaritiæ, sed honesti laboris exemplo essent. *Iohan.21.*

Lucas Euangelista. LVCAM etiam Euangelistam arte picturæ animum spiritalibus negotijs fatigatum remittere consuesse accepimus. Romæ duæ imagines visuntur, altera Christi in Sanctasanctorum, altera Beatæ Mariæ Virginis in Ecclesia quæ Sanctæ Mariæ Maioris dicitur: eas ab ipso pictas ferunt, similitudinem exprimentes eorum quorum nomini dedicatæ sunt. Constantinopoli etiam extare eiusdem Virginis effigiem pictam constat, quam ab eodem delineatam ac fabrefactam fama celebrat. Hoc exercitij genere si quis vti voluerit, illud tantummodo pingendum fingendúmve sibi meminerit, quod ad virtutem capessendam prouocet spectatores, non quod ad vitia inani oblectatione possit illicere. Hoc enim opus Diaboli est: illud, Christiani. *Niceph.lib.1.c.34.& lib.2.c.34.& alij.*

Antonius Abbas. ANTONIVS Abbas hominum ad se confluentium frequētia inquietatus, relicto Monasterio vlteriorem Eremum petijt, ac ne fratres victũ ipsi deferendo vexarentur (tridui enim itinere ab eis distabat) terram coluit, sementemque fecit, & oluscula plantauit, vt etiam ijs, qui inuisendi gratia eò accessissent, ad conuescendum satis esset. Si quid insuper otij suppeteret, sportulas de palmarũ folijs texebat, vt suo potius labore, quàm alieno impendio, sibi necessaria in solitudine cõpararet. *Athanas. in vit. Antonij.*

Iohannes Abb. EOS autem qui nihil agendo, nihil sibi defuturũ sperant, præsumptione falli, Iohannis Abbatis monstrabimus exemplo. Huic in Scythiotica eremo ætatem agēti, incidit in animo, vt diuinæ contemplationi absq; aliqua corporis operatione cibíve cura, iam quasi Angelus Dei vacaret. Itaque cellam deserens, per vastam solitudinem euagari cœpit; sed die tandem septimo fame vrgente, cùm iam vesper

vesper esset, rediJt, & cùm cellæ fores occlusas offendisset, contubernalem suum quem ibi reliquerat, vt sibi aperiret inuocauit, se Iohanné esse cõtestans. At ille: Nequaquam, inquit, nam Iohannes in Angelum mutatus est, nec cibo illi opus est, nec cum hominibus commorari necessarium. Tali exprobratione taxatum dimisit, passus eum nocte illa sub diuo ante ianuam iacére. Manè verò concesso aditu, cùm longa inedia lassum refecisset, fraterna charitate monuit, debere se hominem meminisse, materialibus adhuc escis nutriendũ, vt sufficere possit actioni spiritali: proinde laborem Monachis communem ne detrectaret. Eo enim non solùm corpore opportuna facilè parari, sed etiam animum ipsum recreari solere, vt semper quasi nouus ad agédas Deo gratias, laudesque persoluendas, redire cum alacritate festinet. Correctus igitur Iohãnes, diuina deinceps negotia fabrilis operis vicissitudine impensius est executus, & quantum sua præsumptione lapsus fuerat, tantum consilio alieno vsus profecit. *In vitis PP. Iacob. de Vorag.*

IOHANNES alius Abbas, qui in Thebaidis Eremo vitã duxit, singulis Dominicis diebus pane ab Angelo delato se sustentasse perhibetur: cæteris verò diebus fiscellas texendo victum sibi parauisse. Quòd si & alijs diebus, quemadmodum Dominico, feriandum esset: quotidie Angelus cibum illi attulisset. Quo tempore non attulit, id minimè otio conterendum esse iudicauit. *In vitis PP.* *Iohannes Abb.*

SERAPIONIS Abbatis Monachos ita institutos fuisse accepimus, vt manuum mercede sibi in diem alimenta conquirerent. Eosdé cùm in agris tempestiua messis esset, operam locare, & quicquid stipis inde exegissent, totum indigentibus (hisque maximè qui vinculis publicis arctati erant) erogare atque distribuere cõsueuisse. Sic illi ne minimam quidem partem desidiæ dabant. Præcipueque largiédo, cùm quicquam sibi superesset, pietatem excolebãt, sed nec minus humilitatem, cùm seruiles operas non dedignarentur. Vno igitur labore, trium virtutum fructum colligebant, solertiæ, pietatis, humilitatis. *Pallad. Hist. 76.* *Serapion Monachus.*

Hilarius Abb. MANVVM etiā labore victitasse fertur Hilarius Abbas in monte Emiliæ commoratus, atque ibidem suis impẽsis Ecclesiam construxisse. Cùm ergo corpus exercẽdo animę integritatẽ conseruarit, & tandẽ cœlestem beatitudinem consecutus sit, apparet verissimũ esse illud in Ecclesiastico scriptum: Vita sibi sufficientis operarij condulcabitur, & in ea inuenies thesaurum. *Hist. Trip. lib. 6. c. 12.* *Eccl. 40.*

Vando Abbas. VANDO Abbas in finibus Galliæ Monasterij Fontanellæ, quod ipse ædificauerat, cum Guidone nepote Deo seruiens, postquam egere cœpisset, à Batylda regina diuinitus monita plaustrum cibarijs onustum accepit. Sed deinceps de operibus manuum victui suo necessaria suppeditauit. Quòd si is, qui dum penuria premeretur, Dei erga se benignitatem expertus fuerat, manualem laborem non detrectauit, ne tentare videretur benefactorem suum in eo exigendo, quod ipse sibi præstare posset: vis tu necessitari tuæ non succurrere laborando, cùm possis? quasi dignus qui ab Angelis, non ab hominibus pascaris? At ob hoc ipsum te indignũ statuis, quòd præsumptione vtaris, teque marcescere otio sinas.

Venerius Abb. QVOD quidem cauens Venerius Abbas, dum solitarius in Palmaria insula, qui à continenti Lunensis oppidi octo millia passibus abest, vitam durè admodum aspereq; ageret, diu herbis pomisque syluestribus sustentatus: tandem ad agriculturam se accinxit, tanto Domini fauore, vt vnum sarculum hordeique modicum habens, die vno humum prosciderit, semen sparserit, messem secuerit. Quo miraculo & hominis necessitati consultum est, & palàm factum, quàm istud exercitij genus Deo esset gratum. Nisi enim illi perplacuisset, nunquam tam pręcoqua fruge, tam repentino prouentu laborantis curam compensasset. Hinc illud est in Ecclesiastico dictũ: Non oderis laboriosa opera, & rusticationem ab Altissimo creatam. *Eccl. 7.*

Stephanus Solitarius. STEPHANVS Anachoreta in Mareotide regione, sanctitate vitæ & miraculis clarus, quamuis herniæ morbo (quem Græci Hydrocelam appellant) laboraret; nõ tamen inter-

intermittebat, quin certa diei hora de palmarum folijs funiculos intorqueret, maiorem morbum existimans otiositatem. *Histor. Trip. lib. 8. c. 1.*

DANIELI Ægyptio Abbati & Presbytero in Scythiotico Monasterio degẽti, sicuti facere aliquid operis post spiritales labores libuit; ita ea quæ confecerat, ad vicum aliquem deferendo venditare rubori non fuit. Pretiũ omne pauperibus dilargiebatur, eleemosynas de proprijs laboribus impendẽs, cõperta ratione, qua & minimè otiosus, & maximè pius esset: vtq; dignus appareret, cuius exemplo cæteri viuerent, miraculis nobilitatus est. *In vitis PP.* ***Daniel Abbas.***

NVNQVAM autem magis patet vanis cogitationibus mens nostra, quàm cum otio corpus ipsum indulget. Et hoc quidem Antonij exemplo probare possumus. Qui quondam solitudinis tædio affectus, cùm dubius animi æstuaret, clamare cœpit: Saluari cupio, Domine, & ecce cogitationes meæ mihi aduersantur. Mox vbi de cella prodijt, conspexit hominem monachali habitu succinctum, nunc calathos texentem, nunc ad orandũ procumbẽtem. Et dum rem tacitus miratur, ab eodẽ tandem audiuit: Sic & tu age, Antoni, sic enim agendo saluaberis. Cumque id loquentẽ statim nõ comparuisse animaduerteret, Angelũ Dei fuisse intellexit. Ac deinde operũ orationumque vices monitu eius diligẽter seruás, ad tantã perfectionẽ cõscendit, vt nemo illis tẽporibus, vel Abbatũ, vel Monachorũ, Anachoretarũq; maiori admiratiõi fuerit. *Ath. in vi. Ant.* ***Anton. Abbas.***

ARSENIVM Abbatem, dum opus faceret, lachrymas effundere solitum, Scriptores tradunt. Quę res indicio est, longè aliud illum cogitasse, quàm quod manibus fabricaret. Manus quidem labori intentæ erant, sed mens diuinis meditationibus assueta, ad Deum tollebatur, & eius desiderio accensa à fletu temperare non poterat. O cœlestem virum, qui etiam inter laborandum futuræ beatitudinis dulcedinem degustabat. *Metaphrast.* ***Arsenius.***

PHYLORONIVS Presbyter, dum in quodam Galliciæ monte multa se abstinentia fatigaret, nõ minus manuum opera- ***Phyloronius Presbyter.***

operatione exercebatur. Inde illi ſuppetere potuerunt longinquæ peregrinationis impenſæ, Romam Ieroſolymamq; ititãti. Et quoniam nunquã neq; ieiunij anguſtijs, neq; manuũ, neq; pedum inquietudine defatigatus eſt; ſempiternę quietis indicibili bono perfrui meruit, Martyrum coronã adeptus, non quòd Martyrium paſſus eſſet, ſed quòd pares martyrio pro Chriſto ſuſceperit labores.

Archebius Monachus.

De Archebio Caſſianus refert, quòd dum adhuc in cœnobio cum fratribus verſaretur, laborem, quo ibi omnes ſuis horis exercebantur, ſibi duplicando pro matre creditori ſatisfecerit, cùm ipſa ob inopiam ſoluendo non eſſet. At neque patrem, neque matrem agnouerat, dum Religionem profiteretur: tunc verò matrem ſe habere intellexit, cum illam egeſtate liteque coarctari vidit, vt ei ſcilicet qui parentes honorare iuſſit, obediret, cuius amore & ipſam reliquerat & patrem. Archebius igitur præceptum Domini ſeruauit, matri oppreſſæ ſubueniendo: otio locum non dedit, laborem ſuper doloré cumulando: Religionis cultũ non intermiſit, in Monaſterio permanendo: & charitatis opus auxit, miſerendo calamitati alienę. *Caſſ. de gaſtri. c. 38.*

Idem.

Deinde ſolitariorum inſtitutum ſecutus, cùm in inſula Nili vitam duceret, Caſſiano eò aduenienti, atque ibidem inter Anachoretas reſidere cupienti, cellam cum ſupellectili dono obtulit, ſe inde tranſmigrare velle dicens. Poſt paucos autem dies reuerſus, alteram multo labore ſibi conſtruxit. Sed mox & illam ſimul cum inſtruméto pari ſimulatione alijs eò appulſis conceſſit, & iam tertiã (vt ipſe Caſſianus tradit) ſibi ponere moliebatur, hanc etiam daturus ſi habitatorem inueniſſet. Tali itaque liberalitate ad ſeruitium Dei aduenas inuitabat, tali commento ne recuſarent circumueniebat, tali denique labore pernicioſam otij mollitiem excutere atque abigere lætus alacerque ſolebat. Non ſenſit laboris tædium, dum opus exercet pietatis. *Ibid. cap. 37.*

Pacomij Abb. Monachi.

Cvm Pacomio Abbate in quodam Thebaidis monaſterio mille quingenti Monachi erant, omnes manibus ſibi

victum

victum comparantes, ita vt etiam extra Monasterium pauperibus alimoniæ subsidia mitterent. Plurima inter eos artificum opera, & præcipuè quibem exercendi corporis gratia, cudebantur, vt edomita assiduis fatigationibus caro disceret seruire spiritui. Manus enim fortium (vt Salomon inquit) dominabitur: quæ autem remissa est, tributis seruiet. *In vitis. PP.* *Prouerb.12.*

SIQVIDEM & Paulus Abbas, in Ægypti eremo (cui Porphyrio nomen est) considens, cùm sibi ad victum hortulus, quem ipse fecerat, & palmarum ferax regio satis essent: quotidie tamen aliquot horis palmæ texturæ operā impendebat. Ea verò quæ texuerat, annis singulis concremabat. Septima enim & eo amplius mansione ab hominū habitaculis remoto, neque dare illa cuiquam, neque vendere promptum erat. Quotidianus igitur labor nō nisi fugiendi otij causa insumebatur. Quòd si desidiæ torporiq; se dedidisset, nec in deserto solus permanere, nec ad perfectionem sanctitudinis peruenire potuisset. Multā enim malitiam docuit otiositas. *Cassian. lib.10. cap.24.* *Paulus Abb.* *Eccl.33.*

DIVVS Hieronymus ad Virgines scribens: Hoc vnū, inquit, apud omnes obseruationis præcipuum est, & celebre per Ægyptum, vt neminem nisi obedientem & humilem ad omnes labores perficiendos & opera suscipiant. Quatenus domita caro, ex grauedine, cogitationibus vanis & voluptatibus nō vacet ex otio. Teneatis firmissimè, quòd omnis concupiscentiæ & immunditiæ atque peccati mater est otiositas. *Hieron. ad Eustoch.* *Hieronymus de monachis Ægypti.*

INDCIRCO Simeoni Monacho ex Italiæ partibus in illam Nili insulam (cuius pauloantè mentionem fecimus) sese conferenti, cùm nullam artem calleret, præter Latinæ literæ (cuius illic vsus nullus erat) scriptionem, à quodam Seniorum prouisum est ne otiosus esset. Finxit enim pijssimus simulator, habere se fratrē in Italica cohorte militantem, latinis literis instructum, & Simeonem petijt, vti sibi Apostolicum Pauli codicem latinè conscriberet, fratri mittendū, quo ille legendo animi virtutibus proficere posset. *Simeon Monachus.*

Sub

Sub tali prætextu & ipsum adscribendi exercitium excitauit, & quasi mercedis loco cuncta eius victui necessaria obtulit, veritus ne vel propter rei inopiam, vel otij copiã, nouus homo illis in locis diutius perdurare nequiret. Quantæ ergo vtilitatis est, post spiritales actiones aliqua manuum operatio, si per eam in proposito bene beateque viuendi perseueretur? quantæ necessitatis, si sine illa coli habitarique solitudo non possit? *Cassian.lib.5.c.39.*

Syluanus Abb. Apvd Syluanum Abbatem in Scythiotico cœnobio quidam hospitatus, cùm fratres eius multum manibus laborantes vidisset, eam solicitudiné quasi rem superfluam cauillatus: *Luca.10.* Maria, inquit, optimã partẽ elegit, sedens secus pedes Domini, & audiens verbũ illius. Post hęc cùm hora cœnæ ex industria ipsum nõ vocassent: vbi cœnatum est, miranti ac quærenti cur ita se prætermisissent? Abbas respondit, ratos fuisse, ipsi qui se totũ spiritalem profiteretur cibo potuq; minimè opus esse. Tunc demum illo errorem confitente, subiunxit: Scias igitur, Mariam etiam Marthæ ministerio indigere, auxilioque iuuari. *In vitis PP.*

Dorotheus Abbas. Ob hoc quidem & Dorotheus in desertis Ægypti Abbas, minimo somno indulgens, noctis quoq; partem operi manuum dabat. Tunc nempe sportulas contexere solitus, interdiu autem lapides conuehere & cellas ædificare, quas ibi habitare volentibus (vt modo de Archebio diximus) vltrò offerebat. Sportulis autẽ diuenditis, pretium omne indigẽtibus donabat. Itaque semper laborando, semperq; laborata alijs largiendo, & otium declinauit, & pietatem coluit. *Hist. Trip.lib.8.c.1.*

Fœminæ. Maria mater Domini. Alterivs nunc sexus in hoc exercitationis genere solertiam expediamus. Ferunt ipsam Beatam Virginẽ (quæ & virgines castitate, & matres partu superauit) dum adhuc in Templo seruiret, à summo mane vsque ad horam tertiam precationes extendisse, à tertia ad nonam lanificio sese occupasse. Inde demum sumpto modico cibo, vsque ad occubitũ Solis lectitasse Scripturas, & in earum meditatione pernoctasse. Hac itaq; vitæ institutione ad tantam

morum

morum sanctitudinem deuenit, vt sola præ omnibus eligi meruerit, quæ & Saluatorem mundi pareret, & post partum Virgo permaneret. Quòd si hæc, quæ sine peccato concepta, omnis prorsus peccati semper expers fuerit, id temporis quod orationi lectionique supererat, manuum labore sibi transigendum duxit: quomodo te in ignauia otij mollitudine quandoque desidentem, securam arbitraris, ô Virgo, quam in peccatis genuit mater, quam quotidie interius cogitationes, exterius proni ad vitia sensus impugnant? Crede mihi, non effugit decipulas diaboli, quisquis laborem fugit. *Metaphrast. & alij.*

HVIVSCE quidem sententiæ non ignara illa Monasterij Thebaidis antistita, quæ Euphraxiæ Deo sacratæ Virgini & adhuc puellæ, præter domesticos, id est, cõmunes cũ alijs labores, hoc iniunxit, vt quotidie magnũ lapidũ aceruum de loco ad locũ transferret, & translatos rursum restitueret. Quamuis enim ieiunijs vigilijsq; haud parũ illam fatigari cerneret, timebat tamẽ, ne si quicquã paulò remissius egisset, aliqua residens iuuenili in corpore turpis cogitationis scintillula incendium excitaret peccati. Eam autem sopiri vel etiam extingui posse hoc exercitationis additamento sperabat. Neque ipsam spes fefellit, quãdoquidem satis constat, Euphraxiam Virginem inter Sorores virtute atque integritate præstitisse. *In vitis PP.* *Euphraxia Virgo.*

HÆC sanè exercendi corporis cura etiam coniugatas honestauit. Lantgrauij Turingię Principis vxor Elizabeth, & eadẽ Pannonum regis filia (cuius non semel mentionẽ fecimus) cùm multis ante viduitatem opibus polleret: nequãdo per otiũ luxu difflueret, ancillarũ officia vsurpabat, lanã linumq; carpendo, nendo, texendo, suendo, cæteraq; id genus opera conficiendo, se plurimũ fatigabat. Sic pudicitiam conseruauit, sic humilitatem custodiuit, sic ipsa Euangelicæ perfectionis insignia, quibus post obitum mariti abundè eluxit, comparauit. Etenim ad illam veræ beatitatis quietem perueniri nõ potest, nisi per vitæ præsentis frequentes assiduosque labores. *Conrad. Conc. Elizab.* *Elizabeth regis filia.*

A cne

Hieronymus ad Demetriadē

AC ne plura huiuſcemodi exempla enarrãdo modum excedat oratio, libet in fine capitis huius apponere verba Diui Hieronymi ad Demetriadem Virginem accuratè admodum eleganterq́ue ſcribẽtis: Statue, inquit, quot horis ſanctam Scripturam ediſcere debeas, quanto tempore legere, non ad laborem, ſed ad delectationem & inſtructionem animæ. Cumq́ue hæc finieris ſpatia, & frequenter te ad figenda genua ſolicitudo animæ ſuſcitauerit: habeto lanam ſemper in manibus, vel ſtaminis pollice fila deducito, vel ad torquenda ſubtegmina in alueolis fuſi vertantur, aliarumq́ue neta aut in globum collige, aut texenda compone, quæ texta ſunt reſpice, quæ errata reprehende, quæ facienda conſtitue. Si tantis operum varietatibus fueris occupata, nunquam dies tibi longi erunt, ſed quamuis æſtiuis tendantur ſolibus, breues videbũtur, in quibus aliquid operis prætermiſſum non eſt. Hæc obſeruans, & te ipſam ſaluabis & alias, eriſq́ue magiſtra ſanctæ conuerſationis, multarumq́ue caſtitatem lucrum tuum facies: Scriptura dicente: In deſiderijs eſt omnis anima otioſi. Nec idcirco tibi ab opere ceſſandũ eſt, quia Deo propitio nulla re indiges: ſed ideo cum omnibus laborandum eſt, vt per occaſionem operis nihil aliud cogites, niſi quod ad Domini pertinet ſeruitutem. *Hieron. ad Demet. circa finem.*

De corporis Caſtigatione per flagella. Caput X.

AT quoniam contra laſciuientis carnis petulãtiam, nec ipſa interdum operum occupatio ſatis ſufficit: alijs inſuper caſtigationibus eam coërcendam eſſe, Sanctorum exempla, quæ modò proponemus, docent.

Paulus Apoſt.

PAVLVS Apoſtolus caſtigat corpus ſuum, & in ſeruitutem redigit, ne fortè cum alijs prædicauerit, ipſe reprobus inueniatur. Adhæc Angelus Satanæ colaphizat eum, ne reuelationum magnitudine extollatur. Et ſi illi, qui vas electionis erat, in quo Spiritusſanctus habitabat, non fuit

2. Cor. 12.

ſatis

satis, peregrinando prædicandoque fatigari, & vbique sæuientibus persecutionis procellis iactari atque concuti, sed ad domandos corporis sensus, aculeosque cupidinum retundendos, verberum quoque ictibus quati affligiq; oportuit: quis tutum se putabit, & nõ proprij corporis imperio se subditum iri timebit, si in eo castigando non æquè solicitus fuerit? 2. *Cor.* 12.

THOMAS Cantuariensis Archiepiscopus tunicam & & femoralia poplitum tenus cilicina sub vestimẽtis gestauit. Quippe indignum se qui Ecclesiæ præesset arbitratus est, nisi & membris suis præesse posset. Membra igitur tegminis asperitate cõtrita sibi subijcere studuit, nequãdo ipse illis subiectus appetitum illorum sequi cogeretur, nõ suum. *Sur. Tom.* 6. *Thomas Archiepiscopus.*

MAIORVS quoq; in Insula Britanniæ Sarina Episcopus, qui Episcopali dignitati solitudinis præposuit humilitatem, spretis honoribus, eremum penetrans, præter incredibilem cibi potusque abstinentiam, semper cilicio est vsus. Et quia virgo fuerat, virginitati inimicam indumentorum mollitiem declinauit. Qui enim mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. *Maiorus Episcopus.* *Matth.* 11.

EADEM cilicij gestatio Eadmundum Cantuariensem Archiepiscopum commendat, & hoc plus adijcitur, quòd Quadragesimæ diebus pro cilicio loricam plumbo contextam induere solitus sit. Itaque nõ duritia solùm cilicini tegminis, verùm etiam plumbei grauitate carnis concupiscentiam frenans, & ipse virginitatem perpetuò incorruptam seruauit. *Abbo Floriac. & alij. Sur. Tom.* 6. *Eadmũdus Archiepiscopus.*

MEDERICI verò Eduensis Abbatis cilicium, alijs etiam aduersus immundas tentationes remedio fuit. Monachus quidam libidinosæ cogitationis iam stimulos ferre non valens, cùm illud induisset, nequam spiritu confestim recedente, in castitatis puritate perseuerauit. *Medericus Abbas.*

QVINTO Lodouico Galliarum regi, multò plus contulit interius cilicium, quàm purpura exterior. Hæc terreni regni insigne erat, illud cœlestis aditum præbuit. Ad *Lodouicus rex*

cilicij quippe squalorem respiciens Deus, non ad purpuræ luxuriam, Christianissimo regi & temporale regnum tutatus est, & æternum indulsit. *Bonifac.8. Sur. Tom.4.*

Macharius Abbas. MACHARIVS Alexandrinus Abbas, cùm corporis affectibus paulò improbius vrgeri se videret, saccũ sabulo repletum vix homini portabile onus, per eremum incedens humeris baiulauit. Theosebio fortè obuiam factus, & quid ageret interrogatus: quòd vexatorem suum vexaret, respõdit. Nisi ergo corpus nostrum fatigatione aliqua agitauerimus, periclitabitur animæ fortitudo. Quandoquidem naturali quodam instinctu duo ista sibi inuicem aduersantur, & alterius vis alterius debilitate constat. *Pallad. Laus. Hist. 20.*

Hieronymus de quodam Monacho. DIVVS Hieronymus in eo libello quem ad Virgines Deo sacratas cõscripsit, vidisse se in eremo affirmat vnum ex Monachis, qui à seniore iussus prægrandẽ lapidem iam octo annos bis in die per tria ferè milliaria gestauerat in scapulis, ita alacri animo, vt intermedio tempore semper noua sibi iniungi opera vltrò Patrẽ rogaret. Haud irritus hic videbitur labor, si cõsiderabimus quãti fructus sit, cùm obedire Patribus, tùm otiositatem fugere. *Hier. ad Virg.*

Hieronymus SI quis autẽ ipsius Hieronymi in legendo scribendoq; laborem consideret, dicet: quomodo sic occupato animo vlla turpis cogitatio potuit irrepere? Tum si ad Eustochiũ Virginem scribenti atque confitenti crediderit: (Memini me, inquit, clamantem diem crebrò iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret Domino increpãte trãquillitas): planè intelliget, etiam inter labores cogitationum tentationi esse locum, easque cum labor nequit repellere, flagellis ac verberibus excutiẽdas, & semper auxiliuum diuinæ miserationis implorandum. Neque enim ex nobis sufficimus (vt Apostolus inquit) sed omnis sufficientia nostra ex Deo est. *Hier. ad Eustoch.* *2. Cor. 3.*

Bonifatius Archiepiscopus. ILLVD quoque macerandi corporis genus, quod à Bonifacio Mysiæ inferioris Archiepiscopo seruatum legimus, non est silentio prætermittendum. Ferunt enim cùm ad illas

ad illas gentes Christum Euangelizaturus proficisceretur, equitantibus ijs qui cum illo erant, ipsum medio brumæ tempore sine equo nudis pedibus incessisse. Et cùm ad montium asperiora itinera peruenissent, equum conscendisse, sed tamen calceamenta minimè induisse, ita vt sæuiente hyeme, & niue quæ pedibus inciderat gelascente, plantas de stapede amouere nequiuerit, donec aqua feruente superinfusa glacies solueretur. Hanc in illo algoris patientiam imitetur, qui bullientem in medullis libidinis æstum cupiût extinguere. Frigescente enim corpore, facilè & ipsa frigebit Venus.

IDCIRCO fortasse & Hospitius apud Nuceriam solitarius (vt Paulus, qui Longobardorum Historiam scripsit, refert) ferro solido lumbos nudos præcinxerat, vt scilicet eam corporis partem magis attereret, vnde magis voluptatis motum exurgere solere sciret. Virtus enim eius in lumbis eius, & fortitudo illius in vmbilico ventris eius. *Paul. Diacon. in Hist. Longobard.* *Hospitius Monachus.* *Iob. 40.*

PHYLORONIVS item Presbyter intra saxeam spelũcam inclusus, & ferreis nexibus manus pedesque reuinctus vixisse perhibetur, vt carcerem simul vinculaque perferret. Hic extremo vitæ die confessus est, nullum à se temporis momentum, quo non de Deo aliquid cogitaret, prætermissum. Dum igitur corpus volũtaria castigatione premeretur, spiritus ipse terrenis affectibus liber, semper cœlestia meditabatur. *Pallad. Lausi. Hist. 113.* *Phyloronius Presbyter.*

MARTINVS in Marsico Campaniæ monte solitarius manens, vt euagãdi facultatem sibi surriperet, catena saxo affixa pedem vinxerat. Et cùm diu angustiam hãc libenter pertulisset, Benedicto Abbate id demum resciente, iubenteque ne cõmitteret, vt catena ferrea potius quàm catena Christi ibi illum fixum teneret: statim quidem nodos dissoluit, sed nunquam inde longius discessit, quàm discedere vinctus poterat. Durum profectò & difficile fuit, hominem veluti rabidum canem ferreis vinculis constrictum permanere, sed multò difficilius, compede soluto longius *Martinus seu Martius.*

 abeundi

abeundi voluntatem semper tenere ligatam: vtranque autem difficultatem superauit amor Christi. *Gregor. Dial. lib.3.cap.16.*

Iohannes Monachus.

IOHANNEM Monachum sub caua mõtis rupe annos treis rectum perstitisse tradunt, talique corporis gestu, & cibum & somnum cepisse. Et diutina tandem immobiliq; statione tibias imas intumuisse, vlceraq; fecisse. Quid hac patientia intolerabilius, si quicquam intolerabile est, quo beatitudinis æternæ præmia compensantur. Ac ne dubites, Iohannem nunc in cœlesti gloria esse cum Angelis, Angeli ministerio pedum eius lãguor in terra curatus est. *In vitis PP.*

Pacomius Abbas.

PACOMIVS Abbas per dumeta & obducta sentibus loca nudis vestigijs deambulabat, vt voluptatis aculeos spinarum aculeis quasi clauum clauo expungeret. Cruentatis quidem pedibus ad cellam suam redibat, sed superata tentatione magis de victoria, quàm de vulneribus dolens.

Psalm.125.

De talibus Propheta Dauid cecinit, dicens: Euntes ibãt & flebant mittẽtes semina sua. Venientes autem veniẽt cum exultatione, portantes manipulos suos. *In vitis PP.*

Simeon Mon.

SIMEONEM Monachum accepimus, dum apud puteum aquam hauriret, fune de situla soluto, nudum corpus multo volumine circunduxisse, vesteque superiniecta vincula illa nullo conscio operuisse. Sed cùm tandem penetrantibus nodis exesa, & iam suppurata caro fœtore secretum prodidisset: Abbatis iussu funem detractum, ipsum de Monasterio pulsum fuisse, quoniam id facinus magis animi stultitiæ, quàm deuotioni imputabatur. Pulsum autem abijsse in solitudinem. Et cùm ab eodem Abbate nocturnis terrificationibus pervisum agitato reuocãdus quæreretur, in cisterna sicca inuentum, atque ad Monasterium reductum, ostendit Deus, quanti talem in illo vitæ austeritatem faceret, sine cunctatione disponendo, vt ab his ipsis honoraretur qui expulerunt. *Euag. Hist. Eccl. lib.4.c.33.*

Franciscus.

PATER etiam Minorum Franciscus, quàm in se durus extiterit, cùm sæpe aliàs, tùm illo potissimùm tempore monstra-

monſtrauit, quando connubij cogitationibus eum impugnari contigit. Sibimet enim iratus, proiectis repente indumentis, & fune quo præcinctus fuerat arrepto, durè admodum ſeſe diuerberauit. Cæterùm vbi verbera parum profeciſſent (vſqueadeò vehemens tentatio erat) extra Monaſterium prorumpens, in altam niuem (ſicut nudus erat) ſe deiecit, diuque volutauit. Ac deinde ex illa compactas hominum effigies identidem toto corpore aſtringens, ipſe ſe alloquebatur, increpandoque dicebat: En tibi, Frãciſce, vxor, en tibi liberi: aut veſti illos ne ſic algeat, aut dimitte omnia, & vni Domino ſerui. Sic ille tandem carnis petulantiam domuit flagellis, & libidinis incendium gelidas niues nudo amplexans pectore extinxit. *Bonauent. c. 5.*

In hoc virtutis genere muliebris quoque ſexus laude ſua non eſt fraudandus. Elizabeth Turingiæ Ducis coniux, Regia progenies, cùm incolumi ſoſpiteque adhuc marito Chriſtum induiſſet, in ſecretiori cubiculo cum ancillis cõcluſa, vti ſe flagellorum ictibus onerarent iubebat. Ita ſubmitti ſeſe, & humilitate deijci didicit, experiendo, ãn patienter ferret verbera ancillarum ſuarum tam clari generis fœmina. *Conrad Concion.* *Fœmina. Eliſabeth Vidua.*

Illa quoque Elizabeth Deo dicata Virgo, quam in Comagienſi latentem Monaſterio, fama virtutum mundo prodidit, & ipſa ſtatutis horis quotidie flagello ſe cędebat, vt carne mortificata Chriſto viueret: non immemor, quòd ipſe etiam pro nobis perpeti flagella voluit, flagelliſque atrociora. *Esbertus Monach.* *Elizabeth Virgo.*

Maria Decegnies Virgo, inuita à parentibus viro tradita, cùm præter quotidiana ieiunia crebraſque precationes etiam flagris acriter ſe diſtringeret, monuit maritũ, vt communi vtriuſq; voto caſtitatẽ ſeruarent. Naufragium fecerat Virginitas matrimonij cõmiſſa fluctibus, ſed dum tabulæ innititur ieiunij, orationis, caſtigationis, illæſa intactaq; ad portũ enatauit ſalutis. *Iacob. Vitriar. Sur. Tom. 3.* *Maria Decegnies.*

Radegundis Clotharij Gallorum regis vxor, ſub pretioſis & delicatis veſtibus vile & aſperum ciliciũ tulit. *Radegundis Regina.*

Sicque omnem penitus venereę voluptatis motum de suo excussit corpore, vt tandiu à viro precibus contenderit, donec impetrarit vinculi coniugalis dissolutionem castitatis obligatiõe, quod fortasse nõ petisset, nisi prius carné cilicio domuisset. Carne igitur spiritui subiecta, pręponere cœpit Christũ marito: Monasterium, Regno. *Sur. Tom. 4.*

Cæcilia Virgo. QVID de Cæcilia Virgine dicam? quæ Valeriano desponsata, ne ipso quidem nuptiarum die ciliciolum suum dimisit. Exteriùs noua nupta auro textis fulgebat vestibus, interiùs Christi ancilla cilicio squalebat. Cumq; Fescinini concinerentur, & musici generis perstreperent instrumenta: illa tacita Virginitatem ipsi, cui se prius desponderat, Deo commendabat. Deus igitur per Angelum suum eam ita tutatus est, vt integram inuiolatamque seruarit, Martyrio coronarit, & pro cilicio luce induerit immortalitatis. *Ado in Martyrol.*

Sara Abbatiss. SARA in Scythi Virginum Præposita, cùm ad fluminis ripam posito Monasterio annos lx. habitasset, haud sustinuit, vt aliquando aspicere per fenestram vellet leniter præterlabentes aquas, pratíve adiacentis amœnitatem, ne ex eo aspectu aliquid caperet voluptatis. Nescio an cilicio vsa sit, vel flagellis, sed affirmare ausim, tantam hanc oculorum continentiam difficiliùs obseruari posse, quàm cilicium flagellaque tolerari. Huius exemplo constanter depugnandum est cum sensuum nostrorum affectibus, qui ab illicitis, nedum à vanis, auerti nullo modo possunt, nisi subdatur & laboribus corpus, & animus Deo. *Petr. de Natalib.*

Modus seruandus. CÆTERVM corpus ipsum ita affligendo moderari debemus, vt rationi pareat, non vt occidat. Sicut & paulò durior seruus, non vt dispereat puniri debet, sed vt mitior submissiorque fiat, & Domini sui imperium magis prõpto exequi maturet famulatu. Certè nauis ipsa, si supra modũ oneretur, subsidet, & fundum maris citiùs cõtinget, quàm littus: & si infra modum, ad omnem flatum instabili alueo alternaque laterum iactatione dum vacillat, periclitabitur. Et

tur. Et si lasciuienti iumento plus oneris quàm ferre prævalet imponatur, in itinere corruet: sin minus, contra stimulum calcitrabit. Tentandæ sunt igitur examinandæque vires, & æquandum cum viribus pondus, quod ferentem neque grauitate opprimat, neque leuitate licentiùs insolescere sinat.

LIBER QVARTVS.

De Corporis castigatione per Ieiunium. Caput I.

QVARTVM nunc operis huius volumen, Domino adiuuante, inchoabimus: sed ne præcedentem materiam nimis citò reliquisse videamur, adhuc de ipsa corporis castigatione quod restat loqui pergemus. Et primùm quidé illam, quæ ieiunijs constat, explicare aggrediemur: Vt qui volent hac quoque in parte Sanctorum vitam speculari, cibi potusque abstinétia ritè seruata, ad illud tandem spiritale à Deo electum ieiunium, quod est vitiorum derelictio assumptioq; virtutum, faciliùs peruenire possint. Vt scilicet, esurientes & sitientes iustitiam, cum his ipsis, quos sibi proposuerint imitandos, æternæ beatitudinis pabulo saturentur.

QVANTÆ enim virtutis, quantæq; apud Deũ æstimationis ieiunium semper fuerit, & vetus Scriptura indicat, & noua. Moyses in monte xl. dies & totidem noctes nihil gustans, facie ad faciem cum Deo loquitur, & Legẽ digito eius in tabulis lapideis conscriptam accipit, quibus ob populi culpam confractis, rursum ieiunans, & Domini indignationem placauit, & Legem recuperauit. *Exod.24.* *Moyses* *Exod.23.*

HINC in Leuitico præcipitur filijs Israël, vt septimi mensis diem decimã celebrem habentes, ieiunio affligant animas suas vsq; ad vesperũ, pro satisfactione vtiq; peccati

quod vitulum adorando commiserat, vnde dies Expiationum dicitur: & in memoriam, quia Moysi ieiunio ac precibus exoratus Dominus, veniam illis indulserat, vnde idē etiā dies, dies Propitiationis nuncupatur. Ieiunio igitur & Dei vindicta reprimitur, & commissa purgantnr.

Dies Expiationis vel Propitiationis Leuit. 23.

Elias Proph. 3. Reg. 19. 4. Reg. 2.

ELIAS Propheta post subcineritij panis esum & aquæ potum, cùm dies xl. ieiunus ambulasset, peruenit vsque ad montem Dei Oreb, atq; idem igneo curru sublatus, transuectus est in Paradisum. Si illic satiari cupimus, hic ieiunemus. 3. *Reg.* 19.

Samuel Proph. 1. Reg. 7.

SAMVELIS deprecationes ac simul populi ieiunium respiciens Deus, Philistinornm in Masphath exercitum in ipsos iam irruentem repenti fragore tonitruq; perterruit, & in fugam conuertit. Si sic stat pro ieiunantibus & orantibus Dominus, quis à tentàtionibus superatur, nisi qui neutrum diligenter exequitur? 1. *Reg.* 7.

Saul rex. 1. Reg. 14.

SAVLIS item regis edictum obseruās populus Israël, quo die nihil comedit, ingētes Philistinorum copias, quas paulò ante metu perculsus fugerat, fugientes persecutus est à Machmis vsque in Hailon, multisq; interfectis præda potitus est. Inermis erat, & ieiunio se muniens armatos vicit. Quippe neminem ex Israëlitis arma tunc habuisse asserit Scriptura, præter Saulem & Ionatham. Non ergo armis, sed ieiunij virtute præualuerunt. Et cùm vix decem millium numerum implerent, aduersariorū autem exercitus essent triginta curruum, sex Equitum, reliquū vulgus sicut arena: fauente Domino multitudo cessit paucitati, armatura nuditati, saturitas ieiunio. 1. *Reg.* 14.

Iosaphat rex. 2. Paral. 20.

IOSAPHAT etiam Iudæ regem legimus ieiunium cunctis quibus præerat indixisse, cum Moab & Ammon & Idumæi innumera penè multitudo contra illum veniētes, mutuis inter se vulneribns concidēre, & qui cibo vacui erant, non tentato pugnæ periculo, repleti sunt spolijs inimicorum. 2. *Paral.* 20.

Achab rex.

ACHAB rex scelere quondam quàm regno insignior, impietatis suæ pœnā sacco & ieiunio humiliatus, distulit in po-

in posteros. Illo defuncto, Ochozias filius cecidit per cancellos cœnaculi, & mortuus est. Ioram filius à Iehu sagitta percussus, perijt. Iezabelem vxorem vi de fenestra præcipitatam, equorum vngulę contriuerunt, contritam dilacerauerunt frustatim canes, reliqui Lxx. filij in Samaria occisi sunt. Et qui in Iezrael de domo eius erant, omnes Iehu regnãte interempti, & omne prorsus genus Achab internecione sublatum. Tantam suorũ ruinam, tam miserabile spectaculum vidisset ipse, (sicuti per Prophetam interminatus fuerat Dominus) nisi ieiunasset: ieiunauit, & vsq; ad tertium regni successorem ea familiæ dilata est clades. *3. Reg. 21.* *4. Reg. 1.* *4. Reg. 9.* *4. Reg. 10.*

PECCAVERAT Dauid, & peccatum confitens à Nathan Propheta audierat: Transtulit à te Deus peccatum tuum, & post hæc tamen infirmata sunt, inquit, in ieiunio genua mea. Sed cuius genua infirma ieiunio erant, eius in Deo spes firma fuit. vnde ait: In te, Domine, speraui: non confundar in æternum. *2. Reg. 12.* *Dauid Proph.* *2. Reg. 12.* *Psalm. 30.*

DANIELI ieiunanti diuina reuelantur mysteria, & dies à sole iustitiæ illuminãdus præfinito hebdomadarum numero panditur. In lacum leonum missus, per dies sex nihil comedit, & inter ferocissimas bestias mansit illæsus. Cumq; esuriret, Abacuc Propheta per Angelum Domini de Iudæa translatus in Babylonem, apposuit illi pulmentũ quod messoribus coxerat, & refocillatus est. Ieiunus igitur Daniel sacramenta discit, leonum ferociam domat, prandium diuinitus missum accipit. Deniq; de fouea in quam proiectus fuerat liberatur. Et qui Deum Israël prædicanti non crediderãt, saluato credidére, mirantes & cõfitentes, verum timendumque esse Deum Danielis. *Dan. 6. & 14.* *Daniel Proph.* *Daniel. 6.* *Daniel. 14.*

AT verò Prophetes ille de Ierusalẽ veniens in Bethel, cùm alterius fraude mendacioque deceptus fregisset ieiunium, à leone (quod animalis genus ieiunanti Danieli pepercerat) suffocatus perijt. Qui tamen dum ieiunium seruabat, manum Ieroboam regis, ipsum ferire volentis, arescere fecerat, & arefactam cùm illum pœnituisset, rursum sanitati restituerat. Tanta itaque ieiunãtis virtus fuit, *Propheta.*

quanta soluentis ieiunium imbecillitas. Nam quem irati regis potentia lædere non potuit, vnius bestiæ vis interemit. 3. *Reg*. 13.

Christus. Matth. 4. NVNC nostra percurramus. Quadraginta dies ieiunauit Saluator noster, & à diabolo tentatus, ostendit quomodo insidias eius euitare, & virtutem possimus vincere, dum ieiunando vincit. Quamobrem in hoc pugnæ genere non est nobis viribus corporis opus ad vincendum, sed magis imbecillitas, ne in illo diabolus fomitem inueniat, *Isaiæ*. 54. quẽ concupiscẽtiæ igne succẽdat. Hic est enim faber sufflãs in igne prunas, & proferens vas in opus suum. *Matth*. 4.

Idem. Lucæ 9. ATQVE idem Dominus noster, cùm in mõte transformatus totus Diuinitatis suæ luce resplẽduisset, Moysen & Eliam iuxta se apparere fecit, quia & ipsi aliquãdo quadragenarij ieiunij obseruatores extiterant, vt ex hoc nobis insinuaret, eos qui libẽter ieiunauerint, suo glorioso consortio esse dignos. *Luc*. 9.

Idem. QVID est autem quòd cùm Discipulis orandi rationẽ tradidisset, continuò ieiunandi documenta ingessit: nisi quia illa demum fortis & efficax est deprecatio, quam cibi comitatur abstinentia? Hoc enim duplici telo validiora inimici machinamẽta demoliri ac dirui posse monstrauit, *Matth*. 17. cùm de nequissimo spiritu effugando diceret: Hoc genus non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium.

Idem. Matth. 6. NE autem abstinentiæ bono abutamur ad iactantiam, & virtutem in vitium commutemus, ait: Cùm ieiunatis, nolite fieri, sicut hypocritæ, tristes. Et vt potius sub aliquo iocunditatis velo lateat alios corporis nostri maceratio: Tu, inquit, cum ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, sed Patri tuo qui est in absconso, & Pater tuus qui videt in absconso, reddet tibi. Palæstinorum ista mollities erat, cùm festum agerent, caput vnguẽtis delibutum, & lotam præferre faciem. Non ista facienda, dum ieiunatur, præcipit Dominus: sed metaphora vtitur, per quã lætari & gaudere iubet, vt hypocritarũ simulatæ sanctitatis tristitiã arguat. Vis igitur omnia prorsus

prorsus, quæ hîc mandantur, implere? Hoc quod ieiunas, quod abstines, totum Deo, nihil ostentationi offeras.

Post Dominum Iesum primi inter Christianos Apostoli ieiunio vsi sunt. Ipse enim (vt in Euangelio legimus) cùm in Matthæi domo accubuisset, quibusdam interrogantibus, quare Discipuli eius, sicut Iohânis & Pharisæorum, non ieiunarent, respondit: Nunquid possunt filij nuptiarum, quàmdiu sponsus cum illis est, ieiunare? Venient autem dies, cùm auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt in illis diebus. Peracta igitur spiritalis connubij celebritate, Passionis ac Resurrectionis tempus aduenit, & sublatus est ab ijs Sponsus. Exinde illius desiderio vehemẽter solicitati, ieiunare & esuritione se afficere cœpere, nec vnquã ab his abstinentiæ angustijs recesserunt, donec in cœlesti thalamo rursum eidem, quem tam ardenter desiderauerant, feliciter iuncti sunt: Vbi nunc ieiuniorum famem, quam hîc haud multum sustinuerunt, æterni perpetuique conuiuij refectione compensant. *Apostoli.* *Marci. 2.*

Apostolicvm autem virũ Nicolaũ Mireæ vrbis Episcopum ferũt infantulum adhuc in cunabulis vagientem, & fasciarum inuolucris colligatum, cùm nutricis huberibus admoueretur, quarta & sexta quaque feria nõ nisi semel sugere lac voluisse. Mira profectò res, nondum ad buas papasq; peruenerat, hoc est, potus cibiq; vsum, & iam ieiunia obseruabat. Sed si adulti sanctitudinem considerauerimus, non erit mirũ quòd talis ac tanti hominis etiam infantia mirabilis fuerit. *Ioan. Diacon. Sur. Tom. 6.* *Nicolaus Episcopus.*

Idem miraculum vel portentum potius de Sisinio Thaunensi Episcopo refertur. Scilicet ipsum quoque cùm editus lacte genitricis suæ aleretur, quarta & sexta feria tantummodò semel tenelluli oris labella huberibus admouere consueuisse. Cùm autem & hunc multa animi sanctitate præstitisse manifestum sit, cur nõ speremus, eum sanctum ac beatum euasurum, quisquis vel integræ iam ætatis vitam ab hac ieiuniorum obseruatione auspicabitur? *Sur, Tom. 3.* *Sisinius Episcopus.*

Eos-

Maiorus Episcopus. EOSDEM quartæ & sextæ feriæ dies Maiorus Sargiensis Episcopus, ita ieiunio suo consecrauit, vt in illis prorsus nihil degustaret. Alijs verò diebus pane hordeaceo victitabat. Vis nosse quantum illi sic ieiunasse profuerit? Virginitatem perpetuò seruauit.

Eadmūdus Archiepiscopus. EADMVNDVS Cantuariensis Archiepiscopus, ipse quoq; Virginitatis coronam adeptus est: lasciuiam carnis domans ieiunijs, feria sexta sicco pane tantùm & aqua frigida semper est vsus. Nunquam illi curæ fuit, vt pasceret corpus, sed vt sustentaret. Propterer quidem cibauit illum *Eccl. 15.* Dominus pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potauit illum. Fuit enim Doctor egregius, disciplinis diuinis apprimè eruditus, multis præterea miraculis clarus. *Osbertus & alij. Sur. Tom. 6.*

Bonifacius Archiepiscopus. BONIFACIO Martyri Misiæ Archiepiscopo, quotidiana ieiunia pro delicijs erant, atque vt ad inediam per biduum quatriduumque protelaret, Dominicis tantùm diebus quintisque ferijs cibum capiens. Cùm tamen docendo gentiles, per Misiam iter faceret, viæ ac frigoris asperitate fatigatus, ita temperauit ieiunium, vt quotidie dimidio panis & aquæ poculo vires reficeret. Et quoniā neque equo vehi voluit, sed pedes ire, detractis etiā calceamentis (vt alibi diximus) magis mirandum existimo, tanto labori talem ac tam modicam cœnulam sufficere potuisse, quàm quòd sine illo tot dierū quod dictum est, inediā tolerarit. Tali vitæ tenore cucurrit ad Martyrium. Et alij quidē Martyres vnam martyrij coronam receperunt: hic duas, ieiunij martyrium sanguinis martyrio copulando.

Iuo Presbyter. IVONEM Presbyterum & ipsum solicitum inprimis abstinentiæ cultorem, omnia ab Ecclesia indicta ieiunia sola panis & aquæ refectione obseruare solitum legimus, vt plus aliquid faceret quàm quod præceptum fuerat, & alimenti tenuitas obedientiæ cumulus esset: aliás etiam abstemium fuisse, & nunquam vel modico vino vsum. *Sur. Tom. 3.*

Anton. Abbas. DE Antonio quoque Ægyptio Abbate memoriæ proditum

ditum est, quòd semel in die hora vespertina panem cum sale comederit, & aquam frigidam biberit: & cùm perseuerantiùs ieiunaret, nunc bidui, nūc tridui inediam passus sit. Tum quòd eam rem illi inuidens diabolus, aliquando sumpta monachi forma apparuit, cibos porrexit, & vt aliquid sumeret, nec se fame confici permitteret, exhortatus sit, quòd tandem deprehēsa fraude Antonius Crucis signo se munierit, & ille euanuerit. Ex quibus facilè apparet, quàm magno emolumento nobis ieiunium sit, cùm tantæ molestiæ diabolo sit: & ieiunantes tentari posse, superari non posse. *Athanas. in vit. Anton.*

SAMSONIS quoque Dolensis Archiepiscopi ieiunia fuêre, modò biduo, modò triduo transacto, modò post hebdomadam cibum sumere: Toto verò Quadragesimæ tempore, bis aut ad summū ter, parcissimo victu lassum & effœtū viribus corpus recreare. *Baldric. scripsit eius vitā.* *Samson Archiepiscopus.*

SEVERVS Abbas natione Syrus, Dominico quoque die manè sacram Communionem, vesperi panem vnicum sumebat: altero cibo animam alens, altero corpus sustentans. Reliquis autem diebus cibo pariter ac potu vacuus perdurabat. *Seuerus Abb.*

HOC idem & à Mederico Abbate apud Heduam Galliæ vrbem obseruatum, legimus. *Medericus Abbas.*

ELPIDIVS etiam Abbas genere Cappadox, cùm desertum quoddam incoleret, & squalentis antri angusto carcere se occlusisset, tantùm bis in hebdomada, id est, Dominicis, & quartæ Feriæ diebus vesci solitus dicitur. *Pallad. Laus. Hist. 106.* *Elpidius Abb.*

MVTIVM item Abbatem in solitudine singulis Dominicis, singulo pane diuinitus sibi allato nutritum accepimus, alijs verò diebus absque cibo ieiunum permāsisse. *In vitis PP.* *Mutius Abb.*

ILLOS quatuor, quos Pafnutius Abbas in remotissima Ægypti Eremo commorantes reperit, Iohannem, Andream, Thaddæum & Philippum, hebdomadarum continuata ieiunia Dominicis diebus soluere solitos ferunt: *Quatuor Eremitæ.*

Angelo

Angelo tunc iuxta eorum numerum panes deferente, & in aduẽtu Pafnutij quintũ panem additũ fuisse dicũt. Nec sanè mirũ videri debet, quòd quidã sanctissimi homines in solitudine de cœlo receperint alimenta, cùm etiã præuaricator populus Manna in deserto nutritus sit. *In vit. PP.*

Stephanus Presbyter.

ILLVD ego maiore admiratione dignum reor, quod de Stephano Presbytero Constantinopolitano traditum est, quòd scilicet nondum editus ieiunia colere cœperit. Nam (vt aiunt) mater eo grauida, non vinum, non carnẽ, non lacticinia gustare poterat: & si gustasset, præ nausea euomebat. Post hęc ipse iam natus, cùm huberibus applicaretur, sugere matrem nisi ieiunantẽ nolebat. Tali ostẽto significatum est, quantæ ille abstinentiæ obseruator mox futurus esset. Vbi enim cum ætate creuit virtus, in Tẽplo Beati Petri Apostoli clausuram subiens, herbas cum sale coctas absque alio condimento semper vesperi comedebat. Deinde Presbyter factus, pristino victui salem ademit, & ne hoc quidem tam fatuo cibo quotidie vti voluit, sed aut semel, aut bis tantùm in hebdomada eum sumere, aut ad Dominicum vsque diem inediam proferre. Postremò cùm in solitudinem secessisset, herbis crudis pascebatur, à cocto abstinebat, & monachum professus, cùm à seniore iuberetur modico vino vti propter stomachum, vnicam vini guttulam in vrceum aquæ plenum instillare cœpit, vt & obediret, & aquam tamen nihilo penè quàm antè sapidiorem biberet. Pauculas etiam ficus festiuis duntaxat diebus in cibo habuit, neque hoc quidem sua sponte, sed obedientiæ iure. Hic igitur iam ab initio in parentis visceribus à Deo electus, prædestinatus & sanctificatus, quàm magna res esset ieiunium ostendit, cùm ipsam matrem ad id compellendo, tùm semet vsque in finem eo incredibiliter macerando, id est, à duodevigesimo vsque ad septuagesimum tertium ætatis suæ annum, tunc demum pascuis cœlestibus satiatus est, tantò quidem vberiùs, quantò hic vixerat abstinentius. *Niceph. lib. 22. rerum Rom.*

Liberalis.

SANCTO Liberali, cuius ossa Taruisij posita honorantur,

rantur, vitæ merito de cœlo concessum fuit, (omne enim donum perfectum desursum est) vti Dominico quoque die percepta spiritali alimonia Corporis & Sanguinis Christi sine vllo alio cibo reliquum tempus perduraret. Itaque quod ad animæ salutem sumptũ erat, illius virtute etiam caro sustentabatur. *Iacob.1.*

IOHANNES quoque Abbas in Thebaidis Eremo, quem sub rupe quadã manentem toto triennio nunquam sedisse diximus, ipsam sacrosanctam Communionem Dominicis diebus à Sacerdote sibi delatam sumens, nihil aliud gustabat: hoc illi & Sacramentum, & victus fuit. *Pallad. Laus. Hist. 61.* *Iohannes Abb.*

APELLES item Ægyptius faber ferrarius, vt Christo seruiret, eremũ penetrans, quemadmodũ ferrum malleis, ita semet cudere cœpit ieiunijs, atque à Deo omni morum sanctitudine limatus & expolitus euasit: vt etiã ipse nihil vnquam degustaret, prçterquam Dominicis diebus panem illum qui de cœlo descendit, quem qui dignè manducauerit, non esuriet in æternum. *In vitis PP.* *Apelles Monachus.*

EPESIVM Anachoretam annos quadraginta, quos in Scythiotica eremo peregit, Sol non vidit manducantem. Nunquam enim ante vesperum quicquam gustauit. *In vitis PP.* *Epesius Monachus.*

DIVVS Hieronymus testatur etiam, Hilarionem Abbatem nunquam ante Solis occasum, nec festis diebus, nec in grauissima valetudine soluisse ieiunium, cùm tamen duro admodum parcissimoque victu vsum dicat, herbarum syluestrium, hordeaceique panis, & non coctæ, sed aqua frigida maceratæ lentis, ita vt ei aliquando caligarent oculi, corpus scabredine rigeret, & tunc oleum pro remedio in cibatu addidisse. Denique à sexagesimotertio, vsque ad octogesimum ætatis suç annum, cùm pane quoque abstineret, sorbitiunculis ex farina & holere comminuto sustentatum fuisse, donec reddito spiritu conuiuij cœlestis perpetua & ineffabili dulcedine, quam semper appetierat, satiari cœpit. *Hieron. in vita eius. c. 3.* *Hilarion Abbas.*

De se

Hieronymus Presbyter. De se quoque ipse Hieronymus ad Eustochium Virginem scribens, loquitur ac dicit: Repugnantem spiritui carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Non tacuit quod olim in Eremo secretius egerat, vt illam quam docebat suopte exemplo magis moueret: & tamen confitetur, cogitationum in corde lasciuientium illecebris, vix interdum se resistere potuisse. Pallebant, inquit, ora ieiunijs, & mens desiderijs æstuabat in frigido corpore, & ante hominem suum iam carne præmortua, sola libidinum incendia bulliebant. Et ipsi nos tutos putabimus, si diem vnum aut alterum in hebdomada ieiunauerimus? Nescio an etiam ieiunium dici debeat, quod consequentis diei obruit repletio, cuius famem succedés exuperat saturitas. *Ad Eustoch. circa finem.*

Syluanus Abb. Sylvanvs Abbas in deserto Scythi ieiunij die vnà cum Zacharia discipulo iter faciens, ad quoddam Monasterium diuertit, & humaniter acceptus mâducauit. Cùm autem discessissent, discipulum in via reprehendit, quòd eo potu ieiunium ante tempus soluisset. Et cùm ille tunc se ambos iam soluisse ieiunium diceret, cùm in Monasterio comedissent: Minimè, inquit, nam illud non ieiunij solutio, sed charitatis communicatio fuit. Itaq; existimauit, absque ieiunij detrimento posse aliquid prægustari in sodalitio exterorum. i. cùm aut ipse alios hospitio susciperet, aut ab alijs susciperetur. Quem morem apud Ægypti Monachos celebrem fuisse, autor est Cassianus: Ita tamen, vt illam prægustationem districtiore postea ieiunio compensarent, vsque adeò neque charitatem dimittere, neque abstinentiæ quicquam derogare volebant. *In vitis PP.*

Cassian. lib. 5. cap. 26.

Odilo Abb. Odilo Cluniacénsis Abbas Quadragesimale ieiunium solicitiùs obseruans, cùm panem cinere aspersum comedisset, aquam potui poposcit: qua accepta, & statim in vinum mutata, ministrum increpuit, quòd vinum pro aqua sibi attulisset. Illoque admirante, & rursum de fonte haustam afferente, idem secutum est miraculum. Vbi tandem agnouit Dei volûtatem, timuit recusare quod ab ipso offe-

offerebatur, & asperiorem cibum molliore poculo temperauit. *Petr. Damian. Sur. Tom.1.*

GREGORIVS Pontifex ingenio ac sanctitate æquè clarus, dum adhuc monasticam vitam ageret, aduersa implicitus valetudine, ieiunium Quadragesimale seruare nō poterat. Adueniente verò Sabbati sancti die, flens Eleutherium Abbatem rogauit, vti precibus à Domino tantillum sibi virium impetraret, quod satis esset ad eam saltem tam celebrem diem ieiunio excolendam. Quo orante tantum concepit vigoris, vt etiam in alterum diem inediam facilè producere posset, si voluisset. Sic quidem ipsemet in tertio Dialogi sui libro testatum reliquit. Quo exemplo apertè admonemur, vt si qua res ad seruandum ieiunium nobis impedimento fuerit, non negligamus, imò vt ab ea expediamur, votis precationibusq; Dñm solicitemus. Petenti dabitur, & pulsanti aperietur. *In vit. Greg. lib.1. cap.8.* *Gregorius PP.*

NVNC fœminis, si quem fortè viros imitari piget, fœminarum proponamus exempla. Anna Elcanæ vxor, non capit cibum, sed luget & orat, & sterilitatem ab æmula exprobratam Domino miserante fœcunditate compēsat, moeroreque in gaudium verso, concinit, dicens: Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo. Vinum & quod inebriare potest nunquā bibit, & bibentibus vinum hilarior efficitur, dum prolis generositate lætatur. *1. Reg.1. & 2.* *Fœminæ.* *Anna Elcanæ.* *1. Reg.1.* *Ibidem 2.*

SARA Raguelis filia septem iam maritis, antequàm ab eis tangeretur, viduata, octauum Tobiam triduano ieiunio seruauit incolumem. Cumque coniugum suorum interfectrix diceretur, omni penitus probro, dum ieiunasset & orasset, meruit liberari. Ipse denique Asmodeus dæmon, qui ipsos septem viros interemerat, vnius mulieris victus ieiunio religatur in deserto, amittitque nocendi facultatē, qui habuerat occidendi. *In libro Tobiæ.* *Sara Tobiæ.*

IEIVNABAT Iudith omnibus diebus vitæ suæ, & Assyriorum exercitu fit fortior. Ozoias Bethuliæ princeps & qui cū illo erant, iam se suaq; dedere hosti decreuerant, *Iudith vidua.*

quem illa interemit. Itaque quos arma à seruitutis iugo defendere non valebant, vnius fœminæ ieiunio & orationibus munitæ virtus liberauit. *In lib. Iudith.*

Anna Phanuelis filia. ANNA Phanuelis filia quotidianis ieiunijs & obsecrationibus ad prophetandi culmen peruenit, Puerum Iesum, quem Simeon Sacerdos in vlnas acceperat, ipsa superueniens adorat, & Redemptorē Israël cōfitetur Spiritusancto plena: quia cibo vacua, abstinendo & orādo intellexit, quod Scribæ & Pharisæi legēdo nō perceperūt. *Luc. 2.*

Asella Virgo. ASELLAM Virginem Hieronymus laudibus efferēs: Ieiunium, inquit, pro ludo habuit, inediā pro refectione, & cùm eam non vescendi desiderium, sed humana conditio ad cibum traheret, pane, & sale, & aqua frigida concitabat magis esuriem, quàm restinguebat. *Hieron. Epist. de laudib. Asellæ.*

Paula vidua. IDEM Paulæ vita iam defunctæ virtutes enarrans: Tantæ, inquit, continentiæ fuit, vt propè mensuram excederet, & debilitatem corporis nimijs ieiunijs ac labore contraheret. Exceptis diebus festiuis, vix vnquam aliàs oleū in cibo cepit, vt ex hoc vno æstimetur, quid de vino, & liquamine, & piscibus, & melle, & ouis, & reliquis quæ gustu suauia sunt iudicarit, in quibus sumendis quidam se abstinentissimos putant, & si ijs ventrem ingurgitauerint, tutam pudicitiam suspicantur. Post multa, tandē ait: Nulla iuuenum puellarum sano & vegeto corpore tantæ se dederat continētiæ, quantæ ipsa fracto & senili, debilitatoq; corpusculo. Postremò dicit, quòd cùm febre laboraret, nec medicorum consilio, nec Epiphanij Episcopi suasionibus compelli potuerit, vt vinum biberet. Et ipse Epiphanius ab ea exiens, tantū se profecisse dixerit, vt econtrariò sibi iam seni aquam bibere penè persuasum esset. Quòd si hæc & languore & ætate confecta fœmina, vinum, in quo est luxuria, vsqueadeò gustare timuit: quomodo non magis timere debeant, quæ & sanæ sunt, & iuuenilis ætatis feruore, etiam cùm multum ieiunauerint, incalescunt. *Hieron. de Epitaph. Paulæ.*

Et in

ET in illo Thebaidis Monasterio, in quo Euphraxia Virgo omnium spiritalium vnguentorum odore fragrauit, quotidiana seruabantur ieiunia, & non carnem, non lacticinia, non vinum, non oleum, non denique dulcium genera fructuum gustare fas erat. Euphraxia verò biduo triduoque & tota interdum hebdomada inediam protrahebat, vacuum cibo ventrem gerens, vt animam repleret virtutibus. *In vit. PP.* *Euphraxia Virgo.*

MARIA Ægyptiaca, quæ meretricium quæstum in quæstum vertit Paradisi, in solitudinem secedens, tres tantùm panes pro viatico secum tulerat. Et quoniam ibidem Deo seruiens plus minus xl. vixit annos, nec vnquam interim hominem vidit, præter (anno illo quo ad Dominum migratura erat) Zozimam Abbatē, apparet eam hoc toto ferè tēpore sine panis esu perdurasse. Et si quicquā ederit, more feræ syluestrium herbarum pastu fuisse sustentatam. Quicquid culpæ olim per ingluuiē cōtraxerat, tali ieiunio purgauit, & quæ diu versata fuerat in prostibulo, post eremi angustias incola efficitur regni cœlorum. *In vitis PP.* *Maria Ægyptiaca.*

DE Felicula Virgine & Martyre traditum est, carcere inclusam dies septem nihil gustasse, & iterum in templum Deæ Vestæ sub custodia translatam, alios septem dies pari inedia peregisse. Hac igitur abstinentiæ virtute roborata, constanti & imperterrito animo martyrij pertulit supplicium, nihil horrescens tyranni sæuitiam, sed mori cupiens & esse cum Christo. *In gestis Marcelli. Sur. Tom. 3. fol. 177.* *Felicula Virgo.*

MARIA Decegnies, cuius ortu Niuella Leodiensis Episcopi viculus nobilitatus est, à festo Exaltationis Crucis vsq; ad Pascha ieiuniū cum sola panis & aquæ refectione per annos tres obseruauit. Eandē ferūt aliquando quinque & triginta dies absque cibo perseuerasse, diuinis fruētem colloquijs. Tres itē & quinquaginta dies ante obitū suum nihil aliud gustasse, præter vitale viaticum Carnis & Sanguinis Christi. Hinc defunctæ animā ab Angelis in cœlum ferri visam, vt quæ à terrenis alimentis identidē abstinuerat, cœlesti pabulo repleretur in æternū. *Iac. Vitr. Sur. To. 3* *Maria Decegnies.*

Cæcilia. CÆCILIA Virgo & Martyr, biduanis & triduanis ieiunijs meruit Virginitatis suæ Angelum habere custodē, & palmam obtinere Martyrij. *Ado in Martyrolog.*

Ieiunia moderata. CÆTERVM non omnibus data est eadem abstinentię mensura, idemque modus. Alius dies multos inediam pati potest, alius ne vnum quidem. Alij ad sedandam famem dimidium panis sat est, alij integer parum est. Tantum ergo sibi quisque ieiuniorum imponat, quantum ferre præualet; tantum comedat, quantum ad regendos corporis sensus sufficiat, non ad extinguendos, quodque ad continuanda ieiunia cōgruere visum fuerit, non vt duorum aut trium dierum nimia abstinentia, subsequentium repletione indigeat, & probro locus sit, dicentium: Hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare. Turrim igitur ieiunij constructurus, cōputet sumptus atq; ita moderetur vt futuro operi ad culmen vsq; educēdo suppetere possint.

Cauenda gulositas. SED cauendum est, ne dum abstinentiæ immodestiam fugimus, in vitium incidamus gulositatis. Quo subuersi *Genes. 3.* Adam & Eua mandatum Dei contempserunt, & de Paradiso eiecti sunt. *Genes. 9.* Noë pudenda nudauit, *Genes. 19.* Loth incestum cōmisit, *Genes. 25.* Esau Primogenituræ ius vendidit, *Numer. 11.* Populus Israeliticus in deserto perijt, *1. Reg. 4.* Heli sacerdotis filij hostili gladio cæsi sunt, *Ezech. 16.* Sodomæ quoque euersio (vt ait Scriptura) superbia & saturitas panis fuit. Ideo Dominus in euangelio: *Luc. 21.* Attendite, inquit, vobis, ne fortè grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius vitæ, & superueniat in vos repētina dies illa. *Luc. 6.* Et, Væ vobis qui saturati estis, quia esurietis. Mediocritate igitur opus est, vt nec nimium, nec parū, cibis abstineamus. Alterum seipsum incautè perdere est: alterum ventri, non Deo, seruire est.

Ieiunandum à vitijs. OMNI præterea ope & totis viribus enitendum, vt semper à vitijs, magis quā à cibo, ieiuni inueniamur. Alioquin nec à cibo ieiunasse proderit, si inter ieiunādum peccato locus erit. *Rom. 14.* Non est (inquit Apostolus) regnum Dei esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudiū in Spiritusancto. Pietatis igitur & iustitiæ cura, curam superet ieiunandi.

Hoc

Hoc est enim ieiunium quod elegit Dominus, & propter quod per Isaiam ait: Sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Iacob patris tui. *Isaiæ.58.*

AD hæc ne quid simulatè, ne quid iactanter fiat: Nolite ieiunare, inquit, sicut vsq; ad hanc diem, vt audiatur in excelso clamor vester. Tales quippe Pharisæum imitantur, qui ait: Non sum sicut cæteri homines: Ieiuno bis in sabbato. Sed dum insipienter gloriatur, Publicano quem despexerat, factus est deterior. Hos & per Zachariam arguit Dominus, dicens: Cùm ieiunaretis & plangeretis, nunquid ieiunium ieiunastis mihi? Non enim Deo & iustitiæ, sed vanitati ieiunant, qui ieiunando hominum rumusculos & inanes gloriolas aucupantur, & dici, quàm esse sancti, malunt. Qui sæpe quidem vt se efferant, alijs detrahũt, nec Apostolum audiunt dicentem: Qui non manducat, manducantem non iudicet. Tu quis es, inquit, qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim Deus statuere illum. *Cauenda ieiunij iactantia. Isaiæ. 58. Lucæ. 18. Zachar.7. Roman.14.*

SINT igitur examinata, sobria, pura, simplicia, humilia ieiunia: non immoderata, non lauta, non animi vitio polluta, non ficta, non suæ laudis cupida, alienæ inuida, & liuoris magis, quam abstinentiæ pallore infecta. *Qualia debeãt esse ieiunia.*

De cibi potusq; vilitate ac parsimonia. Cap. II.

QVANTA autem ij qui Deo, non mundo seruiebant, cibi ac potus vilitate, parsimoniaque vsi sint, & iam ieiunia eorum explicando diximus, & nũc priuatim plenius dicemus: Vt victum illorum contemplantes, dapsiles helluonum cœnas, & immoderatas vini potationes corpori æquè atq; animo noxias, facilius contemnamus.

IAM primi illi humani generis parẽtes Adam & Eua, quandiu in paradiso fuére, arborum fructibus aliti sunt. Eiecti quoque, non nisi pomis, olere, frugibus vescebãtur, & aquæ frigidę potu. Carniũ verò & vini vsus ad Diluuij *Adam et Eua. Hier.li.1. aduers.Iouin. Ambr.epist.82*

vſque tempora dilatus eſt, id eſt, poſt duo millia & ducentos quadraginta duos annos quàm mundus conditus. Et ſi tot ſeculis harum rerum vſu carere potuit humanum genus: profectò ſi cui nunc earundem abſtinentia nimis difficilis videatur, gulæ, non rationi fauet. *Geneſ.1.&c.*

Noë. *Geneſ.9.* POST hæc igitur Noë primus vineam plātauit, vinum bibit, & inebriatus, detectis verendis iacuit indecorè, ita vt ſpectantibus ludibrio eſſet. *Geneſ.9.*

Populus Iſrael *Pſalm.77.* ISRAELITICVS populus in deſerto per annos xl. Manna alitur & aqua potatur. Carnium auiditas atq; eſus illis exitio fuit. Vnde in Pſalmo dicitur; Adhuc eſcæ eorū erant in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos. Et occidit pingues eorū, & electos Iſraël impediuit. Vbi autem ſepulti ſunt, ſepulchra cōcupiſcentię appellata, vt poſteros locus ipſe admoneat, non concupiſcere illud, ob quod alij morte multati ſunt. *Geneſ.16. Num.11.*

Eliſæus. *Chriſtus.1* *Iohan.6.* VIGINTI panibus hordeaceis centū homines pauit Eliſæus: quinque panibus hordeaceis, turbam quinq; millium Dominus ſatiauit. Vtrunque miraculū, ſicuti cætera omnia, ſoli Deo tribuendum. Sed quod ad propoſitum noſtrum pertinet, attendamus, hordeacei panis eſum, nec in veteri, nec in nouo Inſtrumento fuiſſe deſpectū. Pudeat nos, id panis genus reſpuere, quo Prophetæ & Apoſtoli, & cum Apoſtolis Dominus vſi ſunt. 4.*Reg.*4.

Aaron Sacerdos. *Leuit.10.* AD Aaron reliquoſque Sacerdotalis Ordinis viros, in Leuitico præcipitur: Vinum & omne quod inebriare poteſt non bibetis tu & filij tui, quando intrabitis in Tabernaculū teſtimonij, ne moriamini: & vt habeatis ſcientiam diſcernendi inter ſanctum & prophanum, inter pollutum & mundum, doceatiſq; filios Iſraël omnia legitima mea, quæ locutus ſum ad eos per manum Moyſi. Vide igitur quòd ipſa vini potatio & à rerum cognitione animum ſeuocat, & in mortis periculum ducit. *Leuit.10.*

IDEM in Iezechielè, quinto & quadrageſimo capite, repetitur his verbis: Et vinū non bibet omnis Sacerdos, quādo ingreſſurus eſt atriū interius. Pręcipuè ergo ſobrios eſſe

esse oportet Ecclesiæ Altarisque ministros, quorum vita documentum aliorum est.

Et in libro Numeri Nazaræis & sanctificatis Domino præceptum est, vt à vino & ab omni quod inebriare potest abstineant, nec quicquã quod ab vua expressum est bibant; vuas præterea neque recentes, neque siccas gustét cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrati fuerint. Quod si ista perfectio eos etiam decuit, qui ad tempus se Dei seruitio dedicabant: quantò magis nostris conuenit, qui perpetuam seruitutem vouent? Et illis quidem matrimonij ius erat, nostri verò maximè castitatem profitentur. Quid autem tam castitati contrarium, quàm vinum in quo est luxuria? *Num.6.* *Nazaræi.*

Salomon sapientia plenus, sapientiorem se fore putauit, si abstemius viueret. Cogitaui, inquit, in corde meo abstrahere à vino carnem meam, vt animum meum transferrem ad sapientiam, deuitaremque stultitiã, donec viderem quid esset vtile filijs hominum. Impedit ergo sapientiam, & nutrit stultitiam, nec quid in vita vtile sit satis peruidere finit quantuluscunq; fortasse vini haustus. Nam si etiam modicus non noceret, haud ita penitus ab eo se abstrahere Salomon cogitasset. *Eccl.2.* *Salomon rex.*

Rechabitæ etiam patris præceptis obsequentes scyphos & calices vino plenos, cùm sibi propinarentur, respuerunt. Et non bibemus vinũ, inquiunt, quia Ionadab filius Rechab, pater noster, præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos & filij vestri vsque in sempiternum. Quamobrem merentur à Domino audire: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus. *Ierem.35.* *Rechabitæ.* *Ierem.35.*

Tobiæ in comedendo laudatur continentia, quòd in Niniue vrbe captiuus, & iugo seruitutis pressus, nunquam vt gentilium escis inquinaretur, animum induxerit: rituque eorum spreto atq; despecto, semper legitima Dei sui seruarit. *Tob.1.* *Tobias.*

Daniel, Ananias, Misaël, Azarias, & ipsi Babylone captiui, *Daniel Proph.*

captiui, contempta regis mensa, legumina comedunt, & aquam bibunt, & eis qui Regijs epulis enutriti erant, apparent rubicundiores, obesioresque. Atque his ipsis qui legumina carnibus, & aquam uino prætulerunt, à Deo datam scientiam legimus & disciplinam in omni libro & sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum. Denique omne verbum sapientię & intellectus, quos sciscitatus est ab eis rex, inuenit in eis deculum super cunctos Ariolos & Magos, qui erāt in vniuerso regno eius. Certè neque legumina amara sunt, neq; aqua acerba: & si essent, nónne tanta mercede præoptanda ac præsumenda fuissent? *Daniel.1.*

Daniel.10. ALIBI Daniel ipse: Panem, inquit, desiderabilē non comedi, & caro & vinum non introierunt in os meū. Sed hic interim visiones videt, cum Angelo loquitur, futura discit: Intantum Deo placent, qui talibus abstinēt. *Dan.10.*

Christus. NEC nos mouere debet, quòd Saluator noster ad epulas ierit nuptiarum, & cōuiuijs interfuerit Publicanorum, & vorator, & potator vini, & peccatorum amicus à Pharisęis appellatus sit. Non vt se pasceret hoc egit, sed vt alijs prodesset. Medicus ad curandos ægrotos accessit, non ad inuitatores conuiua. Quippe qui, vt modestiam victûs doceret, quadraginta diebus nihil gustauit. Esurientes & sitientes beatos dixit, à muliere Samaritana potum aquæ petijt, Discipulis vt manducaret hortantibus: Cibus meus est respondit, vt faciam voluntatem Patris. Quòd autem Corpus suum & Sanguinem sub specie panis & vini sumendum obtulit, Sacramentum id cibi spiritalis est, quo animus pascitur, non corpus. Nam post Resurrectionem quoque vt veritatem resuscitati corporis approbaret, cum Discipulis comêdit, non carnem tamen, nec quicquā aliud præter panem, piscem, fauum. *Luc. vlt.*

Iohannes Bap. EIVS præcursor Iohannes Baptista Spiritusancto repletus antè, quam natus, locustis in deserto & syluestri melle pascitur, ob quam victûs austeritatem à Pharisæis dæmonium habere dicitur: à Domino neque comedens,

neque

neque bibens appellatur, nõ quòd nihil omnino ſumeret, ſed quòd ijs duntaxat ſuſtentaretur, quæ alij vt inſipida viliaque deſpiciebant. *Matth.3.& 11.*

Apostoli ipſi ſpicas ſegetum manibus confricãt, & hoc tam ſimplici cibo eſuriẽ quo modo poſſunt leuant. Cumq; numero duodecim eſſent, nihil aliud quàm quinque panes hordeaceos, duoſq; piſces habuerũt in deſerto, quando Dominus turbam quinque millium pauit. Iterum nihil omnino præterquàm ſeptem panes & pauculos piſciculos, quãdo quatuor millia virorum ſatiata ſunt. Rurſum transfretantes obliti ſunt panes ſecum ferre, vſque adeò cibariorum curam non habebant, dum eius quem relictis omnibus ſecuti fuerãt, dulcedine ſatiantur, & tamẽ quòd non ieiunarent, adhuc excuſabantur, quia Sponſus cum eis erat. Quantò ergo continentius atque tenuius eos victitaſſe cenſebimus, poſtquam ablato Sponſo, hoc eſt, crucifixo Domino, nuptiarum gaudium verſum eſt in perſecutionis luctum, & iam terrena omnia minus placere cœperunt deſiderantibus cœleſtia? *Apoſtoli.*

Iacobvs frater Domini appellatus cognomento Iuſtus, vinum & ſiceram nõ bibit, carnem nullã comẽdit, reliquæ vitæ ſanctitate ſic excelluit, vt multi ſuſpicati ſint, propter necem eius Ieroſolymã fuiſſe ſubuerſam. *Euſeb. Hiſt. Eccl. lib. 2. c. 23.* *Iacobus Apoſt.*

Petro quoque Apoſtolorum Principi poſt Aſcenſionem Domini, panis cum oliuis, rarò cum oluſculis cibus fuit, vt moderati victus exemplum foret ijs quibus abſtinentiæ præcepta dabat: iam piſcator hominum factus, qui fuerat piſcium. *Petrus Apoſt.*

Pavlvs Apoſtolus ad Romanos ſcribens: Bonum eſt, inquit, non manducare carnem, & non bibere vinum. *Rom. 4.* Et ad Corinthios: Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnem inæternum. *1. Cor. 8.* Et ad Timotheum; Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino vtere propter ſtomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. *1. Tim. 5.* Cui propter aduerſam valetudinem modico vino vti præcipit, *Paulus Apoſt.*

eum, dum sanus esset, aqua vsum ostendit. Sic etiam malè affecto modicitatem, non copiam imperat, quòd scilicet ad digerendam stomachi cruditatem satis sit, non quo etiam sopita genitalium voluptas excitari possit, ne corporis remedium vertatur in animæ perniciem.

Fulgentius Episcopus.

HINC sanè Fulgẽtius Ruspensis Episcopus, ne morbo quidem affectus, carnis alimento, vel vini poculo vti voluit, veritus ne infirmitati blandiens, semel intermissum vitæ rigorem sanus postea repetere nollet, superatus gulæ voluptate. *Sur. Tom.1.*

Honoratus Abbas.

HONORATVS Fundensis Monasterij Abbas (vt Gregorius refert) puerulus adhuc, à parẽtibus inuitatus, cùm à carnibus abstineret, deridiculi gratia interrogatur, an piscari in montibus vellet, qui tam procul à mari & fluminibus constitutis, piscibus, nõ carne vesci optaret. Cumq; ipse taceret, ecce is qui ad aquam hauriendam perrexerat, piscem de puteo situla sublatum attulit. Quo miraculo effectum est, vt omnes conuiuam, cuius continentiam irriserant, venerari inciperent. *Greg. Dial. lib.1.c.1.*

Antonius, Serapion, Ethbinus, Stephanus Abbas.

ANTONIVM in Ægypto, Serapionem in Arsenoite regione, Ethbinum in quadã Hyberniæ sylua, Stephanum Abbatem in monte Moreto, pane tantùm & aqua sustentatos fuisse, legimus: sed Antoniũ cùm iam infirmior ætas pristinæ austeritati par esse nõ posset, oluscula & arborum fructus cum pane comedisse. *Pallad. Hist.51.*

Elias Eremita

ELIÆ Eremitæ in finibus Antinoi, quæ est Metropolis Thebaidis, iam ætate decrepito, exiguus panis & paucissimæ oliuæ cibus erat; robustioribus verò annis interdum hebdomadarum inediam tolerauit.

Pastumius Abbas.

PASTVMIO Ægyptio Abbati panis tantùm & aqua victus erat, vtrunque appẽdere solitus, ne edendi auiditas plus hauriret, quàm quod sustentando corpori sufficere posset. Antehac verò dum solitarius viueret, crudæ herbæ illi cibum, fontes potum suppeditabant. *In vitis PP.*

Hor Abbas.

HOR etiam Abbas quàm diu solitudinem incoluit, herbis, radicibus, aqua, sustentatus est, pane abstinuit, donec mo-

nec monasterio præpositus, communi cum alijs cibo vti cœpit, vt ipsos lucrifaceret, & quadā vitæ æqualitate contineret. *In vitis PP.*

APOLLONIVS Abbas panem, olus, herbas edere solebat, sed ita sanè, vt ea vel sale condiret, vel aceto macararet, coctum gustauit nihil. *In vitis PP.* *Apollonius Abbas.*

THEONEM quoq; Monachū cruda comesse accepimus, nec in vescendo ignis opera vnquam vsum. *Ibid.* *Theon Monachus.*

HONOPHRIVS item Abbas, cùm sede incerta per solitudinem vagaretur, diu herbis tantùm & fructibus sustentatus dicitur: demum pane & aqua nutritus, Angelo homini ministrante. *Ibid.* *Honophrius Abbas.*

PALÆMON Monachus in Thebaidis deserto habitās, celebri Paschæ die Pacomium contubernalē suū rogauit, vt solito largiùs obsonaret. Coxit ille olus, oleoq; & sale condiuit. Sed posita mensa, Palæmon suspensus parumper stetit, ingemuit, lachrymas effudit, & Dominus meus, inquit, crucifixus, felle & aceto potatus est, & ego oleum addam? Auertentem se ac lugentem, Pacomius hortabatur vt sumeret, & illam olei lautitiam, non tam sibi, quàm Festi solennitati concederet. tantum profecit, vt nec ipse aliud gustarit quàm quòd consueuerant, panē scilicet cum sale, aquamq; frigidam. Sic refecti, Deo gratias egēre, hoc tantùm festo tribuentes, quòd escas tunc sapidiores parauerint quàm comederint: adeò oleū in cibo sumere, luxuriæ deputabant. *In vita Pacom. c. 7. in vitis PP.* *Palæmon & Pacomius.*

AMANDVS Turoni ad Beati Martini sepulchrum XV. annos mansit, & hoc toto tēpore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit. Postea Traiectensis Episcopus factus, miraculis illustratus est, Heraclio in Oriente imperante. *Sur. Tom. 1.* *Amādus Epis.*

GERMANVS etiam Altisiodorensis Episcopus tenuissimo victu contentus, vino abstinuit. In solennibus tamen Festis ita aqua diluto vtens, vt vinum nō saperet. Antehac hordeaceo pane & leguminibus vixerat, & his non sale, sed cinere conditis, quotidianū seruans ieiuniū. Cum hac *Germanus Episcopus.*

cibi ac

cibi ac potus vilitate luxuriam commutauerat epularum, ex Burgundiæ Præfecto Monachus factus, deinde Episcopus Altisiodori. *Henr. Monach. Sur. Tom. 4.*

Euagrius Presbyter.

EVAGRIVS Presbyter quadraginta annos pane, oleo & aqua vsus est, deinde annos xvj. pomis coctoque abstinuit. Postea verò etiam panem sibi interdixit, ac per biennium olere tantùm & lentibus vixit. Hic duorum Machariorum discipulus fuit, quorum mores imitando adeptus est meritum. *Pallad. Hist. 86.*

Hieronymus Presbyter.

SANCTVS quoque Presbyter Hieronymus ad Eustochium Virginem scribens, quanto labore in eremo carnis tentationibus repugnarit, recenset, atque inter multa: De cibis, inquit, & potu taceo, cùm etiam languentes Monachi aqua frigida vtantur, & coctum aliquid accepisse luxuria sit. *Hieron. ad Eustoch.*

Idem.

IDEM Pauli primi Eremitæ vitam describens, Iesum & Angelos eius testatur, in Eremi parte quæ iuxta Syriam Sarracenis iungitur, vidisse se Monachos, quorum vnus per annos triginta clausus, hordeaceo pane & lutulenta aqua vixit, alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri Cubam vocant, quinque caricis sustētabatnr. *Hieron. de Pauli vita.*

Paulus primus Eremita.

PAVLVS autem (vt idem refert) à sextodecimo ætatis suæ anno vsque ad sexagesimum, palmæ fructibus vixit. Deinde vsque ad cxiij. quo terris relictis ad cœlum migrauit, dimidiati panis fragmentum quotidie coruo alite deferente acceptauit. In aduentu Antonij integer allatus, Deo donante quantum vtrique satis esset. Qui cùm comedissent, ad fontem accedentes, prono ore manibus concauis aquam hauriendo sitim expulerunt. *Hieron. de laudib. Pauli.*

Timotheus solitarius.

TIMOTHEVS quoque Anachoreta in deserto Ægypti pœnitētiam agens, palmæ fructibus & aqua de fonte hausta, sustentatus est.

Dorotheus Abbas.

DOROTHEO Abbati in Ægypto vnciæ panis sex, & olusculorũ fasciculus, & aquæ cõgius refectio erat. *In vit. PP.*

PAMBO

PAMBO Abbas cùm animam ageret, confessus est, quòd ab eo die quo solitudinem ingressus fuerat, panem nõ gustarit, neque quicquam cuius ipsum pœniteret prolocutus fuerit, & se tamen sic è vita discedere, tanquã qui modò cœpisset, non tanquam qui profecisset. *Pambo Abbas.*

PION Abbas in Thebaidis deserto, quo minus in edẽdo voluptatis caperet, deambulãdo sumebat cibum, aqua in potu vsus, quam ipse effosso puteo amaram in dulcem verterat exorato Domino. *In vitis PP.* *Pion Abbas.*

PHILORONIVS Presbyter in Galatia annos duodeuigenti in cella clausus, pane & cocto abstinuit, dein duobus & triginta annis nullum pomi genus gustauit, vt omni ciborum dulcedine seposita, edendi auiditatem coërcere facilius posset. *Pallad. Laus. Hist.* 113. *Philoronius Presbyter.*

HILARIONEM Abbatem D. Hieronymus tradit à quintodecimo vsque ad vigesimum ætatis annum, quindecim caricas post Solis occasum comedisse. Triennio deinde dimidium lentis aqua maceratæ sextariũ, ac deinde totidem annis panem cum sale & aqua, & totidẽ alijs, virgultorum radices herbasque syluestres crudas. Deinde annis nouem hordeacei panis vncias sex, & coctum modicè olus absque oleo. Postea debilitate corporis compulsum, olei parum addidisse vsque ad tertiũ & sexagesimum vitæ annum. Inde vsque ad Lxxx. pane abstinuisse, sed sorbitiũculis vsum de farina & olere comminuto factis, potu ciboque vix vncias sex appendentibus. Cæterùm nunquã ante Solis occasum quicquam gustasse, & neque diebus festiuis, neque in grauissima febre soluisse ieiuniũ. *Hieron. in vita Hilarion. cap* 3. *Hilarion Abb.*

HOSPITIVS ille, qui Longobardorum in Italiam aduentum longè antè prędixit, pane & pomis vescebatur. Quadragesimæ verò ieiunia herbarum tantùm radicumq; refectione trãsigebat semper abstemius. *P. Diacon. de gest. Longob. lib.* 3. *c.* 1. *Greg. Turon. Hist. lib.* 6. *c.* 6. *&* 7. *Hospitius.*

ROMVALDVS Abbas Ordinis Camaldulensis institutor, dum in Eremo vitam ageret, panem & fabam aqua mace- *Romualdus Abbas.*

macetatam comedit. *Sur. Tom. 3. ex Petr. Damiano.*

Maxentius Abbas.

MAXENTIVS Pictauiensis Abbas, pane hordeaceo & aqua victitauit. Arido in loco cum Monachi siti laborarent, terram virga percutiés fontem scaturire fecit, vt scias elementa ei seruire, qui gulæ & ventri dominatur.

Gregorius Episcopus.

GREGORIVS Lingonésis Episcopus panes hordeaceos triticea crusta oblitos esitabat, in aquæ poculum tantillum vini addere solitus, vt aqua suum saporem seruaret colore mutato. Sic occultabat victûs angustioris vsum, ostentationem fugiens, & soli Deo placere affectans, tametsi ciuitas in monte posita latére nõ potuit, semperque fugientem sequitur gloria, sequentem fugit. *Greg. Turon. de vit. PP. Galliæ lib. 7. & alij.*

Iohannes Presbyter Martyr.

IOHANNEM Presbyterũ, qui in Gallia apud Castresium pagum Martyrio coronatus est, crudis herbis & aqua frigida sustentatum ferunt. Qui sponte corpus suum sic afflixerat; illud & Martyrio exponere sine hæsitatione potuit, dissolui cupiens & esse cum Christo.

Philip. 1.

Columbanus Abbas.

COLVMBANVS in Gallia Abbas, annis sexaginta herbis tantùm ac radicibus sustentatus est. Fonté de petra Deum precatus eduxit, qui hodie quoq; effluit hubertim, & terram irrigat. *Beda c. 8. in vita eius.*

Alcibiades Martyr.

ALCIBIADI Martyri apud Lugdunum panis, sal, aqua, victûs erat. Sed tandem in carcerem trusus, ne scandalo esset ijs qui secum erant, reliqua immunda fortasse crediturris, cùm adhuc infirmi essent, nihil recusauit eorũ, quibus ipsi vtebãtur, malés abstinétiæ aliquid remittere, q̃ fidei scrupulũ proximis generare, monẽte Apostolo ac dicẽte: Noli esca illũ perdere, pro quo Christus mortuus est.

Blasius Episc. & Martyr.

BLASIVM Sebastæ Episcopum, cùm Diocletiano Ecclesiam vastante, ad deserta sine viatico declinasset, aues aluerunt, donec inuentus in Christi confessione vitam finiuit. Non solùm igitur in necessitate seruum suum Deus non deseruit, sed etiam prærogatiua Passionis honestauit: esurienti misit cibos, latenti Martyrij coronam. *Ado. Metaphr. Sur. Tom. 1.*

BENE-

BENEDICTO Abbati, cùm saxeę rupis olim spelũca clauso panis defecisset, Presbyter quidam diuinitus monitus, prandiolum suum attulit, & quoniam tunc solennis Paschæ dies erat, secũ cibũ liberius capere hortatus. Deo gratias egit Benedictus, tùm quòd sibi victum in tempore prospexisset, tùm quòd Sacerdotem suũ sibi in solitudine videndũ obtulisset, taliq; lætus hospite, gratanter ea quæ allata erant, vnà cum illo comẽdit. *Greg. Dial. lib. 2. c. 1.* *Benedictus.*

LVPVS Senonum Archiepiscopus, cùm secũ cœnantibus vinum defecisset, sperare omnes in Domino iussit, nec metuere sibi quod sperassent defuturum. Vix dum sermonem finierat, cùm nuntiatũ est, cados vini plenos ante ianuam stare, ipso qui attulerat incognito atque incerto, neque inter conuiuantes dubitatum est, quin à Deo missi fuissent. *Sur. Tom. 5.* *Lupus Archiepiscopus.*

EGIDIVS Abbas ad Rhodani ostia latebram sibi eligens, triennio nulli cognitus, cerua lac præbente nutritus est. Postea inuentus atque inde eductus, præesse Monachis cœpit. Igitur quamdiu hominũ cõmercio caruit propter Deum, bestiæ obsequio dignus fuit. *Fulbert. Carnotens.* *Egidius Abb.*

ERASMVS Episcopus Diocletiani persecutionem fugiens, in monte Libano à coruis pascitur, ab Angelis visitatur, feræ etiam syluestres posita ferocitate illi blandiuntur. *Iacob. de Vorag.* *Erasmus Episcopus.*

ANTONIVS Martyr Apameæ passus, cùm de via fatigatus sitiret, & arentis loci solum nullis rigaretur aquis, preces ad Deum fudit, virga humum percutit, atque inde fons emanauit, cuius potu refocillatus, iam confidentius ad Martyrium cucurrit. *Antonius Martyr.*

BASOLVS quoque Rhemensis Abbas in Galliæ partibus, dum montem solitarius incoleret, nec aquam haberet, Deũ precatus, fontẽ de rupe manare fecit, qui etiamnum fluere dicitur. *Sur.* *Basolus Abb.*

BEATVS etiam Franciscus, dum rustici cuiusdam sitim in solitudine miseratur, procumbens Dominum deprecatus est, moxq; humus fonticulũ emisit, cuius haustu rusticus, *Franciscus.*

rusticus,qui iam moribundus sicco ore anhelabat,recreatus vixit. Ac ne plura eiusmodi enumerem: nudos ad prædicandum Apostolos miserat Dominus: & interrogati,an missis sine sacculo,& pera,& calceamentis aliquid defuisset,responderunt, Nihil. Quid enim deesse potest ijs,quibus adest ille per quem facta sunt omnia? *Bonauent.c.7.*

In Monasterio obseruatum.

SED ne à proposito diuertisse videamur,illud quoque hoc loco puto referendũ,quod in Monasterio Tabernensi, vbi Amos Abbas mille quingentis Monachis præfuit, legimus obseruatum. Fratres ad mensam congregati, pendentibus à fronte cucullis, ita oculos tegebant, vt alius alium videre comedentem non posset. Itaque tantum quisque sumebat, quantum collibuisset, & singulorum continentia singulos latebat,ne inani gloriç daretur occasio,sed diuino cõspectui munus illud synceriùs offerretur, quod submouebatur humano. *In vitis PP.*

Fœminæ. Agar ancilla.

PROMAMVS aliqua etiam hoc in genere fœminarum exempla. Agar ancilla cum Ismaële filio eiecta,panem tantùm & vtrem aqua plenum secum in solitudinem defert. Consumpta deinde aqua,puer & ipsa siti vexati,fonte Angeli pietate ostenso refocillantur. Abraam diues erat, & inuitus illam emittebat: in Angelo diuina virtus omnia poterat. sed & ille ægrè dimittens,& hic multũ miserans, aquam solam ad potum cessisse ei scribuntur,vt hinc facilè cõijci possit,iam tum mulieribus nefas fuisse vinũ bibere. *Genes.21.*

Ruth Moabitis. Ruth.2.

RVTH Moabitis in agro Booz, cùm spicas deciduas legeret, benignè ab ipso accepta, panem tantùm iubetur comedere,& buccellam intingere in aceto,& cùm sitierit, easdem aquas potare,quas potabant messores. Quod illa quidem pro magno munere habens, gratias egit, comeditque & bibit. At ipse quam victu tam parco, tamq; simplici delectari vidit,dignam censuit, vt sibi acciperet vxorem,& ex ea filios procrearet, non dubitãs de pudicitia illius, cuius sobrietatem fuerat expertus. *Ruth.2.*

Iudith vidua. Iudith.10.

IVDITH cùm ad illud grande facinus, quod mente agitauerat,perficiendum properaret, imposuit (vt ait Scriptura)

ptura) Abræ suæ ascopam vini,& vas olei,& polentam,& lapates,& panes,& caseū,& profecta est: à carnibus ergo abstinebat,atque (vt ego existimo) etiam à vino, tunc tantummodo illo vsa,cùm & animi audacia opus esset,& vires quas ieiunio cilicioq; antè fregerat, excitandæ acriore potu essent, vt fœminæ dextera ad secandam torosam tyranni ceruicem posset sufficere. Quæ enim vinum contra Holophernem tulit,eam contra carnis molestiā ieiunijs & abstinentia certasse nouimus. Quoniā aliter quidē pugiles & gladiatores alendi sunt,aliter serui Christi. *Iudith*.10.

Præterea non minor Iudith viduæ, quàm Annæ Elcanæ vxoris sanctitas in Scripturis prædicatur. Anna tamen vinum & quod inebriare potest, nunquam se bibisse dixit. Et si coniugalis pudicitia minus tutam se putauit, si vinum gustasset: quomodo vidualis castitas eodem gustu corrumpi non formidaret,cùm hæc illá interior sit,difficiliusque seruetur? 1.*Reg*.1. *Anna Elcana.*

Martha Virgo Christi hospita, & Christi sponsa, post eius ad cœlos ascensum, carnem nullam comēdit, à lacticinijs quoque & vino abhorruit, quotidianū seruans ieiunium, donec rursum suauissima hospitis & Domini sui præsentia satiari sibi liceret, iam nunquam ab ipso recessuræ. *Iacob.de Vorag*. *Martha Virgo.*

Magdalenam verò sororē eius in deserto diuinis magis, quàm humanis alimentis, fuisse sustentatam accepimus, dum partem illam optimā possidere nititur quam elegerat,& quæ non auferetur ab ea. *Iacob.de Vorag*. *Maria Magdalena.*

Et vt quædam quæ præcedenti Capite dicta sunt, hîc etiam breuiter repetantur, Asella Virgo pane,sale & aqua contenta fuit: Paula oleum in cibo non cepit, lacticinia, mel & alia palato suauia,gustare noluit,vinum ne infirma quidem. Euphraxia præter hæc,fructus gustu dulces repudiauit.Maria Ægyptiaca vel crudis herbis, radicibusq;,vel cibo nullo vixit. Maria Decegnies pane & aqua vacuum & ieiunum ventrem reficiebat, inediam semel ad trigesimum, iterum ad quinquagesimum produxit diem; rapta *Asella.* *Paula.* *Euphraxia.* *Maria Ægyptiaca.* *Maria Ogniacens.*

in ſpiritu, vt dictum eſt. Quiſquis ad iſtarum gloriæ ſublimitatem peruenire cupit, harum quantũ poteſt imitetur continentiam. *De his D. Hieron. ad Aſellam. In vitis PP. Iacob. de Vitriac.*

Otilia Virgo. MVLTA ſunt huiuſcemodi exempla, quæ longũ eſſet enarrare. Te tamen, Otilia Virgo, tacere omnino non poſſum, quæ leguminibus & hordeaceo pane laſſum ieiunijs corpus ſuſtentaſti, donec in cœleſtibus regnis grano illo frumenti ſatiari meruiſti, quod cadens in terram multum fructum attulit. O quàm breuem eſuritionem æternæ immenſæque dulcedinis ſubſecuta eſt ſaturitas? Dum te cibi vilitate mortificas, facta es immortalis. Pro hordeaceo pane panem accepiſti vitæ, pro leguminibus huberrimum perennis lætitiæ fructum. *Iacob. de Vorag.*

Sententiæ Hieronymi. HIS iam dictis exemplis, operæpretiũ eſt etiã, paucas è multis D. Hieronymi ſententiolas apponere, vt illa ſequi volentes, præceptis quoque tanti viri inſtructi cautius incedant. *Epiſt. ad Lætã.* Ad Lætam de inſtitutione filiæ ſcribens: Ante annos robuſtæ ætatis, inquit, periculoſa eſt teneris & grauis abſtinentia. Vſque ad id tempus, ſi neceſſitas poſtulauerit, & balneas adeat, & vino vtatur modico propter ſtomachum, & carnium edulio ſuſtentetur, ne prius deficiant pedes, quàm currere incipiant. Et hoc dico iuxta indulgentiam, non iuxta imperium, timens debilitatem, nõ docens luxuriam. Deinde cùm iam adulta & firmior fuerit, ait: Cibus eius oluſculum ſit & ſimilia, caroque piſciculi. Sic comedat, vt ſemper eſuriat, vt ſtatim poſt cibum poſſit legere, orare & pſallere. *Epiſt. ad Nepotianum,* Ad Nepotianum: Fortiſſimum ieiunium eſt, inquit, aqua & panis, ſed quia gloriam Dei non habet, & omnes pane & aqua viuimus, quaſi publicum & commune ieiuniũ putatur. Caue ne hominũ rumuſculos aucuperis, ne offenſam Dei populorum laude commutes. *Ad Virgines cap. 35.* Virgines quoque Deo dicatas erudiens: Quando vos, inquit, ad refectionẽ hora debita adunauerit, in cibis veſtris minimè refulgeat coquorum induſtria: non ciborum nobilitas appetitum moueat, ſed fames: non apponantur inci-

citamenta libidinum, sed quæ possint famem extinguere, aut legumina, aut olera condiantur in oleo. Carnes verò solùm sint ex licentia Abbatissæ, indultæ debilibus & infirmis, alioquin cuius sint saporis, ignoret cœnobium. Oua & lacticinia post ieiunia debilitatis sororibus, & præcipuis Festiuitatibus permittantur ex gratia. Raro sciantur quæ in aquis oriantur & viuant, nisi parui pisciculi. Deinde subdit: Tanta sit in sumendo sobrietas, tanta talisq; parcitas, vt venter potius cõqueratur, quàm gaudeat, nõ egeat in digerendo stomachus medicinis, ructum potiùs vacuatio, quàm nimia repletio inducat. Idem ad Matutam Virginem: Carnis & vini species, quasi caloris fomenta & libidinis incitamenta fuge, & tunc fortè vino vteris exiguo, cum stomachi dolore nimio corporis cõpellit infirmitas. *Ad Matutam Virginem.* Et ne plura id genus congerendo longior sim', ad Demetriadem Virginem scribens, ait: Optimus est in omni re modus, & laudabilis vbique mensura. Corpus non frangendum, sed regendum est. *Ad Demetriadem Virginẽ.* Sic ergo debes ieiunare, ad Rusticum Monachum, inquit, vt non palpites, & respirare vix possis, sed vt fracto corporis appetitu, nec in lectione, nec in Psalmis, nec in Vigilijs solito quid minus facias. *Hieron. ad Rustic.*

De obedientia seruanda.

Cap. III.

QVONIAM verò nihil prodest corpus ieiunijs & abstinẽtia tenuari, si mens pariter intumescat superbia; hinc iam Dei Seniorumque mandatis obediendi humilitatem docebimus, Sanctorum sequentes vestigia. Neque enim errare poterimus, si semper eorum dirigemur exemplis, qui Deo placuerunt.

ABRAHAM vt Deo obediret, patriam, domũ, cognationemque reliquerat, se suosque omnes circuncidi sustinuerat, deniq; filium vnicum vniceq; dilectum suis immolasset manibus, si Deus quod iusserat, impleri voluisset. Nõ dixit: In Isaac mihi promissum est semen: quare nũc puer *Abraham.*

adhuc occidi mandatur? Non dixit, Quomodo vnici filij sanguine infelix pater manus polluã? Tacitus iussa exequi maturat, vt discas, non discutiendum esse mandatũ eorum qui præsunt, sed perficiendum. *Gen.12.&c.*

Saul & Samuel Propheta. 1.Reg.15.

SAVL iussus disperdere Amalechitas, bello superatos neci dedit. Agag autem regi eorum pepercit, Deoque inobedientiæ crimẽ vlciscente, sublatum est ab eo regnum, & traditum alteri. Non enim Lex impletur, nisi tota seruetur. Cui autem ille pepercerat, eum Samuel Propheta coram adductum, frustatim concidit, vt crudelitatem pietatem esse doceret, dum obsequiũ præstatur Deo. 1.*Reg.*15.

Achab rex.

PROPTEREA quidem & Achab rex per Prophetam à Domino arguitur, quòd deuictis Syris regem eorum Benadab dimiserit illæsum, cùm morte dignus esset, & dicitur illi: Erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. 3.*Reg.*20.

Ibidem.

ILLE quoque, qui eundem Prophetam, vt sibi vulnus infligeret ex Dei voluntate imperantem, ferire noluit, à leone laceratus inobedientiæ pœnas dedit. Alter verò obediendo percutiens, seruatus est. Hinc apparet, quàm grande nefas sit, vt alicui mortalium parcas, Deo omnium Conditori ac Domino obsequi nolle. *Ibid.*

Iehu rex.

IEHV verò rex Israël, cùm omnes qui de domo Achab regis erant, iussu Domini interfecisset, continuò audire meruit: Filij tui vsque ad quartam generationem sedebũt super domum Israël. Itaque obedientiæ eius meritũ filijs etiam, posterisque eorum vsui fuit. Quartæ enim generationis huius extitit finis in Zacharia filio Ieroboã, Sellum filio Iabes regnum occupante. 4.*Reg.*10.

Amasias rex.

AMASIAS rex Iuda, cùm aduersum Syros expeditionem parasset, viro Dei obediendo, exautoratis atque dimissis centum millibus militum quos cõduxerat de Israël, cum triginta millibus suorum copias hostium inuadens superauit, cum vtraque multitudine simul vincendus, nisi paruisset. Cæterùm hac elatus victoria, cùm eiusdem Prophetæ monita contempsisset, à rege Israël Ioas victus captus-

captuſque, cognouit quantū ſibi prius profuerit obediſſe, cùm tantùm poſtea non obediſſe nocuerit. 2. *Paral*.25.

RECHABITÆ patris Ionadab inſtitutionem ſecuti, vinum non bibunt, domos non ædificant, non ſerunt, non plantant, ſed in tabernaculis ſemper vagi peregrinanteſq; habitant. Et ſi illi tam difficilia patris præcepta impensè coluerunt, quàm iniquus eſt, qui multò faciliora leuioraq; Dei mandata ſeruare contemnit? Hinc propoſita eorum obedientia, Iudæorum' inobedientiam per Prophetam increpans Dominus, alteros captiuitatis iugo affligendos minatur, alteros autem ſemper ſuo fruituros conſpectu repromittit. Et ſi ſic remunerantur, qui obtemperāt patri, quantò magis qui parent Deo? *Ierem*.35. *Rechabitæ. Ierem*.35.

QVI cuſtodierint Sabbata mea, inquit, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus, nomē ſempiternū dabo eis, quod non peribit. *Iſaiæ*.56.

NVNC Euangelij exempla, proprias voluntates cruci affigētes aggrediamur. Mirabilis in primis iam à principio Apoſtolorum obedientia fuit. Nondum Chriſtum miracula facientem conſpexerant, nondum cœleſtis regni retributionem per illum futuram audierant, & ſtatim vt vocauit eos, relictis omnibus, ipſum ſecuti ſunt, atque ita eidem adhæſerunt, vt nulla deinde aduerſitate, nullis perſecutionum tempeſtatibus auelli ſeparariq́ue potuerint. Qui enim ſemel guſtauerit quàm ſuauis eſt Dominus, omnes alias ſuauitates facilè contemnet. *Apoſtoli*.

SED neque tunc paruum obediētiæ ſpecimen dedêre, cùm in deſerto turbæ diſcumbenti iuſſi cibos apponere, quinque panes & duos piſces, id eſt, totū quod habebant, nihil ſibi reſeruantes, porrexerunt. Siquidem ipſi fame periclitari, quam neceſſitatē excuſando, Domino ſuo non ſtatim obtemperare, malebant. Et quoniam lubenter paruerant, multò plura collegerunt quàm obtulerunt. *Iidem*.

CVM deinde ad inſinuandam gentibus veritatem deſtinarentur, & ſupplicia & neces ſibi perferendas didi-

cissent, nunquid quò minus obedirent, exterriti sunt? In
Psalm.18. omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terrę verba eorum. Et cùm verberibus minisque agitarentur, vt
Actor.5. tacerent, responderunt: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus.

Iesus Christus. Lucæ.2. Ipse quoque Dominus, vt nobis obedientiæ suopte exemplo præberet documētum, parentum obsequio subdi voluit. Et erat (inquit Euangelista) subiectus illis, & hoc quidem cùm iam sapientia, & ætate, & gratia proficeret apud Deum & homines, ne puerorum more blāditijs aut metu subiectum fuisse putes. Nō fuit infirmitatis, sed pietatis, & liberi gratuitique obsequij ista subiectio.

Idem. Qvaliter autem & cœlesti Patri obsequendum
Iohan.4. esset monstrauit, cùm diceret: Meus cibus est, vt faciam
Iohan.5. voluntatem eius qui misit me. Et: Non quæro voluntatem meam, sed voluntatē eius qui misit me Patris. Et: Descēdi
Iohan.6. de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et ad Patrem: Non sicut ego volo,
Matth.26. inquit, sed sicut tu. Dimisit voluntates hominis, & Dei Deus, & homo Christus, vt discamus diuinam volūtatem semper humanæ pręferre, & carnis affectum spiritus affectui subiugare. Denique Apostolus de illo: Humiliauit, in-
Philip.2. quit, semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem Crucis.

Qvod autem Episcoporum, Abbatumq; & aliorum qui pręsunt, iussa mandataque sine cunctatione capessenda sint, etiam cum nobis minus rationis habere videbuntur,
Petrus Apost. Petri Apostoli exemplo patet: Non lauabis mihi pedes
Iohan.13. inæternum, inquit, indecens & indignum ratus, vt Dominus fungatur officio serui, & seruorum quasi dominorum suorum lauet pedes. Sed quod indecens esse non poterat, quicquid ille iuberet, mox intellexit, cum audiuit se non habiturum partem cum ipso, nisi lauari permitteret. Ideo protinus obediens exclamat: Domine, non tantùm pedes, sed & manus & caput. Nos igitur quicquid Præpositi nostri nobis iniunxerint, prius exequi quàm causas inquirere

cure-

curemus. Præposterum enim videtur, vt cuius officium est obedire, is de Seniorum sententia iudicet.

PAVLVS Monachus cognomento Simplex, Antonij discipulus, cùm primitus mysteriorum ignarus quæsisset, esset ne Prophetis prior Christus? ineptã interrogationem silentio diluere iussus, triennio tacuit. Post hæc cùm multa illi absurda & superuacua experiundæ tantùm obedientiæ causa imperarentur, veluti necessaria perficere nunquam distulit, sicuti aquam haurire, & haustam effundere, vestes dissuere, & easdem dissutas iterum consuere, & alia huiusmodi, quæ ille non quòd friuola, futiliaq; essent, sed quòd iussa, perpendens, libenter exequebatur, diligenterq; implebat. *In vitis PP. & Pallad. Laus. Hist. 28.* *Paulus Simplex.*

Interseramus adhuc aliquod inobedientiæ exemplum, vt quantum hæc nocuerit, tantum obedientia ipsa profutura noscatur.

FRATER quidam ægrotans in Monasterio Scythi, cùm adire ciuitatem pararet curationis gratia, & Moyses Abbas à proposito illum deterreret, simulq; prædiceret, si discessisset, fornicatione polluendum: Iniussu eius abijt, & mulierem quæ languenti ministrabat, cùm conualuisset, vitiauit. Quantò illi melius erat morbo perisse, quàm peccato? Mori timuit, & multò grauiorem mortẽ incurrit, dum obedire negligit. *In vitis PP.* *Quidã inobediens.*

IDCIRCO quidem Iohannes Abbas in Scythi, quem Sol iratum nõ vidit, ex hac vita ad meliorem migraturus, præcipuum Discipulis suis documentũ relinquere volens, nunquam quicquam se ex sententia sua egisse dixit, sed Seniorum: nunquam aliquid docuisse, quod prior ipse non fecisset. Hoc erat propriæ renuntiare voluntati, & in docendo nihil præsumere. In hoc ille summã penè virtutum putauit, qui dum decederet, fratres suos plura monere necessarium non esse censuit. *In vitis PP.* *Iohannes Abbas.*

IOHANNEM alterum apud Lycum Thebaidis oppidum commorantem, obedientiæ virtus eò prouexit, vt futurorum præscium faceret. Huic obsequij experiundi *Iohannes Abbas alter.*

causa Abbas præcepit, vt palum aridum in terra defixum, aqua, quæ duo millia passuum à Monasterio distabat, bis per diem aduecta totidem vicibus irrigaret. Cumque vidisset, neque labore illum defatigari, neq; ligni nunquam ad viriditatem redituri, desperatione commoueri: post annum in tali opere consumptum interrogat, an lignum illud iam radices egisset, & se nescire respondentem, euerso ligno, vt ab irrigatione desisteret, iussit. *Cassian. de Institut. lib. 4. cap. 23.*

Idem. ALIVD deinde obedientiæ eius periculum facere volens, cùm multi adessent prõptitudinis eius in obsequẽdo fama exciti, mandauit vt de cellario lenticulam, quæ oleo plena erat, proferẽs per fenestram proijceret: tantillũ illis olei erat, & quidem in deserto, vbi is liquor neque mutuò sumi, neque emi poterat. Concitus tamen ipse, nõ inopię, non loci rationẽ ducẽs, quod iubebatur, perfecit. *Ibid. c. 25.*

Idem. ALIAS quoque saxum ingens & quod multi simul mouere non valerent, soli vt aduolueret, Abbas præcepit. Tunc ille quidem toto conatu frustra nitens, vires experiri non cessauit, donec multo sudore madentem, iam quiescere idem Abbas iussit. Hac obsequiorum simplicitate Iohannes prophetandi donum consecutus, in magnis bellorum difficultatibus Theodosium Principem, ne cum hoste congredi timeret, suis animauit oraculis, certissimo victorię euentu: ita vt ille deinceps certamen nullũ iniret, nisi ipso consulto. Igitur qui olim omnibus Abbatis sui iussis fuerat obsecutus, eius deinde responsis obediuit Imperator. *Ibid. c. 23.*

Albinus Episcopus. ALBINVM Andegauensem Episcopum, dum adhuc adolescens in Monasterio degeret, & ad perficiendum Abbatis mandatum pergens, effusum repentè hymbrem sub tecto declinasset: eo procellæ vi diuulso ac perpluente, cæteris qui illuc conuenerant, haud parum madefactis, ipsum solum aqua non aspersit. Mirabãtur omnes, & cùm audissent eum ab Abbate missum iter facere, miraculum obedientiæ merito imputarunt. O prægrãdis virtus, quam inani-

inanimatum elementũ ita reueritum est, vt attingere non auderet? *Greg. Turon. de glor. Conf. c. 96. Sur. Tom. 2.*

GVILIELMVS Aquitaniæ quondam & Prouinciæ dominus, postea verò ita humilis monachus, vt nihil tam paruum neque tam infirmum esset, quod se indignum iudicaret, dum id sibi faciendum Abbatis autoritas iniunxisset. Iussus ergo aliquando panes coquere, cùm iam cœnæ tempus instaret, confestim succendit fornacẽ, rutabulo ignem circumuertit, sed scopam, qua prunas euerteret, locumque ponendis panibus aptaret, non habuit. Insiliens ergo in fornacem melote pro scopa est vsus. Tum demum coctos panes fratribus nihilo tardius quàm res poscebat, attulit, nulla corporis aut indumentorum parte læsa, vt propensæ obedientiæ alacritatem intelligas, & inter pericula securam, & inter infima nobilem. Factus erat hic quidem de Aquitaniæ Prouinciæque domino Monachorum furnarius, sed de Monachorum furnario factus est regni cœlestis perpetuus possessor, terrę regibus maior, Dei Angelis par. *Theobaldus & alij. Sur. Tom. 1.* **Guilielmus Monachus.**

BERCHARIVS Luxouiensis Monasterij Abbas, antequàm præesse cœpisset, singularẽ apud omnes obedientiæ suæ commendationem miraculo auxit, dum vinum de cado in vrnam traheret, ab Abbate vocatus, relicta vrna festinus cucurrit. Vinum verò sicuti fluebat, repleta vrna non est effusum, sed sic stetit ac si gelu concretum esset, donec ille reuersus cadi foramen tereti in mucronem ligneolo obturauit. Tunc qui aderant, haud dubitarunt, quin hoc illi alacris admodum atque impigræ obedientiæ merito contigisset, vt qui se totum Abbatis voluntati libẽter tradiderat, ad eius votum fluentis naturæ liquor pro tempore suspensus perstiterit. *Vincent. in Spec. Histor. lib. 24. c. 144. 145. Sur. Tom. 5.* **Bercharius Abbas.**

GALLVS Columbani Abbatis discipulus, & Hildeboldus Diaconus, pisciculos quos de flumine retiaculo traxerant, in solitudine assaturi, ignem concinnabant, cùm interim Vrsus miræ magnitudinis propius accedens Diaconum **Gallus Monac.**

conum quidem terruit, sed Gallo iubente vt ligna igni inferret, obediuit. Hoc ideo sanè hic referendum duximus, vt qui Præpositis suis reniti audent, tali exẽplo magis confundantur, quando & syluestres feræ iussa Sanctorũ reuereantur & obseruent. *Sigeb. de viris illustrib. c. 71. & aly.*

Hieronymus Presbyter

SIC & D. Hieronymo Vrsis etiam belua ferocior Leo obsequiũ præstitisse dicitur. Asellum monasterij ad pascua educere, pascentemque comitari suetus, agasonis fungebatur officio. Sed asello amisso, iussus ipse ligna dorso deferre, onerari se multa cum mansuetudine patiebatur, donec postea inuentum ante se ad monasteriũ agens reduxit. Ecce bruta animalia Seniorũ iussis obsequuntur, & homo rationis capax audet refragari. Certè quisquis eorũ restiterit imperio, ijs iam dictis exemplis, feris beluis asperior irrationabiliorque conuincetur. *In vita Hieron.*

Marianus Monachus.

ID oppidò cauẽs Marianus Monasterij Bituricẽsis Monachus, Mamertino Abbati ita se subiecit, vt bubulci seruitio fungi iussus, non grauatim obediret, nihil vile aut contemptibile arbitratus, quod sibi agendum ille iniunxisset. *Iacob. de Vorag.*

FRATREM quendam refert Cassianus non obscuro loco natum, cùm relictis mundanæ conuersationis rebus Religioni se tradidisset, sportulas venales Abbatis iussu publicè circuntulisse, vnamquanq; singulatim distrahẽdo, ea tantùm de causa, vt diutius in foro esset, & an illũ tam abiectæ negotiationis depuderet, longiore experientia pleniùs nosceretur: omnia summa animi constantia curaq; peregisse, postposita generis nobilitate, sanctæ obedientiæ humilitati, ne stiuam manu tenens & aspiciens retrò, ineptum se faceret regno Dei. *Cassian. de instit. lib. 4. c. 29.*

Mutius Abb.

IDEM autor Mutij Abbatis miram obedientiam, ac nisi veteris Instrumenti par exemplum ei astipularetur, penè incredibilem enarrat, dicẽs eum vnico filio suo non pepercisse, vt Abbati obediret. Vnà enim cum illo paruulo adhuc Monasterium ingressus, vt cellulis dispararentur sustinuit, & cùm puer de industria in conspectu eius increpitare-

pitaretur, verberaretur, miseris acciperetur modis, neque lachrymis, neque clamoribus eius moueri potuit, vt verbum vnum proferret. Denique simulata in puerum indignatione Abbas, patientiam pariter obedientiamq; Mutij quàm maximo probaturus argumento, iussit vt arreptum filium efferret, & in proximũ flumen suffocandũ iactaret. Nihil moratus ille, vnicum vt mergeret tulit, sed quibus negotium datũ erat, cum ad ripam fluminis ventum esset, sese opponentes inhibuerunt. Post hæc Abbati reuelatur, Mutium Abrahæ Patriarchæ obedientiæ merito comparandũ, dignumq; cui post se Monasterij cura cõmitteretur. Cũ hoc ita sit, quis dubitat, quin Prępositorũ iussa perinde seruãda sint ac Dei, pariq; sedulitate adimplẽda? *Ibid. c. 27.*

Hinc & Lambertus Traiectensis Episcopus cùm inuidorum malignitate Episcopatu motus ad Monasterium Scabolanense confugisset, monachalem seruans vitæ modum, & nocte quadam ad orandum à lectulo desiliens, percusso pedibus pauimento strepitum fecisset: Abbas eò quòd silentij ea hora erat, quasi subindignè id ferens, voce sublata ait, vt quisquis illud culpæ commisisset, continuò ad crucem exiret, non antè, quàm diei crepusculum esset, reuersurus. Crux autẽ ipsa extra Monasterij septa sub diuo erecta stabat. Repentè igitur Lambertus, sicut nudis pedibus adhuc, & cilicio tantùm indutus erat, abijt, & hoc quidem brumæ tempore, vt multi mirarentur, quomodo algore contractus non expirasset. Manè semiuiuum reduxerunt, & Abbas veniam petijt, affirmans nunquam se putasse, hoc Monachorum aliquem facturũ, nedum Episcopum. Ideoque ioco, magis quàm seriò, verbum protulisse. Hac tamen obedientiæ subiectione Lambertus meruit, & in Episcopatus sui sedem restitui, & tandem Martyrio coronari. *Godescalc. & alij. Sur. Tom. 5.* ***Lambertus Episcopus.***

Non minus constãtis, licet minus prudẽtis, obedientiæ est exemplum quod sequitur. Iohãnes Abbas Eremiq; Scythi œconomus, ficus de Mareote Lybiæ sibi muneri missas, duobus adolescentulis ad senem quendam procul in vl- ***Iohan. Abbatis duo discipuli.***

in vlteriore deserto manentem, deferendas dedit. Quos dum iter agerent, nubilosa circunfudit caligo, ita vt quò pergerent, nescirent. Per vastam igitur errãdo solitudinẽ, diem noctemque consumpsere, senis cellula nusquam inuenta. Cumq; diu expectati, non redirent, reperti sunt positis genibus animas efflasse, illibatis ficubus quas secum tulerant. Siquidem inedia perire, quàm Abbatis præuaricari mandatum, maluerunt. Quàm id rectè nescio, cùm mandantis voluntas non eò tenderet, vt innocentes discipulos fame confici vellet, & escam quam in manibus habebant non gustare: illi tamen stupendæ cuiusdam constantiæ præbuerunt exemplum.

Gallus Columbani discipulus.

COLVMBANVS Abbas Gallo discipulo (cuius paulò antè mentionem fecimus) inobedientiæ crimen obiecisse dicitur, quòd ad Ligonem fluuium piscationem fecisset, quam ad fluuium Bruscam facere iussus fuerat. Gallus autem vtrùm in hoc, an in illo fluuio piscaretur, nihil referre arbitratus, dummodo opus quod iubebatur peregisset, tum demum aduertere animum cœpit, secumque cogitare, quòd ideo fortasse sine piscibus redisset, quia cuncta quæ iussa fuerant, non plenè fuisset executus. Itaque iterum tentata piscatione, multisque in illo quod sibi assignatum fuerat flumine captis piscibus, didicit mãdati non rem solùm, sed etiam verba singula diligentius esse perpendenda. *Bedas Tom.3.*

Venerius Solitarius.

VENERII quoq; Monachi obedientia non est silentio inuoluẽda, cùm & ipsa plurimis documẽto esse possit. Hic solitariæ vitæ cupiditate ardens, inscio Abbate discesserat, tuguriolumque sibi posuerat in deserto. Cæterùm à Sancto Romualdo reprehensus, quòd absque Præpositi sui permissu monasterium reliquisset, ideoque casso & infructuoso labore ipsum cœlum versus niti, quàmdiu inobedientiæ premeretur grauitate, non distulit quin statim ad Abbatem suum rediens, & culpæ veniam rogaret, & in solitudine viuendi copiam. Vtroque impetrato, iam certiore promerendi spe Christo solitarius seruiuit. Igitur ex

Beati

Beati Romualdi sententia & Venerij exemplo faciet, quisquis ad districtioris vitæ institutum, non nisi eo qui præest consulto ac permittente, transierit.

Alterius nunc sexus exempla perpauca subiungam, ne modum excedat oratio. Elizabeth regis filia (cuius sæpè fecimus, & sæpè facturi sumus mentionem) adeò vna omnibus ferè affluit virtutibus, nolens ne in ipsa quidem mariti domo, suo viuere arbitrio, Conradum mendicum & religiosum senem sibi magistrum asciuerat, cuius imperio ac nutu *in viam Domini* dirigeretur. Igitur die quadã illo iubente, vt ad audiendum Dei verbum Ecclesiam peteret, Marchionissę Mesenensis improuiso superuentu prępedita ire omisit, ne si tantam fœminam modò domi acceptam tam citò reliquisset, parum honori habuisse videretur. Nõ accepit excusationẽ Conradus, & vt inobedientiæ culpam flagellis dilueret, mãdauit. Continuò illa positis vestibus, linea tantùm tunica quæ nuditatem tegeret derelicta, ipso spectante tandiu se loris diuerberauit, donec idem vt cessaret, præcepit. Minus obsequiosi animi argumentum edidisset, si tunc ad Ecclesiam cùm iussum fuerat, accessisset. Leui in re nõ obediuit, vt in multò difficiliore se obedientem probaret. *Conrad. Concion.* *Fœminæ. Elizabeth vidua.*

Evphrosina Virgo Pafnutij Alexandrini filia (Smaragdus Monachus dicta & credita) quoniã illi multus in vultu decor inerat, quocunque se verteret, omnium in se oculos conuertebat. Hanc ob rem ne fratrum mẽtes Deo intentas præsentia sua labefactaret, iussa est cellulæ suę ianuam vltrà non egredi, sed ibi humanis pariter diuinisque defungi officijs. Paruit non libenter minus quàm constanter, octo & triginta annos carcerem passa perpetuum. Tunc tandem quòd fœmina fuisset deprehensum est, cùm defunctæ corpusculum de more lauarent. O patientiam animi incredibilem, qua sustinuit tanto tempore sexum vestibus, se cellula tegere, vt & Christo seruiret, & Abbati obtemperaret. Quanti autem meriti esset apud Deum, miraculo patuit. Frater quidam cadauer osculatus, *Euphrosina Virgo.*

oculum quem olim amiserat, integrum recepit. Illa igitur quæ obediendo oculis omnium se subtraxerat dum viueret, mortua postea, solo tactu reparare erutos poterat. *In vitis PP.*

Obedientia triplex.

HÆC sunt perfectæ consummatæq; obedientiæ exempla, non seruilis, non mercenariæ, quarum alteram elicit timor, alteram præstat cupiditas: neutra laudatur, sed seruilis melior. Per hanc enim plerunq; aditus fit ad istam de qua loquimur, quæ propria filiorum est, qui nõ tam patris reuerentur seueritatem, quàm probitatem amant. Ea verò obedientia quæ venalis est, nihil nisi lucrum sequi solet, & si quando Ecclesiæ seruit, non amore, vel timore Dei ducitur, sed pẽsione pecuniaq; quam seruiendo capit. Itaque prauis auaritiæ solicitudinibus quasi stimulis furoris percita, non facilè resipiscit, nec peccata deuitat, nec virtutes amplectitur, cùm omnes eius studium in parandis cumulandisque diuitijs sit. Hanc fugiamus, & ad illam quam proposuimus, totis viribus contendamus, vt ad Paradisi celsitudinem, vnde per inobientiam superbiamque eiecti fuimus, per obedientiæ humilitatẽ ascendamus. Omnis anima (vt Apostolus inquit) potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi à Deo: quæ autẽ sunt à Deo, ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Idem alibi: Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis. Apostolorũ quoq; Princeps Petrus: Adolescentes, inquit, subditi estote senioribus, omnes inuicẽ humilitatẽ insinuate, quia Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Ne quis præterea impatientiam suam excusare possit Prępositi duritia asperitateq;, idẽ alibi ait: Serui subditi estote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modestis, sed etiam discolis. Hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens iniustè. Præpositis verò Ecclesiæ rectè religioseque præcipientibus ita obsequi debemus, vt Deo. Ad illos enim locutus est Dominus, dicẽs: Qui vos audit, me audit: & qui

Ad obedientiã exhortatio.

Rom. 13.

Hebr. vlt.

1. Petri. 5.

1. Petri. 2.

Luca. 17.

vos spernit, me spernit: qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. Vetus etiā lex (vt in Deuteronomio legimus) nolétes obedire Sacerdotis imperio, morte mulctādos definiuit. Et si filius contumax & proteruus patris iussa contempserit, lapidibus obrui iubetur. Per inobedientiā vxor Loth versa est in statuam salis. Onan Iudæ filius à Domino percussus perijt. Dathan & Abiron terræ hiatu absorpti sunt. Saul à Deo reprobatus, & hostili gladio traditus. Ahiel Iericho vrbis reædificator vnà cum liberis interijt. Amasias rex cum obediuit, vicit: cum obedire noluit, victus est. At si fortè quicquā aliquādo iussum fuerit, de quo nō ambigitur quin diuinę repugnet sanctioni, Deo potius, quàm homini, mos geratur. Omnibus omnium mandatis Dei mandata præferenda sunt. Neque vlla alia causa prior potiórve esse debet, cur dignitate vel ætate præstantibus parendum sit, quàm vt Deo placeatur, Deoque seruiatur, dicente Petro Apostolo: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deū. Postremò, vt Prophetæ testimonio discas, quanti apud Deum momenti sit ista virtus: Melior est obedientia, inquit, quàm victimæ, & auscultare, magis quàm offerre adipem arietum.

Deut. 16. *Vxor Loth.* *Onan.* *Dathan & Abiron.* *Saul.* *Ahiel.* *Amasias.* *1. Petri. 2.* *1. Reg. 15.*

De Veritate colenda, mendacioq́ fugiendo.
Cap. IIII.

HACTENVS de obedientia, nūc de veritatis obseruatione nobis sermo erit. Quę virtus cùm omnibus conuenit, tùm præcipuè Religiosis. Alioquin quomodo Christi serui dicerentur qui veritas est, si mendacijs animum applicarent? Aut quomodo Deo placere possent, si diaboli opera æmularentur? Ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo: cum loquitur mendacium, ex proprijs loquitur, quia mendax est & pater eius. *Iohan. 8.*

VETVS Testamentum summos veri cultores habuit Prophetas, qui quidem pro eo asserendo vitæ periculum adire non formidabant.

Vir Dei in Bethel.

VIR Dei ille in Bethel nequaquã veritus est Ieroboam regis præsentiam, vt prophetaret aduersus sacerdotes excelsorum ab ipso constitutos. Rex verò ira percitus, protenta manu, prophetantem comprehendi iubebat: & manus quam protenderat, aruit. Ita vt quem vlcisci voluerat, continuò eundem pro instauranda manu supplex rogaret. Vsqueadeò is qui vera prædicere ausus fuerat, ipso etiam rege tũc maior fuit, lędi nõ potuit, læsum sanauit. 3. *Reg.* 13.

Micheas Propheta. *3. Reg. vlt.*

MICHEAS quoque Propheta, cùm de belli euentu, quod Achab & Iosaphat reges contra Syriæ regem parabant, consuleretur, nihil ad gratiam est locutus, prædixit Israëlitici exercitus fugam, & Achab regis necem, ipso audiente, ac Pseudoprophetis ediuerso prospera omnia pollicentibus. Sed quoniam malis inimica est veritas, à Sedechia in maxillam percutitur, ab Achab in carcerem truditur. Cùm autem euenissent quæ prædixerat, mendacium interijt, veritas mansit, & qui vera vaticinanti manus intulerant, ab aduersarijs cæsi pœnas dedére, ipse vinculis liberatus est. 3. *Reg. vlt.*

Zacharias Propheta. *2. Paral. 24.*

ZACHARIAS Ioiadæ Sacerdotis filius, veritate, id est, Dei spiritu imbutus, non dubitauit Ioam regem Iuda palàm arguere, quod patriæ ritu relicto, ad idolorum cultum conuersus fuisset, prophetantem in atrio domus Domini, lapidibus obruerunt. At verò Deo innocentis necem vlciscente, ingentes illorum copiæ à paucis Syris prostratę sunt, Ioas à seruis interfectus. Qui autẽ pro veritate morį non timuit, vitæ æternæ præmia recepit. 2. *Paral.* 24.

Ananias. *Ierem.* 28.

QVONIAM verò os quod mentitur, occidit animã, idcirco Ananias Azur Gabaonitæ filius mendaciter prophetans, per Ieremiam arguitur deuouetur que. Quia prophetasti, inquit, & nõ misit te Dominus, hoc anno morieris. Et eo ipso anno mendacium morte diluit. *Ierem.* 28.

Ieremias Propheta. *Psalm.* 115. *Psalm.* 33.

AT etiam Ieremiam in Ægypto lapidatum dicit aliquis, licet vera annuntiaret. Cui breuiter respondebimus: Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum: mors autem peccatorum pessima. Ideo iustos occidi permittit

mittit Dominus, vt beatificet: ideo malos, vt damnet.

MVLTI præterea ex Prophetis extrema pati, quàm vera reticere, præoptarunt, cùm ob hoc à Deo dirigerentur, vt regum populorumque vitia corriperent, & eis pœnas denuntiarent. Isaias in duas partes sectus est, Ieremias lapidibus obrutus, Amos vecte per tempora transfixus. Alij etiam sancti homines (fateor) talia passi sunt, sed de morte transierunt ad vitam, de laboribus ad quietem. O præoptanda supplicia, per quæ beatitudinis cumulus augetur, & quorum patientia Deo nos efficit chariores. *Isaias. Ieremias. Amos.*

NE quis tamen ad solos Prophetas veri obseruationē spectare arbitretur: Achior Ammonitarum ductor ab Holopherne Bethuliam obsidente, de Iudæorum virtute interrogatus, quod sentiebat non dissimulauit, asserens inexpugnabiles esse, Deo ipsorū cum ipsis stante, nisi quando eo relicto ad Deos alienos declinassent. Ob hoc vinctus in Bethuliam mittitur, vt simul cum illis, cōtra quos bellum erat, captus puniatur. Sed longè secus, quàm veritatis persecutiores crediderant, euenit. Holophernes qui nihil armis suis resistere posse gloriabatur, fœminæ manu interimitur, reliqui fugam petunt. Achior verò vitæ periculum euadens, ne quid in se gentilitiæ falsitatis resideret, etiam circuncisionem accepit. Qui ergo pro veritate steterat, salutem: qui contra nitebatur, necem & nece grauiorem ignominiam, & vtroque acerbiora gehennæ supplicia est consecutus. *Iudith 5. & 6.* *Achior.*

POST Prophetas fidissimi veri assertores extitere Apostoli Martyresque, & reliqui qui eos imitati, aut docendo, aut reprehendendo, aut prædicando, nunquam quicquam locuti sunt, vel metu, vel odio, vel gratia. Contempserunt potentum minas, deriserunt tyrannorum supplicia, mortem ipsam subire non recusarunt, dum pro veritate starent, soli illi semper placere studētes, qui ait: Ego sum via, veritas & vita. Hinc quidem multos leuissimi etiam mendacij culpam sedulò cauisse accepimus. *Apostoli. Martyres. Ioh. 14.*

THEONAS Abbas in Eremo Scythi nunquàm men- *Theonas Abb.*

titus dicitur, cùm tamen tribus millibus Monachorum præfuisset: Mirum est inter tantam multitudinem nō fuisse lingua lapsum. Hoc idem & Beonem Abbatē in vita præstitisse tradunt. *In vitis PP. Pallad. Hist.* 49.

Beon Abbas.

Ac semper quidem illo mendacij genere abstinēdum est, quod in detrimentū verti possit animarū, corporum, rerum: cætera leuiora sunt, nullū tamen (vt arbitror) culpa vacuum. Omnē quippe simulationē, quantum à veritate, tantum & à Deo abesse necesse est, cùm summa veritas ipse sit. Interdum tamen simulare, & dissimulare, & mētiri necessarium, cùm scilicet ita res cadet, vt nisi mendacium perpetretur, aut grauius peccatum committēdum erit, aut maius bonū omittendū. Huiusce rei subijciemus exēpla.

Quando simulare & mentiri necessarium.

Abraam.

Abraam cùm per spiritum nosset, Saræ vxoris suæ pudicitiam, Domino protegente, quocunque perrexisset tutam fore, vitę tamen suæ ob eius formam improbos homines insidiaturos dubitans, sororem suam esse dicebat. Itidem & Isaac illius filium de Rebecca coniuge sua pari imminēte periculo simulasse legimus, neq; propterea hūc vel illum ob hoc aliquando reprehensum. Ea nanq; simulatione occasio vitabatur homicidij, & grauius deliquissent, si verum confitentes, causam malis sæuiendi darent. Quę quidē dāda fuisset, nisi pudicitiā simul periclitari posse dubitassent, ne vitę parcendo, animę dispendiū incurrerent. A mēdacio sanè excusantur, quoniā cōsuetudo erat, vt quibus aliqua sanguinis intercedebat cognatio, fratres & sorores inter se quandoq; vocarētur. Sara autē Abrææ ex patre neptis erat: Rebecca autem Bathuel filia, qui Isaac frater patruelis fuit. Nō tamen eos à simulatione defenderim, cùm eo animo locutos constet, vt propriæ sorores crederentur, sed tam leuem nōxam puto, vt primo statim conscientiæ stimulo expungatur. Itaq; etiam in necessarijs delictis aliquo remorsu opus erit, vt animus ipse & purior euadat, & semper humilitatē seruet, dū non insurgit ad excusandas (vt dicitur) excusationes in peccatis. *Gen.* 12. *et* 26

Isaac.

Psal. 140.

Iacob.

Iacob etiam cùm benedictionē primogenituræ, iure quod

quod emerat à fratre, sibi debitā aliter vendicare nō posset, primogeniti formam assimulat, patrem decipit, benedicitur. Denique supplantatum se queritur Esau eiulatu magno, sed Iacob dolus minimè imputatur, quandoquidem nemini iniuriam facit, qui suo vtitur iure. Decepit patrem, inquies: sed nisi decepisset, bonorum sibi debitorum possessionem amisisset. Ita ergo decepit, vt neminem offenderet, & quod suum erat acciperet. Nō audeo dicere hoc commento eum quicquam deliquisse, qui mox discedens, cùm obdormisset, meruit videre scalam ad coelū vsq; erectam, Angelos ascendentes, & descendentes, Dominū summitati innixum, à quo non fraudis alicuius exprobrationem accepit; sed ecōtrariò terræ in qua dormierat possidendi regniq; per orbem propagandi promissionē. Nunquid peccauerat, qui ita remunerabatur? Neq; tamē ipsum nō simulasse dicere possumus, cùm hedinis pelliculis Esau fratris pilositatem effingeret, neque non mentitū, cùm se esse ipsum Esau respōderet: sed ista ita dispensantur, vt nō vitiū iudicentur, sed mysterium, & si mysteriū non essent, proculdubio delicti aliquid haberent, sed (vt reor) in tali casu non cauendi, propter commodorum, quæ iure quærebantur, magnitudinem atque fructum. *Gen.* 27.

IOSEPH apud Pharaonem in Ægypto primo loco habitus, fratres à quibus venditus fuerat, eò venientes vt frumenta emerent, se non agnoscere, ipsis incognitus fingit, obiectoque quòd exploratores essent, in carcerem compulit, deinde de carcere eductis iurat (per salutē Pharaonis) nō abituros inde, nisi minimum fratrum Beniamin, quem domi cum patre relictum dixerant, adduci facerent: quasi hoc experimento deprehensurus, vtrum terram exploratum venissent, an parandæ annonæ gratia à patre missi, & tamen omnes mox abire permisit præter vnum, quem pro obside tenuit secum. Postremò reuersus vnà cum Beniamin, scypho suo argenteo in sacco eius clam indito, furti insimulat. Nunc ergo quæritur, an illi tunc licuerit, his ex industria confictis circumuentionibus vti: Iosephus.

& videtur licuisse, cùm eò spectarint, vt pœnitudinem elicerent, per quam ipsi saluarentur qui in fratrem peccauerant. Vnde toties vexati dicunt: Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum: haud ita doluissent, si se ille repentè prodidisset. Qui postquam eos animo angi vidit, palàm facit se, iniuriam omnem remittit, singulos exosculatur, & vt cum patre totaq; familia ad se in Ægyptum transmigrare maturent, persuadet. Eos cùm aduenissent, aluit, possessione terræ optimæ donauit, bonis multis affecit. Euacuata est igitur mendacij culpa, finis merito, dum per illam Ioseph eis plurimum prodesse nititur, à quibus grauissimè offensus fuerat. *Gen. 42. &c.*

Obstetrices Pharaonis.

ÆGYPTIÆ obstetrices iussæ præfocare mulierum Hebræarum mares pueros, obtemperaturas se Pharaoni monstrabant: nec tamen obtemperauerunt, & quoniam non morerentur puerperia, accusatæ respōdent, ipsas Hebræas obstetricandi artem callentes antequàm se ad illas applicuissent, párere solere. Maluerūt mendaciunculo isto vti, quàm crudeli regi præstare obsequium. Quamobrem dicit Scriptura: Quia timuerunt obstetrices Deum, ædificauit eis domos, per quas alij temporalia, alij æterna bona illis repensa intelligunt. Quicquid tamen horum sit, mercedem meruit pietas, etiam mendacio velata. *Exod. 1.*

Exod. 1.

Raab meretrix

RAAB meretrix certa, Israëlitas Iosue duce vrbem Iericho, in qua erat, funditus euersuros, exploratores eorum domi exceptos non prodidit, quinimò operuit lini stipula, & quærentibus abisse dixit. Cumque Iericho solo æquata omnes passim trucidarentur, ipsam cum suis omnibus intactam reliquerunt. Insuper in Tribu Iuda recipi meruit, Salomoni vni ex principibus iuncta. Nisi hoc mendacio hospites suos texisset, vnà cum reliquis interisset, & nisi seruandæ pietatis causa illi mentiri licuisset, ad tam præclarum coniugium infamis mulier nunquam peruenisset, vt inter illas censeretur, de quibus per successionis lineam nasci voluit Dei filius Iesus Christus. *Iosue 2.*

Gabaonitæ.

MENDACIVM Gabaonitis attulit salutē, sed abstulit liber-

libertatem. Dederat illis Iosue in castris Galgalæ iusiurandum, quòd vitæ illorum parceret, ratus eos (quemadmodum ipsi referebant) gentem magis lõginquam esse, quàm quæ terræ promissionis finibus concluderetur. Mox falsos fuisse deprehendens, viuere quidem permisit, sed calones lixasque constituit redactos in seruitutem. Quòd si seruari promissum debuit, ne illi cum alijs perderentur, nõ frustrà composito pellacique sermone vsi sunt. Quòd autẽ seruari debuerit, ex secundo Regũ volumine apparet, vbi dicitur: Ideo iam trium annorũ fame laborare populũ Israël, quia rex Saul Gabaonitas contra fidem, quam à Iosue acceperant, interfecisset. Sed si præceperat iampridem Dominus omnes gentes illas internecione deleri, cur solis deinde mendacibus parci voluit? quòd scilicet nulli obesse, sed tantùm sibi prodesse mendacio quæsierant, ac ne omnino impunè mentitos crederes, mancipiorum more seruierunt. *Iosue* 9. *2. Reg. 21.*

Dauid Proph. DAVID secundùm cor Dei electus, capitale Saulis odium declinans, cùm Nobem peruenisset, finxit se à rege missum, & decepto Achimelech Sacerdote, panes ab eo accepit, ensemque Goliæ Gethæi, quem ipse ex prouocatione interemerat. Inde pergẽs venit ad Achim Gethęorũ regem, & periculum veritus, insaniam simulauit, dimissusque abijt. Vtrunque dolum summa excusat necessitas: Sacerdoti illusit, ne inedia periret: regi, ne gladio. 1. *Reg.* 21. *1. Reg. 21.*

Idem. ITERVM ad Achim fugiens cum suis benignè admodum est receptus; & cùm è Philistinorum pagis prædas ageret, viros ac mulieres internecione tollens, ne res ad regem deferri posset, ita illi verba dabat, vt crederet ipsum mala Israëlitis inferre. Et hoc profectò dignũ venia mendacium, quo se suosque tueri, & idololatras potius quàm fideles offendere fas erat, dicente Domino: Disperdite nomina eorum de locis illis. 1. *Reg.* 27. *1. Reg. 27. Deut. 12.*

Idem. IDEM, Absalone filio persequente cùm ab Ierosolymis fugeret, negotiũ dedit Chusi Arachitæ, vt Absaloni adhærens Achitophelis ducis eius consilia fugillaret. Cùm ergo

Achitophel sententiam diceret, Chusi intercessit, & clandestinò per internuntios egit, vt regem subtraheret periculo. Quantum auté Chusi simulata amicitia Absalonem fallendo peccarit, cùm aliter pijssimum regem seruare nó posset, Scriptura testatur, dicens: Domini nutu dissipatum est consilium Achitophelis vtile, vt induceret Dominus super Absalonem malum. Quis igitur Chusi factum accuset, si Dominus non reprehendit? 2. Reg. 17.

Quaedã mulier. QVID mulier illa, quæ extento super os putei velamine finxit se ptisanas siccare, & nuntios Dauid ibi latentes, Absalonis seruis insequentibus non indicauit, sed gustata aqua illos festinãter abijsse respõdit? debuit ne, quod res erat, nõ dissimulare, & innocentes prodere interfecturis? Nónne magis Deũ offendisset dum verum dicit, pios neci exponendo, quàm dum falsum, à periculo liberando? Mea quidem sententia minus displicet, si modò displicet, pietate mixta simulatio, quàm veritas crudelitate. Vtrunque tamen autoris fine intentioneq; metiendum est. *Ibid.*

Salomon Rex. SALOMON regum sapientissimus in re dubia sententiam laturus, nõ nisi simulationis vsurpatione inuestigauit veritatem. Afferte mihi gladium, inquit, & diuidite infantem viuum in duas partes, & date dimidiam partem vni, & dimidiam partem alteri. Tunc inter altercantes prodit pietas matrem, impietas alienam: & nõ fuit diuisus puer, vt rex callidè simulateq; iusserat, sed integer ac viuus datus matri, vt in animo proposuerat. Et hoc sapientia, non mendacium fuit. Sic enim dicitur: Et audiuit omnis Israël iudicium quod iudicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo, ad faciendum iudicium. Hæc quidem indagandi veri ratio vsitatior, nec tolerabilis tantùm, verumetiam probata, sed nõ ita & decipiẽdi. 3. Reg. 3.

Iudith. *Iudith. 10.* QVIS tamen Iudith viduæ sutelas dolosque & mera mẽdacia audet accusare, quibus patriam obsidione, Iudæã omnem, hoc est, Dei populũ seruitutis periculo liberauit? Omnibus se ornamentis comit, & Dominus auget illi formæ decoré, orisq; venustatem, vt trahere possit Leuiathan

hamo

hamo. Egressa ergo occurrit exploratoribus. Et filia sum Hebræorum, inquit; ideo ego fugi à facie eorum, quoniam futurum agnoui quod dentur vobis in deprædationem. Deniq; Holopherni se indicaturam pollicetur, quo aditu sine suorum pernicie capiat ciuitatem. Postremò cum ipso collocuta, sermone, promissis, vultu fallit, atq; eundé quē adorauerat, cuius se ancillam dixerat, captata occasione incautum interemit. Nemo dolos illi vitio vertit, factum omnes laudibus extulerunt. Summus ipse Sacerdos Ioachim cum magno presbyterorum comitatu de Ierusalem Bethuliam venit, vt faciem eius videret, cuius famam admirabatnr. Quid multa? omnes vni fœminæ gratias agere, & eius virtute beneficioq; salutem, quam iam desperauerant, se consecutos palam fateri, nihil laudis, nihil gloriæ omittere, quod magno fortiq; animo dignum esset. Tot igitur bona illo figmento comparata sunt, quot sine illo mala secutura erant. Quis enim tot millibus Assyriorum, tãtis armatorum copijs aperto Marte resistere valuisset? Et ecce qui multas iã gentes vrbesq; vno impetu subiugauerant, vnius mulieris fraude capti succubuerunt. Et cùm id Dei voluntate auxilioq; factum nemo neget, certè sic imponere impio non illicitum fuit. *Iudith*.10.

Ac ne hoc simulandi fingendiq; genus veteribus tantùm (vt multa) nõ ratione, sed indulgentia, permissum fuisse putetur, videamus an etiam nouis, & euangelica perfectione excultis hominibus licuerit aliquando simulasse.

De Paulo Apostolo in Actis relatum legimus, quòd cùm Timotheum discipulũ, cùm matre Iudæus esset, propter Iudæos circunciderit: tùm quòd sibimet in Cenchris Nazaræorum more caput totonderit: demum quòd Ierosolymis Iacobi Apostoli & seniorum consilio atq; persuasu, ne videretur discessionem docere à Lege, Iudæisque fidelibus prohibere Circuncisionem, quibusdam Nazaræis secum assumptis vnà purificatus, templumq; ingressus sit, ac tandiu cum illis fuerit, donec tonsis de more crinibus vota perficerent, Sacrificiumq; offerrent. *in Actis Apostol.*

Paulus Apost. Acta.10. et 18.

Ibid.21.

Sententia August. in Epist. ad Hieronym. Hoc quidem multi piæ simulationi adscribunt, sed ego magis Augustino assentior, qui ait: Diebus illis intermedijs, qui inter Christi Ascensionem & Euangelij vulgationem fluxêre, veniam hanc Iudęis ad fidem venientibus datam, vt simul etiã legalia tenerent si vellent, non autem ita & conuersis ex gentilitate, ne sibi Circuncisionẽ quoque necessariam esse suspicarentur. Ne verò Lex ipsa cum idololatria pariter execrabilis videretur, noluerũt vtranq; eodem tempore relinquẽdam iubere. Lex igitur paulatim ostendente se gratiæ plenitudine, est euacuata. Idololatriã verò statim repellendam iudicarunt, vt constaret, alteram Dei opus fuisse, alteram diaboli. Sic ista omnia quæ dicta sunt, Paulum non simulatè, sed licenter, vt Iudæum inter Iudæos egisse credimus, omnibusque omnia factum, vt omnes lucrifaceret. In tantum autem gentiles à legis obseruatione prohibuisse, vt ad Galatas scriberet: Ecce ego *Galat. 5.* Paulus dico vobis, quoniam si circuncidamini, Christus vobis nihil proderit. Et de Tito discipulo: Sed neq; Titus, inquit, qui mecum erat, cùm esset gentilis, compulsus est circuncidi. Quinetiam Principem Apostolorum Petrum aliquando ausus est reprehendere, quòd ex gentibus fideles Iudaizare fecisset. Cùm, inquit, venisset Petrus Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. Prius enim quàm venissent quidam ab Iacobo, cum gentibus edebat: cùm autem venissent, subtrahebat & segregabat se, timens eos qui ex Circuncisione erant, & simulationi eius consenserunt cæteri Iudæi, ita vt Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cùm vidissem, quòd non rectè ambularent ad veritatem Euangelij, dixi Cephæ coram omnibus: Si tu cùm Iudæus sis, gentiliter viuis, & nõ Iudaicè: quomodo gentes cogis Iudaizare? Quod certè Paulus nequaquã dixisset, si etiam ipse ea quæ suprà dicta sunt, per simulationem, & non per licentiam potius peregisset, Iudæorum saluti consulens, sed gentiles, ne eadem facerent, coërcens.

Postquam autem satis omnibus notificatum est,

veteres

veteres ceremonias legumque sanctiones signa figurasque fuisse futurorum, quę in Christo impleta sunt: cœptum est infidelitati ascribi, si quis ea adhuc seruaret, veluti qui venturum & nondum venisse Christum asserat, quod Iudaicæ proprium perfidiæ est.

SED quid de ista Petri simulatione dicemus? Reprehensibilem eam fuisse non nego: quis enim sum, vt Paulo contradicam? cùm præsertim neque Petrum illi contradixisse constet, sed tamen facilè venia dignam tunc extitisse non dubito, cùm adhuc Moysi lex apud Iudæos in Christo credentes non illicitè vigeret. Postea verò neque propter Iudæos, neque propter gentiles in fide quicquã simulandum fuit. Cùm tandé non simulatio, sed error dici debuit, quicquid iam peruulgatæ officeret veritati. *Petrus Apost.*

CÆTERIS autem in rebus etiam Apostolicis ac Sanctis viris, ac mulieribus simulare, fingere, mentiri, summæ interdum pietatis ingentisque prudentiæ fuit. D. Hieronymus ad Rusticum Monachum scribens testatur, vidisse se in Ægypto adolescenté, cùm stimulis libidinis resistere atque obniti posse iam desperasset, Abbatis solerti simulatione seruatum. Dicam, inquit, quod in Ægypto viderim: Græcus adolescens erat in cœnobio, qui nulla continétia, nulla operis magnitudine flammam poterat carnis extinguere. Hunc periclitantem Pater Monasterij hac arte seruauit. Imperat cuidam viro graui, vt iurgijs atq; conuitijs insectaretur hominem, qui post irrogatam iniuriã primus venit ad querimoniam. Vocati testes pro eo loquebantur, qui contumeliam fecerat. Flere ille cœpit contra mendacium, nullus alius credere veræ veritati: solus pater defensionem suam callidè studuit opponere, ne abundantiori tristitia absorberetur frater. Quid multa? Ita annus ductus, quo expleto, interrogatus adolescés super cogitationibus pristinis, an adhuc aliquid molestiæ sustineret? Papè, inquit, viuere mihi non licet, & fornicari libet? Num, quęso, consultius meliúsve fecisset Abbas nihil talè confingere, & discipulo in æternæ mortis discrimen ruenti non subuenire? *Abbas quidã.* *Circa finem Epist.*

uenire? cùm præsertim nullo alio remedio ab imminenti pernicie eximi potuerit. *Hieron. Epist. ad Rusticum.*

Archebius solitarius.

At neque Archebij quidem sanctissimi viri simulatio improbanda, qui in quadam Nili Insula inter Solitarios & ipse solitariam vitam ducens, si quis eò accessisset eiusdem propositi cupiditate accensus, ei suum ipse domiciliũ cum vtésilibus cedebat, ne qua cellulę cõstruendę quęrendæve supellectilis difficultate victus abiret, ac ne forte illũ quod offerebatur accipere pudor impedisset, certum sibi ac deliberatum esse ad alia transmigrare loca métiebatur. Et tantisper inde secedens, donec impensas compararet, reuersus alterã sibi cellã non paruo cum labore ponebat. Hac ille simulatione vsus officio fungebatur veræ charitatis, eos in Dei seruitio pia circumuentione retinens, quos forte necessitas dilabi compulisset, multoq; plus lucri largiendo faciebat, q̃ detrimenti mentiendo. Et sapiétis erat, modico dãno magnã vtilitaté quærere. *Cassian. lib. 5. c. 37.*

Abbas quidam

Illius quoque Abbatis laudatur mendacium, qui (vt Cassianus tradit) Simeoni Monacho prospexit, vt in proposito vitæ perfectioris perseueraret. Hic nuperrimè ex Italiæ partibus ad Ægypti solitudinem se contulerat, nullius exercitij gnarus, pręterquàm Latinos libros trãscribendi, quorum illis in locis vsus nullus erat. Senior igitur fingit, olim quæsisse se qui sibi Pauli Epistolas Latino charactere conscriberet, volés eas (vt aiebat) muneri mittere fratri in cohorte Latina militanti, Latinique sermonis non ignaro, vt aliquid de Scripturis diuinis habeat, quo sese etiam inter militiæ labores vtiliter occupet. Hac itaque simulatione illum ad scribédum compellẽs, & quæ operi, & quæ vitæ necessaria erant dedit, tùm otio subtrahens adolescentem, tùm penuriæ eius mercedis occasione succurrens. Nisi sic Abbas finxisset, Simeon ipse vel cogitationibus per inertiam expugnatus, vel inopia superatus, diu ibi manere nõ potuisset. Neque enim puduit accipere quod offerebatur pro labore. Puduisset autem, si nihil agenti vltrò impenderetur. *Ibid. c. 39.*

QVID

QVID Abrahæ celebratissimi inter Ægyptios Anachoretas viri simulatio, quantę erga proximum charitatis, quantæ miserationis fuit? Posito quippe monachali habitu, secularia sumpsit indumenta, ne posset agnosci. Et peregrè profectus, neptim quam iuxta se nutriens, diu sanctorum operum sociam habuit, diaboli tandem latrocinio sublatam anxiè perquisiuit. Illa enim iuuenis cuiusdam libidini semel consentiens, criminisq; conscia patrui conspectum ferre non valens, clam ad vrbem effugerat, & iam desperatione quadam corpus vulgando, pecuniam demerebat. At senex vbi tandem illam conuenit, notam incognitus aliquandiu considerauit, ac deinde in colloquium euocatam, cùm se prodidisset, flẽs exhortatus est vt secum rediret. Rediјt, & multa vitæ districtione commissa diluẽs, cum ipso pariter Sanctorum collegio meruit annumerari. At nisi Abraam alieno se amictu occuluisset, fama aduentus sui prænuntia, vt qui vbique celebris erat, illam exterruisset, & vel fugam, vel latebram petere coëgisset. Alium ergo se finxit, vt amissam inueniret, & non alium se dixit, vt inuentam secum reduceret, reductam sanctificaret. Quanti igitur fructus tunc simulasse fuit, liquidò sciemus, si perpenderimus, quanti econtrà damni non simulasse fuisset. *Effrem. in vitis PP.* *Abraam solitarius.*

POSTREMÒ fingi aliquid etiam sine vlla culpa posse, quis dubitat? quandoquidem veritas illa, in quà nullum prorsus vitium cadere potest, in Euãgelio fingere dicitur: Et ipse, inquit, se finxit longiùs ire. Et coëgerunt illum, dicentes: Mane nobiscum, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies. Sed talis hæc Domini erga Discipulos fictio, qualis & illa quondam erga Abraam tentatio. Ille tentatus est an obediret Deo, isti an hospitalitatem seruarent. Non quia Deus futura nesciat, sed vt nos habeamus virtutum exempla. Huiusce rei causa fingere ac simulare Patribus Præpositisq; propriũ atq; vsitatum, dum iuniorũ animos probare student, dumq; probatos cæteris ad imitandum exhibent. Non sunt igitur hæ fictiones mendacij, *IESVS* *Lucæ. 24.*

sed

sed veritatis. Neque enim aliter ijs mores hominum ingeniaq; experimur, quàm artifex experiri solet Indice lapide aurum argentúmve, vt quale sit cognoscatur, & experimento veritas ipsa pateat.

Nicolaus Peregrinus.

QVIDAM etiam obtegendæ sanctitatis causa simulationis latebram subière, ne fortè honorati placerent sibi, & pro inani gloria veram amitterent. Nicolaus cognomento Peregrinus, natione Græcus, in oppido Apuliæ Theano seminudus incedens, & Crucem ligneam manu præferés, Kyrie eleyson clamitabat, eo clamore puerorum turbam excitabat, & hoc ipsum iteratis vocibus vt secum decantarent, innuebat. Excogitauerat vtique quemadmodum & stultus hominibus appareret, & à laudibus Dei non cessaret, qua insaniæ simulatione tantum placuit, vt Deo donante defuncti cadauer multorum languores tactu sanaret.

Marcus Solon.

FVISSE etiam Alexandriæ quendam Marcum Solonem nomine, qui se stultum fingés, nudus incedebat, operibus tamen intentus charitatis. Cùm enim humanum labore victum quæreret, quicquid in diem sibi superesset, indigentibus erogabat. Cumq; iam sedecim annos in hac simulatione perdurasset, postremò adiuratus, manifestauit se aliquando Monachum fuisse, sed libidini deditũ annos quindecim in concubinatu perseuerasse, tandemque ad poenitentiam cõuersum, decreuisse tantundem temporis seruire Christo, quantum diabolo seruierat, atq; mox vita functus est, & in Sanctorum numero habitus. Tali ergo simulatæ insanię humiliatione, mũdi sapientibus pręferri, ac supra coelum inter Angelos meruit collocari.

Quędã Virgo monialis.

IN Thebaidis Monasterio, quod Sancti Ieremiæ nuncupabatur, fuisse Virginem quandam memoriæ proditũ est, quam omnes reliquæ mentis impotem existimabant. Danieli autem Abbati reuelatum, quòd fatuum Dei sapiétius esset hominibus: proinde ad eam visendã illũ perrexisse. At ipsam cùm se deprehensam vidisset, clam abisse, schedula postibus Monasterij affixa, in qua scriptũ erat: Quicquid

quid in vos peccaui remittite, atque in Domino valete. Quæso, si dementiæ simulatio illi crimini dari debet, quomodo cæteris, quæ ibi erant, sanctior Dei reuelatione iudicaretur? profectò simulatio ista conseruatio summæ humilitatis erat, non culpa. *In vitis PP.*

SED neque illis figmenta obfuerunt, quas virorum nominibus, tegumentisque sexum aliquando celasse constat, cùm id ea ratione egerint, vt commodiùs Christo (quē nihil latet) deseruirent. Eugenia Philippi Consulis filia (Eugenius credita) etiam Abbatis officio defungi Alexandriæ meruit. In eadē vrbe Euphrosina Virgo sub Smaragdi nomine latēs, Monachi vitam duxit. Sic Marina Marinus, Theodora Theodorus, Pelagia Pelagius creditæ, inter viros præstiterunt sanctitate, sexu occultato. Finxerūt se esse quod non erant, vt essent quod esse debuerūt, nihil omittentes quod ad perfectæ consummatæque Religionis cultum pertineret. *In vitis PP.* *Eugenia.* *Euphrosina.* *Marina.* *Theodora.* *Pelagia.*

HÆC sunt quidem iustæ atque interdum etiam (vt diximus) necessariæ fingendi ac mentiendi causæ. Cætera verò mendaciorum genera perniciosa mortiferaque habentur. Sicuti fuit mendaciū Gihezi, Pseudoprophetarū, Ananiæ & Saphiræ, Pontificum in Euangelio & Pharisæorum, & his similium. Simulatio quoque ac dolus Ioab in Abner & Amasan, Triphonis in Ionatham & in Antiochum, Ismaëlis in Godoliam, Andronici in Oniam, Iudæ in Dominum. *Mendacium perniciosum.* *4. Reg. 5.* *3. Reg. 18.* *Actor. 5.* *Lucæ. 23.* *2. Reg. 3. et 10.* *1. Mach. 12. & 13.* *2. Mach. 4.* *Matth. 26.*

DE talibus dicitur: Simulatores & callidi prouocant iram Dei. His & Propheta imprecatur, dicens: Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa. Et iterum: Qui loquūtur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundùm opera eorum, & secundùm nequitiam adinuentionum ipsorum. In Exodo quoque præcipit Dominus: Nō suscipies vocem mendacij, nec iunges manum tuam, vt pro impio dicas falsum testimonium. Et in Leuitico: Non mentiemini, nec decipiat vnusquisque proximum suum. In Deuteronomio: Testis falsitatis conuictus *Iob. 36.* *Psalm. 11.* *Psalm. 27.* *Exod. 23.* *Leuit. 19.* *Deut. 19.*

plecti

Prouerb.19. plecti talione iubetur, vt quod in alterum molitus sit, ipse ferat. Vnde Salomon in Prouerbijs: Falsus testis, inquit, *Ibid.21.* non erit impunitus: & qui loquitur mendacia, peribit. Et rursum: Qui congregat thesauros lingua mendacij, vanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis. Ideo eo *Ibid.30.* vitio inquinari veritus, Deum deprecatur, dicens: Vanita- *Psalm.118.* tem & verba mendacia longè fac à me. Et ante illũ Dauid: Ne auferas de ore meo Verbum veritatis vsquequaque. *Ierem.9.* Ieremias autem Propheta, quò ipsa maligni impostoris dolositas illi, non alijs noceat, præmonet vt caueamus, & clamat: Vnusquisque se à proximo suo custodiat, & omni fratri suo non habeat fiduciam. Quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet, & vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquetur. Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, vt iniquè agerent, laborauerunt: Sagitta vulnerans lingua eorum dolũ locuta est. In ore suo pacẽ cum amico suo loquitur, & occultè ponit ei insidias. Nunquid super his nõ visitabo, dicit Dominus, aut in gente huiuscemodi non vlciscetur anima mea? Vis scire quomodo vlciscatur, vel qualiter visitet? Apocalysim lege: Et omnibus men- *Apocal.21.* dacibus, inquit, pars eorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secũda. Breuiter idem in Psalmo *Psalm.5.* expressum est: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Cuius rei haud ignarus Apostolus ad Ephesios, ne fortè in *Ephes.4.* tantam incidant perditionem: Deponentes mendacium, inquit, loquimini veritatem vnusquisq; cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra. Et ad Colossenses: No- *Colos.5.* lite mentiri inuicem. Saluator etiam noster ad Apostolos: Simplices estote sicut columbæ. Et, si oculus tuus fuerit *Matth.10.* simplex, totum corpus lucidũ erit. Et, nisi efficiamini sicut *Matth.6.* paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Siquidem & *Matth.18.* cordis simplicitate, & oris veritate nobis opus est, vt eò felicitatis perueniamus, vbi nullus fraudi, nullus fallaciæ restat locus, vbi misericordia & veritas obuiauerunt sibi. *Prouerb.3.* Quas duas virtutes Salomon etiam coniungens pariter

colen-

colendas docet: Misericordia, inquit, & veritas te non deserant, circunda eos gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam & disciplinam bonam coram Deo & hominibus. Misericordia & veritas præparant bona. Misericordia & veritate redimitur iniquitas, & in timore Domini declinatur à malo. Demus operam igitur, & enitamur, vt illo digni simus elogio, quod in Malachia legimus: Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius. *Ibid. 14.* *Ibid. 16.* *Mala. 2.*

De Mansuetudine animi.

Cap. V.

NVNC de his dicemus, qui auersis ab omni asperitate animis mites mansuetique vixerunt, affectum ita moderantes, vt vel nunquam in alterum commoti sint, vel adeò temperatè, vt non deliquerint. Obseruarunt enim præceptum illud: Irascimini, & nolite peccare. *Psalm. 4.*

MANSVETI igitur iracundique exempla primi ab homine geniti Abel & Cain nobis exhibuerunt. Respexit, inquit, Dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain autē & ad munera eius non respexit. Humilia enim respicit, & alta à longè cognoscit. Hinc ergo Cain inuidiæ stimulis actus, & furore fremens, fratrem, cuius mansuetudinem imitari debebat, interemit. Itaque sine causa in fratrem iratus, Dei in se iram magis prouocauit, & à Deo maledictus fuit. *Genes. 4.* *Abel.* *Cain.* *Genes. 4.* *Psal. 137.*

MITIS Noë in Arca seruatur, superbi diluuio pereūt. Sic & Pharao in mari rubro mergitur, Moyses saluatur, cuius mansuetudo tunc egregiè apparuit, cùm pro eis, qui sibi insultauerunt, Deum est deprecatus. Vnde dicitur: In fide & lenitate ipsius sanctū fecit illum. Pharaonis autem obduratione grauissimis quidem flagellis mollescere potuit, nec antè ipse sæuire desijt, quàm viuere. *Noe.* *Moyses.* *Ecclesi. 45.*

IACOB fratrem suū Esau capitali odio sibi infensum, se illi submittendo mitigauit. Occurrentem in Galaad septies in terram pronus adorauit, munera obtulit, dominum *Iacob.*

num suum appellauit. Idcirco quem ille perdere cogitauerat, amplexatus, osculatusque est adeò tenerè, vt fleret. Itaque magnum interdum odium, magna frangit mãsuetudo: & ira illius, alterius humilitate coërcetur. *Gen.* 33.

Ioseph. IOSEPH quoque mitissimi ingenij adolescens, in cisternam à fratribus deijcitur, & externis in seruituté venditur: & tamen eos, à quibus talia passus fuerat, benignè suscipit, largè educat, non malum pro malo reddens, sed vincens in bono malum. Irasci enim nescit mansuetus, & benefacere ijs etiam, à quibus offensus est, nouit. *In Gen.*

Dauid. DAVID Saulis toties in se repetitum furorem, non vindicando, sed parcendo leniebat, & quem nullo officio ne rursum indignaretur mouere potuit, eius in regno successor fieri meruit. Qui ergo persequebatur innocentem, hostiũ gladijs occubuit. Qui verò persecutori suo manum inferre noluit, regnauit. Proinde iure suo dum oraret, dixit: *Psalm.* 131. Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. *In lib. Reg.*

Christus. SALVATORIS nostri ac Domini mansuetudo maior est, quàm vt verbis explicari queat. Neminem ad se in veritate venienté repellit, aut sine beneficio dimittit, turbas docet, paruulos suscipit, pauperes eligit, ægrotos visitat ac sanat, proditoris osculum non refutat, vincientibus se & cædentibus non repugnat, pro crucifixoribus suis orat. Mansuetissimus Agnus ad victimam currit: maledicitur, & tacet: irridetur, & sustinet. Quamobrem se nobis in exemplum præbens, clamat: *Matth.* 11. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris: requiem in terra, requiem in cœlo, dicente Propheta: *Psalm.* 36. Mansueti hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.

Apostoli. APOSTOLI quoque reliquiq; Discipuli, iugũ suaue & onus leue Domini circunferentes, dum Euangelium prædicarent, persecutorum immanitatem patiendo, non contendendo vicerunt. *Actor.* 5. Flagellis cædebantur, & ibant à conspectu concilij gaudentes, quoniam digni habiti sunt

pro no-

pro nomine Iesu contumeliam pati. Et impletum est illud Isaiæ vaticinium: Et addent mites in Domino lætitiam, & pauperes homines in sancto Israel exultabunt. *In Actis Apostolor.* *Isaiæ 29.*

Multorum præterea, qui hos secuti sunt, placidæ mētis facilitatem etiam bestiæ cognouerunt, neque tactum illorum formidantes, neque recusantes imperium.

CLOTARIO Britānorum rege venationi indulgente, aper à venatoribus actus, ad Deicolū Abbatem confugisse perhibetur, & ab eo seruatus, syluestre animal tutiorem se in Deicoli sinu putauit, quàm si syluas fuga petijsset, præsagio quodam lenitudinis pietatisque eius. Qui insequebātur, pepercēre beluæ ob reuerentiam viri, nō ausi eam lædere, quæ sese fidei commiserat Sancti. *Deicolus.*

MARIANVS quoq; Bituricensis Cœnobij monachus, bubulci officio defungi non dedignatus, aprum ad se confugientem tutatus est. Canibus insequentibus imperauit, ne illum tangerent. Mira res, canes obedierūt, aper discedere noluit, & cuius benignitate se seruatum agnouit, eidem veluti iampridem mansuefactus humiliter adhæsit. *Marianus Monachus.*

EADEM fera ad Basoli Rhemensis Abbatis cellam confugiēs, pedibus eius prouoluta sic in tuto fuit, vt canes qui magno cursus impetu iam tergo fugientis imminebant, repentè subsisterent. Tunc Attila venator rem admiratus, prædium quod ibi habebat, Abbati concessit, dignū omni beneficio asserens, cuius & mansuetudinem aper, & virtutem canes testati sint. *Beda in vita eius cap. 7.* *Basolus Abb.*

COLVMBANO Abbati vrsi in syluis obtemperauerunt: Heleno onagri crocodilique. Hos insiliens trās fluuium ibat, illos autem sarcinis onerabat. Haud ita repentè mansuescerent syluestria aquaticaque animalia, nisi in homine mansuetudinis vim sentirent cui obsequebantur. *Columbanus Abbas.* *Helenus Abb.*

D. HIERONYMVS cùm inuidorum malitiam atq; infestationes ne ferēdo quidē posset reprimere, Roma cessit. Mansueti enim placidique hominis proprium est, dare locum improbitatibus aliorum, neque cum pertinacium *Hieronymus presbyter.*

 maligni-

malignitate contendere. Sed cui Romæ homines aduersabantur, in Syriæ deserto feræ seruierunt. In Bethlemitico deinde monasterio manentem leo posita ferocitate blanditer adijt, & reliquis qui aderant, metu dilabentibus, ipsi pedem spina vulneratum porrexit, sanatus famulatum exhibuit, nulliq; iam monachorum metuendus asellum ad pascua educebat, reducebatq; ad stabulum, agasonis fungens officio, qui quondam prædonis functus fuerat. Ferocire nempe non potuit, vbi hospitis benignitatem experiri cœpit, nec ab eo prorsus discedere, cuius beneficio se nouerat conualuisse. *Marian. v. Hor. Sur. Tom. 5.*

Marinus Solitarius.

MARINVS in Arba Dalmatię insula natus, apud Ariminum vitam solitariã duxit. Cùm autem aliquando cellam suam versus ab vrbe Roma rediret, asellum quo in via vtebatur, vrsus terribilis inuadens peremit. Ille vrsum tenuit, & vt asini vices subiens ad cellã vsq; se deferret, iussit. Subitò syluestrem exuẽs animum immanis bestia, dorsum homini prębuit, cuius asello non pepercerat: diceres humanitatis eius conscientiam, quoniã ille amissi iumenti iacturam passus, in autorem damni nõ excanduit, neq; indignatus est, sed tantùm seruitio eius vsus, quo probaret, posse se ab ipso pœnas exigere si vellet, cuius dorso potuit tam imperiose insidere. *In vit. PP.*

Bassianus Episcopus.

AT etiam timidissimum animal cerua, dum venatorũ tela saucia fugeret, ad Bassianum Laudensem Episcopum se recepit: qui persequebantur, miraculo obstupefacti stetêre. Quidam verò licentius accedens, eam de manu Episcopi eripere voluit, sed ipse præreptus à diabolo vexari cœpit. Episcopus autem qui bestiam blandè amiceq; exceperat, & clementer fuerat tutatus, nec in hominis violentiam irasci potuit, ab immundo spiritu oppressum, miseratus incunctanter pristinæ restituit sanitati. Idem igitur & tutelæ fidem, & patientiæ benignitatem seruauit, amicis inimicisque iuxtà fauens. *Paulin. in vita Ambrosij.*

Egidius Abb.

EGIDIVS quoque Abbas ad ostia Rhodani solitarius manens, & hominibus incognitus, cerua lac præbente (vt alibi

alibi diximus) vixit. Sed dum illa à venaticis canibus agitaretur, perpeti fuga cellam ipsius petijt, & trepida ac solito mœstiùs immugiés, ante senis pedes prouoluta iacuit, vt cuius humanitatem diu experta fuerat, eius etiam auxilio ab imminenti periculo tegeretur: Igitur illo orante, canes propiùs accedere nequiuère. Vnus auté de venatoribus (quia locus vepribus obductus erat) incerto sagittã dirigens, Abbati vulnus inflixit. Post hoc penetrantes latebram, reperiunt senem, ceruamq; iuxta accubantem, & religione quadam concussis animis procidentes, veniã ab eo quem imprudenter læserant, suppliciter petunt, atque impetrant, & ceruam dimittunt intactam. Tam enim ille libenter ijs, à quibus vulnus acceperat, offensam dimisit, quàm pro cerua orauit, pari simplicitate & de ipsa solicitus, & in illos mitis. *Fulbert. Carnotens.*

AD Remigiũ Rheméſem Archiepiscopum passeres aduolare solitos accepimus, & de manu eius certatim cibũ capere. Cur ita, nisi ꝙ non sic tutò se pasci posse in apertis cãpis putarũt, vt in mãsuetissimi Præsulis sinu. *Sur. Tom.* 1. *Remigius Archiepiscopus.*

BLASIO Sabasteæ vrbis Episcopo in solitudine persecutionem declinanti, syluestres auiculæ victum suppeditunt. *Metaphr. Sur. Tom.* 1. *Blasius Episc.*

A IVDOCO regis Britanniæ filio dum cõtempto regno soli Christo seruiret, columbas piscesq; escam manu porrectam acceptasse ferunt. *Rodolp. Agric.* *Iudocus Solitarius.*

IVONEM Presbyterum ad mensam recumbentem, auis quædam albo viridiq; colore spectabilis, de improuiso adijsse dicitur, & tangi se ac contrectari ab eo passa, post acceptam benedictionem euolasse. Testata mihi videtur naturam eius non gestu solùm, quo se illi liberè atque vltrò obtulit, sed etiam pennis, varietateque colorum. In candore signabatur mentis puritas, in virore spei alacritas, in plumarum mollitie animi lenitudo atque facilitas. *Sur. Tom.* 3. *Iuo Presbyter*

MAXENTII etiam Pictauiensis Abbatis humanitas effecit, vt agrestes volucres non cupidiùs arborum ramis, *Maxent. Abb.*

quã manibus suis insideret. Panis micis, aut tritici granis, ab eo pastæ auolabãt. Hinc discamus, nõ sine beneficio eos dimittere, qui sine hæsitatione nostræ se crediderint fidei.

Seuerus Abbas SEVERVS Agathensis Abbas passerem aduolantem ita humanitus excepisse dicitur, vt cùm ille fracto crure aliorum aucupium effugisset, ipse sua precatione sanatum dimiserit. Qui enim benignè alios accipit, facilè quod à Domino petit impetrat. Scriptum quippe est: Mansuetis dabit gratiam. *Prouerb. 3.*

Franciscus. FRANCISCI quoque lenitatem auicularum audacia mirabiliorem fecit. Ad prædicantem confluebant, neque refugiebant manum eius, vsqueadeo obsequentes, vt non nisi cùm ipse iussisset abirent, non nisi cùm ipse innuisset, garritum comprimerent: non quòd iussa intellexerint, sed quòd iubentis autoritatẽ virtutemq; senserint. *Bonau. c. 8.*

Idem. CVM aliquando in horto inter fruteta deambularet, cicada ficulneam linquens, super euocantis manũ consedit, & Deum laudare iussa, voce tinnula, gutture fistulato suauiorem solito stridorem edidit. Humanum igitur consortium effugere solitæ bestiolæ, Franciscũ omnibus ex mansuetudine applaudentem creaturis adire non timuerunt, neq; potuerunt nõ obtemperare imperanti, cui iam diuina inerat virtus. Talibus enim dictum est: Si monti huic dixeritis: Tolle, & iacta te in mare, fiet. *Ibid. c. 8. & 12.* *Matth. 21.*

Apollon. Abb. APOLLONIVM Abbatem ferunt cuidam fratrũ suorum humilitatis mãsuetudinisque virtutem suis precibus à Domino impetrasse, ita vt ille, cuius rigidæ mentis asperitatem nulla mitigare castigatio poterat, postea multis patientiæ ac lenitudinis exemplum fieret. Si quando igitur vllum animi morbum industria nostra leuare non poterimus, ad precationum remedia recurramus. Quia quę impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum. *In vitis PP.* *Luc. 18.*

Feminæ. *Brigida virg.* ET ne fœminarum mansuetudinem silentio pertrãsisse videar; Brigida Virgo apro ferocissimo, & qui in pecudum gregem repentè irruerat, præsto occurrẽs vsqueadeo reddidit

didit mitem, vt eidem gregi ipſum præficeret paſtorem. Itaque tam modò immanis fera tam tenellas oues, quas laniatũ venerat, mox & ad paſcua educere, & paſtas reducere domum cœpit. Voluit autem Deus beluæ feritatem Virginis humanitati cedere, vt oſtenderet, quanti apud ſe ponderis eſſet talis virtus. *Sur. Tom. 4.*

SED earum manſuetudo fœminarum, quæ in cœnobijs perpetuæ ſeruituti ſe addixêre vt Deum promererentur, in eo apparet, quòd Præpoſitis libẽter obediant, quòd labori alacriter inſiſtant, quòd dicto factóue laceſſitæ non reclament, non murmurent, non muſſitent, non denique vultum mutent, ſed ſemper eandem animi lenitatem præ ſe ferãt. Harum exempla partim dicta ſunt, vbi de labore, obedientiaq; tractauimus: partim dicentur, cum de patiẽtiæ virtute diſſeremus. Igitur ne eadem ſæpiùs repetere neceſſe ſit, hoc loco de illis loqui ſuperſedebo. *Ancillæ Christi.*

OMNES tamen Chriſti ſeruos ancillaſque admonitos velim, vt meminerint, talium hominum & preces à Domino faciliùs exaudiri, & opera largiore remuneratione compenſari. Niſi id verum eſſet, non illos potiſſimùm in magno rerum diſcrimine Sophonias Propheta citaret, vt Domino ſupplicent, dicens: Quærite Dominum omnes manſueti terræ, quia iudicium eius eſtis operati: quærite iuſtum, quærite manſuetum, ſi quo modo abſcondamini in die furoris Domini, quia Gaza deſtructa erit, & Aſcalõ in deſertum, Azotum in meridie eijcient, & Accaron eradicabitur. Tantum infortunium auerti poſſe ſperauit precibus manſuetorum. Hinc & Eliachim Sacerdos, cùm excidium ab Holopherne timerent, ad populum dixiſſe fertur: Si in humiliationibus permanſeritis, exaudiet vos Dominus. Hinc & ſancta Iudith Dominum obteſtata ait: Nec ſuperbi ab initio placuerunt tibi, ſed humiliũ & manſuetorum ſemper tibi placuit deprecatio. Ipſe etiã Dauid: Suſcipiens, inquit, manſuetos Dominus, humiliãs autem peccatores vſque ad terram. Et in alio Pſalmo: Exaltauit manſuetos in ſalutem. Et in Euangelio Veritas ait: Beati *Exhortatio.* *Sophō.2.* *Iudith.4.* *Iudith.9.* *Pſal.146.* *Pſal.149.* *Matth.5.*

mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Nō igitur temere in Ecclesiastico præceptum est: Fili, in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligeris. Quātò magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Profectò si quis ista memoriter tenuerit, recteque perpenderit, studio diligentiore, diligētia studiosiore contrarijs animi motibus temperabit.

Ecclesiast. 3.

De Taciturnitate sermonisq; moderatione. Cap. VI.

NVNC quoniam mansuetòs præcipuè taciturnitas decet, moderatioque verborum, satis congruè de ijs dicēdum videtur, qui vtroq; laudabiliter vsi sunt, vt discamus linguam ipsam & coëcere, cum seruandum erit silentium, & cum loqui expediet, pensitare. Quandoquidem Salomonis sententia est: In multiloquio nō deerit peccatum. Qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est.

Prouerb. 10.

Iob.

IOB à Domino arguitur, quòd cōtendere ac disputare secum concupierit, dum calamitatū suarum causam anxiè perquireret. Et respondens ait: Qui leuiter locutus sum, respondere quid possum? Cōfitetur se nō habere quo excuset inconsultā locutionem, & vt pœnitendo veniā consequatur: Manū meam, inquit, ponā super os meū. Vnum locutus sum, quod vtinam non dixissem, & alterum, quibus vltrà non addam. Hinc tu si quando res inciderit, in qua diuinæ prouidentiæ rationem inuenire nequiueris, caue ne quid imprudenter proferas, sed tacitus mirare, & nihil à Deo nisi bonum æquumque proficisci posse, semper tibi habe persuasum.

Iob. 39.

Ezechias rex.

EZECHIAS quarto decimo regni sui anno obsessus in Ierusalem, plebem silere iussit, ne colloquijs Rabsacis nunc minantis, nunc blandientis, ad deditionem solicitarentur. Exemplo est, ne quid is, qui de plebe imperitorum est, respondere præsumat captiosis Hæreticorum argumentis,

mentis, ne dum confutare ea nescit, etiam ipse in retiaculo diaboli inuoluatur, & arce veritatis incautè custodita, ab erroribus captus pereat. Tacitus ergo obediat Ezechię, id est, Christo regi, & in silentio oret, & ipse mittet Angelum suum, qui perimat copias Assyriorum, hoc est, dissipet malignorum insidias, mentemq; orãtis illuminet, vt amota dubietatis nebula, iam clarè videre possit, eos verè mortuos esse, qui ipsum nitebantur in mortem trahere secum. 4. *Reg.* 18.

Imperiti ne disputent cum Hæreticis.

IESVS filius Syrach, dum efficere nequit, ne inter loquendum peccato aliquo nõ implicetur, sic in Ecclesiastico suo conqueritur & clamat: Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum, vt nõ cadam in ipsis, & lingua mea perdat me? Hoc ipsum periculum, quod in se deprehenderat, alios cauere iubet, dicens: Aurum tuum & argentum tuum confla, & verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos, & attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insinabilis in mortem.

Iesus filius Syrach. Ecclesiast. 22.

IEREMIAS in matris vtero sanctificatum se audit, & tamen ait, a, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Quomodo ergo illi lingua non delinquant, qui irrequisiti garriunt: si peccare loquendo timuit, quem loqui Deus inuitabat? Qui tunc demum ad prophetandum populo se accinxit, cùm Dominus non iam inuitaret, sed imperaret, dicens: Noli dicere quia puer sum; quoniam ad omnia quæ mittam te ibis, & vniuersa quæcunq; mandauero tibi, loquéris. Ad hæc ne quid dubitaret, mittit manum suam, tangit os eius. Et ecce dedi, inquit, verba mea in ore tuo. Toties quippe lapsus timendus est, quoties nostra, nõ Domini, verba prolaturi sumus, cùm etiam de otiosis, hoc est, quæ neque dicenti, neque audienti prosunt, reddenda ratio sit.

Ieremias Propheta Ierem. 1.

AT ne quis propterea semper tacere operæpretium sibi existimet, Isaiam lamentantem audiat: Væ mihi, inquit, quia tacui. Reprehẽsibilẽ se agnoscit Propheta, quòd

Isaias Proph. Isaiæ 6.

Oziam regem, populumq; in vitia præcipitem, verbis non corripuerit, iuxta illud: Ne reuerearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis. *Eccl.4.*

Agathon Abb. SED propositum nostrum consequentes, veteribus exemplis noua subnectamus. Agathoně Abbatem lapillo assiduè ore indito tacere didicisse ferunt, idq; ab eo annos tres obseruatum, ne etiam cùm fari vellet, expeditum sibi foret. Legerat quippe illud in Prouerbijs: Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. *In vitis.PP.* *Prouer.13.*

Paulus Mona. PAVLVS Monachus cognomento Simplex, cùm quęsisset, esséne Christus prior Prophetis, insulsam interrogatiunculam silentio diluere iussus, per triennium nemini quicquam proloqui est ausus. Itaque quæ dictu digna indignaque haberentur, tacendo didicit. *In vitis PP.*

Pambo Abb. PAMBO Abbas, cùm etiam ipse discere priùs quàm loqui proposuisset, ad illum, qui trigesimum octauum Psalmum sibi legere cœperat: Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea: Sat est, inquit. Reliqua audiam, cùm istud opere impleuero. Multo deinde tẽpore pòst reuersus, cùm interrogaretur, cur tantum ad magistrum redire distulisset? nondum se illud quod didicerat, perfecisse dicit, & Apostolicũ esse præceptũ: Estote factores verbi, & non auditores tantùm. *Hist. Tripart.lib.8.c.1.* *Psalm.38.* *Iacob.1.*

Idem. IDEM Theophilo Episcopo se aliquando adeunti, & aliquo sermone ab ipso spiritaliter refici petenti, respõdit: Si taciturnitate sua non reficiebatur, nec sermonibus eum refici posse. Hinc quidem die vitæ suæ iam supremo audacter affirmauit, ex quo eremum incolere cœpisset, nullum se vnquam protulisse verbum, quod prolatum nollet. Perfecit ergo quod initio promiserat: Dixi, custodiam vias meas, vt nõ delinquam in lingua mea. Quàm igitur lætus, quàm securus hinc decedebat, quem nullius propè culpæ conscium taciturnitas ipsa fecerat? *Psalm.38.*

Beon Abbas. BEGNEM quoque Abbatem in Thebaidis deserto habitantem, in summo silentio vixisse accepimus, ita vt

perquàm

perquàm rarò loqueretur, nec nisi quantũ auditoris exigere videbatur necessitas, taciturnitatem seruans, & simul officio fungens charitatis. *Pallad. Hist.* 49.

Theonem etiam in cellula sua clausum annos triginta, silentij habuisse continentiã perhibent, & quantum ea re profecisset, miraculis postea ostẽdisse, neminem non sanum dimittendo, qui æger ad se curationis gratia accessisset. *Ibid. Hist.* 50. *Theon Abbas.*

In illo Tabennensi Monasterio, quod in Eremo Scythiotica positum erat, Amona Abbas mille quingentis Monachis pręfuisse dicitur. Et cùm tot essent, horis quibus silentium indictum erat, sepænumero aduenæ locũ adeuntes, neminẽ ibi adesse putauerunt, donec interiùs ingressi, illos vnumquemque seorsum in suis cellulis orantes, aut aliquid aliud facientes conspicerent, adeò non strepitus aliquis, non susurrus, non saltem screatus audiebatur, denique multitudo solitudinem taciturnitate æquabat. *Pallad. Hist.* 48. *Amona Abb.*

Libet hoc loco apponere, quanta diligentia, qualiq; circunspectione hoc idem ab Ægyptijs Monachis olim seruatum, Iohannes Cassianus de Cœnobiorum institutis tractans, dicat: Cùm solẽnitates, inquit (quas illi Synaxeis vocant) celebraturi cõueniunt, tantum à cunctis silentium præbetur, vt cùm in vnum tam numerosa fratrum multitudo conueniat, præter illum qui consurgens Psalmum decantat in medio, nullus hominum penitus adesse credatur, ac præcipuè cum consummatur oratio, in qua non sputum emittitur, non execratio obstrepit, non tussis intersonat, non oscitatio somnolenta dissutis malis & hiantibus trahitur, nulli gemitus, nulla suspiria etiam astantes impeditura promuntur, nulla vox absque sacerdotis voce precem concludentis auditur, nisi fortè hæc quæ per excessum mentis claustra oris effugerit, quæq; insensibiliter cordi obrepserit, immoderato scilicet atque intolerabili spiritus feruore succenso, dum ea quæ ignita mens in semetipsa non pręualet continere, per ineffabilem quendam

gemitum ex intimis pectoris sui conclauibus euaporare conatur. *Cassian. de Instit. lib. 2. cap. 10.*

Post hæc qualiter se gerant, describit dicens: Finitis itaq; Psalmis, & quotidiana congregatione (sicut superiùs commemorauimus) absoluta, nullus eorum vel ad modicum subsistere aut sermocinari audet cum altero, sed ne quidem per totũ diei spatium à cella sua progredi, aut deserere opus, quod in ea solitus est exercere, presumit: nisi fortè cùm fuerint ad officiũ necessarij cuiusq; operis euocati; quod ita explent foras egressi, vt nulla inter eos sermocinatio penitus cõferatur. Sed sic vnusquisq; opus exequitur iniunctum, vt Psalmum vel Scripturam quamlibet memoriter recensendo, nõ solùm conspirationi noxiæ, vel consilijs prauis, sed ne otiosis quidem colloquijs, vllam copiam vel tẽpus impartiat, oris pariter & cordis officio in meditatione spiritali iugiter occupato. Summa nanq; obseruantia custoditur, ne quisquam cum alio, ac præcipuè iuniores, vel ad punctum temporis pariter substitisse, aut vspiã secessisse, vel manus suas inuicem tenuisse deprehendãtur. Hinc discant, qui soli Deo placere studẽt, vel tacere, vel ea tantùm quæ Dei sunt loqui, vt cum Propheta dicere possint: Quod egressum est de labijs meis, rectum in conspectu tuo fuit. *Ibid. cap. 15.* *Ierem. 17.*

Seuerus presb. Severvs Sulpitius Presbyter, cùm multa catholicè scripsisset (vt Gennadius Presbyter tradit) in senecture sua à Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium vsque ad mortem tenuit, vt peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret. *Gennad. de vir. illust. cap. 19.*

Hieronymus de quibusdam solitarijs. D. Hieronymvs libro quẽ de institutione sanctarũ Virginum ad Eustochium scripsit, plerosq; se in eremo reperisse testatur, qui per septennium nullum prorsus verbũ homini alteri emiserant, scientes quòd nõ in multiloquio Dominus potest haberi. Puto qui sic se ab humanis colloquijs sequestrauerunt, diuinis familiarius perfruebantur, non interpellata meditatione illa, quæ hominis animum

terrena-

terrenarum rerum cura excussum cœlestibus inserere solet. *Hieron. in Reg. Monach. cap. 22.*

ROMVALDVS etiam Abbas Ordinis Camaldulensis autor, dum montem solitarius incoleret, septenni silentio spiritalem Psalmorum intelligentiam meruit percipere. Quos cũ argutè eleganterq; exponeret, dicere videbatur: Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam, & in ipsa laudabo eum. Post hæc etiam miraculis nobilitatus est, vt qui propter Deum tamdiu tacuerat, propter eum signa loquerentur. *Sur. Tom. 3.* *Romualdus Abbas.*

THOMAM Aquinatem, dum inter scholasticos versaretur, naturaq; taciturnus esset, & corporis habitu reliquis paulò obesiore, bouem mutum appellabant. Magister verò vbi ingenium illius disputatiunculis experiri cœpisset, deprehendens quorsum eius tenderent silentia: Bos iste mutus, inquit, talem mox edet mugitũ, vt sonum eius totus admiraturus sit mundus. Et cùm omnium doctissimus euasisset, tunc sanè apparuit, quantum docilis taciturnitas vanæ & arroganti loquacitati esset præferenda. *Anton. Pizam. Sur. Tom. 2.* *Thomas Aquinas.*

CÆTERVM & hac in patre diaboli insidię vitãdę sunt. Cuidam ex fratribus perpetuum silentium seruanti, Pater Franciscus vt semel tantùm in hebdomada confessionẽ faceret, persuadere non potuit, & ille sibi de se magis quàm Prępositos suo credens, excidit à sanctorum collegio, & ad vomitum est reuersus. Primùm irrationabile erat, tam obnixo obstinatoq; animo tacere, vt confiteri nollet, quasi qui nihil vnquam deliquisset: deinde arrogãs ac superbus, maiorum volũtati suam præponere, cùm Dominus dicat: Obedientiam volo, & non sacrificium. Et qui vult venire post me, abneget semetipsum. Profectò qui obedire negligit, subijci dedignatur: & qui subijci dedignatur, superbit: & qui superbit, nunquam proficiet. Igitur ipsum quoque oris silentium semper mentis humilitate niti debet, vt obseruatori suo prodesse possit. *In Speculo S. Francisci.* *Quidam Fratrum Minorũ.* *1. Reg. 15.* *Luc. 9.*

QVIS autem ipsam taciturnitatem perutilem esse ambigit, *Sanctorum sententia.*

bigit, si præter iam dicta Sanctorū exempla, etiam apostolicis propheticisq; præceptis ad eam colendam excitamur?
Iacob.1. Iacobus Apostolus: Sit, inquit, omnis homo velox ad audiēdum, tardus ad loquendum. Et paulò pòst: Si quis autē
Ibidem. putat se religiosum, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suū, huius vana est religio. Et Paulus ad Timoth.
2.Tim.2. Prophana & vaniloquia deuita. Salomon in Prouerbijs:
Prou.17. Qui moderatur sermones suos, doctus & prudens est. Et
Eccles.3. idem alibi: Tempus tacendi, tempus loquendi. Et ite-
Prou.15. rum in Prouerbijs: Lingua placabilis, lignum vitæ: quę
Ibidem. autem immoderata est, conteret spiritum. Sermo oppor-
Ibid.25. tunus est optimus. Mala aurea in lectis argēteis, qui loqui-
Ibid.26. tur verbum in tempore suo. Idem procacitatem garrulorū
Ibid.29. damnans: Os lubricum, inquit, operatur ruinas. Et, vidisti hominem velocem ad loquendum: stultitia magis speranda est, quàm illius correctio. In Ecclesiaste quoq;: Stul-
Eccles.10. tus verba multiplicat. Et rursum in Prouerbijs: Mors &
Prou.18. vita in manibus linguæ. Postremò ipse veritatis magister
Matth.12. & vitæ Dominus in Euangelio, ait: De omni verbo otioso quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij. Ideo diuitem quoque in inferno positum, quoniam loquacitatis petulantia maximè deliquerat, linguæ ardorem sentire magis fecit, & ille linguam tantùm refrigerari petijt, qui ardebat totus.

Fœminæ. EADEM hæc sanctæ taciturnitatis moderandęque linguæ exempla atque præcepta, etiam fœminas respiciunt,
1.Cor.14. & quidem magis quàm viros. Paulus Apostolus: Mulieres, inquit, in Ecclesijs taceant. Non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesijs.

DIVVS etiam Hieronymus ad Celantiam scribēs: Sit intentus, ait, ac vigilans, & aduersus peccata semper armatus animus tuus, sermo in omnibus moderatus ac parcus, & qui necessitatem magis loquendi indicet, quàm voluntatem. *Hieron. ad Celantiam.*

IDEM

Idem eas, quæ in Monasterio sacris initiatæ sunt instruens, etiã silentij tempora obseruare monet, sic dicens: Volo, charissimæ, vt in conuentu vestro ter aut pluries in hebdomada, exceptis Festiuitatibus, loqui omnino, nisi vrgente causa perutili & necessaria, nullatenus liceat, nec simul, nec cum alijs extrà. Diebus verò omnibus, quibus & pro remedio, & pro salute loqui conceditur, nõ singulis horis vacandum est verbis, quæ vix proferri sine peccato possunt, sed hæc inuiolabilis obseruatio vigeat, quòd singulis noctibus post peractam horam Cõpletorij vsq; post Missam, & à Tertijs vsq; ad Nonã, sacra obseruentur silentia. Quatenus & linguę Deũ laudandi concedatur opportunitas, & inutilia verba penitus abscindantur. In choro verò Ecclesiæ ad diuinas laudes parato, Dormitorio, Cœnaculo, Claustro, ac Capitulo, omni tẽpore loqui non deceat, nisi ea quæ ordinata sunt in laudibus Dei, vtiã & tempus, & locus religionis vestræ prędicẽt sanctitatẽ, & loquacibus cõpunctionẽ ingerãt, & intrandi ad societatẽ vestrã sancta desideria incitẽt, & affectus ad cœlestia moueãtur. Satis de hoc multa: Nunc castitatis indagabimus exẽpla. Frustra enim os loquacitati clauditur, si mens libidinibus patet. Vt igitur castũ silẽtiũ in casto seruetur pectore, discamus incestas voluptates sanctæ pudicitiæ amore calcare.

Hieron. in Reg. Monial.

Aduerant Religiosi.

De Castitate seruanda exempla virorum. Caput VII.

De Castitate tractaturi, nouam potius quàm veterem Legem sequamur. Primis quippe hominibus recẽti adhuc vacuoque mundo præceptum est: Crescite & multiplicamini, & replete terram. Repleta verò terra, posteris, id est, nobis, continentia commendata est, monente Domino lumbos præcingi, vt ex illo eunuchorum genere simus, qui se castrauerũt propter regnum cœlorum. Vnde & Apostolus: Bonum est homini, inquit, mulierem non tangere. Diço autem, non nuptis & viduis, bonum est illis, si sic

Genes. 1.

Lucæ. 12.

Matth. 19.

1. Corin. 7.

si sic permanserint sicut & ego: quòd si non se continent, nubãt: melius est enim nubere, quàm vri. Et de virginibus tanquam de eminentiori virtute, magisq; angelica quàm humana, præcipere non audet, sed consulere, atque concludens, ait: Qui Matrimonio iungit virginem suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit. Ex ijs patet, Virginitatẽ viduitati, viduitatẽ Matrimonio pręferendam esse. Sed ne veterum etiam testimonia idem asserentia nobis aliquis prorsus deesse putet, docebimus olim quoq; nõ nisi castos ad Deum accedere, & iratum placare potuisse.

Populus Israel Exod. 19. POPVLO Israelitico Dominũ de monte Sinai loquẽtem audituro Moyses, imò per Moysen ipse Dominus pręcepit, dicens: estote parati in diem tertiũ, & ne appropinquetis vxoribus vestris. Et quisquam Matrimonium audet æquare castitati, si coniugatos alloqui noluit Deus, nisi cùm per triduum sese continuissent? *Exod.* 19.

Moyses Exod. 3. ANTEHAC MOYSI in mõte Oreb de rubo loquẽs Dominus dixisse scribitur: Non appropies huc, solue calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est. Itidem dictũ est ad Iosue, cùm trãsmisso Iordane in agrum vrbis Iericho peruenisset: Calceamenrum autem solui ei, qui nuptijs propinquitatis iure sibi oblatis renuntiasset, mos erat, dicebaturque domus discalceati.
Deuter. 25. Igitur Deo appropinquare, vel in loco sancto stare volentes, iubentur calceamenta soluere, id est, curæ coniugalis obliuisci, & cœlibatus signa præferre.

Lex. Leuit. 12. PRÆTEREA Matrimonio copulatos, quoties coierint, aqua lauari Lex iubet, & vsq; ad vesperum immũdos esse denuntiat. Mulier quoq; cùm masculũ peperit, immũda est dies septem: cum fœmimam, quatuordecim: purificationis quoq; dies hiç sexagesimussextus, illic trigesimustertius præscribitur, nec antè puerperæ ingredi Sanctuarium licet, quàm purificata fuerit. Ex quo apparet, Matrimonij operam absque aliqua honestatis labe munditieque detrimento fieri non posse. *Leuit.* 12.

Leuit. 22. SI filia sacerdotis, inquit, cuilibet ex populo nupta fuerit,

fuerit, de his quæ sanctificata sunt, & de primitijs non vescetur. Sin autem vidua, vel repudiata & absq; liberis, reuersa fuerit ad domum patris sui (sicut puella cõsueuerat) aletur cibis patris sui. Nónne & in hoc videmus, nuptijs præpositam fuisse viduitatem? *Leuit. 22.*

SACERDOTIBVS ipsis neque viduam, neque repudiatam accipere vxorem, sed tantùm virginem fas erat. Ergo & viduitati præcellebat Virginitas. *Leuit. 21.*

MADIANITAS ab Israelitis duce Phinee superatos, Moyses occidi ad vnum iussit, præter virgines puellasque; vt vel hinc intelligas, matrimonia morte dissolui, virginitatem verò vita æterna esse dignam. *Numer. 31.*

ACHIMELECH Sacerdos panes sanctificatos Dauid esurienti & ijs qui cum illo erant daturus, interrogat: Si mũdi sunt, maximè à mulieribus. vsqueadeo cibos sacros dare etiam fame periclitantibus, nisi castis, non licebat. Et si hoc olim in pane illo seruatum est, quantò nunc mũdiores esse decet, quibus sub eadem specie sumendum datur purissimum Christi Corpus, spiritalis Caro, ineffabile Sacramentum? 1. *Reg.* 1. *1. Reg. 21.* *Notent hæret.*

IOEL Propheta vastationem atq; excidium per Chaldæos futurum prædicens, diuinam leniri iram posse sperat populi ieiunio, & fletu, & supplicationibus, ijsq; addens: Egrediatur, inquit, sponsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo. Continentiã indixit, vt precatio ieiuniumq; & pœnitẽtium gemitus puriora offerrentur, nec illa sufficere putauit sine hac castitatis obseruatione. *Ioel.* 2. *Ioel. 2.*

HIS testimonijs congrua quoque exempla subdantur. Ioseph forma insignis adolescẽs, ab Ægyptia domina adamatus, cùm consentire libidini impudenter se ingerentis nollet, vim inferre conantem, relicto quo apprehẽsus fuit pallio, effugit. O fortem & inuicti animi iuuenem, cùm id ætatis esset, quæ ad voluptatem est procliuior, contempsit blanditias, preces, minas, omnia denique impatienter ardentis fœminæ machinamenta pro nihilo habuit, & veluti repentino premeretur incendio, penè nudus ab ædibus *Ioseph. Genes. 39.*

ab ædibus erupit, vt castitatem illæsam cóseruaret. *Gen.39.*

Moyses. MOYSES quidé, sicut omnes ferè qui sub Legis iugo seruierunt, vxorem habuisse describitur. Sed Iesus Naue *Iosue.* (qui Euangelij libertatem figurabat) nec vxorem habuit, nec filios, & hic cœlebs terram promissionis ingreditur, quam ille maritus tantùm vidit, & ingredi non potuit.

Elias. *Elisæus.* SED neque Eliam, neque Elisæum, vxores habuisse aut liberos habuisse legimus, & à nemine ante Euangelium, præterquàm ab ijs, mortuos ad vitã excitatos, vt miraculi raritas ac magnitudo seruatæ castimoniæ testetur meritũ.

Ieremias. *Ierem.1.* IEREMIAS quoque diuinum accipit mandatum, ne vxorem habere velit, néve prolem suscipere. Itaque quòd in matris vtero sanctificatus fuisset, virginitate probauit. Qua etiam meruit, vt vrbe à Chaldæis capta Temploque direpto, solus apud hostes liber esse, & qui Sancta sanctorũ violare non timuerant, ipsum muneribus honoreq; affecerũt: vt hinc agnoscas, hominé qui castitatis professione Deo sese dedicat, omni templo sanctiorem esse. *Ierem.1.*

Iob. AC ne etiam coniugatis pudicitiæ colendæ ratio desit, non minus continentiam quàm patientis Iob exemplum in medium adducam. Hic vnica vxore contentus ac mo- *Iob.31.* nogamus: Pepigi, inquit, fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper, & hæreditatem omnipotens de excelsis? Et paulò pòst ait: Si deceptũ est cor meum super muliere, & si ad ostiũ amici mei insidiatus sum: scortum alterius sit vxor mea, & super illam incuruentur alij. Hoc enim nefas est & iniquitas maxima, ignis vsque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina. Quibus profectò verbis & continentissimum se fuisse ostendit, & quàm graue crimen adulterium sit, explicauit. *In lib. Iob.*

HÆC de veteri libauimus Instrumento, plura de nouo hausturi, vtpote cuius initium ipsa virginali castitate consecratum est.

Christus. DOMINVS noster Iesus Christus ita de Virgine nasci voluit, vt perpetuam illi de qua nascebatur virginitatem conser-

conseruaret, per portam clausam in mundũ hunc veniens, per quam vir non transiuit, & ipse in virginitate perseuerans, pudicitiæ puritate se plurimum gaudere significauit. Vnde: Sinite pueros, inquit, venire ad me: talium est enim regnum cœlorum. Tales quippe & in Apocalypsi, qui canticum cantant nouum, quod nemo alius canere potest, & sequuntur Agnum quocunque ierit. Sine macula enim sunt ante Thronum Dei, & cum mulieribus non fuerunt coinquinati. *In Euang.* *Matth.19.*

IOHANNEM Baptistam, vt illum baptizaret, Virginitate meruisse credimus, cùm maximè decuerit, vt baptizari volens castus Dominus, casta editus matre, casti serui opera ministerioque vteretur. Itaque Iohannes plusquàm Propheta est, quoniam plus est virginem esse, quàm futura prædicere. Ipse est Elias .i. robustus dominator, qui carnis lasciuiam animi puritate superauit. Deniq; inter natos mulierum nemo maior est illo, quia perfectæ castitatis merito iam inter Angelos computatus erat. De ipso enim dictum est: Ecce ego mittam Angelũ meum, & præparabit viam ante faciẽ meã. Angeli igitur magis quàm homines sunt, qui virginitatem sanctè integreq; custodiunt. *In Euang.* *Iohannes Baptista.* *Luca.7.* *Malach.3.*

IOHANNEM Apostolum, quoniã & ipse Virgo erat, præ cæteris à Domino dilectum Euangelia testantur. Ob hoc ab eodem Domino illi matrem commendatam, & illum matri. Virginitatis etiam priuilegium fuit, quòd idem & Apostolus est, & Euangelista, & Propheta, quodque in feruentis olei dolium missus lædi non potuit, & in terra relegatus, quæ in cœlo gerebantur, vidit. *Hieron. contra Iouinian. lib.1. cap.14.* *Iohãnes Apost.*

IACOBVM Apostolũ, qui frater Dñi nuncupatus est, intantũ castitate, sanctitateq; præstitisse ferũt, vt etiã Iudæis incredulis admirationi esset. Soli Sancta sanctorũ intrare permittebãt. Pleriq; deinde ob illius necem Ierosolymam euersam putauerũt. Hunc Paulus, & Cephã, & Iohannẽ, veluti reliquorũ Præsides, columnas vocat, & ab ijsdẽ sibi dexteras datas societatis gloriatur. *Euse. Hist. Eccl. li.2. c.23* *Iacobus Apost.*

Petrus Apost. Ac ne quis calumnietur, Petrum non sine vxore fuisse, nec nos imus inficias, cùm & socrum habuisse dicatur ac filiam: sed pro certo affirmamus, tùm ipsum, tùm siqui alij inter Apostolos vxores habuerunt, eas repudiasse propter Christum, cùm præsertim repudij ius nondum sublatum esset, alioquin mendacij arguerêtur, cùm ipse Petrus pro se & pro reliquis diceret: Ecce, nos dimisimus omnia, *Luc. 18.* & secuti sumus te. Quòd autem etiam vxoribus renúciassent, ex Domini responsione apparet: Amen, inquit, dico vobis, nemo est qui reliquit domum, aut parentes, aut fratres, aut vxorem, aut filios propter regnum Dei, & nó recipiat multò plura in hoc tempore, & in seculo futuro vitam æternã. Igitur palàm est, & quæ reliquerant, & quam pro relictis remunerationem accepturi erant, nec solùm ipsi, sed etiam omnes qui ipsos postea imitati fuerint; vt Apostolorum præmia consequi posse speret etiam is, qui Apostolatus dignitate caret. *Luc.* 18.

Paulus Apost. PAVLVS Gentium Apostolus, viduas virginesque ad perpetuam castitatis obseruationem suo hortatur exéplo, dicens: Bonum est eis si sic permanserint, sicut & ego. *1. Cor. 7.* Quod nequaquam dixisset, nisi se ab omni penitus mentis & corporis immunditia expertem alienumq; cognouisset. Hic ille est, qui raptus vsque ad tertium cœlum audiuit verba arcana, quæ non licet homini loqui, & nescit in corpore, an extra corpus raptus fuerit. Sic qui castitatem colunt, se in corpore esse nesciunt, quia corporis affectiones non sequuntur, sed supra cœlum animo elati diuina concipiunt Mysteria, quæ quidem terrenis voluptatibus dediti, scire non possunt.

Quantũ igitur in hac virtute seruanda sancti viri ac mulieres soliciti constantesq; fuerint, innumeris penè exéplis patet. Nos non multa subijciemus, quæ tamen, cùm ad probandum quod dicimus, tùm ad imitandum, sat erunt.

Amon Abbas. AMON Ægyptius Abbas, à parentibus accipere vxoré coactus, virgini vt virginitatem seruaret, persuasit. Diuisis ergo lectulis vsi, sed tamen eodem contubernio, cùm iam decem

decē & octo annos corpore ac mente integri vnà peregissent, vtilius tutiusq; sibi visum est, si digrederentur. Itaque illa mansit domi, ipse verò ad solitudinē Nitriæ abiens, ab hominū consuetudine semotus vixit. Quid magis mirer, nescio, tres pueros illos in Babylonica fornace inter flammas vinculis constrictos ardere nequiuisse, an istos vigēte iuuenta nuptiali thoro iunctos, nuptiale opus, cùm tandiu simul vixissent, exercere nunquā voluisse? Magnum vtrunque miraculum, sed multò maius donum, mentem castam habere, quàm illæsum corpus. *Pallad. Hist.* 8.

HOC idem in Iuliano Antiocheno Martyre & Basilissa Virgine mirari licet, qui nuptijs inter se celebratis, cùm Iulianus cōtinentiæ votū suscepisset, brumę tēpore rosarū ac liliorum fragrātiam in cubili collocati senserūt: stupescentiq; puellæ Sponsus dixit, odorē hunc munditię virginalis esse. Cuius quidē suauitate illa capta, vnà cū ipso in Virginitate perseuerare decreuit. Propositū amborū cōfirmauit visio. Christus cū matre Virgine illis apparuit, pudicitiæq; corollis donatos dimisit. Cūq; diu simul castè sanctèq; vixissent, Religioni sese tradidêre. Alter Abbas monachis, altera Abbatissa præfuit Virginibus. Iulianus postremò Martyrij quoq; palma glorificatus, sicut carnis lasciuiā pudicitia, ita tormentorū vim patiētia superauit. *Sur. To.* 1 *Iulianus & Basilissa.*

AMATOR quoq; Antisiodorensis Episcopus, parētum suorum voluntati cedens, inuitus puellā genere & forma insignem, cùm in matrimoniū accepisset, suadēdo induxit, vt secum castitatem profiteretur. Suscepto vtrinque voto, Angelum Domini viderunt, quē antè videre non poterāt, & Virginitatis coronas de manu eius acceperunt. Mox illa virginum Monasterium ingreditur, ipse Clericus efficitur, Eladioque in Episcopatum succedit, dignus Ecclesiæ sponsus, qui cùm maritus esset, se maritum nesciuit. *Amator Epis.*

HENRICUM Imperatorem, qui annos tres & viginti imperauit, Virginitatem vnà cum Kunegunde vxore seruasse tradunt. Non illos regalis luxus ad carnis inflexit lasciuiam, non suscipiendæ sobolis cura, cui Imperij fasces *Henricus Imperator.*

reliquissent, perpetuæ castitatis mutare propositum fecit. Omnia contempserunt, vt se mente & corpore integros Deo offerrent. Id antè multis incognitum, vir ipse vita decedens palàm fecit, testatus se vxorem suam vt virginem acceperat, ita virginem dimittere. *Iacob. de Vorag.*

Arnulphus Episcopus. ARNVLPHVS natione Gallus, genere clarus, Stambergam Clodouei regis neptim duxerat vxorem. Sed vt spiritu, non carne iungerentur, Sancto suadente Remigio, inter se conuenerunt. Ne verò præsentia oppugnaret propositū, ipsa domi resedit, ille peregrè profectus est. Cumq; multa morū sanctitate polleret, Thuronensem Episcopatū Domino per Angelū iubēte suscepit, ne scilicet Apostolicâ careret dignitate, qui Apostolorum vitam secutus fuerat, matrimonio præferens castitatem. *Greg. Turonens.*

Vando Abbas. NON minor casti propositi constantia Vandonis Abbatis fuit. Nam cùm Pipini Gallorum nepos esset, à Dagoberto regni successore (cui imprimis charus erat) cōpulsus est ducere vxorem, neque tamen ne castitatem seruaret, cōpelli potuit. Nuptæ persuasit, ut Deo potius quàm mundo seruirēt. Itaque illa sacrarum Virginum collegiū iniit, ipse Monachorum, Abbatisque officio functus est, & miraculis nobilitatus. At si in carne seminasset, de carne & messuisset corruptionem. Seminauit autem in spiritu, & de spiritu messuit vitam æternam.

Eduardus rex. EDVARDVM quoque Britannorū regem, cum Egica vxore virginitatem custodisse, memoriæ proditum est. Nō tam illi vrbes, populos, prouincias vicisse gloriosum foret, quàm quòd seipsum vicerit, nullum Venereæ voluptati relinquens locū. Hunc tamen si quis imitari voluerit, imitetur castitatem, consortiū fugiat. Difficile enim creditu est, nedum factu, vt vir & mulier vnà habitent, & neque hæc se sciat vxorem, nec ille maritū. Nulla securitas est vicino serpente dormire. *Osbert. Sur. Tom. 1.*

Faron Episc. FARON Meldensis Antistes, postquàm pari cùm coniuge consensu Religionem professi, altera inter Moniales, alter inter Monachos diu sanctè vixissent, formæ pulchri-

tudinis-

tudinisque eius memoria solicitatus, ipsam vt ad se veniret rogatum misit. At prudens fœmina sagaci mente id quod erat concipiens, ire omnino recusabat. Eò ille magis ardere, nec animo conquiescere, nec euocando cessare. Venit tandem mulier cilicio induta, squalore obsita, vultu lugubri, & ipsum immũdæ cogitationis arguẽs resipiscere fecit. Quòd si sanctissimum virum procul à mulieribus separatum recordatio ipsa penè ad vomitum redire cõpulit, quantò propius periculo erunt, qui cum his simul habitare præsumpserint? *Fulcuinus Meldens. Sur. Tom.5.*

THEONAS Scythiotici Monasterij Abbas, & ipse parentibus, non sibi, obsecutus, coniugij iugũ tulit. Cęterùm cùm quinquennium vxori seruisset, ad continentiam est conuersus. Illi verò vt itidem se contineret, & iam spiritu secum, non carne copulari vellet, persuadere nullo modo potuit. Vbi autem omnes adhortationes incassum cedere vidit, grauiter ingemiscens: Ego te, inquit, mulier abstrahere à morte non possum, nec tu me separabis à Christo. Melius est mihi cum homine, quàm cum Deo habere diuortium. Post hæc relictis omnibus, dimissaque vxore, Monachum se fecit. Sed nemo legẽ putet vnicum exemplum, vt repudiet inuitã. Nescis enim an sic voceris, vt hic vocatus est, singulari quadam vocatione, non communi. Quippe qui breui tanta profecit sanctitudine ac scientia, vt sub Iohanne Abbate Monasterium ingressus, in successoris eius Heliæ locũ, omnium suffragijs suffici meruerit, cunctis prælatus qui vxori prætulerat Christum. *Cassian. Coll.21.cap.9.* *Theonas Abb.*

AD Iohannem Abbatem quendã seculari habitu hominem venisse, autor est Cassianus, primitiasque obtulisse. Cuius aduẽtu dæmon ab obsesso, quem sanare Abbas non potuerat, repentè effugit, propter eum se fugere cõfessus. Admiratus Iohannes vnde ex illo seculi homine tanta virtus emicuisset, curiosiùs percunctari cœpit, atq; audiuit, eum olim, dum monasticæ professionis desiderio afficeretur, à parentibus cõpulsum ducere vxorem, & iam annum *Iohannes Abbas & quidã secularis.*

vndecimum cum illa in virginitate perseuerare, ipsam denique omnibus inscijs sororis, non coniugis, loco habere. Quare in stuporé versus senex, protinus exclamauit: Non immeritò talis viri præsentiā immūdum spiritū ferre nequiuisse, cuius pudicitiæ cōstantiā ipse imitari formidaret, ne quod illi in laudem, sibi cederet in perniciē. Tale quippe facinus omnium prædicatione dignum esse, sed nō ab omnibus experiendum: cùm semper inter castimoniæ obseruatores is, qui fœminarum familiaritatem deuitat, securior sit; fortior, qui non deuitat. *Cassian. Coll. 14. cap. 7.*

Timotheus Solitarius.

TIMOTHEVS Anachoreta in vastissima Ægypti eremo, nulli hominū cognitus, iam annos triginta peregerat, quando à Pafnutio Abbate fuit inuētus, toto eo tempore nudus, & squalidus, & palmæ tantùm fructibus vitam sustentans, ac lugens peccatū suum, quòd nimia suì fiducia, cùm primùm secessisset, mulierem religiosam secum habitare passus fuisset. Qua tandem cognita, annos sedecim se abusum fatebatur. Et dum fateretur, lachrymas tenere nō poterat. Vide igitur, quàm periculosum sit maris fœminæque consortium, etiam cùm ambo perpetuam vouerint castitatem, ambo soli Deo seruire proposuerint. Quod iste expertus, eò iam profugerat, vbi nec nomen fœminæ audire posset. *Metaphr. Sur. Tom. 3.*

Leo Papa.

PRIMVM Leonem Pontificem Maximum ferūt, dum solenni Paschæ die sacrosanctam Corporis & Sanguinis Christi Communicationem populo daret, à quadā matrona in manu osculū excepisse, & cùm ex hoc intimis in medullis improbæ cupidinis excitatum sensisset incendium, in semet iratū, manum illam abscidisse. Verissimum est igitur illud Apostoli oraculum: Bonum est mulierem nō tangere, postquam tetigisse tam malum fuit. *In vita Leonis.*

1. Cor. 7.

Benedict. Abb.

SED si Benedicto Abbati in deserto procul ab hominū consuetudine commoranti necesse fuerit nudum injicere sentibus corpus, & totum multo volutatu cruentare, vt visæ aliquando fœminæ incessā recordationem dolore sedaret: profectò bonum est etiam mulierem non videre.

Qui

Qui enim viderit mulierem ad concupiscẽdum eam, iam moechatus est eam in corde suo. *Gregor. Dial. lib. 2. cap. 2.* *Matth. 5.*

Avgvstinvs interrogatus, quare cum sorore habitare refugisset: quia, inquit, quæ cum sorore mea sunt, non sunt meæ sorores. Et hanc eiusdem sententiam esse perhibent: Malum est mulierem videre, peius alloqui, pessimum tangere. Ex sensibus igitur corporis nostri, vt quisque periculo proximior, ita magis continendus. *Possidon. in vita August, cap. 26.* *Augustinus.*

Propterea quidem Iohannes Anachoreta in quadam Ægypti præruptæ rupis spelunca obstruso aditu degens, cum fœminis nunquam est locutus, raro cũ viris, ad se tamen intrare permisit neminẽ. Tribuno roganti, vti se coniugi suæ conspiciendum sustineret, nõ est assensus, sed in quiete se illi appariturum promisit, quòd eam pio desiderio affici sciret. Proxima igitur nocte mulier somnians ipsum vidit, quem vigilans nunquam viderat, & quòd viderit, formam habitumq; corporis & cuncta vultus lineamenta rectè vereq; referendo, fidem fecit. Quantæ, quæso, perfectionis vir iste fuit, qui imaginem sui dormienti fœminę spectandam mittere potuit, cui tamen accessum ad habitaculum suum interdixit? Et si talis lapsum pertimuit, quis tutum putabit ingerere se obtutibus mulierum? *Pallad. Laus. Histor. 43.* *Iohannes Solitarius.*

Pavlvm quoque Abbatem qui solitudinẽ Panephiso oppido proximam incoluit, ne fœminam videret, impense cauisse accepimus. Et cùm aliquãdo cum Abbate Archebio ad quendam senem pergeret, videns à longè obuiam venire mulierem, protinus retulit pedẽ, & comite frustra retinente, ipso relicto tuguriolum suum cursu concito repetijt. Cassianus tantam deuitandi sedulitatẽ immodestiæ asscribit, Deiq; iudicio factum asserit, vt qui tantopere fœmineum conspectum execrabatur, paralysi resolutus, ad Cœnobium Virginũ deferretur, & languenti mulier assideret. Sed ego reor etiam dono Dei factum, ne à muliere prius tangeretur, quàm cùm se tangi penè non sentiret, *Paulus Abbas*

valetudinis vi oppressus. Quòd si ab ea tangi antè contigisset, grauius fortasse animo, quàm corpore ægrotasset. Puritatis autem eius etiam apud fœminas iacentis testimonium fuit, quòd languentes oleo, quo ipse contactus fuisset, peruncti sanabantur, & infirmus infirmis remedio erat. *Cassian. Coll. 7. c. 26.*

Pafnutius Abbas. PAFNVTIVS Abbas dum hospitibus pulmentum lenticulæ, quod atherá appellabant, pararet & subuolantis flammæ vapor manum eius adussisset, cogitare secum tacitus cœpit, cur qui iampridem & dæmonũ infestationes deuicisset, & illicitos carnis motus mortificasset, tam modicæ flammæ læsionem persentiret? Quiescenti Angelus apparuit: Et quid, inquit, Pafnuti ab igne te offendi potuisse miraris, cùm necdum ignem qui in te est, sic penitus vt putas extinctum geras? Tunc te illum extinxisse crede, cùm puellam nudam atque formosam complexus, nullo te libidinis motu solicitari deprehenderis. Euigilans ille expauit tale experimentum, & liquidò intellexit, tutius esse cum dæmonijs colluctari, quàm iuuenculæ mulieris lateri adhærere: & ab igne offendi, quàm ab ea tangi. *Cassian. Coll. 15. c. 10.*

Arsenius Abb. ARSENIVS Abbas, virorum quoque, nedum fœminarum declinare solitus consortia confabulationesque, vt expeditiùs diuinæ contemplationi vacaret, cùm quædam non obscuri generis matrona illum videre cupiens, de improuiso ante hospitiolum suum ipsi occurrisset, repentè auertit sese, & muliebrem audaciã gestu pariter ac verbis incusauit. Rogo, inquit illa, ne indignè feras aduentum meum, quæ syncera mente & pio affectu huc veni. Aut si eo quicquam offensus es, veniam da, ac pro me Deum (cui soli seruis) deprecare. Precabor Deũ respondit, & quidem multum, ne vnquam meminerim tui. Documento nobis est, vt quas etiam aliquando vidisse contigerit, mente ne retineamus. *In vitis PP.*

Pior Abbas. PIOR Abbas Antonij Abbatis discipulus, intantum fœminas aspicere timuit, vt nec sororem viduam valetu-

dineq;

dineq; affectã, videre vellet. Cùm enim ab ea accersiretur dicente, si ipsum vidisset, tam sibi gratum fore, vt inde sanitatem se recuperaturam speraret, ire omnino recusabat. Mox tandem Abbate iubente profectus est, & sororis cubiculum oculis clausis alterius ducatu ingressus, se quidẽ illi videndum præbuit, sed illam ipse minimè vidit, nec ab ea cognitus abijt. Cumque rursum vt veniret, inuitaretur: Et fui tecum, inquit, & vidisti me. Sic ille excogitauit, quemadmodum & Abbati morem gereret, & sororẽ præsentẽ non conspiceret, ob hoc solùm, ne à proposito discederet, quo tuendam castitatem existimauit, *Pallad. Hist.* 87.

VRSINVS Nursiæ Presbyter vxorem habuisse dicitur, sed cùm Presbyteratum accepisset, ita ab ea fuisse alienus, vt nulla necessitate ipsam ad se propiùs accedere passus sit. Post annos quadraginta in tali continẽtia transactos, dum ille animam ageret, & tandẽ cessante nouissimi singultus anhelitu decessisse putaretur, ipsa admota ad nares aure, an adhuc spiraret, explorare cœpit. Mira res, persentit mulieris tactum, qui seipsum iam nõ sentiebat: tum quicquid vitalitatis in mortuo penè corpore residuum erat, totum ad os collegit, prorupitque in vocem, dicens: Recede mulier, nondum penitus extinctus est ignis, tolle paleam. Recedente illa, apparuerunt Petrus & Paulus Apostoli, quos ipso vidente cæteri videre non poterant. Et dum ab eis (vt aiebat) inuitatus se venire respondisset, expirauit. Si tales comites habeat hinc discedens casti hominis anima, quis nescit, quales habere soleat eius qui libidini seruit? Aut quò hæc vocetur, si illa vocabatur ad cœlum? Heu, heu, momentanea voluptas, quantum decipis, cùm finis tuus æternum malum sit? *Greg. Dial. lib. 4. c. 11.* *Vrsinus Presbyter.*

PROPTEREA quidem Marcio Marsici Campaniæ montis Solitario decretum ac deliberatum fuit, ne fœminam aspiceret, & dum quædam, non Sancti visendi cupiditate, sed magis propositi eius turbandi causa, illi captata occasione repentè astitisset, pronus humi corruit, vultuq; inter palmas collecto, tandiu Deum, vti se in tali pudicitiæ *Martius Solitarius.*

discrimine tueretur, orauit, donec illa longioris moræ victa tædio inde discessit. Ac ne quis Christi seruis negotiũ facere leue crimen putet, fama est, mulierem hanc simul atque de monte descendisset, vita decessisse, Deo temeritatem eius vlciscente. *Greg. Dial. lib. 3. c. 16.*

Carilephus Solitarius. EIVSDEM audaciæ, sed diuersi euentus fœmina, Carilephum in Gallia, loci, qui Cassagalla dicitur, Solitarium adijt, virili amictu sexum dissimulans, cùm & ipse mulieres congressus semper refugisset; & dum singula nemine impediente perlustrasset, oculis capitur, ac protinus facti pœnitens, nec iam se celans, nec meritò eiusmodi infortunium se passam negans, & coram illo prouoluta suppliciter veniã petens, ipso orante visum recepit, vitamq; correxit, satis experta sub tutela Dei esse casti propositi viros.

QVOSDAM verò (sicut de Leone Pontifice paulò antè dictum est) in magno castitatis periculo in seipsos sæuisse constat, satius existimantes mutilato corpore intrare in regnum cœlorum, quàm integro mitti in Gehennam.

Anian. Episc. ANIANVS Alexandrinus Episcopus, Marci Euangelistæ successor ac discipulus, mulierem quandam intuitus, mortem sensit intrare per fenestras, & scandalizantẽ oculum eruit, proiecitq; à se: posthæc solitus in gelidis mersare corpus aquis, inediaque & vigilijs fatigare, vt æstuantem in præcordijs libidinem extingueret. Et qui tanto labore castitatem custodierat, montes dicitur transtulisse, quod nescio an vllus alius, monte quodam Numidiæ Babylonem vsque ad probandam Christianæ religionis veritatem, ire iusso atque obediente.

Niceta Mart. NICETA Martyr à patre Maximiano Nicomediæ rege ob Christianam professionẽ supplicia passus, postquàm omnia constanti animo pertulisset, super plumea culcitra resupinus collocatur, vinculisq; constringitur, ne inde se mouendi facultas esset. Tum adducta est meretrix forma prędita, vestitu compta, arte instructa, quę & minus fortes allicere, & nõ ita cautos posset peruertere. At verò Niceta vbi se ab illa modis omnibus ad impudicitiam concitari vidit,

vidit, manibusque fœmineis verenda etiam in parte, improbè ac petulanter attrectari, ne lasciuia vinceret, quem non vicerant tormenta, præcisam mordicus linguam in osculantis se faciem expuit, & vi doloris vim repulit voluptatis. Exhorruit viri cruore perfusa mulier, abijtque admirans ac stupens, & iam maius quiddam homine illi inesse reputans, quem vt libidini suæ cederet, ne vinctum quidem cogere potuit.

PAR huic exemplum in vita Pauli primi Eremitæ, refert Hieronymus, sub Decio & Valeriano persecutoribus apud Ægyptum passi iuuenis. Sed illum, postquam omnia tomentorum genera superasset, in amœnissimos hortulos adductũ, inter lilia candentia & rubentes rosas, lectuloq; compositum, leni aquarũ murmure iuxtà labẽte riuulo, mollisq; sibili vento arborum stringente folia, ita vt locus ipse turpem voluptatem mouere posset, nisi dissectæ dentibus linguæ dolor etiam thori mollitiẽ, & meretriculæ procacitatem blandimentaque contempsisset. *Hieron. in Epist. de vita Pauli.* *Quidã Martyr.*

FERVNT etiam quendam in deserto Ægypti solitariũ singularis probitatis virum, ad quem corrumpẽdum cùm venisset meretrix (acceperat autem sponsionem à quibusdam lasciuis & sui simillimis iuuenibus, si illum ad coëundum secum compulisset) finxit se via aberrasse, & quoniam iam vesper erat, flens petijt, vti nocte illa tecto susciperetur. At ipse animi suspensus aliquandiu stetit. Castitatis periculum denegare quod petẽbatur suadebat, charitas verò cedere cogebatur, ne quid fœminæ foris manenti aduersi contingeret, cùm locus feris frequens esset. Deniq; receptã in vno tugurioli angulo posuit, & se in altero collocauit. Noctu tamen cogitationibus ad impudicitiam pulsatus, iam in eo erat vt vinceretur, cùm subitò in mentem venit, quòd pro tam breui voluptate ignem æternum passurus esset. Exurgens igitur accendit lucernam, & experiar, inquit, an ignem sustinere possim, quem sustinere cogerer si deliquissem; digitosque ad lucernam *Quidã Solitar.*

admotos

admotus vrere pertinaciter cœpit, adustionis cruciatus libidinosas cogitationes dissipauit, & Gehennæ timor intimam voluptatis titillationem repressit. Mulier autẽ, quæ seruum Christi in mortis foueam pręcipitare moliebatur, ipsa ibidem vitam cum morte cõmutauit. Manè iuuenes illi adueniunt, & quam vicisse putauerant, mortuã iacere offendunt. Sanctus verò, vt pro malo redderet bonum, ipsam quæ pudicitiæ suæ insidiari ausa fuerat, precatione sanitati restituit. Hìc attendẽdum, incauta charitas quàm malè cessisset, si tentatus ipse sibimet minus pepercisset, si carnis pruritum flammæ cauterio non curasset, si denique digitos pro castitate dare distulisset. *In vitis PP.*

Hilarion Abb. De Hilarione Abbate D. Hieronymus scribẽs, ita ait: Iratus sibi, & pectus pugnis verberans, quasi cogitationes percussione manus posset excutere: Ego te, inquit, aselle faciam vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis, fame te conficiam & siti, graui onerabo pondere, per æstus agitabo & frigora, vt cibum potius quàm lasciuiam cogites. Herbarum ergo succo & paucis caricis post triduum vel quatriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter & psallens, & rastro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Indicauit nobis Hieronymus aduersus libidinem tria præcipua remedia, dum Sancti huius recenset gesta, ieiunium, orationem, laborem. *In vita Hilarion. c. 2.*

Euagrius. Bernardus. Praeter hæc Euagrium Presbyterum hybernis noctibus in puteum, Bernardum Abbatem in lacum descendere solitos accepimus, vt gelascentium aquarum frigore, calorem corporis temperarent castitati infestum. *In vita Bern. lib. 1. cap. 3.*

Audomarus. Franciscus. Avdomarvm Tamanensem Episcopum in vepribus, Patrem Franciscum in niuibus nudum volutasse corpus, vt ea castigatione voluptatem carni insitam edomarent. *Bonauent. cap. 5.*

Bernardus Abbas. Rvrsvm Bernardus illam, quæ libidinis furore percita vim castitati suæ inferre conabatur, clamoribus abegit:

Thomas

Thomas Aquinas, rapta de proximo foculo torre. O fida atque inuicta seruorum Christi pectora, quæ dum pro pudicitiæ arce starēt, nec occultis inimici insidijs, nec aperto bello capi potuerunt. *In vitis ipsorum.* *Thomas Aquinas.*

Apelles quoq; Monachus, diabolũ sub mulieris forma, se dolosè illicientē, candēti ferro manu è fornace rapto (erat enim faber) perculit in faciē, & ille edito eiulatu, vt à multis audiretur, fugiēs euanuit. Apelli deinde sicuti tũc, candens ferrũ manu, nō forcipe tenere, cùm opus faceret, moris fuit. Quē enim libidinis calor diabolo succendente vrere non potuit, iam nec ferri poterat. *Pallad. Hist.* 60. *Apelles Monachus.*

Christophorum Martyrem, qui mũdi opificem in humeris gestare meruit, cui ducenti milites manum inijcere non sunt ausi, quo viso Ammonitarum rex est territus, vicissent fœminæ, nisi ille repentè ad orationis arma confugisset. Vinctus & in carcere positus, dum illum duæ insignis impudicitiæ sorores Niceta & Aquilina ad hoc à rege missæ, vt turpi voluptate delinitum à Christo auerterent, complexu, osculis, alloquijs oppugnare cœpissent, sensit in tali certamine suam sibi haud sufficere virtutem, & Domini inuocauit. Eo orante, carcer illuxit, subitus perstrinxit oculos fulgor. Mulieres expauidæ in terram corruunt, mortem sibi timentes, quæ mortem intentauerant viro. Sed tandem ab eo spe veniæ recreatæ, Christo crediderunt, dumque ipsum palàm confiterentur, tyranni gladium immotis iugulis excepere. Tantum itaque valuit casti cordis deprecatio, vt Christophorus & periculũ euaderet, & quas pudicitiæ oppugnatrices habuerat, socias haberet Martyrij. *Sur. Tom.* 4. *Christophorus Martyr.*

Helenus Abbas, discipuli qui carnis petulantia acrius quàm ferre posset infestabatur, cellam digito per humum ducto circunscribens, immundis spiritibus ne signum illud transgrederentur præcepit. Et ille deinceps eiuscemodi molestia liber fuit. Nos quoque si discipuli eius fuerimus, qui in digito Dei eijciebat dæmonia, nunquam casti propositi locum deseremus. *In vitis PP.* *Helenus Abb.* *Lucæ.* 11.

Meder. Abbas MEDERICVS quoque Eduensis Abbas, & ipse malarum tentationum victor ac virgo, Monachum quendam assiduis incestæ cogitationis oppugnationibus tantùm nō superatum, tunica sua induens periculo liberauit, ita vt ille deinde omnis huiusce molestiæ se expertem palam affirmare solitus sit.

Antonius Alexad. Abb. ANTONIO Alexandrino Abbati diabolus deformi admodum tetraque facie apparens, dixit se fornicationis spiritum, & ab eo superatum esse. Nec tamen ideo Antonius laxauit ieiunij rigorem, precum assiduitatem, laborisque solitudinem, sed potius auxit. Veritus ne diabolo credendo, dum se stare putaret, caderet: & remissis armis quibus vicerat, occasionem vincendi victo daret. *Athan. in vita Antonij.*

Euseb. Episc. EVSEBIVS Episcopus & Martyr, quam virginitatē ab ineunte ætate solicitè custodierat, Deo protegente nullius insidijs amittere potuit. Mulier quædam forma illius capta, cùm ad ipsum impudenter irrumpere vellet, cubiculum aditu aperto intrare non potuit, & culpæ conscia, ac terrore simul perculsa, ante ianuam excito Episcopo crimen confitendo veniam impetrauit, atq; abijt mœrēs, dum secum reputat quantum malum est libido, ob quam pudicitię cultorem ne adire quidem digna fuerit. Et illum profectò, quem nulla vnquam obscœnitas vicerat, nec persecutoris gladius vicit.

Equit. Abbas. EQVITIVS in Valeriæ partibus Abbas, dum in iuuēta immundis tentationibus quateretur, ad precum confugia recurrebat. Post quas somnianti visum est, astitisse Angelum, omnemque sibi genitalium motum ademisse, nec postea sensit se tētari. Quinimò Dei dono fretus præesse monasterio fœminarum cœpit. Interim tamen discipulos admonere non cessabat, ne se in eo prius æmulari vellent, quàm pari miraculo insuperabiles facti fuissent. *Gregor. Dial. lib. 1. cap. 4.*

Elias Abbas. ELIAS quoq; Abbas, cùm triginta annos natus Cœnobij Virginum curā suscepisset, & carnis molestias ferre nequiret,

nequiret, ad desertum Scythi profugit. Deinde in quiete apparentibus Angelis, cur Deo dicatas Virgines reliquisset, interrogatus causam dixit. Et cùm ab eis virilia sibi abscisa putasset, somno experrectus, & corpore se integrum & mente comperit, Virginumque curam securus repetijt, nullum postea pruritum (licet inter fœminas versaretur) improbæ cupidinis in se sentiens. Quisquis igitur quantum potest, periculum cauerit, Dei tandem auxilio reddetur tutus. *Pallad. hist.* 35.

De Castitate seruãda exemplo fœminarum. Cap. VIII.

SED aliquantò longiore quã oportuit ductu protractus sermo iam admonet, vt fœminis quoq; demus fœmineæ castitatis exempla, ne si ijs tantùm quæ diximus contenti erimus, ipsæ dedignentur sequi sexum alienum.

IAM primùm Susannæ in cõiugio fides nuptis omnibus documento est, vt mori malint quàm consentire corruptori. Melius est mihi, inquit, absq; opere incidere in manus hominum, quàm peccare in conspectu Domini: propterea quidem nec Deus innocentem cædi permisit, nec impunè pudicam infamari sustinuit. Hi qui iam ream iudicauerant, sententiam verterunt in accusatores, lapidibusq; obruti sunt, quos furens & ineffrænata libido ad mendacium egerat & impietatem. *Dan.* 13. *Susanna. Daniel.* 13.

IVDITH viduã & multæ diuitiæ, & iuuenilis ætas, & elegans præ cæteris forma ad repetendum connubiũ hortabantur. Illa tamẽ viduitatem prætulit nuptijs, molli indumento cilicium, luxuriæ ieiuniũ, somno atq; otio vigilias & orationẽ, hisq; armis instructa, Holophernis, id est, diaboli dissecuit caput, nullum ei ad se corrumpẽdam relinquens locũ. Hinc illi quæ sic vicerat, dicitur: Confortatum est cor tuũ, eò quòd castitatem amaueris, & post virum tuum alterum nescieris, & ideo manus Domini confortauit te, & ideo eris benedicta in æternum. *Iudith.* 13. *Iudith. Iudith.* 13.

ANNA

Anna Prophetissa. Anna Prophetissa Phanuelis filia, cùm septem tantùm annos vixisset cum viro, in viduitate ad quartum vsq; & octogesimum vitæ suæ annum perseuerauerat, quando Christum videre, & de illo vaticinari meruit. Didicisti incorruptæ viduitatis præmium: disce & quo sale, ne corrumpi posset, condita fuerit. *Luca.2.* Non discedebat de Templo, & ieiunijs & obsecrationibus seruiēs die ac nocte. *Luc.2.*

Virgo Maria Mater Dei. Venimvs ecce cum viduis in Templū. Sed iam cum Virginibus etiam ipsa Sancta sanctorum ingredi licebit, quandoquidem illum, quem nec cœli cœlorum capere possunt, Virginis vterus tulit. Virgo electa est, quæ Deum & hominem pareret, & vt propter Virginitatem electam scires, mater facta Virgo esse non desijt.

Spōsæ Christi. Qvæ hanc secutæ sunt, non hominis mortalis, sed Christi Sponsarum nomine censentur, cœlestibus dignæ nuptijs, quoniam terrenas contempserunt.

Iphigenia Virgo. Hinc Iphigenia Ægippi Æthiopum regis filia, Matthæi Apostoli prædicatione à falsa ad veram Religionem conuersa, cùm virginitatem Domino vouisset, & iam constructo cœnobio multis pręesset Virginibus, neque minis, neque blāditijs moueri potuit, vt Hirtacum paterni regni successorem acciperet maritum, æterni regis Sponsam se esse dicens, nec licere sibi illo relicto alteri nubere. Tunc Hirtacus ex amore in furorem versus, Iphigeniā cum reliquis quæ cum illa erant, atque adeò cum ipso Monasterio, concremari iussit. Admoto verò igne flamma virginalis pudicitiæ vltrix inde se auertens, in regiam prosilijt, quam Hirtaco cum vnico filio vix euadēte, funditus cōsumpsit. Sed tamen filius à dæmonio correptus interijt, pater elephantia perfusus, morbi dolorem nō ferens, ipse sibi mortem consciuit. Itaque qui malè perdere Iphigeniam cum suis Virginibus cogitauerat, teterrimè ipse cum filio disperijt. *Abdias in vita Matthæi.*

Tecla Virgo. Tecla etiā Virgo, Paulo Apostolo Iconij Christum euangelizanti credidit. Cumq; iam desponsata esset, repudiato coniugio virginitatē seruauit, & ob fidei confessionē in ar-

in ardentem rogum missa, vti non potuit, subitis imbribus igne extincto. Deinde leonibus, vrsis, tauris exposita, tot feris beluis repente mansuefactis euasit inoffensa. Puduit Procõsulem vltrà in illam sæuire velle, cui tam atroces bestiæ pepercerant, & liberam dimisit. *Ambros. de virgin. lib. 2. Sur. Tom. 5.*

PHILIPPI Apostoli quatuor filiæ, quià virgines erant, prophetandi donum accipere meruerunt, etiam post Iohannem, cum Prophetas cessare oportebat. *Quatuor Philippi filiæ.*

AGATHAM Cathanensem virginem, nec Aphrodisiæ meretricis illecebræ, nec Quintiani Prætoris promissa, minæ, supplicia, ad impudicitiam trahere potuerunt. Omnia contempsit, vt Virginitatem illibatam Deo offerret. Cùm apparuisset illi in carcere Apostolus Petrus, mamillam quæ Quintiani iussu auulsa erat curaturus, exhorruit virilem attactum, & chirurgicam refugiebat manum, donec quis esset agnouit, & statim ipso abeunte se sanatam sensit. Cùm super acutas testas ardentesque prunas nuda volutaretur, minus pœnam doluit, quàm nuditatis ignominiam. Quod scelus nec terra ferens intremuit, vrbs cõcussa est, muri ruina Prætoris asseclas oppressit, ac ne ipsi quoque in virginem impietas impunè cederet, equorum suorum calcibus dentibusque petitus perijt. Ipsa autem Virgo, cũ omnes vicisset cruciatus, vltrò optauit mori & esse cũ Christo. Quo annuẽte læta decessit. Meritò ergo venit Angelus ad exequias eius, tumuloq; insculpsit: Mẽtem sanctam, spontaneam, Deo honorẽ, & patriæ liberationẽ: ne angelicis in morte careret laudibus, quę in vita castitatis puritate par Angelis fuit. *Metaphr. & alij. Sur. Tom. 1.* *Agatha Virgo.*

LVCIA quoque Syracusana Virginitatem vita habuit chariorem. Iuueni cui pacta fuerat, iungi noluit, vt iungeretur Christo, pro cuius amore martyrium cõstanter pertulit, cum illo viuere recusauit. Igitur Paschasio consulari potestate tumenti, haud tãtum licuit, vt ei castitatem posset eripere. Impietatis furijs ardens, puellam duci ad lupanar iussit. Sed illã vis nulla, nulli prorsus conatus mouere *Lucia Virgo.*

potuerunt. Funibus circumligatam mille viri, mille boum iuga trahere nitebantur. Sed eodem loco quo eam fixerat Dominus, veluti mōtis rupes immota stetit, atque ibidem vri, cædi, iugulari potuit, abduci vt prostitueretur non potuit, quoniā Deo vouerat castitatē. *Sigeb. & alij. Sur. To.6.*

Catharina Virgo. In Catharina Virgine, victi Philosophi scientiam, patienter tolerata tormenta constantiam, rotarum fractio impiorumque percussio meritum testantur. Sed ne Virginalis quoque candoris ac puritatis deessent testimonia, de abscissæ ceruicis vulnere, lac, nō sanguis effluxit. Exanime corpus Angeli sepelierunt, monumentum oleo manat: & si tantus honor mortuæ in terra, quanta beatitudo viuētis in cœlo? *Metaphrast.*

Cæcilia Virgo. Cæcilia Virgo Valerianum, cui desponsata fuerat, ipso nuptiarum die ita perterruit, cùm Angelum Virginitatis suæ defensorem esse asseruisset, vt ipsam ne cōtingere quidem ausus sit. Quinimò deposito gentilitatis errore ad Christum conuersus, & ipse visionibus perfrui meruit Angelorum. Sed & Martyrij coronam cum fratre Tiburtio laudabiliter consecutus est. Ergo non solùm intacta permansit Cæcilia, cupidissimo iuueni tradita, verumetiam eidem saluti fuit, non auso prophanare illud quod virtute protegi vidit diuina. Denique ambo rubentibus rosis & candentibus lilijs ab Angelo coronari meruerunt, vt hoc Virginitatis insigne esset, illud Martyrij. Neque enim supplicijs vinci potuerunt, quos non vicerat voluptas. *Ibid. & Sur. Tom.6.*

Margareta Virgo. Margareta Antiochena Christo deuota Virgo, & patris gentilis odia, & omnes corporis cruciatus pati maluit, quàm Olybrio Antiochiæ Præfecto matrimonio copulari. Equuleū, virgas, vngulas, ignem, grauiora morte supplicia, sed ipsam mortem capite truncata fortiter pertulit, ne nuptijs Virginitatem mutaret. Hinc quidem pro Olybrio repudiato accepit Christum, pro breuibus pœnis æterna gaudia, pro morte vitam. Nec immeritò à dracone deglutita fracto ventre exiuit incolumis, quę carne circundata,

data, carnalis impudicitiæ veneno infici non potuit, lasciuiam vincens pudore, & in fragali corpore sestuans mentis integritatem. *Ibid.*

BARBARAM Nicomediæ ciuem, forma, genere, diuitijs, floreque ætatis præstantem, fidei tamen ardore talia contemnentem, cùm multis eam petentibus nulli nubere vellet, & se Christianam Virginitatis votum suscepisse diceret, furés gentilis pater Dioscorus, stricto gladio illam persequi cœpit. Sed quam pater persequebatur, saxa miserata sunt. Eam nanque montis crepido, ad quam fugiens constiterat, inclinata trans vallem in aduersa rupe deposuit, & rursum se erigens persecutorem impediuit. At neque miraculo mollitus, omni silice durior pater, tamdiu per deserta latitantem quæsiuit; donec inuenit. Tunc per capillos tractam Martiano Præsidi torquendam tradidit. Quam Martianus post multos cruciatus, & vtranq; auulsam papillam, ignominiæ causa nudam per vrbis fora duci iussit. Exhorruit nuditatem Virgo, quam non terruerant supplicia. Et cùm Dominum orasset, extemplo affuit illi Angelus, papillas restituit, sanatumque corpus candenti stola contexit. Sed quoniam miracula maleficijs, non virtuti imputabantur, iussa est decollari. Et nequid ad immanitatẽ deesset, præuenit carnificem pater, filiamq; gladio, quo antè persecutus fuerat, interemit. Qui omnibus feris ferocior, interficere quidem illam quam genuerat potuit, cogere autem vt vel idola adoraret, vel Virginitati nuptias præferret, non potuit. *Ibid.* *Barbara Virgo.*

SED neque te hoc loco tacitus prætermittam, celeberrima Agnes Virgo. Præfecti vrbis filium nuptias tuas petentem despexisti, diuitias, quæ illi affatim suppetebant, offerentem neglexisti, patrem quoque eius vt minantem, ita iniuria afficientem risisti, ob quam constantiam Dominus, dum te impij expoliant, capillorum vestiuit incremento. Dum ad prostibulum trahunt, sua tutatus est luce. Infamem locum micãtis fulgoris decore honestauit. Perculit horrore corruptores, & in fugam conuertit. *Agnes Virgo.*

Procum autem illum libidinis furijs actum, nihilq; pensi habentem, cùm ad te irruisset, repentina nece multauit. Tu in medias proiecta flammas, non es adusta. Neq; enim quam in te exureret, obscœni rumoris maculã ignis inuenit. Dissipatus ergo ardor crudelitatis appetijt ministros, & insonti parcens, conuersus est cõtra nocentissimos, Dei voluntati obsequẽtẽ elemento. Deniq; suscepto per iugulũ gladio, intactam Virginitatem eidẽ, cui deuoueras, Christo Sponso obtulisti. Cuius nunc sequeris vestigia quocũque se ille verterit, perpetuoq; eius frueris consortio, recepta victoriæ palma, quoniã pertinacissimos pudicitiæ tuæ oppugnatores magnificè superasti. O felix victoria, cuius merces est Christus. *Prudent. & Ambros. Ser. 90.*

Columba. ET ne qua aliquando dubitet, ne vi eripi possit castitas, Columbam virginẽ apud Senones passam cùm inter meretriculas vitiãdam pertraxissent, vrsus ab iniuria tutatus est. *Martiana.* Martianam Cæsareæ defendit paries, inter ipsam & corruptores mirabiliter se interponens. *Hyrene.* Hyrenem Romæ liberauit Angelus, ijs qui eam ad lupanar trahebant illudẽs. *Flauia.* Flauiam domicillam Terracinæ intactam reliquit repentina eorum insania, qui vim inferre parabant. *Seraphia.* Seraphiã apud Vendinenses eripuit horrendus fragor, motusq; terræ illos exanimans, qui ipsam polluere nitebantur. *Sur. & Ado in Martyrolog.*

Iustina. IVSTINA Damasci munita Crucis signo magijs Cypriani supplantari non potuit, vt viri copulam virginitate potiorem haberet. Vide igitur quantæ virtutis sit Deo dicata Virginitas, vt violari nullo modo queat, ipso eã protegente cui dicata est. *Gregor. Nazianzen. Orat. 20.*

Virginum plurimarum exempla. HVIVSCE propositi pariter & constantiæ fuére Dorothea passã Cæsareæ, Euphemia Chalcedone, Iuliana & Dula Nicomediæ, Euphémia, Dorothea, Tecla, Erasma Aquileiæ, Susanna, Basilla, Domicilla, Anastasia, Felicula, Daria Romæ, Victoria Tiburi, Valeria Lemouici, Vrsula cum vndecim millibus Virginum Coloniæ. Hæ & aliæ tùm in ijs, tùm alijs orbis partibus, multæ nuptijs Virginitatem,

nitatem, vitæ prætulerunt Christum, nec coniugalis voluptatis illecebris, nec tyrannorum tormentis victæ.

SED dicet aliquis, nefas fuisse Christianis puellis maritos habere infideles, ideoque Martyrium potius elegisse quàm illicita cõiugia, legis obseruandæ gratia, non Virginitatis. Cuius argumentum vna interrogatiuncula confutabimus. Cur antè fidelibus maritis, cùm multi superessent, non se tradiderint, si tantummodo infideles displicebant? Aut cur Cæcilia Virgo Valerianum iam credentem & baptizatum, Martyrij maluit, quàm thori habere consortem? Et ne vllus calumniæ relinquatur locus, subijciemus etiam illarum aliquot exempla, quæ ne legitimi quidem Matrimonij nexibus implicari voluerunt, vel etiam implicatæ (quod multò difficilius est) castitatis cultum nunquam deseruère. *Cæcilia Virgo*

BRIGIDA Virgo inter Scotiæ puellas pulcherrima cùm à potentibus (& quidem Christianis) viris in matrimonium peteretur, & illa Virginitatem Domino vouisset, eundem orauit, vt aliquo corporis vitio ipsam deuenustaret, quò procorum inquietudo facilè sedari posset. Itaque cùm oculorum decore maximè placuisset, alterum subitò vlcere percussum amisit. Cui ergo charior oculis fuit Virginitas, nónne tantò pulchrior fuit in conspectu Sponsi cœlestis, quantò istis terrenis (qui iam illam, quam paulò antè tam ardenter appetierant, desponderi sibi dedignabantur) visa est deformatior? *Sur. Tom. 1.* *Brigida Virgo*

ANDRAGASINA Virgo in Gallia Lothario regnãte fuit, quæ cùm à parentibus Auiberto principi viro (qui postea Rothomagensem Ecclesiam rexit) inuita desponsaretur, multis cum lachrymis Dominũ obsecrauit, ne suam pollui Virginitatem pateretur. Moxque lepræ morbo totum corpus occupante, ob fœditatem intacta dimittitur, & ne in incerto esset, cur id mali contigisset, vbi cœnobium Virginum ingressa sanctum velamen accepit, continuò sana euasit. Puto quæ tam enixè orauerat, lepram etiam ipsam quoad vixit pati maluisset, quàm Virgini- *Andragasina Virgo.*

tatem amittere. *Sur. Tom. 1. in vita Ansberti.*

Aliàs, Phara Virgo.

FARRA Virgo, cùm à patre Agerico (qui primo loco apud Theodebertũ Galliæ regem habitus erat) ad nuptias vrgeretur, sic vbertim fleuisse dicitur, vt nimio lachrimarũ humore oculorum aciem hebetauerit. Et cùm visum Beati Eustachij Episcopi precibus à Domino impetratum recepisset, rursum patris molestijs infestationibusque, & iam odio agitata ad Ecclesiam confugit. Ille iratus inde raptam in carcerem detrusit. Nec tamen efficere potuit, vt voto suo filia consentiret, quæ se iam Christo desponderat. Vbi vero firmam in proposito permanere vidit, & neq; minis, neque verberibus moueri, iam placatior, dimitti iussit, nec deinde impedimento fuit, quin ipsa inter sacras Virgines perpetuam virginitatem profiteretur. Tanta pro castitate perpessam, Martyrem dicerem, nisi obstaret fidelis pater. Martyrij tamen coronam meruit, quæ sic oppugnata, Virginitatem non amisit, *Greg. Turon.*

Gregoria Virgo.

GREGORIAM Romanam Virginem, à Beato Gregorio traditum est, ipso nuptiarum die ad Ecclesiam confugisse, & perpetuæ Virginitatis voto Deo se consecrasse. Reliquit virum, & amplexata est Christum. Reliquit corporis voluptates, & voluptatibus fruitur Paradisi. Prudens deliberatio, sed felicior euẽtus, & qui perrarò sequi soleat in tam præsenti periculo. Maioris ergo prudentiæ est, antè in portum se recipere, quàm procellę turbinem expectare. *Greg. Dial. lib. 3. c. 14.*

Spoletana Virgo.

SICVTI fecisse Spoletanam Virginem idem autor est. Quæ diuitis & principis viri filia, cùm pater ipsam nuptui collocare decreuisset, illo inscio ad Monasteriũ abiẽs, Virginitatis velum habitumque accepit. Quòd si nuptias sustinuisset, nescio an ei integrum fugere fuisset. Auidius enim spõsam Spõsus, quàm pater filiã obseruasset. Quãuis & ipse indignatus illã exhęredauerit. Sed quã exhęredauit pater, Deus regni sui cœlestis hæredẽ fecit, & quæ nihil acceperat à parẽte, à Dño accepit, vt ab obsessis dæmonia pelleret; sicuti de illa testatus est S. Eleutherius Abbas, *Ibid.*

EVPHRAXIAM Virginem Antigoni filiam, quia cuidam Romano Patritij generis iuueni à parentibus antè pacta fuerat, quàm Religioni se dedisset, cùm illũ accipere Theodosij Imperatoris literis in Thebaidem, quò concesserat, missis vrgeretur, respõdisse tradunt, Sponsum se habere in cœlo, non in terra, & certum sibi esse omnia prius extrema perpeti, quàm fallere fidem illi datam. Cumque insuper Theodosius opulentas viri nuptias suis donis se cumulaturũ polliceretur; Opes meæ, inquit, Christus est, dona tua alijs dato. Quid prius mirer, nescio, senilẽ teneræ ætatis in respondendo sapientiam, an puellaris animi in proposito constantiam? Sed idẽ ille hanc Christiano Principi respõdere docuit, qui gentilibus Philosophis Catharinam: & qui fecit ne Luciam Virginem homines bouesq; mouere possent, fecit & hanc ne Imperator. Perpetuum nanq; Spiritus sancti habitaculũ est impolluta Virgo, quæ perpetuæ sese dedicat castitati. *In Vitis PP. Sur. Tom. 2.* *Euphraxia Virgo.*

MARIA Decegnies puellula duodecim annos nata, parentum (non sua) voluntate cuidam Iohanni nuptui tradita, vitæ districtione ac sanctitate commouit virum, vt intactam dimitteret. In Virginitate ergo perseuerãs, multa virtute multisque miraculis celebris euasit. E vita decedenti, Christus, Angeli, Apostoli in visu apparuerunt. Quorum cõsolationibus iocundata, mortis angustias non sensit. Solutam deinde à corpore animulam, à Beata Virgine cum Angelorum comitatu in cœlum ferri conspexit Episcopus Tolosanus. Haud immeritò tantam consecuta est beatitudinem, quæ ne viro quidem iuncta virilem copulam admisit, & matrimonij iugo cui iam subdita fuerat excusso, incorrupta & corpore & mente permansit. *Iacob. Vitriac. Sur. Tom. 3.* *Maria Ogniacens.*

TAM ancipitis pugnę gemina victoria potitã Edildridam Virginem Sigebertus & Beda scriptores tradũt, quæ Annæ regis Orientalium Anglorum Christianissimi filia, primùm Tonberto Australium Giruiorum Principi in coniugium tradita, cum eodem pari voto Virginitatem *Edildrida Virgo.*

seruauit. Deinde eo defuncto, iterū à patre inuita desponsatur Egfrido regi. Sed cùm ipso quoque in Virginitate annos duodecim vixit. Postea verò eius permissu Religioni se consecrauit, & securiorem quidem in Monasterio, sed nunquam domi castiorem vitam duxit. Haud dubiū quin castitatis merito tanta gratia illam donauerat Deus, vt etiā ijs quibus nubebatur, statim continentiam persuaderet. Rarissimum sanè exemplum, ac nescio an à condito æuo alterum tale, vt aliqua & bis maritata sit, & semper Virgo. *Beda Hist. Eccl. lib. 4. c. 19.*

Kunegundis Virgo.

SEMPER quidem Virgo, sed tamen vnius viri coniux Kunegundis Henrici Imperatoris fuisse dicitur. Denique viro muliebri constantiæ diffidenti, ac zelotypo suspecta, super candentes vomeres nudo, sed inoffenso vestigio ambulando castam se probasse. Eo amisso liberius Deo seruire potuit, nō castius viuere. In eadem ergo castitatis puritate perseuerans, nulli postea nubere voluit, ne cum Henrico simul amitteret Virginitatem. Qui ambo, quoniam in coniugio cælebes permanserunt, cœlo digni effecti, & ad cœlum sublati, multò fœlicius perenniusque regnum acceperunt, quàm reliquerunt. *Iacob. de Vorag.*

Filia Gunzonis Ducis.

GVNZONIS Arbonæ Ducis filia, Galli Abbatis precationibus à dæmonio liberata, Virginitatem vouit. Cœperat enim Spiritussanctus ibi habitare, vnde immundus fugerat. Cumq; à Sigeberto Galliæ rege in Matrimonium peteretur, à patre tradita, Sponsam se cœlestis regis esse dixit. Quæ vox ita exterruit Sigebertum, vt puellam contingere non ausus, Monasterio Virginū delegaret, ei ipsam cedens, cuius se Sponsam asserebat. Illa itaque in cœlesti beatitudine Christo iungi meruit, quia dum in terris viueret, pluris fecit castitatem quàm Galliæ regnum. *In vita S. Galli. lib 1. c. 21. Sur. Tom. 5.*

Edita Virgo.

EDITÆ Virginis Edgari Anglorum regis filiæ corpusculum post annos aliquot quàm conditum fuerat, aperto sarcophago redactum in puluerem inuentum est, præter ventrem & genitalia. Cunctisque mirantibus, cur ea pars

tantum

tantùm integra extaret, cuidam ipsa Virgo in quiete apparens, minimè mirandum esse dixit, si reliquo corpore fatiscente, vterus incorruptus maneret, qui Virginitate sanctificatus esset, & nulla libidinis labe inquinatus. Dûstano quoque Episcopo de illa reuelatur, celebrandam esse in terra, quę digna fuerit vt in cœlo celebris esset inter Sponsas Christi. O grande Virginalis pudicitiæ meritum, quo tanta comparatur felicitas, vt anima hominis honoretur in Dei regno, & corpus cariem nesciat in sepulchro. *Huius mentionem facit Polyd. Hist. lib. 5.*

QVASDAM autem etiam apud infideles reuerenter habitas legimus. Luceiam Romanã Virginem rex quidam barbarus, nomine Ancias, cùm captam stuprare vellet, Dei cœli Spõsam esse audiuit, & vi abstinuit, ac simul liberam fecit. Quinetiam ad Christum cõuersus, cùm ipsam Romæ Martyrio cõsumptam audisset, captiuæ suæ sorte incensus, relicto regno Romã perrexit, & pro veræ Religionis assertione supplicia pertulit, magis iam desiderans regnare in cœlo, quàm in terra. Tantum illi profuit venerationi Virginem habuisse. *Metaphrast.* *Luceia Virgo.*

EVGENIVS etiam barbarus Aphricæ rex Floram & Lucillam sorores Deoque dicatas Virgines Latium incursans, captas abduxerat. Sed cùm eas perpetuam castitatem deuouisse intellexisset, vitiare pertimuit, & libertate donauit. Ad bella procedens earum precationibus se commendabat, victorque redibat, & frequẽti successu lætatus, Christo ab ipsis prædicato credidit, intantum vt Romam ad Martyrium tendentes relinquere noluerit. Iam quippe didicerat, fragilem & caducam esse regni sui coronam, sed Martyrij stabilem & æternã, atq; vnà cum illis passus cœlũ petijt. Tantum & isti attulit vtilitatis honorata Virginitas. *Flora & Lucilla.*

VIRGINITATIS amor effecit, vt Euphrosina Alexandrina domum, parentes, patriam fugeret, & ne iuueni (cui pacta fuerat) inuita traderetur, sub virili habitu latẽs, proximi cœnobij Monachos adiret, seque in eorum numerum solenni professione redigeret, dicta Smaragdus. *Euphrosina Virgo.*

Cur, inquies, vnũ fugiens tam multis se credidit? quia eos quibus se credebat, æquè ac se castos esse nouerat. Quem autem fugiebat, longè disparis voti diuersique propositi erat. Neque tamen negare possum, difficillimum esse fœminæ cum viris versanti mentem integram gerere, & inter scopulos nauigantem nulla in parte elidi. Quàm ergo fortis Virgo Euphrosina, quæ saluas pudicitiæ merces per media ipsa p ricula vsque ad portum perduxit salutis? *In vitis PP.*

Margar. Virgo Hoc idem mirari licet in Margareta Ægyptia Virgine, quæ & ipsa de Sponsi thalamo ad thalamum peruenit Christi. Prima quidem nocte illo ex lassitudine altiùs dormiente, vt qui diem totum in choreis & tripudijs desudasset, ipsa dormire non poterat, assiduè secum voluens, quomodo Virginitatis suæ thesaurum subtraheret eius rapinæ. Clanculum ergo pedetentimque sese de cubili proripuit, ædibusq; excessit, & virũ assimulata, monasteriũq; ingressa, inter Monachos latuit vocata Pelagius, vbi persanctè vixit, neq; quòd fœmina fuerit, vlli ante obitus sui diem cognitus fuit. Igitur non dormiendum Virgini vbi periculum imminet, sed vigilandum fugiendumq; est, si sese integrã cupit conseruare. Et nisi huiuscemodi incumbat necessitas, nunquam viris Virgo se credat; vbi diuersus sexus est, diuersarum cogitationum pugnas incidere necesse est. *Sim. Metaphr.*

Quedã Virgo. Idcirco Beatus Martinus Episcopus, cùm Virginẽ quandam vitæ sanctitate percelebrem inuisere vellet, & illa aditu negato ei excusando dixisset: Mi pater sancte, ora pro me, quia à viro nunquam sum visitata; gratias egisse Deo fertur, quòd illa talibus imbuta moribus castam custodiret voluntatem, ac benedicens eam abijsse lætus. *Seuer. Sulpit. & Hieron. Epist. ad Oceanum.*

Lubrica siquidem res castitas est; nisi summa circũspectione fulciatur, facilè labascit. Quod bene intellexit
Petron. virgo. Petrus Apostolus, qui cũ omnes morbo aliquo laborãtes passim curaret, filiam Petronillam Virginem febri vexari dimisit.

dimisit. Et cùm interrogaretur, cur qui alios sanasset, filiã ægrotare sustineret? sic ei expedire, respõdit. Didicit virgo in infirmitate esse fortior, & iam nec sana de corporis voluptate cogitare. Maluitq; casta mori, quàm Flacco Cõsuli (à quo petebatur) nupta viuere. Exaudiuit Deus deprecantem, & vitæ pariter Consulisq; libidini iam vim parãtis ipsam surripuit. Atque eandem quæ hominis vxor esse noluit, Spõsam fecit Christi, cælestibus fruituram nuptijs, quia terrenas comtempserat. *Apud Aloysium.*

SIC & Hilarius Pictauiensis Episcopus, cùm filiam suam Apram castè sanctéq; viuendi præceptis imbuisset, & illa aliquandiu in Virginitatis proposito perseuerasset; veritus ne malitia mutaret mentem, Dominũ deprecatus est, vt ipsam è medio sublatã, iam in tuto collocaret. Itaq; tam lætus & alacer mortuam extulit, quàm ne Virginitatẽ in coniugium verteret, anxius ac solicitus fuit. His exemplis & timere discat ancilla Christi, vt securior sit: Et si casus inciderit, vitam amittere optet priusquam castitatem. *In vita eius.* *Apra virgo.*

SATIS hæc de Virginibus: Viduarum nunc nostrarũ castitatem exponamus, ne à veteribus (quarum superiùs fecimus mentionem) victi videamur.

NATALIAM Hadriani Martyris coniugem (quoniam forma multis præstabat) Tribunus Nicomediæ in coniugium petijt. Denegare non erat quod tribunus peteret, & ancilla Christi iam quò se verteret, nesciebat. Impetrat tamen tridui spatium ad deliberandum, atque interim Dominum votis precibusq; solicitat, vt pudicitiam quam illi vouerat, ipse tueatur. Et somnio edocta, inde solués Constãtinopolim versus fugam fecit. Quod vt resciuit Tribunus, conscensa naui fugientem persequitur. Iam propè erat vt consequeretur, cùm contrario flante vento coactus est reuerti; illa suo, quò volebat, peruenit. Itaq; in viduitate ieiunijs & precationibus vacãs, Deo seruiuit; seruisset autem homini, si iterũ nupsisset. *In vita S. Hadr. Mart.* *Natalia vir.*

PAVLAM Romanã, à Hieronymo proditum legimus post mari- *Paula vidua.*

post mariti mortem non solùm nubere noluisse, sed etiam cum viris nunquā comedisse. Casta mulier vix se viduam esse putauit, si cui nō sui sexus hominum, vel ipsa tantùm conuiuendi familiaritate iungeretur. Sic itaque viduitatem sanctè pureque custodiuit, vt in Monasterio sacris virginibus præesset: quas etiam æquauerat castitate, cæteris virtutibus superabat. *Hieron. de Epitaph. Paulæ.*

Elizabeth Vidua.

ELIZABETH Lantgrauio tradita votum vouit, si marito superesse sibi contingat, Deo se in castitate seruituram, & casti propositi meritum habuit etiam coniugata. Post viri obitum, de ingentibus diuitijs ad vltimam deuoluta est paupertatem, rapientibus omnia, qui se Lātgrauio succedere dixerant. Vnde ab Episcopo Bambergensi suscipitur, pieq; sustentatur. Quo rursum ad nuptias hortante, dotemque multam pollicente, respondit: Si id conari pergeret, sibi in animo esse, truncatis naribus vel scissa facie ita se deformē reddere, vt qui ducere velit, futurus nemo sit. Igitur inops & egena mulier, nec prioris fortunæ felicitatem amissam doluit, nec secundæ oblatā accepit, dum sola castitate gaudet. Adeoque impatienter tulit ad coniugium repetēdum se inuitari, vt nisi qui inuitabat cessasset, suam ipsa faciem lacerasset. Quanta autem sanctitate profecerit, hinc nosse licet, quòd nullum ferè virtutis genus in hoc opere, eius exemplo vacuum sit. Profectò nisi perpetuam castitatem tam ardenter adamasset, ad tantam perfectionem nunquam peruenisset. *Conrad. Concion.*

Galla Vidua.

GALLA Symmachi Cōsulis filia (vt Gregorius refert) Gothis Italiam vastantibus viduato viro, cum quo annum tantùm vixerat, nulli postea nubere voluit, licet & ætate integra esset, & non illiberali forma. Ægrotanti fœdaque corporis scabredine affectæ, medici consulebant, rursum vti marito, alioquin eo morbi genere vel perituram, vel si vixerit, contra sexus sui morem villosum mentum habituram. At illa neque oris deformitate, neq; mortis periculo territa, propositum dimisit castitatis. Dum autem diem suum obiret, affuit in visu Petrus Apostolus, à peccatis absolutam

solutam esse dixit,promissis vitæ æternæ erexit: & vt secũ veniret,hortatus est. Tũc sancta animula illo dimisso corpore,quò vocabatur,læta abijt. Si his etiam dignas frui solere visis nostis,nubite viduæ. Sin verò nihil tale de illis memoriæ proditum legistis,non est cur illas imitemini,de quarum beatitudine à scriptoribus siletur. Si qua tamen continere se non potest, nubat. Melius est enim nubere, quàm vri,quia minus malũ maiore malo melius est. *Greg. Dialog.lib.4.cap.13.* *1.Corin.7.*

A quo quidem malo multum abhorrens Euphraxia Virginis Euphraxiæ mater, hac vnica prole suscepta, cum viro suo Antigono castè continenterque vixit. Cæterùm illo defuncto,quoniam ætas, forma, diuitiæ suppetebant, ad secundas nuptias vrgeri cœpit Theodosij Imperatoris Augustæque suasionibus ac promissis. Quod quanquam amore erga ipsam summo agebatur,illa tamen indignans, & castitati metuens,rebus occultè nauigio impositis,cum filia in Ægyptum nauigauit,& in Thebaidam perueniens, filiam monasterio tradidit, quæ secum tulerat,pauperibus erogauit, pijsque ipsa operibus incumbens, castitatis propositum nunquam dereliquit.Cumq; Abbatissa,cui filiam commendauerat, in quiete vidisset Antigonũ in Paradiso fulgentem à Domino exorasse, vt coniugem suam de terris euocatam sibi iam sociam faceret, die qua prædictum fuerat,læta decessit. Tanta ergo accepit bona,quia & cum viro castè se habuerat, & sine viro viduitatem constanter seruauerat, quãta Imperator iterum nubenti dare nunquã potuisset. *In vitis PP. Sur. Tom.1.* *Euphraxia.*

SALABERGA post quinque filios ex Alduino marito Dagoberti Galliæ regis Duce genitos, ab eodem impetrauit,vt deinceps in castitate Deo seruiret. Itaque constructo apud Lugdunum amplo Monasterio, trecentis ferè ancillis Christi præesse meruit, & multorum signorum operationibus celebris fuit.Et quia seruãdæ castitatis gratia virum liberosque reliquit, nunc cum Christo regnat, & in quo omnis beatitudinis summa est,eius indissolubili *Salaberga vidua.*

fruitur

fruitur consortio, conspectuque lætatur. *Sur. Tom.* 5.

Radegundis Vidua. RADEGVNDIS Clotarij Galliæ regis cōiux cùm annos aliquot cum marito sine querela vixisset, tandem seruandæ castitatis cupiditate accensa, diuortium impetrat, & monasterio se includit. Quæq; regis vxor fuerat, facta est Sponsa Christi, & magis deinde miraculis claruit, quā antè clarueràt Galliæ regno quod reliquit. *Sur. Tom.* 4.

Melania vid. MELANIA Vrbani Prætoris filia viro tradita, cùm duos liberos quos ex eo susceperat, impuberes adhuc, morte immatura amisisset, nequaquam de reparāda prole cogitare cœpit, sed de castitate seruāda. Crebris itaq; suasionibus induxit maritū, vt distractis in pauperū vsus bonis, ambo animum ad Dei seruitium applicarent. Itaque ille inter Monachos, ipsa inter ancillas Christi, quod vitæ superfuit (relicto geniali thoro) laudabiliter peregerunt, viduitatem seruantes antequam vidui essent, imò quod plus est, religione se vincientes, ne vxorios actus repetere expeditum foret. I nunc insatiabilis libido cui maritū habuisse non est satis, alios atque alios tibi quære, cùm hæ sanctissimæ fœminę etiam quem habebant habere noluerint, vt Christum haberent. *Pallad. Histor.* 119.

Contra impudicos. SED quid de illis dicam siue fœminis, siue viris, qui ne adulterijs quidem abstinent, qui meretricātur, qui libidinibus diffluunt, quandoquidem etiam matrimonia iterare, etsi licitum, non tamē satis honestum putatur, nisi fortè honestum sit, vri & continere se nō posse. Meminerint igitur in Decalogo præceptum esse: Non mœchaberis, *Deut.* 5. Non cōcupisces vxorem proximi tui. Et in lege adulteros lapidibus obrui. Et à rege Babylonio, id est, diabolo in igne frixos: *Pro eo, inquit, quòd fecerint stultitiā in Israel,* *Ierem.* 28. & mœchati sint in vxores amicorum suorum. Reminiscātur in Euangelio gregem porcorum mergi in profundum. *Matth.* 8. Et Samaritanam mulierem, quia quinque viros habuerat, argui à Domino, sextum iam non esse suum. Et ab eodem *Iohan.* 4. adulteræ, ne amplius peccaret, iniunctum; ne grauius illi *Ibidem* 8. contingat. Sciant etiam, fornicationis reum ab Apostolo traditum

traditum satanæ in interitum carnis. Quod vitium vsque-adeo execrabile iudicat, vt Corinthijs eorum consuetudinem, qui illo infecti sunt, interdicat, dicens: Ne cōmisceamini fornicarijs. Et idē: Nolite errare, inquit, neq; fornicarij, neq; idolis seruiētes, neq; adulteri, neque molles, neq; masculorū concubitores, regnum Dei possidebunt. Iterū alibi ait: Fornicatores & adulteros iudicabit Deus, hoc est, damnabit. Et in Apocalypsi legimus: Fornicatorū partē cū veneficis futurā, & idololatris & omnibus mendacibus in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Sed percurramus etiā Scripturarum exēpla, quò magis innotescat, quanto odio Deo sit omnis impudicus. Lamech primus duxit duas vxores, & primus Cain occidit fratrem: dicitur tamen, septuplū vltio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagesies septies. Sodomitæ & Gomorrhæi, cùm aduenas turpiter appetissent, cæcitate primū lucem amisere, deinde etiam vitam, cum ipsis vrbibus funditus euersi, & qui igne libidinis exarserāt, cælesti igne super eos pluente consumpti sunt. Ob Dinā Iacob filiam violatam Sichemorum vrbs vastatur, & vnius stuprū cædibus expiatū est plurimorū. Ruben maledicitur, quia ascendit cubile patris sui. Zambri cum scorto Madianite, ad quod palam intrare non erubuerat, pugione sacerdotali cōfodiuntur: & ne non iure cęsos arbitreris, illis punitis, Dei in filios Israel ira placatur. Prima Samsonis vxor, quia ipso repudiato alium acceperat, simul cum patre igne cōbusta pœnas dedit. Ipse Samson secundæ vxoris (vt scias qualis digamiæ euētus sit) dolis ac proditione perijt. Tribus Beniamin penè internecione deletur, ob vim illatā cōiugi alienæ. Dauid regē adulterij perpetratio ad innocētis & quidem de se bene meriti indignam compulit necē, vt intelligas, illicitos concubitos causam esse plurimorum malorum. Et licet peccatum hoc mox per pœnitentiam translatum dicatur, ipsa tamen peccati labes non nisi multarum maximarumque patientia calamitatum elui purgarique potuit. Filius etiam Dauid Ammon, defloratæ

1. Cor. 5.
Ibidem 6.
Hebr 13.
Apocal. 21.
Lamech.
Cain.
Sodomitæ.
Sichemitæ.
Ruben.
Zambri.
Vxor Samson.
Altera Sams.
Dauid Vxor.

Thamar

Thamar iniuriam morte rependit, à fratre interemptus.
Salomon. Salomonis sapientiam multarum amor fecit insanire, ita vt earum Dijs Deabusque phana poneret. Quamobrem scissum est regnum de manu filij sui, & datum Ieroboam seruo suo. Igitur cùm obscœnæ libidinis voluptas multò maioribus supplicijs semper compensata sit, certè si nulla etiam castitati præmia proponerentur, castè tamen viuendum esset. Rursum, cùm tãta castitatis sit merces, quantam æstimare nemo potest, si nulla libidinem sequeretur punitio, libidine abstinendum esset. Vt ergo & vitium caueamus, & virtuti penitus innitamur, qualis vtriusq; finis sit,
Matth. 26. iugiter cogitemus. Sed dices: Spiritus quidem promptus
Rom. 7. est, caro autem infirma: video aliam legem in membris
1. Corin. 9. meis repugnantem legi mentis meæ, & non quod volo bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud facio. At castiga corpus tuum, & in seruitutẽ redige, vt obedire discat spiritui. Deinde quantò infirmior es, tantò solicitius pete à
Matth. 7. Domino auxilium: Petenti datur, & pulsanti aperitur: frequẽtius ora, ventri minimum indulge: hoc dæmonium non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium. Somnolentiam caue, & vigilijs operam da: qui vigilat, non sinit perfodi domum suam. Fac aliquid operis, vt nunquam te diabolus inueniat otiosum. Sexum diuersum quantum potes fuge, quantum licet obliuiscere: fugientem deserit concupiscentia, obliuiscentem dimittit fœda titillatio. Semper tamen totam vincendi spem in Deo colloca. Sine
Iohan. 15. me, inquit, nihil potestis facere.

De Pœnitentia peccatorum per exempla veterum. Cap. IX.

HACTENVS de castitate: nunc ijs qui culpa aliquã lapsi sunt, demus Pœnitentiæ locum vt resurgant.
Prouerb. 24. Et quidem nemo est qui non peccet. Septies in die
1. Iohan. 1. cadit iustus, ait Scriptura. Et Iohannes Apostolus: Si dixerimus, inquit, quia peccatum nõ habemus, nosipsos seducimus,

eimus, & veritas in nobis non est. Igitur quoniam omnia Deus cóclusit sub peccato, vt omnium misereatur, omnibus necessaria est Pœnitentia, quæ quanti fructus sit, aut qualiter agi debeat, exemplis patebit.

LEGIMVS Israelitas quoties Legem sanctam præuaricati sunt, Deo vindicante, ærumnis vastationibusq; affectos. Rursum cùm pœnitendo sese correxissent, eodé miserante liberatos, vt & iustum in puniendo agnoscas, & facilem in remittendo. *Israelitæ.*

CVM ergo Iosue duce iam defuncto, alienigenas connubio sibi iunxissent, & (quod execrabilius est) immolassent eorum dijs Baalim, & Astaroth, obliti Dei sui, à quo multa magnaq; acceperãt beneficia, bellis oppressi, Chusanrasathaim Mesopotamiæ regi annos octo seruierunt. Tandem errorem suum incusantes, & ad pœnitentiá conuersi, Dei quem abiecerant opem implorarunt, & Othoniele duce victis hostibus, recuperauere libertaté, rerumq́; potiti sunt. Percutit ergo Dominus, vt sanet; occidit, vt viuificet. Sed neq; sanat, neq; viuificat, nisi pœnitétes. *Iud.* 3. *Iudic.* 3. *Othoniel dux.*

OTHONIELE verò mortuo, cùm iterum ijsdé flagitijs se polluissent, Eglon Moabitarum regi decem & octo annos tributa pensitauere. Postremò pœnitétes, Aod ambidexter vindicauit in libertatem, rege ipso interempto, & decem millibus hostiũ cæsis. Deinde annos octoginta nemo illos armis lacessiuit, vt hinc intelligas, cũ pœnitentibus diabolum congredi minus audere: & si audeat, nocere non posse. *Ibid.* *Ibidem.* *Aod dux.* *Barach dux.*

MORTVO Aod, peccauerũt & traditi sunt Iabin regi Chanaan, sed post annos viginti cũ eos sceleris pœnituisset, clamassentq; ad Dominũ: Delbora prophetãte, Barach tãtummodo cum decé millibus armatorum Sisaram regij exercitus Ducem cũ nongentis falcatis curribus & ingéti militum copia in prælium descendentem fudit fugauitq;. In decem millibus Decalogi numerus habetur, quo si pœnitens se munierit, vitiorum multitudinem contrà insurgentem facilè superabit. *Iud.* 4.

Ibidem. IAHEL autem vxor Aber Sisaram, adacto in tempora clauo, interfecit. Iahel interpretatur incipiens, Aber lucidus. Iahel ergo vxor est Aber, quia illum quem pœnitere incipit, lux recti prauique dignoscendi comitatur. Sisara exclusionem gaudij designat. i. diabolum, qui nos à Paradisi gaudijs maligna suggestione nititur excludere, quem clauo in tẽpore transfodimus, cùm in tempore pœnitentiam agimus, compunctionis clauo vitium expungentes. Hoc tempus si elabi sine pœnitudine dimiserimus, frustra postea nos pœnitebit. Incassum enim tunc lugetur, cùm iam actorum ratio exigitur.

Indic.6. POST annos quadraginta in pace peractos, rursum ad impietatem prolapsi à Madianitis deuastãtur annos septẽ. Et cùm tandem illos delicti pœnituisset, per Gedeonem opitulatus est eis Deus. Qui diuino fretus auxilio, nõ amplius quàm cum trecentis armatis, vix numerabiles hostiũ copias fudit atque concidit. Oreb & Zeb Principum Madian capita victor abscidit. Oreb dicitur tentatio, Zeb lupus, Madian contradictio siue iniquitas. Igitur verè pœnitens incipit cum tentationibus colluctari, nec se vltrà spiritalis lupi rapinis exponit, sed vt primùm se impugnari animaduertit, ita primùm resistit, & hoc est capita principum cõtradictionis vel iniquitatis truncare, peruersarum cogitationum initia recidere, ne si moram fecerint,

Crescant, & tacitum viuat sub pectore vulnus.

Iudic.10. SED Gedeone quoque vita defuncto, auersi sunt post gentiliũ ritũ, colentes Baalim & Astaroth. Et cùm Philistinorũ inuasionibus per sedecim annos attriti essent, pœnitentiam quidem egerunt, sed non exaudiuit eos Dñs. At cùm etiã idola de finibus eiecissent, per Iepte ducẽ tutatus est eos, vlciscens aduersarios à quibus assiduè vexabantur. ex quo patet, pœnitentiam non verbo tantùm, sed etiam facto agendã esse, vt veniã promereri possis. *Iud.10. & 11.*

Iudic.13. RVRSVM ob idololatriæ crimen annos quadraginta sub iugo Philistinorum fuere. Postea verò pœnitentes per Samsonem liberati sunt. qui ligatus fregit vincula, & maxilla

xilla asini interfecit inimicos,& de molari maxillæ egressis aquis sitim sedauit. Per pœnitentiam quippe diuelluntur nexus peccatorum. In maxilla oratio, in asino humilitas intelligitur, quibus prosternuntur nequitiæ spiritales, quia humiliātis se oratio nubes penetrat. De molari autē maxillæ fluunt aquæ, cum inter orandum conscientiæ morsus elicit lachrymas, quibus deinde parta beatitudo restinguit desiderij sitim. *Iud.*14. *Eccl.*35.

Svb Heli quoq; Sacerdote à Philistinis angustias cladesq; passi, Samuëlis admonitione atque hortatu ad pœnitentiā inclinantur. Ipsoq; pro eis deprecāte, hostiasq; offerēte, fleuerūt, ieiunaueruntq; palā cōfitentes, quòd Baalim & Astaroth idola coluissent, Dei sui cultu derelicto. Hac pœnitentiū afflictione placatus Dn̄s, Philistinorū multitudinē in illos irruere paratā tonitru ac fragore ita exterruit, vt repentè auersi terga darent. Filij verò Israël eos fugiētes persecuti ad internecionē conciderunt, vrbes quas amiserāt recuperarūt: nec postea ab inimicis infestati sunt, quādiu vixit Samuël. Hinc percipitur, quantū deprecatio, quantū lachrymę, quantū ieiunia ꝑsint pœnitēti. Quid est enim aliud vrbes amissas recuperare, nisi pristinæ virtutis meritum, quod peccando deperditum fuerat, instaurare? 1.*Reg.*7.

Peccavi, inquit Dauid, Dn̄o, cùm adulterio homicidiū iūxisset, & statim meretur audire: Dn̄s quoq; trāstulit peccatū tuum, nō morieris. Magnū peccatū magna remissum est misericordia. Haud dubiū quin & magnus pœnitentis dolor extiterit, qui tā repētè venia dignus fuit. Qūo enim mināte Propheta tāti delicti cōscius nō vehemēter doluisset, qui paruulo ægrotāte, quem de illicito genuerat coitu, fleuit, ieiunauit, in terra iacuit? Qui Absalonē filiū fugiēs, nudis pedibus, & aperto capite, & lachrymantibus oculis incessit. Multum ergo dolendum est, cum multū peccatum est. Nec te moueat si aduersis casibus concutitur, cui venia indulgetur. Sæpius excoctum aurum purius nitet. *Dauid.* 2.*Reg.*12. 2.*Reg.*19.

At idem iam omnium inimicorum suorum victoria potitus, cùm describere regni populos iussisset, quorū nu-

merus fuit virorum fortium de Israël octingenta millia, de Iuda quingenta millia. Vidés se præesse tantæ multitudini, mentis elatione peccauit, & continuò (vt discas non differendam esse pœnitentiam) Peccaui, inquit, valde in hoc facto, sed precor Domine, vt transferas iniquitatem serui tui, quia stultè egi nimis: Ecce mœret, & pœnitens se deliquisse confitetur. Cur ergo non vt antè sequitur confessionem venia, cùm præsertim illud, quàm hoc, peccatum grauius fuerit? Quia licet deinde quis leuiùs peccet, magis tamen efficitur ingratus, dum post remissam culpam in culpam relabi negligit. Proinde Dominus, cui prius facilè pepercerat, nunc eundem de tribus eximijs malis vnius optione onerat, hoc est, vel famis, vel cladis, vel pestiléntiæ, nequis venia pro licentia vtendum putet. 2. *Reg*. 24.

Roboam rex. ROBOAM rex Iudæ, & illi quibus præerat, lege Dei contempta, gentilium ritum sequebantur, cùm Sesach rex Ægypti de improuiso fines eorũ irrumpens, oppida multa & loci natura & armis munita expugnauit, illosque qui aduersum se in campum descenderant, in vrbem fugere compulit. Porrò cùm per Semeiam Prophetam audissent: *2. Paral.* 12. Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Sesach, dicit Dominus: ab errore conuersi pœnitentiam egerunt. Inde rursum Dominus ad Semeiam ait: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, veruntamen seruient Sesach, vt sciant distantiam seruitutis meæ, & seruitutis regni terrarum. Ergo etiam per pœnitentiam placatus Dominus nõ semper omnem angustiam aufert, cùm scilicet hoc illi profuturum nouit cui placatus est. Nam virtus in infirmitate *2. Cor.* 12. perficitur. 2. *Paral*. 12.

Achab. *3. Reg.* 21. ACHAB Samariæ regũ pessimus, qui vineam Naboth Iezraëlitæ per ipsius cædem ita occupauerat, vt crudelior tunc an auarior fuerit, non facilè dignosci possit: minante sibi Domino per Eliam Prophetam pertimuit, & scissis vestibus texit se cilicio, ieiunauit, in sacco iacuit. Idcirco Dominus malum quod illi interminatus fuerat, distulit post eum in diebus Ochoziæ & Ioram filiorum eius. Hinc per

Ieze-

Iezechiëlem Prophetā ait: Impietas impij non nocebit ei, in quacunq; die cōuersus fuerit ab impietate sua. 3 Reg. 21. Iezech. 33.

Iosaphat rex Iudæ irruentibus aduersum se Moabitis, & Ammonitis, & Idumæis, indixit ieiunium atque orauit, omnesque de Iuda steterunt coram Domino, cum paruulis & vxoribus, ac liberis, & in terram proni adorauerunt. Cantores præcedentes exercitum Deo laudes personabant, cùm illi, quos pertimuerant, in seipsos conuersi mutuis vulneribus cōcidére. Iosaphat & Iuda diripuerūt spolia, & gratias Deo egerunt, quòd sic pro ipsis depugnasset. Cor enim contritū & humiliatum Deus nō spernit: In tribulatione, inquit, inuocasti me, & liberaui te. 2. Par. 20. Iosaphat rex. 2. Paral. 20. Psalm. 50. Psalm. 80.

Benadab Syriæ rege Samariam obsidēte, oppidani fame laborabant, ita vt quædam mulieres à filiorum esu non abstinerent, quando pœnitentia & humiliatione Ioram Samariæ regis, qui cilicio se induerat, die vno summa inopia in summam versa est copiam. Syri enim horrendo armorum strepitu diuinitus excitato, vehementer perterriti, relictis impedimentis omnique supellectili dimissa, fugam fecére. Samaritæ verò egressi direptis castris insperata præda ditati sunt, & modius similæ stetit statere vno, sicuti prædixerat Elisæus, & duo modij ordei statere vno. Ioram rex. 4. Reg. 6.

Rex Israel Ioachaz cum suis quos præuaricari fecerat, subditus Azaheli Syriæ regi, & Benadab filio eius, pœnitentiam egit, orauitq; ad Dominum, & sicut Scriptura ait: Datus est illis saluator, cuius ope liberati sunt. 4. Reg. 13. Ioachaz rex. 4. Reg. 13.

Ezechias fide & religione probatus, sed ob plebis & Achaz patris impietatem Ierosolymis obsessus, conscidisse vestimenta dicitur, saccoque se operuisse, ad Templum venisse, ad Isaiam vt pro ipsis oraret misisse, & continuò ab eodem Propheta meruit audire, ne timeret. Deniq; ira in hostem conuersa, nocte vna cecidére CLXXXV. millia Assyriorum, Angelo cædente, & à pernicie liberāte pœnitentem. Prophetauerat autem Isaias, dicens: Cadet Assur in gladio non viri, & gladius non hominis vorabit eum, & fugiet non à facie gladij. 4. Reg. 19. Ezechias rex. 4. Reg. 19. Isaia. 31.

Idem. IDEM Ezechias, cùm ægrotanti sibi diem extremum

4. Reg. 20. imminere per Prophetam audisset, flendo atque orando impetrauit vitæ propagationem, vixitque vltrà quàm vixisset, si sic non egisset, quindecim annos. Argumento est, verè pœnitentes non esse morti obnoxios, sed vitæ destinatos æternæ, dicente Domino: Nolo mortem morientis:

Iezech. 18. conuertimini, & viuite. 4. *Reg.* 20.

4. Reg. 20. AT cùm gloriabundus Merodach Babyloniæ regis legatis gazam suā omnē ostētasset, & ob id illā ad Babylonios quoque transportandam Isaia prophetante didicisset, delicti conscientia consternatus, non est ausus mulctam hanc auferri poscere, sed differri. Bonus, inquit, sermo Domini, si tantùm pax in diebus meis. Itaque in posteros dilatum est malum, fortè etiam ab ipsis differendum, si vel non deliquissent, vel continuò illos delicti pœnituisset. *Ibid.*

Manasses rex. MANASSES eius filius cùm in regnum successisset,

4. Reg. 21. patris virtutes vitijs suis æquauit. Coluit enim idola, somnia obseruauit, artes maleficas exercuit, Domini per os Prophetarum minas denuntiationesque contempsit. Ob hoc ab Assyrijs captus, & catenis atque compedibus vin-

2. Paral. 33. ctus, abductus est in Babylonem. Et tamen postquam eum flagitiorum suorum pœnituisset, precatusque esset Deum quem peccando irritauerat, exauditus est, reductusque Ierosolymam, & in regnum postliminio restitutus. Tunc simulacra quæ posuerat euertit, arasque destruxit, & restaurato Altari Domini, victimas & pacifica immolauit, suisq; præcepit, vt colant Dominum Deum Israel. In bonum denique ex pessimo mutatus est, in liberum ex seruo, in Regem ex captiuo, quia pœnitens ac dolens ad Dominum

Isaiæ. 60. clamitauit, eodem Domino per Isaiam dicente: In indignatione mea percussi te, & in reconciliatione tua misertus sum tui.

Iosias rex. IOSIÆ Regi Iudæ, quoniam cùm Legis librum per-

4. Reg. 22. legisset, patrum populique transgressione vehementer tristatus est: Olda Prophetis respondit. Hæc dicit Dominus: Ecce ego adducā mala super locū istū & habitatores

eius,

eius, quia dereliquerunt me, & sacrificauerunt Dijs alienis. Te autem quoniã audisti verba voluminis, & perterritum est cor tuum, & fleuisti corã me, colligam te ad patres tuos in pace, ne videant oculi tui mala quæ inducturus sum super locum istum. Itaque propter vnius pœnitentiam, communis omniũ calamitas, quoad ipse vixit, dilata est. Vixit autem posthac duodecim annos. *2. Paral. 34.*

SED plerique sanè peccatum suum doluerunt, Iosias verò, & post illum Esdras, etiam alienum. Nam hic quoq; cum intellexit, quòd ipsi qui secum à Babylone Ierosolymam remigrauerant, miscuissent semen sanctum cum exteris nationibus connubiorũ copulatione, scidit pallium & tunicam, vulsit capillos, barbam depilauit, seditq; mœrens ante Templum vsq; ad sacrificium vespertinum. Tunc demũ surgens curuauit genua, expandit manus ad cœlum & flens orauit. Ex eius mœrore cæteri suum metiẽtes crimen, & ipsi fleuerunt, magnoq; diuinæ vltionis metu expauefacti, in tantum illi obedierunt, vt cõsenserint, & vxores repudiare, & qui de ipsis nati fuerant filios abdicare. Igitur ipso Dei Legem exponente, conuenisse dicuntur in ieiunio & in saccis, puluere cõspersi, & ab omni filio alienigena separati, confitentes peccata sua, & iniquitates patrum suorũ quater in die, & quater in nocte, & adorantes Dominũ Deum suum. Ideo in pace stabiliti pristinæ libertatis statum sibi recuperarunt; dicente Domino: Si abstuleris offendicula tua, à facie mea non commoueberis. *Esdras Sacerdos.* *Esdr. 9.* *Ierem. 4.*

CÆTERVM ego non tam miror aliquem proprij reatus grauitate vehementer angi, quàm eum qui alienum crimen deflet vt suum. Etiam præter modò dictos, video etiam Danielem Prophetam oppidò quàm solicitum atque anxium, non pro suis, sed pro populi peccatis, dum ea veluti sibi cõmunia cõfitetur, & perinde misericordiã Dei implorat, ac si & ipse deliquisset. Video in ieiunijs, in sacco, in cinere illum sponte affligi, per tres hebdomadas lugere, panem desiderabilẽ non comedere, & neq; carnem, neq; vinũ gustare, neq; vnguento perfundi. Video, inquã, *Daniel Propheta.* *Daniel. 9.* *Ibid. 10.*

illum pro delictis aliorum talia facientem, & intra me cõfusus conscientiæ metu cõcutior, quòd ego miser pro meis quibus obrutus sum, nihil tale efficio. Contere, Domine, contere duritiem viscerum meorum, & virga directionis tuæ percute cordis mei petram, vt saltem aquam effundat lachrymarum, & ipse plangere possim ea quibus te offendi, cùm Sancti tui sic lugeant etiam ea, quibus te alij offenderunt.

SED interim & reliquorum in pœnitendo solicitudinem persequamur, vt & ipse de mea tepiditate magis erubescam, & alij de peccato suo dolore plenius instruantur.

Iudæi. *Iudith. 4. &c.* HOLOPHERNE Iudæos inuadente, tutatus est eos Dominus, quoniam inuocauerunt nomen ipsius, & ieiunauerunt, & Sacerdotes induti sunt cilicijs, cinereque capita conspersi, & infantes prostrati ante faciem Templi, & Altare opertum cilicio. Illa quoque, quæ interfecit inimicum, vidua erat, quotidie ieiunabat, lumbos cilicio præcinxerat, cinere caput perfuderat, in secreto domus suæ cubiculo cum ancillis clausa morabatur, & tunc prostrata clamauit ad Dominum, cùm tam audax facinus esset aggressura. Huiuscemodi ergo pœnitentiæ afflictionibus atque angustijs conciliatur Deus, reprimitur diabolus, innocentiæ status reparatur, reparatus cõseruatur, conseruatus demum sortem capit æternitatis. *Iudith. 4.*

Niniuitæ. *Ionæ. 3.* NINIVITÆ quoque cùm vrbem suam post dies quadraginta euertendam audissent, prædicauerunt ieiunium, vestiti sunt saccis, rex ipse surrexit de solio, abiecit regia ornamenta, & saccum induit, seditque in cinere, ac iussit ne homines, iumenta, boues, pecora gustent quicquam vsque manè, vtq; vnusquisque conuertatur à via sua mala. Id videns Deus auertit omnem perniciem illam, quam eis comminatus fuerat se illaturum. Quis ergo dubitet, quin à diebus Iohannis regnum cœlorum vim patiatur, & violenti rapiant illud, si etiam ante Iohannem hominũ pœnitentia mutare potuit Dei sententiam? *Ionæ. 3.*

MARDOCHÆVS ad Susa abductus, cùm Aman per se odio

se odio in ipsum ac simultate factum esset, vt rex Persarum Assuerus edicto iuberet interfici Iudæos omnes qui Susis atque alibi in regno eius erant, vestimenta scidit, saccum induit, aspersit cinere caput, cum clamore & eiulatu incessit. Illi etiam qui per prouincias erant Iudæi ieiunauerũt, cilicioq; & cinere pro stratu vsi sunt, & Deo propitio, cædes quæ in ipsos grassatura erat, versa est in autoré Aman, quodque ipse Mardochæo ac cæteris Israëlitis facere intenderat, hoc cum asseclis atq; assentatoribus suis passus est. Tam citò misericors & iustus Dominus, & eos liberat qui in conspectu suo se humiliant, & illos punit qui impiè superbiunt. Mardochæus verò ipse tam præsenti periculo erutus, primum apud regem obtinuit dignitatis locum, & quantum pœnitentiæ humiliationibus se submiserat, tantum fuit exaltatus. *Hist. Hester.* *Mardochæus & Iudæi alij. Hester. 4.* *Ibidem 7.*

At etiam iusti interdum quasi qui peccauerint, pœnitentiæ districtione se coartant. Iob, quem diabolus omniũ aduersitatum mole premens vincere non potuit, saccum cõsui, inquit, super cutem meam, & operui cinere carnem meam, facies mea intumuit à fletu, & palpebræ meæ caligauerunt, & confidenter ait: Hæc passus sum absq; iniquitate manus meæ, cùm haberem mundas ad Deum preces. Ecce in cœlo testis meus, & conscius meus in excelsis. Quòd si sic corpus suum sponte atterebat vir innocens, & simplex, & timens Deum, ob hoc solum vt humilitatem probaret: quid nos facere oportet, qui & in multis offendimus, & in non paucis adhuc offendere non cessamus? *Iob. Iob. 16.*

Idem quia ingentibus oppressus ærumnis Dei iudicium aliquantulum sugillauerat, se iustum iactando, & cum Deo disputare concupiscendo, à Domino redargutus culpam confitetur, & ait: Vnum locutus sum, quod vtinam non dixissem: & alterũ, quibus vltrà non addam: & iterũ, Insipienter locutus sum, ipse me reprehendo & ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Si iste in fauilla & cinere, qui tam æquo animo tantas tolerauit calamitates: in quo illi, qui multò leuioribus affecti mussitant, indignantur, *Idem. Iob. 39. Ibid. 42.*

cum Deo non disputare, sed pugnare videntur? Et vt sciamus quale propositum pœnitentis esse debeat, meminerimus dictum: Quibus vltrà non addam. *Iob.39. & 42.*

Nabuchodonosor.

NABVCHODONOSOR regis inefftenatam superbiam contundens Deus regno illum menteq; eiecerat, ita vt procul ab hominum consuetudine annos septem cum feris per deserta vagatus sit, fœnum quasi bos comederit, æstus, pluuias, ventos patiens absque tecto. Postquam tamen ille ad se reuersus, agnouit mundanam potentiam non suum, sed Dei esse arbitrium, ac proinde cõfiteretur, neminem esse qui virtuti eius possit resistere, aut dicere ei, quare sic fecisti? veniam meruit, & sanitati regnoq; restitutus, ampliorem honorẽ adeptus est pœnitẽdo, quàm fuit quem amiserat peccando. In quo impletum est illud quod per Isaiam dicitur: Vias eius vidi, & sanaui eum, & reduxi eum, & ipsi reddidi consolationes.

Isaia 57.

Iesus filius Iosedech. Zacha.3.

IN Zacharia legimus, Satan accusatione aduersari parantem Iesu filio Iosedech sacerdoti, prohibitum fuisse à Deo, eò quòd ipse Iesus pœnitentiam egisset. Qui deinde sordidis teguinentis in quibus iam se submiserat, exui, & cidari munda operiri iussus, desiderabilem illam Domini vocem audiuit: Ecce abstuli iniquitatem tuam, & indui te mutatorijs. Quàm ergo magna pœnitentiæ virtus? Diabolo os obstruit ne accusare possit, & peccatorum sordes cum innocentiæ puritate commutat. *Zach.3.*

Maria soror Aaron.

ET vt fœminis quoq; aliquod veteris Instrumenti demus exemplum, Maria soror Aaron Sacerdotis, & ipse etiam Aaron Moysi arroganter detraxerant. Sed alter statim commissum doluit, & veniã accepit, altera quia paulò peruicatior fuit, lepram incurrit. Orauit pro ea Aaron, orauit Moyses, & tamen Dei iudicio damnata, extra castra propellitur, nec nisi peracta septẽ dierum pœnitẽtia, sanitatem recuperare, & in castra redire potuit. Non tardes igitur (vt Ecclesiasticus inquit) cõuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim venit ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.

Num.12.

Ecclesiast.5.

De Peni-

De Pœnitentia peccatorum per exempla nouorum. Cap. X.

ET si istis (quos quamuis sanctos, ad inferna tamen descendere primorum parẽtum cogebat prçuaricatio) tantæ curæ pœnitudo delictorum fuit; quantò magis nobis esse debet, quibus per Saluatoris aduentum Legis maledicto solutis, pateat aditus Paradisi? Dies quem illi diu in tenebris expectarunt, nobis lucet, nec iam in Christo credentibus quicquam expectare necesse est. Si pœnitendo satisfecerimus, hinc decedentes rectà ad beatitudinem tendemus. Inspiciamus ergo etiam nouitia nostrorum exempla, vt ipsorum sequentes studium, adipiscamur & gratiam.

PRIMA in Euangelio Precursoris vox est: Pœnitentiã agite, approquinquabit enim regnũ cœlorum. Et vt qualiter agenda esset, in se ostenderet: de camelorum pilis textum habuit indumentum, zona pellicea præcinctus erat, locustis syluestrique melle vescebatur: lugubris & asper vestitus peccatorum tristitiam indicat, zona pellicea, carnis mortificationem testatur, ciborũ vilitas ieiunium abstinentiamque commendat. *Matth*.3. — *Iohannes Baptista. Matth.3.*

POST Iohannem eadem sanè vox Dominicæ prædicationis initium fuit: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnũ cœlorum. Sola peccati turpitudo ad pœnitendũ mouere debuit peccatorem, quantò magis cum etiam ea promittitur merces, qua maior nequit desiderari? Et certè si regnum terrenum offerretur, nullum laborem refugerent mortales, nullum periculum declinarent. Offertur autem cœleste, & à vitijs ad virtutem retrahi nõ possunt. Retraherentur saltem, quando præmij spe nolũt, pœnæ terrore, quæ manet obduratos, dicente Scriptura: Cor durum habebit male in nouissimo. Aut si verbis non credunt, crederent saltem exemplo. — *Christus. Matt.4.* *Eccl.3.*

ECCE enim, serue peccator, innocẽs Dominus in deserto solus manere non dedignatur, quadraginta dierum — *Christus. Matth.4.*

inedia

inedia ieiunium protrahere non recusat,& vt hominis in Deo naturam agnoscas, postea esurijt. Denique omnia illa quæ passus est, vt te redimeret, non inuitus sustinuit; tu vt illi (quem quotidie offendis) reconcilieris, exiguam pœnitentiæ fatigationem suscipere detrectas, & erga illum ingratus, & erga teipsum impius.

Latro. Petrus. Paulus. Matthæus. Zachæus Publicanus.

RESPICE pœnitentem latronem; de Cruce euolat ad Paradisum. Respice pœnitentem negatorem; Princeps constituitur Apostolorum. Respice pœnitentem persecutorem; vas efficitur electionis. Respice pœnitentes publicanos; Matthæus de telonio ad Apostolatum vocatur, Zachæus Iesum hospitio meretur accipere, & ille qui in templo lugens pectus pungens, planxerat, & flagitiorũ conscientia cœlum suspicere non fuerat ausus, redit iustificatus. Nunquid tantæ istorum gloriæ, quantam assecuti sunt, te participem fore diffidis, si ipsorum imitatus fueris pœnitentiam?

Marcellinus Papa.

ADDAMVS tamen his complures alios, vt ex ipsa pœnitentium frequentia, multò stultior ac detestabilior appareat obstinatorũ duritia. Marcellinus Pontifex Maximus, Diocletiano & Maximiano persecutoribus, tormẽtorum immanitate perterrefactus, Dijs thura posuerat. Postea in Campaniam discedens, coram octoginta Episcopis astitit, cilicio & cinere opertus, confitens peccatum suum ac petens, pro ea ab ipsis sibi pœnam indici atq; decerni. Quibus arbitrium in Præsidem recipere nolentibus, ipse in se sententiam tulit. Pontificatum deposuit, corpori sepulturam denegauit, execrans eos qui ipsum nõ siuissent super terram putrescere ac dissolui, & confestim Romã ad Martyrium est reuersus, vltrò exponens se supplicijs quæ modò expauerat. Decollati cadauer insepultum iacuit, timentibus Christianis violare Pontificis interdictum. Sed Petrus Apostolus noctu apparens Marcello presbytero, illud iuxta corpus suum sepeliri iussit, dignum esse asserens, vt qui secum peccauerat, secum fleuerat, secum recumbens honoraretur. *Platina in vitis Pontif.*

IACOBVS quoq; natione Persa, sed professione Christianus, dum inter regis Persarum aulicos honori præcipuo haberetur, ad exercendum Idolorum cultum prolapsus est. Mox pœnitens, grauiter animo angi cœpit. Et cùm palàm se Christianum esse, & deos vanos falsosque despicere diceret, ipsius regis iussu supplicia pertulit, membratim articulatimque dissectus. Inde alij denodatum, alij intercisum cognominant, ego potius deartuatum dicerem. Nihil tamen refert quo cognomento appellandus sit, sed magis cōsiderare decet, à quāta perditione per pœnitentiam liberatus, ad qualē peruenerit gloriā, vt inclytissimis Christi Martyribus annumeratus sit. *Iacob. de Vor.* *Iacobus Deartuatus.*

BONIFACIVS Aglaię Romanæ matronæ dispensator, diu cum illa inhonestè vixerat, & sub Diocletiani persecutione ad pœnitudinem ambo conuersi, finem perniciosæ voluptati statuunt, atque Roma Tharsum peruenientes, cùm omnia quæ secum habuerant, in eleemosynas pauperum distraxissent: illa in monasterio degens vitæ sanctimoniam miraculis probauit, ipse Martyrio coronari dignus fuit. *Sur. Tom.* 3. *Bonifacius Martyr.*

MONACHVM qui æger de Scythiotico cœnobio ad ciuitatem curationis gratia profectus, in multò grauiorē animæ suæ morbū inciderat, castitatem vertens in libidinem, cū puero quē meretricio coitu sustulerat, reuersum ac in omnium fratrū conspectu scelus publicè confitentē miserabiliterq; lugentē, Moyses Abbas & ipse flens excepit, atque dies aliquot cellæ carcere castigatum, in statum pristinū ordinemq; redegit, & is qui mortuus fuerat peccando, pœnitendo reuixit. Potuit quidem crimine quod occultum erat dissimulato, absq; rubore redire, sed maluit tūc manifestus fieri & mundari, quàm postea in die Iudicij multò confusibilius detegi, multoq; infelicius in igne illo inextinguibili sine fine cruciari. *In vitis PP. fol.* 1056. *Quidam Monachus.*

VICTORINO Episcopo dum eremū incoleret, Diaboli dolis, qui se fœminam effinxerat, capto, tanto dolori fuit semel perpetratę fornicationis crimē, vt manibus in *Victorinus Episcopus.*

fissuram

fissura ligni impactis, herba cruda, & aqua frigida per triennium se sustentarit. Post hæc miraculis insignis, Episcopatum Amiternensem suscepit, magnificeq; rexit, & Neruæ persecutione Martyrij triumphum reportauit. Magna pœnitentis angustia, magna post pœnitẽtiam episcopalis dignitas; sed vtrisq; maius, deuicto persecutore, victoriæ præmium. *Gregor. Hom. 34. in Euangel.*

David Monac. DAVID Monachus in finibus Hermopolis in latrocinijs exercendis ætatem consumpserat, & tandem pœnitentia ductus Monachum se fecit, & de lupo in agnũ versus, ita vixit, vt Angelo nuntiante omnia peccata sibi à Deo condonata meruerit audire.

Moyses Monachus. MOYSES Maurus & ipse latrocinijs Ægyptum agitauerat, sed Anachoretarum inibi vitam contemplatus, monachum se fecit. Pœnitendo igitur mutauit Æthiops pellem suam, & pardus varietates suas. Etenim quinq; & septuaginta annos Deo in solitudine seruiuit, sex annos cella inclusus permansit, ad multam noctem stans orabat, pane tantùm & aqua sustentabatur. Deinde charitatis operi se accingẽs, noctu peragrabat solitariorũ tuguria, hydriasq; eorum aqua replebat, vt procul haustũ petentibus laborẽ eleuaret: peracto officio tacitus redibat. Sic faciendo, qui prius homicidijs infamis fuerat, factus est sanctitate clarus, & qui quondam rapinis terram infestauerat, regnum rapuit cœlorum. *Hist. Trip. lib. 8. cap. 1.*

Banõ Monac. BANONEM quoque in Gallia, ex prædone Monachũ factum accepimus, & qui in syluis viatores despoliare solitus fuerat, postea in monasterio cella inclusum vixisse, manus ac pedes vinculis ferreis onerasse, hordeaceum panem cinere mixtum esitasse, carne vinoq; ne abstinuisse, cilicium pro stratu, lapidẽ pro puluillo habuisse, sæpe dũ laudes Deo diceret, eundem lapidẽ humero sublatũ tenuisse. Quibus corporis fatigationibus, grauissimorum quõdam criminum reus, catalogo meruit ascribi Sanctorum.

Alban. mart. ALBANVM furore percitum patri necem intulisse constat, & peregrinationis perpetuæ labore patricidij crimen

men diluisse, & cùm Martyrio consumptus esset, corporis eius tactu leprosos mundatos fuisse. Nemo igitur dicat, Maius est peccatum meum, quàm vt veniam merear. Nullum tam grande flagitium est, quod nõ deleat pœnitudo. *Petr. de Natal.* *Genes. 4.*

IVLIANVS cognomento Hospitator, errore magis quàm furore parẽtes interemit. Cùm enim summo mane domum reuersus, in suo vxorisque cubili dormientes offendisset, putauit vxorem esse cum adultero, & educto repentè gladio ambos transfixit. Vxor autem antequam ille aduenisset, ad Ecclesiam perrexerat. Re tandem cognita, vbertim fleuit, vtque commissi veniam promereri posset, relicta domo, propè fluminis ripam, vbi multi vado trãseuntes deperibant, Xenodochium posuit, & viatores tecto accipere, & nauicula transuectare gratuitò cœpit. Postremò diuinitus dictum sibi audiuit, quòd culpam eluisset hospitalitatis merito. Parentum ergo interfector, per pœnitentiam factus est cœli habitator. *Iacob. de Vorag.* *Iulianus Hospitator.*

GENEBALDVS Laudunensis Episcopus, cùm vxorẽ (cum qua Religionis causa diuortiũ fecerat) cognouisset, septem annos in Ecclesia clausus peregit deflens peccatũ suum, atque illud tandem sibi condonatum esse, Angelo nuntiante, didicit. Et eiusdem Angeli iussu à Sancto Remigio Rhemensi Episcopo in locum suum restitutus, cautiùs vixit, quiq; ante peccatum innocentior erat, post peccatum sanctior fuit. *Sur. Tom. 1. fol. 292.* *Geneb. Epist.*

EVAGRIVM Presbyterum eximiæ sanctitudinis virũ, cùm eremũ incoleret, nescio quod detractionis verbũ semel protulisse tradunt, & pro eo se ita castigasse, vt dies quadraginta sub dio permanserit, nec prius tectũ subierit, quàm se satis pro delicto fecisse cẽsuisset. Rectè igitur per Prophetã dicitur: Iustus cũ ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit manũ suam: vt scilicet pœnitendo resurgat, & resurgendo iusti nomẽ nõ amittat. *In vitis PP.* *Euagrius Presbyter.* *Psalm. 36.*

MAVRILIVS Andagauẽsis Episcopus, dũ expectaret donec missale Sacrificiũ peragat, interim puerum quem baptiza- *Maur. Episc.*

baptizaturus erat, vita defunctum comperit, suæq; id negligentiæ imputans, vsqueadeò doluit, vt relicta Ecclesia nauim conscendens clam effugeret. Fortè Sanctuarij claues secum tulerat, quibus de manu in mare elapsis, existimauit eo indicio se prorsus Episcopatu indignum, atque inde iam proposuit, nunquam se in Sedem suam reuersurũ, nisi inuentas quis ad se retulisset. Transmisso mari, veste seculari indutus, cuidam principi viro operã seruilem locauit, olitor eius factus. Septennio sic peracto à Clericis inuẽtus & cognitus, nolebat cum illis redire propter clauium illarum casum. Ipsi ergo (quas Episcopus requirebat) claues in medium proferunt (eas autem in itinere capto pisce & exenterato inuenerant). Itaque iam manifestè Dei voluntati contradicere non ausum, cum alacritate secum reducunt, quem pauloantè earundem clauium argumento in mari perisse suspicati fleuerãt. Mauriliũ igitur ex Episcopo culpa seruum fecerat, sed rursum ex seruo Episcopũ fecit culpæ pœnitudo, & post pœnitudinem vitæ sanctimonia extulit supra cœlum. Fama est, cùm reductus esset, quamprimum ad pueri illius vrnam prostratum orasse, atque ipsum à morte suscitatum Baptismo perfudisse: tantam iam virtutem diuina contulerat pietas pœnitentis humiliationi. *Fortunat. Sur. Tom.* 5.

Metron Cõfessor. METRONEM Confessorem (cuius corpus Veronæ positũ venerationi habetur) cùm pœnitentiæ laborẽ subiret, compede ferrea se vinxisse traditum est, & clauẽ qua nexus dissoluebantur, in Athesim fluuium proiecisse, atq; orasse, tunc illam repertam cõspiceret, cùm ipse omni culpæ labe purificatus esset. Inde non post multos annos, intra capti piscis ventriculum repertam, eique restitutam. Sic illum compedem deposuisse, vitaque defunctum, viuere in cœlesti beatitudine cœpisse. O optandas pedicas, per quas à vinculis expediri licuit peccatorum, gratanterque exclamare: Dirupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. *Psalm.* 115.

Arnulphus Episcopus. ARNVLPHVS quoque Lotharingiæ Dynastes Caroli Magni

Magni Imperatoris auus, cùm relicto Dominatu Christo in solitudine seruiret, anulum suum in fluuium Mosellam iactauerat, tunc se pro delictis Deo satisfecisse crediturus, cùm ille repertus sibi redderetur. Postea Metensis Episcopus electus, cùm diu Ecclesiam optimè rexisset, allatus est ei piscis, in cuius intestinis inuēto anulo Deo gratias egit, nec tamen pœnitentiæ rigorem remisit, quinimò dimisso Episcopatu eremum repetijt, & ad solitudinis angustias reuersus, diē suū obijt, nunc amplitudine fruitur Paradisi. O quàm bona pœnitentis piscatio, cuius hamo suffocatur Leuiathā, & trahitur thesaurus immortalitatis? *Pet. de Na.*

SI quis autem miretur, quomodo aquatile animal, vel claues illas, vel anulum hunc deglutierit, cùm eiusmodi cibis non vescatur: legat in Euangelio didrachmam quoque in ore piscis inuentam, & vtrunque diuino factū nutu nihil dubitet. quippe alterum procuratum est, vt haberet Petrus, quo pro se & Domino tributum solueret: alterum, quo isti se solutos à peccatis cognoscerent. *Matth. 17.*

ANTONIO Abbati Alexandrino in spiritu visum legimus, aliquando se ab Angelis in cœlum ferri, & dum ferretur, malos dæmones iter impedire conatos, obijcientes ea quæ olim ipse in seculo viuens commiserat, sed ab Angelis repulsos asserentibus, ea omnia monachali professione deleta esse, nec quicquam deinde superextare, quod ab ipso perperam factum argui posset. Hoc modo ipsum Satanæ molestia liberatum, cœlos ascendisse, & rursum redisse ad terram. Si sic excutiūtur tantæ perfectionis homines, qualiter quæso iudicabitur, qui nullo pœnitētiæ genere illa quę iure exprobrari possunt, destruere curat, & pœnitendi tempus peccando consumit, de quo dicitur: Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ipse abutitur eo in superbia. *Athanas. in vita eius.* *Antonius Abbas.* *Iob. 24.*

HINC est quòd sanctis viris maximæ semper curæ fuit, vt peccantes traherent ad pœnitentiam, quoniam & sine illa infelices, & per illam beatos fore, non ignorabant. Iohannes Apostolus (vt quidā tradunt) peregrè proficiscens, *Iohānes Apost. pro quodam iuuene.*

iuuenem conuersum apud Episcopũ reliquit, & vt grande quoddam depositum custodiendum cõmendauit. At cùm rediisset, illum discessisse comperit, & commeantium itinera subsidendo latrocinari. Statimque conscenso equo, perditam ouem solus quæsitum abijt: sed ille venientem conspicatus, præ pudore equum insiliens fugere cœpit. Insequi verò Apostolus & succlamare, vt patrem expectaret, qui pro filio rationem Deo reddere paratus esset, si secum modò reuerti vellet. Cõmotus tanta Apostoli solicitudine iuuenis atq; erga se pietate substitit, redijt, pœnitẽtiam egit, & de latrone tandem Episcopus fieri meruit, magisque Angeli in cœlis gauisi sunt super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonagintanouẽ iustis, qui non indigent pœnitentia. *Euseb. Hist. lib. 3. cap. 22.*

Luc. 15.

Andreas Apostolus pro quodam Nicolao.

Andreas Apostolus cuiusdã Nicolai iam senis fornicandi incontinentiam vehementer dolens, ab hora tertia ad nonã Deũ pro illo cũ lachrymis obsecrasse dicitur, deinde cùm etiã inedia se conficeret, die tãdem quinto de cœlo sibi à Domino dictum audisse: Tua opera, ô Andrea, Nicolaum quem amiseram, inueni. Quotusquisq; est, qui sic suum lugeret delictum, vt Apostolus alienum? *Abdias.*

Basilius pro quodam.

Basilii quoque Magni studio atq; industria is qui diabolo se mancipauerat, peracta pœnitentia, liber euasit. Coacti sunt maligni spiritus reddere chirographum, quo ipsum sibi deuinctum tenuerant, cùm pœnitentem tenere nullo modo possent. Et factus est Dei seruus, qui fuerat diaboli. Ita & Basilius ouem de faucibus lupi ereptam gregi Ecclesiæ reddidit, & proximi salutem lucrum suum fecit. *Amphiloch. in vita Basilij.*

Mutius Abb. pro altero.

Mutius Abbas cuidam iam animam agenti, Deum precatus trium annorum spatium ad pœnitendum impetrauit, sanumq; secum ad eremum duxit. Et ille cùm triennium peccata sua luxisset, in vigilijs, ieiunijs, obsecrationibus, decessit securus. Et cuius ope vitæ terminum protelauerat, eius & manibus sepultus in Domino quieuit. *In vitis PP.*

Egidius

Egidivs Arelatensis Abbas, dum Missam celebrãs pro quodam regis Caroli delicto quod nulli cõfiteri ausus fuerat, precaretur, schedulã super altari reperit, in quã reuelabatur peccatũ, & Abbatis merito venia cõcedebatur regi, si modò ille se peccasse doluisset. Hinc patet, quãtum proficit peccatoribus iustus precator, vt penè desperantibus eius oratio saluti sit. *Fulbert. Carnotens.* *Egidius Abb. pro rege Carolo.*

Siqvidem & Odonis Cluniacensis Abbatis monitis, quidam ex prædone Monachus factus, dum è vita decederet, Beatam Virginem sibi apparuisse dixit, iubentem ne timeret, eò quòd Odonis meritis ipsi peccata omnia remissa essent. Fecit itaque magistri sanctitas, vt discipulus diem suum securior obiret. *Sur. Tom. 6.* *Odo Abbas pro discipulo.*

Antonivs Ordinis Fratrum Minorum, sed ipse magnæ virtutis vir, cuidam confitenti, quòd ira cõcitatus patrem calce ferierat, calcem illã abscindi dignam dixit. Ille id pro peccato apponi ratus, domum abiens, pedem sibi amputauit. Postea reuersus, cur claudicaret, cùm ab eodẽ rogaretur: impleui, inquit, quod dignum iudicasti. Obstupuit hominis patientiam Antonius ac simplicitatem, qui seruandum sibi duxisset, quod increpationis causa dictum fuerat. Et pro illo Deum precatus, membrum quod mutilatum erat, integrum fecit, atq; vtroq; pede ambulãs abijt, qui vno venerat. Profectò qui sic doluit se patri irrogasse iniuriam, dignus fuit & pro quo oraret Antonius, & cuius misereretur Deus. Nec tamen laudamus pœnitentis factum, sed ex facto pœnitentiam pensamus, cui quod simpliciter credidit, feliciter cessit. *Antonin. Hist. part. 3.* *Antonius pro altero.*

Pacomivs quoque Abbas, cùm aliquem ex fratribus inimici supplantatione in nequitiam deiectum accepisset, conquiescere omnino non poterat, tamdiu pro illo preces offerens Deo, donec ad pœnitentiam conuersum esse certior fieret. *Metaphr. & in vitis PP.* *Pacomius Abbas pro fratribus.*

Piamon in Scythiotico monasterio spectatæ sanctitatis Presbyter, dum Missę sacra conficeret, Angelũ Domini vidit, qui Monachorũ nomina in codice partim scriberet, *Piamon Presbyter pro fratribus.*

partim scripta deleret. Visa ergo Monachis explicans, eos peccato obnoxios comperit, quorum nomina subduci vidit. Ac tamdiu cum illis lugens veniā orauit, donec iterum apparens Angelus, etiam illorum nomina conscriberet, quorum antè deleuerat. Illi itaque quātum mœroris prius conceperant, tantum deinde lætati sunt, cùm post pœnitentiam se quoque conscriptos in cœlis, ac in libro vitæ repositos agnouissent. *Trip. Hist. lib. 8. c. 1. Pallad. Hist. 72.*

Theophilus Presbyter.

ET hoc sanè quod modò dicemus exemplum, magnæ erga pœnitentem misericordiæ indicium est. Theophilus Presbyter in Cilicia ab officio Archidiaconatus per iniuriam eiectus, diabolo chirographum confecerat, quo se illi tradebat, Christo repudiato, si modò per illū dignitatem amissam recuperasset. Cumque pristino honoris loco restitutus esset, ad se rediens, vehementer animo conflictari cœpit, & ad Beatam Dei Genitricem Mariam Virginem conuersus, auxilium cum lachrymis implorare. Igitur dies quadraginta in luctū iugique supplicatione peractis, apparens Virgo mœstum consolata est, salutem sperare iussit. Ac post triduum iterum apparens, peccatū ipsi dimissum nuntiauit. Atque ille (ne tanta Dei erga peccatorem pœnitentem pietas lateret) publicè in Ecclesia peccatū suum confessus, visa enarrauit, ac deinceps ita sanctè vixit, vt miraculis nobilitatus sit.

Beati qui lugent.

BEATI sunt igitur qui lugent, non mundi aduersa, non persecutiones, non corporis ægritudinem, nō suorum mortes, sed sua aliorumq; peccata. Nihil ita diluit maculam criminis, vt lachryma pœnitentis. Huius exundans humor, animam purā reddit, & spiritali replet suauitate, peccatoris tristitiam mox immensi gaudij spe temperat, vt qui prius gehennæ timore fleuerat, iam auidius fleat beatitudinis desiderio, & incolatum suum prolōgari conqueratur, dissolui cupiens, & esse cum Christo.

Philip. 1.

Petrus Apost.

PETRVS negationis culpam amarè fleuerat, & tamé idē impetrata venia, & Clauibus regni acceptis, & summi Pontificatus officio sibi delato, post Domini ad cœlos ascen-

ascensum, vix vllo die à lachrymis temperasse dicitur, atq; ad eas identidem siccandas, lineum linteolum de manibus nunquam dimisisse. *Clemens in Recogn.*

ARSENIVM Abbatem ob frequentes lachrymas, fluxis cilijs, turgidulis ocellis, suffusisque rubore genis, fuisse ferunt. *In vitis PP.* *Arsenius Abb.*

VINCENTIVM quoque Prædicatorē ad lachrymas promptissimum extitisse legimus, sed tunc præcipuè, cùm salutarem hostiam offerret, Corpori & Sanguini Christi communicaturus. *Pet. Ransan & alij. Sur. Tom. 2.* *Vincentius Prædicator.*

FRANCISCO Minorum Patri, plorandi assiduitas hebetauerat visum, & cùm oculis parcere moneretur, respondebat, haud esse tanti ipsos corporis sensus, vt eorū causa languescere debeat deuotæ mentis vigor, qui certè suspirijs alitur, & per lachrymas ad Deum sibi accessum parat. *Bonauent. c. 5.* *Franciscus Pater Minorum.*

DIVVS Hieronymus, præter cæteras pœnitentiæ suæ angustias, quas ad Eustochium scribens enumerat: Quotidie, inquit, lachrymæ, quotidie gemitus. Quali autē illas consolatione terminare solitus sit, declarat, dicens: Post multas lachrymas, post cœlo inhærentes oculos, nonnunquam videbar agminibus interesse Angelorum, & lætus gaudensque cantabam: Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus. *Hier. ad Eustoch.* *Hieronymus Presbyter.* *Cantic. 1.*

CASSIVS Narniensis Episcopus, quotidie Missam celebrans, Eucharistiam sumpturus, crebrò in fletum prorumpebat. Et Dominus cuidam Presbytero per visum apparens: I, ait, nuntia Cassio, vti operi solito constanter incumbat, natali Petri & Pauli Apostolorum die accepturus laboris mercedem. Perseuerauit Cassius, & anno demum septimo pòst, sed ea qua prædictum fuerat die vita defunctus, pro modicis lachrymis gaudia percepit æterna. *Greg. Dial. lib. 3. c. 6. & Hom. 37. in Euang.* *Cassius Episc.*

SED quid istos tantopere fleuisse miramur, qui flendi causas dum peccassent habuerunt, cùm etiam Dominus noster Iesus Christus Agnus immaculatus, qui peccatum *Iesus Christus.* *1. Pet. 2.*

non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius, lachrymas interdum fudisse dicatur, risisse nunquam? Fleuit Ierosolymam vallo inimicorum circundãdam, funditus diruendã, id est, animam vitiorũ septam multitudine, diaboli prædã futuram. Fleuit in monumento fœtentẽ Lazarũ, hoc est, peccatorẽ longa delinquendi assuetudine mortuũ, & scelerum putredine corruptum, de quo dicitur: Conputruerunt iumenta in stercore suo. Et flendi ergo nobis exemplum reliquit, & cur flere debeamus, simul monstrauit.

Luc.19. *Iohan.11.* *Iohel.1.*

INSVPER ijs qui pœnitentiæ iugum subire aspernãtur, cõminatur dicens: Nisi pœnitentiã habueritis, omnes similiter peribitis, sicut illi octodecim supra quos cecidit turris in Siloë, & occidit eos. Rursus idem per Isaiam promissis nos allicit, & ait: Si reuertamini & quiescatis, salui eritis; in silentio & in spe erit fortitudo vestra. Et iterum: Ad annuntiandum mansuetis, inquit, misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgẽtiam, & clausis apertionem, vt prædicarem annum placabilem Domino, & diem vltionis Deo vestro, vt consolarer omnes lugentes, vt ponerem consolationem lugẽtibus Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Cùm hæc ita sint, quis tam auersus est, tam sibimet infensus atque iratus, vt pœnitentiæ laborem ferre aut recuset tantã mercede, aut recusare audeat, tanto proposito supplicio?

Idem. *Luc.13.* *Isaiæ 30.* *Isaiæ 61.*

SED iam etiam fœminarum, quæ Christum secutæ sunt, pœnitentiam parumper contemplemur, vt saltem pudeat nos qui viri sumus, isto virtutis genere à fœminis vinci ac superari.

Fœminæ.

MVLIER illa de Euangelio peccatrix in aliena domo quæsiuit Saluatorem, quoniam in sua non habebat. Non enim habitat Deus in corpore subdito peccatis. Cõscientiæ ergo stimulis acta, illuc vbi Iesus accubuerat, irrupit, accessit retrò, & pedes eius lachrymis rigauit, capillis tersit, osculata est, vnguento perfudit. Condonanturq; ei peccata multa, quia dilexit multum. Aduenerat peccatrix, &

Peccatrix in Euangelio. *Sapient.1.*

pœnitu-

pœnitudinis humiliatione abijt sancta. Denique dimittitur in pace, quam turbauerat dolor vitæ nequioris. *Luc.7.*

PLORANTI ad monumentum Mariæ Dominus, antè quàm Apostolis, apparuisse dicitur, quia illa prior cõsolari meruit, quæ lachrymas vberius fudit. Cùm fleret (vt Iohãnes inquit) inclinauit se, & prospexit in monumentum, & vidit duos Angelos, vnum ad caput, & vnum ad pedes. Paucis verbis tota pœnitentis ratio comprehẽsa est. Qui enim ad pœnitentiam conuertitur, primò se peccasse dolet, & compunctus lachrymas emittit, deinde inclinat se dum humiliatur, & in monumẽtum prospicit, dum anteacta mente voluens quid mali commiserit, quid boni omiserit, conscientiam examinat, & singula quæque diligenter perpendit. Tunc autem Angelos videt, cum iam constanti animo angelicæ consentit inspirationi, & vnum quidẽ ad caput, alterũ ad pedes, quia consentiens à principio vsq; ad finem perseuerare debet. Postquã autem perseuerauerit, restat vt videat Iesum, non in terra sepultum, sed iam deuicta morte in cœlo triumphantem, quem sic videre, perfecta consummataq; beatitudo est. *Iohan. 20.* *Maria Magdalena.* *Iohan.20.*

VT ergo illũ in sua Patrisq; gloria aspicere mereamur, prius eundem imitari debemus in sua humilitate. Idcirco dum crucifigendus duceretur, populi & mulierũ turba cũ lamentis illum & eiulatu sequebatur; vt scias quia hi verè sequuntur Iesum, qui per pœnitentiam affliguntur, & peccatorum sordes imbre lachrymarum eluere festinant. *Mulieres plorantes post Iesum.*

CHANANÆA quoque mulier non mediocris pœnitentiæ nobis exemplum reliquit. Nam & ipsa post Iesum clamauit, misericordiam eius implorauit, repulsa non recessit, despecta se submisit. Quamobrem filiæ quæ male à dæmonio vexabatur, salutem (vt voluit) impetrauit. Ita & tu, si animam tuam diabolicis infestatam suggestionibus dolisque subuersam liberari cupis, ad pœnitentiã conuersus orãdo clama, de misericordia Dei ne diffidas, humiliare in cõspectu eius, & si te ille statim nõ audierit, tu tamẽ perseuera. Cumulatior gratia datur cum differtur, si tamẽ *Chananæa mulier in Euangelio.*

interim nec supplicatio cessat, nec spes deficit, nec titubat fides. Vnde huic, quæ prius veluti canis contemnebatur, postremò tanquam optimè de Deo meréti dicitur: Magna est fides tua, fiat tibi sicut vis, hoc est, non tantùm sicut postulasti, sed si vis, etiam melius quàm postulasti. *Mat.22.*

Monica B. Augustini mater. PII quidem fletus quanta vis sit, Monica etiam Augustini mater testatur. Cui pro filio Manichæa hæresi implicato, multum lugenti atque oráti diuinitus dictum est, vbi ipsa, ibi & illum futurum. Ab Episcopo etiam, quem vt pro illo oraret cum fletu rogauerat, audiuit: Fieri non posse, vt tantarum lachrymarú filius periret. Qui tandem Ambrosij Episcopi prædicatione conuersus, non solùm errorem omnem abiecit, sed etiam errantibus viam veritatis monstrauit, obscura quæque declarando, dubia edisserendo, certa confirmando, praua falsaque omnia plenissimè confutando. tantum profecit matris pro filio lugentis assidua solicitudo. *August. Conf. lib.3.c.12.*

Maria AEgyptiaca. ET quoniã maius peccatũ, maiori indiget animaduersione, Maria Ægyptiaca prostibuli voluptatem cum eremi asperitatibus commutauit, & Deum quæ carni seruiendo vehementer offenderat, carnis castigatione placauit. Quadraginta annos in deserto vixit, quæ fortasse tantundem temporis in obscœnitatibus vitæ consumpserat. Antea se ornauerat, vt hominibus placeret: tunc nuda incessit vt placeret Deo. Antea lasciuis cantibus, & delicatis epulis indulserat: tùnc assiduis precationibus quotidianisque se fatigauit ieiunijs. Hoc itaq; quadraginta annorum labore ad æternæ quietis peruenit felicitatem, tantumque boni percepit pro pœnitentia, quantum perceptura erat mali pro obstinatione, si pœnitere noluisset. In ea impletum est

Ierem.3. illud per Ieremiam dictum: Tu fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te. *In vitis PP.*

Pelagia. PELAGIA etiam illa, quæ cunctas Antiochiæ fœminas diuitijs, luxuria, libidine superauerat, Nonij Heliopoleos Episcopi prædicatione conuersa fleuit, peccata confiteri

teri cœpit, & non Pelagiam se, sed Pelagus omnium vitiorum vocitandã esse dixit. Deniq; seruos suos & ancillas manumisit, opes pauperibus distribuit, & relictis omnibus, in monte Oliueti solitaria consedit, sexum veste nomineq; occultãs, dicta atque credita Pelagius Monachus. Tantum itaque vitæ austeritate profecit, quantum antè effluxerat delicijs. Sic pœnas effugit inferni, & gaudia comparauit Paradisi, summumq; bonum summi mali declinatione inuenit, inuento sine fine fruitura. *In vitis PP.*

THAIS Alexandrina Pasnutij Abbatis industria atq; exhortatione ad pœnitentiam conuersa, omnia quæ sibi meretricio quæstu parauerat, in foro congesta populo spectante combussit, eiusdemque Abbatis consilio, fœminarum Monasterium ingressa, cella se inclusit, lugens peccatum suum, pane tantùm & aqua vitam sustentans, ipsumq; Dei nomen proferre non ausa, orabat, dicẽs: Qui plasmasti me, miserere mei. In tali labore triennio exacto, Paulus Antonij discipulus in quiete vidit supra cœlum positum cubile auro gemmisque refulgẽs, arte ineffabili ac decore constructum, & cùm rogasset, an illud Antonio esset paratum: accepit, non Antonio, sed Thaidi meretrici. Educta ergo de cellæ carcere, quintodecimo die migrauit ad Dominum, & cœlestẽ thalamum feliciter possedit, quia terrenum & impudicum aliquando possedisse dolenter tulit. *In vitis PP.* *Thais.*

THEODORA commissi adulterij conscia virum reliquit, & inter Monachos latuit Theodorus dicta, vbi multa diaboli tentamenta vicit, & hoc postremò, quòd cùm insimularetur, fœminam quandã de se grauidam peperisse, patienti animo tulit, puerum educauit vt suum, annos septem ante Monasterij fores permansit, veluti stupri rea. Recepta deinde cum puero cella se occlusit, atque ipsum viam perfectionis impensè docuit. Biennio pòst vita defungitur, & à Deo honoratur, quam homines infamauerant. Fœminam autem fuisse antequàm decessisse sciretur, Abbas reuelatione cognouit. Vidit enim nuptiarum pom- *Theodora.*

pam in cœlo parari, ipsamque ab Angelis in sponsi cubiculum ingenti cum exultatione induci, tripudiante Sanctorum choro, Deoque laudes cōcinente. O inæstimabile diuinæ largitatis donum pœnitentia, per quam meretricibus etiam & adulteris datur ad Sanctarum Virginum gloriam peruenire. *Iacob. de Vorag.*

Sed & Virginum lampades extinguentur, si pœnitentiæ oleum in vasis suis habere neglexerint. Aurea Virgo Parisiensis monasterij Præposita, quoniam inter Missæ solennia Diacono Euangelium ineptè admodum legēti, stolam eripiens, ipsa sibi apponere, & eius officio defungi ausa fuerat, semet arrogantiæ accusans dignitatem deposuit, annosq; septem à cella sua non discessit. Ibi etiam sedile sibi faciendū curauerat, cuius pars quæ humero tenus considentem hemicyclo amplexabatur, in summo clauorum cuspidibus ad Psalmorum numerū dispotis horrescebat. In eo sedili illa cùm psallere vellet, sese collocabat, & dextro lateri innixa quinquaginta Psalmos perlegebat, sinistro totidem, & totidem in tergo resupinata, pungentibus quaqua versum ferreis aculeis. Dum ergò paulo insolentioris facti eam pœniteret, sponte passa est præsidentiæ depositionem, cellæ carcerem, legendi laborem, sedendi dolorem, ad hæc quotidiana ieiunia, noctesq; peruigiles. Hinc saltem discant ij qui alijs præsunt, quali pœnitentia expiari debeāt, si deliquerint. Quia multum quidem imputandum est illi, etiam cum leuiter peccat, à quo reliqui viuendi exempla petunt. *Audoenus in vita Eligij.*

Aurea Virgo.

Et quoniam post lapsum nulla spes est salutis, nisi erigamur per pœnitentiam, præter iam dicta exempla, sacrarum etiam Scripturarum crebræ præceptiones ad illam suscipiendam nos prouocant atq; compellunt. Isaias Propheta: Quærite Dominum, inquit, dum inueniri potest: inuocate eum dum propè est. Derelinquat impius viam suā, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius: & ad Deum nostrum, quoniā multus est ad ignoscendū. Ieremias: Reuertere, inquit, auersa-

Ysaiæ 55.

Ierem. 3.

auersatrix Israel, ait Dominus, & nō auertam faciem meā à vobis, quia sanctus ego sum, dicit Dominus, & non irascar in perpetuum. Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras. Laua à malitia cor tuum, Ierusalem, vt salua fias: vsquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ? Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel. Bonas facite vias vestras, & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto. Nunquid qui cadit, non resurget, & qui auersus est, non conuertetur? Per eundem Prophetam ait: Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam; agam & ego pœnitentiā super malo quod cogitaui vt facerem ei, & subitò loquar de gente & regno, vt ædificem & plantem illud. Sin fecerit malum in oculis meis, vt non audiat vocem meam, pœnitentiam agam super bono quod locutus sum vt facerem ei. Hoc idem in Iezechiele habetur, dicente Domino: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam, vita viuet, & non morietur; omniū iniquitatum eius quas operatus est non recordabor, in iustitia sua quam operatus est viuet. Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, & non vt conuertatur à vijs suis & viuat? Et iterum: Conuertimini, inquit, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Et rursum: Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua. In Iohele quoq; Propheta legimus: Dicit Dominus: Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & plāctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & conuertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. Quis scit si conuertatur & ignoscat, & relinquat post se benedictionem? De hoc fletu & in Psalmo dicitur: Qui seminat in lachrymis, in gaudio metent. Euntes ibant & flebant: Venientes autem venient cum exultatione.

Ierem. 4. *Ibidem. 7.* *Ibidem 18.* *Iezech. 18.* *Ibidem 33.* *Iohel. 2.* *Psalm. 125.*

SED iam ad largiorem Euangelij gratiam transeamus, vbi pœnitentiæ merces cœpit esse beatitudo regni cœlestis. Pœnitentiam, inquit, agite; appropinquabit enim regnum cœlorum. Et: Facite fructum dignum pœnitentiæ. Et: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et: Intrate per angustam portam, quia angusta porta & arcta via est quæ ducit ad vitam. Ac ne angustijs istis terreamur: Iugum meum suaue est, inquit Christus, & onus meum leue. Neque enim peccatorem ita delectant quies, & otium, & deliciæ, vt verè pœnitentem labor, solicitudo, vitæq; asperitas. Hinc nanque regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Ergo si manus, pes, oculus scandalizat te, abscinde & proijce, id est, omnes corporis affectus ad vitia pronos per pœnitentiã submoue ac repelle. Melius est sine his intrare in regnum Dei, quàm cum his mitti in gehennam ignis. Nisi enim cõuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Non est voluntas, inquit, ante Patrem vestrum qui in cœlis est, vt pereat vnus de pusillis istis. Quis autẽ pusillus est, nisi qui pœnitentiæ humilitate se submittit? Vnde & procidenti seruo suppliciterq; roganti debitum omne dimittitur. Et: Non veni, inquit, vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. Beati qui nunc fletis, quoniam ridebitis. Etenim maius gaudium erit in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonagintanouem iustis, qui non indigent pœnitentia.

Matth.3. Ibidem 4. Matth.5. Matth.7. Matth.11. Matth.18. Luc.5. Ibidem.6. Luc.15.

AD hanc nos & Apostolus hortatur, per quam ipse vt Apostolus fieret, meruit: Abijciamus opera tenebrarum, inquit, & induamini arma lucis, sic vt in die honestè ambulemus. Et: Expurgate vetus fermentũ, vt sitis noua conspersio. Et: Gaudeo, non quia cõtristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam. Quæ enim secundùm Deum tristitia est, pœnitentiã in salutem stabilẽ operatur. Seculi autem tristitia mortẽ operatur. Idem monet ac dicit: Deponite vos secundùm pristinam conuersationem veterem hominem, qui corrumpitur secundùm desideria erroris: renoua

Roman.13. 1.Corint.5. 2.Corint.7. Ephes.4.

renouamini autem spiritu mentis vestræ,& induite nouũ hominẽ qui secundùm Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Idem ignauia torpentẽ excitãs ait: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Pœnitentibus quoque quorsum viam suam dirigant ostendens,inquit: Deponẽtes omne pondus & circunstãs nos peccatum,per patientiam curramus ad propositũ nobis certamen,aspicientes in autorem fidei & consummatorem Iesum,qui proposito sibi gaudio,sustinuit Crucem. *Ephes.5.* *Hebr.12.*

IACOBVS item Apostolus ad pœnitentiam nos inuitans: Subditi,inquit, estote Deo; resistite autem diabolo, & fugiet à vobis. Appropinquate Deo,& appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores, & purificate corda duplices animo. Miseri estote, & lugete, & plorate, & risus vester in luctum conuertetur,& gaudium in mœrorẽ. Humiliamini in cõspectu Domini, & exaltabit vos. Cùm igitur & veteris,& nouæ Scripturæ,hinc minis, inde promissis vrgeamur ad pœnitendum; erimús ne vsqueadeo diaboli laqueis irretiti,vt non protinus his excussis,ad ipsam pœnitentiam curramus? Erimús ne ita nobismet irati atque infesti, vt potius eligamus breuem vitæ huius voluptatem cum æternis miserijs, quàm breuem pœnitentiæ laborem cum æterna fœlicitate? *Iacob.4.*

QVOD si obturata vitiorũ inculcationibus aure, hos monitus,hasque exhortationes,quibus saluti nostræ consulitur, pertransierimus: quid reliqnum erit, nisi vt iræ & vltionis in obstinatos effundendæ pœnas cogamur sustinere? Talibus quippe in Leuitico Dominus comminatur, dicens: Si ambulaueritis ex aduerso mihi, nec volueritis audire me, addam plagas vestras vsque in septuplum propter peccata vestra,emittamq; in vos bestias agri,quæ consumant vos & pecora vestra, & ad paucitatem cuncta redigant, desertæque fiant viæ vestræ. Idem in Prouerbijs ait: Quia vocaui & renuistis,extendi manũ meam,& non fuit qui aspiceret: despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitu *Contra obstinatos.* *Leuit.26.* *Prouer.1.*

vestro

vestro ridebo, & subsannabo, cùm vobis quod timebatis aduenerit. Cùm irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio & angustia. In Isaia quoque scriptũ est: Puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit. Et in Ieremia: Verterunt ad me tergum & non faciem, & in tempore afflictionis suæ dicent: Surge & libera nos. Cùm autem nec afflictionibus ab impietate recessissent, Propheta respondens ait: Percussisti eos, & non doluerũt: attriuisti eos, & renuerũt accipere disciplinam; indurauerunt facies suas supra petram, & noluerunt reuerti. Idcirco, inquit, percussit eos leo de sylua, lupus ad vesperam vastauit eos, Pardus vigilans super ciuitates eorum. Rursum per eundem Prophetam alibi Dominus minatur, & ait: Ecce ego adducam mala super populũ istum, fructum cogitationũ eius, quia verba mea non audierunt, & legem meam proiecerunt. Et iterum: Locutus sum ad vos, inquit, manè consurgens & loquens, & non audistis: & vocaui vos, & non respondistis. Faciam domui huic, in qua inuocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam, & loco quẽ dedi vobis & patribus vestris, sicut feci Silo, & proijciam vos a facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros vniuersum semen Ephraim. Valde præterea horrendum est, quòd pro his ne orare quidem permittit. Sequitur enim: Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem & orationem, & nõ obsistas mihi, quia non exaudiam te. Et rursum ait: Manè consurgens contestatus sum, & dixi: audite vocem meam, & non audierunt, nec inclinauerũt aurem suam, sed abierunt vnusquisque in prauitate cordis sui mali. Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire nõ poterunt, & clamabũt ad me, & non exaudiam eos. In Osee quoque Propheta dicitur: Non dabunt cogitationes suas, vt reuertantur ad Deum suum, quia spiritus fornicationũ in medio eorum, & Dominũ non cognouerunt. Deinde infert & ait: Super eos effundam quasi aquam iram meam. Cęterùm cùm nec aduer-

Isaia 65. *Iere. 2. & Ibidem 32.* *Ibidem 5.* *Ibidem.* *Ierem. 5.* *Ibidem 7.* *Ierem. 11.* *Osee 5.* *Ibidem.*

aduersitatibus concussi in viam iustitiæ redire vellent, exprobrat illis per Aggæum Prophetam, dicés: Percussi vos *Agge. 2.*
vento vrente, & aurugine, & grandine omnia opera manuum vestrarum, & non fuit in vobis qui reuerteretur ad me, dicit Dominus. Huiuscemodi hominum consuetudinem familiaritatemque fugiendam etiam in Euangelio discimus. De illo enim qui correptus, neque te, neque alterum, neque Ecclesiam audierit, dicitur: Sit tibi sicut *Matth. 18.*
Ethnicus & Publicanus. Væ ergo prægnantibus & nu- *Matth. 24.*
trientibus in illis diebus, hoc est, qui prauis cogitationi- *Marc. 13.*
bus pleni fouent scelus quod conceperunt, & fœtum alunt cùm ediderint, malefactaque pro benefactis vsurpát. De quibus Salomon ait: Lætantur cùm male fecerint, & *Prouer. 2.*
exultant in rebus pessimis.

Hi sunt terra illa petrosa, super qua verbi Dei semen *Luce 8.*
sparsum, non habet quo radicem agat, illicoque arescit, & cùm præceptis minimè moueatur, miraculis quoque non adhibent fidem. Vnde in ipsos exclamat Dominus, dicés: Vę tibi Corozaim, vę tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sy- *Luce 10.*
done factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedétes pœniterent. Veruntamen Tyro & Sidoni remissius erit in iudicio, quàm vobis. Hoc quoque mali habet peruersæ mentis obstinatio, vt nec suis finibus contenta indies ad deteriora prolabatur. Inde enim spiritus immundus exiens, non inuenit requiem, & dicit: Reuertar in domum meam vnde exiui, & assumit septem *Luc. 11.*
alios spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi, & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Hic est ficul- *Luc. 13.*
nea illa, quam bonus agricola circunfodit, dum sarculo conscientiæ intima scalpit cordis, & mittit stercora, resipiscendi occasionem prębens. Vbi verò nec sic fructum fecerit, Domini iussu succiditur, ne terram occupet, vt sciamus eos qui bonorum operum sterilitate laborant, ne terrena quidem possessione esse dignos. Talem alloquens Paulus Apostolus: Ignoras ait, quoniam *Roman. 2.*
beni-

benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit. Secũdùm autem duritiam tuã & impœnitẽs cor thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddit vnicuiq; secũdùm opera eius. Dominus quoq; in Apocalypsi: Memor esto, inquit, vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Sin autem, venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris.

Psalm 61.
Apocal. 2.

Nos ergo cum delinquimus, non sequamur Pharaonis duritiam, ne cum illo mergamur in profundum, non Cain desperationem, ne misericordiæ diffidentes grauius fratricidio crimen committamus, nõ Iudę proditoris immoderatam ex delicto tristitiam, ne præ nimio dolore citius ad laqueum, quàm ad petendam veniam curramus. Is enim quem commissi pœnitet, mœrore quidem se afficere debet, quia peccauit, sed à spe veniæ nunquam decidere, quia clementissimus est cui peccauit. Quem igitur in pœnitendo sequi nobis expediet? Sequamur Sãctos, quorum exempla proposuimus. Imitemur prodigum filium, vt cum quo in regionem secessimus vitiorum, bona animi consumpsimus; porcos pauimus immunditiæ seruientes, cum eodem ad indulgentissimum patrem reuertamur, & ante ipsum humi prostrati dicamus: Pater, peccauimus in cœlo & coram te: iam non sumus digni vocari filij tui. Tunc ille adhuc aduentantibus occurret, & cùm propiùs accesserimus, amplexabitur, & cùm rogauerimus, osculo pacis excipiet, pristinæ innocentiæ stolã nobis offeret, anulum fidei in manibus, calceaméta Euangelij in pedibus dabit, vitulum etiam saginatum apponet, cuius caro verè est cibus, & Sanguis verè est potus, cuius pastu viuitur in æternum. Tunc demum Sanctis omnibus ad celebre conuersionis nostræ conuiuium conuocatis dicet: Manducemus & epulemur, quia hi filij mei mortui erãt, & reuixerunt: perierant, & inuẽti sunt. Postremò & præcinget se, & iam in illo cælesti ineffabili incomparabilique diuersorio faciet nos discumbere, & transiens ministrabit nobis incorruptionem, immortaliratem, lætitiam sempiternam.

Genes. 14.
Genes. 4.
Quos in pœnitendo imitari debeamus.
Matth. 27.
Filius prodigus.
Luc. 15.
Iohan. 6.
Luc. 15.
Luc. 12.

ILLVD

ILLVD interea nobis erit præcauédum, ne postquam misericorditer suscepti, clementem ac pium Dominũ oblatis pœnitétiæ muneribus adorauerimus, redire velimus ad Herodem, néue relicta Ægypto, Angelorũ iam cibum comedentes, rursum ollas Ægyptias concupiscamus, & iure de nobis prouerbium illud ventiletur: Canis reuersus ad vomitum suum, & sus in volutabro luti. Tu ergo qui templum Dei factus es, vide quæso, ne per lapsum iterum efficiare spelunca latronum. Audi Dominum dicentem: Vade, & noli amplius peccare, ne quid deterius tibi contingat. Quantò enim sublimior gratia, tantò cadentis ruina maior. In Ecclesiastico scriptum est: Qui baptizatur à mortuo, & iterum tãgit mortuum, quid proficit lauatio illius? sic homo qui ieiunat in peccatis suis, & iterũ ea faciens, quid proficiet humiliãdo se? Orationem illius quis exaudiet? Veruntamen si contigerit (quoniam natura fragiles sumus) vt iterum & iterum labamur, semper enitendum erit vt surgamus. Qui citò surgunt, citò & sanantur: iacentium plaga desperabilis est. Iacent autem, qui per abrupta vitiorum præcipites ire cursu irreuocato contendunt. De quibus dicitur: Conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens in prælium. Nos ergo quoties inquinamur, toties ad pœnitentiæ nitrum recurramus: quandoquidé etiam septuagies septies delinquenti venia indulgetur. Sed & si cum hæmorrhoissa peccatorũ fluxu diutius cõtabuimus, cum illa quoque retrò accedentes tangamus pœnitétię ac fidei manu Domini fimbriam, & remedij virtuté sentiemus. Quòd si vel vndecima hora patrisfamiliâs operam locabimus, forsan ab eo non minus lucri, quàm qui primo mane laborare cœperũt, referemus. Nunquam sera pœnitudo est, donec pœnitendi tempus superest. Sed quia donec superfuturum sit nescimus, cur illam hodie agere cunctamur, cras forsitan iudicãdi? Nulla profectò res est, quæ maiore cum periculo differtur, quoniam nullam aut gnauiter actam vberior sequitur fructus, aut negligenter omissam grauius damnum.

Cauendũ pœnitenti ne relabatur.

Prouerb. 26. *2. Petr. 2.* *Iohan. 8.* *Eccl. 34.* *Ierem. 8.* *Matth. 18.* *Matth. 9.* *Luc. 8.* *Matth. 11.*

De peccatorum Confessione.
Caput XI.

POENITENTIBVS verò confessionem peccatorum necessariam esse, cùm vtriusque Instrumẽti prçceptis, tùm exemplis facilè probari potest. Inde est, quòd illi Ecclesiæ autoritate execrantur, qui saltem semel in anno non fuerint coram Sacerdote confessi peccata sua, confitendi habẽtes facultatem. Impius est enim, qui quicquam infectum relinquit, quod ad placandam Dei iram nouerit pertinere. Peropportunè igitur de hoc Confessionis genere sermonem facere nunc pergemus.

Adam & Eua. Genes. 3. PRIMOS homines Adam & Euam cùm deliquissent cibum sibi interdictum comedendo, compulit Deus confiteri peccatum suum: Adam, inquit, vbi es? hoc est, què cecidisti, quantũ commisisti mali? Et ad mulierem: Quare hoc fecisti? Post confessionem, eiecti sunt de Paradiso subditiq; laboribus, doloribus, morti. Venit deinde Christus, exoluit pro eis debitum, & reducti sunt vnde pulsi fuerãt, angustijs liberati, & ex miserrimis felicissimi facti. Tũc ergo gratiã accipit Cõfessio, cũ satisfactũ est ꝑ delicto. *Gen. 3.*

Leuit. 13. HOC Sacramentum in Leuitico figuratum est, vbi lepra perfusi, arbitrio Sacerdotis dijudicantur. Qui immundi fuerint, extra castra eijciuntur, donec mundentur. Quia peccator nisi per pœnitentiã & Confessionem fuerit expiatus, non admittitur in consortiũ Sanctorum. Itaque illi qui ob lepram separatus est, lex datur, vt habeat vestimenta dissuta, caput opertum, os veste contectum, vtque contaminatũ se ac sordidum clamet, & solus habitet extra castra, quæ omnia nõ nisi magnæ humiliationis signa sunt, dolorẽ animi luctumq; præferentia. Per hãc enim purgantur peccata, lachrymisq; & confessione humiliantis se deletur scelus, quod superbiendo contractum fuerat.

Nehe. 9. Delictorum autem Confessionem cùm in multis diuinæ Scripturæ locis, tùm in Prophetæ Nehemiæ libro legimus, vbi dicitur, quòd filij Israel dũ de captiuitate reuersi,

reædificaret Ierusalem, ieiunantes & operti saccis, & terra consperſi confitebantur peccata ſua, & iniquitates patrum ſuorum quater in die, & quater in nocte, & adorabāt Dominum Deum ſuum. Pœnitentiam igitur iungat Confeſſioni, qui de captiuitate peccati redire cupit ad priſtinæ innocentiæ ſtatum, & conſtruere ciuitatem ſanctam in cœlo pretioſis lapidibus virtutum, auroque puritatis. Quoniam non intrabit in ea aliquid coinquinatum. *Apocal. 21.*

Confitebatur & Iob, dicēs: Peccaui. Quid faciam tibi, ô cuſtos hominum? quare poſuiſti me contrarium tibi, & factus ſum mihimet ipſi grauis? Cur non tollis peccatum meum? & quare non aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in puluere dormiā, & ſi manè me quæſieris, non ſubſiſtam. Inſtat & vrget, vt citius veniam conſequatur, incertus an vſque manè vita ſibi ſuppetet: certus autem, poſt mortem non eſſe veniæ locū, ſed iudicio, vt quiſque recipiat prout geſſit in corpore, ſiue bonū, ſiue malum. Et ſi Iob, qui Dei ſententia iuſtus habebatur, non negat ſe peccatorem, quis exiſtimabit ſe expertem eſſe peccati? Aut ſi ille qui nihil graue commiſerat, ſic efflagitat dimitti ſibi, vt vſque manè differri periculoſum arbitretur: cui periculum non erit, procraſtinare opus, quo veniam ipſam promereri poſſit? *Iob. 7.*

IDEM ait: Vias meas in cōſpectu eius arguam, & ipſe erit Saluator meus: vt ex hoc intelligas, peccatorum Confeſſionem refugium eſſe ſalutis. *Iob. 13.*

QVID ipſe Dauid? nónne ſtatim poſt Confeſſionem tranſlatū à ſe adulterij ſimul & homicidij crimen agnouit? Peccaui, inquit, Domino. Et continuò reſponſum accepit à Propheta: Dominus quoq; tranſtulit peccatū tuū. Sed & rurſum in Pſalmis clamat: Iniquitatē meā ego cognoſco, & peccatū meum contra me eſt ſemper. Tibi ſoli peccaui, & malum coram te feci. Ecce in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea. Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meam non abſcondi. Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatē peccati mei. Et iterum: *Dauid rex. 1. Reg. 12. Pſalm. 50. Pſalm. 31.*

Psalm. 37. Iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato
Psalm. 118. meo. Confitebor tibi in directione cordis, in eo quòd didici iudicia iustitiæ tuæ. Vias meas enuntiaui tibi, & exaudisti me. Cogitaui vias meas, & cõuerti pedes meos in testimonia tua. Ex his discamus Confessionis virtutem, confitentis humilitatem, cogitantis solicitudinem, ad hæc etiam pœnitentis dolorem, vbi ait: Exitus aquarũ deduxerunt oculi mei, quia nõ custodierunt legem tuam. Et: La-
Psalm. 6. boraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Certè si iugiter considerauerimus, quanto & quali Domino peccauimús, etiam post veniam nunquam deerit nobis flendi materia, donec ille tandem benignitate lachrymas nostras penitus absterget, qua & peccatum remisit.

Ezechias rex. EZECHIAS quoq; (cuius pœnitudo & innumeram hostium multitudinem strauit, & longiora vitæ spatia illi
Ysaiæ 38. meruit impetrare) docet, quo mœrore delicta meditanda confitendaq; sint, dum ad ipsum cui confitebatur, ait: Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ. Et quid huiuscemodi Confessioné sequatur, ostendit subiungens: Tu autem eruisti animam meam, vt non periret: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

Dauiel Propheta. AD Danielem Prophetam, dum populi & patrũ peccata confitetur, Gabriel Angelus aduolasse dicitur, & ei-
Daniel. 9. dem liberationé eorum de Babylonica seruitute mox futurã nuntiasse. Ex quo apparet, humiliter confitenti præsto esse Angelorum ministeria, & eundem his internuntijs Deo reconciliari, & de peccati iugo ad innocentiæ libertatem reuocari.

Israelitæ. COFITEBANTVR igitur fideles Israelitæ soli Deo, quoniã nullus adhuc inter Deũ & homines medius erat. Postquam autem mediator venit Dominus noster Iesus
Christus. Christus, non nisi per ipsum nobis ad Deum accessus est.
Sacerdotes. Sicut auté ipse est Sacerdos inæternũ secundùm ordinem Melchisedech, ita cùm cœlum conscenderet, vicarios nobis in terra reliquit Sacerdotes. His ligandi soluendique potestatem

potestaté tribuit, hos gregis sui Pastor bonus curã habere iussit, his deniq; Claues regni cœlorũ dedit. Per illos ergo vitam nostrã exponamus Deo, & cũ hîc ab eis remittẽtur nobis peccata nostra, tunc remissa credamus & in cœlo. *Iohan. 20.*

PORRO ijs delicta nostra cõfiteri nos oportere, iã tum innuebat Saluator noster, cum leprosis mũdatis, vti se sacerdotibus ostenderẽt, iniunxit. Soluẽdi quoq; ius ad suos duntaxat vicarios. i. ad eosdem Sacerdotes pertinere, iam tum significabat, cum eis vt Lazarum institis & sudario ligatum soluerent, & abire sinerent, mandauit, cumque asinam & pullũ funiceis vinculis liberare, atq; ad se adducere eis præcepit, signis ostendẽs quod autoritate firmabat. *Christus. Luc. 17. Iohan. 11. Matth. 21. Marc. 11. Luc. 19.*

POST hæc sanè & Iacobus Apostolus, non ad alios quàm ad Sacerdotes nos mittit, dicens: Infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus. Ac ne tãtùm de infirmitate corporis curanda dictum putemus, adiungit: & si in peccatis sit, remittentur ei: statimque infert: Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem vt saluemini. Itaque & Presbyteros inducere, & peccata confiteri iubet, ne sufficere arbitreris, aut intra te confiteri Deo, aut alteri quàm Presbytero confiteri. Alioquin frustra Claues datę essent Ecclesiæ, si sine illis pateret aditus regni cœlorum. Frustra ad solos Discipulos dictum fuisset: Quorum remiseritis peccata, remittentur eis: si & alij quàm Sacerdotes confitentium peccata possent remittere. Hinc illud emanauit Ecclesiæ institutum, vt vtriusque sexus fideles proprio Sacerdoti saltem semel in anno confiteantur, & ab eo iniunctum Pœnitentiæ laborem perficiant. Hoc vt lubentius accuratiusque exequamur, nostrorum exempla Sanctorum perquiramus. *Iacobus apost. Iacob. 5. Nota.*

LANGVENTI Monacho, qui iam fari nequibat, Philibertus Rothomagensis Abbas Deum precatus linguam expetiuit, ob hoc solum ne sine Confessione decederet. Vbi enim confessus est, illico expirauit. Satis esset in tali *Philibertus Abbas.*

 necess-

necessitate intimus peccatorum dolor & ipsa cordis contritio. Sed Sanctus Abbas nescius, an ille conuenienter doleret, à confitente discere voluit, vt pro eius salute confidẽtius oraret, simulq; ostẽderet, quàm necessaria sit Confessio his qui loqui possunt, quandoquidem & pro mutis elaborandũ est, vt cõfitendi causa loquantur. *Sur. Tom.* 4.

Seuerus Presbyter. Non solùm muto vocẽ, verùmetiam mortuo vitam aliquando restitutam hac de causa fuisse legimus. Seuerus enim Sacerdos (vt in Beati Pontificis Gregorij Dialogo relatũ est) vocatus ad cuiusdam ægrotantis Confessionem audiendam, cùm paulò tardius venisset, vita defunctum offendit, eaque vehementer angi afflictarique cœpit, se illius interfectorem, se homicidam clamitans. Et dum in his lamentis cadaueri incumbens acerrimè fleret, reuixit qui iacebat mortuus, dixitque se dum ab impijs spiritibus ad horrenda tenebrarum loca raptim traheretur, ab Angelo protinus dimitti, atque corpori restitui iussum, quòd diceret Deum id Seueri lachrymis indulsisse. Igitur vbi confessus est, peracta septem dierum Pœnitentia, iterum obijt, corporis vinculis pariter peccatorumque absolutus. Caueat ergo Sacerdos horam terere cunctando, quoties ad tam necessarium opus accersitur, ne si Seueri fletum imitari nequiuerit, reatum subire cogatur mortui, non confessi. Caueat & æger differre Confessionem, ne confitendi mora peccandi pertinaciæ imputetur. Sicuti isti imputata fuisset ad perpetuum supplicium, nisi aliena ei merita peropportunè succurrissent. Hinc est illud in Ecclesiastico præceptum: Confiteberis viuens, viuus & sanus confiteberis, & laudabis Deum: & gloriaberis in miserationibus eius. *Greg. Dial. lib.* 2. *c.* 12. *Eccl.* 17.

Caveat præterea Sacerdos, ne qua nimis acerba increpatione conturbet confitentem, & vulnus quod leni fotu curandum est, durius contrectans exasperet ac suppurare cogat, ne fortè & ipsi contingat, quod contigisse seni cuidam in Ægypto refert Iohannes Casʃianus. Qui Monachum adolescentẽ cùm in Cõfessione audisset, libidinis *Quidã senior.*

incentiuis identidem vrgeri, immoderata reprehensione propè ad desperationem compulit, indignum Monachi nomine contestans, cuius pectus impudicis cogitationibus patére potuerit. Sed mox ipse iusto Dei iudicio eádem tentatione tam vehementer inquietari cœpit, vt & hic senex, sicut & ille iuuenis, iam ad seculũ redire secum in animo versaret. Cæterùm sapientia ac sanctitate præditus Apollo Abbas, iuuenem vultu demissum cernens, cùm tristitiæ causam didicisset, blanditer consolatus est, docens nõ esse malum fœda cogitatione impugnari, sed vinci. nam se quoque idem sæpe passum, Deo tamen adiuuante, nunquã succubuisse. Deinde senẽ, iam relicto in quo ætatem egerat tugurio, vagum profugumq; ad se aduocans, vt rediret admonuit, & iam suam expertus imbecillitatem, alienæ misereri disceret, non irasci. Posthęc pro illo precatus, tentationem oratione abegit. Improuidus igitur iste cõfessionis auditor, nónne & se, & cõfitentem perditũ isset? Nónne cæcus cæcum ducens ambo in foueam corruissent, nisi Apollo Domini miserantis nutu, manum suam vtrique supposuisset? Sapienter itaque ab Apostolo præceptum est: Si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spiritales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis Legem Christi. *Cassian. Coll. 2. c. 13.* *Galat. 6.*

QVANTA verò sanctæ Confessionis virtus sit, etiam inde disci potest, quòd Vgoni Boneuallensi Abbati quendam ex fratribus post mortem apparuisse ferunt, & mox vt peccatum confessus est, pœnis quibus afficiebatur, se liberatum dixisse. Hanc autem confitendi facultatem idcirco sibi reseruatam, quoniã absente Abbate decesserat, deliberatum habens illi confiteri cùm redisset. Etenim fratrum absolutio, ex monastico instituto, ad solum Abbatem spectabat. Expedit igitur etiam cùm abest cui confitendum sit, confitendi semper habere propositum. Pro inconfesso erit, qui quamuis copiam confitendi nõ habeat, non habuerit voluntatem. *Vgo Abbas.*

Serapion Abb. ILLO quoque exemplo vis patuit Confessionis, quod in collationibus Cassiani proditum est de Serapione Abbate. Hic iuuenculus adhuc sub Theona Præposito, edacitatis morbo tētatus, post Nonæ refectionem, paximacium furto sublatum, vesperi latenter comedere consueuerat. Sed tandem conscientiæ stimulo agitatus, coram Abbate prosternitur, peccatum cōfitetur, & cum pœnitentię mœrore veniam exposcit. Vix dum verba finierat, & flamma de sinu eius, in quo praximacia recōdere solitus erat, promicans, intolerabili fœtore cellam in qua erant, repleuit. Ille nunquam postea tali edēdi auiditate se pulsatum sensit. Vincebatur quàmdiu occultū tenuit facinus; porrò vbi cōfessus est, ita victor euasit, vt ad eandem pugnam redire vltrà necesse nō fuerit. Illam quippe diaboli flammam penitus extinxit humilitas confitentis. *Cassian. Coll. 2. c. 11.*

Institutum Monasticum. RECTE itaque quibusdam in Monasterijs præceptum constitutumque esse legimus, ne iuniores quicquid mente conceperint, pigritentur illud repentè Præpositis manifestum facere, vt nihil ipsi dijudicent, nihil sibimetipsis credant, sed semper Seniorum regantur arbitrio, Seniorum sententijs stare assuescant. Ita fiet, vt in eis neque prauę cogitationes moram faciant, neque dubiæ errorem inducāt, neque vllus vnquam aduersario supersit fallendi locus.

Fœminæ. NE verò nihil de fœminis dixisse arguamur, tametsi omnia ferè quæ ad virtutem spectant, vtrique sexui communia sint, vnum tamen earum exemplū promam. Ferunt mulierem quandam peccata sua in volumine descripta, Basilio Magno porrexisse, supplicantem vti pro eorum remissione Deum deprecaretur. Orauit ille, & omnia deleta apparuère præter vnum cæteris grauius. Cuius causa dum ad Effren Eremitam missa mulier nihil profecisset, inde rediens, Basilium iam diem suum obisse comperit, fleuitq; vbertim, mox chartam illam super iacentis pectus deponens, cùm tandem sustulisset, id quoque in ea quod residuum erat, abolitum deprehendit. Hinc nosse licet, quantum prosit confitenti bonū ac sanctum habere auditorem, cuius

cuius merita sibi ad veniam facilius pleniusque assequendam suffragari possint.

QVOD verò (vt dictum est) per sacram Confessionem abolitio fiat peccatorũ, etiã quotidianis experimentis discimus. In ijs vtique, qui malignis arrepti spiritibus quandoque occulta aliorũ facinora manifestant, ea palàm obijcientes, quæ illi, quibus obiecta sunt, mox vt cõfessi Sacerdoti fuerint, & ad eum qui arreptus est reuersi, nihil vltrà quod sibi exprobrandum sit audiunt. Quinimò ipse in homine loquens, affirmare solet dæmon, nequaquam esse eos illos qui pauloantè fuerant, sed alios omnino. Tanta ergo res est Confessio, vt diabolo statim os obstruat, ne hominem accusare possit, quem prius in multis damnare ausus fuerat. *Arreptitij.*

ET cùm hoc ita sit, quis adeò impudens est, vt in ijs quę fœda atque turpia sunt, diabolo prodente deprehendi malit, quàm ea secretò vni homini confitendo antè delere? Aut quis econtrariò tam verecundus, vel potius tã vecors est, vt illud Sacerdoti dicere erubescat, quod in conspectu Maiestatis diuinæ (cui omnia aperta sunt) facere non erubuit? Pudere quidem debet peccatorem, sed eatenus, vt & peccasse confundatur, & nihil subtrahat in Confessione, cùm scriptum sit: Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam. Altera quippe crimen suum quantũ potest celat, nec tamen ab eo discedit: altera verò detegit cui oportet ac reuelat, & confitendo pœnitendoque diluit, atque iterum eò delabi, vbi confundi necesse est, cauet. Qui ergo (vt Salomon sapientia plenus ait) abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Idem dicit: Reuela Domino opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ. Et Iohannes Apostolus, cui futurorum arcana spiritalibus oculis licet intueri: Si confiteamur, inquit, peccata nostra, fidelis est & iustus vt remittat nobis. Quid autem opus est celare hominem, quod non latet Deum? *Exhortatio ad confitendum.* *Eccl. 4.* *Prouer. 28.* *Ibidem 10.* *1. Iohan. 1.*

Quòd si ea quæ malè nequiterq; egisti, vni nunc Sacerdoti absconderis, postea certè in die Iudicij toti publicabuntur mundo, amicis, inimicis, viris, mulieribus, omnibus An-
Lucæ.12. gelis, omnibus Sanctis videnda coràm exponentur. Nihil tunc absconditũ erit quod non reueletur, nihil occultum quod nõ sciatur, nisi quod antè Cõfessione ac pœnitudine
Lucæ.2. fuerit abolitum. Pandentur ex cordibus multorũ secretæ cogitationes, dicta factaque in aperto erunt, dicente Do-
Naum.3. mino per Prophetam: Reuelabo pudenda tua in facie tua. sed omni etiam reuelatæ turpitudinis confusione intole-
Osee.13. rabilior sequetur vltionis pœna. Quam quidẽ Osee Propheta puerperæ cruciatibus (vt omnium maximam) comparat, dicens. Colligata est iniquitas Ephraim, absconditũ peccatum eius, dolores parturientis venient ei: sed vehementiam expressit angoris, non diuturnitatem. Parturientis enim labor breuis est, at verò inconfessis & impœnitentibus perpetuum infinitumque supplicium paratum est.

De Sacrosancta Communione, Caput XII.

POST Pœnitentiam Confessionemque peccatorum, restat vt ad Mensam Domini accedamus, Corpori & Sanguini eius communicantes, qui est Caput nostrum, sine quo nos qui membra sumus, viuere omnino
Iohan.6. non possumus. Ait enim: Nisi manducaueritis Carnẽ Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, nõ habebitis vitam in vobis. Cuius nunc Sacramenti veritatem, excellẽtiam, fructum, exemplis astruere conabimur, quantum in nobis erit, autoritateque Scripturarum, ne cui fortè incredibile videatur, quod supra omnem naturæ vim fieri audierit, & ibi magis eius vacillet fides, vbi credentibus certior beatitudo promittitur.

Matth.16. DOMINVS igitur noster Iesus Christus acceptum pa-
Marc.14. nem & vinũ benedixit, dicens: Hoc est Corpus meũ, &:
Iohan.22. Hic est Sanguis meus. Non fallit ipse qui veritas est, & si

multa

multa hominibus credimus, cùm scriptum sit: Omnis homo mendax: non credemus Deo qui verax est, imò veritas ipsa? Aut non fuit illi possibile panis vinique mutare substantiam, cui possibile fuit creare cuncta? Sed panis & vini, inquies, formam permanere cerno: quomodo vis, vt aliud esse, quàm quod video, credam? Eodem profectò modo quo animal aliquod ex ære lapidéve effigiatum conspicis, fucatumque coloribus, & tamen nō animal esse intelligis, sed æs aut lapidem, aut materiam aliam. Rursum dices: Ista quidem animalis effigies visum posset decipere, odoratu tamen, gustu, tactu deprehenditur, non esse id quod videtur. At in Sacramento isto panis & vinum sicuti oculis videntur, ita & sensibus cæteris pariter percipiuntur. Statuarius ergo in æris vel lapidis materia potuit obijcere oculis tuis animalis speciem: nō poterit Christus in Corpore suo panis & vini, sicuti oculis, ita & naribus, & palato & tactui? Non vis plus Deum posse, quàm hominem: & cunctorum autorem, quàm creaturam? Quòd si ille artifex efficere potuit, vt aliud cernas quàm quod est, non poterit artificis Dominus & plasmator omnium efficere, vt aliud etiam gustes, odoreris, tangas, quàm quod est? Si vnum ex sensibus homini subdis, subde & reliquos Deo, aut confitere inter Deum & hominem nihil differre. quod prorsus Deum esse, negare est. Ad hæc nónne inest hydromeli vini sapor & color, cùm mel & aqua sit, non vinum? nónne etiam vsu venit, vt quædam vel vetustate, vel vitio, alienum odorem imitentur, suum amittant? Aquæ cùm gelantur, corpus non liquoris, sed vitri habent. Vides igitur quibusdam in rebus interdum contingere alterius rei saporem, colorem, odorem, tactum, nec tamen ideo reris illas esse alias quàm quæ sunt: & de Christi Corpore dubitas, quia quæ panis & vini sunt in se conseruat, non quæ Carnis & Sanguinis, cùm tamen Caro & Sanguis sit? Imò idem ille qui natus est de Virgine, qui pependit in Cruce, qui surrexit de sepulchro, qui ad dexteram Dei sedet in cœlo? Deniq; noli sensibus tuis credere, qui falli decipique possunt;

1. Corint. 11.
Psalm. 115.
Veritas Corporis Christi sub specie panis & vini.

possunt: crede illi, qui nec falli, nec fallere potest, quo nihil est verius, nihil certius, à quo vel minimum dissentire perniciosissimus error est. Et quid mirum, si ille tibi in panis & vini figura apparet, qui Magdalenæ in forma apparuit hortulani, & Discipulis ad castellum Emaus pergentibus in forma peregrini, & quidē ab ijs noluit statim agnosci, tibi verò quoties panis & vinum à sacerdote consecrantur, dicit: Hoc est Corpus meū, hic est Sanguis meus. Et: Beati qui non viderunt & crediderunt, hoc est, qui sacram hostiam illam quam vident, Christū Iesum esse credunt, quem non vident. Latet Diuinitas, latet Humanitas, sed vtrunque sola intuetur fides, dum de vtriusque præsentia nihil hæsitat. Credendum ergo est, & citra omnem rei ambiguitatem firmiter tenendum, panis viniq́ue substantiam in substantiā transire Corporis & Sanguinis Christi, & hoc quidem virtute verborum Christi, quæ per illos duntaxat proferuntur, quibus ipse dixit: Hoc facite in meam commemorationem: Iam tum Sacerdotes instituens, per quorum ministerium ipse nobiscum esset vsque ad consummationem seculi. Quoniam sine illo ieiuni & esurientes deficeremus in via, veluti defecerunt, quibus Manna in deserto fastidio fuit.

Iohan. 20. Luca. 24. Luca. 22. Iohan. 20.

CVR autem panis & vini, neque forma, neque formæ accidentia immutentur? ne scilicet manducare potareq́ue exhorrescas. Si enim species illas in Carnem & Sanguinē, sicuti sunt, ita versas cerneres: respueres profectò & stomachans atque auersus cum illis fortasse qui credere noluerunt, diceres: Nauseat anima mea super cibo isto leuissimo. Ipse itaque qui manducari, potariq́ue voluit, sapere etiam sumentibus se ita voluit, vt omnem prorsus excusationis occasionē de medio auferret, qua dicere quis posset, sibi horrendū fuisse, ori ac dentibus admouere Corpus Christi viuum, ideoq́ue ipsi iungi communicariq́ue noluisse. Sic igitur se nobis offerens, infirmitati nostræ prudenter cessit, & simul saluti clementer consuluit, ne cibum sumere timeremus, cuius pastu immortalitatem, incorru-

Quare species non mutatur. Num. 21.

ptionem, beatitudinemque consequimur æternam.

QVOMODO auté Christus & in cœlo cum Angelis, & in terra nobiscum sit, quomodo vnus in multis hostijs sicut & in vnaquaque earum, vel qua ratione fractis illis & communicatis ipse semper integer illæsusque perseueret: quomodo etiam qui quotidie à fidelibus sumitur, nõ consumatur: Vel qualiter sub tam angusta forma totus sit: Vel quo pacto is qui supra cœlum est, illico vt dicta fuerint consecrationis verba, in altari adsit: mirari potius, quàm scrutari licet. Sed quanquã diuina humanis inuisibiliaque visibilibus nequeant comparari, quæramus tamen aliquas rerum similitudines, quò magis credibilia videantur, quæ veriora sunt, quàm vt de illis quicquam dubitare fas sit. *Quæ miranda in Sacramẽto, sed credenda.*

SIC igitur in cœlo simul & in Altari est Christus, quemadmodum radij Solis cum oritur, in Oriente pariter & in Occidente apparent, nec tamen lux illa substantia Solis est, cùm in sacrificio Altaris eadem substantia Christi sit, quæ in cœlo est. *Quòd & in cœlo, & in altari sit.*

VNVS quoque Christus in plurimis hostijs est, nec minus in vna quàm in omnibus, nec plus in omnib⁹ quàm in singulis, sicuti eadem vox & in ore sermocinantis, & in omnium auscultantium auribus est: aures multę, vox vna. Auris tamé alia magis, alia minus vocis capax est, vtraque autem Sacramenti species æquè capax Christi est. Quem quidem haud inepte Solis luci, atque loquentis voci comparauimus, quia ipse & Sol iustitiæ, & lux mundi, & verbum Patris est.

PRÆTEREA fractio illa manducatioq; in specie panis & vini, nõ in substantia Christi fit, quę diuidi separariq́ non potest, velut fracto speculo non frangitur intuentis imago, sed etiam cuique fragmento eadem imago, quæ speculo integro inerat, inest. Attamen in Sacramento non imago Christi est, sed substantia eius: imago autem panis & vini est, quamuis ipse Christus imago Dei inuisibilis sit. *Quòd fracta specie nõ frangatur Corpus.*

QVOTIDIE enim à nobis sumptus nõ consumitur, sicut nec amor erga me tuus idcirco minuetur, si alijs quo- *Quòd sæpe sumptum non cõsumatur.*

que

que quamuis multis communicatus fuerit. Potest quidem omnibus impertiri, & semper apud te integer permanere. Sicut etiam lucernæ vnius lumen non ob hoc minus fulgoris habebit, cùm ab ea plurimæ aliæ accensæ fuerint. Et si ijs rebus nihil infertur detrimenti ex communicatione, multò minus Christo, qui & verus amor est, diligens electos suos vsque in finem, & lucerna semper lucens omnibus qui in domo sunt.

Iohan. 13.
Matth. 5.

Quòd sub modica specie totus Christus sit.

TOTVS autem Christus sub tam exigua latet specie, quemadmodum intra pupillam oculi oppidum aliquod videtur, vel mons. Repræsentatio tamẽ ibi est sicut in speculo, non veritas: in Sacramento autem tota substantiæ Christi magnitudo est, quam non loci spatio metimur, sed vi naturæ. Ac ne fortè ideo spatiũ illud quo hostia circunscribitur, vacuum putes, sua specie plenum est: species in loco, substantia in natura est.

Quòd sine mora e cælo ad Altare adsit.

E cœlo quoq; ad Altare.i.ad terrã vsq; delabendo, moram non sustinet, sicut nec oculi nostri acies cœlũ & sidera suspiciendo, cùm hæc à nobis tam distent procul. Verùm obtutus noster non ita perfectè absoluteque longinqua, vt proxima, cernit: Deo autem omnia pariter proxima sunt, pariter præsentia, neq; locorum intercapedine præpediri, neque temporis puncto retineri potest, quin statim ibi sit vbi vult, & quali forma videri voluerit, tali repentè & appareat: denique omnia potest, per quem facta sunt omnia.

Quòd dicendo omnia nõ possint explicari.

NOS profectò (vt in Ecclesiastico scriptũ est) multa dicimus & deficimus, nequaquã valẽtes explicare sermone quod fide tenemus. Igitur quoniã ibidẽ præcipitur, ne laboretis, nõ enim cõprehẽdetis: imitemur turbã illã quam pauit Dñs, vt quod capere possumus capiamus, reliquias dimittẽtes in cophinos eorũ recondendas, quibus datum est nosse Mysteriũ Dei: sed tamen cum illis pariter credentes, vt pariter cum illis saluemur. Quam quidem fidem vt nobis magis certã probatamq; redderet Dominus noster, signis manifestissimis interdũ dignatus est roborare, nec credere dubitemus etiã illud, quod intellectu nõ percipimus.

VITER-

VITERBII (quod oppidum Piceni est) Sacerdos quidam dum Missam celebraret, hostiam sacram sumpturus dubitauit, essétne illa vera Caro Saluatoris, & cùm de more manibus confregisset, cruor inde manare cœpit, ita vt album panniculum, quod Corporale appellant, sibi subiectum magna ex parte inficeret, frustraq; tentatum est maculam illam elui aquis. Atque ob miraculi fidem, pannus ipse in sacrario Viterbinæ Ecclesiæ adhuc seruari dicitur. Eam potissimè ob rem, quartus Vrbanus Pontifex (cùm fortè ibi adesset) diem Corporis Christi festum constituit, qui peractis Pentecostes officijs Feria quinta proxima solennis est. Pontificis maximi testimonio credat, annuæque Celebritati ab eo indictę, quisquis vel miraculo non interfuit, vel pannum sancto Sanguine perfusum non vidit. *Miraculum Viterbij.*

EDVARDO Anglorum regi sanctitate magis quàm regno celebri, dũ Missali sacrificio interfuisset, in manibus sacrificãtis Presbyteri Christum ea corporis forma, quam de Virgine matre sumpsit, ferunt apparuisse. Nõ quòd sanctus rex quicquam de veritate Sacramenti ambigeret, sed vt ambigentibus ipse (cuius verbis habebatur fides) visa prædicaret. Eo attestante, crediderunt, quibus veritatem persuadere ratio nequiuerat. *Osbert. Sur. Tom.1.* *Eduardus rex.*

IN Beati quoq; Pontificis Gregorij vita legimus, cùm Corpus dominicum cuidã fœminæ sumendũ offerret, quę panes ipsos quos ille consecrabat facere cõsueuerat, incredula renuebat accipere, quòd diceret, nequaquã esse illud Corpus Domini, sed panẽ quem ipsa suis manibus formauerat, ipsa coxerat. Tunc Pontifex ægrè ferens infidelitatẽ mulieris, orauit Dominũ, & panis species versa est in speciem carnis. Rursum orauit, atque vbi pristina Sacramẽto facies redijt, credenti iam ac pœnitẽti illi obtulit. Experimento credidit mulier, quod si absq; eo credidisset, multò maius fidei sibi meritum accessisset. Beati enim qui non viderunt, & crediderunt. *In vita Greg. lib.2. c.41.* *Gregorius Pontifex.* *Iohan.20.*

STEPHANVS Presbyter Constantinopolitanus, caput fœminæ Hostia sacra contingens, ab ea dæmonem *Stephanus Presbyter.*

à quo

à quo vexabatur, expulit. Quæ liberata dixit, sibi tunc visum fuisse, quòd ille puerum nudum ac viuum vertici supponeret suo. Dubitari posset ne commentum cõfinxerint, si secuta sanitas non faceret fidem. Pané quippe malignus ille spiritus minimè timuisset, sed ipsum ferre nequiuit, qui panis figuram nobis præfert. Puer ergo terruit dæmonem & fugauit, vt si fœminæ verbis non credimus, operibus Christi credamus. *Niceph. rerum Rom. lib. 22.*

Maria Decegnies.

MARIA etiam cognomento Decegnies eundẽ pueri figura visum perhibẽt, dum Sacerdos inter sacrificandum de more manus sustulisset. In quo hoc quoque mirum & ineffabile, quomodo eodem tempore, in eodem corpore alij aliam effigiem viderint, illa pueri, alij panis: illa quod erat, alij quod esse videtur, & nõ esse creditur. Cur autem ita ei, nisi ad submouendum scrupulum dubietatis, non ab ipsius mente quæ sancta & fidelis erat, sed illorum qui dubitassent, si tantæ opinionis mulierem mentiri posse arbitrarentur? At quare non cæteris, sicut & ipsi vni, puer apparuerit? vt scilicet credentes quod non vident, videre mereantur quod credunt. *Iacob. de Vitr. Sur. Tom. 3.*

SATIS hæc de veritate Sacramenti, nunc eius excellentiam dignitatemque tractemus.

De excellẽtia Sacramenti.

INDE primùm tanti Mysterij panditur magnitudo, vbi in veteri Instrumento figuræ eius præcesserunt, & si in signis nobilitas inerat singularis, quãtò maior inest veritati? In typum ergo huius prima libatio fuit panis & vini. Et ne vulgare Sacrificium putes, qui libabat, & rex erat, & Sacerdos, & quidẽ talis, vt Sacerdotiũ significaret Christi, cui per Prophetam dictum est: Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech.

Genes. 14. Psal. 106.

Exod. 12.

AGNVS quoque filijs Israël immolari iussus cùm de seruitute Pharaonis liberati sunt, prænuntiabat Sacramentum istud, quo nos à seruitute diaboli liberamur vniti Deo. Si ad agnum respicit, absque macula est. Si ad diei qua immolabatur, celebritatem nullã apud Hebræos maiorem Phase inuenies.

HOSTIA

HOSTIA etiã illa quę in Lege offerebatur pro peccato, quæ sanctificabat quicquid tetigisset, quæ Sancta sanctorũ dicebatur, cuius sanguis inferebatur in Tabernaculũ testimonij ad expiandũ in Sãctuario, nónne per omnia innuebat hostiam hãc, quæ pro peccato in ara Crucis offerenda erat, quæ verè Sancta sanctorũ est, cuius carné manducantes sanctificamur, cuius sanguinem potantes mundamur? *Leuit. 7.*

ET de hostia pacificorum scriptum est: Qui fuerit mũdus, vescetur ex ea: anima polluta quæ ederit de carnibus hostiæ pacificorum quæ oblata est Domino, peribit de populis suis. De hac autem, quæ de cœlo descendens pacem attulit terræ, cõcilians ima summis, per Apostolũ dicitur: Probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini. *Ibidem.* *1. Corint. 11.*

MANNA etiam illud, quo populus Israël vixit in deserto, figurabat cibum hunc, quo nos in seculi huius deserto sustentamur. Alioqui fragiles & imbecilli deficeremus in via, neq; diabolo resistere, neq; concupiscentijs repugnare possemus. Et tamen ad illos dicitur, Patres vestri manducauerunt Manna, & mortui sunt. Qui verò comederit panem hunc, viuet in æternum; vt scias quantò figuræ præcellat veritas. *Exod. 16.* *Iohan. 6.*

MVLTO ergo validior est panis iste pane illo subcineritio, qui in manu Gedeonis ducis euertit castra Madian. Multò sanctior illo, quem ipsi Dauid & ijs qui cũ eo erant, edere nõ licuit, nisi cum se mundos à mulieribus esse cõfessi sunt. Multò plus vigoris conferens comedenti, quàm ille, in cuius fortitudine ambulauit Elias xl. diebus & totidem noctibus, vsque ad montem Dei Oreb. Multò suauior farina illa, quæ ab Elisæo in ollã missa pulmenti amaritudinem vertit in dulcorem. Nullũ deniq; sacrificiũ, nulla oblatio huic oblationi cõferenda, quæ quidem lux est, non vmbra: veritas, non typus: & indulta in Euangelio gratiæ plenitudo, non in omnibus Legis cæremonijs suspensa futuri expectatio. *Iudic. 7.* *1. Reg. 21.* *3. Reg. 19.* *4. Reg. 4.*

Hoc enim est illud conuiuium, de quo Isaias Prophetans, ait: Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemiæ defecatæ. Hæc est illa oblatio, de qua Dominus ipse per Malachiam gloriatur, dicēs: In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus. Hanc Zacharias quoque in spiritu cernens & admirans, bonum & pulchrum Dei appellat, dicens: Quid bonum eius est, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines? Esto sanè: bona etiam & pulchra pro tempore fuerint legis sacrificia: nunquid tamen aliquod eorum virgines germinare dictū sit? Vnde apparet, non terrenum, sed cœlestem esse cibum, quo aliti homines angelicam vitam viuere cœpére profitentes castitatem. Etenim cibus quoque ipse caro est de Virgine sumpta, Deoque ita vnita, vt Deus & homo non duo sint, sed vnus Christus. Christum ergo in Altari sumimus, quo quid vnquàm dici aut cogitari potest præstātius, magnificentius, sublimius?

Isaiæ 25. *Mala. 1.* *Zach. 9.*

Igitvr haud temerè Iuoni Presbytero Missam celebranti, dum sacrā hostiā reuerenter offerret, igneus globus super verticē astitisse visus est. Quæ res tantæ admirationi fuit, vt quod ipse manibus extulerat, ijs etiā qui prius dubitauerant, diuinū esse appareret, adorarentq; deinceps in Sacramēto, nō quod viderēt, sed quod esse crederēt. Neq; enim ad species illas visibiles dirigēda adoratio est, sed ad substantiam Christi, quæ sub ipsis occultatur. *Sur. Tom. 3.*

Iuo Presbyter

Sic nempe faciens Dominicus ille Prædicatorum pater, dum inter sacrificandum tanti Sacramenti maiestatem secū cogitaret, nimio interdū stupore attonitus, exterius obrigescebat, interius ineffabiliter cōsolabatur. Quantus hic ergo, & qualis est, qui contemplatione sui totum occupat hominem, & manentem in corpore, à corpore facit alienum? & nec sic profectò gloriam suam totam pandit, quā ne Angeli quidē comprehendere possunt, cùm incircunscripta atq; infinita sit. *Ioan. Gerson.*

Dominicus.

Et

Et ne tam admirabilis Sacramenti homines mortales tantùm ministros esse putemus, nonnunquam etiam ab excellentiore, hoc est, spiritali creatura ministratum hominibus est. Ferunt Onophrium in vasta Ægypti solitudine Deo seruientem, dominico quoque die illud Angelo deferente acceptauisse, cùm Sacerdotis copiam procul ab humano cultu degens habere non posset. *In vitis PP.* *Onophrius Solitarius.*

Maioro etiam Episcopo in Britannia Paschali die oranti, Angelum ter apparuisse, terque sacrã Communionem porrexisse, prædicentem quòd propediem decessurus esset. Sed qui tali vsus est ministro, tantoq; donatus viatico ad vitæ finem gratanter cucurrit, vt vitam, quæ finem non habet, inchoaret. *Maiorus Episcopus.*

Marcus quoq; Scriptor apud Ægyptios, ita cognominatus, quoniam curæ illi fuit Anachoretarum Ægypti vitas describere, cùm aliquando genibus prouolutus Eucharistiam à Sacerdote poposcisset, apparuit manus eam sibi porrigens, nec dubitauit ille accipere, quod diuinitus offerri credidit, neque ambigitur, quin Angelus fuerit, qui præripere ausus sit officium Sacerdotis, magisque incuteret hominibus reuerentiæ erga se metũ panis ipse Trinitatis, cũ tã mirabiliter etiã ab Angelis porrigi visus est. *In. vi. PP.* *Marcus Scriptor.*

Non minori admirationi dignũ, nec minus ad huius Sacramenti spectans dignitatem illud fuit, quod in vita Faustini & Iouitæ Martyrum legimus. Hi nanque cùm Secundum militem Mediolani conuersum baptizassent, & Communione quoque membrum Ecclesiæ facere voluissent, nec haberent panẽ ex quo Sacramentum conficerẽt, à columba alite rostro delatum accepêre, eiq; sumendum porrexerunt, sacrum esse minimè dubitantes, qui sic afferebatur. Quoniam autem in columbæ figura Spiritumsanctum apparere solitum Euangelia testantur, hoc ideo contigisse potuit, vt credamus, sicut credimus ibi Deum Patrem, ibi Spiritumsanctũ esse, vbi Filius est, cùm trium Personarum simplex vnicaq; substãtia separari non possit. Quẽ ergo honorẽ toti Trinitati exhibendũ cẽses, huic vni *Faustinus & Iouita.*

Sacramento deferre ne dubites, non visibilé eius figuram tantummodo oculis attendens, sed sub visibili figura inuisibilem veritaté alta mente contemplans *Ado. Sur. Tom. 1.*

Honor. Episc. Eiusmodi autem honor quanti meriti sit, Honorati Ambianensis Episcopi exemplo disci potest, qui Missam celebrans, cùm ante se in altari sacram hostiam attentius cósiderasset, iá sumere volens, manibus cótingere hæsitabat. Itaq; depictę ibi imaginis Christi manu sublatá, sibiq; porrectam hausit, sumere non recusans quod diuinitus dabatur, & certè dignus fuit à Christo cõmunicari, qui se tactu etiá eius indignú iudicauit. Non negamus, & Iudá à Christo communicatum. Sed quia irreuerenter simul & impiè accesserat, post buccellá diabolo ad se aditum præbuit, & vitæ autorem inhonorás, mortis laqueo se infeliciter implicauit. *Hilar. Arelat. Sur. Tom. 1.*

Tharsitius Martyr. AT non ita Tharsitius martyr Romæ passus. Qui cùm Sacramentum hoc sub veste tectú ad quendá fidelé ægrotantem ferret, in impios gentiles fortè incidens, quid sub veste haberet quærentibus non indicauit, magisq; ab his rei, quam ferrebat, contemptú aliqué, quàm sibi necé timuit. Itaq; illi fustibus cæsum interimunt. Et cùm iam exanimis vestimenta excussissent, Sacramétum nusquá comparuit: ipsi autem lymphatico pauore cõuulsi diffugerút. Non ergo licuit sacri legis illud polluto contactu prophanare, cuius honoré Tharsitius vitę suæ antetulit. Illi infidelitatis errore prolapsi ad inferos corruerút, hic armis eorum fortior, cum martyrij plama cœlú petijt, ipsum in sua ibi specie perpetuò visurus, quem hìc in aliena dignè coluit. *In gestis Steph. PP.*

De vtilitate Sacramenti. Hactenus de excellentia Sacramenti; reliquú est, vt aliquid de vtilitate ipsa quam ab eo haurimus, fructuque dicamus, tametsi nihil de illo pro dignitate dici queat, cùm omnia diuina humani captu ingenij maiora sint.

Christus. CHRISTVS igitur panis viuus de cœlo descendens, cùm ex omni parte perfectissimus sit, haud dubiú quin se piè fideliterq; sumentibus, & præsentis vitæ conferat perfectioné, & futuræ.

Con-

CONFERT primùm peccatorum purgationẽ. Si enim (vt Apostolus inquit) sanguis hircorum & taurorũ & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationẽ carnis, quantò magis Sanguis Christi? Et certè hic ille est, quem varijs morbis affecti tangere cupiebant, quia virtus (vt Euangelista ait) inde exibat & curabat omnes. Et si ipsi solùm tangendo curabantur, nos non curabimur sumendo? Sed qui primi sic sumpserunt, eos idem ille quem sumebant, exterius lauit, vt ostenderet intimas quoq; eorum sordes lauisse se, & ipsos sicut corpore, ita & animo puros nitidosq; reddidisse, quam in illo virtutem nequaquam ignorauit, qui eum digito demonstrans, dixit: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Hebr. 9.* *Luc. 6.* *Iohan. 1.*

CONFERT deinde spiritalis boni appetẽdi copiã, exercendiq; facultatẽ, vt animus noster vitijs eradicatis virtutibus exuberet. Quod Osee Propheta prȩuidẽs, inquit: Viuẽt tritico, & germinabũt quasi vinea, memoriale eius, sicut vinũ Libani. Vnde & Discipuli statim post salutare cõuiuiũ, montem conscendũt Oliueti, iã altiora & fructuosiora petẽtes, quàm antè petierãt. Et Zachæus quidẽ cùm ipsum Dominum suo suscepisset hospitio, reddit quadruplum pro eo quod antè fraude interuerterat atq; dolo, & in pauperes sua incipit effundere, qui rapuerat aliena. *Osee. 14.* *Discipuli.* *Zachæus.*

Præstat quoq; cõtra illicitas animi cupiditates resistẽdi robur, vt seipso fortior sit, qui cœlestis cibi pabulo fuerit saginatus. Quemadmodũ enim illi qui in mari fluctibus agitabãtur, cũ Iesum vndas pedibus cõculcantẽ in nauicula suscepissent, viderunt posuisse ventũ, & turbinem procellarũ versum in trãquillitatem: ita nos cùm in pectoris nostri nauicula eundẽ piè susceperimus, malarum cogitationũ violenti æstus cessabũt, & omnis turbatȩ mentis tẽpestas lenietur illico atque conquiescet, Quoniam (vt in Euãgelio legimus) mari & ventis imperat, & obediũt ei. *Discipuli.* *Matth. 8.*

IDEM aduersus improbissimi hostis assiduas pugnas vincẽdi spem viresq; nobis confert ac suggerit, iuxta illud Prophetæ: Parasti in conspectu meo mẽsam, aduersus eos *Psalm. 22.*

 qui tri-

qui tribulant me. Nihil quippe magis terrori diabolo esse potest, quàm Sacramentum istud. Et si Dauid parui lapidis
1. Reg. 17. ictu prosternere potuit Goliam illum magnum, Deo hominibusque infestum: profectò facilius frangetur diaboli audacia lapide isto, qui de monte absq; opera manuū abscisus
Daniel. 2. cōtriuit statuam Nabuchodonosor, & factus mons ingens orbis terræ regna occupauit: lapide, inquam, qui in capite anguli positus, vtrunque parietem vnum fecit, super quo ædificata Ecclesia, nec fluminū impetu subruitur, nec ventorum flatu concutitur: qui & super se cadentē confringit, & super quem cadit, conterit; vsqueadeò nihil illo neque solidius est, neq; grauius. Iungamur illi, & appropinquare non audebit Belial, vbi manere viderit Christum.

Hoc præterea præstantissimū Sacramentum discutit ignorantiæ tenebras, & altioris intelligentiæ nobis lumen
Iohan. 1. infundit. Lux enim vera est illuminans omnem hominem venientē in hunc mundū. Hominē, inquam, nō mundum, quia mundus eum nō cognouit, & sui eum nō receperūt,
Num. 11. dicentes: Nauseat anima nostra super cibo isto leuissimo. At verò illi, quorum in Emaus pergentiū oculi caligabāt,
Discipuli. Luc. vlt. & Maiestatis Dominū agnoscere non poterant, nónne in ipsa panis fractione ipsum dicuntur agnouisse? & mysteria quæ ignorabant, ipso aperiente, didicisse? Et de viro iusto per hæc ipsa Sacramenta à Domino sapientiæ luce illu-
Eccl. 15. strando, nónne scriptum est? Cibauit illum pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potauit illum.

Ac ne plura enumerando nimius sim, hæc verissima Sanctorū Communio est, hoc fœlicissimū glutinum, quo Dn̄o nostro copulamur, & (vt ita dicā) inserimur atque in-
Iohan. 6. corporamur, veluti capiti mēbra. Ait enim: Qui māducat meā Carnē, & bibit meū Sanguinē, in me manet, & ego in eo. In illo manentes viuimus inæternū, quia Panis vitæ est: & qui manducat me, inquit, & ipse viuet propter me.

Quàm autem manducatio ista, potusque nobis neces-
Iohan. 6. sarius sit, declarat, dicens: Nisi manducaueritis Carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis

vitam

vitam in vobis. Et nemo venit ad Patré, nisi per me. Igitur cùm tam fructuosum sit, ardenter accedamus: cùm tam necessarium, nunquàm negligamus. Cumque ipse qui & conuiuiũ & inuitator est, vocet nos atq; hortetur, solerter obsequamur. Scit enim quo indigeamus, & quid expediat nobis. Venite, inquit, & comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Qualiter autem venire debeamus, instruit subiungens: Relinquite infantiam & venite, & ambulate per vias prudentiæ. Hoc sanè pœnitudo (de qua superiùs locuti sumus) vitæque correctio efficiet. *Prouer. 9.*

Nos interea illud ipsum, quod postremò de vtilitate sacræ Communionis disseruimus, diuinarũ nixi testimonio Scripturarum, idoneis quoque Sanctorum exemplis more nostro confirmemus.

In Actis Apostolorum legitur de illis, qui primi ipsis euangelizantibus credidere: Erant autem perseuerãtes in doctrina Apostolorũ, & Cõmunicatione fractionis panis, & orationibus. Fiebat auté omni animę timor. Sicuti ergo quotidie cœlesté pané hũc illis gustare mos fuit, ita & cœlestiũ desiderio flagrãtes, assidui factores verbi erant, non auditores tantùm, in oratione soliciti, in timore Dei humiles, in charitate feruentes, vnde sequitur: Oés etiã qui credebãt, erãt pariter, & habebãt omnia cõmunia. Ad tantã perfectioné quid, quæso, illos adduxerat, nisi fides Christi, & frequés Christi cõmunicatio? Quę postquã à posteris desita est frequẽtari, vitæ quoq; integritas lãguere cœpit. Panis enim, qui quotidianus fuerat, factus est annuus. *Actor. 2.* *Primitiua Ecclesia.*

Cassio Narniensi Episcopo (vt in Dialogo Gregorius testatur) quotidie hoc Sacrificiũ Deo offeréti Presbyter eius retulit, dicens: Per visum sibi à Domino fuisse iniunctum, vt ei diceret: Age quod agis, nec solitum opus intermitte, natalitio Apostolorũ Petri & Pauli die venies ad me, recipiesque mercedem. Ille itaque anno quidem septimo, sed tamen die quo prædictũ fuerat, cùm Missam celebrasset, percepta Communione vita decessit. Beatus qui per quotidianam Agni immortalis immolationem, ad *Cassius Episc.*

cœnam nuptiarum eius vocari meruit, celebritate æterna in cœlo fruiturus, quia temporalem in altari nullo die intermisit. *Dial. lib. 4. c. 56. & Hom. 37. in Euang.*

Liberalis. LIBERALIS Heliodori Altinensis Episcopi discipulus, hunc vitalem cibum singulis Dominicis diebus percipiens, reliquos dies absque esu potuque peregisse dicitur. In fortitudine ergo cibi huius peruenit vsque ad montem qui Christus est, sublatus in cœlum, cùm se de terris transferri postulasset. Quem enim sumendo assiduè cernebat per speculum & in ænigmate, ipsum iam facie ad faciem videre concupiuit.

Banon Clericus. BANON quoq; Gandauẽsis cœnobij Clericus (multa licet vitæ sanctitate præditus fuisset) cùm ægrotaret, noluit sine tam salutari viatico decedere, statimq; vocari, qui illud sibi afferret, Presbyterũ iussit. Is verò qui missus fuerat, viæ ignarus, ab Angelo ad Presbyterum vsque perductus est, vt iam Angelos ei quamprimùm suffragari scias, qui Domino communicari expetierit. Cui Banon ipse communicatus, nunquàm postea ab eo discessit, & nunquàm discedet, receptus in Paradisum.

Ambrosius Episcopus. AMBROSIVS item Mediolanensis Ecclesiæ Antistes, doctrina simul & sanctitate insignis, cùm è vita decederet, & communicari Domino exoptaret, sed fari iam non posset, mox Honorato Vercellensi Presbytero Eucharistiam afferẽte, lætus accepit. Qui Presbyter vt hoc faceret, tertia iam vice vocatum se dixit, dum dormiret, neque à quo vocaretur, scire potuisse. Quid hoc est, nisi quia Christus fideles famulos suos absq; se duce ad cœleste regnũ transmigrare non permittit, ne viam aberrent, si ab ipso qui veritas est, non continuò dirigantur? *Paulin. in vita Ambr.*

Hieronymus. ET D. Hieronymus diem agens extremũ, sacrũ Christi Corpus dari sibi petijt. Illud verò sumpturus de lectulo humi se deponi fecit, saccoq; operiri. Tũc genibus prouolutus lachrymas fudit, pectus pugno percussit, & sic sanctã oblationẽ hausit, gestu habituq; se illa indignũ cõtestans, illã tamẽ sibi necessariã hauriẽdo docẽs. *Euse. in vit. Hier.*

QVOD

QVOD autem & intelligentiam piè sumẽtibus præ-stet, Eadmundus Cãtuariensis Episcopus testis est. Qui die crastino de Trinitate disputationem initurus, noctu in somnijs vidit, se Sacramentum istud accepisse, columba offerẽte, & cùm manè in auditorium venisset, præter spem magna omnium admiratione disseruit. Siquidem illi tunc spiritaliter communicauerat, qui Dei sapientia est, & Dei virtus. *Osbert. Sur. Tom.* 1. *Eadmundus Episcopus.*

HÆC insuper immortalis & ineffabilis hostia, si in altari pro mortuis offeratur, maximo illis adiumento erit ad cõmissa in Purgatorij locis diluenda. Gregorius Pontifex refert, quendam Centumcellensium Presbyterorum, dum in thermis lauaretur, homini ignoto, qui tamen ipsi officiosius ibi inseruiret, panes aliquot referendæ gratiæ causa muneri obtulisse, illum verò noluisse accipere, quòd sibi eis non opus esse diceret vita hac iam defuncto. Se enim loci illius dominum aliquando fuisse, & eo deinde labore expiare culpam ibi iussum. Quamobrem si sibi gratificari vellet, illos panes pro se consecratos Deo offerret. Quod cùm ille fecisset, die octauo ad thermas reuersus, homine non inuento, noxa absolutum agnouit. Ille ergo primùm poscendo, deinde non comparendo, quanto hoc sacrificium defunctis emolumento sit, patefecit. *Gregorius Dial. lib. 4. cap. 55.* *Presbyter Centumcellen.*

IDEM sanctus Pontifex tradit, dum adhuc Abbatis officio fungeretur, monacho sui monasterij, cui Iusto nomẽ erat, & ægrotanti, fratrum colloquio se interdixisse, & defuncto cœmiterij sepulturam, eò quòd tres aureos apud illũ abscõditos deprehẽderat, qui omnibus cõmunes esse debuissent: hac seueritate in languentẽ primò, deinde in mortuũ vsus, vt sanos viuentesq; ab eiusmodi vitio coërceret. Cæterùm & saluti illius cõsulens, Missas triginta ꝓ eo celebrare, Pretiosum monachũ iussit. Iustus ergo trigesimo die pòst fratri suo Copioso apparẽs, pœnis quibus pro delicto afficiebatur, se demũ absolutũ dixit. Itaq; idẽ dies & oblationũ finẽ statuit & supplicij. *In vit. Greg. lib. 1. c. 15.* *Gregorius PP.*

Quædã mulier

QVÆDAM mulier (vt apud eundẽ autorem legimus) pro viro ab hostibus capto, & in vinculis coniecto, per Sacerdotem sacram Deo hostiam statutis diebus offerre consueuerat; & cùm illo postliminio reuerso didicisset, dum captiuus teneretur, identidem se reuinctum comperisse, neque scire potuisse, quomodo id sibi contingere soleret, dies quibus id ei contigerit sciscitans, eosdem ipsos fuisse animaduertit, quibus oblatũ fuerat Sacrificiũ. *Ibi. li. 4. c. 57*

Agathus Episcopus.

IDEM testatur, Agathum Episcopũ Panormitanum, cùm Romam versus nauigaret, ad Insulam quæ in Tyberis ostio est applicuisse, & Sacrificium Missale obtulisse pro nauta suo Baraca nomine, quem in scapham descendentẽ, dum nauis plenis velis ferretur, rupto fune in medio mari reliquerat, & fluctibus obrutum perijsse putabat. Cùm autem ad Romanum portum peruenisset, egressus in litore Baricam sibi obuium habuit, & vehementer miratus audiuit, eum dum scapham regendo, partim labore, partim inedia iam deficeret, obdormisse, & dormienti sibi visum à quodam panem accepisse, atque eo gustato se refocillatum sensisse, deinde expergefactum nauigio iuxtà prætereunte susceptum Romamq; delatum. Rem ergo curiosius exquirens, comperit ea ipsa die illum pane eo refectum fuisse, qua Sacrificium fuerat oblatum, & Deo gratias egit, quia hic ille panis esset, de quo per Ieremiam dicitur: Inebriaui animam lassam, & omnem animam esurientem saturaui. *Dial. lib 4. c. 57.*

Ierem. 31.

Fœmina. Maria Magdalena.

Fœminarum quoque sanctarum hac in re curam studiumque indicabimus, vt ex eo simul & vtilitatem monstremus. Maria Magdalena vitã agẽs in deserto cœlestium spirituum societate fruebatur, & tamen cùm sibi vitæ finẽ imminere cognouisset, Maximinum Episcopum iussit accersiri, & percepta ab eo Cõmunione, ad cœlũ migrauit. Non fuit illi satis cum Angelis iter hoc ingredi, nisi Dominum Angelorum ducem habuisset. Sic olim ad sepulchrum eius lugens, dimissis Angelis quos viderat, illum solum quæsiuit quem lugebat, & tũc demũ cõsolata abijt,

cum

eum ipsum resurrexisse cognouit. *Iacob. de Vorag.*

PETRONILLA Virgo cupiens iam ad cœleste de terreno transferri habitaculo, ne sine viatico discederet, à Presbytero Nicomede panem Trinitatis accepit. Itaque Sponso æterno copulata cœlum adijt, ne frustra illum procis mortalibus præposuisse videretur, si eidem & in terris posita communicare neglexisset. *Sur. Tom. 3. & alij.* *Petronilla virgo.*

LVCIAM Virginem nec inter flammam constrictam, nec perfosso à sacrilegis iugulo lætaliter vulneratam mori potuisse accepimus, donec sacram sibi Communionem à Sacerdote oblatam sumpsisset. Tunc cum Martyrij corona cœlũ lęta petijt, cum eum, pro cuius amore supplicia contempserat, sibi iunxit itineris ducem. *Aloys. in Hist. SS.* *Lucia virgo.*

SI ergo sanctis hominibus tantæ curæ fuit, ad hanc sacrosanctam Communionem etiã corpore accedere, à qua spiritu & voluntate nunquam discedebant: quantò magis nos, qui peccatores sumus, idẽ oporteat facere? His enim magis opus remedio est, qui grauius ægrotant: hoc autem remedio à peccati morbo conualescimus, ab inquinamentis mundamur, ab errore in viam iustitiæ dirigimur, deniq; de morte transimus ad vitam, de tenebris ad lucem. *Exhortatio.*

IN primis tamen videndum, quo animo, qua mente accedatur. Aptis ad sumendum corporibus medicina prodest, malè autem dispositis, si sumatur, exitio est. Et si Philisthini, quòd Arcam Domini captã in templo idoli Dagon posuissent, aduersa passi sunt, & Bethsamitæ ab eis restitutam suscipientes, quòd parũ reuerenter habuissent, penè internecione sublati: quantò deterius afficiendus erit, quisquis vel prætermissa quæ Deo debetur adorationis ratione, vel non absterfis prius à se quantum potest, inuidiæ, odij, luxuriæ, cęterorũmque vitiorum spurcitijs, mundissimum Domini Corpus pręsumpserit accipere? In Iudã, quia malignis cogitationibus æstuans illud sumere non timuit, post buccellã Satanas introisse dicitur. Ideoq; nõ à peccato mundatus est, sed potius peccatum peccato cumulauit, vẽditionis crimẽ veniæ desperatiõe, & cũ malè poenitẽdo sibijpsi *Philisthini. 1. Reg. 5. Bethsamitæ.*

sibijpsi præ dolore mortem cõsciuisset, in abyssum corruit tormentorum.

NOS ergo cum Magdalena lachrymis prius lauemus pedes Domini, & cum Centurione clamemus: Domine, non sumus digni vt intres sub tectum nostrum. Comparantesque aromata pœnitentiæ & humiliationis exemplo sanctarum fœminarum, ad vngendum illum in odore vnguentorum eius festinemus, vnctum tandem ritu pijssimi Ioseph, syndone conscientiæ nostræ pura mundaque inuoluamus. Et cùm sic inuolutum in monumento pectoris nostri nouo reposuerimus, Passionis eius pœnas mẽte recolentes, ad Resurrectionis quoque eius gloriam nos peruenturos speremus, visuri quidẽ illum, non iam sub diuersarũ specierum velamento, sed facie ad faciem, in eandem imaginem (vt Apostolus inquit) transformandi à claritate in claritatem, tanquã à spiritu Domini, semper cũ illo futuri.

Math. 8.

2. Cor. 3.

LIBER QVINTVS.

De nemine temerè iudicando.

Caput I.

SED plerique aliena nimis auidè iudicantes, ipsi errore incauto in culpam labuntur, dum vel incerta pro certis affirment; vel si certa sunt, iudicare ad eos non pertineat: vel si pertinet, occulta pro manifestis iudicẽt: vel etiam si manifesta sunt, quo animo fiant ignorent, & veluti male facta persequantur. Huiuscemodi autem iudicia quoniã temeraria sunt, à Domino prohibentur dicente: Nolite iudicare, & non iudicabimini: Nolite cõdemnare, & non

Math. 7.

con-

condemnabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Igitur hoc loco colligere exempla decreui, quibus instructi circumspectiores esse poterimus ad noxam hanc deuitandam, Deoq; obediendum, ne quis in alterum quomodo non licet sententiam proferendo, seipsum damnet.

AARON & Maria Moysen probro iactauerant, ob vxorem eius (vt inquit Scriptura) Æthiopissam, & quę tam audacis petulátiæ caput & causa fuerat, in lepram incidit, vt corporis morbo mentis vitium puniretur, quoniam ab homine reprehendi nō debuit, quem Deus suis colloquijs suaque familiaritate dignum iudicabat. Hinc discere licet, quanti periculi sit sæculo seruientibus, vt quicquam sinistrum indecénsve sentiant de seruis Dei. Fit enim plerunque, vt quod illi reprehendendum iudicant, apud Deum laudabile sit. Idcirco & Apostolus clamat, dicens: Tu quis es, qui iudicas alienū seruum? Domino suo stat, aut cadit. Et ne de cadéte etiam desperemus, ait: stabit auté. Potens est enim Deus statuere illum. *Aaron & Maria. Num. 11. Rom. 14.*

QVOD autem ad coniugatos spectat, quàmdiu adulterij crimen latet, suspicari fortasse licet, credere non licet. Et veteri quidem lege mulieris suspectæ causam per sacrificium zelotypiæ viro discutere permissum erat, nunc nefas est accusare nisi deprehensam. Sed si prehensam etiam lapidari vetuit Dominus, nisi ab eo qui sine peccato esset, cùm nemo sine peccato sit: vix dici potest, quàm grauiter delinquant, qui suspectam veluti deprehensam lapidant ictibus detractionis, & infamiæ dentibus lacerant fortasse innocentem. Et profectò de ijs quæ latent, qui iudicat, etiamsi euenerit vt verum iudicet, mentitur, dum se scire affirmat quod nescit. *Mulieri suspecta. Num. 5.*

QVI Susannā accusauerát, falsitatis conuicti lapidibus obruti sunt, ipsa post mortis quoque sententiam absoluta. Quisquis igitur insontem sceleris alicuius insimulauerit, ab ipso iudice, quem nihil omnino latére potest, tantidem condēnabitur, quāti dānari accusatus debuit, si deliquisset. *Presbyteri in Susannam. Daniel. 13.*

Vnde

Vnde mendacem testem talione punit Lex, vt quantum pœnæ quis in proximum parua delatione molitus fuerit, tantum pro impietate ferat. Non misereberis ei, inquit, sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges.

Deut. 19.

Ibidem.

Ac ne facilè delatoribus credamus, aut rumoribus incertis ad iudicandum compellamur, diuina sancitum est Lege: Non stabit testis vnus cōtra aliquem, quicquid illud peccati & facinoris fuerit, sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Cōtra Dei ergo Legem agit, qui contra aliquem vnius tantùm verbis fidem adhibet.

Sed manifestum quoq; aliorum opus, quod ita bono vt malo animo agi potest, qualiter accipiendū sit, sequenti exemplo satis patebit. Diuisa promissionis terra, victisque hostibus Iosue duce, & iam militiæ missione accepta, Tribus Ruben & Gad, & dimidia Tribus Manasse de Silo, vbi tabernaculum fixerant, ad Galaad possessionem suam quæ vltra Iordanem erat, reuertentes in ripa fluminis citeriore altare construxerunt, ob hoc duntaxat, vt posteris fidem facerent, se commeandi ius habere ad offerendū in Silo, nequando separati à reliquis Tribubus sicuti possessione, ita & religione viderentur. At verò cæteri filij Israël rati illud ad sacrificandum dijs alienis ædificatum, Dei sui iniuriam armis vlcisci parant. Mox vbi missa legatione ponendi altaris causam didicissent, probare factum cœperūt quod incusauerant, & quos morte dignos iudicabant, laudibus extulerunt. Quod si rem paulò accuratius non inquisissent, falsa decepti opinione, pios pro impijs trucidassent, & non leuius crimen foret inconsultum iudicium, quàm ipsa cui infensi erāt, diuinæ legis præuaricatio. Itaq; semper magnopere cauendum est, ne quid in alijs cōtinuò detestandum putemus, quod sub specie aliqua mali, & bonum esse queat, ne propheticum illud in nos retorqueri possit: Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Semper quidem tutius

Filij Israel.

Iosue. 22.

Isaias 5.

mentis est, honesta potius quàm turpia, de ambiguis coniectari, *Iosue*.22.

QVOD cùm quidam terræ Hus Habitatores minus obseruarent, simplicem illum & rectum, Deoq; probatum virum Iob, eò quòd calamitatibus opertus fuerat, iudicarunt iniustum. Ipsi Dominus inter aduersa patientiæ meritum exaggerat; sed falsi rerum existimatores, non habentes in quo eum manifestò arguant, occulti criminis reum putant, quia in miserijs vident, digni illi talia ob culpam perpeti, qui talia passum vanissimo argumento delictis obnoxiũ censuerunt. Ex vitæ moribus, non ex casuum angustijs, qualis quisque sit iudicari debet, iuxta Euangelicum illud: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. *Iob.4.* *Matth.7.*

SED etiã illud inter temerarias iudicationes ponendum, quòd Annam Elcanæ coniugem Domino in Silo ardentius deuotiusque supplicantem, cùm cõsiderasset Heli Sacerdos, tumulentam putarit. Vsq; quo ebria eris? inquit: digere paulisper vinum quo mades. At ipsa à Domino exaudita, sterilitatis opprobriũ fœcũditate deleuit. Exteriorem corporis gestum notauit Heli, & ebrietatis obiecit vitium, sed Deus intima respexit cordis, & compotẽ voti fecit. Sic eum sæpe falli necesse est, qui ex facie hominis animi occulta iudicat. Et quia solius Dei est nosse mortaliũ cogitationes, quisquis eas in altero cõiecturis explicat, Dei iudiciũ sibi vsurpat. Dumq; in dubijs malè de proximo sentit, charitatẽ offendit. Quod vt solicitius declinemus, meminerimus à Domino præceptum esse: Nolite iudicare secundùm faciem, sed rectum iudicium iudicate. *Heli Sacerdos* *1.Reg.1.* *Iohan.7.*

Inconsulti quippe iudicij iustissimas pœnas dedit Ammonitarum rex Hanon, qui Dauid regis legatis ad se de obitu patris sui consolandum missis, obiecto quòd terram suam exploratum venissent, partem barbę abradi fecit, vestesq; ad nates vsq; succidi, & hac ignominia affectos abire iussit, quos quidẽ honore prosequi debuerat, si Dauid erga se animum ita vt erat, pensasset. Peruersa igitur de amico suspicione in suã abreptus perniciẽ pro barbis rasis capitis *Hanon rex.* *2.Reg.10.* *1.Paral.19.*

diadema

diadema amisit, pro succisis vestibus regnum. Hinc quoq; patet, quantæ stultitiæ sit, eius amorem despicere, cuius odio pares esse non possumus.

Michol. Peruersum autem iudicium & in Michol vxore Dauid diuina vltione punitum est. Cùm enim regẽ ephod lineo accinctum, & præ gaudio subsilientem coram Arca Domini vidisset, despexit atque contempsit, leuitati ascribẽs, quòd humilitatis erat & magnæ in Deum pietatis. Ille ergo quantum se humiliauerat, tantum gloriæ adeptus est. Ipsa verò perpetuæ sterilitatis cõtumeliam tulit, vt se eius coniugio indignam agnosceret, quem scurris comparandum existimauit. 2. *Reg.* 6.

2. Reg. 6.

Salomon rex. Videant & ipsi iudices quali examine illos, quibus præsunt, iudicare debeant. Si enim rex Salamon, Deo offerẽte quicquid petijsset, nihil sibi magis necessariũ duxit, quàm in decernendo sapientiam: Dabis seruo tuo, inquit, cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum & malum, quis adeo sibi confidit, vt in iudicãdo errare non formidet? Qui quidem error nisi grauissimus esset, non pro eo vitando Salomon magis solicitus fuisset, quàm pro vitæ spatio protelando, pro diuitijs cumulandis, pro inimicis domandis, imperioq; propagãdo. Et quoniam his rebus iuris dicendi scientiã prætulit, plus etiam quàm postularat, accepit: Sapientis vtique opinionis præmium referens, opes & gloriam. 3. *Reg.* 3.

3. Reg 3.

Assuerus rex. Hester 3. & 8. At Assuerus Persarum rex malignis inuidi Aman delationibus plus æquo credulus, Iudæos qui in regno suo erant, veluti pacis turbatores, edicto omnes perdere iusserat. Mox innocentia eorum cognita, sententiam vertit in accusatorem. Quos autem neci iam addixerat, honore affecit. Laudabilius egisset, si non præcipitasset iudicium. Sed neq; in eo laude sua fraudãdus, quòd iniustè decretũ, iustè reuocare non tardarit. in illum animaduertẽs, cuius suggestione deceptus fuerat, tam æquus iniqui hominis vltor factus, quàm sæuus fuisset innocentum interemptor si ante dictam internecioni diem, id quod erat non resciuisset.

nisset. Quàm itaque rectè Iob? Causam, inquit, quã nesciebam, diligentissimè inuestigabam. *Iob. 29.*

Svnt qui suis de rebus alios consulunt, sed cum sibi rectè consultum est, contemnunt, quosq; antè amauerant, odisse incipiũt, si illos quicquàm secum dissentire animaduertunt, eorum iudices facti, quorum iudicijs vsuri videbantur. Horum peruersitatem secuti Iohanan Careæ filius *Iohanan.* & qui cum illo erãt, cùm post Babylonicam captiuitatem in terra Chanaan, iuxta Bethlehẽ resedissent, & Chaldæos timentes, quò fugam vertere sibi expediret, Ieremiã Prophetam consuluissent, illeque Deo reuelante ibi tutò mansuros dixisset, & si ad Ægyptum (vt parabant) transfugerent, perituros: malè de Propheta suspicati sunt. Et mendacium loqueris, inquiunt: non misit te Dominus, sed Baruch Neriæ filius, vt tradat nos in manus Chaldæorum. Transeuntes ergo in Ægyptum, vbi se putabant tutiores, ibi citius à Chaldæis oppressi sunt, & qui mendacem Prophetam iudicauerant, sibi magis quàm illi credentes, in interitus sui foueam corruerunt. Quod nos defugientes, fidelium ac prouidorum consultorum monitis discamus acquiescere, non ea temerè dijudicare. Salomonis quoque sententia est: Audi consilium & suscipe disciplinam, vt sis sapiens in nouissimis tuis. *Ierem. 42. Ibid. 43. Prouerb. 19.*

Nvnc Euangelicæ institutionis exempla, quæ ad propositum quicquam spectare videbuntur, colligemus. Dominus noster Iesus Christus Iudæorum in iudicando malitiam arguens: Venit, inquit, Iohannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicitis, Dæmonium habet. Venit Filius hominis manducãs & bibẽs, & dicitis: Ecce homo deuorator, & bibens vinum, amicus Publicanorum & peccatorum. Tales sunt qui de omnibus malè sentiunt, & quicquid egeris, vitio vertunt. Humilem appellant hypocritam: simplicem, fatuum; ieiunantem, phreneticum; non ieiunãtem, gulosum: delinquentes corripientem, durum & asperum: quieti studentem, desidem & ignauum. Nullum denique bonum agitur, quod hi ma- *Iudæi. Lucæ. 7.*

lignis peruersisq; suggillationibus denigrare nō cōtendāt.
Psal. 30. Propterea meritò sanè de illis dicitur: Erubescāt impij & deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa. Quæ loquuntur aduersus iustū iniquitatē, in superbia & abusione.

Simon Phariseus. Lucæ. 7. SIMONEM quoque Pharisæum Saluator, apud quem discubuerat, falsæ existimationis conuincit. Putauerat ille, non esse Prophetam qui se à peccatrice muliere tangi permitteret. At misericors Dominus hospitem suū ab errore volens reuocare, & secretas eius cogitationes arguēdo in mediū protulit, & mulieri peccata palā dimisit: Vt se non solùm Prophetā, sed etiā Deū probaret. Peccatricē deniq; illi prætulit, humilitatis officijs, dilectionis signis, fidei argumentis. Caueat igitur peccator peccatorem contēnere, ne dum aliū accusat, ipse accusabilior appareat, sed potius peccatricis huius more humilior, vt dum ipse ab alijs reprehenditur, à Domino defendi mereatur.

SED quorundam iudicium sub honestatis velamento malignitate plenum est. *Iudas Iscariotes. Matth. 26. Marci. 14.* Iudas Iscariotes vnguentum quo perfunditur Dominus, perditionem vocat. Vt quid perditio hæc facta est? inquit: Poterat vnguentum istud venundari plus quàm trecētis denarijs, & dari pauperibus. Officiosæ erga Iesum venerationi callidè obtrectat, prætendens in egenos pietatem, nō quòd egenis ipse misereri soleret. Quomodo enim in pauperes pius esse poterat, qui in Dominū suum tam impius fuit? Proh indignum facinus! eleemosynam commendat, qui sacrilegium facit: misericordiam effert, qui proditionem meditatur. Nō ergo ideo commendat eleemosynam, vt commendandam putet, sed vt animi sui auaritiam tegat, qua vnguēti effusionem non in suum versam lucrum tristatur. Itaque mulier, quam ille accusat, à Veritate defenditur. Bonū, inquit, opus operata est in me: quid ei molestus es? At eleemosyna etiam bona est; bona vtique. Sed qui bonum alterius boni cōparatione malum appellat, tam falsus atque peruersus est, vt ne illud quidem quod approbat, satis amet.

Scribæ & Pharisæi. SCRIBÆ quoq; & Pharisæi se Legis diuinæ zelatores osten-

ostendunt, & Sabbatum obseruant: Christi quidẽ miraculis eo potissimùm die fieri solitis inuidẽtes, non Deo gratũ faciẽtes, cùm nullum omnino tempus sit, quo benefacere non liceat. Eundem in Beelzebub eijcere dæmonia dicũt, *Matth.12.* ne in eo Dei virtutem confiteri cogantur. Et cùm se ille à *Marci.3.* dextris virtutis Dei sedentem in nubibus iterũ venturum *Lucæ.11.* respondisset, blasphemare inquiunt. Atque ipsum qui mor *Matth.26.* tuos viuificauerat, reum esse mortis iudicát. Adeoq; nihil *Marci.14.* *Ibidem 15.* verè videre potest liuor, vt innocentẽ & iustum crucifigi: *Lucæ.23.* homicidã & seditiosum dimitti, exposcant. Barrabas liberatur, Iesus occiditur. Quàm autem execrãda talia iudicia sint, Salomon aperit, dicẽs: Et qui iustificat impium, & qui *Prouerb.17.* condemnat iustum, abominabilis est vterque apud Deum.

QVAM etiam iniquum sit aliorum vitia cernere, suorum obliuisci, docet ipse Saluator, dum huiusmodi hominem reprehendens, ait: Quid tu vides festucam in oculo *Matth.7.* fratris tui, & trabem in oculo tuo nõ vides? Aut quomodo *Lucæ.6.* dicis fratri tuo: Frater, sine eijciam festucam de oculo tuo: & ecce trabs est in oculo tuo. Hypocrita, eijce primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Tunc ergo alios decentius corripere poterimus, cùm prius nosmetipsos correxerimus: corripere, inquam, non condemnare, vt charitas conseruetur, & semper declinetur impietas.

ILLI quippe qui nimis arroganter adulteram accusauerant, mox Domino in terra scribente, cùm suum legissent scelus, alienum vlcisci erubuerunt. Qui sine peccato est vestrûm, inquit, primus in eam lapidem mittat. Non solùm autem lapidem in accusatam torquere nequiuerũt, sed nec iusti Iudicis ferre præsentiam. Ad lapidandũ conuenerant, sed parua mora, ipsi quasi lapidibus acti, fugam fecerunt. Tamque indigni erant qui alios arguerent, vt adulterij crimen ab eis delatum facilè veniam inuenerit. Nos itaq; si nostra peccata ante oculos posuerimus, aliena post tergum relinquemus, nec alterũ accusare audebimus, magis ipsi accusandi.

Accusatores adulteræ. *Iohan.8.*

Moyses Abb.

Moyses Abbas in deserto Scythi nominatissimus, cùm accersiretur, vt sententiam diceret in fratrem qui peccauerat, venit saccum arena plenum in tergo baiulans, & rogatus quid illud esset: Peccata sua esse dixit, quę vix ferre præualeret, ne dum aliena iudicare posset. Quod Prępositi Monasterij audientes, fratri pœnitenti veniam indulgere, quàm pœnam infligere maluerũt, dum considerant, ne se quidem sine peccato esse. Nec tamen ideo delinquentibus ignoscendum est, ne coquatur hœdus in lacte matris suæ. Sed ipsi qui præsunt, ita seueritatem in puniendo exerceant, vt semper se quoque infirmos esse meminerint. *In vitis PP. & Iacob. de Vorag.*

Exod. 23. et 34.

Monachus quidam & Pastor Presbyter.

Eiusdem loci Presbyter Pastor, Monacho qui se de Cœnobio discessurum dixerat, quòd se cum Fratre manere, de quo malè audisset, pigeret: Ne facilè malum credideris, inquit, quod audisti. Cumque ille id sibi à viro fideli relatum asseueraret, respõdit: Si fidelis esset, non tibi dixisset. Postremò proposuit ei trabem & festucam de Euangelio, vt semper aliena peccata festucã putet, sua trabem, se prius condemnans, quàm alios iudicans. Quo tandem consilio ipse vsus, ibidẽ habitauit vnde recedere decreuerat, malè de altero obloquentibus credere destitit, malè agẽtes sibi præferre cœpit, & si quis etiam manifestò deliquerat, non iam ei iudicandi occasionem, sed magis humiliandi præbebat. Et nos ergo Pastoris vocem audiamus, vt mites & quieti potius cum agnis in partem dexteram cõcedamus, quàm lasciuientes & curiosi ad sinistram cum hœdis declinemus. Lasciuiunt autem qui præsumptionis speculam inscendentes, aliorum actus auidè explorant, suos nõ satis considerant, & dum alios nimis licenter iudicant, ipsi grauius Dei iudicium incurrunt. *Iacob. de Vorag.*

Matth. 25.

Percussor Vitalis Monachi.

Sicvti de illo legimus, qui Alexandriæ Vitali Monacho de prostibulo egredienti obuiam factus alapam incussit, quòd ab eo libidinis causa infamem locum frequentari diceret. Et statim ipse à dæmonio arreptus, malè torqueri cœpit. Assiduus quippe ibi erat Vitalis, non tamen

libidinis

libidinis causa, vt ille putauit, sed vt eas quæ se libidini prostituerant, à tam turpis vitæ proposito reuocaret. Ad singulas enim penetrans, oblata pecunia noctem paciscebatur, neque quicquam tota ea nocte aliud quàm dolenter ingemiscere, & Deum pro salute perditæ mulieris deprecari: ita alias ad Deum conuertere, alias saltem eo tẽpore vt à scelere cessarent, compellère. Quæ res tunc clarius patuit, cùm post vindictæ diuinæ in percussorem miraculũ, illæ ipsæ mulieres, apud quas aliquando pernoctauerat, palam confiterentur, atque idem percussorem suum miseratus, oratione sanitati restituisset. Nos tam anceps iudiciũ facilè vitabimus, si Iohannis Alexandrini Episcopi prudentiam imitari voluerimus, qui ipsius Vitalis delatoribus ita fidem adhibuit, vt sanctum virum ne in lustris quidem impudicè versari crederet. Tutius nanque consilium, æquior deliberatio, certius iudicium, semper bene præsumere de ijs, quos nunquã in crimine nouim⁹ deprehẽsos. *In vi. PP.*

Idem Sanctus Iohãnes Episcopus illos etiam, qui publicè peccauerãt, absentes carpi taxarique prohibuit. Fieri enim posse, vt peccatum pœnitẽdo diluissent, & iniquum esse id ab homine petulanter exprobrari, quod à Deo clementer fuerit condonatum. Itaque domesticos suos grauiter increpuit, cùm quendam virginis raptorem morte dignum dixissent. Et qui scitis, inquit, si ille iam peccare desistit, cùm vos fortasse non cessetis? Iure quidem ista Iohannes. Cùm enim Scriptura diuina dicat: Nescit homo vtrùm amore, an odio dignus sit: qua ratione homo in altero sciet, quod in se nescit? vtrùm scilicet aliquis odio, vel amore, dignus sit? *In vitis PP.* *Iohannes Episcopus.* *Eccẽs. 9.*

Beatvs verò Franciscus etiam obliquæ suspicionis culpam in fratre castigauit. Cùm enim pauperculo quodã sibi obuiam facto, nuditatem eius dolens identidem ingemisceret, & frater quocum vnà iter agebat, dixisset: Pater, & si ille rebus pauper est, fortasse rerum concupiscentia diues est: continuò ipsum tunicam suam exuere, & pauperem operire iussit, vt quem lingua læserat, ei beneficio *Franciscus.*

satisfaceret. Prauæ igitur suspiciones, cùm præsertim de crimine nihil constat, sedulò vitandæ sunt. Et licet semper vitari nequeant, quoniam homines sumus, ibi saltem commoriantur vbi ortæ fuerint. Linguam contineamus, si cogitationes non possumus. *Bonauent, c.* 8.

Lupus Episc. QVIS enim de Lupo Senonum Episcopo non malè opinaretur, si eum præcessoris sui filiam virginé iam adultam (quam iuxta se educabat) tenerrimè diligere conspexisset, & quãta ille sanctitate polleret, ignorasset? Sed profectò neq; nota sanctitas obstitit, quin aliquãdo domestici eius ipsum nimij in puellã amoris inter se taxarent. Quod ipse resciens, coram omnibus euocatam osculo excepit, dicens: Non offendunt obloquentium verba, qué propria non inquinat cóscientia. Quoniam autem virginis animũ in Dei amorem propensum cognouerat, eam ardéter quidem, sed corde syncero diligebat. Nihil prauum de ipso conijcere debuerunt, quem irreprehensibilem totius reliquæ vitæ institutio testabatur. *Sur. Tom.* 1.

Daniel Abb. AB hac impudicitiæ nota Daniel Ægyptius Abbas miraculo se expediuit. Cùm enim rogatus, rustici cuiusdã domum adijsset, vxori eius diu infœcundę ac sterili sobolem oratione à Domino impetrauit. Vicini verò tumescente ventre mulierem cernentes, quam olim de marito nunquam grauidã factam nouerant, de Abbate concepisse putauerunt. Postquàm ergo peperit, Daniel omnibus ad spectaculum conuocatis, infantulum per Deum obsecrat, vt quis pater eius esset, palàm diceret: & statim ab osculo illo, à quo nihil aliud adhuc nisi vagitus audiebatur, verba proruperunt, quibus cognitum est, mulieris maritum esse pueri patrem. Mutata igitur sententia, omnes Danielis sanctitatem laudibus extulerũt; cuius precatione factũ esset, vt & sterilis generaret, & puer mox vt natus est, loqueretur. Itaque tota criminis suspicio in admirationem versa est virtutis. *In vitis PP.*

Briccius. IDEM contigisse Briccio Turonensi Episcopo, sed non eodem successu legimus. Mulier professione, non opere, reli-

religiosa, quæ indumenta & linteamina eius lauare cõsueuerat, illicito cũ quodã coitu prolem edit. Briccius commissi reus agitur, afferri puer nondum menstruus iubetur, qui Briccio in nomine Christi interrogãti respondit, ipsum non esse patrẽ suum: quis autẽ esset, non indicauit. Itaque ne sic quidem conquieuit aduersum Episcopum concitata plebis indignatio, magicæq; arti deputantes, quòd virtute fiebat diuina, in illum inclementius fremebant. Ipse verò vt se altero quoque signo (quando vnum non erat satis) innocentẽ probaret, prunas in sinum congestas per vrbem tulit, dicens, quòd sicut vestimentum suum non vrebatur, ita se à libidinis flagitio alienum esse. Illi tamen prorsus increduli, suspectum ab Episcopatus officio vi deponunt, & alium in locũ suum constituunt. Cæterùm tam insontis infamiam Deus non ferens, duobus iam successoribus eius paucorum dierũ spatio vita defunctis, ipsum in Sedẽ suam per summum Pontificem restitui fecit, ne plus potuisse videretur malorũ obstinata suspicio, quàm iusti manifesta miracula. *Greg. Turon. in Catalog. Episc. c. 31.*

Quomodo autem id quod apertè non viderint, iudicantes non fallet, si etiam visa interdum fefellerunt? Diabolus nanq; Syluani Nazarathensis Episcopi integritatem cùm peruertere nequisset, infamia dehonestare decreuit, & formam eius habitumq; assimulans, matronam quandam noctu adijt, atq; ad concubitum vrgere cœpit. Pudica mulier vim timens, domesticorum opem protinus inclamat: ille latebram sub lecto petijt, sed vt volebat, à concurrente familia inuentus, verberibusque & contumelijs affectus, extra ædes eijcitur. Interim rerum inscius Syluanus, vbi manè tandem percepit se vulgo diffamari, & pro scelere quod ne cogitarat quidẽ, iam ad vindictam expeti, furori cedere satius ducens, properè Bethlehẽ se contulit. Sed cùm ibi quoque vitæ suæ insidiarentur, quidam ipsum ferire volentes, versis mucronibus ipsi sibi mortem consciuere. Post hæc cum ad tumulũ D. Hieronimi mulier dæmoniaca curationis gratia adducta est, plurimiq; eò simul *Syluanus Episcopus.* *Hieronymus.*

confluxissent, apparuit Hieronymus, & dæmoni vt ab ea exiens, quibus præstigijs Nazarethanos aduersus Syluanũ ludificasset, palã faceret, imperauit. Illicò mulier sanatur, & præsente Syluano, Syluanus alter iuxta illam cernitur, qui rem ordine confessus disparuit, & vulgato miraculo cessauit innocẽtis infamia, versipellisq; impostoris offuciæ magno omnibus tunc stupori fuere. Quàm igitur circunspectos, quàm vigilantes nos esse decet, ne quid malè de sanctis viris, etiã cùm in crimine deprehensos esse credimus, nimis citò affirmemus? *Inter Epist. August. 206. c. 5.*

Fortunatus Episcopus.

IDEM quippe callidissimus hic veteranæque malitiæ veneno imbutus serpens, Beatum quoque Fortunatum Tudertinæ vrbis Episcopũ infamiæ probro lacessiuit. Per ipsum nanque ab homine expulsus, peregrini formam assumpsit, & cũ clamore incedens, passim queri cœpit, quod Fortunatus Episcopus (qui ab omnibus hospitalis ac pius existimabatur) se ab hospitio suo cum iniuria exturbasset. Hunc quidã malignis rumoribus nimis credulus, ac simul vt munificentiorem Episcopo se ostenderet, domi suæ accepit. Sed dum vnà cum illo ad ignem sedens (frigus enim erat) Fortunato licentius detraxisset, animaduertit confessorem suum nusquàm comparere, & filium paruulum iam ab eo possessum vertiginoso volutatu inter prunas deijci, vitaque destitui. Vnici tandem orbitate didicit infelix pater, quantum scelus sit, & quale crimen, sanctorum hominum vitam vel cauillari, vel cauillantibus facilè credere. *Greg. Dial. lib. 1. c. 9.*

Effren Solitarius.

MAXIME quidem lentos continentesque in iudicandis aliorũ moribus nos esse oportet, cùm etiã perfectioris vitæ viri in ea re aliquando lapsi fuisse ferantur. Effren Eremita columnam ignis ad cœlum vsque porrectam viderat, audieratq; talem esse magnũ Basilium Episcopum, & hac visione illectus Cæsaream venerat, vt tantæ existimationis hominem oculis quoque consideraret. Sed cùm solenni Epiphaniæ die pontificali pompa in magno Clericorum cœtu fulgentem cõspexisset, ipsum elatæ superbiæ colum-

columnam esse censuit, non ignitæ charitatis. Postquam verò ab illo accitus eiusmodi cogitationis errorem sibi obijci audiuit, cognouit Deum esse in homine, qui aliorũ arcana illi reuelaret, & ostẽtis quàm magnus apud se esset testaretur. Prostrauit ergo se, & peccatũ confitens veniam petijt, atq; ita iam deinde, vt erat, de ipso definire cœpit: quantò scilicet exteriori apparatu elatior videretur, tantò interius humiliorem esse. *In vitis PP. Sur. Tom.* 1.

Alium quoque eremi cultorem in Basilio deceptũ tradunt, qui cùm festo quodam die in Ecclesia multo compositum ornatu, atque in loco editiore sedentem cerneret, non hoc (vt quidem debebat) Episcopali dignitati imputauit, sed cuidam inanis gloriæ fuco atque oblectamento. Quamobrem voce ad se de cœlo lapsa audiuit, multò plus ipsum voluptatis capere solere, felem bestiã, quam in cella habebat, manu demulcendo, quàm Basilium Episcopum sacris indumentis se ornando. His exemplis docemur, non ex signis, quę foris apparent, animum qui intra hominem latet, iudicare debere, eius præsertim, quem multorũ opinio commendat, sermo celebrat, obsequium honorat. *In vita Basilij.* *Quidam Eremita.*

SED hic iudicij error ijs ferê cõtingit, qui paupertatis & humilitatis vitã professi, putant si quis inter ipsos paulò cultiorem qua vtatur rem habuerit, propositi pręuaricatorem esse; quasi non eos tantùm beatos vocet Dominus qui spiritu pauperes sunt, aut etiam gloriæ cupiditas sub sordido & squalenti amictu latêre non possit.

HINC ergo Carthusiensis cenobij Præpositus Bernardo Abbati, cùm ille ad ipsum visendum equo vectus aduenisset, Ephippio nimis elegãti vsum exprobrauit. Attamen qui Deum magis quàm equi phaleras animo voluebat, quale ephippium illud esset, cui insidens à Clareualle iter egerat, penitus ignorabat, & ab ijs qui secum venerant, quale esset quęrere cœpit. Tunc haud dubiè apparuit, magis illi curæ fuisse qualem animum eò afferret, quàm qualem supellectilem. Itaq; non semper ex vtensilium aliquo *Bernardus Abbas.*

decore

decore mens hominis erit metienda, sed ex operibus potius, vitæq́, conuersatione. Neq; enim qualis quæq, arbor sit, folia ostendũt, sed fructus. *In vita Bernardi. lib. 3. c. 1.*

Machetes Abbas. MACHETES Abbas in Ægypto (sicut à Iohãne Cassiano traditum est) fratres incusare solitus, quòd vuam in faucibus tumentem tolerare non possent, sed præciderent, quòd in cellulis sagũ haberent, quòd secularibus hominibus oleũ pro medicamẽto consecrarẽt: duo prima ad impatientiã referebat doloris & paupertatis. Tertiũ quandã animi arrogantiam, virtutisque ostentationem pre se ferre aiebat. At verò quicquid dudum in alijs reprehenderat, mox ipse egit inuitus. Nam in morbum vuæ incidens, præ dolore eam præcidi non solùm passus est, sed rogauit. Deinde corpori ex valetudine frigescenti sagum admisit. Postremò secularium hominum molestijs victus, oleum benedixit. Et confessus est, suopte iam exemplo se didicisse, Monachũ in quo alios labi iudicauerit, ipsum in eo lapsurum vel nolentem. Veram enim esse Domini sententiam dicentis: In quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Nam si nosmetipsos (vt Apostolus inquit) iudicaremus, non vtique iudicaremur. *Cassian. lib. 5. c. 30.*

Matth. 7. 1. Cor. 11.

Fœmina. Ancilla in Saram. AC ne fœminas prætermittendo ab hac iudicãdi culpa vindicare videamur, Raguelis ancilla Saram eius filiã septies viduam & adhuc virginem, virorum suorum interfectricem, ausa est appellare. Quos tamen Deo volente à dæmonio præfocatos tradit Scriptura, vt illa tandẽ Tobiæ Deum timenti integra inuiolatać; seruaretur. Hanc ergo Deus ita diligebat, vt à prophanis contingi non sit passus: & eandem ancillæ temeritas parricidio pollutam dicere non dubitauit. Pudeat nos vilis ancillulæ procacitatem sequi velle, vt hominum mores ex casibus ponderemus. Non semper quicquid aduersi euenerit, ad culpæ meritum est referendum. Viros amittebat Sara, nõ quia peccauerat, vt viduitate puniretur: sed quia non peccauerat, vt intacta digniori viro copularetur. *Tobiæ lib.*

AD hæc tamen illi inconsultius errant, ne dicam impuden-

dentius, qui etiam bonum aliquod opus, ne bono animo factum videatur, cauillantur.

Germana in Euphraxiam.

GERMANA Monasterij Thebaidis soror, sorori Euphraxię per hebdomadam interdum perducta ieiunia, quę admirari debuerat, vitio dedit, ausa dicere, ijs ab illa nihil aliud quàm viam affectari vt cæteris præsit, eò quòd hoc ieiunij genus nulla antea præter Abbatissam attentasset. Tantam in iudicando temeritatem Abbatissa nequaquam impunitam dimisisset, nisi Euphraxia de se obloquēti protinus veniam suis precibus exorasset. Qua sanè erga æmulam benignitate ostendit, quàm quoque syncero in Deum animo ieiunaret. Tantò tamen Germana malè iudicans discessit confusior, quantò Euphraxia malè audiēs patientior. Et profectò inexpiabilis pœnæ inuidiæ crimen est, ob hoc virtutem aliquam in altero mordere, quòd eam ipse assequi posse desperes. Nam etiam Spirituisancto iniuriam facit, qui donum eius in illo cui datum est, petulanter suggillare contendit. *In vitis PP.*

Bernardus de Quintaualle.

SED nos ab huiuscemodi fatuitate abhorrentes, imitemur Bernardum illum de Quintaualle Beati Francisci in terris olim laboris socium, nunc in cœlo glorię consortem, regnique cohæredem. A cuius oculis, veluti duabus lucidissimis stellis, miri splēdoris radios promicare in visu conspexit Leo frater, & accepit ipsum ideo habere fulgentes oculos, quòd neminem quondā intuitus fuerat, quem se meliorem non iudicaret. Fertur enim, si quem vili veste tectum aspiceret, sibimet dicere solitus, hic patientius paupertatem tolerat quàm tu, Bernarde; & si quem pretiosius indutum, hic fortè sub veste delicata melior est quàm tu, Bernarde, sub tunica rudi. Meritò igitur oculi illi radiarūt, quorū aciem nulla vnquàm temerarij iudicij hebetauerat lippitudo, & semper integram puramque cōseruarat veræ sanctæque collyrium humilitatis. *Bonauent. c. 7.*

PORRÒ aduersus eos qui secus iudicant, vas electionis Paulus Apostolus ad Romanos scribens, exclamat: Rom. 2.
Inexcusabilis es, ô homo, omnis qui iudicas. In quo enim

alterum

alterum iudicas, teipsum condemnas. Scimus enim quoniam iudicium Dei est secundùm veritatẽ in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc, ó homo, qui iudicas eos qui
Ibid.14. talia agunt, quia tu effugies Iudicium Dei? Et rursum: Is qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicet. Deus enim illum assumpsit. Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Quòd
1.Cor.2. autem ad Corinthios idem scripserit: Spiritalis iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur: ostendere voluit, quantum differat spiritalis homo ab homine animali. Alteri enim spiritaliter viuenti ad res discurrendas intellectus acuitur, multaque interdum occulta diuinitus reuelantur. Alter verò, quem animalem vocat, carnis non spiritus affectibus vacãs, id est, voluptatibus deditus, ne illa quidem quæ videt, quę contrectat, rectè vereq; dijudicat. Animalis inquit, homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritaliter examinatur. Spiritalis ergo qui iudicat omnia, iudicet sanè, sed aperta ac manifesta, & de quibus dubitare non est, quo animo fiant, cuíve fini dirigantur. Quæ verò bonæ malæque intentioni communia sunt, quæque vel adhuc occulta latent, vel futura nesciuntur, ea diuinare nisi ex reuelatione non præsumat. Quòd si cęlitus inspiratus, iam cum Paulo dicere poterit: Nos autem sensum Christi habemus: iudicet omnia. Ita demum ipse omnia iudicans, à nemine iudicabitur, hoc est, iure reprehendi poterit. Pro-
Ibidem.9. pterea idem Apostolus: Mihi autẽ pro minimo est, inquit, vt à vobis iudicer, aut ab humano die: sed neque meipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Discamus in Apostolo magnam animi modestiam. Nullius conscius culpæ, non audet se iustum dicere. At nos, qui quotidie aliquid delinquimus, saltẽ alijs velle pręponi erubescamus. Et cùm ipse subsequẽter dicat: Qui autem iudicat me, Dominus est: desinamus nosipsos ita iudicare, vt proximos putemus contemnendos, quandoquidem & illorum, & noster, & omniũ Iudex & Conditor

vnus

vnus Deus, vnus & Redemptor Iesus Christus. Nolite, inquit, ante tempus iudicare, quoadvsq, veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit vnicuiq; à Deo. Interim verò qui se existimat stare, videat ne cadat. Perspicuum autem est, eum labi & ruere, qui se ijs quos iudicat, arbitratur meliorem, Iacobo Apostolo dicente. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit Legi, & iudicat Legem. Siquidem etiam in Lege scriptum est: Non eris susurro, nec criminator in populis. Pulchrè itaq; Apostolus continuat, dicens: Si autem iudicas Legem, non es factor Legis, sed iudex. Vnus est enim Legislator & Iudex, qui potest perdere & liberare. Tu autē quis es qui iudicas proximum tuum? Nimis itaq; audax est, & plus quàm dici potest temerarius, qui suo iudicio æternum Iudicem præuenire nō formidat. Christus venturus est vt iudicet mundum: qui præuenit, non Christus, sed Antichristus est. Antichristum autē Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui. Ergo & illos, qui de incertis, confidenter: de occultis, asseueranter: de ambiguis, indiscusse: de nihil ad se pertinentibus, arroganter: de omnibus denique prauè impieque iudicauerint, simul disperdet.

Iacobi. 4.

Leuit. 19.

Iacobi. 4.

De Patientia iniuriæ.

Cap. II.

CVM igitur ratio constet, nostris iudicijs neminem lædi debere: quò ab eis faciliùs abstinere possimus, læsi quoque pati potius offensas, quàm vindicare, discamus. Nihil est enim quod ita animi tranquillitatem conciliet atque conseruet, vt omnium aduersitatum quæ accidere nobis possunt, toleratio stabilis & firma. Et proprium quidem Christiani est, vt non inferre iniuriam, ita illatam obliuisci, vt nō amare diuitias, ita rei amissæ damno non moueri, non mala valetudine concuti, non tyrannorum minis terreri, sed à vita prius quàm à iustitiæ cultu disce-

discedere. Opportunè itaque eorum nunc proponemus exépla, quos in perferréda iniuria fortes fuisse accepimus, deinde de reliquis Patientię generibus suo ordine dicturi.

Ioseph. *Genes.42.* IOSEPH fratrum in se inuidiam beneficiorum relatione compensauit. Fame qua laborabant interijssent, nisi ille eos aluisset, in cuius necem conspirauerant, quem in cisternam, vt ibi extingueretur, deiecerant, quem mox vt seruus potius quàm liber moreretur, inde exemptũ alienigenis vendiderãt. Non esset magna in Ioseph patientiæ & benignitatis virtus, nisi & magnum in illum sæuientium fratrum extitisset odium: tantò plus laudis meruit, quantò maiorem iniuriam remisit. *Gen.*42.

Moyses. MOYSES illatã sibi non leuem verborũ contumeliam, & fratri Aaron statim ignouit, & pro Maria sorore deprecatus est. *Num.12.* Quamq; Deus lepræ morbo pro crimine petulantiæ corripuerat, ipse vt sanaretur, orando impetrauit.

Idem. *Exod.32.* IDEM cùm vituli adorationem vlciscens Deus populum internecione delere pararet: Aut dimitte eis, inquit, aut dele me de libro tuo quem scripsisti: & tamen sibi insultantes in deserto sæpe expauerat, ita vt diceret: Adhuc modicum & lapidabunt me. Dissidij ergo & simultatum *Exod.17.* oblitus, nisi impunè dimittantur, simul optat mori. Ac ne fortè ideo illis gratiã ab eo quæsitã putemus, vt supersint quibus ipse præsit, iam Dominũ audierat pollicentem sibi: *Exod.32.* Faciam te in gentem magnam. Sed maius existimauit pro malo reddere bonum, quàm præsidere plurimis.

Saul rex. *1.Reg.10.* SAVLIS quoque regis illa patientia cõmendatur, qua rex factus cùm à quibusdã suorum contemptui haberetur, nosse dissimulauit. Deinde victis Ammonitis, cùm triumphans rediret, milites qui eam contumeliam armis vlcisci moliebantur, coërcuit: Turpissimum ratus, si paucorum *1.Reg.11.* obtrectãtium inuidiam ferre nequiuisset, qui tot millium bellatorum exercitum potuit superare. Magni profectò animi vir, si vitijs postea nõ fuisset deprauatus, ita vt idem & patientiæ, & impatientiæ exemplum sit. 1.*Reg.*11.

Dauid rex. Innocentissimum nanque Dauid & semper optimè de se me-

se meritũ capitali odio persecutus est, ob hoc tantùm, quia sibi militaris virtutis gloria eũ præferri audiuit. Sed quãtò ille aduersus Dauid extitit infensior, tantò ipse erga eum se gessit submissius. Necis in persecutorem suum non semel potestatem nactus, semper illæsum dimisit, fugiendo inuidiam declinare malens, quàm vlciscendo. Denique ipsum, qui viuus vitæ suæ insidiabatur, ab hostibus læsum fleuit. Hanc tantam in eo patientiam, tantam animi mansuetudinem magis ego miror, quàm belligerandi præstantiam: cùm multò magnificentius sit, seipsum quàm hostes vincere. Seipsum autẽ vincit, qui perturbatæ mẽtis libidinem rationi cedere cogit, & iniuria lacessitus non excandescit. 1. Reg. 18.

EVNDEM cùm de Ierusalem fugeret, filij Absalonis factionem timens, & Bahurim vsq; venisset, inde egressus, Semei Geræ filius de cognatione Saul, per montis crepidinem ex latere incedẽs, ausus est maledictis & lapidibus incessere, virum sanguinum, ac virum Belial compellans, aliáque multa in illum congerens tam petulanter, quàm temerè. Qui cum rege erant, ad vlciscendam iniuriã concitantur, sed ab ipso cui irrogabatur, inhibiti sunt. Et dimittite eũ, inquit, vt maledicat. Dominus enim præcepit ei, vt malediceret Dauid: Et quis est qui audeat dicere, quare sic fecit? Ecce filius meus qui egressus est de vtero meo, quærit animam meam: quantò magis hic filius Gemini maledicet mihi? Dimittite eum vt maledicat iuxta præceptum Domini, si fortè aspiciat Deus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna. Quid hac patientia humilius? quid humilitate patientius? Rex erat, & quidem fortissimorũ virorum grandi agmine stipatus, & tamen vnius priuati hominis tantas coràm acceptas contumelias dimisit impunitas. Neque eum spes illa frustrata est, qua sibi pro maledictis propiciaturum Deum dixit. Post hæc enim ab omnium inimicorum suorum molestijs liberatus gratias egit, dicens: Accinxisti me fortitudine ad prælium, incuruasti resistentes mihi subtus me. Idem. 2. Reg. 16. 2. Reg. 22.

Iob. *Iob.31.* IOB quoque confitentem audimus, ab omni prorsus vindictæ appetitione semper se fuisse alienum. Ait enim: Si gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat, & exultaui quod inuenisset eum malũ. Non enim dedi ad peccandum guttur meum, vt expeterem maledicens animam eius. Molliter igitur ferendo inimicos vsqueadeò fortis euasit, vt nullo deinde calamitatũ genere ad aliquod impatiẽtiæ signum impelli potuerit. In maximas quidẽ incidit ærumnas, sed omnibus ęrumnis maior in illo tolerationis virtus fuit. Denique qui non est gauisus ruinis inimici, idem nec suis vinci potest.

Iesus Christus. SED quibus tandẽ verbis, quo ore Domini nostri Iesu Christi patientiã explicabimus? Profectò maior est, quàm vt pro dignitate exprimi queat. Dei Filius ab hominibus, probris, flagellis, morte afficitur, iustus ab impijs, Dominus à seruis, & ab ijs quidem quos saluare venerat, ac de maledictione, cui addicti ab initio erãt, in benedictionem gratiamq; vindicare. Poterat in vno oculi ictu simul perdere omnes, ne quid mali ab eis pateretur; sed vltrò obtulit sese, vt nos per sui Corporis Sacrificium conciliaret Deo. Irridebatur itaque, & tacebat: accusabatur, & nihil respondebat: verberabatur, & sustinebat: crucifigebatur, & pro crucifigentibus ad Patrem orabat. Quis tam durus est, vt hæc secum considerãs, ad ignoscendum ijs, à quibus læsus fuerit, non mollescat? Indignè ille passus est, quicquid passus est, quia delictum non fecit. Nobis nulla prorsus iniuria indignè inferri potest, qui peccatores sumus. Feramus ergo æquo animo quicquid in nos committunt homines, quia nos antè peccauimus Deo. Quicquid patimur, non est offensa, sed vindicta.

Idem. *Lucæ.9.* IDEM omnis patientiæ & exemplar, & magister, & remunerator IesusDominus, cùm à Samaritanis nõ fuisset in vrbẽ receptus, tam leniter tulit, vt Iacobũ & Iohannem vlcisci iniuriam volentes increpuerit. Vis, inquiunt, dicimus, vt ignis descendat de cœlo, & consumat illos? & responsum accipiunt: Nescitis cuius spiritus estis. Filius homi-

hominis non venit animas perdere, sed saluare. Nos igitur si spiritus Christi esse cupimus, si parere volũtati eius optamus: curemus ne quẽ impatientia nostra irritando perdamus, cùm ille sustinendo pro salute omniũ voluerit mori.

Dicet aliquis, cur ergo Elias quinquagenarios Ochoziæ regis, qui ad se comprehendendum missi fuerant, igne de coelo excito afflari consumiq; imprecatus sit? Cui respondebimus, quòd alij etiam Prophetæ multis in locis diuinę Scripturę itidem fecisse videntur, nec tamen irati (vt equidem reor) sed Spiritusancto inspirati, futurũ prædicentes, non malũm alicui exoptantes, aut vindictam appetentes. Itaque nec Elias iracundia commotus, sed numine actus, in impios illam sententiam dixit, quam æquam iustamque esse, repentinus probauit euẽtus. Vel aliter dicendum est: Nondum Christus aduenerat propitiatio nostra, qui veteris Legis rigorem nouæ benignitate mitigauit. Vnde: Dictum est antiquis, inquit, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite ijs qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos, vt sitis filij Patris vestri qui in coelis est, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & super iniustos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nónne & Publicani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres vestros tantùm, quid amplius facitis? nónne & Ethnici hoc faciũt? Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester coelestis perfectus est. *Elias Proph. 4. Reg. 1.* *Matth. 5.*

Sed hic etiam illud quærendũ nobis occurrit: Quare etiam in noua lege Christi Apostolus Paulus in facie cęsus tam ægrè tulit, vt Ananiæ Sacerdoti, qui ipsum cædi iussit, maledixerit, dicens: Percutiet te Deus, paries dealbate, & cùm argueretur iniurię in Sacerdotem: Nesciebam, inquit fratres, quia princeps est Sacerdotum. Scriptum est enim: Principi populi tui non maledices. Ignorationem ergo excusauit, nõ officij, sed hominis. Nunquid autem si etiam Sacerdos non esset, maledicere illi debuit? Nequaquam. *Paulus Apost. Actor. 23.* *Exod. 22.*

Non igitur maledicẽdi affectu hoc dixit, sed Spiritusancto concitatus, iniquo homini poenam denũtiauit. Vel etiam prophetauit, quia vetus Iudæorum Sacerdotium percutiendum, hoc est, repellendum erat nouo Euangelij Sacerdotio. Vnde alij codices scriptũ habent, percutiet, nõ percutiat: vt quod futurũ erat, significet, nõ quod ex indignatione futurum optet. Excusat autem, ne quis eo exemplo putet, in malo Sacerdote dignitatis rationẽ non habendã, cùm etiam malo & discolo honor deferẽdus sit. *Act. 23.*

Martyres. *Apoc. 6.* SED quo tandem argumento illud in Apocalypsi absoluemus, vbi Sancti Martyres ad Deũ clamãt: Vsquequo, Domine, sanctus & verus nõ iudicas, & non vindicas sanguinem nostrum de ijs qui habitant in terra? Hoc quidem perinde est, ac si dicerent: Da iam, ne vltrà sanguinem nostrum sitiant persecutores nostri, sed ad te conuertantur, & salui fiant. Itaque vindicta ista quam implorant, nõ impatientiæ est, sed amoris: nõ inimicitiæ, sed pietatis. Quod ita esse vt dicimus, vel ex eo facilè persuaderi potest, quia plurimi inter illos, qui Martyrũ cruore manus foedauerãt, mox credẽtes, & ipsi Martyrio coronati sunt. Quã gratiam nequaquàm assecuti fuissent, si in eos aliter vindicandum Sancti postulassent. Vnde Dominus in Psalmo: Vltus sum *Psal. 117.* in eos. Quod exponẽs Augustinus: Vindicaui me, inquit, de inimicis meis. Quomodo me vindicaui? occidendo in eis errorem, suscitando fidẽ. Atq; inde nos admonens, ait: Quando te persequitur homo, noli attendere illã figuram quã fecit Deus, aut animã illam quã inspirauit Deus. Nõ te persequitur quod fecit Deus, sed malitia quã fecit homo. In malitiã ergo hominis irasci licet, in hominem nõ licet.

Martinus Episcopus. BEATVS Episcopus Martinus, dum asello veheretur, fortè obuiam fit quibusdam equitibus: eo viso territi equi, saltibus in diuersum actis, suum quisque sessorem dorso excussere, & illi casum indignãtes, Episcopo immodestius insultarunt, ita vt nec manibus temperarent. Sed rursum conscensis equis, cùm loco eos & calcaribus, & flagris vrgendo, mouere non possent, diuinam in homine virtutem

(quem

(quem improbè vexauerant) animaduertunt, & repentè ante ipsum suppliciter prouoluti, peccatum cõfitentur, & veniam exposcunt. Tunc ille pro iniuria beneficium referens, eos amicè amplexatus est. Equis autem vt dominis suis obedirent, imperauit, qui quasi vinculis carceribusve soluti, statim abiére, iter cœptũ maturantes. Meritò brutis beluis imperare potuit, qui superborum hominum offensam tam moderatè tulit: meritò miracula fecit, qui læsus irasci nesciuit. *Sener. Sulp. in vita S. Mart.*

LVPVS Trecasinæ vrbis Episcopus, Attila ciuitatem obsidente, interrogauit quis hic esset, qui sic in se arma lacesseret. Vbi accepit, Attilam flagellũ Dei esse, ingemiscẽs ait: Et ego Lupus vastator gregis Dei, dignus flagello eius. Portas eis reserari iussit. Ingressi autẽ hostes, rectà vrbem pertransiére, nihil hostiliter agentes, ne respicientes quidẽ ad quenquam oppidanorum, quasi neminem vidissent. Hanc tantam tutandæ ciuitatis gratiam Deus contulit Lupo, vt qui se dignum flagello confessus fuerat, à flagello liber esset. *Sur. Tom. 4.* *Lupus Episc.*

BENEDICTVS Abbas Florentinũ Presbyterum vitæ suæ insidiantem, patientissimè tulisse perhibetur. Panem veneno infectum sibi ab illo muneri missum (licet dolos cognouisset) benignè accepit, ne recusando scelus hominis (quod cæteros latebat) proderet. Cæterùm abeũtibus qui panem attulerant, coruo aliti præcepit, vt illum rostro sublatum eò transportaret, vbi contingi à nemine posset: & protinus volucris illa iussis eius obediuit, cuius sanctitati homo inuidebat; vt appareat inuidos homines bestijs minus rationales esse. Decipi autẽ Dei seruus non potuit, Spiritusancto insidias reuelante: eas tamen ipse nosse tunc dissimulauit, ne malitiã inimici palã faciendo, suam vltus iniuriam argui posset, timens illud: Qui vindicari vult, à Domino inueniet vindictam. *Greg. Dial. lib. 2. c. 7.* *Benedictus Abbas.* *Eccles. 28.*

FLORENTIVS verò in flagitio perseuerans, quẽ occulta fraude vincere nequiuit, aperto bello aggredi decreuit. Meretriculas ergo de prostibulo conuocatas, in hortum *Idem.*

Monasterij adduxit, quæ impudenter inter se lasciuiendo monachos ad libidinem prouocarent. Abbas autem cùm iam non vitæ suæ vnius, sed animabus cunctorũ qui secum erant, periculum verti vidisset, loco cessit, & vnà cum suis longius inde demigrauit. At hic scelestus infelicissimæ pugnæ victor, quòd eos fugere compulisset, exultans domum redijt. Sed cùm lætabundus tripudiaret, repentino pauimenti collapsu elisus, expirauit. Benedictus verò exitialis inimici tristem exitum vehementer dolens, discipulum suum Maurum, quòd eo nuntio lætari videbatur, puniuit, vt doceret, ne persecutorũ quidem malo quenquam gaudere debere, cùm etiam inimicos diligere, & pro eis orare, Domini præceptum sit. Sed eodem exemplo timeant tandem & improbi iustos insectari, qui quamuis ab vltione sui se contineant, suum tamen vltorem Deum habent. *Ibid. cap. 8.*

Matth. 5. Luc. 6.

Bernardus Ab.

BERNARDVS Abbas Presbytero cuidã monachum profiteri volenti refragatus est, quòd eum etiam inter suos perfectum esse posse diceret. At ille repulsam ægerrimè ferens, atque iræ impatiens, eidem cui dudum supplicauerat, pugnam in faciem incussit. Fratres vindicare volebant Abbatis iniuriam, sed ab ipso inhibiti sunt, obsecrante atque obtestante, ne vindictæ animum intenderent, sed eum potius, à quo se læsum scirent, impunitum dimitterent. Æquissimum enim esse, alteri parcere ipsum, qui quotidie à Deo sibi parci expeteret: cùm præsertim veritas affirmet, dicens: Nisi dimiseritis, nõ dimittetur vobis. Ferre igitur, non referre verbera illum oportet, qui ad pacis æternæ quietem peruenire contendit. *In vit. Bern. lib. 3 c. 6.*

Matth. 6.

Christophorus Martyr.

Vnde & Christophorũ Martyrem, cùm à Præfecto Sami colaphum accepisset, dixisse ferunt, repercussissem te, si Christianus non essem. Proprium ergo Christiani esse existimauit pati, nec vindicare iniuriam. *Sur. Tom. 4.*

Gregorius Papa.

GREGORIVM quoque Pontificẽ ne summa quidem dignitas ad iniuriæ impatientiam compulit. Mauricio Augusto filijsque eius se persequentibus dicitur scripsisse:

Quo-

Quoniam ego peccator ſum, vos tantò magis (vt opinor) Deum vobis conciliatis, quantò magis me illi ignauiter ſeruientem affligitis. Poſt hæc Imperator, cùm ſolus eſſet in conclaui, vidit monachum ad ſe intrantem, ſtrictóque enſe ferociter minantem, niſi à Pontificis perſecutione protinus ceſſaret. Eo viſu territus, incunctanter & veniam ab eo, cui vehementer infenſus fuerat, petijt, & odium in amicitiam commutauit. Itaque ipſum, cui multorum bellantiū exercitus reſiſtere nequiuiſſet, vnius hominis toleratio fregit. Victuſq; eſt patientia, quem arma vincere non valuiſſent. *In vita Greg. lib. 4 c. 17.*

AGILIVS Monachus Columbani Abbatis diſcipulus, cùm manum areſactam ei, qui ſe in itinere educto gladio ferire voluerat, ſanitati reſtituiſſet: Theodoricum regem ad quem ibat, Abbati ſuo Columbano iratum, antequàm audiſſet, fama miraculi præueniente, placauit: ita vt quem ille dudum à monaſterio expulerat, protinus reuocaret. Igitur in Agilio benignę patientiæ virtus manum alterius malè affectā ſanauit, regis iram molliuit, Abbatē in gratiam reduxit. Qui ſi pro inimico orare neglexiſſet, nihil horum proculdubio efficere potuiſſet. *Agilius Monachus.*

LIBERTINVS Fundenſis Cœnobij Monachus, ab Abbate irato in faciem ſcabello grauiter percuſſus, ne gemitum quidē edidit, ſed tacitus in cellam ſuam ſe recepit. Poſtero autem die negotij cauſa, quod ſibi iniunctum fuerat, ad ciuitatē iturus, Abbatem adiens eundi poteſtatem de more petijt. Ille ob acceptam iniuriam diſceſſurum ratus, cur id peteret interrogat: ſed cùm cauſam didiciſſet, animaduertit ipſum, tametſi liuidam adhuc & tumentem ex verbere faciem præferret, iniuriæ tamen omnino non recordari, & patientiam eius admiratus, genua ſubmiſit, ſe peccaſſe confitetur, veniam poſcit. Libertinus verò & ipſe in terram procidens, imò ſe peccaſſe, aſſeuerebat, & ſibi magis veniam poſcere conuenire. Sic patientis diſcipuli humilitas magiſtri fregit duritiam, & cui murmuranti iracundus ſenex plus fortaſſe mali intuliſſet, ei malum *Libertinus Monachus.*

illatum modicè ferenti se subiecit. *Greg. Dial. lib. 1. c. 2.*

Idem. Insuper Libertinus quò volebat dimissus cùm peruenisset, & vnde liuorem in facie haberet rogaretur, se in scabellum impegisse respondit. Etenim quoniam patienter ictum pertulerat, sapientiæ donum accepit, vt rationem inueniret, qua & Abbatis crimē celaretur, & quod verum erat, sciscitātibus referri posset, vt idē tam expers mēdacij foret, quàm erat impatientiæ perturbatione alienus. *Ibid.*

Pauli Abbatis discipulus. PAVLVM in partibus Ægypti Abbatem Cassianus trādit, magno Monachorum & suorum & alienorum cœtu discumbente (qui tunc eo fortè conuenerant) suo cuidam discipulo adolescenti, quòd tardius ferculum apposuisset, colaphū infregisse, ita vt & illi qui non viderāt ferientem, ictus tamen sonitū audirent. At verò ipsum, qui percussus fuerat, tanta patientia vsum, vt nō mutiret, non tristitiam fronte præferret, non vultum demitteret, non colorem saltem mutaret. Omnes tantam adolescentis constantiam admirati, tandem didicerunt, Abbatem quoque patientiæ illius conscium, id ex industria, non ex culpæ castigatione egisse, vt scilicet ipsa patiētiæ virtus cæteris (quibus adhuc incognita erat) exemplo foret. O inuicti animi iuuenem! Percussus in maxilla ita stetit, vt præbere videretur & alterā, ac tacitus dicere; Posui faciē meā vt petrā durissimā, & scio quoniam non confundar. *Cassian. Coll. 19. c. 1.*

Isaiæ. 50.

Paphnutius Presbyter. IDEM Cassianus Paphnutij quoq; Presbyteri impubis adhuc patientiam commemorat, dicens; Quòd cùm inter fratres Scythioticæ solitudinis persanctè versaretur, quidā inuidiæ stimulis agitatus excogitauit, quemadmodū illum delicti insimularet, & captata occasione, dum Dominico die Paphnutius cum cæteris ad Ecclesiam cōuenisset, cellam eius clanculo adiēs, codicem suum inibi absconditum reliquit. Cumq; mox & ipse Ecclesiam esset ingressus, precatione solenni peracta, questus est codicem sibi esse furto ablatū. Nouum erat id criminis inter eos audire, & cūctis mirātibus ipse qui detulerat petijt, ne quis ante ab Ecclesia discederet, quàm missis fidelibus viris cellulę singulorū excu-

excuterentur, Missi seniores, codicé vbi suppositus fuerat, inter palmeas Paphnutij fiscellas inuentum referunt. Diu attonitus hoc audito stetit Paphnutius, neque ausus est negare quod tam aperto affirmabatur indicio, & vt sibi pœnam qua satisfaceret imponerent, rogauit. Inde verò egressus, per duas hebomadas ieiunijs ac fletu sese afflixit, nec interim ad Communionem accedere præsumpsit, sed tandem in limine Ecclesiæ coram prostratus, veniam petijt cùm innocens esset. Tunc demum Dei iudicio factum est, vt eius ignominiæ autor dæmone arreptus, nequitiā suam ac dolos confitendo proderet. Qui cùm diu multumque vexatus à sanctissimis viris curari nequiuisset, postremò ipsius Pafnutij oratione curatus est. Sicque mitis ac modestus adolescens, iam labefactatā honestatis & sanctimoniæ famam patientia sua reparauit, pietate auxit, dum & inculpatus tolerat, & offensus miseretur. *Ibid. Coll. 18. c. 15.*

Sed ne quis ab ingratis saltem per impatientiam subtrahenda esse beneficia existimet, Eulogius Presbyter Alexandrinus, leprosum quendam domi susceptum iam per annos quindecim benignius, quàm dici potest, aluerat, & tandem pro tanto pietatis officio conuitia excipiens, & ab eo cui pro amore Christi, contempto contagiosi morbi periculo, suis ipse manibus ministrabat, contumelijs assiduè affectus, iam quid ageret nesciebat. Antonium ergo Abbatem consuluit, vtrùm illum dimittere deberet, à quo talia patiebatur? Vtrique consultum est, modicum adhuc sustineret, donec alter sicut pietatis, ita & patientiæ meritum impleret, alter ingratitudinis vitium emendaret, ne grauiorem animi quàm corporis lepram incurreret. Itaque cùm admoniti tranquillius manere simul cœpissent, Eulogius dies quadraginta superuixit, leprosus die tertio post eum obijt. Pius ergo ac patiens Eulogius consilio saniore visus, geminæ tandem virtutis diademate meruit coronari. Quod nequaquam meruisset, si illum, quem languentem misericorditer acceperat, ingratum impatienter repulisset. *Eulogius Presbyter.*

Iunxit patientiam pietati, & duplum adeptus est felicitatis præmium. *Pallad. Hist. 26.*

Alexius Romanus.

ALEXIVS quoque Patritius Romanus, sicuti voluntariæ paupertatis perpetuus obseruator, ita ad tolerandas iniurias patientiæ extitit assiduus cultor. Mendicus (vt Christum lucraretur) sponte factus, cùm in Syria diu de eleemosynis vixisset, Romam rediit, & in paterna domo pro inope susceptus, annos decé & septem nulli cognitus mansit. Toto eo tempore à seruis patris indigna passus, durèq; acceptus, non se prodidit, neque de aliquo cóquestus est. Rideri, verberari, fœda colluuione perfundi à mancipiis patienter sustinuit, vt Christum suum (cuius paupertatem secutus fuerat) tolerantiæ quoque humilitate exprimeret. Quis autem esset, qualiterque vixisset, diuinitus tandem reuelatum est, tunc scilicet, cùm è vita discederet, ne tantæ patientiæ exemplum ignorata generis claritate in obscuro foret. Neque enim satis magnum erat, si & ipse (vt videbatur) seruilis conditionis fuisse crederetur. Maximum verò fuit, & omni admiratióe dignú, filiumfamilias patre Consulari natum, ita se domesticis submisisse seruis, vt illis omnibus magis infimus appareret. *Metaphr.*

Florentius Solitarius.

FLORENTIVS Nursiæ Prouinciæ Solitarius, in illos qui sibi vrsum bestiam interemerant, inuidentes quòd syluestre animal homini seruiret, dixisse fertur, sperare se in eos Deo vlciscente commissum luituros. Inde ergo vrsinæ cædis rei repentino lepræ morbo cófecti, paucos post dies versis in saniem corporibus contabuére. Tunc qui vrsi necem doluerat, horum inopinatam mortem mœrore ac lachrymis inconsolabiliter prosequi cœpit, seipsum reprehendés, quòd prius in beluam, impius in proximos fuerit, quòd illi vrsum, illos ipse peremerit, quos ita ac seipsum diligere debuerat. Postremò intantum eum pœnituit verba vindictæ protulisse, vt si fieri posset, sua morte illorú qui consumpti fuerát, vitam redempturus videretur. Itaq; semper flebat, fletu ipso ostendés, ne mentionem quidem vindictæ esse faciendam. Nos ergo cùm læsi fuerimus, linguam

guam quoque à maledicto coërceamus, quādo vox paulò acerbior aduersum iniuriæ autores emissa, huic Dei seruo tantæ inquietudini tantoq; angori fuit. *Greg. Dial. li.3.c.15.*

Ob hoc sanè Paulus cognomento Simplex, vxorem suam cùm adultero deprehendens, ne tantam iniuriam vlcisci cogeretur, statim auersus abijt, domo excessit, & se Monachum fecit, magnique Antonij dignus euasit discipulus. Denique manus illas, quas à vindicanda ignominia continuerat, ad Deum porrigens, nihil petijt quod non impetrauit, maximeq; in faciendis miraculis insignis fuit. *Pallad. Hist.28. & Hist. Trip. lib.1.c.11.* *Paulus Simplex.*

Macharium verò Alexandrinum Scythioticæ solitudinis cultorem tradunt, dum culicis ictu percitus palmę percussione illam corpori allisisset extinxissetque, mox facti pœnituisse, atque afflixisse se, ita vt sex menses nudus per eremi loca deambulans, vltrò culicum morsibus se exposuerit, tuleritque multarum iniuriam, qui vnius nō pertulerat. Vsqueadeò igitur sanctissimi viri omne prorsus vindictæ horrebant genus, vt à bestijs, nedum ab hominibus offensi, perpeti quàm vlcisci satius putarent, illud semper animo versantes: Mihi vindictam & ego retribuam, dicit Dominus. *In vitis PP.* *Macharius Alexandrinus* *Rom.12.*

Vnde Cassianus de sene quodam Christiano hoc patientiæ virtute prædito testatur: Cùm apud Alexandriam infidelium turba constipatus maledictis impulsibusque agitaretur, & ab eo quærerent, quid vnquam miraculi fecisset Deus eius Christus? ipsum respondisse: vt ijs, quas infertis, atque maioribus non mouear, neque offendar iniurijs. Rectè id quidem: neque enim ventorum flatu concuti, aut fluminum illisu euerti potest domus quæ supra petram fundata est. Petra autem est Christus. Denique qui confidit in Domino, sicut mons Sion, non commouetur in æternum, in persecutionibus gloriatur, in aduersis gaudet, in omnibus Deo gratias agit, & illi soli penitus inhærens, offensas non sentit improborum. *Cassian.* *Quidā senex.* *1. Cor.10.* *Psal.124.*

Idem autor Mutij Abbatis patientiam scriptis commendans,

Mutius Abb. mendans, ait: Cùm suscepto religionis voto filium quoq; paruulum secum ad Cœnobium adduxisset, de industria puer malè à fratribus accipiebatur, coram patre subinde cæsus, ac sæpe per capillos tractus, ob hoc solùm, vt patris in eo constantię periculũ facerent. Ille ergo neque fratrum verberatione, neque vnici filij iugibus penè lachrymis moueri poterat, vt vultu saltem tristitiã præferret, quin potius gaudebat, eum quoque quem genuerat, quotidianis castigationibus ad patientiam erudiri. Itaque nunquàm cur sic durè attereretur quæsiuit, nunquàm ad flentem respexit; nesciebat se eius patrem quem dedicauerat Deo. Adhæc etiam (vt alibi diximus) in proximum flumẽ illũ proijcere iussus, promptè voluit obedire, nihil nõ faciendum ratus, quod ab Abbate esset iniunctum. Igitur post probatam primò tolerationis, deinde obedientiæ virtutem, Senior Cœnobij ipsum cunctis præponẽs sibi successorẽ reliquit, præfuitque omnibus, qui omnium patientissimus obsequentissimusque fuerat habitus. *Cassian. lib. 4. c. 27.*

Fœmina. *Sara.* *Tob. 3.* Prosequamur modò infirmioris quoque sexus in perferẽdis iniurijs ęquanimitatẽ. Sara Raguelis filia ab ancillis probro petita, quòd interfectrix esset virorũ, non ad vindicandam ignominiã animũ applicuit, sed ad Deum preces porrexit, vt sicut crimine se carere nosset, ita infamia liberam faceret. Inde illa, quę iam septẽ maritis orbata fuerat, in octaui Tobiæ thalamo feliciter conquieuit, multoque inter se rerũ successu diu lætati sunt. Tantum profuit non vindicasse contumeliã, sed pro abolenda orasse. *Tobiæ lib.*

Chananæa. *Matth. 15.* CHANANÆAM mulierem in Euãgelio patientia voti compotem fecit. Cùm repelleretur, non indignabatur, & canibus cõparata, magis se submisit. Quod ergo cõfidenter petierat, efficaciter obtinuit, dum cõtempta atq; despecta mitis modestique animi constantiam non dereliquit.

Euphraxia Virgo. EVPHRAXIA Virgo (cuius sæpè mentionẽ fecimus) coram illa, à qua cõtumeliam indignè acceperat, ad genua procidens, veluti quæ offendisset veniam petijt. Abbatissæ quoque in illam animaduertere volenti, vt missam faceret suppli-

supplicauit, nihil ei mali referre cupiens, à qua passa iniuriam fuerat, vt patientiæ remunerationem à Deo sperare posset. *In vitis PP.*

Paula vidua. ET Paula Gracchorum stirpe nobilis, sed nobilior vitæ humilitate, cùm ne ipsa quidem, quæ omnia cõtempserat, propter Christum morsu hominũ carere posset, nihil quicquam molestè ferebat. Cumq; audisset se quorundam iudicio stultam ac mẽtis emotæ reputari: Theatrum, inquit, facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus: nos stulti propter Christum, sed stultum Dei sapientius est hominibus. *Hier. In Epitaph. Paulæ.* *1. Cor. 14.*

Elizabeth vidua. ELIZABETH Pannonum regis filia, postquã amisso viro distractisq; fortunis, Deo in paupertate seruire cœpisset, fortè per semitam pergens hinc inde lacunosis filicibus voraginosam, notæ cuidam fœminæ, & in quã non pauca quondam beneficia cõtulerat, facta est obuiam. Quæ contemptim admodum superbeq; occurrens, ipsam quã antea coluerat obseruaratque, tunc per iniuriam aduerso impulsam latere euertit in lutum, atque præterijt. Multo ergo deturpata cœno, Christi ancilla nihil indignationis præ se tulit, sed tacita tantùm subrisit, gaudẽs se ab hominibus despici, vt placeret Deo. *Conrad. Concion.*

Quædam matrona Alexandrina. Quamobrem quædam vltrò etiam quæsiere, vbi huiuscemodi patientiæ virtutem exercerent. Sicuti illa nobilis Alexãdriæ matrona, quæ (vt tradit Cassianus) Athanasium Episcopum adiens, petijt sibi dari vnam ex viduis, quę Ecclesiæ impensis alebantur, cui ipsa benefacere posset. Cæterùm cùm petenti optima concessa esset, queri deinde cœpit, non ex animi sui sententia viduam sibi datam. Ea igitur restituta, deterrimam omnium accepit. Et dum illi benignè humaniterque deseruiret, nihil ab ea nisi contumelias maledictaque referebat, verbera quoque interdum excipiẽs, ne quid ad exercendã animi toleratione deesset. Inde læta gratias egit Athanasio, quòd eam tandẽ sibi delegisset contubernalem, cui pro malo bonum, pro iniuria beneficium reddere assuesceret. Nam se ab illa priore (quo-

(quoniam mitis & mansueti ingenij erat) officijs fuisse superatam. Sancta ergo ac prudens fœmina, eam sibi consciuerat sociam, quam non tantùm liberaliter alẽdo pietatis meritum consequi posset, sed etiam cõstanter perferendo patiẽtiæ adipisci mercedem. Quota quæque est quæ talem non abdicasset filiam, qualem ista alienam adoptauit? Quæ cum tali manens, se perditum iri non timeret, qualem ista, vt vberiorem beatitudinem promereri posset, elegit? *Cassian. Coll. 18. c. 14.*

Scripturarum sententiæ. PRÆTER hæc iam dicta exempla, operæpretium est præceptorum quoque idem iubẽtium meminisse, vt quod rectè ac sapienter factũ credimus, auidius imitemur. Scriptum in Leuitico est: *Leuit. 19.* Non quæras vltionem, nec memor eris iniuriæ ciuium tuorum. Et in Prouerbijs: *Prouer. 15.* Qui dissimulat iniuriam, callidus est. Vir iracũdus prouocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas. Melior est patiens viro forti, *Ibid. 19.* & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium. Ne dicas, reddam malum pro malo: expecta Dominum, & liberabit te. In Ecclesiaste quoque dicitur: Cunctis sermonibus *Eccl. 7.* qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne fortè audias seruum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua, quia & tu crebrò maledixisti alijs. Et in Ecclesiastico: Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impij ignis & vermis. Qui vindicari vult, à Domino inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Ne *Prouer. 26.* respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. *Psalm. 38.* Tale est & illud Prophetæ in Psalmis: Dixi custodiã vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cùm cõsisteret peccator aduersum me. Obmutui *Psalm. 118.* & humiliatus sum. Quod vnde assecutus fuerit, alibi confitetur & ait: Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo, quia in æternum mihi est. Pax multa diligentibus Legem tuam, & non est illis scandalum. Ac *Psalm. 119.* se demum talem ostendens: Cum ijs, inquit, qui oderunt pacẽ, eram pacificus: cùm loquebar illis, impugnabãt me gratis. *Matth. 5.* In Euãgelio quoque clamat Dominus: Beati mites,

quoniam ipsi possidebunt terram. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnũ cœlorum. Beati estis cùm maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me: Gaudete & exultate, quoniã merces vestra copiosa est in cœlis. Profectò talia ac tanta patiẽtiæ præmia quisquis dignè perpenderit, facilè cõtemnet omnia, gaudebit in persecutionibus, & cõtumelias ducet pro delicijs. Et si idem mala etiam, quæ iracundis & impatientibus proposita sunt, considerauerit: tantò remissius iniurias perferet, quantò maiore in periculo se intelliget constitutum, cùm præmij amittendi, tùm subeundi supplicij. Omnis, inquit, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, Racha, reus erit cõcilio. Qui autem dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis. Quòd si is, qui tantùm verbo offenderit, ad gehennam destinandus sit: quantò magis qui referendo iniuriam facto atq; opere læserit? Ideo nempe Paulus Apostolus ad Romanos scribens: Benedicite, inquit, persequentibus vos, benedicite & nolite maledicere. Nulli malum pro malo reddentes, sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi. Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Idem suo exemplo Corinthios ad patientiam informans atque instituens, ait: Maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus. Tanquam purgamẽta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsque adhuc. Ad hanc eandem virtutem capessendam, Thessalonicenses inuitat, dicens: Patientes estote ad omnes, & videte ne quis malum pro malo alicui reddat, sed semper quod bonum est sectamini inuicem, & in omnes. Ac ne quis aduersantium molestijs carere se glorietur, ad Timotheum, inquit: Omnes qui piè volunt viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur. Ex quo potius timendum est illis, ne non satis religiosè viuant, quos nemo neque persequitur, neque aliquando persecutus est.

Rom. 12. *1. Cor. 4.* *1. Thessal. 5.* *2. Tim. 3.*

Quam-

Hebr.10. Quamobrē idem scribens ad Hebræos, protestatur & ait: Patientia vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes

Actor.14. reportetis promissionem. Sic ipsum & in Actis legimus docentem: Quoniā per multas tribulationes oportet nos

1.Pet.2. intrare in regnum Dei. Proinde Petrus quoque improborum in nos malitiam, non tribulationem, sed gratiam appellat, dicens: Hęc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias patiens iniustè. Quæ enim est

1.Pet.4. gratia, si peccantes & colophizati suffertis? Sed si benefacientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum. Et si exprobrabimini in nomine Christi, beati eritis. Satis multa de toleratione iniuriæ; nunc ad illam, quę dispendij & iacturæ est, accedamus.

De Patientia damni.
Cap. III.

RERVM iacturam fortiter feremus, si nihil accidere absq; diuino nutu posse crediderimus. Cùm autem ita Dei voluntas fuerit, quis est qui resistat ei? Si peccauimus, vult vt castigati ad pœnitentiam conuertamur: Si non peccauimus, vt sustinendo humilitate proficiamus. Non est ibi querelæ locus, vbi exercendæ occasio datur virtutis.

Iob. IOB inter omnes Orientales magnus (vt scribitur)

Iob.1. pecorum vtique copia & seruorum familięque nobilitate. At verò his repentè amissis, non solùm inter Orientales, sed etiam Occidentales magnus fuit. Patientia eius in aduersis vbique terrarum prædicatur atque extollitur. Dum autem prosperitatibus frueretur, in patria tantùm notus erat. O verè magnum & omnibus seculis memorandum virū! cùm die vno tot opibus, tot seruis, tot liberis orbatū se cognouisset, corruens in terram Deū adorauit. Et nudus egressus sum, inquit, de vtero matris meæ: nudus illuc reuertar. Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.

In om-

In omnibus his non peccauit Iob labijs suis, neq; stultum quid cōtra Deum locutus est. Quia certè vel labijs peccare Deo, maius damnum maioremq; miseriam esse existimauit, quàm cuncta quæ habuit simul amittere.

EZECHIAS cùm omnes diuitias suas nimis iactātcr ostentasset legatis regis Babyloniorum, omnes pariter Babylonem Deo puniente transferendas audiuit. Cùm ergo tantam iacturam se facturum didicisset, non est turbatus. Sed quia peccauerat, libenter & peccati pœnam admisit, dicens: Bonus sermo Domini quem locutus est, sit tantùm pax & veritas in diebus meis. Qua patientiæ humilitate meruit, vt illa regiæ gazæ direptio ad successores suos Ioachim & Sedechiam vsque differretur, quando etiam populus ipse ob delicta ductus est in captiuitatem. Nō sensit damnum, qui eò se dignum confessus, animum statim ad sustinendum parauit. Qui verò sæpè aduersa passi vitam corrigere neglexerant, amissis tandem omnibus, iugum quoque tulère seruitutis. Et qui leuiora malè tolerauerāt, grauiora ferre compulsi sunt. *Ezechias rex. 4. Reg. 20.*

SIC in Euangelio Gergezeni illi porcorum damnum pluris facientes, quàm beneficiū quo homines, & quidem ciues ipsorum à dæmonum læsione liberati fuerant, rogauerunt Iesum, vt inde à finibus suis discederet, & discessit. Indigni quippe erant præsentia ipsa Saluatoris, qui sua magis quàm se saluari concupiscebant. *Gergezeni. Matth. 8.*

AT contrà Sanctissimi Apostoli cæterique discipuli, vt soli Christo adhærerent, omnia quæ habebant, constanti erectoq; animo reliquerūt. Neque Matthæus pecuniosum teloneum dimittere distulit, neque Zachæus dimidium bonorum dare pauperibus, & ijs quibus imposuerat, reddere quadruplū tardauit. Quia multò plus lucri se in vno Iesu facturos confidebāt, quàm in omniū quęstu quę vbiq; sunt diuitiarū atque opū. Quòd si à posteris quoq; nisi in paupertate Christo fideliter seruiri nō potuit, cur nos dolebimus aliquo rei familiaris detrimēto, ob quod ad Dei cultū efficimur aptiores? Ad quē quisquis cōuertitur, fragiliū *Apostoli. Marci. 2. Matthæus, Zachæus. Lucæ. 19.*

bono-

bonorum amissionibus non mouetur, dicente Scriptura: Non contristabit iustum, quicquid ei acciderit.

Prouer.12.

Christus. *Luca.6.*

PORRÒ ipse etiam Dominus ad seruandũ huiusmodi patientiam nos compellit, dicens: Ab eo qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere, & qui aufert quæ tua sunt, ne repetas. Noli prohibere, inquit, ne scilicet prohibendo magis irrites raptorem, & illum ad necem tui accendas, cui ne rem auferat, obsistis, atque idem & tibi ingentioris damni, & illi grauioris peccati causa fias. Idcirco etiam ablata postea repeti Dominus vetat, vt potius patientia sustinendi, violentum vsurpatorem ad miserandum prouoces, quàm vlla repetẽdi molestia, ad iram. Talis præcepti ratio magis elucebit additis eorum exemplis, qui illud, cùm casus tulit, obseruarunt.

Libertinus.

IGITVR Fundẽsis Monasterij Prępositus Libertinus, viam pergens, fortè incidit in quosdam equites Gothos. Cumque equum sibi quo vehebatur abstulissent, etiam flagellum eis porrigere cœpit: Tollite & hoc inquiens, quod vobis ad agendum iumẽtum vsui erit. Illi verò abeuntes, cùm ad Vulturnũ peruenissent, nulla vi equos, vt fluminis vada intrarent, cogere potuerunt, & memores iniuriæ quam Dei seruo intulerant, regressi sunt, vt equum suum sibi restituerent. Sed cùm ipse omnino abnueret recipere, ac diceret, eo sibi opus non esse, inuitum superimposuére, & protinus remeantes, locum vbi prius substiterãt, recto cursu pertransierũt. Quia ergo Libertinus, non modò non repetere ablata, sed nec recipere restituta volebãt, recipere meruit vel inuitus. *Greg. Dial. lib.1.c.2.*

Monachus Olitor.

Eiusdem Monasterij Monachus, cui excolendi hortos cura erat, cernens in eo olera partim pedibus conculcata, partim sublata furto, & reperto aditu quo fur ingredi consueuerat, serpenti præcepit, vt illum custodiret, nec inde nisi iussus decederet. Proh pudor, irrationale animal seruo Dei obediuit, homo damnum irrogare non dubitauit. Fur ergo reuersus cùm serpentem conspexisset, præ timore se retrò ferre voluit, & pede vepribus implicato pronus

pepen-

pependit, donec ab ipso olitore superueniente expeditus fuit. Tum ab eodem amicè admonitus est, ne vltrà furto tolleret, quod ipse petenti gratuitò concessurus esset. Itaq; non olerũ damno monachus angebatur, sed furantis peccato. Quippe qui illi sic deprehenso nihil se denegaturum quod poposcisset dixit, & iam pœnas pro delicto soluenti, cùm per pedes penderet, incunctanter succurrit. *Ibid.c.3.*

Isaac quoque apud Spoletanam vrbem Solitarius per spiritum præsciens fures ad hortum suum venturos, sarcula & rastros ibi apposuit, atque illi cùm noctu hortum ingressi fuissent, instrumentis protinus arreptis, vsq; manè nihil aliud agere potuerunt, quàm terram vertere, & herbas infructuosas conuellere, donec Isaac adueniens eis prandium attulit pro opera, insuper exhortans, vt à furto abstinerent. Semper enim quicquid eis opus esset, se libenter indulturum, & tunc primùm omnis generis oleribus oneratos amicè dimisit. Itaque & cùm abesset, à flagitio illos cohibuit, & cùm adesset, rebus donauit, maius damnum reputans proximi peccatum, quàm sui hortuli, quo vitam sustentabat, vastationem. *Ibid.lib.3.c.14.* *Isaac Solitarius.*

In Valeriæ prouinciæ partibus, cuiusdam Monasterij greges in proximo stabulabantur. Fur noctu eò accedens, veruece sublato, cùm rediret, quia per cœmiteriũ trãsitus erat, super sepulchrum, vbi illis diebus sanctus quidam Sacerdos conditus fuerat, fixis vestigijs hæsit, & neque progredi, neque regredi potuit, nec prædam quam tenebat dimittere, donec facto iam die à monachis deprehensus, peccatum confitens veniam poposcit. Illisque orantibus, dimisso veruece, abeundi facultatem impetrauit. Sacerdos ergo ostendit grauem culpam esse furtum, reum viuum ipse mortuus mirabiliter retinendo. Monachi ostenderũt nihil se turbari damno, pro illo deprecando qui damnum inferre venerat. *Ibid.c.22.* *Quidã Sacerdos & Monachi.*

Talis & in Stephano venerabili apud Reatinam ciuitatem Patre patientiæ virtus enituit. Qui cùm ex agello (quem vnicum habebat) messem ad aream congessisset, & *Stephanus Presbyter.*

quidam bonorum persecutor, igne supposito ignem incendisset, accurenti discipulo ac succlamanti, væ væ Pater Stephane, quid tibi accidit? imò væ illi, inquit, fili, per quē accidit, nam mihi nihil accidit mali. Etenim nihil omnino malum esse arbitrabatur præter peccatum. Itaque illi qui damnum intulerat, indoluit, non sibi qui passus fuerat: cùm præsertim nihil aliud ad victum ei superesset, nisi quòd à Domino nunquàm se desertum iri confideret. *Niceph. rer. Rom. lib. 22.*

Medardus Presbyter. MEDARDVS Presbyter Torniaci Galliæ oppidi vineæ suæ vastatorem vuas collectas exportare frustra conatum cùm deprehendisset, absoluit, dimisitque illæsum. Alium mella ex aluearijs suppilantem, sed apum aculeis ita affectum, vt inde se mouere non posset, recepto furto pœna liberauit. Quidam etiam milites, qui vicum eius Solemniacum deprædauerant, loco pedē efferre, nisi prę̄da omni reddita, non valuerunt. Suarij item illius porcorum gregem procul abigere molientes, cùm nocte tota iter fecissent, manè ibidem vnde recesserant inuenti sunt, & ipse peccatum cōfitentibus ignouit. Quia ergo semper in eos, qui se incommodo aliquo afficere tentauerāt, mitis & clemens extiterat, ab omni prorsus incommodo tutatus est illū Deus; & eundem Episcopū primò Nouiensem, deinde Torniacensem fecit, super multa constituens, quia super pauca fidelem fuisse nouerat. *Sur. Tom. 3.* *Matth. 25. Luc. 19.*

Odo Abb. ODO Cluniacensis Cœnobij Pater, ei qui equum suū noctu abegerat, & in eo sedēs die lucescente cōprehensus fuerat, cùm nec desilire interim, nec discedere quiuisset, veniā petenti indulsit, atque insuper nummos quinq; dari iussit, gaudēs vtiq;, nō quia equū recepisset, sed quòd equi raptorē ad pœnitentiā conuersum cernebat, & iam ab eo Deū timeri, qui prius contemnere consuesset. *Sur. Tom. 6.*

Hieronymus Abb. D. quoque Hieronymus illos, qui asellum Monasterij furtim abduxerant, & inuiti rursum restituerant, cùm veniam rogatum aduenissent, dimissa offensa, conuiuio excepit, & admonitos, vt suis rebus contenti aliena non appete-

peterent, multa cum benedictione dimisit. At illi, quòd ab eo quē læserāt, tam benignè accepti fuissent, quotannis Monasterio eius non paruam olei copiam missitarunt, vt iam non solùm alieni auidi non essent, sed etiam sua largirentur. *Euseb. in vita Hieron.*

Elducus Abbas.

Elducus in partibus Britanniæ Abbas, Paulo discipulo segetis iam maturescentis delegarat custodiam. Quo obdormiente, graculorum agmen eò delapsum depascere agrum cœpit, & ille eorum strepitu experrectus, eisdem in nomine Domini ne auolarent, præcepit. Omnes ergo non secus atque quadrupedes, ante se agens ad Monasterium vsque compulit, & admirante atq; interrogante Abbate, quid hoc sibi vellet, frumenti se vastatores ad illum adduxisse, vt pro culpa punirentur, respondit. Sed Elducus nihil de iactura dolens, illæsas aues protinus dimitti iussit. Discipulus itaq; soliciti custodis functus est officio: Abbas verò patientiæ prębuit exemplum, etiam alitibus parcens, quæ se damno affecerant.

Mamertinus Abbas.

Idem animus in condonando Mamertini apud Antisiodorum Monasterij Sancti Germani Abbatis fuit. Qui vrsum ad rapiendas oues ventitantē, cùm in laqueos quos Monachi tetenderāt, incidisset, miseratus exoluit ac dimisit, tantùm iubēs, ne vltrà sibi suisq; damno esset. Si ergo Sanctissimi viri bestijs quoque, à quibus rerū suarū deductionem factā nouerant, ignoscendū duxerunt, quomodo nos non ignoscemus hominibus? *Iacob. de Vorag.*

Eustachius Romanus.

Eustachius Romanus aduersis casibus in vita multum conflictatus, & semper superior, ita vt nō immeritò post Beatum Iob alterum patientiæ dicatur exemplar, amissis fortunis, seruis, vxore, liberis, Christum suū (cuius fidem miraculo edoctus acceperat) nunquā dimisit. Qua animi constantia meruit post annos aliquot (durè miserabiliterq; peractos) recuperare quæ amiserat, vxorē scilicet olim à pyratis aueciā, duos filios, alterū à leone, alterum à lupo raptos: vtrumque enim pastores illo inscio feris eripuerāt, atq; à pueritia ad adultam vsq; ætatē educauerant.

Demum ipsam (quam apud Traianum habuerat) militiæ dignitatem, rursum recepit. Sed maius his omnibus postremò sub Hadriano assecutus est, cum coniuge simul ac liberis Martyrij coronā, vt quos præter spē viuos in terris reperisse lætabatur, cum ijsdē etiam viueret in cœlo. *Idem.*

Bernardus Abbas.

BERNARDVS Clareuallensis Abbas, cùm ducenta argenti pondo sibi ad impensas construendi Monasterij missa, à grassatoribus intercepta fuisse audisset, gratias Deo egisse dicitur, quòd magno se onere leuasset. Tam ergo modicè tulit argenti amissionem, vt eo grauari se putaret, si non amisisset.

Ambrosius Episcopus.

QVANTVM autem mali metuendum sit ijs, quos peruersa vulgi opinio putat felices, quia opibus affluunt, illo exemplo discimus, quo traditum est, Ambrosium Episcopum cùm apud diuitem quendam hospitādi gratia diuertisset, & ille se nihil vnquam in vita aduersi passum iactaret, è vestigio cum suis recessisse dixisseque, ideo se inde fugere, ne vnà cum homine perpetuis prosperitatibus vso simul pereat. Haud ita procul excesserant, & respicientes, vident ædes illas cum omnibus qui ibi erant terræ hiatu iam absorptas. Quàm ergo melius agitur cum ijs, qui identidem seculi huius premuntur angustijs, vt illic felicitatem quærant, vbi casus timeri non possit? *Paulin. in vit. Ambr.*

Fœminæ. Othilia virgo.

QVANTÒ igitur felicior (vt fœminarum quoque in calamitate patientiā explicemus) Othilia Virgo? Hęc apud Bauariam cæca nata fuerat, paternas deinde vix effugerat manus, qui eò processerat insaniæ, vt propter ipsum corporis vitium ei necem intentaret. Illa verò in omnibus quas patiebatur angustijs, Deo gratias agens, meruit tandem & visum recipere, & in gratiam redire patris, & quòd his præstabilius beatiusque est, in sanctarum Virginum numero computari. *Ia. ob. de Vorag.*

Elizabeth vidua.

ELIZABETH vidua regia stirpe & Thuringiæ Principis connubio nobilis, defuncto viro, propinquis eius Tetrarchiam occupantibus, cum paruulis liberis eiecta, inops, egens, vaga, ærumnis omnibus obruta, ab ijs quoq; in quos

in quos olim beneficia contulerat contempta, ita omnia constanti animo sustinuit, vt ad patrem regem in Pannoniam, cùm accerseretur, redire nollet, ne patientiam & humilitatem, quã in miserijs inuenerat, inter regales delicias amitteret, vnamquanque animi virtutem thesauris omnibus habens chariorem. Nos quoq; talibus instructi exemplis, iacturam omnem præsentium bonorum fortiter constanterque feramus, vt huiusce perlationis merito, ad illa tandem vera & æterna bona possimus peruenire. *Conrad. in vita Elisab.*

De Patientia ægrotationis.
Cap. IIII.

ADVERSAS etiam valetudines, quoties in has inciderimus, æquo animo ferre, virtutis lucrum erit. Languente enim corpore, animi viger in contemnendis voluptatibus roboratur, iuxta illud Apostoli dictum: Cum infirmor, tunc fortior sum. Quòd si corporeæ infirmitati quicquàm inesset mali, hanc Sanctis suis Deus contingere non permitteret. Permittit autem, vt efficiat sanctiores. *2. Cor. 12.*

ISAAC itaque ab illo benedictus, & dum inter alienigenas nõ sine magno vitæ discrimine peregrinaretur, semper protectus, cùm senuisset, oculis captus est, intantum vt ne oculis quidem quos genuerat, dignosceret. Et bene hoc cessit illi, quoniam per cæcitatis errorem ad posteritatis suæ felicitatem à Deo promissam peruenit. Dilexerat Esau, sed benedixit Iacob. Et cùm se deceptum resciuisset, non irritam fecit benedictionem, quia iam Prophetiæ spiritu repletus, videre mente cœperat, quæ oculis perspici nequeunt, futurorum arcana. Illumque Dominum constituit fratrum suorũ, cuius propaginem in Christo claudendam cognouit. *Gen 26.27.* *Gen. 26. et 27.*

IACOB quoque, cùm & ipse corpore ægroto visuque per ætatem caligante, nihil fermè cerneret, vidit tamen quẽ ex duobus filijs filij sui Ioseph, alteri præferret. Vtriq; *Iacob. Genes. 48.*

enim benedicturus cancellatis brachijs dexteram capiti eius imposuit, qui sinistræ adstiterat. Ei verò qui dexteræ se obtulerat, porrexit læuam. Lippientibus oculis prospexit, quod prospicere non potuit qui habebat sanos. Nempe Ioseph dexterā eius apprehensam super Manassen transferre frustra conatus, ab eodē audiuit: Quia Ephraim Manassen maior erit, licet Manasses natu prior esset. Idem Iacob suis postremò filijs conuocatis, certissimo vaticinio prædixit, quæ singulis olim euentura erant, vt intelligas, oculorum hebetudinem spiritus acumini nihil officere. Neque enim

Matth. 5. qui mundis oculis, sed qui mundo corde sunt, Deum videbunt.

Samson. *Iudic. 16.* SAMSONI fortitudinem non minuit cæcitas, multoque plures hostium occidit erutis oculis, quàm antè integris occiderat. Tu quoq; quem corporis visus destituit, mentis fortitudinē excita, bono animo esto, iam securior

Ierem. 9. irruentes in te vitiorum cuneos excipies clausis obturatisque fenestris, per quas mors ingredi ad animam solet.

Tobias. *Tob. 2.* TOBIÆ viro tum in Deum pietate, tùm solicitudine in pauperes claro, dum resupinatus obdormisset, stercus de nidulo hirundinum cadens oculos excæcauit, & nihil eo contristatus dicitur, sed gratias egisse Deo, pristinæque religiositatis ardorem accendisse magis quàm restinxisse. Ob quam patientiam anno à cæcitate sua quarto visum recipere Angeli ministerio meruit, & rursum gratias Deo agens: Ipse, inquit, castigauit nos propter iniquitates nostras, & ipse saluabit nos propter misericordiam suam. Qui sic castigatus, si se humiliauerit, & ipse visum recipiet, non quo mūdus, sed quo mundi Dominus cōspicitur, visum vtique mentis & spiritus.

Iacob. *Gen. 32.* IAM præterea ipsius Iacob imbecillitatē hoc loco commemorabimus, vt simul & patientiam ostendamus. Cum Angelo luctatus, & ab eo in femore tactus, torpescente neruo claudicauit. Sed pedū vitium non sensit, dum mētis aciem in Deum dirigit. Nusquā queritur de femore debilitato, & statim post luctam, vidisse se Dominum facie ad fa-

ad faciem gloriatur. Vnde illi nomen Israël, id est, Deum videns, inditur. Nequaquam illud malũ putauit, quod se à colloquijs diuinis non arcebat: ideo nec lamẽtari voluit.

MIPHIBOSETH Ionathæ filius, deleta Saülis domo solus superfuit, quia vtroque pede claudus non potuit interesse bello, quo ceciderũt fortes Israël. Insuper auitos agros solus possedit, & regis Dauid mensæ particeps fuit. Tantùm ergo illi pedũ ægritudo contulit, vt & diutius & felicius viueret, fortasse vnà cũ alijs occubiturus, si sanos pedes habuisset. Cũ ergo huiuscemodi valetudo plus prodesse possit q̃ obsit, æquo animo tolerari debet, si euenerit. *Miphiboseth.* *2. Reg. 9.*

SED arguet aliquis, hũc ipsum Miphiboseth, eò quòd claudus erat, à Siba seruo cõtemptum ludibrioq; habitũ, quippe qui ipso relicto fugiens, falsa ad regem delationẽ possessionum eius partem intercepit. Respondebimus, multos etiam qui nunquam claudicauerãt, dolis atq; perfidia seruorum deperisse. Itaque neque isti sua pedum imbecillitas detrimento fuit, sed nequitia serui, quem fugiẽtem fortasse peremisset, si consequi potuisset: innocẽtior fuit, quia ingredi nequiuit. Multò autem satius est, debiles pedes habere, quàm manus cruentas.

IOB ipse nõ tantùm pedibus aut manibus, aut aliquo membrorum æger erat, sed toto prorsus corpore tabidus atque putridus, & à planta pedis vsque ad verticem fœdissimis vlceribus confectus. Testa saniem radebat, iacebatq; in sterquilinio, magis etiam dolendi causas habens, quòd pauloantè omnem substantiam (cùm opulẽtissimus esset) vnà cum liberis amiserat, nec tamen cogi vnquam potuit, vt saltem labijs peccaret. Vxor iacenti assidebat, non quæ consolaretur afflictum, sed petulantia sua grauius exasperaret. Nanque tantarum impatiens ærumnarum iubebat, vt iam in suam ille necem maledictis Deum prouocaret. At verò Iob nõ ignarus, longè maiorem esse miseriã, Deo peccare, quàm ista pati, in ipsam indignatus: Quasi, inquit, vna de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non sustineamus? Affligens me *Iob. 2.*

dolore non parcat, nec contradicam sermonibus sancti. Meritò igitur post tot aduersa talemque patientiam duplicia dicitur recepisse, cæteris fœlicior futurus, qui dum viueret, miserior existimabatur. *In libro Iob.*

Ezechias rex. 4. Reg. 20. Eccl. 38.

Ezechias rex ægrotauit vsq; ad mortem, sed cùm orasset, factus est sibijpsi superstes. Ita & tu in tua infirmitate (vt Ecclesiasticus inquit) ora Dominum, & curabit te. Sed & hoc diligenter attende, quantum interfuerit inter ægrotantem & sanatum: dum langueret, expers delicti fuit, mox vt conualuit, iactantiæ crimen incurrit, ostentans alienis diuitias suas, quas æger contempserat. Nec leuis culpa fuit, ob quam illas ad alienos quoque transferendas audiuit. Nobis ergo, si meminerimus, quantò ad peccandum propensiores existant qui corpore sano sunt, minus molesta erit infirmitas.

Christus. Matth. 7.

Orandvm autem esse pro infirmo & Dominus docuit, suspiciens in cœlum, cùm surdum ac mutum hominem curare vellet, nec solùm suspexit, sed etiã ingemuit, vt precaturi mentem simul cum oculis ad Deum dirigere discant.

Marci. 2. Lucæ. 5.

Paralytico priusquam sanitatem concederet, peccata dimisit, vt quia propter peccata in morbũ inciderat, submota causa cessaret effectus. Ex quo sanè datur intelligi, ægritudinem quandoque delicti pœnam esse. Quod si per pœnitentiam & confessionẽ deletum fuerit, reliquum est vt æger conualescat. Itaque semper curandum, vt antè animæ nostræ remedia adhibeat Sacerdos, quàm corpori medicus, vt etiam si alia de causa quàm ob delictum malè affecti fuerimus, & morbus curari nequiuerit, magis securi vitæ huius finem expectemus. Ne mors quidẽ grauis erit vitam meliorem sperantibus. Morbo autem liberatis, magnopere cauendum est, ne veluti canes ad vomitum

Iohan. 5.

reuertamur. Ait enim: Ecce sanus factus es, iam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Æquum quippe est, vt qui accepto sanitatis beneficio rursum delinquit, grauiùs puniatur.

Paulus Apos.

Pavlvs post triduanam cæcitatem, ita se correxit, vt de

vt de persecutore Apostolus fieret. Percusserat eum Dominus vt sanaret, & ille sanatus tantum profecit virtute, vt omnia ardua, dura, acerba, contumeliæ, verberationis, vitæque periculi plena non inuitus subiret pro Christo, frigus, famem, gladium, iuxtà contemnens. &: Libenter, inquit, gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. &: Cum infirmor, tunc potens sum. &: Licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est, renouatur de die in diem. Id enim quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pôdus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ nõ videntur. Quæ enim vidẽtur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt. Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quòd ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, sed æternam in cœlis. His Apostoli documentis patientiam nostram muniamus, & eiusdẽ exemplo quicquid euenerit, non modò constanter, verumetiam alacriter perferemus. *Actor. 9.* *2. Cor. 11.* *Ibidem. 12.* *Ibidem 4.* *2. Cor. 5.*

In Vedasti Atrebatẽsis Episcopi vita legimus, cùm corpus eius de loco, vbi olim positum fuerat, transferretur: quendam cæcum, cui Audomaro nomen fuit, expetijsse, vt videret Sancti ossa, & illicò visum recepisse. Deinde cùm rursum orasset, vt si ea res animæ suæ saluti minus conduceret, rediret infirmitas, iteratò oculis captum fuisse. O prudens votum, singularemque cæci patientiam, qui ne tunc quidem cernendi copiam postulasset, nisi tam pij desiderij causa incidisset. Ideoque Sancti corpore viso, ad cæcitatem suam reuerti maluit, quàm ad ea, quæ ante cecitatem fortè se commisisse recolebat. Contempsit oculos, vt innocentius viueret: & innocentius victurum, obducti denuò oculi fidem fecére. *Sur. Tom. 1.* *Vedastus Episcopus.*

Petrus quoque Abbas Clareuallensis, quadã graui valetudine vexatus, oculũ amisit, & se gaudere dixit, quòd è duobus inimicis alterius molestia iam liber esset. Argumento *Petrus Abbas.*

mento est, magis etiam gaudendū illis qui vtroque orbantur. Et cur enim non se consolari habeant qui ambobus carent, cùm non sit eis opus ad Deum clamitare cum Propheta: Domine, auerte oculos meos ne videāt vanitatem. Qui si illos vel auertere per se potuisset, vel omnino nō habuisset, neq; adulterij, neq; homicidij crimine se polluisset.

Psal. 119.

Pygmenius Presbyter.

ÆQVO animo ferebat & Pygmenius Presbyter Romanus quòd oculis captus esset, nequando illi inimicos Ecclesiæ Christianæ aspicere contingeret. Vnde Iulianus Apostata Imperator, cùm fortè ipsi occurrisset, deridiculi causa: Gratias, inquit, ago Dijs, ó Pygmeni, quòd te video. Econtrà ille: Gratias Deo meo ago, respōdit, quòd te non video. Tam igitur forti animo cæcitaté pertulit, quàm tyrannū cōtempsit. Dehinc Martyrij corona donatus, videre cœpit, quæ oculus nō vidit: & audire, quæ auris nō audiuit: & intelligere, quę in cor hominis non ascenderunt. Et nos (proh nephas) cæcitatem horremus, cùm tantam beatudinem & cæci cernere possint, & qui inoffensos oculos habent, difficilius assequi soleant. *Bedas in Martyrol.*

1. Cor. 2.

Maiolus Abbas.

MAIOLVS Cluniacēsis Monasterij Monachus cæcus erat, & tamē sapientiæ ac sanctitatis merito factus est Abbas Maticensis. Nec sua ipsi obstitit cæcitas, quin alios cæcos curaret, surdos insuper mutosq́ue & claudos sanauit, proculdubio sanaturus & seipsum, nisi multò plus emolumēti ac fructus percipere se sciret ex eiusmodi imbecillitatis toleratione atq; patiētia. Itaque cæcus quidé vixit, sed miraculorum fama videntibus illustrior fuit. *Sur. Tom. 3.*

Vbaldus Episc.

AD Vbaldum Eugubinæ vrbis Episcopum (quoniam & ipse miraculis pollebat) cæcum quendam venisse legimus, opemq́ue implorasse, & ab eodem illi persuasum, ne visum sibi restitui expeteret, quia eo restituto animæ cæcitatem esset passurus. Itaque incuratum dimissum. Consolentur se hoc saltem exemplo, qui videre desierunt, ignari si sani essent, quàm continentes oculos forent habituri. Noluit cæco mederi Vbaldus, ne corpori subueniens, animæ faceret detrimentum. *Steph. Cremonens.*

ET

Et Spem Abbatē virum sanctimoniæ fama celebrem, oculis captū fuisse, in Dialogo Pōtificis Maximi Gregorij traditum est. Sed eundem quadragesimo tandem anno visum diuinitus recuperasse, audiisseque sibi dictum, vti proxima monasteria inuisere pergeret, & fratribus perfectius viuendi præcepta daret, ipse propediem decessurus. Itaq; eo perfunctū officio, postquàm ad suos rediit, in Fratrum coetu psallentem expirasse. Tunc ergo videre cœpit, cùm è vita egredi oportuit, vt palam esset, cæcitatem illam non culpæ fuisse, sed probationis, qua auctum est per patientiæ virtutem vitę meritum. Ab ore morientis columbā exisse, & ad coelum euolasse visam ferunt. Columbæ igitur puritate interius totus nituit, qui oculis tātùm exterius orbus fuit. *Greg. Dial. lib. 4. c. 10.* *Spes Abbas.*

De Didymo Alexādrino testatur Hieronymus qui eius auditor fuit, quòd à parua ætate oculis captus, & ob id elementorū quoq; ignarus, tantùm miraculū sui omnibus præbuit, vt Dialecticam & Geometriam (quæ vel maximè visū indiget) vsq; ad perfectū didicerit. Addit etiā plurima opera ab eo nobilia scripta, Cōmentarios in Psalmos omnes, Commentarios in Euangeliū Matthæi & Iohānis, de Dogmatibus cōtra Arrianos libros duos, de Spiritusancto librum vnū, in Isaiam decem, in Osee octo, in Zachariam quinque, & infinita alia, quæ digerere propriū indicis est. Quòd si tanta nosse cæcus potuit, apparet ne in discendo quidē oculis admodū opus esse. Quinimò plerunque videmus, magis docile ingenium tenacioremque memoriā cæcorū hominū esse, quàm cernentiū, & eò plus menti eorū datū, quò oculis minus. Conceptus enim & imaginatio, & ipsa rerū reminiscētia, totā se penitus ad animam colligit, firmiterq; inhæret, dū foras per varia visus obiecta nequit euagari. Ita fit, vt hac quoq; de causa cæcitas nobis tolerabilior esse debeat, si acciderit. *Hier. de viris illustrib.* *Didymus Alexandrinus*

Reliquarum quoque infirmitatum fortia perquiramus exempla. Gregorio Pontifici, quòd pro Traiano infideli Imperatore Deum deprecari ausus esset, pœnæ nomine *Gregorius PP.*

hanc

hanc optionem datã perhibent, vt siue quamdiu viueret, magnis assiduè lãguoribus agitaretur, siue cùm defunctus fuerit, bidui spacio ignem Purgatorij sustineret, & elegisse languores, constanterque pertulisse. At nos grauioribus quidem obnoxij delictis, & nullo virtutis genere cum hoc Sancto conferẽdi, quoties morbo aliquo affi-imur, indignamur: Vt scilicet post hæc leuia, quæ impatienter ferimus, nec illa tantò atrociora deuitemus. Neque enim indignando peccata minui solent, sed cumulari. Qui autem libenter corporis mala tolerat, ad expiationem spiritus proficit. *Greg. Dial. lib. 2. c. 44.*

Egidius Solitarius.

PROINDE Egidius ad Rhodani ostia solitarius, cùm à venatoribus sagitta in incertum missa inter syluas latentem sauciasset, non modò medicinam corpori admittere noluit, sed etiam ad Dominum orauit, nequando lęsa caro sanitatem reciperet. Parum erat solitudinis necessitatem ferre, quotidianas vigilandi, precandi, ieiunãdi fatigationes pati; vulnus insuper quasi diuinitus inflictum manere voluit incuratũ, vt additus corpori dolor, ab animo procul arceret voluptatis cogitationes. *Fulbert. Carnotens.*

Stephanus Anachoreta.

STEPHANVS verò Mareotidis regionis Anachoreta, cùm verendas corporis partes exulceratas taboq; diffluentes haberet, curationem quidem non recusauit, sed dum curatur, maioris patientiæ prębuit exemplum, desectiones à Chirurgo passus nullo emisso eiulatu, nullo edito gemitu, ac si omnino doloris vim nõ sentiret. Adhæc eiusmodi ægritudine affectus, non intermisit manuum laborem, de palmarum folijs funiculos contorquens, non spiritalis exhortationis curam, semper eorum, qui in eo ad se conuenissent, saluti consulens. Ita magnam languoris molestiam maiore virtutũ meditatione vincebat, animo etiã fortior, quàm corpore debilior. *Hist. Trip. lib. 8. c. 1. Pallad. Hist. 30.*

Beniamin Eremita.

BENIAMIN Eremita aquæ intercutis morbo vehementer laborabat. Ac ne hoc illi ob delicta datum, crederes, alios infirmos oratione sola curauit. Eis verò qui infirmitatem eius miserabantur, è diuerso supplicare solebat, ne cor-

ac corporis sui sed animæ curam haberent, veniamque à Domino sibi exorarent peccatorum, quæ dum sanus esset, se commisisse aiebat. Ita quòd peccator foret, plurimum angebatur: quòd æger, nihil. *Hist. Trip. lib. 8. c. 1.*

PAVLVS quoque solitudinis quondam (quæ Panephisi Ægypti oppido adiacet) cultor, resolutis (vt Cassianus tradit) paralysi membris, in lectulo decumbēs cęteris, qui ægrotabant, sanitati erat. Oleo enim, cui ipse benedictionem imposuisset, peruncti curabantur. Qua quidem in re ostēdere nobis voluit Dominus, quantum ille & fortis esset in patiendo, & pius in miserendo. Idem enim qui pro sua valetudide nihil solicitus videbatur, pro aliena anxius erat, & præsentaneum omnibus remedium conferebat. *Cassian. Coll. 7. c. 26.* *Paulus Solitarius.*

DE Seruulo mendico in Homilijs & in Dialogo Gregorij relatum est, quòd toto vitæ tempore paralysi laborarit, ita vt in lectica iacens mouere se omnino non posset, semper tamen in doloris accessionibus Deo gratias agere, Hymnos decantare, & concitatiore quodam quasi stimulis actus spiritu, aliquid de Scripturis, quod non legendo, sed audiendo didicerat, recitare. Meritò ergo moriens Angelorum cantus audiuit, meritò mortuus odore suauissimo fragrauit. Quibus indicijs consideratum est, quantam illi beatitudinem æquanimiter tolerata infirmitas attulisset, quantum iam fœlix esset, qui dum viueret, tam miser ac tam miserabilis putabatur. *Greg. Dial. lib. 4. cap. 14. & Hom. 15. in Euang.* *Seruulus mendicus.*

DVNSTANVS ante morbum ab Elphego Ventano Episcopo necessario suo, nullis hortatibus, vt monachum profiteretur, compelli poterat. At verò febre correptus, mox vt conualuit, vltrò ad Monasterium properauit, & Religioni se addixit, multáque vitæ sanctitudine pollere cœpit, breui Presbyter factus, atque ad Cantuariensem Ecclesiam regendam accitus, pontificia quoque dignitate effulsit, multis denique miraculorum signis nobilitatus fuit. Itaque tantum illi aliquando ægrotasse profuit, quantum *Dunstanus Episcopus.*

tum, si semper sanus perseueraret, fortasse nocuisset. *Sur. Tom.3.*

Franciscus. Ipse etiam nunquã satis laudatus Franciscus, non antè cœpit esse perfectus, quàm grauissimã corporis valetudinem incurrisset. Vigesimo ætatis suæ anno infirmatus didicit terrena contẽnere, quæ sanus dilexerat. AEger soli Deo seruiendum esse intellexit, qui antehac sanus auaritiæ seruierat, dum negotiationibus operam daret: & quisquam infirmitatem incusare audet, quæ tantum gignat boni? Quòd autem in plerisque nõ eundem sortiatur euentum, non hoc eius vitio fit, sed ipsorum qui sanati sic vitã suam instituere negligunt, vt dum ægrotarent, promiserunt. *Bonauent. cap.1.*

Sergius. SERGIVS Senogalliæ Princeps, elephantico morbo diuinitus liberatus, omnia quæ habuit, partim Ecclesiæ, partim pauperibus erogauit, & relictis omnibus, soli Deo humilis & egenus toto animi affectu seruire cœpit. Compulerat enim sua ipsum infirmitas humani generis conditionem altius considerare, & deprehendit, nihil prodesse homini terrenum dominatum, atque illum, vbi cõualuit, dereliquit, cœlestia tantùm quærens & æterna. Non ab re igitur in Ecclesiastico scriptum est: Infirmitas grauis sobriam facit animam. Eccl.31.

Marcellinus Episc. MARCELLINI Anchonitani Episcopi sanctitatem haud impediuit podagræ morbus, quippe qui manibus gestatus alienis, vrbis incendium ex aduerso se obijciens derepentè cessare fecit, tam potens virtute, cùm pedibus tam debilis esset. Hinc nos quoties imbecillitate aliqua superati vestigijs insistere minus valuerimus, meminisse debemus, ob hoc nobis terram calcandam denegari, vt cœlum mente conscendamus: nec dubitemus, breuis infirmitatis nostræ patientiã æternæ illic incolumitatis beatitudine compensandam. *Greg. Dial. lib.1. c.6.*

Thomas Archiepisc. IN vita Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi memoriæ proditum est, quendam acquirendæ valetudinis gratia ad sepulchrum eius accessisse, & voti compotem factũ, dum

redi-

rediret, secum quærere cœpisse, sanitas ne corporis, an imbecillitas, ad animæ salutem magis cessura esset: & rursum Sancti aram repetisse orasseque, vt quod sibi ad beatitudinem adipiscendam accommodatius esset, id eueniret, ac statim eodem implicitum fuisse morbo. Virtus ergo (vt Apostolus inquit) non in sanitate, sed in infirmitate perficitur. *Iacob. de Vorag.* *2. Cor. 12.*

NVNC debilioris quidem sexus, nec tamen debiliora exempla contemplemur. Agatha Virgo & Martyr, cùm illi post multos cruciatus mamillam à pectore auulsisset tyrannus, quoniam fidem non poterat, & Petrus Apostolus eam curaturus in carcere apparuisset, Chirurgum aliquẽ ad se venisse rata, detrectabat medicinã, dicens: nunquam se pharmaca corpori admisisse, sed illius medici opera semper vsam, qui solo verbo omnem infirmitatem curaret. Hunc autem esse Dominum Iesum. Tunc Petrus, Apostolum se eius esse, & ab eodem ad illam missum indicans, euanuit, ipsa sana relicta. Nõ hoc dicimus, vt infirma Virgo medicamẽtum respuat, sed semper spem omnẽ in Christo collocet, semper soli gratias agat: hoc in ægra, patientiæ: in sanata, gratitudinis testimonium erit. *Sur. Tom. 1.* *Femina. Agatha Virgo.*

Quamuis Syluania quoque Ruffini Alexandriæ Præfecti soror, Deoque dicata Virgo, cùm malè haberet, medicis consulentibus balnea adire noluit: hoc tamen, non medelam contemnens, sed mollitiem cauens, quippe quæ per annos sexaginta neque vultum, neq; pedes lauisse dicitur, neq; aliam corporis partẽ, prçter summos manuũ digitos, cùm capere vellet cibum, non aliud ad cubandũ lectulum habuisset, quàm nudam humum. Cogita nunc, qualiter infirmitatem tulerit, quæ talia, dum sana esset, sua sponte, vt Christo placeret, tulit. *Pallad. Hist. 142.* *Syluania Virgo.*

PAVLA Romana cùm febri laboraret, & stomachi cruditate cibũ nõ digereret, vt modico vino vteretur, nec medicorũ placitis, nec religiosorum suasionibns compelli potuit, nolens ab instituto vitæ monasticæ ne in ægritudine quidem declinare. Multo enim tempore aquam bibẽs, *Paula Virgo.*

magis

magis expauit vini gustum, quàm infirmitatis periculum, neque tanti fecit sanitatem, vt eius recuperãdæ gratia spiritalis continentiæ modum, quem ad illam vsq; diem perpetuò seruauerat, intermitteret. *Hier. Epist. Si cuncta.*

Galla vidua. GALLA & ipsa Romana Symmachi Cõsularis viri filia, cùm intra puellares annos marito viduata ægrotaret, corpore toto in tabeficam scabredinem verso, medicis affirmantibus nisi iteraret matrimonium, vel morituram eo morbo, vel mentum pilosum veluti vir habiturã: neglexit medicorum consilium, & omnia perpeti maluit, quàm ad coniugium redire, ad quod repetendum, si sana extitisset, fortasse nemine hortante solus iuuenilis ætatis ardor eam compulisset. Ægra didicit optare meliora: itaque vt optata possideret, omne carnis detrimentum pro nihilo duxit. Mammillam deinde vlceribus affectã ita tolerauit, vt iam morti proxima, apparente sibi Beato Petro Apostolo, non vt curaretur rogarit, sed an sibi peccata sua condonata essent, quæsierit. Quæ dimissa esse audiẽs, multò plus ex hoc consolationis cepit, quàm ex ægrotatione ceperat doloris. Si sic animę curam gesserimus, omnis aduersa corporis valetudo tolerabilis erit. *Greg. Dial. lib. 4. c. 13.*

Elizabeth. QVOD quidem etiam Elizabeth de Sconaugia Deo dicatæ Virginis probatur exẽplo. Quæ (vt Sigebertus scribit) toto corpore vlceribus cõtabefacto iacens, nunquàm ob hoc aliquam animi tristitiam vultu prætulit, multas interim futurorũ reuelationes accepit, acceptasq; prodidit, vt facilè dixerim, & ideo sanctam fuisse quia patiens erat, & ideo patientem, quia sancta. *Ecbertus & alij.*

Clara virgo. SIC & Clara Virgo, cùm languente corpore semota in lectulo decubaret, mentis oculis cernebat quæ procul in Ecclesia agerentur, & ea deinde reuersis ad se sororibus (magna cum omnium admiratione) referebat. Nihil itaq; illi obfuit fracti corporis ęgritudo, cùm tantum animo valeret. *Sur. Tom. 4.*

Aplaides virgo. APLAIDEM quoque Virginem toto corpore saniosam, apud Tudotum Galliæ vrbem fuisse constat, tantæ

tamen

tamen apud Deum gratiæ ac meriti, vt per annos multos infirma, nullo alio cibo vixerit, præterquàm Sacrosanctæ Eucharistiæ pane, in spiritu rapta damnatorũ pœnas beatorumque gloriam viderit, quæque diuersis per orbẽ locis agerentur scierit, atque interdum futura prædixerit. Si tot ac tanta cum languore possunt venire bona, quis illi præferre audet sanitatem, quæ si præferenda esset, haud dubiũ quin diutissimè illa perfrui Sanctos suos Deus concederet, nec ita frequens apud eos esset ægrotationi locus.

QVANTVM verò ad seruandum sanctæ castitatis propositum conferre soleat ipse corporis languor, atque infirmitas, Petrus Apostolus documento est. Qui Tito discipulo interroganti, cur Petronillam filiam suam diutiùs ægrotare pateretur, cùm alijs malè affectis repentè sanitatẽ induceret? ita illi expedire, respondit. Ac ne dissimulare impossibilitatem videretur, iussit eam surgere, & ipsis discumbentibus ministrare. Exurrexit sana, & vt perfuncta est officio, rursum patris iussu ad lectulũ pariter ac morbum redijt. Ægrotando igitur didicit Virginitatis amare puritatem, ita vt postea sanata, mori præoptaret, quàm Flacco Prætori nubere. Quare non modò patienter ferenda ægritudo est, verumetiam appetenda, quoties intimis in medullis cõcitatus ardor iuuenilia occupat membra, venasq; succendens ad turpem libidinem illicitasq; prouocat voluptates. *Marcell. apud Aloysium.* *Petronilla Virgo.*

HANC siquidẽ appetijt, & valde appetijt Andragasina Virgo, quæ à patre desponsata, pro tutanda Virginitate Deum orauit, atque hinc lepræ morbo deformatam exhorruit sponsus, qui sanam antè adamauerat, intactamq; repudiauit. Neque illa quicquàm pensi fecit tam acre malum, dum multò mallet castè viuere, quàm sana. Ne autẽ morbi huius causa in ambiguo esset, vt primùm professa est religionem, sana euasit. Ita palàm factum est, ideo fuisse leprosam, ne esset corrupta. Et ne plura huiusce patientię exempla enumerare longum sit, hac tandem breui sententiola partem istam concludamus: Nullã esse tam grauem infir- *Andragasina Virgo.* *Petr. de Natalib.*

mitatem, nullam tam vastam horrendamq; calamitatem, quæ non æquo animo perferetur, si æterna cogitabimus.

De Patientia Maryrum sexus virilis. Caput V.

AETERNA ac cœlestia secum meditando fortissimi Christi milites (vt postremò de Martyrij patientia disseramus) omnia tormentorum genera facilè contempsere. Non sunt enim condignæ passiones huius temporis (vt Apostolus inquit) ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. *Rom. 8.*

Prophetæ. Micheas. Vrias. 3. Reg. 22. Ieremias. Ierem. 20. Isaias.

PRIMI Veteris Legis Martyres Prophetæ fuerunt, de quibus Micheas in maxillam percutitur, & in carcerem truditur, Vrias interficitur, Ieremias carcerem & verbera patitur, in lacum cœni per ludibrium iactatus lutatur, postremò lapidibus obruitur: Isaias in duas partes viuus secatur. Dum enim missi à Domino veritatem prædicarent, sæuissimorum Principum vim atque minas pro nihilo habuerunt.

Dan. 3. et 6. Sidrach, Misach, Abdenago, Daniel.

DEINDE Sidrach, Misach & Abdenago pueri, ætatẽ animi magnitudine supergressi, cùm regis Nabuchodonosor statuam adorare nollẽt, in fornacem ardẽtem proijciuntur, & inter furentes flammarum globos laudes Deo decantant. Daniel leonibus deuorandus datur. Sed nec illos adussit ignis, neque hunc leones attigerũt, vt omnibus manifestum fieret, veræ religionis virtutem potentissimo tyranno fortiorem esse, & fideles, nisi Deo permittente, nulla vi occidi posse.

Iudæi. 1. Mach. 1. 1. Mach. 2.

Posthæc Antiocho Epiphane Ierosolymam vastante, idolum desolationis super Altare Dei positum multi ex Iudæis nolentes adorare trucidati sunt. Pueri qui circuncisione deprehendebantur, suspendio interempti, & qui cibis immundis abstinuerant, neci traditi. Quidam qui se prius armis defenderant, deinde ab inuadentibus die Sabbati ad vnum ferè cæsi sunt. Etenim ne diuinæ Legis mandato

dato

dato derogarēt, ea die repugnare nefas esse duxerūt. Duæ mulieres, quæ filios circunciderāt, cum ipsis infantibus ad vbera alligatis missæ in præceps. Plerique quia Sabbatum obseruarent, flammis exusti. Adeò hi omnes mori minus timuerunt, quàm præuaricari. *2. Mach. 6.*

ELEAZARVS Scriba & ipse sacrarum Legū seruator assiduus, interimi quidem potuit, vt autem porcinam gustaret, cogi nō potuit, præferēs vitæ suæ diuini ritus fidem. Et cùm amici aliam carnē, qua vesci solebat, supponerent, volentes eum subtrahere neci, non eis acquieuit, nolens hac simulatione se seruare, & alios perdere, præuaricationis exemplo, qui putassent ipsum cibo Lege vetito vsum fuisse. Forti itaque animo cædentium ictus pertulit, vt ad eosdem constanter tolerandos fidelem populū animaret, haud ignarus, multò gloriosius esse, Deo obediēdo mori, quàm obsequendo infideli tyranno, viuere. *Eleazarus Scriba.* *2. Mach. 6.*

SEPTEM verò fratres, septem in Apocalypsi Ecclesiarum typus, multò atrocioribus tormentis conficiuntur cum matre, quia maior persecutio in Ecclesiam quàm in Synagogam sæuitura erat. Igitur respuentes cibum Lege vetitum, supplicia constanter sustinuerunt, & quidē alius post alium, vt prioris pœna cæteris cernentibus terrori esset, sed nequaquam territi sunt. Itaque vice cuiusque seruata, linguas omnibus amputarunt, capita cute decaluauerunt, manus pedesque præciderūt, & sic trunca corpora super ignitam sartaginē torrendo consumpserunt. Mater deinde quæ non fleuerat filios, sed ad patientiam iam hortata fuerat, iam de illorum victorijs læta, mortem alacriter subijt, & quos tunc tam acerbos cruciatus tolerare vidit, nunc vnà secum in æternæ beatitudinis regno triumphantes cernit. tantò facta est post ærumnas felicior, quantò in perferendo extitit constantior. *Septē fratres Machabæi.* *2. Mach. 7.*

Neque te, Rasia, vir non solùm castitate (quæ rara in Iudaismo erat) sed etiam fide præstantissime, hoc loco præteribimus. In quo vno impijssimus Nicanor omnes reliquos se superaturū sperauit. At tu, cū iā vndiq; circūdatus *Rasias.* *2. Mach. 14.*

effugere non posses, vt doceres te non timere necem, sed magis religionis ab infidelibus ridendæ ludibrium, Spiritus sancti instinctu tibiipsi mortem consciuisti, ferro te feriens, & de arduo loco in præceps mittens, & erumpentia viscera manibus proprijs direpta in turbam proijciens, ac Deum tuum inuocans, vt illa tibi iterum redderet, futuræ Resurrectionis spe certissima ipse stabilitus. O incredibilé animi tui fortitudinem! Terruisti tyrannum, nihil vitæ tuę parcens, dum Dei cósulis honori. Sensit inimicus se ab vno vinci, qui te vno victo, cæteros facilè in suam erroris sententiam sé tracturum credidit. Ostendisti, te etiā grauiora pro nomine cœlestis regis pati posse, quàm fortasse terrenus omnium immanissimus inferre cogitabat. Felix qui tali priuilegio dotari meruisti, vt in perferendo Martyrio ad confusionem inimici, tua in te vtereris manu, quod paucis admodum concessum aliquando fuisse nouimus: & quod alijs imputaretur ad peccatū, tibi versum est ad gloriam. Nam cùm omnibus præceptum sit: Non occides: tibi dispensatum est, vt te percuteres, & vinceres: occideres te, & viueres.

Exod. 20.

Iohannes Baptista. Matth. 11. Lucæ. 3.

HÆC de veteribus: ad noua veniamus. Iohannes præcursor Domini, & plus quàm Propheta, & quo nō surrexit maior inter natos mulierum, Herodis Antipæ iussu in gratiam adulterę carceri mancipatur, obtruncaturque, ac medius inter Legem & Euangelium, huius initium, illius finem sanguine suo consecrat.

Iesus Christus.

POST illum primitię mortuorū Dominus noster Iesus Christus, ludibria, maledicta, cōuitia, multa horrendaque supplicia, & ignominiosissimam Crucis morté sustinuit, vt pro quibus ipse volés ac libens talia patiebatur, eosdem ad patiendas Martyrij pœnas suo excitaret exemplo: Iam tum dux inclytissimus milites suos non armis muniens, sed toleratione confirmans, cùm diceret: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam verò non possunt occidere. Sed eum potius timete, qui potest & corpus & animam perdere in gehennā: Et qui perdiderit animā suam,

Matth. 10. Lucæ. 21.

inure-

inueniet eam. Et in patientia vestra possidebitis animas vestras. Si ergo commoriemur (sicut Apostolus inquit) & conuiuemus. Si sustinebimus, & conregnabimus. *2. Tim. 2.*

HINC sanè est, quod ipsi Domini Apostoli flagellis primùm acriter cæsi, non dolent, sed gaudent, nō tristātur, sed exultant, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. *Apostoli. Actor. 5.*

EX his deinde Iacobus Maior Herodis Agrippę gladio decollatur, & eiusdem iussu Petrus in carcerem catenis vinctus conijcitur. Sed horum alter à vinculis diuinitus liberatur, alter pro temporali vita æternam accipit. Infelicissimus verò Herodes à vermibus consumptus expirat, & ad inferna rapitur, ab immortali verme semper rodendus, igneque illo inextinguibili sine fine cruciandus. *Iacobus Maior. Actor. 12. Petrus Apost.*

RVRSVM Petrus Romæ, cùm nec ipsius Neronis immanitate terreri potuisset, ne Christum prædicaret, morti addicitur Crucis, versoque ad terram capite crucifigitur, quoniam erecto suspendi, sicut Dominus suus, indignum se dixerat. Primus igitur crucem ascēdere meruit pro Domino, quam pro omnibus ascenderat Dominus: vicem reddidit, & præmium accepit, eos quandoque cū Domino iudicaturus, à quibus talia passus est. *A Egesip. lib. 3. c. 2.* *Petrus Apost.*

IPSE quoque vas electum Paulus à Listris lapidibus eijcitur, Philippis cum Sila discipulo virgis cæsus, & compedibus vinctus, carceri includitur. Inde dimissus, plurimisq; peragratis locis, profectus Ierosolymam, ibi alligari & mori paratus pro nomine Iesu comprehēditur, ligatur, flagellatur, torquetur, in ore percutitur. Postremò Romæ capite truncatur, tunc demum cessans euāgelizare Iesum, cùm in corpore viuere cessasset. *Paulus Apost. Actor. 14. Ibidem 16. & 21.*

ANDREAM deinde Apostolum Patras à pernicie erroris vindicare conantem, Egeas Achaiæ Proconsul comprehendi iussit, & in facie cædi, & in crucem suspendi. At ille ne sic quidem inhiberi potuit, quin pendens quoque Christum plebi astanti prædicaret, donec ingenti luce circunfusus emisit spiritum, illos in tenebris relinquens, qui *Andreas Apost.*

increduli in ipsum sæuierunt. *Bernard. Ser. de S. Andræa.*

Philippus. PHILIPPVM Apostolum Hieropoli Phrigiæ vrbe crucifixum, ac lapidibus interemptum constat. *Bartholomæus.* Bartholomæum apud Armeniam in oppido Albano viuum excoriatum decollatumq;. *Iohannes Apost.* Iohannem Apostolum Romę in feruenti oleo decoctum, nec tamē læsum, Christo protegēte, qui sic eum voluit manere, donec ipse veniret. *Thomas Apost.* Thomam Didymum apud Indos carceri traditum, nudis vestigijs per candentes laminas ductum, & in ardentem fornacem trusum, postremò lanceis perfossum. *Matthæus Apost.* Matthæum Apostolú in Perside, dum Missale Sacrificium offerret, post tergum transfixum. *Iacobus Minor.* Iacobum Minorem Ierosolymis lapidatum, & pro inimicis deprecantem, fullonis fuste interemptum. *Simon Zelotes. Iudas Thaddæus.* Fratres verò eius Simonem Zelotem, & Iudā Thaddæum in Persiæ vrbe Senair, quia ipsis ingrediētibus in templum simulachra deorum corruerunt, ab ædituis trucidatos. *Matthias Apost.* Matthiam, qui Apostolatum, à quo Iudas decidit, sortitus est, Ierosolymis à Iudæis lapidatum, & Romano ritu securi percussum. *Barnabas.* Barnabam Gentium Apostolum, Salamine à Iudęis comprehensum, atque igni consumptum. Profectò nisi summa & pręclara esset Martyrij gloria, nunquā Christus Apostolos suos (quos pręter omnes dilexerat) tanta ac talia pati permisisset. *Matth. 5. Lucæ 7.* Sed beati, inquit, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati estis cùm vos oderint homines, & cùm separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrum tanquam malum, propter Filium hominis. Gaudete in illa die, & exultate. Ecce enim merces vestra multa est in cœlo. *Abdias. & alij in vitis Apost.*

Stephanus Protomar. Actor. 7. HINC Stephanus quoq; Spiritusancto & fortitudine plenus, faciens signa & prodigia, lapidibus obruitur. Sed quid mali illi lapidum ictus inferre poterant, cui cœli iam aperti erant? Vitam impij eripiebant, sed Iesus à dextris virtutis Dei manens animam suscepturus expectabat. Ille itaque iam de sua salute securus, pro suis occisoribus orabat: Domine, inquit, ne statuas illis hoc peccatum, auxitq;

Martyrij

Martyrij gloriam pietatis erga inimicos merito, & in Domino obdormiuit, quia vigilauerat pro Domino, nomen eius confitens, & mortem contemnens. *Actor.* 7.

Marcus Euãg. IN Marcum Euangelistam Alexandriæ idolorum cultores furentes collo fune circumiecto, per salebrosam humum huc illuc tractum extinxére.

Lucas Euãg. LVCAM verò in Bythinia diem suum obijsse tradunt, voluntate, non sorte Martyrem, cùm & ipse gentibus ea de Christo prædicare ausus sit, quæ scripta reliquit. Sicq; Martyrij corona nec illum caruisse.

Apostoli. Discipuli. Euangelistæ. HVNC Apostolorum, Discipulorum, Euangelistarum finem tantò feliciorẽ fuisse haud ambigimus, quantò passi sunt grauiora. Sed & si alius aliter consumptus sit, omnes tamen pari animi magnitudine nullum supplicij genus expauerunt, dum beatitudinis præmia cogitarent, nullum laborem refugerunt, dum ad supernam quietem ascẽdere festinarẽt, Deo fruituri, qui pro Deo mundũ contẽpserant.

Martyres. POST hos deinde Martyrũ innumerabilis per orbem multitudo exuberauit. Ex quibus paucos commemorabimus, quorum tamen singulorum exempla ad pellendam omnem animi ignauiam, timiditatemque propulsandam, sufficere possint.

Martinus Martyr. MARTINVS Martyr tenellus adhuc, sed fortissimus Christi miles, in quo (sicuti in plurimis) Deus ostendit, facilè se suos fideles ab omni iniuria tutari posse, si id illis expedisset, Romæ Martiani Præfecti iussu bubalis loris flagellatus est, in equuleo extẽtus, ferreis vngulis laceratus, deinde ad machinam, vt membratim distraheretur, applicitus: at illa mox fracta, diuinitus liberatur, & à plagis quas acceperat, apparuit sanus. Sed rursum quia à puero vinci pudor erat, scissæ apertæque ad medium vsque truncum arbori inseritur, vt partibus ad se redeuntibus collisus deficeret. Arbor autem veluti adactis cuneis funditus diuisa in diuersum laxatur. Inde ergo ad ferream cratem torrendus transfertur, plumbo liquato perfunditur, sed repentè proximi fluminis inundatione ignis extinguitur.

Iterum ille in frixorio coquitur, sed rore cœlesti protectus calorem non sentit. In cacabum pice bullientem iactatur, at ibi etiam effusa pice mansit illæsus. Feris immanibus obiectus nihil iniuriæ patitur. In fornacem missus, die postero cùm iam in cineres redactus putaretur, exijt incolumis, capitis tandem truncatione tormentorum finem, & beatitudinis accepit initium. Martianus verò ne tam obstinatam in puero rabiem impunè ferret, putrescentibus membris, & toto corpore vermibus scaturiente, infelici morte infeliciorem vitam ad æternos ignes deputatus inchoauit. Nobis operæpretiũ erit, hinc pẽsare, quàm suauis est Dominus, cuius amore tam horrenda subire supplicia ne pueri quidem timuerunt.

Conon cũ filio Martyr. Conon cum paruulo filio apud Isauriam sub Aureliano Imperatore passi sunt. Hi iubente Domitiano Prefecto, primùm in craticula extenti oleoque peruncti, deinde ad sartaginem translati, torrentur ac friguntur. Postremò cùm magis torqueretur tyrannus, quòd tam diris mortiferisque supplicijs neque cederet, neque consumi possent, constructa copiosiore pyra superiniecti expirant. Cur autẽ sicut alia, ita & hoc pœnæ genus viui nõ euaserint, ostendit vox de cœlo lapsa, quæ illos, quoniam strenuè contra dolorem decertassent, ad percipiendas iam Martyrij coronas euocauit. Mori non poterat, donec multiplici cruciatu probaretur tolerationis virtus, probatã autẽ remunerari restabat. O sapientem pariter ac pium Patrem, qui ipsum quem genuerat secum pro Christo cruciari sustinuit, vt secum cœlo inferret. *In Martyrol. Vsuardi May. 29.*

Vitus Martyr. Vitus puer septem tantùm annos natus, ab impio patre ne Christum sequeretur, nullis minis verberibusque coërceri potuit. Et quia patri malè suadenti non cessit, miraculis nobilitatus est. Diocletiani filium ab immundo spiritu vexatum, sanitati restituit. Sed non ideo fracta est perfidi Imperatoris duritia, magis indignari cœpit, tãtum inesse virtutis homini Christiano, & ipsum ad Deos adorandos compellere perrexit. Tantum autem profecit, vt à

puero

puero Imperator victus sit. Potuit illum mittere in carcerem, in olla, pice, resina, & plumbo bulliente excoquere, feris, bestijs laniandum præbere, & in equuleo extentum crudeliter verberare: occidere non potuit. Exclamante enim inter ipsa verbera Vito, Domine, libera me; cœlum intonuit, terra tremuit, Deorum simulacra corruerunt, territus Diocletianus fugit. Vitum Angelus inde sublatum longius transportauit. Vbi ille cùm orasset Dominũ suum, vt iam de terris euocatus in ipso requiesceret, tradidit spiritum. Glorietur nunc proteruæ potestatis vanus Imperator Diocletianus, maximæ orbis parti se imperitasse, validissimas quondã gentes suæ subegisse ditioni: Si vni puero Christum colenti imperare nequiuit: Si ipse pœnas inferendo plus timuit, quàm ille patiendo: Si viuum denique dimittere coactus est, ad quem perimendum tam dira expetiuit supplicia. *Iacob. de Vorag.*

Flocellus Martyr. FLOCELLVS quoq; decem annorũ puer, Antonino Augusto Ecclesiam persequente, apud Austudinum passus est. Hic Valeriani Pręsidis iussu, cùm ad immolandum Dijs cogi non posset, in equuleo suspensus flagellatur, in cauea cum leone occluditur, in ignem mittitur, clauis configitur: sed ijs omnibus superstes, feris tandem beluis obiectus, conculcatu pressuque earum præfocatur, in nulla corporis parte cruentatus. Vnde tam tenello tantum animi robur, tanta tolerationis vis? nisi quia Christi charitas in quocunque fuerit, omnibus fortior est supplicijs. *Pet. de Natalib.*

Mammes & Agapitus Martyres. HINC & Mammes puer septennis Cæsareæ, Agapitus quindecim natus annos Preneste, audacter se Christianos esse prędicarunt, neque vlla pœnarum magnitudine ab ea confessione dimoueri potuére. Vita eos prophana tyrannorum crudelitas priuauit, sed non etiam fide. Si quẽ tali necessitate constrictum patiendi timor agitauerit, horum memor exemplorum, se pueris imbecilliorem esse erubescat, & saltem his exæquari nolle, nefas putet. *Metaphr. Sur. Tom. 3. Ado. Treuerens. & alij.*

Dionysius Martyr.

SICVTI putauit Dionysius Martyr Romæ passus. Qui iubente Diocletiano fustibus prælumbatus, deinde equuleo suspensus, & virgis cæsus, admotis etiam lampadibus miserabiliter vstulatus, pro eiulatu clamorem edebat, quo se Christianum esse asseueraret. Et si millies, inquit, occidi possem, Dominum meum Iesum confiteri non cessarem. Itaque Imperator non modò vt idola adoraret efficere nequiuit, sed etiam vt ne Christũ taceret, donec caput, id iam optanti, amputari iussit. Sic ille ipse Domino, quem tam audacter, tamq; perseuerãter in terra positus inuocauerat, feliciter iungi meruit in cœlo. *Petr. de Natalib.*

Eustratius Martyr.

EADEM Diocletiana persecutione Eustratius apud Auararicenos à Lysia Præside equuleo à terra suspensus, fumo suppositi ignis ac vapore torquetur, depositus cæditur, & toto corpore plagis cõfecto, quò magis doleret, sale, aceto diluto confricatur. Deinde pedibus perforatis, ne effugere posset, è Satalia ciuitate, vbi hæc primùm passus est, ad Auarim vrbem ductus, & hinc quoque cum multis Christianorum Sebasten missus, ab Agricolao Præfecto igne consumptus, Martyrij palmam recepit, cæteri obtruncati, præter vnum Oresten nomine, qui super lectum ferreum distentus, substratis prunis tandiu excruciatus est, donec animam exhalaret. Magna quidem hæc pœnarum acerbitas, sed maius patientiæ præmium. *Ibid.*

Orestes Mart.

Gregorius Martyr.

SVB Diocletiano & Gregorius Martyr Spoleti passus, dum Flacci & Hircani Præsidum minas rideret, colaphis cæditur, fustibus verberatur, super ferream cratem torretur. At verò vt fidei ab eo prædicatę virtus patesceret, pars vrbis terræmotu concussa, trecentos & quinqaginta idololatras suis oppressit ruinis. Præsides territi fugam fecere. Cessante autem timore, sed perseueraute perfidia, Martyrem idolis thura adolere nolentem, virgis ferreis cædi iubent, & facibus ad latera admotis vstulari, ac demum capite trũcari. Sic extinctum corpus, ne à Christianis honore sepulturæ afficeretur, in theatro feris laniandum datur, sed à nulla lęditur. Flaccus verò, qui pertinacius in Gregorium

rium sæuierat, eadem hora intestina per os euomitās, miserabiliter expirauit, multò acerbiora apud inferos, & quidem sine fine passurus. *Ibid.*

SEBASTIANVS Romæ Diocletiano & Maximiniano Imperatoribus, ad stipitem nudus ligatus, sagittis confoditur. Hirene mulier Christiana, vt corpus mandaret sepulturæ, noctu venit, & ipsum adhuc viuere comperit. Solutum domi fouit, atque ille intra paucos dies curatus, rursum in publicum procedens, Principum in Christianos immanitatem arguere cœpit. Ipsi mirabantur, quomodo viuere potuisset, & cùm eo miraculo ad credulitatem moueri debuissent, ad indignationem moti sunt, atq; eundem tamdiu fustibus cædi iusserũt, donec exanimaretur. Tanto igitur Martyrij amore flagrauit Sebastianus, vt nec sagittas passus conquiescere potuerit, quòvsque ad optatum vitæ finem peruenit. *Iacob. de Vorag.* *Sebastianus Martyr.*

VINCENTIVS Martyr in Hispania Cæsareæ passus est, verè Vincentius, quia omnia vicit tormenta, dum se Christianum confitetur. Cùm in equuleo sublatus à Daciano Præside per ludibrium rogaretur, vbi nam esset? in sublime, inquit, vnde te potestate terrena tumẽtem altior despicio. Grauiora minitanti: Non minari mihi videris, respondit, sed quod votis omnibus concupieram, offerre. Igitur cùm vngulas, faces, prunas, toto corpore dilacerato constanter exciperet, ait: Frustra fatigaris, Daciane. Non potes tam horrẽda excogitare tormẽta, quàm ipse paratus sum sustinere: carcer, vngulæ, candentes laminę, morsque ipsa ludus iocusq; Christianis sunt, non tormentũ. Posthæc alijs atq; alijs cõfectus pœnis, cũ victoriæ palma migrauit ad cœlũ. Et qui talia pro Christo pati optauit, nunc regnat cũ Christo. *Prudẽt. in lib. Peristeph. August. Ser. 12. 13. de SS.* *Vincentius Martyr.*

MARIVM & Martham vxorem eius liberosq; eorum Audifax & Abacuc natione Persas, Claudio Augusto Christianos persequente, Romæ Martyrium passos legimus. Cùm enim Deos gentilium dæmonia esse prædicarent, & Martha eos hortaretur, vti cõfidenter pro Christo tor- *Martyres. Marius. Martha. Audifax. Abacuc. Martyres.*

tormenta exciperent, fustigationem, equuleum, flagella, faces, vngulas pertulerunt. Præcisis deinde manibus & ad collum alligatis, per vrbem ducti sunt, acclamante præcone, sic puniendos esse Deorum contemptores. Postremò capite cęsi Martyrium consummauerunt. Martha post illos in nymphæo aqua suffocata, & ipsa æquè cõstantis in tolerando animi exemplum posteris reliquit. Quam dum suorum supplicia spectaret, non dolor solicitauit, sed timor, ne fortè ipsi cruciatuum acerbitate superati, prius à fide quàm à vita decederent. Itaque tantò alacrius ad necem iuit, quantò de illorum victorijs facta est securior. *Vsuard. Martyrolog. Sur. Tom.1.*

Pontianus Martyr.

PONTIANVS Martyr sub Antonino Augusto Spoleti passus, nolens gentilium sacrificare Dijs, virgis cæditur, per prunas nudis pedibus ambulare compellitur, in equuleo tollitur, vngulis ferreis ad ossa vsque proscinditur, leonibus in theatro exponitur. Sed eidem (in quem homines grassabantur) bestiæ pepercêre. Posthæc in carcerem fame consumendus truditur. Sed Angelo hominem nutriente, quem inedia iam extinctum putabant, die decima saluum educunt. Tunc Iudex plumbo liquefacto nudum perfundi iussit. Sed cùm neque hoc supplicij genere perimi ille potuisset, capitis tandem abscisione finitur. Poterat nec sic mori, sed iam omnes pœnas passo beatitatis præmia differre Dominus noluit, & breuem viri patientiam æterna felicitate remunerauit. *Sur. Tom.1.*

Ignatius Martyr.

HINC est, quòd Ignatius Antiochenæ Ecclesiæ tertius post Petrum Apostolum Episcopus, Traiani persecutione damnatus ad bestias, cùm Romam vinctus mitteretur, & iam Smyrnam peruenisset, ad Romanos qui fidem receperant scribens, ait: De Syria vsque Romam pugno ad bestias, in mari & in terra, nocte dieque ligatus cum decē leopardis, hoc est, militibus, qui me custodiunt, quibus cùm benefecerim, peiores fiunt. Iniquitas autem eorum mea doctrina est. Sed non idcirco iustificatus sum: vtinam fruar bestijs, quę mihi sunt paratæ, quas & oro mihi veloces esse

Epist.11. ad Rom.

ad in-

ad interitum & ad supplicia, & allici ad comedendũ me, ne sicut aliorum Martyrum non audeãt corpus attingere. Quòd si venire noluerint, ego vim faciã, ego me ingeram vt deuorer. Ignoscite mihi, filioli: quid mihi prosit, ego scio. Nunc incipio Christi esse discipulus, nihil de ijs quæ videntur desiderans, vt Iesum Christum inueniam. Ignis, crux, bestiæ, confractio ossium, membrorum diuisio, & totius corporis contritio, & tormẽta diaboli in me veniant, tantùm Christo fruar. Cumq; iam ductus esset ad bestias, & rugientes audiret leones, ait: Frumentum Christi sum, dentibus bestiarum molar, vt panis mundus inueniar. Præfocatum itaque à leonibus, & nusquàm cruentatum ferunt. Profectò nõ fuisset in illo tam feruens pro Christo patiendi affectus, si quicquam dulcius esse potuisset, quàm frui Christo. *Metaphr. & alij. Sur. Tom. 1.*

APRONIANVS Romæ cùm ad Sisinium Martyrem de carcere vt torqueretur eductũ vocem cœlitus delatam audisset: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum vobis à constitutione mundi paratum: nihil cunctatus, ad pedes Martyris prouoluitur, Baptismo lustrari petit, deinde patiendi cupiditate, Laoditum Prætorem de impietate in Christianos redarguere cœpit, se quoque Christianum confessus, capitis tandem abscisionem gaudens lætusque sustinuit, eodem die Martyr factus, quo & Christianus. At nos à natiuitate ipsa fidem tenentes Christi, si fortè inter infideles versari contigerit, Christianitatem dissimulabimus, ne vitæ periculum subeamus, quasi nescij, vitam nostram esse in Christo, & hanc cui tantopere timemus, velimus nolimus mox desiturã. Sed meminerimus, nos quoq; voce illa inuitari, qua inuitatus Apronianus, & ante eum Sisinius, mortem contempsere, & vitam æternam adepti sunt. *Vsuard. Sur. Tom. 1.*

Apronianus & Sisinius Martyres. Matth. 5.

POLYCRONIVS Episcopus & Parmenas Presbyter Babylone passi, magni ambo spiritus inuictiq; animi viri. Cùm enim à Decio comprehensi multa singulatim interrogarentur, & Polycronius nihil omnino responderet,

Polycronius & Parmenas Martyres.

quærenti Imperatori an mutus esset, Parmenas ait: Non esse mutum Episcopum, sed ideo tacere, ne impiorum colloquijs inquinetur. Quare in iram ille concitatus, statim Parmenæ linguam præcidi iussit. Polycronio os lapidibus contūdi, deinde vtrumque decollari. Itaque alter ne loqui quidem cogi potuit, alter sic locutus est, vt illum qui in se necis potestatem habebat, contemneret. Hac animi præstantia ostenderunt, verum Christi militem omni terrena virtute esse fortiorem, & occidi posse, terreri non posse. *In Passione S. Laurentij.*

Marcus & Marcellianus Martyres. *Psalm. 132.*

Siquidem Marcus quoq; & Marcellianus Romæ passi, gaudēter ad suppliciū ibant, & quoniam fratres Germani erāt, stipitibus infixi Psalmū illum alternatim decantarūt: Ecce quàm bonū & quàm iocundum, habitare fratres in vnum. Cumq; non modò ferrent, sed etiam irriderent tormenta, erubuit Diocletianus contemptui se haberi ab ijs quos torqueret, & ambos lāceis cōfodi iussit atq; interimi, & præclarè quidem cum illis actū est, quia tanto maturius ad coronam Martyrij peruenerunt, quantò pœnas minus expauescere visi sunt. *Sur. Tom. 1. in gestis Sebast.*

Tranquillinus Martyr.

Per idem tempus Tranquillinus Martyr, cùm audisset Zoen vxorē Nicostrati pro Christo neci datam, exclamans indignum facinus esse, vt fœminæ viros ad subeundum Martyrium præcederent, in medium prorupit, & palàm se Christianum confessus, lapidibus obruitur. O laudabilem inuidiam, qua doluit Tranquillinus, non quia fœminę fortes essent, sed quòd ignaui viri, proindeque seipsum tam egregiæ fortitudinis præbuit exemplum. *Ibid.*

Christophorus Martyr.

CHRISTOPHORVS magnus corpore, sed maior fide, Christum in armo tulerat, & eundem in corde fixum gerēs nunquam dimisit. In oppido Ammonytarum Lycia, cùm militum cohors, vt ipsum comprehenderet missa, manum illi inijcere timerent, vltrò se illis vinciendū præbuit, & eosdem à quibus vinctus ducebatur, à vinculis erroris exoluens, monstrata veritate Christianos fecit, ita vt Christum confitentes capitalem sententiam libenter subirent.

Ipse

Ipsè verò virgis ferreis cęditur, galea sub prunis feruefacta operitur, & igne supposito in ferreo scanino torrendus constringitur. Postremò ad stipitem ligatus, sagittis impetitur, & cùm ne sic quidem confici potuisset, capite mulctatur. Quòd auté rege illo, à quo peremptus est, superior fuerit, etiam inde apparet, quòd rex oculum sibi sagitta fortè confossum, cruore eius liniens in integrum restituit. Itaque ad se sanandum eius opem, quem interfecerat, requisiuit: & impetrata, credidit, mortui religionem sponte sequés, quem viuentem vt suam sequeretur, nulla vi, nullo prorsus supplicio cogere potuit. *Sur. Tom.4.*

IN Pantaleonem Martyrem Nicomediæ passum, dum Maximiani furor desæuiret, tormentorum genera defecerunt, ipsi patiendi ardor deesse nõ poterat. Pertulit itaque equitum vngulas, faculas, sartaginem, plumbum, in mare mersionem, in terra feras. Postremò cùm ad rotam clauorum mucronibus aculeatam lancinandus ligaretur, solutę protinus machinæ fragmenta impietatis ministros perculêre peremereque. Ipse quoque Cæsar magis iam timens quàm timendus, nequid Martyrem torquédo grauius ipse pateretur, statim illum obtruncari iussit. Sed ne sic quidem eum interficere potuisset, nisi remunerandæ virtutis tempus id requireret. Tunc mori miles Christi permissus est, cum per patientiæ merita iam ad immortalitatem transferri debuit. *Iacob. de Vorag.* *Pantaleon Martyr.*

Quid de te dicã, Prime Stephane Pontifex Maxime ac Martyr insignis? Tu ad Martis templũ perductus, vt aut sacrificares, aut pœnã capitalem subires, tanti istud periculum fecisti, vt bellatoris Dei, imo diaboli templũ funditus euerteres, ac solo æquares. Te enim Iesum inuocãte, idoli ædes corruit, & cultores suos, qui te ad impietaté vrgebant, conterritos in fugam vertit. Valerianus quoque Cæsar tua expauefactus virtute, ad te vnum occidendum, ad te, inquam, & vnum & nudũ, atque inermem, cohortem misit armatam. Tu verò dum solennia sacra ageres, nõ intermissa precatione imperterritus vitæ finem expectasti. *Primus Stephanus Papa & Martyr.*

Ita-

Itaque ante aras iugulatur, ſed ante Deum in Paradiſum ſublatus, pleniſſimum veræ gloriæ triumphum peregiſti; recipiens de manu Domini inuictæ patientiæ incorruptibilem coronam, beatus factus in ſempiternum.

Maximus Martyr. MAXIMVS Martyr ſub Decio Imperatore ab Opimio Proconſule in Aſia paſſus, cùm fuſtibus cæſus, & in equuleo extenſus, vngulis quoque laniaretur, tormenta hæc nõ dolori ſibi eſſe dicebat, ſed iucunditati. Inde extra vrbem tractus, lapidibusq; obrutus, iucunditate illa quam inter cruciatus capiebat, iam omni moleſtia liber frui plenius cœpit, fruiturus ſine fine. *Sur. pag. 941.*

Quiriacus Martyr. QVIRIACVM Ieroſolymitanũ Epiſcopum (qui antè Iudas dictus eſt) Beatę Helenæ lignum dominicæ Crucis diu ſub terra celatum indicauit, quia Chriſtum prædicare non ceſſabat, Iulianus Apoſtata comprehendi iuſſit, & manum illi dexteram abſcindi, plumbum liquefactum in os infundi, ſuper lectum ferreum torreri, ferreiſq; virgis cedi. Matrem quoq; eius Annam per capillos altè ſuſpendi, vngulis proſcindi, facibus aduri. Ea conſumpta, rurſum Quiriacum in foueam ſerpentibus refertam mitti mãdat. Sed eo dimiſſo, ſerpẽtes omnes mortui apparuerunt. Ammónius verò veneficus, qui illos incantauerat, viſo miraculo, conuertitur, & Chriſtũ confitens obtruncatur. Quiriacus in cacabum oleo bullientem demerſus, cùm mori nequiret, gladio transverberatur. O inuictæ fidei virum, qui vt Chriſtum negaret, compelli nulla vi potuit. *In Hiſt. de Inuent. Crucis.*

Bonifacius Martyr. BONIFACIVS Tharſi paſſus, ad locũ ſuppliciorum audacter accedens, Martyres ad patiendum palàm hortari cœpit. Et Sulpitij Præſidis iuſſu in equuleo erectus, vngulis ita laceratus eſt, vt oſſa apparerẽt. Clauiculos deinde harundineos in digitis inter vngues & carnem defixos pertulit, atque in os plumbum infuſum, tum demum in bullientem picem in caput præcipitatur. Sed cùm neque hoc cruciatu conſumi poſſet, capitis amputatione peregit Martyrium, & dum feriretur, terra tremuit, plurimique

conuerſi

conuersi idola reliquére, tam immania tormenta nihil formidantes, dum Christum sequuntur. *Sur. Tom. 3.*

SED vt his tam fortibus ac tam fidis exemplis aliquod imbecillum atque infidele, & fidelibus cunctis maximè cauendum interseratur: Legimus Decio Imperatore quendam Nicomachũ nomine in vrbe Troade fuisse, qui dum à Proconsule Opimio torqueretur, doloris impatiẽs, Diis eius se dixit sacrificaturum. Atque vbi dimissus thura ante Idolum incendit, illicò à dæmonio arreptus, grauiores pœnas dedit. Quippe in rabiem versus, propriã linguam dentibus mandens, expirauit. Heu, heu, infelix Nicomache, non tormenta mutasti, sed tortorem: non pœnam, sed fidem: nec mortem diffugisti, sed mortem felicissimam relinquens miserrimam elegisti. Inter damnatos computaris, quia inter beatos censeri cùm posses, noluisti. Pro fide breuissimos pati cruciatus recusasti, at pro perfidia pateris æternos: & perenni illa amissa gloria, eò descendisti, vbi ignis extinguibilis vrit, vermis immortalis rodit, tenebræ indiscussæ caligãt, sulphuris fœtor semper exhalat, procellarum spiritus perpetuò furit. Vbi denique horror sempiternus inhabitat. Meritò talia sortietur, quisquis oblatam sibi ex diuina largitate Martyrij coronam, ignauo victus metu accipere contempserit. *Nicomachus tormentis tamen damnatur.*

IDEO sanè nihil formidans Venantius Martyr, sub Decio Cæsare in oppido Camerino, Præsidis iussu fustibus verberatur, leonibus exponitur, per pedes pendẽs vertice ad terram verso, subditi ignis fumido vapore torquetur. Inde depositus, dispessis manibus pedibusque diuaricatis, prono distentoque funiceis vinculis corpore à solo subleuatur, & eiusdem ignis flamma ventrem & ilia lambente cruciatur. Postremò gladio perimitur, & tamen tot talibusque afflictus tormentis, nunquam se Christianum negauit, neque idola dæmonia esse timuit confiteri, omni cruciatu fortior, omnibus tortoribus audacior, Cæsarem ipsum contemnens, dum amplexatur Christum. *In Martyrol. Vsuardi.* *Venantius Martyr.*

Eustachius Martyr cum coniuge & liberis.

EVSTACHIVM cũ vxore & liberis Hadrianus Princeps ob confessionem Christi, in boue æneo introclusos cremari fecit, & cùm triduo machina illa arsisset, ipsique iam in cinerem redacti putarentur, exanimati quidem inuenti sunt, sed nusquam adusti, ita vt neq; capilli, neq; pili nidorem vllum admiserint: Deo volente etiã in igne corpora eorum seruari integra, quorum in credendo fides, & in patiendo constantia extitit incorrupta. *Iacob. de Vorag.*

Marcellinus Martyr.

MARCELLINVM Diocletianus pugnis circa guttur cædi fecit, nudũ super vitri fragmenta volutari, in carcere clausum fame sitique torqueri. Et cùm eum nullo cruciatus genere ad sacrificandum Dijs compellere posset, decollari iussit, victũ se testatus: viuum vtiq; dimissurus, si vicisset.

Quadraginta milites Mart.

Quadraginta milites Sebastæ passi sunt sub Licinio Imperatore, Lysia & Agricolao Præfectis. Hos quidem cùm Christum publicè prædicarent, in stagnum gelu concretũ collo tenus mersos manere vsque ad diem alterum compulerunt. Thermæ propè appositæ erant, vt ad eas confugere liceret, si quis eorũ pro Christo pati frigus recusaret. Vnus ex illis algoris impatiẽs, vt ad thermas peruenit, vita defunctus est. Reliqui in glacie perdurantes, Deo laudes decantabant. Circa vigiliam noctis tertiam descendit lux super eos, & triginta nouem coronæ in luce apparuerunt. Quod cernens custodum Præfectus, illis qui secum erant à somno excitatis, Christianum se professus est, & vestitu reiecto nudus in stagnum prosilijt, atq; vnà cum ijs qui ibi erant psallere cœpit, coronã percepturus quam is qui inde effugerat, cum vita simul amisit. Manè posthæc eductis, & in fidei proposito persistentibus, crura confregerunt, illiq; animas Deo tradentes, tam gloriosa Martyrij victoria feliciter potiti sunt. *Basil. Hom. in 40. Mart.*

Alexander Papa cũ socijs

QVI Romæ in carcere cum Alexandro Maximo Pontifice vincti tenebantur, post eius Martyrium adeò & ipsi mori pro Christo concupierunt, vt Quirino Tribuno, qui iam conuersus eorum religionem sequebatur, claustra reserante, fugamque suadente, exire noluerint. Inde eductos

Aure-

Aurelianus Princeps, alligatis ad colla ingentibus ſaxis, in mari ſubmergi iuſſit. Quid furis, imò quid inſanis, Aureliane? Vincula adhibes fugere nolétibus, extrema minitaris mori cupiétib⁹. Nõ eſt quòd iuſtorũ nece glorieris: eos occidiſti qui occidi optarunt, vt Chriſto fruerentur. Nihil illis felicius cõtingere potuit, quàm te inimico vti. Iraſcere igitur, & quantum vis debacchari, ac ſæuire perge, dũ magis nocere ignoſcédo queas, quàm puniendo. *Sur. Tom. 3.*

HINC quidem Tiburtius & Valerianus, cùm ab Almachio Vrbano Prætore in vincula coniecti rogarentur, cur Principum ſententijs damnatos honore ſepulturæ afficere præſumerẽt? quia, inquiunt, quos Principes ipſi pro Chriſto damnandos iudicant, eorum nos fieri ſerui cupimus. Itaque & ij ſicuti volebant, obtruncationem paſſi, Martyrij coronam perceperunt, tyrannorum ſæuitiam in ſuum conuertentes triumphum. *Metaphr.* *Tiburtius & Valerianus Martyres.*

ELEVTHERIVS Hadriani iuſſu, lectũ ferreum, craticulam, ſartaginem, fornacem expertus, noxam nõ ſenſit: equorum ferociũ caudis alligatur diſtrahendus, & ſolutis vinculis incolumis euaſit. Leonibus in theatro exponitur: ſed cùm neque leones illi quicquam mali inferrent, capite cæſus diem ſuum obijt: Hoc quidem poſtremò permittente Domino, ne Sanctus Martyrij gloria careret: illa verò priora cohibente, vt credere nolentiũ inexcuſabilior eſſet peruicacia. *Pontific. c. 14.* *Eleutherius Martyr.*

VICTOREM Martyrem Maximianus apud Maſſiliam iniecto pedibus fune raptatim trahi mandauit, atque ita vexatum, tantumq́ue non exanimem in carcerẽ trudi. Vbi ille diuino ſplendore refocillatus ac refectus, carceris cuſtodes ad Chriſtum conuertit, eoſq́ue in fide ſtabiles Imperator capite cædi præcepit. Porrò Victorem in equuleo tolli, fuſtibuſq; & neruis duriter cędi, ac rurſum in vincula cõijci. At ipſe cùm ſimulachrũ Iouis ante ſe conſtitutũ adorare iuberetur, id abominatus pede ſtatuã euertit, iacuitq; reſupinatus Iupiter, ſuis etiã ridédus cultoribus. Cęterum Maximianus fortiorem ſe Deo ſuo oſtendés, vlciſci voluit *Victor Martyr*

eius iniuriam, qui seipsum defendere, ne saltem caderet, nequiuit. Victorem igitur, cùm pedé illi prius abscidisset, molendini rota subiectum conteri, & adhuc spiranté gladio feriri iussit. Et hic quidem Martyr efficitur, sed euersi Iouis ignominia non aboletur. Ac ne Imperatori quidem tantum virium fuit, vt torquendo hominem, fidem extorqueret, & quem vincere non potuit, interemit. *In Martyrol. Vsuard. Iulij. 26.*

Hadrianus Martyr & Natalia vxor.

HADRIANVS Martyr Nicomediæ passus, cùm esset militum Præfectus, cernens nostrorum in supplicijs constantiam, credere cœpit, & se Christianum profitens, inter damnatorum nomina suum ascribi petijt. Itaque Maximiani iussu in carcerem ducitur, & reis per tormenta consumendis cõputatur. Id vbi resciuit Natalia vxor eius (quia Christiana erat) læta ad carceré cucurrit, virum ad patientiam hortatur: mox enim fore, vt pro téporali pœna æternis fruatur bonis. His & alijs huiusmodi verbis animatum relinquens abijt. Hadrianus verò cupiens illam suæ fortitudinis fieri spectatricem, cùm dies Martyrij instaret, vadibus datis dimissus, ipsam accersitum perrexit. At illa aduentantem prospiciens, rata ideo liberum factum, quòd præuaricatus esset religionis fidem, claudit ostium, & se nolle eum domo recipere exclamat, qui à Christo desciuisset. Vt autem rem sicuti erat didicit, admissum dulciter amplexata, vnà cum illo ad carcerem redijt. Deinde cùm ipse fustibus durè admodum verberatus, fractisque cruribus in terra semiuiuus volutaretur, illa leniter plagas refouendo, animum viri in pœnis deficientem adhortationibus erigebat. Vbi tãdem ipse manu insuper amputata expirasset, illa Deo gratias egit, & manû eius in sinu suo conditã latéter tulit, siccatamq; in delicijs habuit. Corpus mandatũ est sepulturæ. Mira vtriusque virtus, sed in sexu fragili mirabilior. Vir vltrò certè se neci exposuit, vt cum Christo viueret: mulier coniugium viduitate mutare præoptauit, vt maritum Martyrem videret, cum illo simul cupiens torqueri, cum illo mori. *Ado.*

DORO-

DOROTHAEVS & Gorgonius, etiã ipsi Nicomediæ passi sunt. Quos quia inter Romanos milites virtute ac nobilitate præcellebant, Diocletianus primùm largitione & blanditijs auertere nixus est. Vbi id parum processit, quæstione torquere cœpit, equuleum, flagra, vngulas in eos experitur, additque vulneribus dolorem, ea sale & aceto perfricando. Deinde in crate distentos ad prunas applicat. Postremò suspensos laqueis necat. Adeò nullum tormenti inuenit genus, quo illos ne magis Christo quàm sibi militarent, mouere posset. Melioris itaque militiæ stipẽdia certiora perceperunt, non argentum, neque aurum, sed ipsum cœlorum regnum. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 8. c. 6.* *Dorotheus & Gorgonius Martyres.*

NICETÆ Martyris pœnas difficilè est enumerare, nec miracula minus. Nicomediæ illas à Maximino rege passus est auunculo suo magno, sed primùm ab infideli patre. Nam cùm DEOS argenteos domi sublatos cõfregisset, egenisque erogasset, ligatur à patre, & bubalis neruis nudus acerrimè flagellatur. Mox ab Angelo spiritali consolatione recreatus, & in cœlum suspicere iussus, vidit manum coronam incredibilis decoris inde sibi porrigẽtem, ob quod magis patiendi cupiditate ardere cœpit. Et cùm ei super plumeum stratum vinculis colligato, molliterque composito meretriculam adduxissent, linguam dentibus præsectam in illam expuit, & stupore attonitã discedere coëgit. Inde super carrucam clauis præacutis asperatam nudus collocatur, vt dũ raptatus fuerit, ipsa quassatione crebrius vehementiusq; sauciaretur. Sed ipso orante, omnes ferreæ cuspides illæ palearum instar mollescunt. Cumque sic lædi non posset, atrociora excogitantur tormenta: hamo ori indito suspenditur, ferro candenti per vtramque aurem transforatur, per latera quoque pilo perfoditur. Mira res, tot lætalibus plagis affectus, mori nõ poterat. Hinc etiam per pedes à terra suspensus, fumo cruciatur, mox in pyram cremandus proijcitur, & tamen inde quoque euadit inoffensus, manibus pedibusque truncatur, super candenti lamina mutilatis cruribus insistere cogitur, in foueã multæ *Niceta Mart.*

altitudinis iactatur, sed & inde membris omnibus ab Angelo redintegratis viuus incolumisque educitur. Posthæc venenum sibi propinatum sine noxa hausit, ac mortuos quosdam precationibus ad vitam reuocauit. Quo quidem miraculo plurimi ad Christum conuersi, mota seditione in regem impetũ faciunt, & frustra fugere conantem occidunt. Niceta verò cùm eos baptizasset, Ecclesiasq; aliquot construxisset, ad Dominũ tranquillo vitæ exitu migrauit. Verè Niceta, qui tot tormenta vicerit, & de cuius nece tyranno non licuerit gloriari. Illo enim viuente ipse peremptus, impietatis suæ pœnas dedit, longè acerbiores apud inferos, & quidẽ sine fine daturus. *Martyrol. Vsuar. Iul. 24.*

Romanus Martyr.

ROMANVS cùm esset gentilitiæ perfidiæ æmulator, & Beatum Laurentium tormenta pro Christi amore patientem spectaret, dixit se videre iuuenem forma insignem, candidissimo linteolo cruorẽ illius detergentẽ. Laurentiũ ergo ad carcerem reductũ secutus ab eodem se baptizari fecit, & cùm iam apertè se Christianum esse proclamaret, Decio iubente, virgis cæsus capite truncatur. Quid est, quæso, quòd tam horrẽda aliorũ supplicia nõ deterruerint illum, sed animarint, vt Martyr esse optaret, qui paulò antè fuerat gentilis? Adeóne spectaculo illo delectatus est? imò exinde firmissimam æterni præmij spem animo concepit, si eadem sibi credenti pati cõtigisset; & ad quietẽ properãs pœnas contempsit. *Prudent. in Peristeph.*

Laurentius Martyr.

LAVRENTIVS verò cùm diuersorum tormentorum instrumenta sibi ante oculos proposita videret, semper se optasse dicit ad eiusmodi epulas inuitatum ire, & ad ipsas hauriendas accedere. Cumq; Decius cæteros Christianos ab eo sibi prodi poposcisset: Vt quid, inquit, eos requiris, quorum cõspectu es indignus? Nam nomina illorũ scripta sunt in cœlo. Iratus ille, cõtemptorem suum fustibus prælũbari iussit, laminis cadẽtibus vri, scorpionibus lacerari, in ore lapidibus cõtundi, sic denique excruciatum, super ferrea crate distendi, prunisque torreri. At ille supplicia irridens, intentis in Deciũ oculis: Iam satis assatũ est, inquit,

tolle

tolle & manduca. Mox Deo gratias agẽs, quòd ſe Martyrij gloria dignatus eſſet, animam reddidit, tantò maius recepturus præmium, quantò paſſus duriora.

HIPPOLITVS quoq; (cuius cuſtodiæ Laurentius traditus fuerat) & ipſe Chriſtum credens atque confitẽs Valeriani Præfecti iuſſu, ad colla indomitorũ equorum ligatus cùm diſtraheretur, fidem quam receperat, integram ſeruauit. Membra diuidi potuerunt, Chriſti amor ſcindi nõ potuit. Pœna quoque hæc non caſu inflicta, ſed Dei nutu videtur electa, vt nomine eius cui irrogabatur, pulchrè cõueniret. Hippolitus quippe Græca compoſitio, ſi in noſtrum vertatur ſermonem, equo diſcerptũ ſonat. O felicem virum, qui quoties nominatur, toties patientiæ ſuæ laudem ſimul proferri ſentit, id pro Chriſto paſſus in corpore, quod à parentibus accepit in nomine! *Prudent. in Periſteph.* *Hippolitus Martyr.*

CYPRIANVS Carthaginẽſis Epiſcopus, cuius multa religioſè & eleganter ſcripta extant, Carthagine paſſus eſt ſub Valeriano & Galieno Principibus. Hic ob Chriſtianã aſſertionem primò in exiliũ actus, deinde reuocatus, cùm edictum, quo capite cædendus decernebatur audiſſet, Deo gratias egit, nihil præ ſe triſtitiæ ferens. Deinde ſuis præcepit, vt ſpiculatori à quo percuti deberet, quinq; & viginti aureos mercedi darent, quaſi beneficium ab eo, nõ interitum, accepturus. Itaque oculos ipſe ſudario tegens, extenſam ceruicem gladio ſubiecit, & coronã accepit Martyrij, tam animi conſtantia in patiendo clarus, quàm eruditione in docendo. *Prudent. & Auguſt. Serm. 118. in Nouis Serm.* *Cyprianus Epiſcopus Martyr.*

ARCHADIVS Martyr (vt Zeno Veronenſis Epiſcopus de illo prodidit) manibus pedibuſque articulatim atque membratim diſcerptis, truncus in ſuo ſanguine voluta ndus relinquitur. Sed tantò integriorem ſpiritum Deo reddidit, quantò patientius corporis multilationem tolerauit. *Sur. Tom. 1. 295.* *Archadius Martyr.*

IACOBVS Martyr in perſide paſſus, quẽ à ſupplicij genere alij denodatum alij interciſum cognominarunt, nos vſitatiore vocabulo deartuatũ potius dicẽdum cenſemus. *Iacobus Deartuatus Mart.*

Huic enim se Christianum profitenti, manuum pedumq; digiti nodatim præciduntur, tum palmæ, tum brachia, tum lacerti ad humeros vsque, sic & pedes, & tibiæ, & crura. Ita tamen ille trunco corpore Deo laudes grateſque agere non cessauit, donec regis iussu dissecta ceruice, consummauit Martyrium, tam fide integer, quàm membris lacer. Sic statur pro Religione, sic dimicatur pro Christo. Hoc militię genere, ad cœlestem gloriam Angelorumq; triumphum peruenitur. *Iacob. de Vorag.*

Dominicus. Quamobrem haud alium animum etiam ijs inesse oportet, quibus patiendi deest occasio. Sic enim sine Martyrio Martyrij meritum adipisci poterunt, sicut adeptum credimus Beatum Dominicum Prædicatorum Patrem. Qui cùm iter ageret, intrepidus in hæreticos qui sibi insidiabantur incurrit. Ab ijs percunctatus quid facturus esset, si comprehensum trucidare vellent: Precarer vos, inquit, ne vno ictu mortem mihi inferretis, sed prius particulatim mutilantes, membrorum meorum frusta ante me numeranda exponeretis: deinde vt hos oculos effoderetis, & postquam me aliquãdiu in meo volutassem sanguine, tum demum reliquum corpus cæsum dilaniantes, crudeliter extingueretis pro nomine Domini mei Iesu Christi. Obstupefacti illi tanta viri audacia, intactum dimisere. Alius etiam hæreticis necem minitantibus, nondum se Martyrij gloria dignum dixit, sed vt dignus euadat, valde cupere. Igitur neque insidijs inimicorum, neque minis deterritus est, ne vel pergeret, quò necesse erat: vel loqueretur, quod opus erat ad salutem multorum. *Garzo. in vita eius.*

De Patientia Martyrum fœminei sexus. Caput VI.

SATIS hęc de viris, fœminarum iam Martyria pertractemus, quandoquidem nec illarum aut minor in sustinendo fuit constantia, aut leuior in patiendo poena.

BAR-

BARBARAM Christo deditam Virginē infidelis pater hostiliter persecutus est. Flagris cæsam, & per capillos tractam, Alexandriæ Præsidi Martiano puniendam obtulit. Præses autem sacrificare nolentem neruis bubalis duriter verberari iussit, & in carcerem trudi. Ob quam illa patientiam meruit à Christo visitari, & passionis dolorem præsentiæ dominicæ suauitatis mitigauit. Dehinc educta dum ad supplicium traheretur, gaudebat. Itaque lampades, malleos, flagella constanter pertulit. Cumque amictu ipsam exuissent, magis pudore nuditatis, quàm dolore affecta pœnæ, ad Deum orauit, & stola candidissima diuinitus induta apparuit. Postremò cùm obtruncari iuberetur, pater filiæ carnifex fuit: sed mox tanti sceleris iustas exoluit pœnas, fulminis ictu interemptus. Ipsa verò corporis vinculis expedita, cum Virginitatis Martyrijq; corona ad cœlestis tandem Sponsi thalamos læta migrauit. *Metaphr.* *Barbara virgo*

PAR in tolerandis tormentis Agathæ Virginis fortitudo fuit. Quintiano Siciliæ Proconsuli extrema minitāti, nisi Dijs thura poneret, respondit, se Deo vero sacrificaturam, non dæmonijs. Et cùm fidiculis equuleoque vexaretur, delectari se pœnis, non tristari, dixit: Quoniam sicuti triticum non reconditur in horreum, nisi tritura ventilationeque permundatum: ita & se non posse ad patientiæ prēmia peruenire, nisi supplicijs antè probetur. Hinc iubente Quintiano, mamillam illi à pectore distorquēt, mox & abscidunt. At ipsa ad Quintianum conuersa, exclamat: Impie, crudelis, dire tyranne, nō te pudet in me amputare quod in matre suxisti? sed nihil proficis. Habeo enim quas auellere non potes interioris fidei speique mamillas, quarū alimento reparatur in me sustinendi virtus. Posthęc in carcere posita, Petrus Apostolus apparens plagā curat, & locus antè tenebris horrens, pedoreque tristis repentè illustratur, suauiterque fragrat. Attoniti eo miraculo custodes, reseratis ianuis Virginem vt abiret hortantur. Cæterùm ipsa ne stans in limine victoriæ pedem referendo præmium amitteret, nusquam discessit. Postero igitur die *Agatha virgo*

Quintiani iussu super prunas testis permixtas aliquandiu volutata torretur, simul ac laceratur. Fluenteq; vbertim cruore ignis extingui cœperat, cùm tam immanè facinus terra non ferens intremuit, pars muri quassata Quintiani asseclas oppressit ruina. Virgo rursum carceri reddita, cùm finem orasset vitæ, obdormiuit in Domino. Neque illa in funere Angelicis laudibus caruit, quæ in tormentis fidem seruauit. Ab Angelis quippe adposita fertur sepulturę eius marmorea tabella, in qua scriptum erat: Mentem sanctã, spontaneam, honorem Deo, & patriæ liberationem. Et si tam gloriosa iacuit in tumulo, quàm felix regnat in cœlo? Vt autem & hinc patescat, quantò sint miseriores qui torquent, quàm qui torquentur: Quintianus cum equo cui insederat, in fluuium præcipitatus, vorticibusque obrutus, nusquam comparuit. *Sur. Tom.* 1. 842.

Agnes virgo. AGNES Romana Virgo tertiodecimo ætatis suę anno, primùm contra pudicitiæ oppugnatores inuicta perstitit, & ad lupanar vi adducta, Deo protegente corrumpi nequiuit. Deinde ab Aspasio Tribuno, quòd Christum confiteretur, ei se desponsatam dicens, in ignem comburenda impingitur. Sed diuisa flamma carnifices adussit, ipsam nõ attigit. Aspasij tamen ira flammis feruentior, ferro illam iugulari iussit, cui ignis pepercerat. Miremur viros contempsisse supplicia, si in tam tenella ætate fœmineũ pectus tantum exhibuit constantiæ, vt torqueri, vt occidi mallet, quàm vel sanctæ Virginitatis propositũ deserere, vel Christianæ credulitatis fidem. *Ambr. Serm.* 90. *&* 1. *Offic.* 44.

Cæcilia virg. CÆCILIÆ quoque Romanæ Christo dedicata Virginitas Martyrij retulit triumphũ. Quæ Valeriano despõsata, dum nuptiarum celebris ageretur dies, pro Fescenninis Euangeliũ intra se tacita decantauit. Et cùm iam in cubilis secreto cum Sponso adesset, illi fidem Christi, deinde etiã Tiburtio fratri eius persuasit, atque ambos ad coronam egit Martyrij, Angelorum visu rosarumque cœlestium odore antè animatos. Ipsa quoque, quoniã Deos gentilium simulachra vana esse diceret, Almachij Vrbani Prætoris iussu

iussu in ignem cremanda deijcitur, & cùm illæsa permaneret, decollari iubetur. Ter percussa occidi non potuit, & dimissa triduum superuixit, vt neque tunc moreretur, cùm carnifici liberet, neque vltrà quàm sibi expediret, viueret: ne & ille nece eius gloriari posset, & ipsa tardiùs quàm vellet, cùm seruatę castitatis, tùm consummati Martyrij reciperet mercedem. *Ado. & Aloysius.*

Catharina virgo.

CATHARINA Virgo sanctitate magis quàm regia stirpe clara, atque inter Alexandriæ puellas pulcherrima, plus tamen virtutibus quàm forma pollens, cùm Maxêtius Cæsar Christianos ad idolorũ culturam cogeret, prorupit in medium, Cæsarem increpuit, Martyres præmij spe confirmauit, mundi sapientes disputando vicit, ita vt conuersi pro Christi nomine quod impugnauerãt, iam defendendo mori non formidarent, pro quo & ipsa scorpionibus cæsa, in carcere fame sitique afflicta, ab Angelis visitatur atque alitur. Faustinam Maxentij coniugem, Porphyriumque militum Magistrum cum ducentis militibus in fidem recipit Christi. Quamobrem rotis applicatur, ita arctè compositis, vt in orbem actę, multiplici mucrone discidissent alligatam, nisi extemplo vi diuina, veluti fulminis cum fragore ruentis ictu, ipsa tormenti moles fracta dissilijsset. Itaque Virginem intactam reliquit, multam tamen infidelium turbam violento fragmentorum excussu prostrauit. Cæteri qui euaserant, ferè omnes Christo credidêre, Martyrioque cum Faustina & Porphyrio coronati sunt. Cùm ergo Catharina tantam multitudinem ante se ad cœlum præmisisset, & iam eos cuperet sequi, obtruncatur. Vulnus lacte manasse constat, vt Virginalem puritatem testaretur. Corpus ab Angelis inde vsque ad montem Sina delatum, vt vbi à Deo data Lex fuit, ibi illius monumentũ esset, quę sic pró lege stetit Christi, vt & Philosophorum sapientiam confutaret, & tyranni sæuitiam nec reprehendere timeret, nec ferre recusaret. *Metaphr.*

Lucia virgo.

LVCIAM Virginem Syracusanam Pascasius Proconsul ad prostibulum adduci iusserat, & illa neque virorum, neque

neque boum vi, qui funibus vinctam trahere nitebantur, loco moueri potuit. Lignorum ergo struem tyrannus circumponi,& Virginem incendio consumi decernit. At illa inter flammas constituta calorem non sentiens, Deo gratias agebat. Furit Pascasius,& iam quò se vertat nescit,dū ipsum à fœmina vinci pudet. Cumque animo conflictaretur,quidam ex lictoribus districto ense Luciȩ iugulū transfodit,nec tamen illa mori potuit,donec Eucharistiȩ Sacramentum de manu Sacerdotis accepit, illoque comitata ad cœlum abijt, cuius fidem in terra, cùm torqueretur, non deseruit. *Aloysius.*

Tecla virgo. TECLA Virgo Pauli Apostoli prædicatione instructa, Christo se dedicat, & iuuenem cui pacta fuerat,repudiat: à matre Christianitatis quasi sacrilegij accusatur, à Proconsule Alexandro igne cremanda condemnatur,sed ignis repétino imbre extinguitur,illa intacta liberatur. Rursum comprehensa bestijs exponitur, sed inter leones & vrsos tuta securaq; permanet. In fossam serpentum deturbatur, & serpentes emoriuntur. Tauris ferocissimis distrahenda alligatur, & ruptis vinculis periculum euadit, omniumq; mentibus in stuporem versis, libera dimittitur. Inde ab Iconio vbi talia passa est,Seleuciam deueniens,multis doctrina sua Christo ascitis,vitam hanc cum æterna commutauit, parata quidē pro veritatis assertione omnia perpeti supplicia,nisi ab ijs illam Dominus protexisset, multorum consulens saluti, dum vni parcit. Ipsam tamen sic præmijs afficiens Martyrij, ac si pœnis Martyrij esset consumpta. O felicem Virginē, quæ non sensit tormentorū cruciatus, & recipere meruit præmium. *Ambr. lib. 2. de Virginib.*

Dorothea virgo. DOROTHEA Virgo Cæsareæ Cappadociæ oppido pro Christi nomine à Fabricio Præfecto diu torta, cùm tandem ad capitale supplicium duceretur,gaudebat quòd se ad Sponsum ire diceret,cuius Paradisus omniū florum, omniumque fructuum ferax, multò amœnius quàm dici possit, vernat, suauius fragrat, copiosius exuberat. Tunc *Theophilus Martyr.* Theophilus Scriba ridiculi causa illam rogauit, vt cùm eò perue-

peruenisset, inde sibi rosas aliquot mittendos curaret. Cui ipsa: Ne quid, inquit, impossibile esse credentibus credas, quod petis efficiam. Postquam ergo decollata est, Theophilo in curia versanti, puer cum recentium cistula rosarũ apparuit, & quidem brumæ tempore, quãdo nihil in aruis florere solet, easq; ipsi à Dorothea de sui Sponsi Paradiso missas dixit, & cùm obtulisset, ex oculis euanuit. Videns ergo ille seriò factũ, quod ioco poposcerat, quia fieri posse non credebat, & altius rem considerans, Christianum se fecit, Martyriumque sustinuit, post rosas, fructum quoque veræ perfectæque beatitatis percepturus. Si Theophilum rosæ mouerunt, moueant & nos quotidiana Sanctorum miracula, ne pro Christo quicquam ferre perpetique timeamus. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 8. c. 17.*

Apollonia virgo. NEC te, Alexandrina Virgo Apollonia, hoc loco tacebimus, cui dentes euellere, quam igne cremare Decij Cæsaris immanitas potuit, fidem corrumpere non potuit. *Ibid. lib. 6. c. 31.*

Iuliana virgo. ET tu inter Aphricanas puellas forma, nobilitate atq; animo præstans, Iuliana Virgo, vt Christo nuberes, Eleusij Nicomediæ Præfecti nuptias contempsisti, & vnius Dei famulam te confitens, ab idolis autem abhorrens, flagella, virgas, plumbum pateris, nec propositum mutas. Diabolũ visibili specie tibi insidiantem ligas, & verberibus afficis, & in latrinam præcipitem mittis, hunc vindicando, tyrannum patiendo superas. Sed etiam inter tormenta apparuit patientiæ virtus: rotis conterenda subijceris, & franguntur: in bulliens plumbum mitteris, & tepescit. Capitis demum obtruncatione imples Martyrium, & Ecclesiæ Capiti Christo iungeris, tantò morte facta felicior, quantò fuisti in tolerando constantior. *Sur. Tom. 1.*

Margarita virgo. Eadem virtus & Margaritam Virginẽ Christo desponsauit. Hæc ab Olybrio Antiochiæ Præfecto adamata, deinde quòd Christiana esset, amore in odiũ verso, in equuleo fuit suspensa, virgis cæsa, vngulis lacerata, carceri tradita. Vbi à dracone deglutita, rupto illius ventre euasit illæsa.

Et dæ-

Et dæmonem qui humana figura ad se decipiendam venerat, prostratum pedibus conculcauit, ita vt ille emisso eiulatu, & se victum confessus, euanesceret. Victrix igitur diaboli, nec humanis viribus vinci potuit. Cùm enim iterum in equuleo tolleretur, facibus vreretur, in aquam mergeretur, terra tremuit, vincula soluta sunt, vulnera curata, Virginale caput solari radio coronatum apparuit, multa hominum millia ad Christum cōuersa sunt. Ipsa postremò Virgo capite cæsa, relicto corpore cœlum petijt, vt semper cum Christo viueret, quæ pro Christo mori nō dubitauit. *Metaphrast. Sur. Tom. 4.*

Euphemia virgo. EVPHEMIA Virgo, dū Martyres Chalcedone ad toleranda fortiter tormēta palam hortaretur, dum cum ipsis torqueri cupiens, clamat: Iniquū esse, vt sibi quæ Romana esset, & quidem Senatoris filia, aduenæ & ignoti homines præferantur, se prius ad Christum mitti oportêre. Hac vociferatione prouocato Prisco Præfecto, in carcerem cum cæteris qui damnati erant detruditur, & Deo gratias agit, quòd se Martyrum numero dignam fecisset. Deinde cùm alij vincti, ipsa soluta, in forum producerentur, questa est derogari Principum edicto, quòd non se quoque sicuti reliquos vincula constringerent. Præfectus ergo se ludibrio à puella haberi ratus, iracundè hoc tulit, omniaq; in illam tormēta, quæ furenti occurrere poterant exercuit, alapas, equuleum, ignem, inediam, trapeta, bestias, gladium, quo tandem illa confossa, tradidit spiritum. Igitur non sola Virginitate Christo placere desiderans, vltrò se exposuit supplicijs, ut placeret & Martyrio. *Metaphr. & alij.*

Theodosia virgo. THEODOSIA Virgo Cæsareæ Palestinæ oppido passa, quia Christum apertè confitebatur, Vrbani Præsidis iussu per capillos nuda suspenditur: nubes autem ab alto delapsa nuditatem eius texit, ferreis nexibus constricta in teterrimo carcere cōpingitur. At verò veniente ad ancillam suam Christo, illuxit carcer, vincula cōfracta sunt, ipsa Virgo iocunditate perfusa. Deinde saxo ad collum ligato, in mare præcipitatur, sed ab eo soluta ad littus enatauit.

Tum

Tum etiam leopardis exponitur, sed bestiæ quam illicò dilaniaturæ putabantur, nō attigerunt. Denique Præses omnibus bestijs efferatior, quandoquidē illā aliter cōsumere nequiuit, obtruncari iussit, nullis tamē tormentis vt idolis adoleret, efficere potuit. *Martyrol. Vsuar. l. Apr. 2.*

CHRISTINAM Virginē in oppido Italiæ Tyro (quod ad Vulsinium lacum situ est) passam, mirari facilius est, quàm laudare. Patris sui Vrbani Tyri Præfecti idola argētea confringens, egenis dispertiuit, blandimenta illius, quibus ipsam à Christo auertere moliebatur, despexit, minas irrisit, non flagellis, non vngulis dilaniata constantiā mutauit. Quinimò laceræ carnis frustum in patrem proijciens, ait: Satiare carnibus miser quas genuisti, filiam comedere potes, at certè vt impietati tuæ consentiat, facere nō potes. Hinc rotis alligatur, & subdito igne vritur, in lacumque deijcitur. Mox defuncto patre, à Dione eius successore in oleo, resina & pice coquitur, & cùm ab hac quoq; pernicie liberasset eam Dominus, ad Apollinem adorandum ducta statuam precatione subuertit, & ipse vates Apollo, quod futurum de se non præuiderat, redactus est in puluerem. Tum Dione quoque morte repentina subtracto, subrogatur Iulianus. Qui Christinam in fornacem ardentem mitti iussit, sed missa noxam nō sensit. Serpentibus mordendam obiecit, sed serpentes illa dimissa, veneficum inuaserunt, interemptum verò ipsa suscitauit, & serpētes in desertum fugere compulit. Serpentibus tamen sæuior Iulianus, mamillas illi amputari iubet, linguam præcidi, ipsam sagittis confici. Tali demum Martyrio consumptam cœlum suscepit, Sancti honorarunt, Angeli laudibus extulerunt, Christus amplexatus est, Deus Pater regni cœlestis hæreditate donauit. Siquidē vna puellula à tribus crudelissimis ciuitatis Præsulibus continenter excruciata, vinci nequiuit, hoc est, vt peccaret, compelli nulla vi vnquàm potuit. *Vincent. Spec. lib. 12. c. 82. Sur. Tom. 3.* Christina virgo.

ANTONINO Augusto Ecclesiā persequente, dum in Sicilia Sebastiani Proconsulis iussu Victor Martyr torqueretur. Stephanus Martyr.

retur, Stephana militis cuiusdam vxor, visis miraculis ad credulitatem conuersa, Christum Iesum Dei Filium confiteri cœpit. Cumque nullo pacto ab ea cõfessione reuocari posset, duobus duarum arborum aliquantulum inter se distantium ramis aduerso inflexu vi ad terram curuatis, alligata atque dimissa, rapido eorum in diuersum reductu repente discerpitur, & disperso per humũ cruore, diffluentibusque intestinis corporis partes in suo vtraque ramo suspensæ palpitarunt: nec tamen discerpi mulieris fides potuit, quam illa integram conseruauit, & pro qua seruata immarcessibilem Martyrij coronam accepit, tantò maiori honore à Christo suo affecta, quantò pro eius nomine à tyranno crudelius interempta.

Iulita & Quiricus Mart.

IVLITA cum paruulo filio Quirico apud Tharsum Siciliæ oppidum passi sunt. Ipsa primum Alexandri Imperatoris iussu, durè flagellatur. Quiricus verò adhuc trimus puer, spectãte matre præcipitio in terram eliditur. Rursum ipsa cùm in confessione Christi perseueraret, excoriatur, picis bullore perfunditur, postremò decollatur. Necdum satiata tyranni rabies, aduersus interfectos desæuit: mortua corpora frustatim concidi lateque dispergi iubet. quasi verò si Sancti in terra tumulo careant, in cœlo non sint habituri locum. Vt tamẽ illo inuito etiam ab hominibus honorarentur, qui tamen Angelis iuncti erant: frustis illis inter se coëuntib⁹, atq; cõsolidatis, corpora integra inuẽta sunt, & sepulturæ mãdata, & à fidelibus reuerẽtiæ habita.

Maxima & Donatilla Martyres.

MAXIMA & Donatilla sorores, cùm se suamque Virginitatem Christo dedicassent, persecutione Salieni Principis in Aphrica passæ sunt. Felle primùm & aceto Anolini Præsidis iussu potatæ, gaudebãt, quòd dignę habitę essent, eam iam bibere pro Domino amaritudinem, quam ante pro ipsis Dominus biberat in Cruce. Inde verberibus diruptæ, calceque confricatæ, vt plagarum dolor duplicaretur, adhæc etiam in equuleo extẽtæ, compelli nõ potuére, vt idolo immolarent. In quod cùm exspuissent, super craticula torrentur, deinde ad bestias damnantur. Sed igne

bestijs-

bestijsque parcentibus, non parcit Anolius, gladio ambas cædi iussit, vt se & flammis ardentiorē, & feris animalibus truculentiorem ostenderet. Ipsę autem Virgines, quoniam constanter tormenta pertulēre, nunc inter Angelorū choros feliciter exultant, eius conspectu semper fruentes in cœlo, cuius vnius amore terrena omnia contempserant.

CVIVS etiam amore Felicitas Romæ passa, nec Antonini Imperatoris edicta, nec Publij Tribuni minas quicquā pensi fecit. Seque & septem filios tyrannicæ vltrò ingessit crudelitati, dum vnà cum illis quos genuerat, ad Martyrij palmam cuperet peruenire. Ecce iam cernit alium plumbatis cædi, alium fustibus mactari, alium præcipitio elidi, cæteros capite truncari, & inde non se animo minus quàm illos corpore torqueri, & tamen vt in confessione perdurent, hortatur. Ipsa demum colaphis fracta, carcerisq; angustijs afflicta, cùm liberos, quos ad Martyriū præmiserat, sequi optaret, decollatur. O verè felix Felicitas, cui tantum animi fuit, vt & filiorum tormenta constanter spectares, & tua fortiter perferres. Felix, quæ octuplici patientia, octies Martyr, octo donanda coronis cœlum ascendisti, toties pro Christo mortua, quota cum filijs, quos vnà tecum morti exposuisti, numeraris. Vicisti fortitudine Machabæorum matrem, quòd illa pro Lege sustinuit, tu passa es pro Euangelio. Sed illa cōprehensa dicitur, tu te tua sponte obtulisti: magnificum quidem Christianorumq; proprium existimans, Christianitatem nō dissimulare, supplicia contemnere, quorum toleratione probatur fides, glorificatur Christus, verè Dei cultus innotescit. *Greg. Hom. 3. Euang. & Pet. Chrysolog. Serm. 134.*

Felicitas cum septem filijs Martyres.

Infinita sunt huiuscemodi tùm virorum, tùm fœminarum exempla. Sed nobis ista satis sint, quæ retulimus. Et si cui non satis erunt, nec illa profectò satis esse poterunt, quę omissa sunt. Quò tamen quisque ad omnia minus trepidè se accingat, libet in fine partis huius etiam quædam Scripturarum dicta, veluti vrgentes ad pœnarum cōtemptum stimulos adhibere. Tu igitur, qui persecutionibus

Sententiæ.

premeris impiorum, noli animo concidere: tecum est Dominus, noli timere: ille te de hac breui calamitate, mox ad
Psalm. 90. æternam euehet felicitatem. Ait enim: Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & ostẽdam illi salutare meum.
Iohan. 16. Hoc idem & in Euãgelio affirmauit, dicens: Mundus gaudebit, vos verò contristabimini: sed tristitia vestra conuertetur in gaudiũ. Idcirco sicuti Dominus, ita & serui eius hac spei expectatione patientiam nostram stabilire monendo exhortandoque studuerunt. Iacobus, qui primus
Iacobi. 5. inter Apostolos lauream meruit Martyrij: Patientes, inquit, estote fratres vsq; ad aduentum Domini. Ecce Agricola expectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens, donec accipiat temporaneum & serotinum. Ipse etiam
1. Petri. 4. Princeps Apostolorum Petrus: Communicantes, inquit, & Christi passionibus gaudete, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis, quoniam quod est honoris, gloriæ & virtutis Dei, & qui est eius spiritus, super vos requiescit. Hinc quidem vas electionis Paulus magis iam in vinculis, quàm cùm liber esset, gaudens: Hæc patior, ait, sed non
2. Tim. 1. confundor. Scio enim cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in illum diem. Denique in ipso vitæ exitu seruatæ innocentiæ recordatione, præ-
Ibidem 4. mijque capiendi magnitudine lętus: Ego iam delibor, inquit, & tempus resolutionis meæ instat, bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui; in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quã reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex: nõ solùm autem mihi, sed & ijs qui diligunt aduentum eius. Quòd si quis adhuc sanctos Martyres æmulari ignaua timiditate victus hæsitauerit, discat,
Zachar. 6. quia ij sunt equi illi in Zacharia Propheta, cruoris aspersione rufi, patientiæ virtute robustissimi, de quadriga prodeuntes Euangelij, & perambulantes terram. Dum enim ad cœlum sibi viam affectant, terrena omnia pedibus conculcarũt. Hi sunt illa tertia pars, quæ apud eundẽ Prophetam;

tam, duabus reliquis, hoc est, Iudæis & gẽtilibus deficientibus, prædicatur superfutura. Partes duæ, inquit, in terra dispergẽtur & deficient, & tertia pars relinquetur in ea, & ducam tertiam partem per ignem, & vram eos sicut vritur argentum, & probabo eos sicut probatur aurum. Hi sunt (vt in Apocalypsi legimus) qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine Agni. Ideo sunt ante Thronum Dei, & seruiunt ei die ac nocte in templo eius, & qui sedet in Throno habitabit super illos: non esurient neque sitient amplius, neq; cadet super illos Sol neq; vllus æstus, quoniã Agnus qui in medio throni est, reget illos, & deducet eos ad vitæ fontes aquarum, & abstergет Deus omnem lachrymam ab oculis eorum. Hi (sicut alibi scriptũ est) stabunt in magna cõstantia aduersus eos qui se angustiauerunt, & illi videntes turbabuntur. Deniq; gementes dicẽt: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinẽ improperij. Nos insensati vitam illorum existimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter Sanctos sors illorum est. O exoptanda tormẽta, desiderabiles pœnæ, nunquã satis concupita nex, per quorum patientiã ad tantam peruenitur felicitatem.

Ibidem 13.

Apocal. 7.

Sapien. 5.

De ratione resistendi diabolo. Cap. VII.

DIDICIMVS quemadmodum praua atque impia iubentium minas oporteat contemnere, omniaque extrema pati, prius quàm Religionis fidem violare: Discamus nũc diabolo resistendi rationẽ, quãdo hic quoq; blanditijs allicit, terrificationibus vrget, partim dolo, partim vi contendit, modis omnibus, horis omnibus, nunc occultè, nunc palàm, vt hominis innocentiam subuertat molitur, inuidens illi cœlestem beatitudinem, à qua se irreuocabiliter decidisse meminit. Facilè autem & calliditatem eius cauere, & vires nõ timere poterit, quisquis hac

etiam in parte Sanctorum exempla diligentius inspexerit, accuratiusque obseruauerit.

Adam & Eua Genes. 3.

IAM à principio coluber tortuosus diabolus humano generi infensus, in primos homines inuidiæ suæ virus vomere cœpit, ac ligni à Deo vetiti vsum suadens, nequaquā moriemini, inquit, sed eritis sicut Dij, scientes bonum & malum. Mendaci promissione pellexit eos ad peccandum, & illi diuinum transgressi mandatum, quàmprimum maledictionibus succubuére. Igitur caueamus ab eo, quia inimicus est, nec verbis eius præstemus fidem, quia fallax est. Homicida fuit ab initio (vt Saluator ait) & in veritate non stetit, quia nō est veritas in eo: cum loquitur mendacium, ex proprijs loquitur, quia mendax est, & pater eius.

Iohan. 8.

Iob.

Laudatur à Domino Iob. Satanas inuidet, sed nocere nisi permissus non potest. Vbi verò potestatem nocendi accepit, iustum hominem omnibus afficit ærumnis, postremò & mala corporis valetudine terribiliter vexat. Sed fortis Dei athleta semper inconcussus perstitit, quodque diabolus ad eius integritatem euertendam machinatus fuerat, id illi cessit ad gloriam, & patientiæ virtute tantò est factus clarior, quantò calamitosiùs oppressus. Constat igitur, aduersos interdum casus diaboli calliditate prouenire, vt hominem ad impatiētiam trahat, quem prosperis in rebus modestum, pium ac Deū timentem videt. Quòd si etiam in aduersis patientem esse cognouerit, iam illum vltrà infestare erubescit, quem tot virtutum armis munitum cernit. Duplicia autē Iob post probationem recepisse dicitur, vt & tu te multò plura adepturum speres, si amissa æquo animo pertuleris.

Christus.

QVEM autem hominum omnino intentatum relinquet ille, qui Dei Filium Iesum tentare non timuit? Cùm enim dubitaret an ipse esset, ieiunum & iam esurientem ad gulæ vitium prouocat, dicens: Dic vt lapides isti panes fiant. Mox quem constantem in ieiunando cognouit, posse eum mentis elatione cadere credidit, qua sibi iam sanctus videretur, & supra pinnaculum Templi constituto ait: Si Filius

Matth. 4. Luca 4.

Filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim, Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Cumq; etiam humilé esse deprehendisset, adhuc auaritia animum pulsat, ostendensq; ei regna mundi & gloriam eorum: Hæc omnia tibi dabo, inquit, si cadens adoraueris me. Cùm autem & hoc incassum suasisset, iam omni vincendi spe amissa, reliquit eum, & Angeli accesserunt, & ministrabant ei. Angelico ergo ministerio honorari dignus erit, qui diabolũ vicerit. *Psalm. 90.* *Matth. 4.*

Vt autem vincamus, quoties ad lautiores cibos auiditas vrget, meminerimus, quia nõ in solo pane viuit homo. Quoties ad subeunda pericula sola temeritas prouocat, statim occurrat, quia Deũ tentare non debemus. Quoties honorum opulentiæq; cupidine solicitamur, protinus ad mentem reuocetur: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Postremò quoties perniciosarũ cogitationum stimulis agitabimur, semper resistendo ac repugnando clamemus: Vade retro Satana; iam satis certi, eò Angelos accessuros, vnde diabolus victus recesserit. *Matth. 14.* *Ibid.*

At victo etiam Satana, impense cauendum est, ne qua ex hoc surrepat inanis gloriç iactatio. Mirabantur se Apostoli, quòd dæmonijs imperarent, & audiunt: Nolite gaudere in hoc, quia dæmonia subijciuntur vobis; gaudete autem, quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Et videbam Satanam, inquit, sicut fulgur de cælo cadentem. Qui quãtò se altius erexerat, tantò inferius corruit. Qui ergo acceptam gratiam semper integram conseruare cupit, semper humilitari studeat, in omnibus Deo gratias agat, si malarum tentationum victor euaserit, illi soli acceptum referat. Ait enim: Sine me nihil potestis facere. *Apostoli.* *Luc. 10.* *Iohan. 15.*

Satanas quippe iste nequissimus, cùm Domini discipulos cribrare sicut triticum expetisset, nõ est permissus, nisi in eum, qui de se multum præsumpserat, dicens, Domine, tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire. Petrus ergo & tentari, & labi dimissus est, vt per pœnitentiã humiliatus, disceret iam non sibimet cõfidere, sed ei cuius *Petrus Apost.* *Luca 22.*

beneficio etiam post lapsum subleuatus est ne periret. Igitur quisquis aliquid boni operis propria vertute se effecturum promiserit, diaboli vanno concutietur, & cùm triticum mundum se esse crediderit, inter decermina cõputabimur. Frustra aliquid conamur, nisi Domini affuerit auxilium; cum illo in carcerem vel in mortem ire tũc poterimus, cùm ipse audendi præstiterit fidutiam. Vt autem præstet, rogari vult, dicens: Petite, & dabitur vobis. *Luc. 11.*

Nec solùm diabolus, verùmetiam corpus nostrum aduersatur nobis. Vas electum Paulus: Video, inquit, aliam legem in membris meis repugnanté legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in mẽbris meis. Deinde exclamat, Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? & quia ipse per se non sufficit, respondet: Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Sed quoniam gratia ista solicitis, nõ otiosis, opitulari soleat, ipse quoque non cessat, quantum potest, reluctari aduersario suo, & flagellationum iugo premere illum, atque imperare volentem, ad obediendum compellere. Castigo, inquit, corpus meum, & in seruituté redigo. Igitur si pugnat caro, castigatione reprimenda est, reprimentem Dei gratia adiuuabit. Carnis autem castigatio est, Ieiunium, vigilia, deprecatio, verberatio, labor. *Paulus Apost. Rom. 7.* *1. Cor. 9.*

Ad hæc idem Apostolus etiam à Satana verbera sustinuit, neq; hoc sine Domini voluntate. Sed ne magnitudo reuelationum, inquit, extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ qui me colaphizet, propter quod ter Dominũ rogaui, vt discederet à me, & dixit mihi; Sufficit tibi gratia mea: Nam virtus in infirmitate perficitur. Qui Apostolo gratiam dederat, dedit & stimulum. Nulla enim potest esse victoria, vbi nulla est pugna. Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Rogemus ergo Dominum, non vt submoueat nobis tentatorem, sed magis vt suppeditet vincendi facultatem. *Idem. 2. Cor. 12.* *2. Timo. 2.*

In illos autem præcipuè diaboli insurgere solet malignitas, qui terrenis contemptis, religiose vitam instituere

decernunt.

decernunt. Idcirco præceptum est: Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Duo iuuenes Iohannem Apostolū secuti (vt alibi diximus) cùm deinde angi animo cœpissent, quòd facultates suas in pauperū vsus erogassent, nec iam Apostolo meliora certioraq; sperare iubenti acquiescerent, virgis in aurū mutatis, & lapillis in gemmas, plus etiam recipiunt quàm reliquerant. Mox cuiusdam (cui Stacteo nomen erat) à morte suscitati verbis credentes, quibus ille se vidisse affirmabat, quàm ingentem gloriam in cœlo paratam sibijpsis amisissent, ad quantam infelicitatem deuoluendi essent, quòd retrò cesserint: rursum ad populum reuersi, restituto quicquid ab eo acceperāt, paupertatem in vita coluére, vt potius post obitum diuites fierent. Reuocauerat eos diabolus ad pristinæ cōuersationis vomitum, sed Apostoli precibus & Dei dispensatione factum est, vt deprehēsis inimici fraudibus ac dolis, quod impudenter repetierant, constantius refutarét. Sic in tempore resipiscentes, gloriā illam, quā sibi in cœlo repositam fuisse audierant, iā amissam recuperarūt. *Abd. in vita Ioh.* *Ecclef. 2.* *Duo Iohannis Apostoli discipuli.*

De Hugone quoq; Bonæuallis Abbate legimus, quòd Religionem professus, continuò ad sæculū redire tentatus sit, nec ferre ad intima vsque penetrantes inimici sagittas potuisset, nisi eis orationum scutum opposuisset. Oranti Virgo Dei Genitrix apparuit, & iam dubium suspensumq; ad perseuerandum in sancto proposito animauit. Non est ausus postea diabolus eum lacessere, quem pro viribus repugnantem ipsa cœli regina, ipsa Angelorum Domina, dignata est adiuuare. *Sur. Tom. 2. & alij.* *Hugo Abbas.*

Sub hoc Abbate iuuenis quidam religionis voto obstrictus cùm itidē peruersis cogitationibus multum agitaretur, vt è monasterio fugam faceret, confessus est Abbati tā perniciosæ tentationis molestias, Tum demum eius exhortationibus roboratus, illis fortiter repugnauit. Biennio pòst aduersa valetudine correpṫ, vita decessit, atq; apparens in visu, Abbati gratias egit, quòd eius cōsilio, ope, *Eiusdem discipulus.*

operaque, Religionis statum non deseruit, & eam ob rem inter beatos collocat⁹ esset. Tantũ ipsi ꝓfuit hasce inimici suggestiones suo detexisse Abbati, neque cælatas tenuisse.

Eiusdem dispuli duo.

Dvo etiam nouitij Monachi, eandem improbissimi spiritus molestiam passi, ab eodem Hugone admonentur ne discederent. Vitam enim æternam in Monasterio permanendo consecuturos, discedendo male finituros. Alter eorum recedens, ab inimicis in prælio peremptus, occubuit: alter manés, cùm aduersa valetudine oppressus animam ageret, Beatam Virginem vidit, & ab ea consolatus, ac certior factus, quòd beatitudinem olim ab Abbate promissam, mox accepturus esset, lætus diem suum obijt. Vtriusque euentus apertè docet, & quantum mali consequantur qui Religionem professi ad seculum redeunt: & quantum boni, qui in ea perseuerant.

S. Bernardi Abbatis discipulus.

Ad superandum hoc diabolicæ machinationis genus, multum profectò adiuuat oratio Sanctorũ. Sub Bernardo Abbate quidam nobili familia ortus, cùm se Monachum fecisset, in tantum mentis tædium lapsus est, vt palàm diceret, nunquàm se hilari sedatoq; animo futurum. Frustra illum fratres, vt in Domino consolaretur, & spe præmij cœlestis mœstitiam deponeret, hortabantur. Frustra hoc ipsum Abbas admonendo exaggerabat. At verò vbi idem Abbas pro eo orationẽ fecit, ita immutatus est, vt è contrariò exultaret, ac se iam deinceps perpetuò contentum victurum affirmaret. Quippe diabolus orantis Abbatis virtutem sustinere non valens, ab impugnatione fratris illicò desijt, & ipse spiritalis gratiæ luce perfusus, causam agnouit, ob quam gaudere iocunditateq; affici deberet, & non conturbari neque mœstus esse. *In vita S. Bernardi.*

Sãcti Medérici discipulus.

Nec precationibus tantùm Sanctorum, verùmetiam rebus quas ipsi contrectauerint, terrentur dæmonia & fugiunt. Siquidẽ Medericus Abbas apud Edunum sanctitate clarus, cùm Monachum libidinosis cogitationibus æstuantem, tunica sua induisset, eiusmodi molestia liberauit, discedentisque ab illo immundi spiritus vlulatus auditus est,

& ipse

& ipse in castitatis proposito, absq; lasciuiæ prurigine purè integreq́ permansit.

ALIVS frater Mederici reliquijs de mensa collectis atque haustis, vagæ mentis inquietudinem repressit, cùm antehac tali dæmonis illusione sollicitatus, persistere in Ecclesia omnino non posset, sed semper priusquàm solennis precatio peracta foret, egrederetur. Itaque vehementiorum tentationũ remedia à viris quidem sanctitate præstantibus petenda erunt, cùm eos impurissimi spiritus ferre iam nequeant, à quibus toties victos fugatosque se reminiscuntur. *Eiusdem Monachus.*

BENEDICTVS Abbas, cùm fratrem quendam similiter à diabolo illudi audisset, eius vicem dolés, ad Monasterium, vbi is habitabat accessit, viditq; ipsum ab Æthiope puero extra Ecclesiam per vestem trahi, dum cæteri fratres psallere cœpissent. Insecutus ergo eum atque increpans, virga percussit, neque ipse postea eiuscemodi mẽtis instabilitatem passus, cum alijs in oratione perseuerauit. Sic Benedictus Monachum feriens, malignum ab eo spiritum in fugam conuertit. *Greg. Dial. lib. 2. c. 4.* *S. Benedicti Monachus.*

NATHANAEL Anachoreta, cùm ipsum solitudinis pertæduisset, ea relicta cellam sibi proximè pagum constituerat. Ibi dæmon forma supra modum fœda terribilique ei apparens, ac flagellum manu concutiens, circunstrepere ferociter cœpit, vt pauefactum inde abigeret: Insuper iactabundus, quòd etiam prius habitaculum eum deserere compulisset. Quod vt audiuit Nathanael, ne qua in re de se gloriari diabolus posset, ad desertum reuersus, ita illic postea habitauit, vt de cellulæ suæ septo annos septem & triginta pedem non extulerit. *Pallad. Hist. 18.* *Nathanael Anachoreta.*

SED rursum Satan illum fraude aggreditur, Agasonem assimilat, & asellum panibus oneratum agens, dum sub onere lapsum attollere nititur, Nathanaëlis opẽ inclamat, vt foris euocet. Suspensus ille restitit: charitas proximo auxiliũ ferre stimulabat, propositi ratio exire dissuadebat. Dum autem quid facto opus esset, secum deliberat, venit

in mentem, ne fortè id quod cernebat, diaboli ad fallendũ fabrica esset, & vocanti respõdit: Si Christianus es, Deum deprecare, & ipse adiuuabit te. Sin Christi aduersarius, indignus es cui succurratur. His dictis visio euanuit. Et ipse Deo gratias egit, quòd tam callidè consutis dolis non sit captus, nec suum intermiserit institutũ. Exemplo est, cùm nos in laqueos paulatim labi remissius agẽdo senserimus, resipiscentes etiam pristinæ perfectioni aliquid addamus, vt potius in laqueos incidat qui illos parauerat, & conuertatur dolor eius in caput eius. *Ibid.*

Psal. 7.

Antonius Abbas.

Plurimum autem circa conuersionis nostræ initia dæmonum in nos cõcitatur indignatio, quibus si eo tempore minimè cesserimus, facilior erit reliquarum postea congressionum victoria. Antonium Alexandrinum Abbatem ad eremum pergentẽ, iam primum verberibus discidére. Semianimis relictus, ad proximum vicum curandi gratia delatus est. Cùmque aliquantulum conualuisset, rursum eòdem se referri iussit, iterum verberari cædique paratus, si ita Domini ferret voluntas, nec vlla vnquàm diaboli iniuria à proposito deterrendus. Hac animi constantia armatum cùm iam contingere nequissimi spiritus non auderét, monstrosa diuersarum imaginũ facie metum illi incutere conabantur, ferarum more in eum rugientes, vlulantesq;, ac simul serpentum sibillationibus perstridentes, rictibus ringentes, dentibus infrendẽtes, toruo oculorum aspectu scintillãtes, & flammas ore, naribus, auribusq; perflantes, nulla pauoris omissa specie, qua auertere illum possent. Cæterùm vbi fortissimum Christi militem, neque ictus curare, neq; tam horrendo tetroq; spectaculo quicquã commoueri vident, victos se confessi, confusiq; discessêre. Ille seruiendi Deo semel iam susceptũ votum, magno constantique animo prosecutus est. *Athanas. in vita Antonij.*

Idem.

Posthæc veterator spiritus, ne quid adhuc intentatum relinqueret, cogitationibus Antonij callidè sese insinuãs, tantò solitudinis tædio animum eius pulsauit, vt ille quid iam agere deberet dubius, ad Deum exclamaret, dicens:

En ego,

En ego, Domine Iesu, cupio his in locis tibi famulari, & nescio quò me inuitum subinde rapit violenta mẽtis meæ euagatio. Hæc dicenti Angelus monachali habitu iuxtà apparuisse dicitur. Et cùm aliquandiu nunc genibus prouolutus orasset, nunc surgẽs manibus fiscellas texuisset, ad Antonium conuersus dixisse: Ita & tu, Antoni. Et hoc dicto, ex oculis eius euanuisse. Tali ergo precũ laborisq; vicissitudine deinceps vsus Antonius, diabolicæ molitionis tentamenta facilè vicit, & cùm minimè esset otiosus, minimum in eum potuit inanis cogitatus distractio. *Ibid.*

Et hoc quoq; relatu dignum de illo ferũt, dum verbera terroresq; perferret, lucem diuinitus apparuisse, qua expauefacti dæmones diffugére. Antonium verò eo splendore recreatum erexisse se, & quasi præsentem Dominum aspiceret dixisse: Vbi eras, bone Iesu, vbi eras? responsumque accepisse: Aderam Antoni, sed euentum pugnæ tuæ præstolabar, quam quoniam imperterritus immotusque viriliter sustinuisti, manet te victoriæ tuæ indeficiens in cœlo triumphus, immarcessibilisque corona præmiumq; sempiternum. Igitur omnis diaboli vis atque decertatio, sola pij propositi continuatione destruitur atque dissipatur. Perseuerauit nempe Antonius, & mala quæ perpessus est, ad gloriæ illi cessére incrementum. *Ibid.* *Idem.*

MACHARIVS quoque Alexandrinus Abbas, & ipse quidem multum ab ijsdem spiritibus traditur infestatus. Parem autem eorũ terrori extitisse vel inde constat, quòd in gentilium sepulchro nocte quadam amoto cippo decubare ausus sit. Cumq; ossa super quæ iacebat, in vocem prorupissent, mansit immotus. Vox autem erat alteri respondentis, venire se nunc non posse, quòd eius, quem super se habebat, pondere grauatus esset. Ad quem Macharius, Exi atque abi, si potes, inquit: ego hic pernoctabo. Dæmones igitur tantam hominis audaciam perstupentes obmutuére, ne si plura in eum conari pergerent, victi magis erubescerent. *Pallad. Hist.* 19. & 20. *Macharius Abbas.*

Aliâs etiam terribilis dæmon falcem ferream manu vibrans

vibrans ac percussuro similis, eidem occurrit. Cumq; nec sic eum terrere potuisset, superatum se fateri cœpit, superatum tamen non vigilijs, non ieiunijs, cùm & ipse neque dormiret, neque comederet, sed sola animi semper se submittentis humilitate. *Ibid.*

Idem. ITERVM illi apparuit medici speciem præferrés, multasque vitreas ampullulas circa se gerens, & quò pergeret interrogatus, quidve sibi vascula illa vellent? ad proximũ Monasterium iter se habere respondit, vt fratribus singulis singulas offerat potiones, eosque qui hauserint, sibi obnoxios reddat. Non multò pòst Macharius inde reuertentem conspiciens, quid egisset quæsiuit, atque accepit vnũ duntaxat ex fratribus illis Theotiscũ nomine ampullæ veneno delinitum. Anxiusque de fratris periculo protinus Monasterium adit, Theotiscũ conuenit, inimici in eum captiunculas detegit. Et ille his auditis expauidus, quicquid mortiferum diabolo propinante gustauerat, repentè corrigẽdo sese, totum id euomere curauit. Si quid itaque quod peccatum sapiat, in animũ influxerit, statim est egerendum, ne diutius ibi remoratum nos interimat. *In vitis PP.*

IDEM Macharius fratri, quẽ nequam spiritus occulta suasione eò induxerat, vt crederet inutiliter se in solitudine vitam agere, quòd nemini alteri quicquàm benefacere posset, salubriter consuluit, vt quoties in huiuscemodi cogitatus incidisset, eis respõderet: Hoc saltem in solitudine vtiliter ago, quòd amore Domini mei Iesu Christi à tuguriolo isto non decedo. Cessarunt ibi præstigiatoris insidiæ, vbi Christi amori datus est locus, & in cellula sua tranquillus permansit, qui iam de abitu cogitarat. *Ibid.*

NEQVE hoc de eodem sancto ac mirabili viro hic prætermittendum, quòd carnalis lasciuiæ titillationem corporis fatigatione suo exemplo docuerit arcendam. Cùm enim saccum harena plenum humeris baiulans incederet, cur id ageret interrogatus, vexare se vexatorem suum respondit. Quippe voluptas, quæ otio alitur, labore fugatur. *Pallad. Hist. 20.*

MVLTA

MVLTA quoque expauescenda, & Hilarionem Abbatem à Satana in deserto perpessum, Hieronymus in eius vita tradit. Sæpè enim nocte intempesta ab eo auditos infantum vagitus, balatus pecorum, mugitus boum, plãctus quasi mulierũ, leonum rugitus, murmur exercitus, & rursus variarum portẽta vocum, vt antè sonitu quàm aspectu territus cederet. Deniq; ipsum fronte Crucis signo armata solicitè circunspicientem, splendente Luna vidisse currum directis equis super se irruere. Cumq; inclamasset Iesum, ante oculos eius in terræ hiatũ visa descendisse. Postremò quoties ille, inquit, nudę mulieris cubanti, quoties esuriẽti largissimæ apparuere dapes? Interdum lupus vlulans & vulpecula ganniens transilijt, psallentique gladiatorum pugna spectaculum præbuit, & vnus quasi interfectus, & ante pedes eius corruens sepulturã rogauit. Orabat semel fixo in terram capite, & vt natura fert hominum, abducta ab oratione mens nescio quid aliud cogitabat, insilijt dorso eius festinus gladiator, & latera calcibus, ceruicem flagello verberans: Eia, inquit, cur dormitas? cachinnansq; desuper, si defecisset, an hordeum vellet accipere, sciscitabatur. Dixerat enim ille quandoque corpori suo iratus, quòd se ad libidinem prouocaret: Ego te, aselle, iam non hordeo, sed paleis alam, ne calcitres. Huiuscemodi ergò insidijs iniurijsque contendunt cacodæmones isti, vt eos exterreant, quos proficere studio virtutis vident. Sed qui confidunt in Domino, sicut mons Sion non cõmouebitur in æternum. *Hieron. in vita Hilarion. c. 2.*

Hilarion Abbas.

Psal. 124.

PORRÒ hæc versipellis bestia transfigurat se interdum in Angelum lucis, quò facilius id quod velit homini persuadeat. A Cassiano relatum legimus, Heronem senem in Thebaidis deserto annos quinquaginta commoratũ, semperque ieiunijs intentum, suo tamen, non Patrum arbitrio vixisse. Hic ergo à dæmone laudatus, cùm eum à Deo missum ad se de cœlo Angelum credidisset, credidit etiã quòd ab illo audierat, se scilicet tanti iam apud Deũ meriti esse, vt si ex arduo aliquo loco ad imum rueret, corpus suum

Hero Solitarius.

affligi

Deut. 6. Matth. 4. afflìgi lædíve non posset. Itaque immemor scriptum esse: Non tentabis Dominum Deum tuum, sed potius in perniciem suã illud imprudenter amplectens, Angelis suis man Psalm. 90. dauit de te, & in manibus tollent te, ne offendas ad lapidẽ pedem tuum: noctu surrexit, & in puteum haud modicæ altitudinis se præcipitem misit. Ad sonitum casus exciti fratres, ipsum seminecẽ extrahũt, & cùm rem didicissent, à dæmonio illusum affirmant. Sed ille in sua credulitate præsumptuosáque superstitione perdurans, die tertio post vita defunctus est. Et quoniam in tali errore defecerat, vix illi à Paphnutio Abbate multorum precibus exorato, inter dormientium in Domino fratrum sepultura memoriaque concessa est. Proh dolor, tot tantósque viri labores vna destruxit sanctitatis præsumptio: ea impostorem suum non agnouit, ea nulli de se nisi sibi credidit. Sic sic virtutum quamuis altè structum ædificiũ repentè labi solet, vbi subtraxeris humilitatis fundamentum. *Cassian. Coll. 2. c. 5.*

Quidam Solitarius. De alio etiam apud eundem Scriptorem traditum est suppresso nomine (quia adhuc supererat) quem captum diabolus diutulè ludificauit, noctu ad eum ventitans, & cellam splendore illustrans, multaque ei occulta verè reuelans, vt postremò in erroris foueam incautũ præcipitaret. Nihil ei vltrà ad promerendum gloriæ culmen deesse dixit, præter Abrahæ obedientiam: proinde Deo iubẽte, ne dubitaret, filium quem secum habebat, in holocaustum offerre. Credidit miser. Sed dum præter consuetudinem cultrum in cote subigeret, & vincula præpararet: cõtinuò pueri mens mali presaga, suspicari id quod erat, ac subinde quid ille acturus esset, paulò semotior quàm vt ab eo comprehendi posset, spectare cœpit. Cumque iam aduersum se insurgentem vidisset, nihil moratus è cella se proripuit, & fuga salutẽ petijt. Certè nisi effugisset, pater ipse pessimi parricidæ in filium scelus, non Abrahæ obsequium consummasset, & quem Deo genuerat, diabolo immolasset. Eò iam vesaniȩ processerat imprudens inconsultaque credulitas. *Ibid. c. 7.*

Nar-

NARRAT idem Caſſianus, Monachum etiã quendam Meſopotamænum, qui annos multos clauſus vixerat, continentiæ cæterarumque virtutum fama ſupra omnes inſignis, eodem fraudis genere, hoc eſt, ſub Angeli forma à diabolo deceptum, ita vt ad Iudaiſmum declinarit, & circuncisionem acceperit. Etenim multis illius non falſis reuelationibus, & coram ſe coruſcantis luce delinitus, firmiſſimè credidit, ipſum eſſe cœli, non tenebrarum ſpiritum. Vbi hoc perſuaſum eſt, illo tandem mõſtrante, videre ſibi videbatur, Apoſtolos, Martyreſque & omnem prorſus Christianum cœtum, triſtes abiectoſque in locis miſeriæ ac perditionis eſſe, at econtrariò Iudaicum populum cum Patriarchis & Prophetis ingenti lumine fulgere, & altè ſidereis in ſedibus lætos ac geſtientes verſari. His itaque diabolicæ malignitatis præſtigijs illectus, corruit in errorem, nihil ab eo falſum oſtendi poſſe ratus, à quo toties ea quæ vera erant didiciſſet, ignarus hanc eſſe piſcatorũ malitiam, vt hamum eſcis tegant, non paſcendi, ſed prehendendi perdendique cauſa. Aut quid aliud diaboli blandimenta, niſi odiorum inſidiæ ſunt? *Ibid. c. 8.* *Monachus quidam.*

QVOD quidem bene intelligens Elphegus Cantuarienſis Archiepiſcopus, cùm ab infidelibus in carcere teneretur, & à diabolo in Angelum transformato eductus, multum iam itineris vnà cum illo emẽſus eſſet, ambigere cœpit, reprobi ne, an boni Angeli opera Martyrium fugeret. Dumq; id ſibi oſtendi Deum oraſſet, diabolus euanuit. Ille ad carcerẽ reuerſus, coronã recepit Martyrij. Inuidia inimici ſeruare homini vitã hanc voluit, vt æternã differret. Sed ipſe bonum à quo auertebatur cõſiderans, iuſtam dubitandi cauſam habuit, & dolos euaſit. *Sur. Tom. 2.* *Elphegus Archiepiſcopus.*

AD Euagrium Presbyterum amborum quondam Machariorum diſcipulum, dum ſolitarius eremum incoleret, tres dęmones clericali habitu veniſſe conſtat, qui ſe diuerſarum hęreſum eſſe ſimulantes, ſuũ quiſq; dogma probare nitebantur, vt illum aliquo eorum peruerterent. Cęterùm Euagrius cùm fidem Catholicam aduerſus quemlibet *Euagrius Presbyter.*

eorum

eorum acerrimè tueretur ac defenderet, Deo adiuuante, omnes facilè superauit, ita vt confusi repentè euanescerêt, nihil aliud moliri in eum ausi, quem in fide tam firmum cognouerant. *Pallad. Histor.* 86.

Martinus Episcopus. MARTINVM quoq; Turonensem Episcopũ, sanctitati eius virtutibusq; inuidẽs, cõmunis iste omniũ hominum hostis ludificare conatus est. Aureo enim diademate & purpureo superbus indumento ei occurrens, regẽ se Christum esse, & ad iudicandũ mundum descendisse asseuerabat. At vero Martinus & diabolicæ arrogantiæ gnarus, & mansuetudinis Domini memor: haud talem, inquit, venturum se pollicitus est Christus, sed cum omnibus Passionis (quam pro nobis sustinuit) signis, cum spinea corona, vulnerũq; cicatricibus, & ipso victoriæ suæ trophæo Cruce: cùm talis apparuerit, eum aduenisse credam, alioquin hoc ab eo præceptum obseruabo: Si quis vobis dixerit, *Math. 13.* Ecce hîc, aut illic, nolite credere. Immundus ergò spiritus verbis veritatis victus disparuit, nihil ibi suum relinquẽs, præter sui indicem foetorem. Luculentus accesserat, foetulentus abijt, vt nullam illi inesse lucem nisi apparentem & imaginariam credas. *Seuer. Sulp. in vita Martini.*

Pacomius Abbas. Idẽ omnis mortiferæ fraudis artifex Pacomio Ægyptio Abbati apparuit, pulcherrimæ foeminæ formam præ se ferens. Sed qui libidinis ardorem ieiuniorũ frigore iam extinxerat, nulla carnis concupiscẽtia intellectum occupãte, facilè perspexit inimici insidias, & frontem Cruce signãs, ipsum Crucis fugauit aduersarium. *In vitis PP.*

Pacomius Monachus. PACOMIVS alter in Scythi monachus queri solebat annos XII. venereæ voluptatis cogitationibus multum se fuisse molestatum, & cùm postremò diabolus puellæ ætate & forma florẽtis imaginem gerens, ad genua eius procaciter lasciuiendo procubuisset, ipse facinus detestans, atque indignabundus colaphum illi in faciem intorsit, quo ictu repulsus dæmon euanuit, & tum illa diutina genitalium titillatio cessauit, quia qui visibili palpabiliq; specie seduci nequiuit, frustra iã deinde ijs inanibus cogitationũ offucijs

offucijs oppugnaretur. Magis enim visa quàm cogitata mouent, multoque magis etiam ad tactum vsque admissa. *Pallad. Hist. 29.*

SVB eadem puellari figura nequissimus dæmon Paternianum in deserto Ægypti Abbatem, qui postea Vris illius regionis oppido Episcopatum gessit, longè quidem dolosius, sed æquè casso labore est aggressus. Cùm iam diei vesper esset, ei in limine Monasterij stanti apparuit dicens, seruam se cuiusdam Principis viri nouitiam esse, & dum ad aquam hauriẽdam missa esset, viam aberrasse, proinde orare, vt sui misertus nocte illa sibi locum intra Monasterij septum concederet, ne fortè foris manentem solitudinis bestiæ laniarent. Pietate motus Paternianus, puellam admisit, & cùm attentius eam speculasset, formam admiratus concupiscere cœpit. Veruntamen ad se reuersus, illicitum in præcordijs sensum non sine inimici opera prouenire intellexit, ac protinus è foculo qui iuxta erat arrepto torre, faciẽ puellæ percussit, & omnis mala tentatio cũ tentatore simul dissipata effugit. Incipiẽte igitur peccati morbo, medicorũ imitanda prudentia est, statim ad remedium recurrẽdo, nec patiẽdo, vt malũ curationis dilatione inualescat. *Paternianus Episcopus.*

SED nequaquam ita vigilanter sibi cauerat Zozimus Pontifex Maximus, qui diaboli supplantatione in fornicationem semel lapsus, iterum & sæpius lapsurus fuit, nisi Antidij Turonensis Episcopi opera se à scelere retraxisset. Antidius quippe (cùm fortè qua nocte id commissum est) multitudinem dæmonum conspiceret inter se iactantium de illis hominibus, quos captiosa inductione in laqueos mortis impegerant, & vnum præ cæteris gloriantem audiret, quòd Zozimum Papam annos à se septem solicitatum, tandem cum Virgine quadam coire fecisset: euestigio visa auditaque ad ipsum Zozimum defert, & ille pro breui voluptate æterni supplicij metu exterritus, pœnitentiã egit, multoque deinceps vixit circunspectius, nullam prorsus cum fœminis consuetudinem sibi indulgens, sed potius declinans quantum poterat etiam conspectum earum. *Zozimus Papa.*

1. Cor. 10. Huius exemplo, & qui stat, caueat ne cadat: & qui ceciderit, pœnitendo resurgat, ita vt ne rursum corruat. Nam crebrius corruendo languescere resurgendi potestatem ac debilitari, necesse est.

Andreas Episcopus. PARI ac penè eadem Iudæi cuiusdã visione, ob quam & ipse (vt Gregorius in Dialogo ait) ad Baptismum venit, seruatus est Andreas Fundanæ vrbis Episcopus. Qui cùm sanctimonialem quandam fœminam secum cohabitare, suæ illiusque continentiæ nimium confidens, permisisset: tandem dæmonis instigatione stimulatus, concupiscere quod semper abominatus fuerat, cœpit. Ac die quadam ludens palma tantummodo tergum fœminæ leuiter distrinxit. Cæterùm vbi audiuit, hac ipsa de re diabolũ fuisse iactatum, non solùm monialem ipsam, sed omnes prorsus fœminas, quæ sibi in Episcopio famulabantur, expulit atq; abegit, & illa fœdæ cogitationis tentatio cum ipsis pariter eliminata prurire desijt. Vide homini quamuis sancto incauta cõuersatio quantum obfutura fuit, nisi Domini erga ipsum pietate inimici insidiæ quàm primum patuissent. *Greg. Dial. lib. 3. c. 7.*

Launomarus Abbas. IDEM implacabilis & impius humani generis inimicus, etiam orantibus & cum Deo loquentibus nobis negotium facere audet, quoquomodo potest, pietatis iustitiæque opera impedire nitens ne perficiatur. Launomaro Carnotensi Abbati nocturnas agẽti vigilias, & in oratione posito lucernam extinxit, quasi verò lucernæ lumine indigeat, in cuius corde lucet Christus. Ne tamen vel hoc liceret tenebrarũ amatori diabolo aduersus lucis amatorem Launomarũ, rursum diuinitus accẽsa reluxit. *Sur. Tom. 1.*

Sulpitius Episcopus. SVLPITIVS quoque Bituricensis Episcopus, dum in Ecclesia cum suis Clericis noctu oraret ac psalleret, horrendos circa se dæmonum strepitus fremitusque audiuit, sed interim opus suum minimè intermittendo, fortasseq; ob hoc ipsum intentius orando, cessare tumultum fecit, magis terrens aduersarios, quàm ab eis territus.

Eadmundus Archiepisc. TERRVIT illos & Eadmundus Cantuariensis Archiepi-

chiepiscopus, qui cùm ad multam noctem peruigil iam tandem somno surrepente supinus decubaret, ita graue pondus impositum sibi sensit, vt experrectus mouere se omnino non posset, manum leuare voluit ad signandum se Crucis signo, & impeditus est. Excutere se totis viribus conatus, plus grauitatis addi sibi cognouit, atque adeò vt vix iam sufficeret sustinere. Vbi autem spiritum ipsum vt se dimitteret, per Christi sanguiné adiurasset, statim dimissus assurrexit, & ab eodē à quo dimittebatur didicit, nullū adiurationis genus magis timori esse dæmonijs. *Tur. To. 1.*

ILLAM quoque efficacissimam contra tentationes precationem esse credimus, qua vsus Nicolaus quidā in sancti Patritij Specum apud Scotiam ad Purgatorij (vt aiūt) loca descendens, tanta ac tam varia dæmonum tentamenta, tot fraudes, tot blāditias, tot iras, tot terrores vnus superauit. Nam quoties ad Dominum conuersus dixit, Domine Iesu Christe, Fili Dei viui, misererere mei peccatoris, toties ab insidijs liber euasit. Breuis quidem oratio, sed permultæ virtutis, si fideliter, si ardenter, si humiliter exprimatur. *Quidam Nicolaus.*

NVNC vt maioris ignominiæ cauterio notetur imbecillitas inimici, & in nobis repugnandi augeatur audacia, fœminarum quoque de illius conflictu victoriam breuiter enarremus. *Fœminæ.*

SARA in partibus Thebaidis Abbatissa, cùm cogitationes eius ad libidinem incitare soleret diabolicæ malignitatis suggestio, nunquam vt recederet tentatio orauerat, sed vt & illa assiduè oppugnaret, & ipsa semper vinceret. In hoc carnalis lasciuiæ bello per annos tredecim fortiter contendit. Sed tandem aliquantò acrius impugnata quàm sustinere posset, clamauit ad Dominum Iesum Christum, & superauit inimicum, ita vt oranti apparēs dæmon diceret: Vicisti me, Sara, vicisti. At illa nihil sibi ex hoc laudis vendicans: non ego, inquit, vici te, sed Dominus meus Iesus. Hinc discamus, si quando vehementior tentatio ingruerit, orare solicitius, & quoties vicerimus, victorię gloriam Deo, non nobis tribuere. *Petr. de Natalib.* *Sara Abbatissa.*

Theodora Monacha. THEODORA Alexandrina semel tantùm commissi adulterij conscia, se iam indignam maritali thoro iudicarat, & viro relicto, in Monachorum cœtu, nulli quòd fœmina esset cognita, sub nomine Theodori latens commanebat, in multa vitæ austeritate Deo seruiens, ac peccatum suum lugens. Cæterùm diabolus vt illam maiori tristitia oppressam ad desperationem impelleret, ei apparés, adulterij crimen exprobrauit, frustraq; illam fatigari dixit, eò quòd tam grande delictũ veniam promereri nõ posset. Ipsa verò nequaquam de misericordia Dei diffidens, cùm se Cruce signasset, tam manifesti mendacij assertorem eua nescere vt fumum coëgit. *In vitis PP.*

Eadem. Rursum ille sumpta mariti eius forma, blanditijs assentationibusque ipsam allicere cœpit, impensius orans, vel potius vrgens, vt domum rediret: & cùm nec sic doli successissent, ferocium eam beluarum imaginibus, vt à Monasterio discederet, terrere conatus est. Sed & hoc incassum. Theodora enim iam supra firmam petram fundata, tùm ad ventorum, tùm ad fluminũ impetum immobilis, Deo humiliter supplicãdo, talem quoque visioné repulit, reiecit, in nihilum redegit. *Ibid. & Ruff.*

Eadem. ATTAMEN inquieta & indefessa malignitate veterator diabolus, ne quod adhuc fraudis genus inexpertum dimitteret, multo stipatus comitatu, ac maiestatem quandam præferens ad illã venit, & cùm ab omnibus qui circa eum erant, plurimum honoraretur, ipsam quoq; vt se adoraret iussit: nolétem verò, & quòd vnus Deus adorandus esset dicentem, flagellis verberauit. Cumq; illa ne verberibus quidem cederet, ipse fremens & indignans abijt, patientia victus fœminæ, constantiaque superatus. *Ibid.*

Eadem. POSTREMÒ, vt saltem vel ad auaritiæ, vel ad gulæ vitium incautam traheret, hìc auri massam, illic canistrum varijs dapibus plenum ei apparere fecit. Illa autem præsentissimi cõtra omnia tentamenta remedij memor, Crucem designauit, & diaboli laqueus dissipatus est, tantumq; in eam profecit malignus, vt quò eam magis tentauerit, eò plus

eò plus sibi confusionis cōparauit, toties victus, nunquàm victor. Igitur quæ semel corruerat, ita se crexit, vt nullo deinde aduersarij conatu euerti vnquā potuerit. Ob quod quantum receperit mercedis, inde coniectari licet, quòd qua die vita decesserat, in visu Abbati apparuit, ad cœlestem thalamum gloriosè sublata, tantoque splendoris fulgore radians, vt prestringeret oculos intuentis. *Ibid.*

PELAGIAM Antiochenam, & diuitijs, & genere, & impudicitia quondam nobilem fœminam fuisse legimus, & (quod peius est) in idololatriæ errore natam atq; adultam: sed postquam ad Christum fuit conuersa, pauperem, humilem, pudicam, & omni inter fideles probitate præstantem. Hanc ergo conuersionis suæ initio; Mammonæ spiritus ad pristinas reuocare sordes tali versutiloquio tentauit, noctu illam adiens: Opes, inquit, quibus affluis, ô Pelagia, Dij patrij, quorū ego nūcius sum, tibi cōcessêre, & tu nunc illis relictis, nescio quem Christum sequeris. Illos tamen & crimen tibi remittere, si ad eorum cultum redieris, & hoc insuper polliceri crede, tantum priori opū beneficio addituros, quantum magis ipsa nequeas optare. Facilè deprehendit dolos mulier, quæ iam veras diuitias Christum esse nouerat, & cùm Crucis in pectore signum dexteræ manus ductu impressisset, sufflauit in suasorem impietatis, & tam facilè abegit, quàm solet puluerem ventus, tantique illius promissa fecit, vt cōtinuò ea etiam quæ habebat, cuncta indigentibus erogaret. Et quoniam Deo, non Mammonę seruiuit, cœlestes æternasque diuitias possidere meruit. *Ibid. & Sur. Tom. 5.* *Pelagia conuersa.*

IVLIANÆ Virgini iam pœnis pro Christi nomine affectæ, & tantùm coronam Martyrij in carcere expectanti, Belial diabolus formam Angeli fidelis gerens, apparuisse fertur atque dixisse, Christum iubere, vt illa potius Dijs gentilium sacrificaret, quàm in cruciatibus deficeret. Obstupuit Iuliana tali nuntio, & dubitās quinam esset, à Deo sibi certius indicari postulauit. Mox diuinitus inspirata, manu illum apprehendens, vinculis constrinxit, verberi- *Iuliana Virgo*

busque affecit, volente Domino, vt scelestus Belial ab eadem, cui dissuadere ausus fuerat suppliciorum pro Christo patientiam, supplicia ipsa perferret. *Sur. Tom.* 1.

Margarita Virgo. MARGARITAM etiam Virginem post tormenta carceri mancipatã, terribilis draco latè patenti faucium hiatu ferociter inuadẽs deglutierat. Verùm vbi illa signũ Crucis edidisset, draco crepuisse visus est, quaque crepuerat, Virginem viuam sanamq; euomuisse, sicuti euomitus à pisce Ionas Propheta legitur. *Metaphr.* *Iona.* 2.

Eadem. ITERVM eidem in specie humana apparens imponere tentauit. At illa per capillos apprehensum humi allisit, & cùm quæreret, cur tam infensus infestusque Christi cultoribus esset, accepit, cacodæmonum proprium ac peculiare esse, inuidiæ odijque facibus accendi erga eos qui saluandi sunt, cùm pati non possint, vt ad cœlũ, vnde & ipsi deiecti sunt, homines retrahãtur. Semper ergo eos aliquid tẽtare, moliri, struere necesse est, quo iustitiæ opera impediant, & innocentes ad peccandum prouocent. Sub hæc dimissus euanuit, illa ad Martyrij palmam gaudens peruenit, tam diaboli victrix quàm tyranni. *Ibid.*

Iustina Virgo. SED nec Iustinam Virginẽ Cypriani magi laruæ præstigiæque peruertere valuerũt. Cùm enim Aglaius iuuenis eam arderet, & ipsa iam Christo iuncta mortalis hominis nuptias respueret, dæmonem misit Cyprianus, qui illius animum ad libidinem occulta carnis titillatione illiceret. Re autem infecta reuersum, cùm eam mouere nequiuerit, interrogat, & audiuit, signo Crucis perterritum inde effugisse. Alium ergo misit, nequiorem illo, qui Virginalem formam habitumque indutus ad Iustinam accedẽs, etiam se sicuti illa Virginitatem Deo vouisse dixit, proinde petẽs vt si non in societatem, saltem in seruitium reciperetur. Susceptus igitur post dies aliquot captata occasione suspenso tristique vultu dubitare se ait, ne Virginitatem seruando offendant potius Deum, quàm aliquid promereantur. Scriptum enim esse: Crescite & multiplicamini, & replete terram, indeque in veteri Testamento sanctissimas *Ita prorsus nunc argumentantur*

mulie-

mulieres Deoque gratas viros habuisse, & filios genuisse. Cœperat Iustinæ animus iam nutare, ac de Virginitatis proposito penè ambigere: mox seipsam reprehendens, Christi nomine inuocato, Cruce se signauit, & dęmō Crucis virtutem non sustinens effugit. *Greg. Nyssen. Orat. 20.* *hæretici contra Castitatis vota.*

Iterum idem Aglaij formam assimilatus, noctu ad eam venit, & nunc blandus, nunc minax, vt voto suo consentiret, petijt. Sed eodem quo prius modo ab ea fugatus, abijt. Deinde Iustina Virgo alijs atq; alijs, partim diaboli, partim ipsius magi commentis tentata, cùm semper Cruce se muniret, semper superior euasit. Quam rem videns Cyprianus, & ipse Christo credidit, & vnà cum illa Martyriū subijt, fidelis factus, quia fidelibus dæmonia prævalere nō posse, liquidò cognouit. *Ibid.* *Eadem.*

Euphraxia Romana Virgo nobilis genere, sed stirpis nobilitatem mentis humilitate superans, cùm se in Monasterio apud Thebaidem inclusisset, ne seruilia quidem opera à se aliena putabat. Inuidens verò virtuti eius diabolus, vt persecutionis molestia propositum turbaret, ad hauriendam aquā se inclinantem in puteum præcipitauit. Sed ipsa inde sana à sororibus educta, crebrius aquatū ire cœpit. Iterum illam dum coquinā faceret, in bullientem ollam impegit, sed ipsa bullore illo humefacta, non læsa, nihilo segnius cœptum opus peregit. Rursum ligna findentem in latus impulit, & ipsa obliquato securis ictu pedem sauciauit, breui tamen curata, multò promptior ad subeundos labores accessit. Deniq; nullis infestationibus, nulla inimici iniuria ab humilitatis officio auocari potuit. Ita victis tandem superatisque tentationibus, etiam miraculorum operatione insignis fuit. *Ruffin. vit. P.* *Euphraxia virgo.*

Ac ne plura de hac re prosequi longum sit, hæ sunt Satanæ artes, hi doli, hæc tendicula, hæ ad decipiendū fraudes atque fabricæ, hæc præterea illius terrificatio, furor, sæuitudo, immanitas, ita vt nemo tā prudens ac tam fortis sit, quin vel malitia eius caperetur, vel vi superaretur, nisi vtrunq; compesceret Dominus, alligans forte, & vasa eius *Exhortatio.*

diripiens, tentari quidem nos volens, nō cogi: & probari, nō vinci. Ille dūtaxat vincitur, qui dedere se mauult quàm repugnare. Nos verò ne quando ad deditionē istam, cuius comes est interitus, aut astu aliquo inducamur, aut trahamur iniurijs, conscij imbecillitatis nostræ, clamemus ad Dominum, poscamus opem, oremus præsidium, & non ferro, non fossa, non vallo, non murorum ambitu nos muniamus, sed veritate, iustitia, pace, fide, spe, charitate, cæterisque virtutibus, dicente Apostolo: Induite vos armaturā Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli, quoniā non est in nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarū harum, contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. State ergo, succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ, & calceati pedes in præparatione Euāgelij pacis, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeam salutis assumite, & gladiū spiritus, quod est Verbum Dei, per omnem orationem & obsecrationem, orantes omni tempore in spiritu, in ipso vigilantes. Si sic instructi militabimus, vincemus, & donatiuum militiæ nostræ erit cœlorum regnum, Iacobo Apostolo dicētę: Beatus vir qui suff[illegible]t tentationem, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.

Ephes. 6. *Iacob. 1.*

De Perseuerantia bene agendi. Cap. VIII.

SED in omni bene beateque agēdæ vitæ instituto, constare nos nobis ipsis decet. Nunc hoc, nunc illud velle, leuitatis indicium est. Multi de ordine Clericali ad Monachalem transmigrant, non profectus desiderio, sed nouitatis. Multi domicilia mutant, sui met tædio, non loci. Multi verò (& id deterrimum inconstantiæ genus est) cùm

diu

diu sanctè vixerint, ad vitia delabuntur. Nos ista sedulò deuitantes, cùm semel boni alicuius exercẽdi propositum sancto afflante Spiritu arripuerimus, semper idem simus, eademque animi alacritate curramus qua cœpimus. Viam nanque Domini incedentibus magis cauendum est, ne remittant gradum, quàm curandum vt intendant. Nullaque certior ad finem vsque perseuerãdi ratio est, quàm viribus æquare onus, vt quisque non quantum ferre potest sumat, sed perferre. Huiusce rei nunc subijciemus exempla.

Trecentos & sexaginta quinque annos vixit Enoch, & ambulasse cum Deo dicitur, atque ob id non apparuisse, quia tulit eum Deus. Dignus quippe visus est, qui tamdiu corpus suum ab immunditia custodierat, vt cum corpore simul transferretur ad Paradisum. *Enoch. Genes. 5.*

NOE itidem cum Deo ambulasse fertur, iustus perfectusque fuisse, gratiamque inuenisse, & tamen quingentorum iam annorum erat quando cœpit ædificare Arcam, sexcentorum quando perfecit, nongentorum & quinquaginta quando vita defunctus est. Itaque tam diutina innocentiæ, fidei, spei obseruatione meruit solus cum coniuge liberisque & nuribus, mundo pereunte, saluari. Ex quo illi iure arguendi sunt, qui cùm ne decimam quidem partem summæ huius viuant, in exercendis tamen virtutibus minus constanter se habent. *Noë. Genes. 6. Ibidem 8.*

ABRAAM centum septuaginta quinque vixit annos, Isaac centum octoginta, Iacob cẽtum quadragintaseptem, omnes tam Deo chari gratique, vt eorum Deus dici voluerit, Deus Abraam, Deus Isaac, Deus Iacob. Certè nisi ab ineunte ætate ad vsq; vitæ exitum iustitiam pietatemq; coluissent, nunquàm ad tantæ dignationis culmen peruenissent. At nobis ijsdem in virtutibus perseuerãdi facultas tantò quidem datur maior, quantò vita breuior, & sic repentè deficimus. *Abraam. Genes. 25. Isaac. Iacob. Genes. 47.*

IACOB, vt de illo adhuc plenius explicemus, ad Laban auunculum suum venit, sibi aliquam ex filiabus eius ducturus vxorem. Seruiuit illi annos septem pro Rachaële, *Iacob. Genes. 29.*

ſed Lia data eſt. Seruiuit alios ſeptem, & Rachelé accepit. Seruiuit etiam annos ſex, & valde ditatus eſt pecudum ſeruorumq; copia. Igitur quoniam viginti annos perſeuerauit ſeruiendo, tali rerum ſucceſſu potitus eſt.

Moyſes. Exod. 27. MOYSES charitate in proximos, pietate in Deũ ſemper præſtãtiſſimus, & Aaron Sacerdos à Deo electus, quoniam longum virtutum ſuarum tractum ſemel peccando ad aquas contradictionis interruperant, populum Iſrael in terram promiſſionis non induxerunt: Quomodo nos terram viuentium intrabimus, qui non ſemel, ſed frequenter peccamus?

Dauid. 2. Reg. 11. Peccauerat tamen & ſanctus Dauid. Sed quia poſt peccatum quod pœnitendo deleuit, ſyncerus vixit, non minus Deo placuit, quàm ſi omnino non peccaſſet. Igitur ſi quo fortè vitij diuerticulo iuſtitiæ iter interruptum fuerit, rurſum ad illud per pœnitentiam reuertamur. Quoniam autem reuertendi facultas interdum morte pręciditur, diuertere periculoſiſſimum eſt, cõtinuare ſemper tutiſſimũ.

Prophetæ. Continuauêre ex Prophetis Samuel, Nathan, Elias, Eliſeus, Iſaias, Ieremias, Iezechiel, duodecimque alij. Ex *Reges.* Regibus Ezechias & Ioſias, niſi quòd Ezechias opulentiæ ſuæ oſtentatione deliquit. Cæterùm quia à Deo puniendus mulctæ denuntiationem ſubmiſſe tulit, mulcta ad poſteros dilata, ipſe pacem habuit quam optauit: vſque adeo expedit repentè corrigere ſeſe, & vitium virtute mutare.

Chriſtus. In Euangelio quoque Dominus noſter pijs actionibus nos continenter inhærere monet, dum ipſe turbis prædicare non ceſſat, dum varijs languoribus affectos curare nõ deſinit, dum dies quadraginta neque comédit, neq; bibit, dum in tentationibus perdurat, dũ in oratione pernoctat, dum ſuos vſque in finem diligit, dum denique perſecutiones vſque ad ignominiã Crucis æquanimiter tolerat, nunquam ab exercitatione virtutum quietus, vt ab ea nunquã *Matth. 10.* quieſcendum eſſe doceret, dicens: Non qui inceperit, ſed qui perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit.

IOHAN-

IOHANNES Baptista eius præcursor, quia perseuerauerat in abstinentiæ proposito, nunquam opiparos cibos ventri suo indulgens, nunquam vinum aut siceram bibés, nunquam mollibus indutus, assiduè in deserto baptismum prædicans, iugiter turbas ad se confluentes docens: idcirco ipsius Domini testimonio plus quàm Propheta dicitur, & nulli inter natos mulierum posthabendus censetur. Denique tantæ constantiæ virum Herodis improbitas occidere potuit, terrere non potuit. *Iohannes Baptista.*

Post Dominum Sancti Apostoli Discipulique eius perseuerarunt, illum sequendo, illi obediendo, Spiritum sanctum per illum à Patre mittendum expectãdo, per orbem vbique Baptismi gratiam annuntiando, nec vnquam deficiendo, donec quod annuntiauerant, Martyrio confirmarunt, morientes prius, quàm tacentes Religionis veritatẽ. Et hi quidem tam fortes, tamque magno animo viri, tantò primitus pauore perculsi fuerant, vt Domino relicto fugerent, Petrus etiam se illum nosse negaret. Ne quis itaque sibi applaudat quòd firmus sit, ipsa perseuerandi firmitudo non à nobis, sed à Deo est. *Apostoli. Discipuli. Matth. 16.*

Videt autem Deus boni operis in nobis affectum, exercendi præstat facultatem, exaudit preces, & consummandi affert auxilium. Negotiari volentibus commodat talentũ, solicitè lucrantes beat, ignauiter torpentes damnat. Itaq; summopere enitendum est, vt semper aliquem quæstũ faciamus in ijs, quę nobis à Deo credita sunt, & nunquã otio nos corrumpẽdos tradamus. Qui super pauca fidelis fuerit, super multa constituetur, & intrabit in gaudium Domini sui, cælestique beatitudine perpetuò perfruetur. *Deus. Matth. 25.*

Illi quidem fideles serui sunt, qui in seruitio perseuerãt. Perseuerantibus autem miseretur Dominus & cõmodat. Misereor turbæ, inquit, quia triduo iam perseuerant mecum, & non habent quod mãducent. Et dimittere eos nolo, ne deficiãt in via. Sic ergo Dominus perseuerãtes gratia sua pascit, vt deficere non sinat, imò vt abũdare faciat. Nã & comederũt, inquit, & omnes saturati sunt. Ac ne quis ad *Turba. Matth. 15.*

vitæ per-

vitæ perfectionem sibi nihil deesse existimet: fragmenta multa superfuerũt, nó à turba, sed ab Apostolis colligẽda.

Duo cæci. Matth. 20.

DVO cæci secus viam sedentes, cùm post Iesum clamitarent misericordiam implorando, increpabantur vt tacerent. At illi magis clamabãt. Perseuerarunt ergo in clamoribus pijs, & quod volebant assecuti sunt. O constantis inconcussíque animi viros, quos non retraxit obtrectatio multorum ab inuocatione Saluatoris, sed accendit. Qui sicut non cessarunt sanitatem petendo, ita impetrata non fuerunt ingrati, dicente Scriptura: Et secuti sunt eum. Sic peccator si deprecando continẽter clamauerit, appropinquabit vt audiatur, auditus illuminabitur, illuminatus assiduè sequetur Iesum, non passibus, sed affectu.

Paulus primus Eremita.

QVID de Paulo primo post Christum eremi cultore dicam? Sic Deo seruiens perdurauit, vt à decimosexto ætatis suæ anno quo solus desertũ adijt, vsque ad centesimum & decimum tertium, quo vita defunctus est, hominem nõ viderit. Hac tam diutina tam pij propositi continuatione meruit (veluti Elias Propheta) diuinitus nutriri, coruo pabulum homini quotidie deferente. Meruit ab Antonio sepeliri, cauata à leonibus terra. Quodque omnium maximum est, meruit ab Angelis in cœlum ferri, teste Antonio, qui hoc oculis suis conspexisse affirmabat. Cuius quidem mercedis magnitudinẽ quisquis crebrò secum cogitauerit, nullo vnquã spiritalis vitæ labore grauari poterit, nunquã lassitudinis tædia sentiet, tantorũ spe præmiorum sustentatus. *Hieron. in Epist. de vita Pauli.*

Antonius Abbas.

ANTONIVS quoq; cùm primùm & ipse solitudinem inhabitare decreuisset, ne verberibus quidem dæmonum absterreri potuit, quin quod cœperat, persequi pergeret. Perseuerauit itaq; ab octauo decimo ætatis suæ anno vsq; ad centesimum quintum, quo in Domino quieuit cui seruierat: Angelorum sortitus gloriam, quia in perseuerando dæmonum contempserat iniurias. *Athanas. in vita eius.*

Paulus Simplex.

EIVS discipulus Paulus Simplex, cùm se recipi postulasset, & Antonius ab eo discedẽs, donec rediret, expectari respon-

responsum iussisset, toto triduo ante ianuam perstitit, plus moræ ibidem tracturus, nisi Antonius iam satis eius constantiam se expertũ arbitratus, illum intrò admisisset. Hoc exemplo eorum sanè arguitur ignauia, qui Religionis habitum sumere volentes, nisi statim in collegium recepti fuerint, indignantur, mussitantesq; abeunt, & priusquàm de ipsis periculum factum sit, ea re quam petebant, se indignos ostendunt. *Pallad. Hist.* 28.

At verò post hæc idem Paulus multò etiam constantioris perseuerãtiæ specimen dedit. Nam lingua quandoq; lapsus, cùm se errasse animaduertisset, trienne silentium seruauit, donec scilicet se iam didicisse credidit, quid loquendum, quid tacendũ esset. Si cui difficile factu videtur, parte aliqua diei ex monastico instituto silentiũ custodire, consideret quantò difficilius sit, annos tres nihil cuiquam proloqui voluisse. *Ibid.*

Symeonem Susotionis filium tredecim annos natum, adisse Timothei Abbatis Monasterium ferunt, & Monachum se profiteri velle dixisse. Cumq; non esset admissus, quòd ea ætas leuitati propior videretur, ante ostium procidisse, & ita dies quinq; sine cibo ac potu perseuerasse, ibi mori paratum, nisi quinta demum die receptus votum suum impleisset: stupente Abbate tantam in puero firmitatem, quanta rarò in senibus esset. Hoc ille stabilitatis prælu dio, sic reliquã ætatem egit, vt in omnibus mirabilis euaderet, & si cuncta vera sunt, quæ de illo produntur, nemo vnquam corpus suum acerbius afflixit. *In vitis PP.* *Simeon Monachus.*

Mutium tam diu pro foribus Monasterij rogantem permansisse constat, vt contra consuetudinem vnà cum octenni filio in ordinẽ Monachorum receptus sit. Immobili fixoque perseuerandi proposito extorsit, quod cœnobitica lex vetabat. Ab eo enim vocabatur, qui supra Legẽ erat, & qui ait: Pulsate, & aperietur vobis. Neq; hoc fecit quòd à filio separari non posset, sed quòd simul cum filio saluari optaret, malens illum secum offerre Christo, quàm relinquere mundo. *In vitis PP.* *Mutius Abb.*

Et Pa-

Pacomius Abbas. Et Pacomio quidem Abbati præter cætera, curæ fuisse legimus, iuniores ad perseuerãdum exhortari. Frustra aiebat eos ad brauium salutis currere, nisi sic currant vt comprehendant. *1. Cor. 9.* Frustra cum hoste cõfligere, nisi sic certent vt vincant, dicente Apostolo: Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit. *2. Timo. 2.* Legitimè autem certare esse, certando nõ defatigari. *Metaphr. & alij.*

Theodorus Monachus. THEODORVS itaq; eius discipulus, professionis suæ initio à matre multum vt rediret solicitatus, nunquàm assensit. Attulerat illa ab Episcopis literas, quibus reddi sibi filium præcipiebatur. Hisque obsequi compulsus, Abbas discipulo discedendi potestatem fecerat. Cæterũ ipse omnibus præferens Christum, nec egredi de monasterio voluit, nec saltem se ostendere matri. Ne scilicet scandalizãtem oculum, quem à se iam proiecerat, rursum quærere videretur. *Matth. 9.* Perseuerauit ergo in monasterio, & factus est Dei filius, qui matris esse noluit. *In vitis PP.*

Franciscus. Et beatum Franciscum ipse qui genuerat Pater, infenso admodum animo persecutus est, nec efficere potuit, quin ille sicuti cœperat, post Christum ire perseueraret. Verberatur ergo Franciscus, despoliatur, contemnitur, & gaudet quòd dignus habitus sit pro nomine Iesu contumeliã pati. *Actor. 5.* Et quoniã omnia aduersa subire prius paratus erat quàm proposito discedere, mox virtutum operatione vitæq; sanctitate tantum profecit, vt & terram sui fama repleret, & gaudio cælum. *Bonauent. cap. 1.*

Thomas Aquinas. THOMAM quoque Aquinatem de monasterio Prędicatorum vi tractum, & domi clausum fratres eius vt à religione reuocarent, biennio ferè tenuerunt. Sed cùm ille neque minis terreretur, neque blanditijs allici posset, neq; meretriculæ quam ad illum intromiserãt, lasciuia deliniri, dimissus ad monasterium redijt, ac veluti Sol, qui diu nube tectus latuerat, mox serenato cælo irradiare terram incipit, sic ille relictis fratribus & domo, illuminare Ecclesiã cœpit, & morum, & ingenij, & doctrinæ nitore. Nequaquàm ad tantã gratiæ claritudinem peruenisset, nisi etiam

nebula

nebula fraternæ fatuitatis circūseptus currere perseuerasset, in proposito firmus, in tētationibus inuictus. *Sur. To. 2.*

Illa quoq; duorum perseuerantia, in primis memoratu digna, Iohannis Abbatis & Pesij Eremitæ. Hunc (sicut à Cassiano relatū est) quadraginta annis quos in solitudine exegerat, comedentē Sol non vidit, quòd occaso duntaxat Sole ieiunium soluere consueuisset. Illum verò nunquàm vidit iratum, eò quod nunquàm omnino in iram concitatus esset, licet magno fratrum numero præsideret. Quæret aliquis, quomodo insontes castigarit, si nūquàm iratus sit. Neque enim fieri potest, vt in tāta multitudine aliquis nō peccarit. Huic respondebimus, quòd ne delinquentes quidem irascendo castigandi sunt, sed miserendo. Iræ propriū nocere est, castigationis prodesse: in altero virtus, in altero vitiū est. Sed cur, inquiet, in Scripturis Deus irasci dicatur, si ira vitium est? Irasci quidem Deus dicitur, non quòd irascatur, sed quia dum iustè punit, iratus videatur. Iudici autē ac præsidi punire conuenit, vt iuuet; non irasci, ne noceat. Quòd autem & ille iuuetur qui punitur, hinc patet, quia impunitus plus deliquisset: & vbi plus delicti est, ibi pœnæ grauioris exactio est. Hoc quidem modo Iohannem hunc nunquàm fuisse iratū crediderim. Alioquin si peccantem fratrem nunquàm corripuisset, si nullo pœnæ genere affecisset, irato nocentior esset. Malum enim, quod quantum in ipso est, præcidere debet, crescere licentia sineret. Itaque, vt eodem vnde digressus sum reuertar: semper eandem animi lenitudinem seruasse, non omissa delinquentium animaduersione, magnum atque magnificum fuit. *Cassian. Coll. 5. cap. 27.* *Iohan. Abbas.* *Pesius Monachus.* *Quæstio.*

De Elpidio quoque Abbate memoriæ proditum est, quòd per quinque & viginti annos nunquam se ad Occidentem verterit, semper ferè orans, & illum cui nomen Oriens, iugiter contemplans. Non putauit nefas esse retrò aspicere, sed sibijpsi voluit imperare, vt cùm corporis appetitum ab ijs etiam, quæ licita erant, refrenasset, facilius ab illicitis custodiret. *Pallad. Histor. 108.* *Elpidius Abb.*

NATHA-

Nathanael Anachoreta NATHANAELIS etiam Anachoretæ quàm constãs in perseuerando animus fuerit, ex eò intelligi potest, quòd semper clausus vixit, Episcopos ad se veniẽtes reuerenter excepit, abeuntes ad limen vsque officij gratia prosecutus est. Neque vt inde pedẽ efferret, callida (vt alibi diximus) diaboli euocatione induci potuit, sicq; septem & triginta perseuerans annos, elatus inde non egressus est, & corpus pariter cellamque relinquens in consortium receptus est beatorum. *Pallad. Hist.* 18.

HANC laudabilem, imò & necessariam perseuerandi stabilitatem, nec sanctis fœminis defuisse, nonnullarum exemplo monstrabimus, minimeque illis conuenire illud quod dici solet, Varium & mutabile semper fœmina.

Anna Phanuelis filia. Luca. 2. ANNA Phanuëlis filia (vt Lucas tradit) annos septem vixerat cum viro, quo defuncto, ad quartũ vsque & octogesimum ætatis suæ annum vidua permansit: semper castitatem seruans, nunquam de templo discedens, nocte ac die ieiunijs obsecrationibusque intenta. Hac perpetua pij propositi obseruatione digna euasit, quæ Spiritu sancto afflaretur, & multa prophetaret, imò quæ illum quem Prophetæ venturum prædixerant, præsentem cerneret, & ipsum esse mundi Saluatorem, palàm confiteretur. Perseuerãdo igitur aditus ad Iesum comparatur, vt vbi ipse est, *Iohan.* 7. ibi sit minister eius.

Mulier Chananæa. Matth. 15. AD quem etiam Chananæa mulier in Euangelio clamat, dicens: Miserere mei Domine: & Dominus tacet. Et rursum illa: Adiuua me. Respondet ipse: Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus. Illa tamen instat & vrget, nec dedignatur canibus comparari. Sed & catelli edunt, inquit, de micis quę cadunt de mensa dominorũ. Quia ergo & petendo & humiliando sese perseuerauit, nec silentio repressa, nec contumelia confusa, meruit audire: O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Magnam fidem indefessa supplicãtis probauit assiduitas, quæ si semel vel iterum repulsa cessasset, profectò neq; magnæ fidei esse diceretur, neque quod petebat impetraret.

MARIA

MARIA quoq; Magdalena veniens ad monumentum, *Maria Magdalena.* vidit lapidem reuolutũ, currit nuntiare Discipulis, & vnà cũ illis redit. *Iohan.20.* Mox eis recedentibus, ipsa permanet plorãs; anxia inclinat se, videt Angelos, sed neq; eorũ visione cõtenta, loco cedit, neq; flere desistit. Solius ergo Domini desiderio tota ardens, prima mortis victorem videre meruit, quem præ cæteris perseuerantius quæsiuit.

SARA in Scythiotico Virginum monasterio Abbatissa, *Sara Abbatissa.* iuxta quod fluuius molliter labés perspicuisque limpidus aquis intuentium oculos mira amœnitate detinere solebat, cùm tantam in eo cernendo iocunditatem esse audisset, sibijpsi imperauit, nequando illum aspiceret, ne quam ex eo caperet voluptatem. Itaque annos sexaginta quibus ibi vixit, nunquam fenestram adijt, nunquam tam propè fluentem fluuium vidit, vt potius flumen illud videre digna esset, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei. *Psal.45.* Et quoniam in cauẽdis terrenarum rerum oblectatiunculis per- *Petr. de Natal.* seuerauerat, cælestium felicitaté perenniter possedit, æternis digna delicijs, quæ breues periturasq; semper cõtempsit. Sed quid singula repetentes exempla diutius immoramur? Omnes enim seculorũ Sancti Sanctæq; ad ipsum *Exhortatio.* sanctitudinis culmen in bonis operibus perseuerãdo peruenére. Alius alia virtute magis excelluit, sed vnusquisq; in sua vitã finiuit. Nisi bene & rationabiliter inchoata ad vltimũ vsq; deduxissent, nec inchoasse profuisset. A custo- *Psal.129.* dia matutina vsq; ad noctem speret Israel in Domino, vt quod sperarit, accipiat. Seruiamus illi in sanctitate & iustitia corã ipso, omnibus diebus nostris, & merebimur au- *Luc.1.* dire: Vos estis qui permãsistis mecũ in tẽtationibus meis, *Ibid.22.* & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus, regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedeatis super thronos iudicãtes duodecim Tribus Israël. Quòd si tantæ beatitudinis gloria remunerãtur in bono perseuerantes, quæ nam tanta mentis insania nos tenet, vt velimus deficere? cùm præsertim deficientes ad contrariam beatitudini miseriam deuoluantur.

Saul. 1.Reg.31. SED ille, quo non erat in filijs Israël melior, quia postremò præuaricatus est, ab eodē Deo à quo electus fuerat, regno indignus iudicatur, & ab inimicis occiditur. Roboam vnà cū populo cui præerat, in vijs Prophetæ Dauid ambulasse dicitur, mox deinde Legem Domini reliquisse, ob quod à Sesac Ægypti rege capti, spoliati, in seruitutem redacti sunt, dicente Domino per Prophetam: Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Sesac. Rex quoque Ioas Ochoziæ filius, quàm diu vixit Ioiada Sacerdos, à quo vnctus fuerat, rectè ac laudabiliter se gessit: eo autem defuncto, ad idola declinauit, & à seruis suis interemptus perijt. Sed & hæc leuis inconstantiæ pœna, nisi post eam æternis etiam addicti fuissent supplicijs.

Roboam

3.Reg.14.

Ioas. 4.Reg.12.

2.Pet.2. QVANTÒ melius cum illis actum esset (sicut Petrus Apostolus inquit) non agnoscere viam iustitiæ, quàm post agnitionem retrorsum conuerti? Propterea quidem & Paulus Galatas dementiæ accusat, dicens: Sic stulti estis, vt cum spiritu cœperitis, nunc carne cōsumamini. Et eosdem ad id quod bonum est perseuerandum hortatur, & ait: Bonū autem facientes non deficiamus: tempore enim suo metemus non deficientes. Idem ad Thessalonicenses: Nolite deficere, inquit, benefacientes. Et ad Hebræos: In disciplina perseuerate. Et in Ecclesiastico scriptum: Esto firmus in via Domini.

Galat.3.

Ibid.6.

2.Thess.3.
Hebr.12.
Eccles.5.

3.Reg.7. HÆC est ergo columna Iachin, & columna Booz, id est, firmitatis & fortitudinis, quæ epistylia liliorum malogranatorumque sustentāt, quia firmi ac fortis est, summam conseruare virtutum quam semel amplexus fuerit. Hæc est talaris tunica siue poderis Aaron, à capite vsque ad pedes demissa. Hæc est hostiæ cauda, quam Deo offerri Lex iubet. Hoc illud calcaneum est, quo serpentis caput conteritur. Hæc denique Crucis longitudo, quæ latitudinem illam fulcit, in qua manus extenduntur. Latitudo quippe bonorum operum inniti debet longitudini continuationis, vt partem illam quæ supernè eminet, valeat attingere, hoc est, ad cœlestis beatitudinis altitudinem peruenire.

Opti-

Optima autem perseuerandi ratio est, non solùm non retrò cedere, sed etiam indies vlterius progredi, & quantum possumus ad sublimiora semper tendere ac niti. Ibunt de virtute in virtutem (inquit Propheta) videbitur Deus Deorum in Sion. Vnde & Apostolus: Quæ retrò sunt obliuiscens, & ad ea quæ priora sunt, se extendens, ad destinatum persequitur brauium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Beati enim qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur, ait Dominus. Quo autem pabulo vel qualibus epulis hi saturandi sint, in Apocalypsi declarat, dicens: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in Paradiso Dei mei. Vincenti dabo Manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. Quibus verbis quid nisi veræ perfectæque beatitatis indicibilis designatur suauitudo? Et vt apertius loquatur, ait: Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Corona vitæ, gloria immortalitatis est.

Psalm. 83. *Philipp. 3.* *Matth. 5.* *Apocal. 2.*

De Mortis meditatione.
Cap. IX.

PERSEVERANTIAM autem boni honestique commodissimè in nobis conseruabit mortis meditatio, iuxta illud: In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Haud igitur incongruum erit, si nunc exponere aggrediemur, quemadmodum hi quoque quos imitari cupimus, vltimum vitæ diē semper ante oculos habuerint, menteq; versarint, plurimū in eo curæ ponentes, ne mors offenderet imparatos.

Eccles. 7.

IOB omnia vincens patientia, nullis fractus est ærumnis, nulla collapsus aduersitate, vt qui non ignoraret, breui ijs se expeditum iri, eò quòd diu hic viuere non posset, & deinceps multò beatius perenniusq; viuere speraret: Breues, inquit, dies hominis sunt. Et: Expecto donec veniat immutatio mea. Domine, vocabis me, & ego respondebo

Iob. *Iob. 14.*

tibi, operi manuum tuarũ porriges dexteram. Et iterum: Spiritus meus attenuabitur, dies mei breuiabuntur, & solum mihi superest sepulchrũ. Dies mei transierũt, & cogitationes meæ dissipatæ sunt, torquentes cor meum. Noctẽ verterunt in diem: & rursum post tenebras spero lucem. Denique ait: Scio quia morti trades me, vbi constituta est domus omni viuenti. Hęc & talia assiduè secum cogitans, cùm omnia corporis bona amisisset, animi non amisit.

Dauid. Et Beatus Propheta Dauid identidem reminiscens se esse mortalem, vt morti paratior occurreret, diem quoq; quo moriturus esset, nosse optauit, Deumque deprecatus

Psal. 38. est, dicens: Notum fac mihi, Domine, finem meũ: Et numerum dierum meorum quis est, vt sciã quid desit mihi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & substantia mea tanquam nihilum ante te. Veruntamen vniuersa vanitas, omnis homo viuens. Veruntamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur. Thesaurizat, & ignorat cui congregabit ea. Sub hæc omnem spem suã in Deo collocans ac firmans, continuò ait: Et nũc quæ est expectatio mea? nonne Dominus? & substantia mea tanquam nihilum apud te est. Itaq; ista mente reuolués, ne inimicorum quidem iniurijs ad iniustitiam potuit concitari.

Salomon. Dum eadem considerat sapientiæ antistes Salomon, vo-

Eccles. 1. & 2. ciferatur & ait: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Et iterum: Vidi cuncta quæ fiunt sub Sole, & ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus. &: Risum reputaui errorẽ, &

Eccles. 3. gaudio dixi, quid frustra deciperis? &: Nihil permanet sub Sole. &: Omnia tempus habent, & suis spatijs transeunt vniuersa sub cœlo. Definire autẽ volens quid esset in vita optimum: Et cognoui, inquit, quòd non esset melius, nisi

Eccles. 9. lætari, facere bene in vita sua. Omnis enim homo qui comedit & bibit, & videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est. Ad hæc peccatorẽ solicitè exhortans: Quodcunq; facere potest, inquit, manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas. Ac ne aliquid esse putemus diu

viuere:

viuere: Si annis multis, inquit, vixerit homo, & in omnib' lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi tẽporis & dierũ multorũ, qui cũ venerint, vanitatis arguũtur prçterita.

Horum meditatione & Elias Propheta iam vita defungi optabat, dicẽs: Sufficit mihi, Domine; tolle animam meam. Neque enim melior sum quàm patres mei. Sic & Dauid: Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Et Ionas: Domine, tolle quæso animam meam à me, quia melior est mihi mors quàm vita. Ex quo patet, quantis hic premimur miserijs, cùm etiam illi quibus non nisi ad inferos descensus erat, hinc decedere tantopere concupierint. Cui sanè argumento Iob sententia assipulatur dicẽtis: Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquàm in eodem statu permanet.

Elias. 3. Reg. 19. *Dauid. Psal. 119.* *Ionæ 4.* *Iob. 14.*

Hoc idẽ vidit & Iesus ille in veteri Testamento Sirachi filius, qui in Ecclesiastico suo admonendo nos ita ait: Memor esto quoniam mors non tardat. Ante mortẽ benefac amico tuo, & secundùm vires tuas exporrigẽs da pauperi. Ante obitum tuum operare iustitiam, quoniàm non est apud inferos inuenire cibum. Omnis caro sicut fœnũ veterascet. Quàm ergo gnauiter agendum est, vt quotidie lũcri aliquid faciamus; incerti, quando rationẽ negotiationis nostræ reddere cogemur; & certi, quòd longè abesse non possit. Vnde & Ecclesiastes: Memento, inquit, Creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequã veniat tempus afflictionis tuæ, & propinquent anni, de quibus dicas, nõ mihi placent. Rursumq; Iesus: Memento nouissimorum, & desine inimicari. Nihil quippe ita iracundiam nostram frangit atque emollit, vt isthæc recordatio.

Iesus filius. Sirach. Eccl. 14. *Eccles. 12.* *Eccl. 28.*

ISAIAS Propheta, & ipse futura mente scriptisque pertractando didicit contemnere præsentia, nec mori timuit, dùm illum viuere inter seculi vanitates piget. Hinc etiam exclamat, imò exclamare iussus, ait: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Exiccatum est fœnũ & cecidit flos, quia spiritus Domini sufflauit in eo.

Isaias Propheta. *Isaiæ. 40.*

Verè fœnum est populus, exiccatum est fœnum, & cecidit flos: Verbum autem Domini manet inæternũ. Hęc recogitans, Manassæ regũ nequissimi serram fortiter pertulit, & sectus, in Dño requieuit. Quis fideliũ non præoptet huius necem cum meritis suis, quàm illius vitã cum regno eius?

Christus. QVOD si crudele aliquod turpéve mortis genus expauescimus, Domini Iesu Crucem cogitemus. Sin verò id nos terret, quòd nescimus, quando mors ventura sit: occurrere illi semper parati simus. Vigilate, inquit, quia *Matth. 24.* nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Si sciret paterfamiliâs qua hora fur venturus esset, vigilaret vtique, & non sineret perfodi domum suam: ideoq; & vos estote parati, quia qua nescitis hora, Filius hominis venturus est. Beatus ille seruus, quem cũ venerit dominus eius, inuenerit sic facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia *Marc. 13.* bona sua cõstituet eum. Vigilate ergo, nescitis enim quãdo dominus domus veniat, serò, an media nocte, an gallicantu, an manè: ne cùm venerit repentè, inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate. Id breuius in Matthæo scriptum est: Vigilate quia nescitis *Matth. 25.* diem neque horam. Sic ergo hodie viuamus, tanquàm cras morituri.

Iacob. Apostol. Siquidem & Beatus Iacobus Apostolus vitę huius conditioné animo metitus: Quid est, inquit, vita vestra? Vapor *Iacob. 4.* est ad modicũ parens. Elegãter eam vapori cõparat, in quo & fumus & calor est. Per caloré libidinis incentiuum, per fumũ humanæ gloriæ vanitas designatur. Vtrunq; fluxum atq; fragile, & ideo ad modicũ parẽs, sed in æternum cru*Apocal. 3.* cians. Quamobré Angelus in Apocalypsi clamat: Esto vi*Ibid. 19.* gilans. & cõminatur: Si nõ vigilaueris, veniã ad te tanquã fur, & nescies qua horã veniã ad te. Et iterũ: Ecce venio, inquit, sicut fur. Quoniam autẽ qui gnauiter excubat, non suppilatur, subiũgit, dicens: Beatus qui vigilat, & custodit *Iohannes* vestiméta sua, ne nudᵘ ambulet, & videat turpitudiné eius.

Eleemosy narius. Igitur nequando vigiliam hanc aliqua obliuionis dormitatione intermitteret Iohãnes Eleemosynarius Patriarcha A-

cha Alexandrinus, dum sibi ædificaretur sepulchrum, imperfectum relinqui iussit. Porrò ministris suis iniunxit, ne vlla die præterirēt, se de illo perficiendo interpellare. Itaq; nunquàm ab eo mortis memoria recedente, sic vitam instituit, vt morte multò beatior factus sit, quàm si semper hic viueret, & omnibus afflueret vitæ huius voluptatibus, omnibusque delicijs. Terrena enim cœlestibus conferri non possunt, etiamsi æterna essent. *Leontius in vit. PP.*

MACHARIO Alexandrino per eremū aliquando pergenti (vt antè diximus) nocte superueniēte cùm somnum capere vellet, sepultura, in quā fortè inciderat, lectus fuit, nec dæmonis intra illa, quæ iacendo presserat, cadauerum ossa perstrepentis vocibus territus loco cessit, quia iugis futurorum commemoratio & mortis fecerat intrepidum, & dæmonum contemptorem. *Ruff. in vit. PP.* *Macharius Alexandri.*

PHILOROMVM quoque Galatam Presbyterū tradit Heraclides, annos sex in sepulturis habitasse mortuorum, vt semper meminisse posset, se mūdo mortuum, & viuere Christo. *Pallad. Hist. 113.* *Philoromus Presbyter.*

NEC Apollo Abbas (vt Cassianus refert) oblitus est mundo se mortuum esse, tametsi non ita procul à necessarijs suis posito tuguriolo habitaret. Nam cùm à fratre seculari euocaretur, vt sibi auxilio veniret, quòd ipse bouē, qui pedibus alto cœno immersis hæserat, euellere solus non posset, & nisi protinus euelleretur, ibidem eum amissurus erat: Cur, inquit, alterius fratris domum tibi proximiorem prætериens huc me rogatum venisti? Cumque ille responderet, annos iam quindecim esse ex quo alter frater diem suum obijsset: Et mihi, inquit, viginti iam anni sunt, ex quo mortuus mundo sum: tantum autem temporis exegerat in religione. Itaque nihil mundanum ad se pertinere arbitratus, egredi de cella noluit, ne rogatus quidem, & rogatus à fratre, atque in tam præsenti talis iacturæ eius periculo. Quia ergo qua iam morte mortuus esset, semper in mente habuit, immaculatū se ab hoc seculo custodiuit. *Cassian. Coll. 24. c. 9.* *Apollo Abbas.*

Syluanus Episcopus.

MORTEM quotidie meditando, & ea quæ mortem secutura sunt, intantùm quidam profecére, vt non modò non horrerent illam, sed etiã appeterent. Nam vt de Paulo taceamus, qui dissolui cupiebat & esse cum Christo, Syluanus Episcopus Nazarethanus, cùm ei D. Hieronymus in visu apparuisset, & si quid à Deo vellet, interrogasset: Velle se ex hac vita migrare dixit, & subsecutus est euentus. Pergant nunc nimis anxij vitæ suæ amatores, medicamentis sustentare sanitatem, morbos depellere, & breuissimi temporis spatium totis redimere patrimonijs: inuētí sunt Dei serui, qui mori optarent, vt in æternum viuere citiùs inciperent. *August. Epist. 206. c. 5.*

Philip. 3.

Columbanus Monachus

NAM & Columbanus Monachus Columbani Abbatis discipulus, cùm febri grauiter æstuaret, & ei vir apparuisset dicēs, preces & lachrymas Abbatis ipsi obstare ne mori posset: continuò rogauit Abbatem, vt ab oratione cessando, permitteret se de corporis carcere quàmprimũ educi, eò quòd ad æternam beatitudinẽ se transferendum minime dubitaret. Statim ergo sumpto animæ viatico relictaq; carnis sarcina, cœlum petijt quò iam diu peruenire cupierat. O verè pretiosa in cōspectu Domini mors Sanctorum eius. Nisi enim pretiosa esset, haud ita expeteretur.

Psalm. 115.

Hilarion Abbas.

IDCIRCO sanè nec Hilarionem Abbatem latrones cum armis circunsistentes terrere potuerunt. Cumq; intrepidum permanere mirarentur, nunquid necem non timeret, interrogant? Necem non timet, respondit, qui paratus est mori. Quis, quæso, militum Ducúmue seculi tam præstanti animo vnquàm fuit, vt in tanto vitæ periculo non contremuisset? Vnus miles Christi nudus & inermis inter tot armatos nihil expauit, plusque ipsi audaciæ ad mortem patiendam, quàm illis ad inferendam fuit. Quem enim interimere, vel saltem spoliare decreuerãt, stupore correpti illæsum reliquêre. *Hieron. in vita eius. c. 4.*

Martyres.

SIC & multos Martyrum vitæ huius finem etiam per supplicia quæsisse constat, dum vitam, quæ finem non habet, concupiscerent: vltrò se persecutoribus offerebant,

cùm

cùm latére possent: magisque dimitti, quàm occidi, metuebant. Nunc fœminarum proferamus exempla.

Fœminæ. Praxedis. Virgo.

PRAXEDIS Virgo Romana, cùm facultates suas pauperum fecisset, ad illum festinans, cuius amore hoc egerat, orauit vitæ istius finem, & impetrauit. Mira res: robustissimis viris terrori mors est, Virgini iuuéculæ desiderio fuit. *Ado. in Martyrol.*

Sauina Virgo.

SAVINA quoque Virgo ad tumulum Sauini Martyris fratris sui prostrata, orasse dicitur, ne vltrà viueret, nō fratrem dolens, sed eum sequi cupiens, quem diuino frui conspectu non ambigebat. Illis ergo grauis & terribilis mors est, qui terrena curant, nō ijs, quorum conuersatio in cœlis est, & qui moriendo ad immortalitatem transmigrant. *Iacob. de Vorag.*

Exhortatio.

Quotidie igitur animo voluamus, quotidie ruminemus, quales mox futuri simus, & præsentium voluptatum illecebras dolos esse patebit. Quibus qui capti fuerint, tūc cùm se ad felicitatis culmen euectos putabūt, ad extremas corruent miserias ignemque illum inextinguibilem, vnde nullus vnquā sperari regressus potest. At verò qui se ipsum aliquantulum recognouerit, contemplarique incipiet humanæ naturæ cōditionem, iam intra se tacitus dicet: Heu, quàm magna pars mei indies minuitur, quàm citò ad finē suum ætas properat? Puer eram, & non sentiente me, momento temporis ad pubertatem veni, nec scire possum, quando esse cœpi, & iam factus sum vir, iamiam canis albicat caput, & rugis arata facies cognatā morti senectam indicat. Denique (vt Propheta ait) Dies mei sicut vmbra declinauerunt, & ego sicut fœnum arui. Quid, quæso, reliquum est, nisi vt de qua confictus sum, terra fiam? Soluto autem corpore, & terra terræ reddita, quicquid deinde animæ erit, æternum erit. Iustis beatitudo, iniquis deputabitur pœna: vtriusque finis nullus. Cur tandem non resipisco, miser? Cur hoc non saltem quod superest vitæ, sic dirigo, sic exerceo, vt pro breui labore quietem capiam sempiternā? & nō sicut adhuc egi, vt pro breuibus delicijs

Humana conditio.

Psalm. 101.

in perpetuos incidam cruciatus? Ecce iam securis posita
Matth. 3. est ad radicem, & velim nolim iamiam cadendũ est. Quid agis anima? quid torpes? quid otiosa dormitas? consulere saluti tuæ negligis, & pernicie tua lætaris? Age iam tandẽ, excita te & expergiscere, & vel hoc saltem nouissimo penè temporis puncto pœnitentiã age, quam si differre perges, vide quanto te periculo committas: vita fugit, mors aduentat, semperque propior est quàm esse creditur. Cùm autem venerit, non erit amplius pœnitentiæ tempus, sed iudicij. Iudicij, inquam, sicut districti, ita irreuocabilis, quo quicquid decernitur, fine caret, siue bonũ, siue malum sit. Nos igitur inter vtrunq; infinitũ constituti, perpendamus animo, dum licet, quàm alterum horrendum sit, alterum cõcupiscendũ: & ita nobisipsis moderemur, vt hoc assequi, illud euitare valeamus. Scriptũ est enim: Beati mortui
Apocal. 14. qui in Domino moriuntur. Et: Mors peccatorum pessima.
Psalm. 33.

De hora Mortis.

Cap. X.

QVAM autem beati sint, qui in Domino moriũtur, dici non potest: ex parte tamen interdum omnipotens Deus signo aliquo ostendere nobis voluit in exitu illorum, vt ad eos imitandos magis accenderemur, quorum finem ipse miraculis illustrasset. Itaque & quid singulis eo potissimùm tempore contigerit, & qualiter ipsi sese habuerint, hinc iam dicere incipiemus, vt non solùm viuere, sed etiam mori eorum exemplis discamus.

Abraam. Genes. 23. AC primùm ne nimia cõdendi cadaueris distrahamur cura, Abraham emisse agrum Ephron Hethæi scribitur, in
Isaac. Genes. 25. quo antrum erat: eo antro pro sua suorumque sepultura vsus est. Ibi primùm ipse, deinde Isaac, postremò Iacob
Iacob. Genes. 50. depositi recubuére. Desine peccator magnifica tibi extruere monumenta, & immodico sumptu stupendis artificum operibus exornare. Ecce qui cũ Deo colloquebãtur,
Ibid. 51. sepeliri voluerũt in spelũca, & ne impẽsas defuisse credas,

diuites

diuites erãt. Dicit enim Scriptura de Abraham: Erat diues valde in possessione auri & argenti. De Isaac: Et locupletatus est, habuitq; possessiones ouiũ & armentorũ & familiæ plurimum. De Iacob: Ditatus est homo vltra modum, & habuit greges multos, ancillas & seruos, camelos & asinos.

AARON quoque Pontifex Maximus à Deo electus peregrè moritur, & Dei iussu in monte Hor sepelitur, nulla ibi exequiarum pompa, nullus inanis honor, nisi triginta dierum multitudinis luctus fuit. Quippe plurimorum lachrymæ multò melius defuncti probitatẽ testantur, quàm superflui funebres apparatus. *Aaron.* *Numer. 20.*

POST hũc mortuus est seruus Dei Moyses, & sepultus in valle terræ Moab, & non cognouit homo sepulchrum eius vsque in præsentem diem. Quid est, quòd tantus vir in valle sepultus dicitur, nisi quia quantò maior es, tantò debeas te gerere submissiùs, in morte præsertim, quæ sola æquat seruum domino, pauperem diuiti, stultum sapienti, omnesq; pariter conficit atq; consumit? Quid est præterea quòd sepulturę eius locus ignoretur, nisi vt illorũ arguatur fatuitas, qui nisi in marmoreis cõditorijs, affabre sculptis, ad vnguem leuigatis, auroque linitis, & in celebri loco positis, putrescere nesciunt? Quinetiam incisis in lapide literis nomina conscribunt, quasi quicquam ei prodesse possit, vt qui fuerint, posteri cognoscant, cùm ipsi semet dum viuerent, non cognorint, magis inani gloriæ quàm virtuti studentes. Moysi sepulchrum ignoratur, sed vitæ illius integritas ac sanctitudo nullis vnquam seculis obliterabitur. Quisquis illi similis esse curauerit, profectò non quæret, quo loco sepultus iaceat, sed vbi sempiternꝰ viuat. *Moyses.* *Deuter. 34.*

HOC etiã eiusmodi viris curandũ erit, vt sicut in vita, ita & in hora mortis alios piè informent, quò ipsi decedentes plus meriti secũ ferãt, dum ne in fine quidẽ proximis prodesse recusent. Etenim Iosue Naue filius, cùm diẽ suũ esset obiturus, Tribubus Israël cõuocatis, enumerauit Dei erga illos beneficia, & vt legẽ eius obseruarent, eumq; solum, non Deos alienos perpetuò colerent, hortatus est. *Iosue.* *Iosue. 24.*

ET rex

David. 3. Reg. 2. Et rex David morti proximus, dedit præcepta filio suo Salomoni. Sed cur illi magis quàm cæteris? quia cæteris ipse præfuturus erat, & vnius præpositi instructio, ad omnium vtilitatem spectabat. Salomon autem, quoniam paternis institutis obsequens fuit, sapientiam, & diuitias, & gloriam à Deo muneri accepit.

Tobias. Tob. 4. Tobias cùm & ipse se iam discessurum speraret, sic docuit filiũ, vt in illo vno omnes docuisse videatur. Deum inquit, cole, parẽtes reuerere, eleemosynas da, à vitijs abstine, æs alienũ libenter dissolue, nemini fac quod factum nolis tibi. Sapientum nitere consilijs. Benedic Deo semper, & ab eo dirigi pete. Ista quidem plenius in eo libro, qui Tobias inscribitur, recensentur. Sed nos pro tempore breuiter perstringimus, vt vel hinc cæteri patres discant, talium potius institutionum, quàm multarũ opum, filios suos relinquere hæredes.

Ezechias. 4. Reg. 20. Videndum quoque vt deficienti animæ succurrat proprij reatus dolor, & culpam prius abluat fletus, quàm flamma exurat. Ezechias rex morbo correptus, cùm mortis suæ nuntium accepisset, orauit & fleuit, diuinaq; miseratione additi fuére vitæ eius quindecim anni, dicente Domino: Audiui orationem tuam, & vidi lachrymam tuam, & ecce sanaui te. Die tertia ascẽdes templum Domini, & addam diebus tuis quindecim annos. Ex quo instruimur, tunc maximè precibus, & pœnitentiæ mœrore nobis opus esse, cùm mortis instet dies, vt pleniore venia peccatorum impetrata, addantur nobis vitæ anni, nõ quandoque finiendi, sed anni æternitatis.

Enoch. Genes. 5. Elias. 4. Reg. 2. Et ne corporis nostri mox dissoluendi nos conturbet conditio, Enoch & Eliam non mortuos, sed translatos fuisse, Scripturæ testimonio probatur. Vterque autem ambulasse cum Deo dicitur. Ita & nos quidem, si cùm Deo ambulantes, hoc est, mandata eius obseruantes, mors occupauerit, trãsferemur in anima prius, postea & in corpore, nõ quò illi tũc translati sunt, sed quò ascendit Christus. Nihil igitur doleamus, carnem nostram nunc corrumpi

redi-

redigiq́ue in puluerem, cùm rursum quandoque reparanda sit in incorruptione & in gloria, si modò vsque in finem fuerimus fideles.

In sepulchro illo vbi positus fuerat Elisæus Propheta, proiectum hominis cadauer statim reuixit: & nos Dei viuentis voce, & Archangeli iussu, & nouissima tuba euocati, non reuiuiscemus? Hinc etiam liquet, Sanctorum reliquias reuerenter esse habendas, quandoquidem tanta vis eis inest, vt tactu ipsorum interdum etiã mortui ad vitam suscitentur. Satis hæc de veteri Instrumento; noui quoque exempla inspiciamus. *Elisæus. 4. Reg. 13.* *Reliquiæ SS. reuerenter habendæ.*

Omnis virtutis fons atque origo Dominus noster Iesus Christus, vti viuendo, quomodo viuere: ita moriẽdo, quomodo mori debeamus, nos erudiuit. Mortuus est pro salute nostra, vt nec nos pro salute proximorum mori recusemus. Pro inimicis orauit, vt & nos dimittamus, siquid habemus aduersus alterum. Animam Patri cõmendauit, ne nos quoque discedentem animam Deo commendare prætermittamus, à quo illam accepimus. In alieno monumento condi voluit, ne confundamur, si non habuerimus propriam sepulturam. Quocunque loco humati fuerimus, Domini est terra & plenitudo eius. Syndone munda inuolutus est, & aromatibus delibutus, vt ostenderet, eos feliciter hinc discedere, qui puritatem cordis & odoramenta virtutum secum ferrent. Die tertia resurrexit, & cœlum ascendit, vt fidem faceret, nos quoque resurrecturos, cœlumq́; ascensurós, si tales in fine inueniemur, quales esse debere suo monstrauit exemplo. *Iesus Christus.* *Lucæ. 23.* *Marci. 15.* *Psalm. 23.* *Idem 16.* *Actor. 1.*

Et Apostoli quidem, omnesq́ue reliqui Martyres pro iustitia, pro veritate, pro Christo morientes, præstantissimum id esse Mortis genus testantur, quod ipsi passi sunt. Sed non omnibus hoc cõtingit, omnibus tamen ea mens esse debet, vt si fors ita ferret, libenter & ipsi sustinerent. Cui is animus vel tũc cũ è vita egreditur fuerit, proculdubio Martyrum ipsorum coronæ particeps erit. Corda enim perpendit Dominus magis quàm facta. Dic ergo cũ Paulo: *Apostoli. Martyres.*

Non

Actor.21. Non solùm alligari, sed & mori in Ierusalem paratus sum propter nomen Domini Iesu. Certè talis in moriente charitas eleuabit doloris angustiæque sensum, & hominem alterius vitæ desiderio accendens faciet exclamare, Cupio dissolui & esse cum Christo. *Philip.1.*

Paulus primus Eremita.

PAVLVM primum Eremitam Antonius Abbas orantis gestu expirasse offendit, necdum exanimem putabat, donec nullos (vt solebat) gemitus, nulla suspiria ipsum emittere deprehendit. Indoluitque vehementer, quòd se relicto mortem obisset. Nec immeritò cum illo decedere concupiuit, cuius etiam defuncti corpus Deum adorare conspexit, imò cuius animam ab Angelis in cœlum ferri viderat. *Hier. de vita Pauli.*

Antonius Abb.

Ipse verò Antonius, cùm diē, qua de terra cessurus erat, multo antè prędixisset, eâdē defunctus est. Sed dum adhuc æger spiraret, Monachis vitę monita dedit: Insuperque iniunxit, vt cùm se humassent, curarent, ne qua ibi humationis vestigia apparerēt, & locū nemini vnquā indicarēt, ne ab hominibus honoraretur, volēs & in morte humilitatem seruare, quam apprimè in vita coluerat. *In vit. PP.*

Hilarion Abb.

HILARION Abbas ad Hesitium Monachum testamenti vice epistolam scripsit, omnes diuitias suas ei relinquens, quæ erant, Euangelium, tunica, saccea cuculla, palliolum. Et cùm plerique religiosi viri ad ægrotantem conuenissēt, omnes adiurauit, vt ne puncto quidem temporis post mortem reseruaretur, sed statim se terra operirent, sicut vestitus erat, cum tunica cilicina, & cuculla, & sago rustico. Cumque iam extremo anhelitu laboraret, apertis oculis loquebatur: Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta propè annis seruisti Christo, & mortem times? In hæc verba beatū exhalauit spiritum, statimq; terra obrutū, antè vrbi sepultum, quàm mortuum, nuntiauerunt. *In vit. eius. c. 17.*

Iohannes Anachoreta.

IOHANNES Ægyptius Anachoreta, præter vitæ sanctitatem, futurorū etiam vaticinijs clarus, cùm diem postremum sibi imminere cerneret, toto triduo neminem ad se

ad se admisit, vt Deum (ad quem gaudens proficiscebatur) liberius expeditiusque contemplari posset. Triduo verò elapso, complicatis genibus orando spiritum emisit. Qui cum tali gestu talique humilitate egrediuntur, eos ego misericordiâ iam adeptos arbitror. Non enim tanta gratia præuenirentur, nisi maior esset secutura. *In vitis PP.*

ONOPHRIO in vastissima Ægypti solitudine moranti, & nulli hominum cognito, & consumptis indumentis nudo, cùm iam vita excessurus esset, cōtigit, Panutium Abbatem videre, à quo interrogatus, nomen vitamq; exposuit, & ipsum à Deo sibi destinatum, à quo postera die sepeliendus esset, dixit. Cùm ergo animam (vt prędixerat) exhalasset, vidit eam Panucius ab Angelis in cœlum tolli. Cuius corpusculum suauissimo odore diuinitùs perfusum sepelire volens, instrumentum quo terram cauaret nō habuit. Et ecce accurrunt duo leones, telluremq; vnguibus scalpentes, fossam hominis capacē fecére. Sicq; ipse pallio suo inuolutum, atque ibi depositum, humo quam bestiæ egesserant, operuit. Eo vix sepulto, cella corruit, & palma, quæ iuxta illam stabat, radicitus euulsa procubuit, quasi dedignantes aliorum vsui seruire, quæ tam exactæ sanctitatis viro seruissent. Cuius ergo tam magnifica in terris mors fuit, quàm gloriosa vita est in cœlo? *ibid.* *Onophrius Solitarius.*

D. HIERONYMVS moriturus humi se collocari iussit, saccoq; quo induebatur operiri. Tum discipulis conuocatis, eos vt in Dei seruitio perseuerarent, multum exhortatus est, deinde Sacramentū Corporis & Sanguinis Domini in genua erectus, & lachrymis perfusus, reuerenter hausit. Mox terram prono ore petens dispessis manibus: Nunc dimittis, inquit, seruum tuum Domine, secundùm verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Quod parasti ante faciē omniū populorū. Lumē ad reuelationē gentiū, & gloriā plebis tuæ Israël. Posthęc lux multa circa eū fulsit. Quidā etiā Angelos vidisse se testabantur, vocemq; audisse illū ad patriam cœlestē inuitantium, & ipsius respondētis, quòd libēter cupideq; veniret. *Hieronymus Presbyter.* *Luc. 2.*

Mox

Mox discedente luce, anima quoq; à corpore suo discessit. Exanime corpus diuinum spirare odorem cœpit, omnia vnguenta suauitate vincentem. Eadem hora diuersis in locis visionibus quorundam, ad quantá ille beatitudinem translatus sit, liquidò patuit. Nos eius humilitatem saltem in moriendo imitemur, quandoquidem tantam in viuẽdo sanctitatem assequi indigni sumus. *Euseb. in vit. S. Hier.*

Eusebius Cremonensis.

Etenim Eusebius quoq; Cremonensis eius discipulus, cùm post illum mortẽ obiret, ijsdem humiliationibus vsus est. Cæterùm qua hora migraturus erat, repentè caput erigens, oculis pauitantibus circumspicere, & quasi in furorem versus clamitare: Non faciam, non faciam, mentiris, mentiris. Deinde ad terram procliuius faciem abscondere, intremiscere, ac quantum poterat vociferari, Adiuuate me fratres, adiuuate me, ne peream. Illi verò partim expauidi, partim mœrore concussi rogitabant: Quid habes, pater? quæ hæc te exagitat solicitudo? quid times? An, inquit, nõ videtis dęmonum cateruam, hic in meam perniciem congregatam? Ille qui præ cæteris horrendus apparet, cõpellit me ad blasphemias, hæresumque prauitatem, & tam dirus est, vt contrà tueri non ausim. Tunc fratrum supplicationibus dæmones in fugam versi sunt. Et Beatus Hieronymus apparens, ipsum ne paueret hortatus est. Eius itaque conspectu Eusebius recreatus, in Domino obdormiuit. Nemo ex incompto aliquo deformique decedentium gestu animas eorum iudicet: si vir tam sanctus ita se in morte habuit, vt de illo dubitaret, nisi quod contigerat palã factũ fuisset. *Aug. Epist. 206. c. 3.*

Ambrosius Episcopus.

AMBROSIVS Episcopus, tùm doctrina, tùm sanctitate notus, cùm animã esset acturus, Communione sacra sumpta, expansis latè brachijs, demissaque ceruice, tacitus intra se orauit, atque hoc gestu actuq; illi decedere libuit, vt talis Domino occurreret, qualis ipse pro nobis pependerat in Cruce. *Paulin. in vita Ambr.*

Augustinus Episcopus.

ET ipse inter quatuor Ecclesiæ candelabra numerãdus Augustinus, cùm febri correptus vitę sibi finem imminere conspi-

conspiceret, Psalmos, qui Pœnitentiales dicuntur, conscribi,& ante se legendos parieti affigi iussit. Eos dum legeret,lachrymas hubertim fudisse dicitur, neminem ad se accedere passus est,prçter Medicum & Discophorũ puerũ, ne varijs multorũ interpellationibus ab earũ rerũ cõtemplatione auocaretur, ad quas perpetuò fruendas iã se profecturũ sperabat. Tandẽ Cõmunione venerabiliter percepta,spiritũ reddidit. Sed prius & hoc memoratur dixisse, neminẽ (quãuis sanctũ & perfectũ virũ) decedere debere, nisi antè confessus communicatusque fuisset. Nolle enim confiteri,arrogantis esse: nolle cõmunicare,inobedientis. Si autẽ Augustinus pœnitentiæ precationes cum fletu sibi peragendas putauit,quid nos facere oporteat,qui in nullo ad eum cõparandi sumus? Discamus tamen,nunc maximè pœnitẽdum dolendumq; esse, cum periculũ est, ne dolere incipiamus inæternum. *Possidon. in vit. August. c. 31.*

BENEDICTVS Abbas diem suum postremum præcognouit,& quibus hoc indicauerat,ne cui antequàm euenisset dicerent, iniunxit. Sexto autem die ante euentum aperiri tumulum iussit,&febricitare cœpit.Deinde ingrauescente morbo, in oratorium delatus, sublatis manibus Deo se commendãs, inter discipulorum manus expirauit ea ipsa qua prædixerat die. Quidam in visu viderunt viam in sublime tendentem,pãno stratam,multisq; lampadibus quasi stellis fulgentem,&responsum accepêre,patri Benedicto, per quam ad cœlum ascenderet, paratam. Qualis, quæso, gloria illa ad quam fruendam pergebat, si talis via quam calcabat? *Greg. Dial. lib. 2. c. 37.* *Benedictus Abbas.*

ODILONI Cluniacensi Abbati cùm ægrotaret, diabolum tetra horribilique forma propius astitisse ferũt, sed mox ab eo contemptum confusumq; discessisse. Ille ergo, fugato aduersario, confidentius finem suum expectauit. Quem enim terrere diabolus non potuit, ei ne mors quidem timori fuit. *Hugo Cluniac.* *Odilo Abbas.*

AD Probum Reatinę vrbis Episcopum,puer qui ægrotanti assidebat, vidit duos viros ingredi candidis vestibus *Probus Episc.*

indutos, radiantique facie lucentes, & mente cõsternatus, qui essent, clamare magis quàm interrogare cœpit, donec ab Episcopo Probo sedatus, audiuit, illos Iuuenalẽ & Eleutherium esse, pro Christi nomine olim supplicia necemq; passos. At neq; hoc ferre valens, è cella prosilijt, & rẽ alijs detulit, qui mox vnà cum ipso ad cubiculum accedentes, offenderunt Episcopum iam expirasse, aliumq; ibi adesse neminem. Nec dubitarũt, quin ille cum ijsdem, quos puer viderat, ad cælestem beatitudinem possidendam abijsset, dignus vtiq; Martyrum consortio, qui vehemẽtis languoris molestias æquo animo pertulisset. *Greg. Dial. lib. 4. c. 12.*

Stephan. Abb. STEHPANVM quoque Abbatem sanctimoniæ singularis virum, ij qui ad ægrotantem conuenerant, præ timore fugientes reliquêre, pars Angelos ad eum intrantes viderant, pars nihil viderant, & omnes vnus idemq; occupauit pauor. Cùm sedato timore redijssent, defunctum inuenére quem viuum adhuc dimiserant. Quàm putas gloriosè Angelorum cœtus hominis animam excepére, cùm eorum aduentum illi etiam, qui non viderant, sustinere nequiuerint? *Ibid. cap. 19.*

Antonius Monachus. ANTONIO Monacho, qui Romę in Gregoriano monasterio vitam piè sanctéq; degebat, die quodam dictũ est: Paratus esto, & quia Dominus iubet, migra. Qui cùm sibi viatica ad migrandum deesse respondisset, audiuit, si de peccatis ambigeret, iam dimissa esse sciret. Multum tamen ille hac de re dubitare cœpit, & sequenti nocte cùm se sopori dedisset, eodem oraculo solicitatus dubitare desijt. Exinde die quinto febris repentino æstuans ardore, animam reddidit exactori eius Deo, tam feliciter, quàm libenter. Et quis enim adeo mortis pauidus est, vt inuitus hinc cessisset, dum sic euocaretur? *Ibid. cap. 47.*

Merulus Monachus. MERVLO eiusdem monasterij Monacho, egregia morum sanctitudine prædito, in quiete visum est, coronã candidissimis floribus contextam è cælo labi, ac super caput suum sisti. Post hæc aduersa valetudine agitatus, cum magna animi alacritate diem obijt extremum. Anno deinde

decimo-

decimoquartò Petri Abbatis iussu aperto eius sepulchro, incredibilis odoris inde suauitas exhalauit. Qua ex re illud, quod per somniũ viderat, verum fuisse cognitum est. Qui tã feliciter mori cupit, debet sicut ille vixit & ipse viuere. Non potest eius mors mala esse, cuius vita bona fuit. *Ibidem.*

NVRSIÆ Presbyter Vrsinus, cùm animã ageret, prorupit in verba salutationis, quasi qui principes viros ad se accedere cõspiceret, & aduentu eorũ admodum gauderet: Optato, inquit, aduenistis Domini mei, & gratias ago, quod præsentia vestra me dignamini, qui vester seruus sum. Deinde tanquàm ab ipsis inuitatus. Venio, venio, respondebat. Tunc quid videret, vel quocum loqueretur, ab ijs qui aderant interrogatus: Nunquid, ait, non conspicitis hic Petrum & Paulum Apostolos, qui modò huc intrarunt? Et cùm rursum ad illos conuersus iamiam se venire diceret, relicto corpore abijt. Hoc ferè ijs contingit, qui piè casteq; vixére; vt decessuri Sanctos videant, ne in morte mortis æternæ pericula formident, & dum tali spectaculo consolantur, vltimę anxietudinis dolorem nõ sentiant. *Ibid.c.11.* *Vrsinus Presb.*

SIC & Seruulus paralyticus (de quo sępè locuti sumus) cùm extremos iam anhelitus duceret, & quo modo poterat, vnà cum ijs quos circa se conuocauerat, Psalmos concineret: mox, Tacete, tacete, inquit; nunquid non auditis, quanti & quàm dulces cantus resonant in cœlo? & dum intentos in cœlũ oculos tacitus teneret, vita elapsus est. Corpus verò donec sepulturæ mandatum est, miro odore fragrauit. O felicem optandumq; exitum, quem speratæ beatitudinis duo certissima signa commendarunt, in cœlo, Angelorũ melos; in terra, suauitas odoris. *Ibid.c.14.* *Seruulus mendicus.*

BEATVS Martinus Turonẽsis Episcopus, obitũ suum multò àntè prædixit, quo iam proximo, mala valetudine grauiter affici cœpit. Tunc discipulis flentibus: Nec mori, inquit, timeo, quia pij Domini seruus sum; nec viuere recuso, si vobis adhuc necessarius sum. Languens autem & morbo tantùm non consumptus, cubabat in cilicio & cinere, neq; alio in stratu Christianũ mori oportere aiebat. *Martin. Episc.*

Sublatis in cœlum manibus indesinẽter precabatur. Diabolum vidit, sed cùm expirasset, cum Angelis abijt, quorũ cantus in sublime volantiũ quidã sentire meruerunt. Tam ergo gloriosè ad immortalitatem ascẽdit, quàm humiliter mortalitatem finiuit. *Seuer. Sulp. circa finem.*

Cudbertus Episcopus. CVDBERTVS (vt Beda scribit) primò Monachus, deinde Episcopus, obitum suum in proximo futurum, sibi diuinitus prænuntiatum, Herberto Presbytero, quẽ charissimum habebat, indicauit. Et ille ne in morte quidem amicum deserere cupiens, obsecrare cœpit, vti se quoque ea in re comitem assumeret. Tunc Episcopus Deum aliquandiu precatus: Herberte, inquit, Dominus noster te voti tui compotem facit, proinde præpara te, mecum vnà discessurus. Itaque anno pòst, quamuis locorum interuallo diuersi manerent, cùm die qua prædictũ erat, decessissent, iunctis tamẽ spiritibus cœlum simul petiere. Grandis charitas, cõmori amico desiderantis: sed maior felicitas quod desiderauerat impetrantis. *Beda Hist. lib. 4 c. 29.*

Liberalis. LIBERALEM quoque, qui Altini genitus, Taruisij sepultus honoratur, orasse perhibent vitæ huius finem, & se exauditum Angelo nuntiante didicisse. Posthæc vicinas inuisisse Ecclesias, & in ea quę Sancti Laurẽtij est, Deo animam reddidisse. Quid misera mortalitas longioris ætatis annos expetis? Tædet Sanctos diu viuere, dum ad vitam, quæ in Deo est, proficisci festinant.

Beda Presbyt. Venerabilis Beda Presbyter Domino reuelante præcognouit, die tandẽ quinquagesimo se à corporis vinculis exoluendum. Itaque festo Dominicæ Ascensionis, dum in Ecclesia cum cæteris vesperas celebraret, nulla ægritudine affectus, atque etiam stans in hemicyclo, cubitisque innixus, finitis vesperis expirauit, mirabilisq; odoris fragrantia subsecuta est, vt planè quo die in cœlum Christus ascenderat, eodem & seruum Christi, relicto in terra corpore, ascendisse nemo dubitaret.

Cassius Episc. CASSIVS quoque Narniensis Episcopus, per visum cuiusdam Presbyteri accepit, se natalitio Petri & Pauli Apostoli-

Apostolorum die, de terris migraturum, & anno tandem septimo, die quo prædictũ fuerat, cùm Missale Sacrificium peregisset, mortuus est, atque inde viuere nunquam moriturus cœpit. Nosse autem mortis tempus meruit, quia omni tempore mori paratus fuit, quotidie & Deo sacram offerens hostiam, & multam pauperibus eleemosynam. *Greg. Dial. lib. 4. c. 56.*

Pavlini etiam Nolani Episcopi, vt vita, ita vitæ exitus mirabilis fuit. Cubiculum in quo æger iacebat, ipso expirante intremuit, & eos qui aderant, repentino pauore obstupefecit. Si viri sanctitaté consideres, ideo in morte eius concussum pauimentum dices, vt beatorum spirituum multitudinem ad suscipiendum defuncti animam eò conuenisse testaretur. Dignus quippe tali tunc comitatu fuit, qui dum viueret, omnia quæ habere poterat, indigentibus dabat, & cùm res defecissent, seipsum dedit, vicaria seruitute redimens viduæ filium. Meritò nunc cum Angelis gaudet, qui sic homines dilexit. *Ibid. lib. 3. c. 1.* *Paulinus Episcopus.*

Germanvs Parisiensis Episcopus supra lectulum suum inscripserat, Quinto Cal. Iunias. Nemo inscriptionis causam nosse potuit, donec eodem qui notatus fuerat die, ipsum vita defungi contigit. Quid hoc est, nisi quia digni sunt diem transitus sui nõ ignorare, qui semper parati sunt transire? *Fortunat. & Sur. Tom. 3.* *Germanus Episcopus.*

Nam & Amator Antisiodorensis Episcopus, qui etiam in Matrimonio Virginitatem seruare potuit, vltimũ diem imminere sibi præsciuit. Et cùm ad Ecclesiam perrexisset, sermonemque ad populum habuisset, in solio suo sedens animam efflauit. Quam sub columbæ effigie in sublime volantem quidã cõspexére, vt eo visu & puritas Virginitatis, & meritum patesceret sanctitatis. *In vita S. Germani.* *Amator Episcopus.*

Donatvm Presbyterũ apud Aureliã Galliarũ vrbé ferũt, cùm dies dormitionis eius instaret, nunquã preces intermisisse, donec animã exhalaret. Deprecatio enim misericordiam impetrat, gratiamq; cõciliat, vt vitæ huius finis illius vitæ initium sit, quæ fine caret. *Hist. Trip. lib. 9. c. 46.* *Donatus Presbyter.*

Iuo Presbyter. IVONEM quoque Presbyterum tradunt diem, qua morte obiturus erat, prædixisse, ac ne cùm ægrotaret quidem, consuetæ abstinentiæ modum remisisse. Postremò Corpori & Sanguini Domini communicatum, die noctéq; intentis in imaginē Crucifixi oculis, orãdo perseuerasse, & altero illucescente die spiritum reddidisse. Igitur dũ passi Domini supplicia insatiabiliter considerat, dum ipsum obsecrare non cessat, resurgentis gloriam hora ipsa qua resurrexisse dicitur, vidit, & à dextris Patris sedentem iam sine fine beatus conspexit. *Sur. Tom. 3.*

Homobonus. Homobonus Cremonensis multa sanctitate clarus, dum Missales Ceremonias genibus prouolutus audiret, expirauit. Nemo eum non viuere putabat, donec dum Euangelium legeretur, eodem gestu perseuerãtem, neque se vt solebat, in pedes erigentem, viderunt. O felicem viri exitum, cuius beatitudinem locus, tempus, gestus testati sunt. Adde etiam defuncti miracula, eo quòd ægroti, & à spiritibus vexati, cùm ad tumulum eius adducti essent, conualuêre. *In ipsius Histor.*

Franciscus. PATREM Franciscum legimus nudũ se super nudam humum deponi fecisse, cùm diem expectaret supremum, fratribusq́ue benedixisse, & Dominico exemplo singulis buccellam panis dedisse, sumpto demum salutis viatico, vita decessisse. Sic ergo nudus, sic ad terram vsque humiliatus, cœlestibus abundauit diuitijs, & supra cœlos exaltatus est, illicq́ue ipsi Seraph inseparabiliter iunctus, cuius olim stigmata in corpore suo portarat. *Bonauent. c. 13.*

Dominicus. PATER Dominicus vltimo vitæ die, ne intestatus obiret, hęc se fratribus suis legare dixit, charitatem, humilitatem, voluntariam paupertatem. O beatum virum, qui cùm hinc decederet, nihil habuit quod suis relinqueret præter exempla virtutum, quarũ qui hæres fuerit, cœlestis quoque regni hęres erit. *Garzo.*

Antonius Patauij. ANTONIO Hispano, cuius corpus Patauij in veneratione est, cũ aduersa valetudine oppressus iaceret, Christus apparuit, cuius cõspectu lætus, atque intimis exultans præcor-

præcordijs, Hymnum illum, cuius initium est: O gloriosa Domina, Excelsa super sydera, voce qua potuit, decãtauit, simulq; Hymnum & vitam hanc finiuit, illam vitã feliciter inchoans, quæ finem non habet. *Antonini Hist. p. 3.*

IAM tandem & regibus bene moriendi exemplũ aliquod proponamus, quãdo ne illos quidẽ immodicæ opes ditiaque regna à morte redimunt, sed potius ad mortem, dum ab alijs cõcupiscuntur, impellunt. Quintus Ludouicus Gallorum Rex, cùm ingentibus copijs ad recuperandam Ierosolymam profectus, parteque iam regionis illius occupata, febris morbo interceptus esset, nequiuit præstare quod promiserat. Dum autem ægrotaret, non in sericis, sed in cinere iacére voluit, & extẽsis ad instar Crucifixi manibus, animam efflauit. Sic humiliatus regnum deseruit terrenum, & cum Christo regnare cœpit in cœlo. Sic deuotus dum infimam Ierusalem capere nititur, possedit supernam. Sic denique magnanimus caduca cõtemnens, ad illa quæ æterna sunt, perpetuò fruenda conscẽdit. *Iudic. Clicthou.* *Quintus Ludouicus rex.*

Iam sicut viri à viris, ita fœminę à fœminis mori discãt, vt vitæ nunquã morituræ præmia & ipsę consequi possint. *Femina.*

MARIA Magdalena Domini Iesu Apostola, cùm diem dormitionis suæ iam proximum præsciuisset, nolens quidem absq; Eucharistiæ Sacramento decedere, à Maximino Episcopo illud accepit, & ante Altare humiliter prostrata spiritũ tradidit. Corpusculũ odore perquàm suaui fragrauit: anima ab Angelis in cœlum sublata, pro laboribus quos in terra sustinuerat, perpetuę quietis felicitate gaudere cœpit, & quę quondã lachrymis lauerat pedes Domini, nunc in conspectu eius exultat sine fine. *Iacob. de Vorag.* *Maria Magdalena.*

MARTHA deinde soror illius, reuelato sibi vitæ fine, annum febris ignibus æstuauit. Cùm autẽ decessura esset, lampades accendi iussit, & astantibus vt vigilarent iniunxit. Nocte propè media ventus irruens luminaria extinxit, dæmones apparuerunt. Sed cùm illa orasset, soror è cœlo delapsa, affuit, malignos spiritus in fugam vertit, ipsam *Martha virgo.*

consolata est, lucernas accendit. Tunc & Christus ei præsto fuit, & vt secum veniret, hortatus est. Ipsa igitur tam optato itineri se accingens, efferri se sub diuo fecit, cineréque conspergi, & Crucem sanctam iuxtà apponi, atq; Euágelium Dominicæ Passionis à Luca descriptum legi. Postremò in manus Domini spiritũ suum commendãs, obijt. Itaq; non minus cùm ad Christum proficisceretur, solicita erat, quàm olim cùm ei ministraret, nisi quòd magis gauderet æternitatis hospitio, quàm temporalitatis. *Ibidem.*

Maria Ægyptiaca.

MARIÆ Ægyptiacæ vasta in eremo degenti, & ferarũ tãtùm sociæ, ne in fine vitæ sine salutari viatico decederet, Zozimas Abbas occurrit. Qui dato ei Trinitatis pane, cùm postea defunctam reperisset, reperit simul in puluere scriptum: Sepeli, Zozima, Mariæ corpus, & terram terra tege, ac pro me ora. Tunc leo ad cauandam sepulturã operam præstitit, Zozimas ad cadauer condendum. Sic ergo & deserti bestię, deserti habitatoribus inseruiunt, & in solitudine Christum quærentibus, neque sacra deest Communio cum oportet, neque sepultura. *In vitis PP.*

Amata Abbatissa.

AMATÆ in Thebaidis Monasterio Abbatissæ Colonatus Martyr apparuisse dicitur, & vt proximo Dominico die ad Ecclesiam suam cœnatum veniret, eam inuitasse. Ipsa igitur, quæ iam per annos quadraginta limen monasterij trãsgressa nunquam fuerat, tunc primùm vt Martyri morem gereret, exijt, & cœnulam quam secum tulerat in Ecclesia eius peregit. Inde reuersa, sororibus propediem ex hac vita se migraturam, prædixit. Ac post biduum nulla corporis infirmitate lacessita, vbi se veluti sepeliendam composuisset, expirauit. O omni melle dulcior cœna, Mannaque suauior, cui cælestis conuiuij nũquàm defuturæ dapes tam feliciter successére. *Ruff. in vitis PP.*

Salaberga Abbatissa.

SALABERGA quoq; apud Lugdunum Abbatissa, cùm diem clausura esset extremũ, iocundissima visione ne mortem timeret, roboratur. Vidit enim se ad locum immensi fulgoris adductam, & in eo pratum multiplici florum pictura decoratum, mirabilique odorum suauitate fragrans, & id sibi

& id sibi præparatum audiuit. Dormienti quoque, zona qua cingebatur soluta, nec vsquàm comparens, ipsam à corpore soluendam portendit. Nam & vox audita est, quę diceret, die tandem centesima hoc euenturum. Dehinc sancta & prudens fœmina, vt veniens Dominus vigilantem inueniret, Psalmos legere nō cessauit, nisi cùm etiam viuere cessasset, ea quidem visione confidentior facta, sed non & segnior. Neque enim tale quid apparet, vt certiore præmij expectatione piæ operationis ardor in nobis languescat, sed vt accendatur. *Apud Sur.*

GALLA CHRISTO dicata, in monasterio quod apud ædem Petri Apostoli Romæ situ erat, dum cancri morbum in mamilla patiens iacêret, duo candelabra ante lectulum eius ex monastico fortasse instituto accensa, per noctem lucebant, inter illa medius idem Apostolus ipsi apparuit, cuius repentino conspectu læta magis quàm perterrita, interrogauit, essent ne delicta sua sibi dimissa? & cùm dimissa esse accepisset, ab eodem euocata, vt iam ex hac vita ad meliorem migraret: Rogo, inquit, vt soror Benedicta mecum veniat, & responsum accepit, alterā nunc secum venturam: Benedictam autem die postea trigesimo ipsas secuturam. Abijt visio, atque illa excitis ad se sororibus, quod viderat, enarrauit. Inde die tertio cum illa, quam Apostolus prædixerat, simul oppetijt. Die deinde trigesimo Benedicta quoque moriens, oraculum impleuit. O verè omnes benedictæ, quæ sic euocātur, vt nullius culpæ conscientia eas terrere possit. *Gregor. Dialog. lib. 4. c. 13.* **Galla Roman.**

In eadem vrbe Romula Redemptæ religiosæ fœminæ discipula, Christo fideliter seruiebat. Sed dum debilitatis paralysi membris langueret, Redemptaque & altera discipula iacenti assiderent, subita lux in cubiculo refulsit, & assidentium oculos pariter mentemq; perstrinxit. Mox etiā intrantis turbæ strepitū audierunt, sed neminem viderūt. Excessit lumen, & secuta est odoris grata suauitas, quæ pauoré quoq; ex luce illa tumultuq; conceptū leniret. Sub hęc Romula ipsa, Nolite timere, inquit, nō morior modò. **Romula Virg.**

Postea verò die quarto, cùm sacram Communionem accepisset, pro foribus cellulæ eius psallentiũ chori auditi, & illa corporis vinculis expedita, cũ eisdé cœlũ petijt. Quis dicere queat, quàm illi iocũda mors erat, quæ moriẽdo supernæ felicitatis tantã prægustabat dulcedinem? *Ibid.c.15.*

Trasilla Virgo

TRASILLA Beati Doctoris ac Pontificis Gregorij amitæ in visis Sanctus Felix Pontifex apparuit, qui sedé illi ostendens multa luce renitenté: Veni, inquit; te enim hæc sedes manet. Postero die Trasilla febri implicita ęgrotauit. Iamq; in ipsius morbi accessione vehementer anxiabatur, cùm Christum vidit, atque ad eos qui aderant: Facessite hinc, ait, abite, ecce Dominus Iesus venit. Itaque ad eum qué videbat toto animi affectu anhelãs, expirauit. Odoris insecuta suauitas fidé fecit, verè ibi affuisse Iesum, & illam vnà cum ipso abijsse. Sed neq; mortem timere potuit, quæ ante mortem mortis destructorem vidit. *Ibid.c.16.*

Musa Virgo.

MVSA tenella adhuc, & nondum adultæ ætatis Virgo, Virginem Deiparam cum multarum Virginum glorioso comitatu ad se venisse conspexit, & admonita est, ne quid vltrà puellari more leuiter siue incõsideratè ageret, die trigesimo inter ipsas quas videbat Virgines, ab eadem cœli Regina feliciter admittenda. His visis vitam mutauit, quintoque & vigesimo die in febrim incidit, trigesimo verò eandem Beatã Virginé cernens, dicere cœpit: Venio, Domina mea, venio, & in hęc verba de corporis carcere exijt. Quomodo hãc vllam mortis molestiam sensisse rear, quæ se non mori, sed venire dixit? Aut quare non fœlicissimam puté, quæ de seculi huius miseria in consortiũ Dei Genitricis Mariæ recepta, gaudijs perfrui cœpit æternis? *Ibid.c.17.*

Elizabeth Vidua.

Quid de Elizabeth illa dicam? quæ longè felicior fuit, quòd Regis cœlestis ancilla esset, quàm terreni filia. Hæc ex febri iacens, cùm ad parietem se vertisset, apiculæ fortè aduolantis tinnulo cantu admodum delectata, quasi iam Angelos in cœlo, quo mox itura erat, cõcinentes audiret, & ipsa Deo laudes voce ob languorem tenui pressaq; succinere cœpit. Læta mortem expectabat, iugiter orabat, & cùm

cùm prope se dæmonem vidisset, vt protinus recederet, iussit. Eo fugato, Christum vidit, à quo ad cœleste thalamũ inuitata mox ire perrexit, & tunc exanime corpusculũ diuinum spirauit odorem, quia in odorem vnguentorum Christi dum viueret, cucurrit. *Conrad. Concion.*

Ad istorum igitur exemplum, quos modò commemorauimus, nos componentes, tunc præcipuè cùm à corpore secedendum est, humilitatem seruemus, pœnitentiã agamus, precibus instemus, fidẽ, spem, charitatẽ nullo modo in nobis labascere patiamur. Quia ex fide viuit iustus. &: Qui sperat in Domino, subleuabitur. &: Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Ad hæc Sacerdoti, cui ligandi soluendique indulta est potestas, confiteamur delicta nostra. Tum demũ peccatorum vinculis expediti, submissius quàm possumus accedamus ad Mensam Domini, & salutarẽ cibum ore sumentes, cordis hospitio suscipiamus Iesum. Hic est enim Panis verus, qui de cœlo descendit, & dat vitã mundo. Si quis ex ipso manducauerit, non morietur, sed viuet in æternum. Et quoniam maximè cùm vitę finis instat, leo ille rugiens modis omnibus ambit nos, vt deuoret: si apertè se ostenderit, facilè contemnitur. Sin autem occultè dolis contenderit, solerti animi circunspectione opus erit, vt deprehẽdatur. Nam (vt alibi diximus) Angelum lucis interdum malignus assimilat, & callidis inductionibus fidem primùm euertere nititur, vt subruto fundamento, destruat in nobis ædificium virtutũ. Idcirco Apostolus: Licet nos, inquit, aut Angelus de cœlo euangelizet vobis, præterquàm quod euãgelizauimus vobis, anathema sit. Quamcunque igitur versipellis bestia formam induerit, in quamcunque speciem se verterit, siue Angeli, siue hominis, siue Sancti, siue etiam Christi; in hoc profectò agnosci poterit, si dicto factóve aliquo ab orthodoxæ fidei veritate per erroris anfractus abducere nos incipiet, si ab humilitate ad inanem gloriam fictis laudationibus erigere tentabit, si veniæ spem terrore iustitiæ opprimere conabitur, si denique mentem nostram terrenarum fragi-

Exhortatio. Roma. 1. Prouerb. 29. 1. Iohan. 4. Iohan. 6. 1. Petr. 5. Galat. 1.

fragibiliumq; rerum recordatione ab earum cogitatu, quæ cœlestes & æternæ sunt, auocare atque auertere molietur. Tu igitur, qui ex fructibus malis malam arborẽ iam nosse
Psal. 118. poteris, vbi patuerint insidię, protinus exclama: Discedite à me maligni, & ego scrutabor mandata Dei mei. Tum demum ad Saluatorem mente, ore oculisque conuersus,
Psal. 30. illum contemplare, illum ora, illi te committe, totumque trade, & dic: In manus tuas, Domine, commẽdo spiritum meum. In ijs verbis frigescentia deficiant labia, & palpitantis pectoris interrupti anhelitus finiantur. In his desinant laboriosa suspiria, ipseque nouissimus exhaustus vitalitatis conticescat singultus. Felix illa anima, & plus quàm dici queat beata, cui supremum vitæ huius diem sic tandem claudere contigerit.

De Purgatorio.
Cap. XI.

AD minores culpas post obitum expiãdas ignem Purgatorium, sicuti ad maiores perpetuò plectẽdas, ęternum, & quem gehennam nuncupamus, à Deo consti-
Mala. 3. tutum esse credimus. Idque puto per Malachiam Prophetam significatum, vbi de Domino loquens, ait: Ipse enim quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum, & sedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Leui, & colabit eos quasi aurum & quasi argentum. De hoc &
Marc. 9. ipse Dominus in Euangelio: Omnis, inquit, igne salietur, & omnis victima sale salietur, quasi diceret: Sicuti caro salitur, vt corruptibili humore exiccato dierum multorum vsui apta sit: ita qui purgatorio igne salitus fuerit, aptus erit vsui vitæ æternæ. Nisi enim ad purũ excocti fuerimus, nunquàm summæ illi puritati Deo iungi adhærereque poterimus. Neque enim Apostolis ipsis licuit partem habere
Iohan. 13. cum Iesu, nisi pedes lauari sibi permisissent. Et qui mũdus est, inquit, non indiget nisi vt pedes lauet: vt scilicet munditiem eius augeat etiam illarũ sordium detersio, quibus

nemo

nemo, dum in huius vitæ via est, carere potest. Sic & agricola ille Euangelicus palmitem quamuis fœcundū purgat & excolit, vt adhuc fœcundior sit, & fructus plus reddat. Ita ignis iste bonos purgando vrendoque efficit meliores. Nemo quippe tam bonus est, vt nulla in illo mali labes residua sit. Quis enim sine peccato, si septies in die cadat iustus? Esse verò ignem, qui fideles animas vrendo purificet, ex Domini verbis colligitur, dicentis: Quicunque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei. Qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Qui grauissimum crimen in futuro seculo irremissibile dixit, nónne dedit intelligi, leuiora ibidem remitti posse? Quòd si nullū illic remitteretur peccatum, de hoc quoque quòd non remittatur, simpliciter absoluteque dixisset, neque secula distinxisset. Distinxit autem, quia sciebat esse quasdā in homine maculas peccatorum, quæ si in præsenti seculo conuenienti castigatione penitus dilutæ non fuerint, dilui debeant in futuro: vtique in carcere illo, de quo non exitur, donec redditus fuerit nouissimus quadrans qui debetur: non in illo, in quo neque soluendi debiti facultas vlla est, neque exeundi potestas. Huic quidem sententiæ etiam Apostolus astipulatur, dicens: Vniuscuiusque opus quale fuerit, ignis probabit. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Quis est iste, quæso, cuius opus ardet, & detrimentum patitur, & tamen ipse saluus erit per ignem? Non ille, qui supra fidei fundamentum imponit aurum, argentum, lapides pretiosos, id est, meras defecatasque virtutes: non etiam qui ferrum, æs, plumbū, hoc est, delicta grauiora. quis ergo? quis, nisi qui superextruit ligna, fœnum, stipulam? quæ quidem leuia tantò leuiora fiunt, quantò magis exuruntur. Et si secus res se habet, dicāt assertionis nostræ calumniatores, vbi illos collocabunt, qui statim vt conuersi confessiq; fuerint, vita decedunt? Damnari non merentur, quia doluerunt se peccasse: absolui non debent, quia nondum iusto dolore

Iohan. 15.

Prouerb. 24.

Matth. 12.

1. Corinth. 3.

Audiant hæc hæretici.

dolore satisfecerũt. Neque enim implere illis per mortem licuit, quod à Sacerdote pœnæ nomine iniunctum fuerat. Quia ergo iustitiæ ratio exigit, vt nullum prorsus crimen relinquatur impunitum: profectò necesse est, vt aliquis alicubi existat pœnarum locus, in quo puniantur ij, qui ad æterna supplicia deleganđi non sunt, sed potius temporalibus purgandi, vt expurgati eo demum regno digni euadant, in quod nihil intrabit coinquiatũ, & in quo intrãtes gaudeant & dicant: Probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Veritas ista ne in obscuro lateret, quorundam defunctorum manifestis apparitionibus illustrata est, perspicaciusque patet, quàm vt argumentis ad se probandam indigeat. Ne qua igitur huiusce rei in cuiuspiam animo residere possit ambiguitas, ea nunc miracula in medium proferre operæpretium erit.

Apocal. 21.
Psalm. 65.

Tres viri per beatum Hieronymum à morte resuscitati.

IN ea Epistola, quam Cyrillus Ierosolymitanus Episcopus de signis D. Hieronymi post obitum factis ad Augustinum scribit, legimus per id tempus hæresim quandam insurrexisse, quæ diceret, defunctorum animas nec beatitudinem, nec pœnã sentire, donec communis Resurrectionis die suis iungantur corporibus, hoc cum ipsis vnà messuræ, quòd simul seminarunt: Purgatorium quoq; post mortem nullum esse. Cumque falsitatis huius pestifera malignitas inualescere cœpisset, iamque altius multorum animis hæreret, quàm vt verbis euelli posset, Hieronymus Eusebio apparens, iussit saccum suum, quo pro indumento vsus fuerat, trium virorum cadaueribus (qui ea nocte obierãt) imponi, vt vitę redditi doceant, quanto errore tenerentur, qui talia assererent. Resuscitati ergo, coram omnibus, qui ad Ecclesiam, vt hoc miraculum viderent, magno cœtu conuenerant, confitebantur, & beatorũ pręsentẽ gloriam, & damnatorum pœnam, & eorum qui minus plenè pœnitentiam peregissent, purgamentum. Per quæ omnia, vt vinis testari possent, à Beato Hieronymo se circunductos, & sic ad vitã redire iussos affirmabãt, rursum die vigesimo

Hæc antiqua hæresis, nunc recẽs renata est.

vnà

vnà cum Eusebio eius discipulo decessuros, & cũ eodem (si modò æqualem interim delictis pœnitentiam egerint) vitæ æternæ præmia consecuturos. Itaque tanto tamque euidenti miraculo explosa & exibilata Hæreticorum sententia est, atque illi qui pauloantè subuersi fuerant, statim resipiscentes, Catholicam amplexi sunt fidem: cùm præsertim eos, qui à morte surrexerant, pœnarũ recordatione indesinenter atque inconsolabiliter flere, lamentariq; viderent, ac tandem qua prædixerant die, Eusebio moriẽte, & ipsos iterum mori, vt etiã eiusce rei euentu magis constaret, quàm vera essent ea quæ per illos dicta fuerant. *Inter Epist. Aug. Epist. 206. c. 2.*

Adhæc Elias quidã in deserto Ægypti Solitarius, multæ sanctitudinis vir, & quondam Beato Hieronymo familiariter vsus, in quiete vidit (sicuti idem Cyrillus testatur) animam cuiusdam Episcopi Anconitani, cùm ante Diuinæ Maiestatis Tribunal sisteretur, ob vitæ luxum atq; delicias ad æternam pœnam destinari, animam verò Theodosij Senatoris, quòd Beatum Hieronymũ magno semper honore coluisset, ad Purgatorij tormenta deducendam decerni. Cumque diem signasset, quo ista viderat, comperit eodem ipsos ambos fuisse vita defunctos, & credidit vera esse quæ sibi per somnium apparuerãt. Ex hoc præterea liquet, quantũ expediat cœlestis regni ciues persanctè venerari, cùm sæpè cõtingat, vt ipsis opitulantibus ij, qui ad infernũ corruissent, infernum Purgatorio commutẽt, & de futura beatitudine consequenda certi fiant. *Ibid. c. 24.* *Elias Eremita*

HI autem eò facilius maturiusq; purgari possunt, quò magis viuorum precibus, ieiunijs, eleemosynis, peregrinationibus iuuantur. Pascasius Apostolicæ Curiæ Diaconus, pietate erga Deũ & homines præstans (vt à Gregorio traditum est) nisi quòd contra Symmachum iam omnium suffragijs Maximo Pontificatu dignum iudicatum, pertinacius quàm fas erat, pro Laurentio, quem ipse digniorem censuerat, stetit. Cùm itaque hanc culpam post mortẽ lueret, à Germano Capuano Episcopo in Angulanis thermis *Pascasius Diaconus.*

opera

opera serui fungens inuétus est. Qui Germanus vt causam didicit, abijt, & per dies aliquot pro illo supplicationes fecit, sicuti ipse rogauerat, atque eôdem rediens, liberatum onere illo cognouit, quem iam ibi nō comparere animaduertit. Hoc est illud quod Iohannes Apostolus præcipit, dicens: Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti nō ad mortem. *Greg. Dial. lib. 4. c. 40.*

1. Iohan. 5.

PRESBYTER quidam Centumcellis, cùm ad balnea lauatum venisset, & homini qui ibi sæpè iam illi operam lauandi gratuitam præstiterat, panes aliquot muneri obtulisset: accepit, ipsum eis non indigere. Loci enim illius olim dominum fuisse, & post mortem ibidem angustiari noxæ cuiusdam expiandæ causa, piaculique soluendi, veruntamen multum profore ei, si ipse panem consecratum Deo offerendo pro illo oret. Quamobrem Presbyter sacrã Hostiam obtulit, Deum precatus est, ad balnea redijt, sed non inuento homine, à pœna liberatum intellexit. Agnus igitur, qui immolatus abstulit peccata mundi, & eorũ peccata, qui in Purgatorio sunt, si pro illis offeratur, aufert; ita vt multò citiꝰ à debito soluãtur, quàm soluerẽtur. *Ibi. c. 55.*

Iustus Monachus.

HOC idem sequenti quoque exemplo astruere possumus. Dum enim Beatus Gregorius Põtifex (vt ipse in Dialogo suo refert) Abbatis adhuc munus obiret: quidã inter Monachos nomine Iustus grauiter ægrotans, & iam morti proximus fratri suo seculari Copioso indicauit sibi tres aureos nummos esse, quod nemo alius nosset. Cùm tamen ea res percrebruisset, Abbas indignans iussit, ne quis Monachorum Iustum monasticæ legis violatorem adire, néue cum eo vllum miscere verbum præsumeret. Id ille per ipsum, qui sibi assistebat, Copiosum fratrem resciens, considerauit secum quantum ea re flagitij commisisset, & vt par erat, magis doluit, quòd Deo peccauerat, quàm quòd ab hominibus deprehensus esset. Vbi autem vita elapsus est, corpus eius in sterquilinio sepelierũt, cum aureis illis quos reliquerat; dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem.

Actor. 8.

ditionem. Hoc clarè, ad reliquorum terrorem actum: illud occultè, vt scilicet Pretiosus monasterij Præpositus per dies triginta quotidie pro iniustitia Iusti offerret Dominicum Sacrificium. Postea tandem Iustus Copioso noctu apparens: Hactenus, inquit, in tormentis fui, nunc demum sacra Communione percepta, ab ijs me expeditum certò scias. Nemo præter Abbatem nouerat, pro quo Pretiosus quotidie rem diuinā faceret, sed vbi visio Copiosi vulgata est, & ipsi palàm fecère, eum iam trigesimum diem esse Sacrificiorum pro Iusto actorum, propterea que illum à Purgatorio erutum cœloque illatum. O quanta hæc Missalis Hostiæ virtus, & præter hanc quàm prudens pijssimi Abbatis erga suos cura? Sic delinquentem puniuit, vt & ipsi prodesset ad salutem, & cæteris ad exemplum. *Ibid.*

ODILONI Abbati Cluniacensi Vgo, qui vitam eius conscripsit, diuinitus reuelatum tradit, supplicationes pro defunctis die proximo post Festum omnium Sanctorum ab Ecclesia fieri oportére. Idque ipse primus obseruauit, deinde obseruandū vniuersa recepit Ecclesia. Et quisquàm tam temerariæ perfidiæ est, vt negare audeat, esse post mortem expiationi locum? *Sur. Tom.* 1. *Odilo Abbas.*

Decimus Benedictus Pontifex Maximus cùm mortem obijsset, Iohanni Portuensi Episcopo apparens, confessus est se Odilonis Abbatis precibus ab æternæ mortis periculo seruatum. Se autem ideo tunc ei apparuisse, vt ipse eundem Abbatem rogatum iret, ne sibi in flammis Purgatorij ardenti subtraheret auxilium, quod ferre adhuc in corpori viuenti cōsueuerat. Hoc nuntio sibi allato Abbas, & ipse suppliciter pro illo orauit, & omnibus qui cum ipso erant Monachis, vt itidē facerent, iniunxit. Haud ita multò pòst Benedictus totus lucidus ac refulgens apparuit Elderberto Monacho, seq; à Purgatorio ad beatitudinem translatum dixit, Odilone ac Monachis pro se deprecantibus. Deinde & ipsi Odiloni sub eadem forma se ostendens, gratias egit, eò quòd tam grande beneficium per eum potissimè accepisset. Non frustra igitur pro fidelibus defunctis *Benedict. Papa*

orat Ecclesia, non incassum solennem pro eis instituit supplicationem, statutaq; Sacrificia. Quam quidē rem nequaquam faceret, si nullū esset post mortem Purgatorium.

Iudas Machabeus. *2. Mach. 12.* Hoc etiam ante Euāgelium sub Lege factitatum esse, Machabæorum historia testatur, de Iudæ Israëlitarum ducis erga eos pietate, qui in bello desiderati fuerant, sic loquens: Fortissimus Iudas facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Ierosolymam, offerri pro peccatis mortuorum Sacrificium, bene & religiose de Resurrectione cogitās. Nisi enim eos qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluū videretur & vanum, orare pro mortuis: Et quia considerabat, quòd ij, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis orare, vt à peccatis soluantur. Sic soluti vox illa in Psalmo ad Deum est: Misericordia tua magna est super me, & eruisti animam meam ex inferno inferiori. *Psalm. 85.*

Ecclesi. 7. Præter hæc etiam in Ecclesiastico quod scriptum est: Mortuo non prohibeas gratiam. Quis mortuo prohibet gratiam, nisi qui illum in Purgatorio pœnas luētem, cùm iuuare possit, negligit? Tale est & illud eiusdem libri præceptis interfertum: In requie mortui requiescere fac memoriam eius. Quæ alia memoria in requie, hoc est, in morte mortui potest requiescere, nisi quæ officio constat pietatis? id est, quando ij qui supersunt, pro eo qui defunctus est orant, ieiunant, & in paupere Christum pascunt? Alia verò quæuis memoria non requiescit super mortuum, sed potius in ventos dilapsa euanescit. Quid enim conferunt animæ, vel dum effertur funus, ardentes cærei: vel dum conditur cadauer, dealbata sepulchra? Viuorum ista solatia sunt, non suffragia mortuorum. *Ibid. 38.*

Quàm magna Purgatorij pœna. *Gregor. Papa.* QVAM graues autem quamq; acerbæ Purgatorij pœnæ sint, illo celebri Gregorij Pontificis exemplo satis constat: Quoniam (vt aiunt) cùm sibi in pœnam piæ cuiusdam temeritatis, vel potius temerariæ pietatis, quòd pro Traiano orauerat, optio per Angelum à Deo offerretur; maluit hic

omnibus

omnibus diebus vitæ suæ, vario ac multiplici languorum genere affici, quàm per biduum in Purgatorio cruciari. *In vita Gregor. lib. 2. cap. 44.*

HVIVS cruciatus grauitatem non mediocrē, sed propè maximam esse, etiam ratione argumentisque probari posse videtur. Quippe exuto corpore quod aggrauat, purior fit in anima intellectus. Vnde in Psalmo dicitur: Anima mea cognoscet nimis. Quantò autem quis Deum magis intelligit, tantò magis appetit. Hic verò appetitus ex certitudine quoq; spei capit passionis incrementum. Auidius enim bonum illud quisq; appetere solet, quod se minus dubitat assecuturum, ideoq; ex dilatione rei magis appetitæ, magis animò torquetur. Hinc est illud Prophetæ. Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. *Ratio.* *Psal. 138.* *Psalm. 83.*

DOLET præterea qui in Purgatorio est, quòd dum viueret, non hìc potius voluntaria pœnæ exactione pro reatu satisfecerit, cùm multo leuiore cruciatu id effici potuisset: Etenim debitum quod sponte redditur, pluris æstimat Deus, quàm quod ab inuito iustè extorquetur. In hoc obseruatio æquitatis est, in illo remissionis meritum, vt pauca etiam libenter soluenti, multa condonentur. His igitur intimis animæ angoribus extrinsecos adde, ardorem vtiq; illum, quo omnis delictorum scoria ita penitus excoqui debet, vt ad nihilum redigatur, & nulla prorsus culpæ nota, nullum vitij vestigium in anima, quod non deletum abstersumque fuerit, relinquatur. *Ratio.* *Ignis.*

CÆTERVM tametsi pœna hæc vehementissima sit, in eo tamen consolatur qui patitur, quòd iam de adipiscenda immortalitatis gloria nihil dubitat, nec si posset, ad vitam hanc redire vellet, malens illic torqueri cum certi tanti boni consequendi expectatione, quàm hic delicijs affluere cū periculo amittendi. Quod quidem bonum qui peccando amittit, supplicijs mancipatur æternis, vt non solùm nō beatus sit, sed etiam infelicissimus ac suprà quàm quisquam dicere potest, miser. Is ergo qui in Purgatorio affligitur, afflictiones suas gaudio quandoq; futuro compēsat. *Consolatio eorum qui purgantur.*

Flammis quidem torretur, desiderioque afficitur, sed videt hâc omnes inquietudines, omnemque laborem ad illum finem indeclinabiliter tendere, in quo sempiternæ quietis initium est, & inter acerrimos dolores quos tolerat, contentatur ipsa dolorum conditione. Ac veluti lucri auidus negotiator, qui naui merces vehit, ventorum turbinem sustinet, procellarumque & aëris intemperiē tolerat, fluctibus iactatur, sentinæ fœtore torquetur, nausea contabescit, & commotis intestinis, algenteque stomacho, ipsa penè viscera euomit & eructat, & tamē grandem facturus quæstum, omnia turbulentæ nauigationis fastidia æquo animo fert: sic se habet qui Purgatorio igne carpitur. præsentes enim pœnas futuræ beatitudinis lucro sustentat, & supplicia patiēdo gaudet magis quàm tristatur, seq; ipsum erigens: Quare, inquit, tristis es anima mea? & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: Salutare vultus mei, & Deus meus. Et ad Dominum conuersus deprecatur: Educ de custodia animam meam ad confitendū nomini tuo: me expectāt iusti, donec retribuas mihi. Nobis ergo in primis enitendum erit, vt hîc potius quæque etiam minima expurgemus pietatis officijs, corporisque labore, ne vel biduum illud, quod sanctissimus Pontifex tantopere exhorruisse dicitur, in Purgatorio peragamus. Deinde si hoc difficile factu videtur, saltē caueamus, ne illis pœnis obnoxij simus, quarum nullus finis est, nulla requies, nullum leuamen, quas denique cogitare, nedum pati, pœna est.

Psalm. 41.

Psal. 141.

LIBER SEXTVS.

De Signis vltimi Iudicij.

Caput I.

MVLTO

VLTO maxima cum solicitudine hoc cauebimus, si pensitauerimus diuini illius Iudicij terrores, omniumque formidabilium magis expauescendum diem. Igitur cùm plurimum nobis ea res conducat, peropportunum videtur, vt hoc vltimo volumine de ipso vltimo Domini Iudicio pertractemus. Et primùm de signis quæ præcessura sunt, deinde de Antichristo, de Christo, de regno Christi, de damnatorũ pœna, de iustorum gloria, & si qua alia interim occurrent non ab ijs aliena, neque memoratu indigna.

SIGNA ergo quæ antè euentura prædicantur, & quæ multi aliqua ex parte iam euenisse affirmãt, horroris & iræ plena sunt: & si talia signa, quale, quæso, illud & quàm terribile, quod per ea fuerit significatũ? Audituri estis (inquit Dominus) prælia & opiniones præliorum. Videte ne turbemini. Oportet enim hæc fieri: sed nondum statim finis. Magnum quippe rerum apparatum multò antè fama nuntiare solet, quàm ipse se prodat. Prius itaq; prę lia audienda sunt, postea etiam videnda. Cùm autem supremus iam aduentare dies cœperit, tunc & bella magis sæuient, malaque malis cumulabuntur. Consurget, inquit, gens in gentem, & regnũ in regnum: neque id satis. Erunt pestilentiæ & fames, & terræmotus per loca, & terrores de cœlo. Hæc autem omnia initia sunt dolorum. Quomodo, Dñe, initia dolorum, & non dolores, vbi tot ac tanta mala? vbi hominum odia, opum rapinæ, vrbium excidia, liberorum seruitus, sanguinis sitis, cædes mutuæ? Vbi statim perimẽs morbus, repentè multas domus vastans lues, & super terram putrescentia humana cadauera, deficientibus qui ea sepeliant? Vbi etiam illos qui gladio, qui pestilentiæ supererunt, torquebit esuries, inedia consumet? Vbi postremò & cœlum supra verticem fulgurans, & terra sub pedibus tremens, miserorum corda nouo metu concutient, ita vt hæc iam se dehiscere velle videbitur, vt viuos deglutiat;

Matth. 14.

illud ruere, vt opprimat & elidat. Terra sanè omnia ista & terrifica nimis, & tamē penè nihil ad ea quę secutura sunt. Pleraque enim talia iam & ante nos, & nostra ætate contigére. Nouimus Italiam intestino bello sæpè afflictam, peregrino vastatā. Audiuimus Hispaniam, Galliā, Germaniam, Britanniā, inter se frequenter cōcurrisse, Pannonios quoque cum vicinis gentibus cruenta bella assiduè gerere. Scimus Bythiniam, Asiam, Syriam, Græciā, Macedoniam, Mysiam, plurimas denique Christianorum Prouincias à Barbaris nationibus, aut vi, aut deditione occupatas. Non ignoramus pestilentiā crebrò in populos famemq; sæuisse, Ad hæc cometas in cœlo crine sanguineo lugubre minantes, facesque & bolidas, & ignitas trabes longo admodum tractu, sed celerrimo aëra transuolantes, & multa id genus ostēta interdū apparuisse. Terræ quoq; vibratione magnas ædificiorū moles funditus conuulsas procubuisse. At verò de hac, quam futuram expectamus, ærumna dicitur: Erit tunc tribulatio magna, qualis nō fuit ab initio mundi vsq; modò, nec fiet. Et nisi, inquit, breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro, sed propter electos breuiabuntur dies illi, Hìc ergo dolores, hìc gemitus, hìc meræ iam angustiæ, illic initia tantùm dolorū. Quàmuis enim graue malum, si vni isti compares, aut leue, aut nullum putabis.

Matth, 24.

SED iam audi quale hoc malum: quantoque reliquis omnibus plus habeat infelicitatis, diligenter tecum perpende. Et multi, inquit, Pseudoprophetæ surgent, & seducent multos. Miserum est, ferro, pestilentia, fame perire: sed multò miserius infidelitatis errore, & alicuius hæreseos prauitate à veritatis Religione deficere. Et quia hìc quidem maius periculū, idcirco Saluator noster haud parum nostri solicitus, præmonet nos & ait: Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus, & multos seducēt. O misera vtrorumq; cōditio, & qui seducent, & qui seducētur. Felices quidem sibi videbūtur ob delicias voluptatesq;, & rerum omnium copiam, quæ illis satis superq; erunt, & nō animaduertent nec

Aduerte diligenter nostrorum temporū miseriam.

Matth. 7.

nec recordabuntur, quòd lata via illa, quam ingredientur, via perditionis sit. Quoniam ergo abundabit iniquitas, & refrigescet charitas multorum, succedétibus vitijs deficiet virtus. Quid autem infelicius, quàm charitatem amittere, sine qua cætera animi bona nihil sunt? Abundabit iniquitas; quæ iniquitas? Illa planè, de qua Apostolus ad Timotheum scribens, ait; Hoc autem scito, quia in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegátes. Et quemadmodum Iannes & Mambres restiterunt Moysi, ita & hi resistent veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Quis locus tunc erit iustis in tam perditorum hominum cœtu? Quod consortium pijs cum infidelibus? Quæ bonorum quies esse poterit, vbi improbissimi homines terram cælumq; per licentiam conturbabunt? Sed non multum diu feret tantam nequitiam Deus, ideo breuiabit dies, vt innocẽtibus adsit, & peruersitate malorum irritatus, maturabit Iudicium suum. Hinc Osee Propheta vociferatur & clamat: Audite verbũ Domini, filij Israël, quia iudicium Domino cũ habitatoribus terræ. Non est enim veritas, & nõ est misericordia, & nõ est scientia Dei in terra. Maledictũ, & mendaciũ, & homicidiũ, & furtum, & adulterium inũdauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre cęli, sed & pisces maris cõgregabuntur. Hoc ergo propter scelestos, & qui terrenarũ rerum cupiditatibus capti, cælestia cõtempsere. Porrò propter iustos non solùm dies breuiabuntur, sed etiam ne interim vel hominũ improbitate, vel diaboli supplantationibus, euertãtur, Enoch & Eliã mittes eis clemens & misericors Dominus. Et illi quidẽ alios iã lapsos pijs exhortationib[9] erigẽt,

Matth. 24.
2. Timoth. 3.
Osee 4.
Enoch et Elias

alios ne labantur cōfirmabunt. Sic quippe de ipsis in Apocalypsi scriptum est: Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. Hi sunt duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia in cōspectu Domini terræ stantes, & si quis voluerit eis nocere, ignis exiet de ore eorum, & deuorabit inimicos eorũ, & si quis voluerit eos lædere, sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi cœlum, ne pluat diebus Prophetiæ illorum, & potestatem habent super aquas, conuertēdi eas in sanguieem, & percutere terrã omni plaga, quotiescunq; voluerint. Per Enoch & Eliã alios quoq; fideles Verbi Dei prædicatores intelligimus, qui orbem peragrantes, consulent credentium saluti, dicente Domino: Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio, id est, seculi finis. Quòd autem Elias vēturus sit, etiam in Matthæo testatur Dominus, dicens: Elias quidem vēturus est, & restituet omnia. Quid est, restituet omnia, nisi quia tũc & ipsi conuertendi sunt, qui occidentem Legis literam adhuc sequuntur? Sic enim in Malachia legimus: Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetã, antequàm veniat dies Domini magnus & horribilis, & cõuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum. Tunc igitur & Ieremiæ impletũ erit vaticinium dicentis: In diebus illis saluabitur Iuda, & Israël habitabit confidenter. Quanto autem tempore durabit prædicatio hæc, & quibus miraculis proficiet, superius expressum est. Posthæc verò Antichristi aduersus Ecclesiam furere incipiet persecutio, de qua non sine vehementi animi dolore nunc nobis restat dicendum.

Apocal. 11. *Matth. 24.* *Matth. 17.* *Malach. 4.* *Ierem. 33.*

De Antichristi persecutione. Caput. II.

TETERRIMAM bestiam omni immanitate atrociorē Antichristum, ab aquilonis finibus venturum autumant, iuxta illud Ieremiæ: Ab Aquilone pandetur omne

Ierem. 1.

omne malum ſuper omnes habitatores terræ. A Tribu verò Dan oriturum, ex eo quòd Iacob ad filios prophetante dicitur: Fiat Dan coluber in via, ceraſtes in ſemita, mordens vngulas equi, vt cadat aſcenſor eius retrò. Antichriſtus enim partim doli veneno, vt coluber, partim poteſtatis cornu, vt ceraſtes, eos inuadet, quos per viam veritatis, & ſemitã iuſtitiæ ire viderit. Cum itaq; Enoch & Eliæ prędicatio per vniuerſum terrarum orbem vulgata fuerit, tũc Satanæ filius prodere ſe, & aduerſus eos inualeſcere incipiet. Sic enim in Apocalypſi legimus: Et cùm finierint teſtimonium ſuum, Enoch ſcilicet & Elias, beſtia quæ aſcendit de abyſſo, faciet aduerſus eos bellum, & vincet illos, & occidet eos, & corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magnę, quę vocatur ſpiritaliter, Sodoma & Ægyptus, vbi & Dominus eorũ crucifixus eſt. Iacebunt quippe Catholicorum fidelium corpora in plateis, quoniam pro veritatis religione mori præoptabunt, quàm in infidelitate viuere. O glorioſa martyria! iacebitis quidem in plateis, ſed habitabitis in cœlo. Pro Chriſto cadetis, ſed cũ Chriſto regnabitis. Sanguis veſter ſuper terram effundetur, ſed ſpiritus veſter ſupra cælum requieſcet. Pro breui ſupplicio gloriam capietis ęternam. Non vos fraudis laqueis irretire poterit inimicus, quia in Chriſto credentibus aſtutia non deerit ad cauendum; non furoris immanitate terrere, quia non timebitis illum, qui tantùm corpus poteſt occidere, ſed eum potius, qui corpus & animam poteſt mittere in gehennam. Quantò terribilior erit hoſtis, tantò patientia veſtra fortior, & gloria inſignior, & remuneratio maior. De illo ſimul ac de vobis per Ieremiam prophetatũ: Ecce afflictio egredietur de gente in gentem, & turbo magnus egredietur à ſummitatibus terræ, & erunt interfecti Domini in die illa à ſummo terræ vſque ad ſummum eius, nõ plangentur, & non colligentur, & non ſepelientur, in ſterquilinio ſuper faciem terræ iacebunt. Diuina enim permiſſione fiet, vt diabolus contra Eccleſiam ſæuiendi poteſtatem accipiat. Oportet ergo illum, quem Chriſtus nunc

Gen. 49. Apocal. 11. Ierem. 25.

vinctum tenet, nouissimo tempore dies aliquot solui ac
Apoc.12. dimitti. Quod Iohannes in Apocalypsi cernens ac dolés, clamat: Væ terræ ac mari, quia descendit diabolus ad vos habens iram magnã, sciens quòd modicũ tempus habet.
Ibid.20. Et idem rursum ait: Soluetur satanas de carcere suo, & exibit, & seducet gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ, Gog & Magog, & cõgregabit eas in prælium, quorum numerus est sicut arena maris, & ascenderunt super latitudinem terræ, & circumierunt castra Sanctorum & ciuitatem dilectã. Ciuitas dilecta, vel Ierusalẽ, vel Ecclesia Dei est. In eam impetũ faciet hic diaboli filius, & illorum multitudine quos decipiet, eos opprimere molietur, quos decipere non poterit. Ad hæc etiam, ó facinus indignum, ista desolationis abominatio in Templum Dei irrumpens, omnia sancta prophanabit, & in medio sedens Deum se & Christum impudenter improbeq; mentietur, mittet malignitatis suæ satellites per prouincias & loca qui dicant: Ecce iam venit Christus, Venite ad adoraudũ illũ. Quam futuram fallaciam præsciens Dominus, cauere nos iubet,
Matth.24. dum ait: Si quis vobis dixerit: Ecce hîc est Christus, aut illic, nolite credere. Si dixerint vobis: Ecce in deserto est, nolite exire: Ecce in penetrabilibus, nolite credere. Cur ita? quia nõ talis aduentus Filij Dei erit, qualis filij diaboli.
Matth.20. Qualis aduentus filij diaboli? in deserto cum bestijs, in penetralibus cum facinorosis turpiq; luxuriæ deditis hominibus. Qualis filij Dei? Sicut fulgur exiens ab Oriente, & apparens vsque in Occidentem. Illius ab aquilone, huius è cœlo: illius locorum interuallis latens, huius in aëre omnibus æquè manifestus: illius in tenebris, huius in luce. Hoc plenius postea monstrabimus, nunc interim pessimi omnium tyranni audaciam, arrogantiã, impietatem, astũ, vim atque potentiam, vt cœpimus, prosequamur.

DANIEL Propheta cùm visionem de quorundam regum futuro euentu vidisset, sic demũ de Antichristi regno
Daniel.8. sibi dictum audiuit. Post regum eorum cùm creuerint iniquitates, consurget rex impudens facie, & intelligens propositio-

positiones,& roborabitur fortitudo eius,sed nō in viribus suis,& suprà quàm credi potest, vniuersa vastabit, & prosperabitur, & faciet, & interficiet robustos, & populum sanctorum secundùm voluntatem suam,& dirigetur dolus in manu eius,& cor suum magnificabit,& in copia rerum occidet plurimos,& contra Principem principum consurget. Quod ait, roborabitur fortitudo eius,facturum signa & prodigia significauit, ita vt in errorem inducātur,si fieri potest, etiam iusti: & hoc nō in viribus suis,sed dæmonis, cuius instigatione agitatus ad tantam prorumpet temeritatem,vt sui oblitus Deum se reputabit, & contra Christū consurget,& Ecclesiam vastabit, & superbiæ spiritu inflatus,diuina omnia prophanabit,polluet, cōtemnet,ac tantùm satanam illum, cuius consilijs opeque nitetur, colet. Nam alibi etiam in Daniele scriptum est: Et faciet iuxta voluntatem suam rex,& eleuabitur & magnificabitur aduersus omnem Deum,& aduersus Deum Deorū loquetur magnifica,& dirigetur,donec compleatur iracundia. Tum ne quid impuritati spurcitiæq; eius desit: Et erit,inquit,in concupiscentijs fœminarū, præterea nec quenquā Deorū curabit,quia aduersum vniuersa consurget, Deum autem Maozim in loco suo venerabitur, & Deum quem ignorauerunt patres eius colet, auro & argento, & lapide pretioso, rebusque pretiosis. Vide hominis dementiam,dæmonio supplicat, dæmoniū veneratur,& se ab hominibus pro Deo vult coli haberiq;. Quasi verò non seruus diaboli sit, qui ei ancillatur, sed Dominus & Deus. Rursum idem Propheta impietatē eius audaciamq; designans,etiam quā diu regnaturus sit,declarat. Sermones,inquit,contra excelsum loquetur, & Sanctos altissimi conteret, & putabit quòd possit mutare tempora & leges, & tradentur in manus eius vsque ad tempus, & tempora,& dimidium temporis,hoc est,vsque ad annos tres cum dimidio. Hanc tem poris præscriptionem Apocalypsis apertè indicat,vbi dicitur: Et ciuitatem sanctam,hoc est, Ecclesiam conculcabūt mensibus quadraginta duobus. Adhęc quidam opinantur, ipsum

Matth.24.

Daniel.11.

Idem.7.

Apoc.11.

ipsum vt se Deum probet, cùm post tridui latebrã rursum apparuerit, mortuum se fuisse, & resurrexisse simulaturũ, ex eo quòd in Apocalypsi scribitur: Et vidi vnum de capitibus suis quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est. Hinc etiam dicunt, quòd finget se cœlum velle conscendere, atque à malis spiritibus in aëra feretur, eoq; modo plaga mortis eius curabitur, quia scilicet illi quibus illudet, verè mortuum & resuscitatum fuisse credẽt, quem in cœlum quoque sublimem ire cõspicient. vnde sequitur: Et admirata est vniuersa terra post bestiam, & adorauerũt draconem qui dedit potestatem bestiæ, & adorauerunt bestiam, dicẽtes: Quis similis bestiæ? & quis poterit pugnare cum ea? Sed bene illi qui draconem & bestiam adorant, terra dicũtur. Terrena enim sapient, nescientes quia Christus iam non moritur, & mors illi vltrà non dominabitur. Qui verò posthac mori & resurgere simulabit, Christum se esse asserens, non Christus, sed Antichristus erit.

Apoc. 13.

Rom. 6.

Interea verò dum dira agetur persecutio, dum Christianorum passim innoxius effundetur cruor, dum vastans omnia prophanorum rabies debacchabitur, dum denique Conditor omnium Deus ore sacrilego vbique blasphemabitur, indignabuntur elementa, & verso naturæ ordine, Sol obscurabitur, Luna non dabit lumen suum, stellæ cadent, terra quassabitur, commotis mare fluctibus rugiet. Et, proh scelus, tam trepida rerum facies nõ commouebit impios, vt ab impietate sua desistant. Erunt signa (inquit Dominus) in Sole, & Luna, & stellis, & in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris, & fluctuum, arescentibus hominibus præ timore & expectatione, quæ superuenient vniuerso orbi. Putabunt maligni hanc se pressuram pati, quia nondum satis vlti sunt illos qui Antichristum recipere noluerunt, & ob id magis magisque incrudescent, dum cædendo eos arbitrabuntur obsequium se præstare Deo. Ita de errore in errorem prolapsi, grauius postea diuinæ vindictæ ferent suppliciũ. De signis autem his etiam veteres Prophetæ itidem locuti sunt, non alio

Lucæ. 21.

Iohan. 16.

afflati

afflati ſpiritu, quàm illi qui Euāgelia ſcripſêre. Iſaias: Stellæ, inquit, cœli & ſplendor earum non expandent lumen ſuum, obtenebratus eſt Sol in ortu ſuo, & Luna nō ſplendebit in lumine ſuo. Ieremias ait: Ipſe Deus viuens & rex ſempiternus, ab indignatione eius commouebitur terra, & non ſuſtinebunt gentes comminationem eius. Et Ioël Propheta: A facie eius, inquit, contremuit terra, moti ſunt cœli, Sol & Luna obtenebrati ſunt, & ſtellæ retraxerunt ſplendorem ſuum. Et iterum: Sol cōuertetur in tenebras, & Luna in ſanguinem, antequàm veniat dies Domini magnus & horribilis. Hinc iam Satanę artificia deficere, prodigia ceſſare, vires langueſcere, animos cōcidere incipiēt, & ſicut maleficorum Pharaonis virtus in faciendis miraculis per Moyſen & Aaron ſuperata ſuccubuit, ita tūc omnis vis diaboli & Antichriſti & Pſeudoprophetarū indies deperiens contabeſcet. Etenim poſt Sanctorum cædem, ſuper omnes repentinus irruet pauor, & antè illos flagitiorum ſuorū torquebit conſcientia, quàm vltio conſumet diuina. Ac ſicut Ieremias ait: Erit in die illa, dicit Dominus, peribit cor Regis, & cor Principum, & obſtupeſcent Sacerdotes & Prophetæ conſternabuntur.

Iſaiæ 13. *Ierem. 10.* *Ioël. 2.* *Ierem. 4.*

Poſthæc Elias & Enoch ab Antichriſto interempti, ex diuina virtute reſurgent viui, vt fideles qui reſidui erunt, in ſpe Reſurrectionis mox futuræ corroborentur. Legitur enim de ipſis in Apocalypſi: Et poſt dies tres & dimidium ſpiritus vitæ à Deo intrauit in eos, & ſteterunt ſuper pedes ſuos, & timor magnus cecidit ſuper eos, qui viderunt eos, & audierunt vocem magnā de cœlo dicentem eis: Aſcendite huc, & aſcenderunt in cœlum nube, & viderunt illos inimici eorum, & in illa hora factus eſt terræmotus magnus, & decima pars ciuitatis cecidit, & occiſa ſunt in terræmotu nomina hominum ſeptem millia, & reliqui in timorem ſunt miſſi, & dederunt gloriā Deo cœli. Terrentur iniqui qui terruerant, & magna pars ipſorū Eccleſiæ ſanctę perſecutorum concuſſis terręmotu ædificijs ruina oppreſſi ſunt, vt Dauidicum illud impleatur: Confundantur, & conuer-

Apoc. 11. *Pſalm. 118.*

conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut fœnum tectorũ, quod priusquam euellatur exaruit. Arescent quippe illi partim domorum casu elisi, partim pauore perculsi, qui dudum se tutos putabant, & qui innocentum sanguine manus fœdauerant, cadente super eos Ecclesiæ lapide, contererentur. Iusti verò videntes tot terribilia in cœlo, & in terra, & in mari, fortasse & ipsi expauefacti contremiscent, sed tamen manibus in cœlum sublatis gloriam Deo dabunt, neque spes eos destituet futuri regni quam semper habuerunt, quem inter tot sæuientes persecutionum procellas integram inuiolatamque seruauerunt, nunquam à fide desciscentes, vt vsq, in finem perseuerando salui fierent. Timebunt quidem horrendum Iudicij diem iam instare cernentes. Sed memoria repetẽt, Dominum sibi in Euangelio dixisse: His autem fieri incipientibus, respicite & leuate capita vestra, quoniã appropinquabit redemptio vestra. Et in Ioële Propheta: Eum qui ab Aquilone est, procul faciam à vobis, & expellã eum in terram inuiam & desertã. Qui ergo adhuc reliqui cum Antichristo erunt, limphatico quodam furore acti, veluti dementes discurrent, ac præ horrore circumspectantes latebram quærent, & non inuenient, iam liquidò cernentes, ad scelerum suorum vindictam elementa conspirasse, & creaturas pariter omnes contra Creatoris aduersarios iusta indignatione esse cõmotas. Vnde ad eos Isaias: Vlulate, inquit, quia propè est dies Domini, quia vastitas à Domino veniet: propter hoc omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis tabescet & conteretur, torsiones & dolores tenebunt, quasi parturiens dolebunt, vnusquisq; ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum. Ecce dies Domini veniet crudelis, & indignationis plenus, & iræ furorisque, ad ponendam terrã in solitudinem, & peccatores eius cõterendos de ea. Et Ieremias ait: Ecce turbo Domini, furor egrediens & procella ruens in capite impiorum conquiescet; non auertet iram indignationis Dñs, donec faciat & compleat cogitationem cordis sui: in no-

Lucæ.21. *Ioël.2.* *Isaiæ.13.* *Ierem.30.*

in nouiſſimo dierum intelligetis ea. Eadem illis obnuntiãs Ioël Propheta, ait: Clamate ad Dominum, a, a, a, diei, quia propè eſt dies Domini, & quaſi vaſtitas à potente veniet. *Ioël.1.*

De die Iudicij incerta. Cap. III.

DE die autem illo vel hora nemo ſcit, neque Angeli in cœlo, neque Filius, niſi Pater. Sic in Marco legimus. Quod ſi rectè interpretari voluerimus, dicemus: Ideo Pater ſcit, quia communicat filio. Ideo Filius neſcit, quia nemini reuelat. Non autẽ putemus aliquid latêre Filiũ quod nouit Pater, aut quicquã minus eſſe in Filio quàm in Patre, ne in Arrij vel Eunonij hæreſim erroremq́; incidamus, qui Filiũ Patri negant eſſe æqualem. Scit ergo Iudicij & diem & horã ille qui iudicaturus eſt, ſicut & ille qui omne iudiciũ dedit Filio, & qui cũ Filio vnũ ſunt. Sed ob hoc nos diem hunc ignorare voluit, vt ſemper verẽtes ne fortè is craſtin⁹ ſit, quotidie occurrere illi parati ſimus. Itaq; etiã poſt Reſurrectionẽ ſuam de ipſo die interrogãtibus Diſcipulis reſpõdit: Nõ eſt veſtrùm noſſe tempora vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate. Hinc & Apoſtolus ad Theſſalonicenſes ſcribens, ait: De tẽporibus autẽ & momentis, fratres, non indigemus vt ſcribamus vobis. Ipſi enim diligenter ſcitis, quia dies Domini ſicut fur in nocte ita veniet. Cùm enim dixerint: Pax & ſecuritas: tũc repentinus eis ſuperueniet interitus, ſicut dolor in vtero habentis, & non effugient. Et vt oſtenderet qui ſunt, quos repentè veniens opprimet: Vos autem fratres, inquit, non eſtis in tenebris, vt vos dies ille tanquã fur comprehẽdat. Omnes enim vos filij lucis eſtis, & filij diei. Vtique qui in luce ſunt, inuigilãt virtutibus: qui autẽ in tenebris, in vitia impingunt, & mentis oculis capti, furẽ venientem videre nequeũt. His igitur tanquã fur veniet ipſe tremẽdi Iudicij dies, quoniam imparatos offendet. Quamobrem diluuio illum comparans Dominus: Sicut in diebus Noë, inquit, ita erit

Marc.13. *Actor.1.* *1.Theſſ.5.*

Matth.24. ita erit aduentus Filij hominis. Sicut enim in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsq; ad eum diem quo intrauit Noë in Arcam, & non cognouerunt, donec venit diluuium, & tulit omnes: ita erit & aduentus Filij hominis. O miseri & sibimet infensi, qui tanto periculo se expositos agnoscunt, & tamē tanquàm nullũ sit, negligunt. Comedant, bibãt quãtũ possunt, gulæ ventriq; indulgeant, nubãt, nubantur, aut etiam (vt faciunt) illicitis libidinibus incumbant; nũquàm tantum haurire poterunt voluptatis, vt non pro eo omnes mundi labores, omnes miserias in vita pertulisse mallent, cùm ad eas peruenerint miserias, quarum finis nullus est. Et si tam nequiter viuant, tempus quo iudicandi sint nescientes, fortasse cras aut perendie futurũ: quãtò nequius viuerent, si ad multornm annorũ spatium id prorogatum scirent? Vtiliter ergo diem hunc, de quo loquimur, occultum nobis esse Dominus voluit. Diceret enim quispiam, hinc ad annos quinquaginta iudicandus sum: cur non interim otio delicijsque me oblectem; iocis, risibus, lusibus non vacem, gaudijs præsentibus nõ fruar: si tantum temporis ad pœnitendum mihi restat? Itaque dum vitæ spatia secum cõputaret, cupidinibus frena permitteret. Quamobrem hunc secũdi Aduentus Domini diem ne Prophetæ quidem definire potuerunt, cùm cętera omnia definissent.

Zach.14. Et erit, inquit Zacharias, dies vna, quæ nota est Domino: addens, quæ nota est Domino, significauit, alijs notam non

Daniel.12. esse. Danieli quoque de hoc quærenti responsum est: Vide Daniel, quia clausi sunt signatique sermones vsque ad pręfinitum tempus. Cæterùm quamuis ignoretur quando præfinitum sit, longè tamen esse non potest. Nam in Apo-

Apoc.22. calypsi scriptum est: Ecce venio citò, & merces mea mecũ, reddere vnicuique secundùm opera sua. Et ante Apoca-

Isaiæ.13. lypsim Isaias: Vlulate, inquit, quia propè est dies Domini, quia vastitas à Domino veniet. Et iterum: Hæc dicit Do-

Idem.56. minus: Custodite iudicium & facite iustitiam, quia iuxtà est salus mea vt veniat, & iustitia mea vt reueletur. Ioël quoque

quoque Propheta ait: Conturbentur omnes habitatores terræ, quia venit dies Domini, quia propè est dies tenebrarum & caliginis. Idem & Sophonias affirmat, dicēs: Iuxtà est dies Domini magnus, iuxtà est velox nimis. Ante hos etiam Abdias Propheta dixit: Iuxtà est dies Domini super omnes gentes. Et hunc quidem cōstat prophetare cœpisse anno quinto Iosaphat regis Iuda, & quarto Achab regis Israël. Ex quo ad hanc vsq; diem qua ista scribimus, computantur duo millia quadringenti triginta septem anni. Quòd si tam multò nobis propior factus sit iudicij dies, quàm illis fuerat, qui tot antè seculis proximū vicinumq; denuntiarint; certè nos eundem iam ad ianuam, iam in limine esse, & dicere, & credere possumus. Verùm ne incerta pro certis asserere videamur, concedamus quòd non ita propè sit dies ista, quia mille anni in cōspectu Domini, tanquàm dies vna: dum tamen nō negetur quandoq; ventura, illam euitare nullo modo possumus; aut viuētibus sese offeret, aut resurgentibus. Quid ergo refert, si antè moriamur, quàm Iudicium fiat, cùm quandocunq; futurum est, tales ante Iudicem sistendi simus, quales hinc decedimus? Igitur si mille vel plures adhuc anni restāt, vt omniū extremus ille numeretur dies tunc vnicuiq; nostrū adesse putādus est, cum obimus. Alioquin nō ad eos pertineret, quib9 iā ante mille quadringentos sexaginta sex annos dictū est: Videte, vigilate, & orate. nescitis enim quādo tēpus sit. Et rursum: Nescitis quādo Dominus domus veniat, serò, an media nocte, an galli-cantu, an manè: ne cū veniat repētè, inueniat vos dormiētes. Et ne ad illos tantùm dictū suspicaremur, adiunxit: Quod vobis dico, omnibus dico, vigilate, hoc est, omnibus, & qui tunc erant, & qui nunc sunt, & qui postea futuri sunt. Omnibus quippe vigilandū est. quia Stat sua cuiq; dies, breue & irreparabile tempus Omnibus est vitæ. Si breue: cur sic viuimus, tanquàm longissimū sit? Si irreparabile; cur ætatē otio conterimus, tanquàm ea ignauiter transacta, repuerascere liceat? & nō eò concedere necesse sit, vbi & omnis labor irritus est, &

Soph. 1. Abdiæ 1. Marc. 13.

Apoc.16. omnis dolor perennis? Ecce venio sicut fur, inquit, Dominus. Beatus qui vigilat, & custodit vestiméta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem eius. Vestimenta sua custodit, qui gratiã in Baptismo acceptã integram illibatamq; conseruat: qui verò eam vitijs deturpauerit, & sic Sponsi cœlestis thalamum intrare præsumpserit, nónne audiet?
Matth.22. Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? nónne ligatis manibus & pedibus, proijcietur in tenebras exteriores? Ibi erit fletus & stridor dentium, ibi erit ignis qui nunquam extinguetur, vermis qui nunquam mo
Isaie.66. rietur. Illi autem qui vestem hanc, vel sicuti accepit, ita & custodierit impollutam, vel postea maculatam pœnitétiæ lachrymis eluere, & antequàm dies iste incertus veniat, mundam puramq; reddere curauerit, nónne dicetur? Euge
Matth.25. serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudiũ Domini tui, gaudium perpetuum, gaudium plenum, gaudium quo maius aut melius, neque desiderari, neque cogitari potest. Profectò si quem talia & ad bene agendum non mouent, & ad male non deterrent, stupidior est terra: nam & ipsa cõtremiscet. Durior est saxis: nam & ea liquescent. Asperior est montibus: nam & ij sicut cæra fluent. Tumidior est cœlo: nam & illud plicabitur vt liber. Adueniet, adueniet dies Domini vt fur, & tanquàm laqueus implicabit omnes qui sedent super terram, hoc est, qui terrenarũ rerum curis inhærent, vt ad contemplanda cœlestia nunquàm inde diuertant. Hi humanitatem omnem penitus exuentes, & pecudum amplexi naturam, quocunque appetitus fert, eò vadunt, non
Psal.31. quò ratio suadet. Facti sunt sicut equus & mulus, in quibus non est intellectus: cum bestijs & feris habitatio eorum est, & ex hominibus abiecti cum Nabuchodonosor, fœnũ
Dan.4. vt bos comedunt: vtinã & cum Nabuchodonosor tandem aliquando resipiscerent, atque ad se redirent, oculosque à
Exod.14. terra sublatos in cœlum erigerent, & non cum Pharaone obdurati, ac semper in omne nefas procliui, præcipitesque mergerentur in profundũ. Nos illis relictis, quoniã & ipsi se re-

se reliquerunt, ad diem istum subeundum gnauiter accingamur, quem quidẽ venturum non dubitamus, sed quãdo veniet nescimus. Vt autem ea quoque parte certus sit, qua incertus est, quotidie ipsum expectemus, quotidie adesse, & ceruicibus imminere cogitemus. Nõ poterit imparatos offendere, quem semper erimus parati suscipere. Hæc hactenus: nunc reliqua propositi nostri prosequentes, qualiter iam Domini & Iudicis nostri è cœlo aduentus apparere incipiet, contemplemur.

De apparitione Crucis & Christi, interituq́; Antichristi. Cap. IIII.

POSTQVAM igitur virtutes cœlorũ cõmouebuntur: sicut in Euangelio scriptum est: tunc apparebit signum Filij hominis in cœlo, & tunc plangent omnes Tribus terræ. Si virtutes cœlorum tunc commouebuntur, id est, Angelici spiritus: quantus timor, qualis stupor in pectoribus mortaliũ erit? Si beati Angelorum chori turbationem aliquam patientur: quid tunc acturi sunt multorum flagitiorum conscij peccatores? Apparebit Signum Filij hominis, de quo Isaias ait: Cùm eleuatũ fuerit signum in montibus, videbitis, & clangorem tubæ audietis. Et iterum: Eleuate signum ad populos, ecce Dominus auditum fecit in extremis terræ. Hoc illud signum est, quo fideles ipsi signari iubentur, loquente ad Angelũ Domino, sicut Iezechiel Propheta testatus est: Transi per mediam ciuitatem in medio Ierusalem, & signa Tau super frontem virorum gementium & dolentium super cũctis abominationibus, quæ fiunt in medio eius. Signum ergo Filij hominis Crux sancta est, quam ante aduẽtum eius in cœlo splendentem conspiciemus, & nisi multum splẽderet, Sole iam obtenebrato, conspici non posset. Itaq; luce sua visibilis omnibus apparebit. Plangent autem omnes Tribus terræ, quoniam & ipsi fortasse quos non accusabit conscientia, pauebunt. Sed illi præcipuè, qui Iesum quidem crucifixum credẽtes, mini-

Matth.24.

Isaiæ.18.

Ibid.20.

Iezech.6.

Legant & aduertant hæc diligenter, qui nunc signum Crucis ne intueri quidem possunt.

minimè tamen ei obsequentes, carnem suam cum concupiscentijs non crucifixerunt, & illi qui Crucifixum contemptui habentes, de Filio credere noluerunt, Crucisque ignominiam per ludibrium deriserunt, plangent videntes Crucem Domini micare in cœlo, quam in terra veluti maledictũ abominati sunt. Et cùm maximè venerari debuissent, maximè despicere soliti erant. Plangẽt & omnes illi, qui adhuc reliqui cũ Antichristo erũt Ecclesiæ sanctæ persecutores, & vnà cum ipso conterriti fugam meditabũtur. Sed peribit fuga à potente. Idcirco repenti pauore cõsternati, in faciẽ suam ad terrã procident; nec ferre conspectũ supra se radiantis Crucis poterunt, cuius adoratores à se pauloantè peremptos recordabuntur.

Signum Crucis vexil ũ Christi est, & nũc, & in Iudicio futuro. O præclarum regis nostri triumphaleq; vexillum! Si eo viso sic formidabunt inimici, quid facient, cùm mox & ipsum Dominum cum virtute magna & Maiestate post illud prodeuntem cernere incipient? Et tunc videbunt, inquit, Filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa & gloria. *Marc.13.* Videbũt iniqui, quem videre supplicium illis & mors erit. Iam enim ex timore in stuporẽ versi animis deficient, & tandem Spiritu oris eius percussi, crudeles animas cum diris gemitibus ingentiq; cruciatu exhalabunt. Siquidem dici non potest, quàm horrendus tunc erit impijs vel solus cõspectus Iudicis irati. *Isa.26.* Egredietur enim Dominus (vt Isaias ait) de loco suo, vt visitet iniquitatẽ habitatoris terræ contra eũ, & reuelabit terra sanguinẽ suum, & non operiet vltrà interfectos suos. Et rursum idẽ: *Idem.30.* Ecce, inquit, nomen Domini venit de longinquo, ardens furor eius, & grauis ad portandum: labia eius repleta sunt indignatione, & lingua eius quasi ignis deuorans, Spiritus eius veluti torrens inundans vsq; ad medium colli, ad perdendas gentes in nihilum, & frænum erroris quod erat in maxillis populorum. *Apoc.1.* In Apocalypsi quoque legitur: Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt, & plangent se super eum omnes Tribus terræ: etiã, Amen. Igitur terribili minaciq; facie ad nefandissimum

dissimũ illum impostoré bonorumq; interemptoré Antichristũ, & impietatis eius ministros cõuersus clamabit, & dicet: Dies vltionis meę in corde meo, annus retributionis meæ venit. Hũc clamoré præuidens Ioël Propheta admiratur, & ait; Dominus dedit vocé suã ante facié exercitus sui, quia multa sunt nimis castra eius, quia fortia & facientia verbũ eius. Magnus enim dies Domini, & terribilis valdè, & quis sustinebit eũ? Vox ista gladius ille est, qué Iohannes in Apocalypsi vidit ex vtraq; parte acutũ procedere de ore fidelis & veracis, vt in ipso percutiat gétes. Et de quo Iob ait: Fugite à facie gladij, quoniam vltor iniquitatũ est gladius, & scitote esse iudicium. Hoc ergo gladio, id est, hoc Spiritu oris sui, Dominus Iesus trãsuerberabit impijssimũ tyrannum, & eos qui illum secuti fuerint simul delebit, dicente Isaia Propheta; In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro & grandi & forti super Leuiathan serpétem veterem, & super Leuiathan serpentem tortuosum, & occidet cetum qui in mari est. Hoc neq; Ieremias tacuit, dum ait: Dies autem ille Domini Dei exercituum, dies vltionis, vt sumat vindictam de inimicis suis, deuorabit gladius, & saturabitur, & inebriabitur sanguine eorum. Itaq; quemadmodum Sol ortu suo fugat nocté, tenebrasq; dispescit; sic apparente iustitiæ Sole, perfidiæ nox & erroris tenebrę interibunt. Latè iacebit interfectorum strages, & iusti videbunt vindictam. Id futurum cecinit Isaias, dicens: Et percutiet terram virga oris sui, & Spiritu labiorum suorũ interficiet impiũ, & erit iustitia cingulum lumborũ eius, & fides cinctorium renũ eius. Hoc & Apostolus affirmat, cum ait: Et tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet Spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui. Non ergo armis, non virûm vi, non veneno perimetur ille nequissimus, sed solo Spiritu oris Domini. Et hoc est illud quod Daniel de illo prædicens, ait: Contra principem principum consurget, & sine manu contereretur. Etenim qui in humilitate veniens, armatorum manum se quærentem (cùm dixisset, Ego sum) retrò ruere in terram

Isai. 63. Ioel. 2. Apoc. 19. Iob. 19. Isai. 27. Ierem. 46. Isai. 11. 2. Thess. 2. Daniel. 8.

fecit: quomodo idem in Maiestate apparens verbo aut spiritu iræ suæ nō prosternet malignos? Aut quem mitem aut placidum in monte cum Mose & Elia visum Apostoli aspicere nequiuerūt, cùm resplenduisset: quomodo indignatū aduersarij sustinere poterunt, innumerabilium cœlestium spirituum exercitu septū, Sole ipso (cum septemplici luce lucebit) lucidiorē, & iam virtute glorię suæ terram, maria, cœlosq́; concutientem? Ambulabunt ergo (vt Sophonias inquit) veluti cæci, quia Domino peccauerunt, & effundetur sanguis eorum sicut humus, & corpora eorum sicut stercora. Sed & argentum eorum non poterit liberare eos in die irę Domini. Quibus ita per Iezechielem minatus est Dominus, dicēs: Ecce ego super te Gog principem capitis Mosoch & Thubal, & circumagam te, & educam te, & ascendere te faciam de lateribus aquilonis, & adducam te super montes Israël, & percutiam arcum tuum in manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua deijciam. Super mōtes Israël cades, & omnia agmina tua, & populi qui sunt tecum, feris, auibus, omni volatili cœli, & bestijs terræ dedi te ad deuorandum. Per Gog Antichristus intelligitur, quia Gog tectum interpretatur, quę est pars domus superior, & ipse super omnes efferet sese, etiā supra Deum, tanto superbiæ spiritu inflatus incedet. Mosoch autem & Thubal filij fuére Iaphet, & hoc loco designant illas gētes, quæ ab ipsis originem trahentes, cum Antichristo contra Ecclesiam venturæ sunt. Sed de earū plaga Zacharias quoque vaticinatur, dicens: Et hæc erit plaga qua percutiet Dominus omnes gentes, quæ pugnauerunt aduersus Ierusalem. Tabescet caro vniuscuiusq́; stantis super pedes suos, & oculi eius contabescent in foraminibus suis, & lingua eorum contabescet in ore suo. De nece verò Antichristi, & Principum qui eius factionis erunt, Daniel prophetās, ait: Et vidi quoniam interfecta est bestia, & perijsset corpus eius & traditum esset ad comburendum, aliarum quoque bestiarum ablata est potestas, & tempora vitæ constituta essent eis vsq; ad tempus & tempus. Sicq́; Ecclesia sublatis

Sophon. 1. *Iezech. 30.* *Zachar. 14.* *Daniel. 7.*

perse-

persecutoribus conquiescet iam secura, nisi fortè tam gloriosum Sponsi sui aduentum & ipsa stupẽs timebit, donec ab illo euocata introducatur in cellaria sua, & gaudens dicat: Sub vmbra illius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. *Cantic.2.*

De horrendo Christi ad iudicandum Aduentu, & creaturarum aduersus peccatorem accusatione, & igne quo consumenda sunt omnia.

Caput V.

QVAM enim formidabilis atq; horrẽdus Iudicis Christi Aduẽtus, cunctis qui tunc in terra erũt, apparebit, sed illis præsertim qui damnandi sunt, quis fando exprimere possit? Quia tamen hoc impensius cõsiderare plurimũ expedit, nos vt possumus, adhuc indicare pergemus. Verum ita sit, vt non meis verbis, aut humanæ sapientiæ argumentis quicquam affirmem, ne quis minus credibilia putet quę audit: sed diuinarum testimonijs vtar Scripturarum, eaque duntaxat astruam, quę verissima esse nemo nisi qui errat, dubitat. In Psalmo dicitur: Nubes & caligo in circuitu eius, iustitia & iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terræ: vidit & commota est terra. Montes sicut cera fluxerũt à facie Domini: à facie Domini omnis terra. Ignis ergo sæuiet, terra tremet, montes liquescent. Et quis hominum inter tot terribilia subsistere poterit, nisi cui Dominus manum suam supponet ne cadat? Et si iustus vix saluabitur, impius & peccator vbi apparebunt? In Sapientiæ libro scriptum est: Et accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Induet pro thorace iustitiam, & accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum inexpugnabile, æquitatem: acuet autem diram iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Tot ac talibus armis munito quis resistet? quis à

Psal.96. *1.Pet.4.* *Sapient.5.*

lancea iræ illius satis tutum se putabit? aut quid responde-bit is, qué coram Creatore omnis accusabit creatura? Ait enim: Pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Videamus quomodo pugnabit. Omnia quippe arguét peccatoré ingratitudinis erga Deum, cùm nihil sit vsquàm ab eo conditum, ex quo humano generi non accedat aliquid siue gratiæ, siue honoris, siue vtilitatis.

TERRA. Arguet ergo illum terra, & dicet: Domine, fecisti me ad hominis huius vsum, & tuo iussu fructus protuli ei quibus vesceretur. Arbores sub quarum vmbra æstũ pluuiasq; declinaret, Syluas, ligna, lapides, herbas, odores, flores, succos, vnguenta, linũ, byssinum, bombycinum, sericumq; suppeditaui, quibus ei ad varium vitæ commodum opus fuerat. Dedi oues, quarũ lana vestitus est: boues, quorum labore fruges comedit: equos, mulos, asinos, camelos, qui ipsum & sarcinas ipsius quò vellet, ferrét. Dedi omnis generis animalia, quorũ lacte, butyro, caseo, carne nutriretur, & quorũ pellibus tectus, frigora ridere posset. Dedi æs, ferrum, plumbum, argentum, electrum, aurum, gemmas. Et ipse pro omnibus his non obediuit tibi.

AQVA. Arguet illum mare, arguent flumina, arguent lacus, & dicent: Nos quoque tuum opus sumus Deus, & te volente piscibus aluimus hominem hunc, & dorso nostro nauigia eius tulimus, potum, salem, lauacrumque ministrauimus, aquas quibus ab incendio se defenderet, & quibus arescentes agros irrigaret, præstitimus. Corallia, & margaritas, & vniones ad corporis ornatum, formæque decorem, tùm etiam conchilia, arenam, algam, spongias, ad multarũ rerum necessitatem contulimus, & ipse legem tuam præuaricatus est.

AER. Arguet illũ etiã aër, & dicet: Et me, Domine, cõdidisti, vt huic seruirem, teq; iubénte respirandi illi potestaté feci, vocis tribui sonũ, pluuias & rorem, ventos & aurã, nubes & serenum vtilitati eius aptaui, mea opera iste percurrit maria, Solis ardores temperauit, arua siccitate pereuntia reparauit. Impendi ei auium genera, vt earum cantu per-

mulceret

mulceret aures, earum plumis mollius quiesceret, earum carnibus dulcius pranderet, & ipse talium immemor tibi seruire contempsit.

Arguet quoq; illũ sublimior aëre ignis, ac dicet: Me etiã vt huic cõmodarem esse iussisti, Dñe. Mea itaq; opera cùm algeret, calefactus est, cùm in tenebris cęcutiret, illustratus vidit: per me metalla in opus cõflauit ac procudit, per me vasa testacea indurauit, vitrea formauit, cæram glaciemq;, & quędã duriora in vsum suũ liquefecit, petrã ad ferruminandam murorũ structurã in calcem cõuertit, ad liniendanauigia de flagrãti teda picem liquauit, per me panes coxit, cibos confecit, carnes nũc elixas, nũc assas mãducauit, sterilescétes glebas, & effœta arua incensis culmis pristinæ fœcunditati restituit, meo cauterio morbos curauit, meis cineribus ad candificandos poliendosque pannos vsus est. Et cùm tot ex me commoda colligeret, nunquam animum induxit, vt tibi obtemperando gratiam referret. *IGNIS.*

Posthæc arguet illum, & aëre & igne excelsius cœlum, & dicet: Me etiam, æterne Deus, vt hunc iuuarem, desuper extendisti. Solem ei lucere feci per diem, Lunam & stellas per noctem: per me cognouit horas, dies, menses, annos, ver, æstatem, autumnum, brumam: per me distinxit mundi ætates, ætatumq; secula: per me certorum temporum ordinem, rerumque vices tenuit et obseruauit. At idem donorum tuorum oblitus, iussis tuis non paruit, legem tuam implere neglexit. *Cœlum.*

Postremò et Angeli et Sancti qui cum Christo erunt, arguent peccatorem. Angelus inquiet: Ad custodiã huius hominis, Domine, ego per te missus frequenter eum protexi à periculis, frequenter à dæmonũ iniuria tutatus sum. Sed dum in vitia subinde prolabentem tacita cordis ipsius reprehensione cohiberem, suam sequi voluntatem quàm tuam maluit. *Angeli.*

Sancti verò dicent: Multa prædicauimus, multa scripsimus, multa fecimus, vnde iste plenius apertiusque discere poterat, quà iter esset ad salutem. Sed omnibus his contemptis, *Sancti.*

his contemptis, per abrupta facinorum auersus abijt, nec promissis beatitudinis conuerti potuit, nec æternæ damnationis minis deterreri. Sæpenumerò in memoriam illi reduximus, vt per te ad imaginem Dei factus sit, paulò Angelis minoratus, in Paradiso positus. Vt etiam cùm inde per inobedientię crimen eiectus exularet, tua tandem pietate reuertendi potestatem acceperit, ad patriam multò feliciorem, quàm illa fuerit quam amisit. Tu Deus homo factus, ludibria, vincula, sputa, alapas, flagella, spinas, clauos, crucem, fel, acetum, hastam in tuo corpore pertulisti, vt pro hominis peccato hostiam pacificam te offerres Deo Patri. Mori voluisti, vt ipsum viuificares: ad infernum descendisti, vt ipsum super sydera exaltares. Resurrexisti, & in cœlum ascendisti, vt ipsum post te traheres, & beatificares. Dedisti ei carnem tuam in cibum, & Sanguinem tuum in potum, vt vitæ æternæ compotem faceres, atq; in tuum susciperes consortiũ. Et hic quidem tot tantorumq; immemor beneficiorum, non retulit tibi gratiam, sed offensam, cupidinibus deseruiens, & iussa tua paruipendẽs, bonis fragilibus inhærens, & æterna non multi æstimans. Eat ergo sub terram, qui cœlestibus præponere non dubitauit terrena. Hęc & ijs plura olim exprobrabuntur peccatori. Sicque aduersum iniquos armabitur creatura. Sic orbis terrarum decertabit contra insensatos. Quid facient miseri peccatores, vbi tot aderũnt accusatores? vbi omnia contra illos in iudicio stabunt, & pro illis nihil?

Orat'o. Peccauimus tibi, Domine, multumq; deliquimus; mi-
Psal. 50. serere nostri secundùm magnam misericordiam tuam, & secundùm multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates nostras. Da vt nunc ploremus ingratitudinem nostram, ne tunc confundamur: vt nunc lugeamus, ne tunc
Psal. 31. semper lugendi causam habeamus. Remitte facinora clementissime Domine, & præsta veniam, quia: Beati quorũ remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Remitte illa precamur in præsenti, ne imputẽtur in futuro.
Isaia. 51. Cùm etiam cœli (vt Isaias inquit) sicut fumus liquescent,

& ter-

& terra ſicut veſtimentum atteretur, & habitatores eius ſicut hæc interibunt: Cumque & illa euenient, quæ ipſe per Iezechielem minatus eſt, dicens: In igne iræ meæ locutus ſum, quia in die illa erit cõmotio magna ſuper terram Iſraël, & commouebuntur à facie mea piſces maris, & volucres cœli, & beſtiæ agri, & omne reptile quod mouetur ſuper humum, cunctique homines qui ſunt ſuper faciem terræ, & ſubuertentur montes, & cadent ſepes, & omnis murus corruet in terram: Inter hæc tam expaueſcẽda, eſto refugium noſtrum, Redemptor noſter, ne metu concuſſis fides titubet, ſpes deficiat, charitas langueſcat: commoueantur beſtiæ & homines qui te ignorant, & montes & muri ſubuertãtur, non cõmoueamur nos, neque ſubuertamur, neq; à te vſquã diſcedamus, neque vi vlla ſeparemur. *Iezec.38.*

Vtinam (inquit Iſaias) dirumperes cœlos & deſcenderes, à facie tua montes defluerent, ſicut exuſtio ignis tabeſcerent, aquæ arderent igni, vt notum fieret nomen tuum inimicis tuis, à facie tua gentes turbarentur, cùm feceris mirabilia, non ſuſtinebimus. Deſiderat aduentum Iudicis Propheta, quia tunc demum ſe plenam beatitudinem conſecuturum ſperat, & tamen non ſuſtinebimus, inquit, vt oſtẽdat eo die, ne Sanctos quidem ſine pauore futuros. Et quis non formidabit videns furere ignem, montes cõteri, valles diuidi, dicente Michea: Ecce Dominus egredietur de loco ſuo, & deſcendet, & calcabit ſuper excelſa terræ, & conſumentur montes ſubtus eum, & valles ſcindẽtur ſicut cæra à facie ignis, ſicut aquæ quæ decurrunt in præceps. Quis non timebit, cùm Naum Propheta dicat: Montes commoti ſunt ab eo, & colles deſolati ſunt, & contremuit terra à facie eius, & orbis, & omnes habitãtes in eo? Ante faciem indignationis eius quis ſtabit? & quis reſiſtet in ira furoris eius? Indignatio eius effuſa eſt vt ignis, & petræ diſſolutæ ſunt ab eo. Quis deniq; non cõcidet præ timore, cùm Ioël Propheta conqueratur, dicens? Clamate ad Dominum, a, a, a, diei, quia propè eſt dies Domini, & quaſi vaſtitas à potente veniet. Et rurſum idem: Ad te, Domine, clamabo; *Iſaiæ.64.* *Mich.1.* *Naum.1.* *Ioel.1.*

clamabo; quia ignis comedit speciosa deserti, & flãma succendit omnia ligna regionis. Et iterum : Ante faciem eius ignis vorans, & post eum exurens flamma, quasi hortus voluptatis terra coram eo, & post eum solitudo deserti, neq; est qui effugiat eum. De hac mundi per ignem vastatione,
Soph. 1. Sophonias quoq; Propheta vaticinatur & ait: In igne zeli eius deuorabitur omnis terra, qui consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. Hoc idem
2. Pet. 3. & Petrus Apostolus testatur, dicẽs: Adueniet autem dies Domini vt fur, in quo cæli magno impetu trãsient, elemẽta verò calore soluentur, terra autẽ & quæ in ipsa sunt opera exurentur. Et rursum: Expectantes, inquit, & properantes in aduentum diei Domini, per quem cæli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent.

Ignis igitur & terribilis flammæ inundatio, summi Iudicis faciem præcurrens, operiet terrarum orbem, excedetq; montium cacumina, & contra naturam suam ardebunt aquæ, siccabitur mare, fontes fluminaq; deficient, & tanti ardoris torrẽs veluti diluuium latè omnia inuoluet, sed arca, qua aliquis euadere posset, nulla erit: bonos malosq; simul fluctus iste igneus absorbebit, sed bonos expiabit, malos verò affliget tantùm, & idem ardor alijs erit in
Malach. 4. salutem, alijs ad pœnam, dicente Malachia Propheta: Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi, & omnes facientes impietatem stipula, & inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quæ non derelinquet eis radicem & germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius. Id sanè ita erit, quemadmodum etiam nunc videmus aurum in igne purius effici, lapides & ligna corrumpi, & in cinerem redigi. Illo præterea igne terra & cœlum immu-
Luc. 21. tabuntur, dicente ipso Domino: Cœlũ & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. Vnde in Psalmo dici-
Psal. 101. tur: Initio tu, Domine, terram fundasti, & opera manuũ tuarũ sunt cœli. Ipsi peribunt, tu autẽ permanes, & omnes sicut vestimẽtũ veterascẽt. Et sicut opertoriũ mutabis eos,

& muta-

& mutabũtur;tu autem idē ipse es,& anni tui nō deficiēt. Et tunc demum terra cultoribus suis vacua relinquetur, & vbiq; erit vasta solitudo, nullus prorsus vsquam locorũ erit,non homo,non iumentum,non pecus, non fera, non in mari piscis, non in aëre volucris, non saltem sub terra vermis,nullum postremò animal tanto incendio superesse poterit. Quod quidem per Sophoniam significauit Dominus,dicens: Congregans congregabo omnia à facie terræ, congregans hominem & pecus,congregans volatilia cœli & pisces maris, & ruinæ impiorum erunt,& disperdā homines à facie terræ. Quam rem & Ieremias Propheta in spiritu admirans,inquit: Aspexi terrā,& ecce vacua erat & nihil; & cœlos; & nō erat lux in eis. Vidi montes,& ecce mouebantur,& oēs colles cōturbari sunt;intuitus sum,& ecce non erat homo, & omne volatile cœli recessit. Rectè ergo ab Apostolo dicitur: Deus noster ignis cōsumens est.

Sophon.1. *Ierem.4.* *Hebr.12.*

De Resurrectione mortuorum.
Cap. VI.

POST hæc autē iussu Domini angelica vox intonabit, mundum concutiens, & mortuos ab Adam vsque ad nouissimum hominem omnes veluti è somno excitās. Omnes repentè resurgent viui, suis quisq; artubus incorporabitur,& capillus de capite eorũ non deficiet. Sic quippe per os Zachariæ loquitur Dominus & ait: Sibilabo eis, & congregabo illos, quia redemi eos. Hoc significauit Ieremias,cùm prophetaret,dicens: Dominus de excelso rugiet,& de habitaculo sancto suo dabit vocem suam,rugiēs rugiet super decorem suum,celeuma quasi calcantium cōcinetur aduersus omnes habitatores terræ, quia Iudicium Domini cum gentibus. Dicens,super decorem suũ,& aduersus habitatores terræ, iustos & iniustos complexus est. Quia omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. Sic & Ioel Propheta: Dominus, inquit, de Sion rugiet,& de Ierusalem dabit vocem suam, & mouebũtur

1.Thess.4. *Zachar.10.* *Ierem.25.* *1.Corin.15.* *Ioel.3.*

cœli &

coeli & terra, hoc est, boni & mali simul resurgent. Longè tamen diuersa erit horum illorumque cõditio, teste Apo-
1. Thess. 4. stolo sic inter vtrosque discernente: Ipse Dominus, inquit, in iussu tubę, & in voce Archãgeli, & in tuba Dei descẽdet de coelo, & mortui qui in Christo sunt, resurgent primi, deinde nos qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam Christo in aëra, & sic semper cum Domino erimus. Mali ergo in terra quam dilexerunt relinquentur, boni autẽ coelũ versus in sublime tollentur, eò quòd illorum conuersatio semper fuerit in coelis. Qua autẽ ætate resurrecturi simus, idem declarat, dicẽs: Donec
Ephes. 4. occurramus omnes in vnitatẽ fidei & agnitionis Filij Dei in virum perfectũ, in mensurã ætatis plenitudinis Christi. Cæterùm eorum quoque qui saluandi erunt, corporibus
Matth. 13. diuersa inerit claritas. Quamuis enim eiusdem generis semina sint, aliud tamen centesimum fructum reddit aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Quam diuersitatẽ Paulus
1. Cor. 15. edisserens, ait: Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas stellarum. Imparia quidẽ merita, sed in omnibus
1. Iohan. 4. idẽ Deus. Et quia Deus charitas est, mutuus inter illos amor efficiet, vt beatitudo singulorũ beatitudo simul omniũ fit.

Quòd si quis Saducæorum hęresim secutus, negare voluerit futuram Resurrectionem: respondebimus ei quod
Matth. 22. illis responsum est. Erras nesciens Scripturas, neque virtutem Dei. Si enim Scripturas scires, nosses vtique per Ieze-
Iezech. 37. chielem, sed non ab Iezechiele dictum: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, popule meus, & inducã vos in terrã Israël, & scietis quia ego Dominus, cùm aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, popule meus, & dedero spiritũ meum
Daniel. 12. in vobis, & vixeritis. Nosses & in Daniele scriptum esse: Multi de ijs qui dormiunt in terræ puluere, euigilãbũt: alij in vitam æternam, alij in opprobrium, vt videant semper.
Osee. 6. Nec ignorares Osee Prophetam idem astruere, cùm dicat: Viuificabit nos, post duos dies, & die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius, sciemus sequemurque, vt cogno-

cognoscamus Dominum. Sicut enim in Adam morimur, ita in Christo, qui die tertia resurrexit, viuemus. Ipse mortis nostrę destructor est, ipse & resurrectio nostra. Vnde per eundē Prophetam dicit: De manu mortis liberabo eos, de morte redimā eos. Ero mors tua, ó mors, ero morsus tuus, inferne. Quæ res nequaquam latuit virum iustum Iob, qui futuram corporū resurrectionem & cōstanter credidit, & firmiter sperauit, & fideliter cōfessus est: Scio, inquit, quòd Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum. Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Et ne veterū tātùm autoritate hoc nobis persuasum putes, audi recentiora. Dominus in Euangelio: Amen amen dico vobis, inquit, quia venit hora & nūc est, quando mortui audient vocem Filij Dei: & qui audierint, viuent. Et paulopòst iterum ait: Venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei. Et procedent qui bona egerunt in resurrectionem vitæ, qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Et rursum idem: Hæc est enim voluntas eius qui misit me patris, vt omne quod dedit mihi, nō perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die. Martha fratrem sepultum resurrecturū quidem non diffidebat, sed vix credere poterat, vt iam quatriduanus reuiuiscere posset antequàm resurrectio, quæ omnibus promissa est, venisset, & respōsum Domini accepit: Ego sum Resurrectio & Vita, qui credit in me, etiā si mortuus fuerit, viuet, & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Qui credit ergo, viuet: Incredulus autem quamuis & ipse resurget & viuet, inter mortuos tamen non inter viuentes deputabitur, atque (vt apertius intelligas) neminem non resurrecturum, Iohannes in Apocalypsi ait: Et dedit mare mortuos suos qui in eo erant, & mors & infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erāt, & iudicatum est de singulis secundùm opera ipsorum. Paulus quoque Apostolus per quem Christus locutus est:

1. Corin. 13. *Osee. 13.* *Iob. 19.* *Iohan. 5.* *Idem. 6.* *Martha.* *Lazarus.* *Iohan. 11.* *Apoc. 20.*

Myste-

1. Cor. 15. Mysterium, inquit, vobis dico, omnes quidé resurgemus, sed non omnes immutabimur; in momento, in ictu oculi, in nouissima tuba. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Possem argumétis niti, quibus eam rem non esse factu impossibilem, atque etiam fieri debere probarem, si plus apud me argumenta valerent, quàm sanctarum autoritas Scripturarũ, & si nostri nunc propositi esset, incredulis fidem suadere, & nõ magis credentes ad virtutem exhortari, apud quos nihil est quod Deus æternus facere non possit: quippe qui in cœlo & in terra omnia quęcunque voluit fecit, qui dixit & facta sunt, mandauit & creata sunt, deniq; per quem omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil. Nos itaque qui Catholicam veritatem plena fide sequimur, sic Resurrectionem futuram mente agitemus, vt prius nobis resurgere à vitijs curæ sit. Malè illam expectat, qui hanc quę prior esse debet, nõ peregerit. Beatus autem & sanctus (vt Iohannes in Apocalypsi ait) qui habet partem in Resurrectione prima: in eo secunda mors non habet potestatem. Tales enim cum suis corporibus de limo terræ sese ad sonitum tubæ cœlestis erigentes, atq; in altum sublati, obuiam ibunt Christo, et in parte dextera, hoc est, in beatitudine, in qua nihil est sinistrum, collocabuntur. Scriptum quippe est: Et mittet Dominus Angelos suos cum tuba et voce magna, et congregabunt electos eius à quatuor ventis, à summis cœlorum vsque ad terminos eorum, hoc est, omnes qui vbicunque erunt, ad se conuocari iubebit. Quod Propheta etiam præuidés ait: Deus deorum Dominus locutus est, et vocauit terram. A Solis ortu vsq; ad occasum, ex Sion species decoris eius. Deus manifestè veniet, Deus noster, et non silebit. Postea infert: Congregate illi Sanctos eius, qui ordinant Testamentum eius super Sacrificia Et annuntiabunt cœli iustitiam eius, quoniam Deus Iudex est.

Psal. 134. Psalm. 148. Iohan. 1. Apoc. 19. Marc. 13. Psal. 49.

De De-

De Domini descensu ad iudicandum viuos & mortuos. Cap. VII.

DEscendens igitur Maiestatis Dominus cum Angelis suis, & cum omnibus Sanctis suis, cõspicuus in aëra stabit supra Ierusalem, vt inde homines iudicet, vbi pro hominibus pati voluit. Sed supra illam partem imminebit, vnde postquam à mortuis resurrexit, sublatus est in cœlum, vt locus ille, à quo olim deuicta morte triumphãs cœlum petijt, rursum è cœlo aduenientis gloriã testetur. Quod futurum Zacharias prophetauit, dicens: Et stabunt *Zacha.14.* pedes eius in die illa super montem Oliuarum, qui est in Ierusalem ad Orientem. Et tunc sedebũt sedes in iudicio, *Psalm.121.* hoc est, Patriarchæ, Prophetæ, Sacerdotes, Apostoli, Discipuli, Martyres, Confessores, Virgines, Viduæ, Coniugatæ, Sancti, Sanctæque omnes. Tunc implebitur illud: Qui re- *Matth.19.* liquistis omnia, & secuti estis me, cùm Filius hominis ad iudicandũ venerit, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim Tribus Israël. Inde est quod Paulus ad Corinthios scribens, ait: An nescitis, inquit, quoniam *1.Cor.6.* Sancti de hoc mundo iudicabunt? nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quantò magis secularia? Hinc iam multò terribiliora, quàm quæ hactenus dicta sunt, subsequentur, & suprà quàm quis dicẽdo exprimere possit horrenda, & signa, & iudicia, & angustiæ, & dolores. Iam pri- *Zacha.14.* mùm sicut Zacharias ait: Scindetur mons Oliuarum ex media parte sui ad Orientem, & ad Occidentem. Mons iste ideo (vt equidem reor) supererit reliquorum conflagrationi, quò magis terreat scissus, quàm terruisset consumptus. Quid autem innuet scissura tam horribilis & vehemens, nisi discretionem illorum statim futuram, qui iudicandi erunt. Et veniet, inquit, Dominus Deus meus, omnesque Sancti cum eo, & erit in die illa, non lux, sed frigus & gelu. Non enim erit illis lux, quos iam æternæ noctis timor occupabit, in quibus charitatis flamma refri- *Quàm infelices iniqui* xit, & amoris diuini ardor malitiæ gelu extinctus est. Heu

quàm miseri, quàm infelices, quos ista sors manet, qui se in terra residere conspicient, cùm alij in aëra ferentur: qui se iam ad sinistram compelli cernent, & alios constitui ad dexteram: qui se carne liuida, lurida, nigra, & quasi sanie tabóque confecta vestitos animaduertent, & alios pulchra elegantique, & iam beatitudinis fulgore luculenta atque splendenti, & illos quidem Angelorum cœlestium consortio copulari: se verò cum apostaticis spiritibus, quibus in vita mortali magis quàm Deo obtéperabant, ad inferna trudi, ad gehennam mitti, nullo tempore, nullis seculis, nullo vnquam die inde egressuros. Cæterùm antequam eò cōpellantur, tremebundi & eiulantes & plangentes consistent coram illo tanti horroris, tantæq; Maiestatis Tribunali. Quod olim admirans Daniel, ait: Aspiciebam donec throni positi sunt, & Antiquus dierũ sedit, id est, Christus Deo Patri coæternus, vestimentum eius candidum quasi nix, & capilli capitis eius quasi lana munda, thronus eius flammæ ignis, rotæ eius ignis accensus, fluuius igneus rapidusq; egrediebatur à facie eius, millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. Iudicium sedit, & libri aperti sunt. Explicabuntur igitur libri prædestinationis, præscientiæq; diuinę, & Dñs iudicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua. Iustũ & impium iudicabit Dominus, ipso per Iezechielem dicente: Ecce ego iudico inter pecus & pecus, arietum & hircorũ. Quemadmodũ enim pastor (vt in Euãgelio dicitur) segregat oues ab hœdis, ita separabuntur iusti ab iniustis. Et ij quidem ad sinistram raptim cogentur, quia opera illorum sinistra sunt: Illi verò ad dexteram concedent, quia semper dexteritas quædam atque agilitas ad bene beateq; viuendum in ipsis effulsit.

Dan. 7. Psalm. 9. Iezech. 33. Matth. 25.

Locus Iudicij. Ioel. 3.

Locus verò iudicandorũ ad quẽ congregabuntur, vallis Iosaphat assignatur, dicẽte Domino per Ioelẽ: Cõgregabo omnes gẽtes, & deducã eas in valle Iosaphat, & disceptabo cum eis ibi. Et iterum: Consurgant & ascendant gentes in valle Iosaphat, quia ibi sedebo, vt iudicẽ omnes gentes in circuitu

circuitu. Sed quoniā vallis illius angustię nō ita multorum hominū capaces sunt; credimus alios in valle, alios circa vallem cōfluxuros, atq; ideo in ea omnes cōgregādos dici, quia super omnes inde iudicij sentētia proferetur. At verò antequàm proferetur, antequàm (sicut Amos ait) reuelabitur quasi aqua iudicium, & iustitia quasi torrens fortis: peccatores interim illam præstolantes, intra se grauissimè conflictabuntur, clamabunt, vlulabūt, ora lachrymis rigabunt, pugnis pectora plangent, quia deliquerunt ei à quo iudicabuntur. O miserandū spectaculū, & quidē venia dignum, si tūc veniæ locus esset, cum iudicij erit. Scriptū est autē: Zelus & furor viri. i. Filij hominis, non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquā precibus, nec suscipiet pro redēptione dona plurima. Sera enim nimis est pœnitentia, cum iā pro delictis paratur pœna. Tūc flesse decuit, cū vacabāt iocis: tūc tristari operæpretiū erat, cum irrefrenato animi appetitu voluptatibus indulgebāt, cū denuntiabatur eis: Væ vobis qui nunc ridetis, quoniam flebitis. Væ ergo illis, quibus nunc veritatis verba pro ludibrio sunt, quoniam tunc quàm vera fuerint, damno irrecuperabili experientur. Visitabo super Orbis mala, inquit per Prophetā Dominus, & cōtra impios impietatem eorum, super hoc cœlū turbabo, & mouebitur terra de loco suo, propter indignationem Domini exercituum, & propter diem iræ furoris eius, & erit quasi damula fugiens, & quasi ouis, & non erit qui congreget. Quàm hoc vehementer doleret, idem Propheta ostendit dicens: Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, & angustia possedit me, sicut angustia parturientis: corrui cùm audirem, conturbatus sum cùm viderem, emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me. Et si hic alieno malo, quod futurū vidit, sic cōtristatus est; quantus illos afficiet mœror, quibus tale malum proprium aut peculiare erit? Meditabuntur fugam. Sed idem vbiq; occurret pauor, nec fugiendo effugere poterunt, nec latendo latére. Vnde in Ieremia scriptū est: Terror vndiq; ait Dominus, non fugiet velox, nec saluari se putet fortis.

Amos. 5.
Prouer. 6.
Isaiæ 13.
Idem 21.
Ierem. 46.

Denique temporis huius calamitatē designans Sophonias
Soph. 1. Propheta: Iuxtà est, inquit, dies Domini magnus, iuxtà est, & velox nimis: vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis: dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris super ciuitates munitas, & super angulos excelsos, hoc est, super potētes & superbos, & tribulabo homines, & ambulabūt vt cæci, quia Domino peccauerunt. Neque enim nisi cæci sunt qui Domino peccant, quoniam dum peccant, nec quantum boni amittant vident, nec quantum mali comparent, perspiciunt. Talibus per Malachiam comminatur Dominus,
Mala. 3. dicens: Ecce accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris, & periuris, & qui calumniantur mercedem mercenarij, & humiliant viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerūnt me, dicit Dominus exercituum: ego enim Dominus, & non mutor.
Psal. 49. Igitur cùm iam (vt in Psalmo dicitur) aduocabit Dominus cœlum desursum, & terràm discernere populum suum:
Mat. 25. cùm paterfamiliâs peregrè rediens, exiget rationē à seruis de pecunia ipsis olim ad negotiandum tradita, cùm etiam de omni verbo otioso ratio reddi iubebitur, cùm denique Dominus mittet Angelos suos, & secernent malos de medio iustorum: illos, qui à sinistris erunt, incredibilis (vt di-
Mat. 12. ctum est) timor ac mœror exagitabit. Sed & eos qui ad dexteram deducentur, spes metusq; inuicem solicitabunt, non tam pœnam timentes, quàm ne tanta gloria, quam in Christo vident, indigni sint. Itaque & ipsi de se dubitabūt, donec illam optatissimā pij erga se Iudicis vocem audiēt, quæ continuò illis & metum omnem abiget, & perficiet
Mat. 25. spem. Audient enim: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnū à constitutione mundi. O vox omni melle dulcior, omni cibo suauior, omni auro & omni lapide pretioso desiderabilior, omni terreno regno felicior, vox perpetui gaudij, immensæ lętitię, cœlestis iocunditatis, vox omnia superans desideria, omni voto maior, omni

omni spe plenior. Venite benedicti Patris mei, possidete regnum. Verè benedicti & beati, quibus contigerit vt sic euocetur. Quibus autem operibus tam benignè euocari, tamq; feliciter benedici, ac tanto potiri regno meruerint, declarat, dicés: Esuriui enim, & dedistis mihi manducare: Sitiui, & dedistis mihi bibere: Hospes eram, & collegistis me: Nudus, & operuistis me: Infirmus, & visitastis me: In carcere eram, & venistis ad me. Tum iustis admirãtibus tantæ remunerationis magnitudinem, ac simul quærentibus, quando ea quæ commemorata sunt, ei præstiterint, respõdebit: Amen dico vobis, quàmdiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Christo igitur præstatur, quicquid pauperi Christiano impenditur. Non est contemnendus etiam minimus pauper fidelis, quia frater Domini nostri est: non est in necessitate deserendus, ne in illo deseratur Christus. Omni ope qua indiguerit subleuandus est, cùm in eo subleuando tantum lucri sit, quantũ æstimatio non capit humana. Comparantur agri, ædificantur villæ, construuntur vrbes, vt inde annui redditus capiantur, cumulenturque diuitiæ: alij negotiantur, alij manibus laborant, alij militant, alij nauigant, atque alij alijs artibus indulgent, vt pecuniam acquirant. Vis tu omnibus ijs minus fatigari, & plus acquirere? Opera exerce pietatis: modicum est quo pauper indiget, sed immensum est quod largienti compensatur.

Matt. 25.

Eleemosyna.

De Sententia Christi aduersus impios.
Caput VIII.

Didicisti piæ miserationis præmiũ: disce nunc eorum, qui miseris misereri negligunt, supplicium. Tunc, inquit, dicet & ijs qui à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & Angelis eius. Tam plena est indignationis, & iræ, & ærumnarum vox ista, quàm illa superior benignitatis ac munificentiæ. Vtrumque infinitum, vtrumq; immensum, & quod illa obtulit, & quod hæc inflixit. De vtraque in- Matth. 25.

 Eccle-

Eccl. 39. Ecclesiastico prædictum est: Benedictio illius quasi fluuius inundabit; & quo modo cataclysmus aridum inebriauit, sic ita ipsius gentes quæ non exquisierunt eum, hæreditabit. Causam autem subdens cur sic eos damnauerit,
Matth. 25. ait: Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare, sitiui, & non dedistis mihi potum; hospes eram, & non collegistis me; nudus, & nõ operuistis me; infirmus & in carcere, & non visitastis me. Quàm ergo melior nunc eorum conditio, qui cunctarũ oppressi sunt onere calamitatũ, quàm illorum qui rerum copia abundãt, & nihil impertiunt indigenti. Non ob paupertatem in iudicio damnabimur, sed ob impietatẽ. O infelices diuites, qui diuitijs vti nesciũt. O felices, qui sciunt. Nesciunt profectò illis vti, qui cùm regnum cœlorũ illas dilargiendo lucrari possint, auarè retinẽdo cum illis pariter arsuri sunt. Discedite, inquit, à me maledicti. Quid infelicius, quàm à Christo discedere? Discedite in ignẽ æternũ. Quid miserius, quàm nullũ finem pœnæ sperare? Discedite in ignem paratũ diabolo. Quid horribilius, quàm cum diabolo, & à diabolo semper cruciari? Si grauitatem damnationis huius iugiter pensabimus, nihil tam graue est, quod pro ea vitanda non lubenti animo perferemus. Sed interim quidam sinistri gregis & ipsi perditæ pecudes, non ad se damnationem pertinere arbitrabuntur, eò quòd aliquando egenis opem tulerint, licet ipsi in popinis ganeisque versati sint, atque etiam contra vnum eleemosynæ bonum, quod quandoque exercuerunt, plurima perpetrarint mala. At longè aliter illis, quàm putabunt, eueniet. Postquam enim pius Dominus eos, qui viscera pietatis non habuerunt, condemnauerit; continuò reliquorum criminum cognitionem suis com-
Isai. 51. mittet assessoribus, vt illud quod per Isaiã prędictũ est impleatur: Brachia mea populos iudicabunt. Itaque Apostoli ac Prophetę aduersum cęteros peccatores sententiã dicẽt.

De Sententia Apostolorum aduersus peccatores. Caput. IX.

Primus

PRimus igitur omnium ipse Apostolorū Princeps Petrus in illos insurgens, exclamabit ac dicet: Nouit Deus pios de tentatione eripere, iniquos verò in die Iudicij reseruare cruciandos. Deinde ad Simonē Magum conuersus, omnes in eo simoniacos execrabitur, dicens: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donū Dei existimasti pecunia possideri. Post illum Iacobus Zebedæi eos, qui intemperanter sine delectu verba effutiunt, siue turpia, siue vana, nimiæ loquacitatis damnabit, dicens: Si quis putat se religiosum, nō refrenans linguam suā, huius vana est religio. Arguet etiā illos qui inter se odio dissidēt, simultatibusq; decertant. Vbi, inquiet, zelus & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum. Et contra proximorū diffamatores dicet: Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, legi detrahit, & iudicat legē. Postremò ijs, qui felicitatem suam in cumulandis opibus ponunt, insultabit ac dicet: Agite nunc diuites, plorate, vlulantes in miserijs vestris quæ aduenient vobis: diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimenta vestra à tineis comesta sunt. Aurum & argentum vestrū æruginauit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis irā in nouissimis diebus: ecce merces operariorū, qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis clamat, & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introiuit. epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra, in die occisionis adduxistis & occidistis iustum, & non restitit vobis. Adhæc, vt illum etiam, qui vel vnum tantùm ex mandatis Dei prçuaricatus fuerit, morte dignum ostendat, inquiet: Quicunq; totam legem seruauerit, offendit autem in vno, factus est omnium reus. Iohannes deinde frater eius de peccatoribus definiet in hæc verba: Qui facit peccatum ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat. Omnis qui non est iustus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est: & scitis quia omnis homicida nō habet vitam æternā in se manentem.

Petrus. *2. Petri. 2.* *Actor. 8.* *Iacobus.* *Iacobi. 1.* *Iacobi. 3.* *Iacobi. 4.* *Iacobi. 5.* *Iacobi. 2.* *Iohannes.* *1. Iohan. 3.*

Idem eos qui terrenis inuoluti diuina negligunt, damnabit dicens: Væ, væ, væ habitantibus in terra. Et illos qui nimis delicatè vixerunt: Quantum, inquiet, glorificauit se & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Tum de multis vnam proferens sententiam, dicet: Timidis autem & incredulis, & execratis, homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Mox etiam quasi indignabundus exclamabit: Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis seruiétes, & omnis qui amat & facit mendacium. Tunc & ipse gentium Doctor Paulus, quos olim docédo corrigere nequiuit, increpando damnabit & dicet: An nescitis, quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare; neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum cócubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neq; maledici, neq; rapaces regnú Dei possidebút. Et in eos qui sibi sapientes videntur, contestabitur atque affirmabit, quòd sapientia huius mundi, stultitia sit apud Deum. Et in eos quoque, qui sermonis magis quàm morum elegantiæ student: Non in sermone est regnum Dei, inquiet, sed in virtute. Ac ne ignorátes excusari posse sperent, qui necessaria ad salutem discere contempserunt, dicet: Si quis ignorat, ignorabitur. Præterea aduersus impudicos impurosq; & cupidos, hunc in modum sententiam promulgabit: Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Et iterum: Fornicatores, inquiet, & adulteros iudicabit, id est, damnabit Deus. Et rursum: Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt, neque corruptio incorruptelam possidebit. Quod alibi distinguens atque exponés ait: Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt, fornicatio, immúditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitię, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia,

Apocal. 1. Ibid. 10. Idem. 21. Idem. 22. Paulus 1. Corin. 1. 1. Corin. 3. Idem. 3. 1. Corin. 14. Ephesi. 5. Hebræ. 13. 1. Corin. 15. Ephes. 5.

cidia, ebrietates, comessationes, & ijs similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Idem de illis qui suorum vel sibi commissorum saluti nihil aut parum prospiciunt, definiet, dicens: Si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Infidelitatis ergo arguentur Episcopi & Ecclesiæ Præsides, qui magis seipsos quàm gregem suum pascunt, & lupum venienté videntes, dimissis ouibus fugiunt. Arguentur Principes, qui sibi subiectos minus rectè gubernãt. Arguẽtur patres matresque familiás, & omnes qui eorum quibus præsunt, saluti atque vtilitati consulere negligunt. Posthęc idem Apostolus aduersus perfidos Iudæos excutiẽs vestimenta sua dicet: Sanguis vester super caput vestrũ: mundus ego ex hoc ad gentes vadam, vt scilicet Iudæis ob incredulitatis pertinaciã ad æternas tenebras relegatis, ipsos gentiles cõuersos & credentes in cælestia recipiat tabernacula. 1.Tim.4. Actor.18.

De Sententia Prophetarum aduersum iniquos.

Caput X.

POST Apostolos sancti Prophetæ iudicabunt. Dauid de Psalmis suis proferet sẽtẽtias contra impostores: Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus. Contra amicitiæ simulatores: Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundùm opera eorum, & secundùm nequitiam adinuentionum ipsorum. Contra detractores; Erubescant impij & deducantur in infernum, muta fiant labia dolosa, quæ loquuntur aduersus iustum iniquitatem, in superbia & abusione. Contra homicidas & raptores: Gladium euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum suum. Vt decipiant pauperem & inopem, vt trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum cõfringatur. Contra eos qui honores ambiunt, cùm honoribus indigni sint: Vidi impium superexaltatum & eleuatum sicut Dauid. Psal.14. Psalm.71. Psalm.30. Psalm.36.

cedros Libani. Transiui, & ecce non erat, & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Et iterum: Homo cùm in honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Hæc via illorum scandalum ipsis, & postea in ore suo complacebunt. Sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos. Cōtra malignos delatores: Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatem magis quàm loqui æquitatem. Dilexisti omnia verba præcipitationis, lingua dolosa. Propterea Deus destruet te in finem, euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium. Contra superbos: Exalta te qui iudicas terrā, redde retributionem superbis. Et iterum: Increpasti superbos, maledicti qui declinant à mandatis tuis. Contra Ecclesiæ persecutores: Confundantur & conuertantur retrorsum, omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut fœnum tectorum, quod priusquàm euellatur exaruit. De quo non implebit manū suā qui metet, & sinum suū qui manipulos colliget. Deinde aduersus omnes qui cùm vitiorū morbo laborarent, pœnitētiæ remediū contempsere, clamabit & dicet: Longè à peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquisierunt. Et rursum: Caput circuitus eorum, labor labiorū ipsorū operiet eos. Cadent super eos carbones, in ignē deijciet eos, in miserijs nō subsistent. Postremò dicet: Conuertātur peccatores in infernum, omnes gentes quæ obliuiscuntur Deū. Iob quoque vir iustus & timēs Deum, impios & malos dānabit, & execrabitur, dicens: Quoties lucerna impiorū extinguetur, & superueniet eis inundatio, & dolores diuidet furoris sui? Erunt sicut paleæ ante faciē venti, & sicut fauilla, quam turbo dispergit. In diem perditionis seruatur malus, & ad diem furoris ducetur.

Psal. 43. Psal. 51. Psal. 93. Psal. 118. Psal. 128. Psal. 118. Psal. 139. Psal. 9. Iob. Iob. 21.

Salomon. Salomon & ipse aliquando peccator, sed per pœnitentiam iustificatus, arguet peccatores de incōstantia eorum, qui ad omnem fortunæ flatum circumaguntur, & dicet:

Auersio

Auersio paruulorũ interficiet eos, & prosperitas stultorũ perdet eos. De impijs: Impij, inquiet, de terra perdentur, & qui iniquè agunt, auferentur ex ea. De ijs qui otio tempus terunt, quod exercendæ virtuti impendere deberent, dicet: Vsquequo piger dormies? Quando surges è somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus tuas, vt dormias, & veniet tibi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus. Et ad improbos cõuersus, inquiet: Sex sunt quæ odit Dominus, & septimũ detestatur anima eius. Oculos sublimes, linguã mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendũ in malum, proferẽtem mendacia, testẽ fallacem, & eum qui seminat inter fratres discordias. Iterum aduersus mendaces proclamabit: Abominatio est Domino, labia mendacia. Et rursum: Testis falsus nõ erit impunitus, qui mendacia loquitur non effugiet. Illis quoque qui in iocos risusq; plus æquo effusi sunt, ita denuntiabit: Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Et quoniam etiam occultę cogitationes examinabũtur, dicet: Abominatio Domini cogitationes malæ. In eos verò qui tergiuersántes obliquato iudicio recti tramitem deserunt, sic decernet: Et qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abominabilis est vterq; apud Deum. Et illos quibus institutio spiritalis ludibrio esse solet, damnabit, dicens: Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorũ corporibus. Et illos qui parentes probro lacerãt: Qui maledicit patri suo & matri, extinguetur lumen eius in medijs tenebris. Rursum alibi: Oculum qui subsannat patrem, & qui despicit partum matris suæ, suffodiãt eum corui de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ. Et de his qui ad hæreses declinant, inquiet: Vir qui errauerit in via doctrinæ, in cœtu Gigantum commorabitur. De illis quoque qui de vsura, furto, rapina, aut aliquo turpi lucro eleemosynas offerunt, dicet: Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offerũtur ex scelere. Superborũ etiam arro-

Prouer. 1. *Idem 2.* *Idem 6.* *Prouer. 12.* *Idem 19.* *Idem 14.* *Idem 15.* *Idem 17.* *Idem 19.* *Idem 20.* *Idem 30.* *Idem 21.*

Idem 30. arrogantiam contundens, dicet: Per tria mouetur terra, & quartũ quod non poteſt ſuſtinere. Per ſeruum, cùm regnauerit: per ſtultum, cùm ſaturatus fuerit cibo: & per odioſam mulierem, cùm in matrimonium fuerit aſſumpta: & Eccle. 8. per ancillã, cùm fuerit hæres dominæ ſuæ. Poſthæc impijs maledicet: Nõ fit bonũ impio, nec prolongẽtur dies eius: ſed quaſi in vmbra tranſeant, qui nõ timent faciẽ Domini.

Iſaias. Poſt Salomonem conſurget Iſaias Propheta, & eorum primùm ſpem irritam faciet, qui cùm in proximos impij & immiſericordes ſint, in ijs duntaxat quæ Deo offerunt, Iſaie. 1. confidunt. Audite, inquiet, verbum Domini Principes Sodomorũ: Cùm extenderitis manus veſtras, auertã oculos meos à vobis. Et cùm multiplicaueritis orationem, non exaudiam: manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt. Ad iudices verò qui pecuniam pluris quàm iuſtitiam faciunt, dicet: Principes tui infideles, ſocij furum, omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones, pupillo non iudicant, & cauſa viduæ non ingreditur ad illos. Propter hoc, ait Dominus Deus exercituum, fortis Iſraël: En ego conſolabor ſuper hoſtibus meis, & vindicabor de inimicis meis. Deinde aduerſus mulieres, quæ plus operę ponũt in corporis decore, quàm in pudicitiæ cultu, vociferabitur ac dicet: Iſaie. 3. Pro eo quòd eleuatæ ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, & nictibus oculorum ibant, & plaudebant, & ambulabant, & pedibus ſuis compoſito gradu incedebãt, decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mytras, & diſcriminalia, & periſcelides, & murenulas, & olfactoriola, & inaures, & anulos, & gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus, & ſpecula, & ſyndones, & vittas, & teriſtra, & erit pro ſuaui odore fœtor, & pro zona, funiculus, & pro criſpanti crine caluitium, & pro faſcia pectorali cilicium. In illos quoque quos luxuria voluptaſque cor- Iſaie. 5. rumpit, exclamabit, dicens: Væ qui conſurgitis manè ad ebrie-

ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis: cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiuijs vestris, & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. De tyrannis autem qui iniustis exactionibus plebem vexant, inquiet: Væ qui *Idem 10.*
condunt leges iniquas, & scribentes iniustitiã scripserunt, vt opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerẽt causæ humilium populi mei, vt essent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent: quid facietis in die visitationis & calamitatis de longè venientis? Ad cuius confugietis auxiliũ? & vbi relinquetis gloriam vestram, ne incuruemini sub vinculo, & cum interfectis cadatis? De superbis dicet: Do- *Idem 23.*
minus exercituum cogitauit hoc, vt detraheret superbiam omnis gloriæ, & ad ignominiam deduceret vniuersos inclytos terræ. Notabit etiam illos qui aliena vi occupant, & contemptui proximos habent: Væ, inquiet, qui prædaris, *Idem 33.*
nónne & ipse prædaberis? & qui spernis, nónne & ipse sperneris? cùm consummaueris deprædationem, deprædaberis: cùm fatigatus desieris contemnere, contemnêris. Tum etiam in mathematicos, qui ex syderum motu futura temerè iudicant, sic sententiam dicet: Augures cœli qui *Idem 47.*
contemplabantur sydera, & supputabant menses, vt ex eis annuntiarẽt futura, ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos, non liberabũt animam suam de manu flammæ.

Post hunc sequetur Ieremias, & pro concione exurgẽs declamabit cõtra obstinatos, dicens: Confregerunt iugũ, *Ierem 5.*
ruperũt vincula, quia scilicet nec iugum legis, nec vincula Euangelij ferre voluerunt. Idcircò percussit eos leo de sylua, lupus ad vesperam vastauit eos, pardus vigilans super ciuitates eorũ, hoc est, propterea vitijs corrupti sunt, percussitque eos leonis superbia, vastauit lupi auaritia, excitauit pardi leuitas. Vel aliter: Percussit eos diabolus fortis vt leo, rapax vt lupus, & multarum fraudum maculis distinctus, vt pardus. Deinde in eos qui cibo potuq; repleti in libidinem turpiter effunduntur, sub persona Domini indignabitur, & dicet: Saturaui eos & mœchati sunt, & *Ibidem 5.*
in do-

in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores in fœminas & emissarij facti sunt, vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat. Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus? & in gente tali non vlciscetur anima mea? Et aduersus iniquos iudices respiciens, vociferabitur: Causam viduæ non iudicauerunt, causam pupilli nõ dixerunt, & iudicium pauperũ non iudicauerunt. Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus? aut super gentem huiuscemodi non vlciscetur anima mea? Et incredulos Iudæos manu ostentans: Hæc est gens, inquiet, quæ non audiuit
Idem 7. vocẽ Domini Dei sui, nec recepit disciplinã: perijt fides, & ablata est de ore eorum. De adulantium verò malignitate dicet: Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est, in ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occultè
Idem 9. ponit ei insidias: nunquid super his nõ visitabo, dicit Dominus? aut in gente huiuscemodi non vlciscetur anima mea? Illos quoq; deuouebit, qui contempta Dei ope, totã spem in hominũ auxilio collocant. Maledictus homo qui
Ierem. 17. confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius. Erit enim quasi myricæ in deserto, & nõ videbit cùm venerit bonum, sed habitabit in siccitate in deserto, in terra salsuginis & inhabitabili. Et iterũ: Domine, inquiet, omnes qui te derelinquunt, confundentur; recedẽtes à te in terra scribẽtur, quoniã dereliquerunt venam aquarũ viuentium, Dominũ. Illos etiã in damnationẽ mittet, qui per dolum alienis damnis ditari student. Væ qui ædificat domũ suam in iniustitia, & cœna-
Idem 22. nacula sua non in iudicio; amicũ suum opprimet frustrà, & mercedem non reddet ei. Qui dicit, ædificabo mihi domum latã, & cœnacula spatiosa; qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cedrina, pingitq; synopide. De Præpositis autẽ Ecclesiæ, qui minus gnauiter suo fungũtur officio, dicet: Hæc dicit Dominus Deus Israël, ad Pastores qui
Idem 23. pascũt populũ meum; Vos dispersistis gregem meum, & eiecistis eos, & non visitastis eos. Ecce ego visitabo super vos malitiã studiorũ vestrorũ, ait Dominus. Et Hypocritas
execra-

execrabitur dicẽs: Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter. Ad superbos inquiet: Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus Deus exercituũ, quia venit dies tuus, tempus visitationis tuæ, & cadet superbus & corruet, & non erit qui suscitet eum, & succendã ignem in vrbibus eius, & deuorabit omnia in circuitu eius. Voluptarijs etiã insultabit, dicens: Qui vescebantur voluptuosè, interierunt in vijs: qui nutriebãtur in croceis, amplexati sunt stercora. *Idem 48.* *Ierem. 50.* *Thre. 4.*

Exurget & Baruch Propheta cõtra diuites auaros, & dicet: Vbi sunt Principes gentiũ, & qui dominãtur super bestias quæ sunt super terrã? qui in auibus cœli ludũt, qui argentũ thesaurizant, & aurũ in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eorũ, qui argentũ fabricãt & soliciti sunt, nec est inuentio opum illorum? exterminati sunt, & ad inferos descenderũt, & alij loco eorũ successerunt. In eosdẽ & Iezechiel Propheta succlamabit, dicens: Argentum eorum foris proijcietur, & aurum eorum in sterquilinium erit, argentũ eorum, & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Dñi. Idẽ aduersus diuinos & ariolos loquetur, dicens: Hæc dicit Dñs Deus: Væ Prophetis insipientibus qui sequuntur spiritũ suũ, & nihil vident, quia locuti estis vana, & vidistis mendacium: ideo ecce ego ad vos, ait Dñs Deus, & erit manus mea super Prophetas qui vidẽt vana, & diuinãt mendaciũ, in cõcilio populi mei nõ erũt, & in scriptura domus Israël non scribentur, nec in terra Israël ingredientur, & scietis quia ego Dñs Deus. Tum quoq; ad Põtifices Episcoposq; cõuersus, qui relicta Ecclesiæ gubernandæ cura, in voluptatibus & delicijs contabuerunt, dicet: Hęc dicit Dñs: Væ pastoribus Israël, qui pascebãt semetipsos. Nonne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: gregem autẽ meum non pascebatis, quod infirmũ fuit, non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod confractum non alligastis, & abiectum non reduxistis, & quod perierat non quæsistis, sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia. *Baruch.* *Baruch. 3.* *Iezech. 7.* *Idem 13.* *Idem 34.*

Post

Osee. Post illum Osee Propheta Sacerdotes illos, qui sibi necessaria discere neglexerunt, cæci cæcos in foueam ducentes, arguet in persona Domini, & abominabitur, dicens: Quia

Osee. 4. tu scientiam repulisti, repellam te ne Sacerdotio fungaris mihi. Sed aliorum quoque ignorantiam accusans, dicet: Populus non intelligens vapulabit. Assentatores etiam, qui arrogantiæ fomitem subdere cordibus Principũ eos efferendo solent, reprehendet, & increpabit, & dicet: In

Idem. 7. malitia sua lætificauerũt regem, & in mendacijs suis Principes, omnes adulterantes quasi clibanus succensus à co-

Idem. 8. quente. Auaris quoque & cupidis exprobrabit: Aurum suum, inquiet, & argentum suum fecerunt sibi idola vt interirent. Et quoniam hinc decedẽtes nihil ex his ferre secũ possunt, dicet: Desiderabile argentum eorum vrtica hæreditabit, lappa in tabernaculis eorum, cum venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis. Hunc sequetur

Ioel. 1. Ioël Propheta, & helluones, meribibulosque arguens, inquiet: Expergiscimini ebrij, flete & vlulate omnes qui bibitis vinum in dulcedine, quoniam perit ab ore vestro. Et de ijs qui in carnis lasciuia longo vsu obsorduerunt, dicet: Computruerunt iumenta in stercore suo. In eosdem &

Amos Amos Propheta clamabit, dicens: Audite verbum hoc

Amos. 4. vaccæ pingues, quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes, quæ dicitis dominis vestris, id est, vitijs quorum serui facti estis: Afferte, & bibemus. Iurauit Dominus in Sancto suo, quia ecce dies venient super vos, & leuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentibus. Deinde Præsides Ecclesiæ, qui luxuriosæ vitæ exemplo etiã eos perdunt quibus præsunt, damnabit, inquiens:

Amos. 6. Væ vobis qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ, optimates, capita populorum, ingredientes pompaticè domum Israël, qui separati estis in diem malum, & appropinquatis solio iniquitatis, qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris, qui comeditis agnũ de grege, & vitulos de medio armenti, qui canitis ad vocem Psalterij. Postremò ad frumentarios qui horrea obtu-

rant,

rant, vt ingruente fame, annonam carius vendant, conte-stabitur ac dicet: Audite hoc qui conteritis pauperem, & deficere facitis egenos terræ, dicentes: Quando transibit messis, & venundabimus merces, & sabbatum, & aperiemus frumentum, vt imminuamus mensurã, & augeamus siclum, & supponamus stateras dolosas, vt possideamus in argento egenos & pauperes, pro calceamentis, & quisquilias frumenti vendamus. Inde Micheas quoque Propheta auaritiam multorum detestabitur, ita illis denuntians: Væ qui cogitatis inutile, & operamini malum in cubilibus vestris, in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Dominũ est manus eorum, & concupierunt agros, & violenter tulerunt, & rapuerunt domos, & calumniabantur virum & domum eius, virum & hæreditaté eius. Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiã istam malum, vnde non auferatis corda vestra, & nó ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est. Tunc etiam Abacuc Propheta in raptores, in auaros, in sanguinolentos fraudulentosque exclamabit, dicens: Væ ei qui multiplicat non sua, vsquequo & aggrauat contra se densum lutum? Nunquid nó repentè consurgent, qui mordeãt te? & suscitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis? Væ qui congregat auaritiam malam domui suæ, vt sit in excelso nidus eius, & liberari se putat de manu mali. Væ qui ædificat ciuitatem in sanguinibus, & præparat vrbem in iniquitate. Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum & inebrians, vt aspiciat nuditatem eius.

Idem 8. *Micheas.* *Mich. 2.* *Abacuc.* *Abacuc. 2.*

Sophonias Propheta sub persona Domini aduersus malos Principes & Hæreticos, & superbos, & malignos, & molles proferet sententiã, dicens: Visitabo super Principes, & super filios regis, & super omnes qui induti sunt veste peregrina, id est, qui alieno dogmate se imbuerunt. Et visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limen in die illa, qui complent domum Domini Dei sui iniquitate & dolo, & visitabo super viros defixos in fœcibus suis. Ac ne quis opibus redimi se posse speret, in-

Sophonias. *Sophon. 1.*

quiet: Argentũ eorum, & aurum eorum non poterit liberare eos in die iræ Dñi. Postremo loco Malachias Propheta in persona Christi peccatoribus minabitur ac dicet: Et accedã ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis & adulteris, & periuris, & qui calũniantur mercedẽ mercenarij, & humiliãt viduas & pupillos, & opprimũt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dñs Deus exercituum. Ego enim Dominus, & non mutor. Ac fortasse ridebit aliquis hanc nostrã de Sanctorũ iudicio assertionem, & qui scis, dicet, quòd Sancti ita die illo iudicaturi sint? Cui respõdebimus: Cùm eos iampridẽ ita iudicasse cõstet, haud aliter postea quoq; iudicaturos. Quoniã qui spiritu Dei agũtur, sibijpsis cõtrarij esse nõ possũt. Itàq; tales illorũ sentẽtię in die Iudicij erũt, quales & antè fuisse, Scripturarũ veritas testatur.

Malachias. Malach. 3.

De damnatorum ad inferna abductione.

Caput XI.

CVM igitur tot Sanctorũ accusationibus conuicti fuerint infelices illi, quos non antè scelerum suorũ pœnituit, quàm cum pœnitere nihil profuit, quid agẽt? quò se vertent? Nulla erit reliqua cauillatio, nullum argumentum, nullum effugium. Videbunt supra se Deum iratum, infra se ignem paratum, circa se terribiles dæmones grauiter infrendẽtes, & iam ad teterrima illa inferni loca cum furore vrgentes, cõpellentes, trahentes. Qui clamor, qualis planctus, quantus & quàm flebilis vlulatus inter illos audietur, quàm miserabile spectaculum illud erit, cum & pectora pugnis, & ora vnguibus fœdantes incedent? laniabunt capillos, percutient fœmora, complodent palmas, comprimẽt digitos, totis artibus, toto corpore contremiscent: alij in terram proni corruent, alij horrore attoniti rigebunt, alij lymphatico pauore acti, huc illuc veluti amentes discurrent, ora pallor, corda dolor, mentem stupor, membra tremor languorque occupabũt, atque interea incessabilis immugiet gemitus, personabit planctus, obstrepet eiulantium nunquam mœstior auditus clamor. Et vt Iohan. ait: Quærent mortem, & non inuenient eam;

Apoc. 9

& desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. Quòd si populus Israël, qui ad montem Sinai, vt præcepta Dei audiret, sanctificatus accesserat, eo loquente adeo exterritus sit, vt statim inde pedé referentes Moysi dicerent: Loquere tu nobis & audiemus, nō loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur; quomodo ij qui nihil in se sanctitudinis habebunt, sed è diuerso multorum criminum conscij erunt, ferre poterunt, non iam pręcipientis Dei vocem, sed iracundi damnantis clamorem, & in ignem æternum abigétis? Adde illas omnium creaturarum accusationes, omnium Sanctorum execrationes, non quòd Sancti pietatem tunc relinquent, sed quòd Dei iustitiæ conformes erunt, hominibus quidē miserantes, sed Deo obsequentes, quoniam misericors & iustus Dominus. *Psalm.110.* Adde etiam dæmoniorum insultantium, & singula cuiusque facinora exprobrantium, diros rugitus ingentesque minas. Quomodo deinde non etiam ob hoc supra modum confundentur? *Matth.10.* quia iam nihil absconditū erit, quod non sciatur; nihil occultum, quòd non reueletur, dicente Apostolo: Omnes *2. Cor.5.* autē nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum siue malum. Et in veteri Instrumento de scelesto homine scriptum est: Reuelabunt cœli iniquitatē eius, & terra con *Iob.10.* surget aduersus eum. Et ad eundem per Naum Prophetam *Naum.3.* dicitur: Ecce ego ad te, dicit Dominus Deus exercituum, & reuelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam in gentibus nuditatē tuam, & regnis ignominiā tuā. Quot ergo furta, quot adulteria, quot veneficia, homicidia, simulationes, perfidiæ, proditiones, insidiæ, fraudes, quot pessimæ cogitationes cæteraq; mala, quæ ad illam vsque diem nemo mortalium, nisi qui commisit, nouerat, tunc cunctis in propatulo erunt, tam hominibus quàm Angelis? Et quē tam ignominiosæ manifestationis non vehemētissimè pudebit, vt vel ob hoc solum peccasse nollet, ne toti mundo proditus erubescat? Itaque antè eos erubescentiæ, quàm inferni, flamma torquebit.

Ad hæc etiam iustorum gloriam videntes turbabuntur, stupebunt ac dicent: Hi sunt quos habuimus aliquádo in derisum, & in similitudinem improperij. Nos insensati vitam illorum existimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter Sãctos sors illorũ est. At nos vbi decidimus? quò perduxêre nos cõcupiscentiæ nostræ, delitiæ molles, lauta conuiuia, obscœnæ libidines, auaræ opes, blandi sopores, ignaua otia, ioci, risus, luxus, luxuria, voluptas? Illa ocyssimè desiêre, & successit nũquàm desitura calamitas. Felices nobis videbamur, & heu quàm repentè in quantã collapsi sumus miseriã? Cur concepti fuimus? aut cur conceptos nó est aborsa mater? vel cur nõ statim natos aboleuit mors? vel adultos oppressit valetudo? vel angustiauit egestas? vel despoliauit, & in seruitutẽ captiuos abduxit hostis? Cur vis aliqua non afflixit? non vexauit? vt aliam vitam, alios mores instituere nos cogeret, quàm eos pro quibus ista patimur. O si mors in igne illo esset ad quem compellimur; quàm libẽter in eum irrueremus, vt sic con sumptis fugere supplicia æterna liceret? Sed hoc omnino suprà quàm cogitari potest, grauius est, quòd semper ardere cogemur, & nunquam dabitur mori: semper viuemus, vt semper tormenta patiamur. O quàm breui labore quàm magnam potuimus adipisci beatitudinem: & ecce pro quàm modica delectatione, momentaneisque delicijs in quàm immensas incidimus ærũnas? In hæc & eiusmodi lamenta, qui damnati fuerint, flebiliter concitabuntur.

Sap. 5.

Iudæi. Inter hos autẽ & Iudæi erũt, qui in errore infidelitatis pertinaces, obduratiq; periêre. Videbũt Crucem in salutẽ credentiũ refulgentẽ, videbũt ipsum qui in illa crucifixus fuerat, ponentem inimicos suos scabellũ pedum suorũ, & tunc demũ credere incipient, cùm credere nihil proderit.

Psal. 109.

Gentiles. Videbunt ipsum & Gentiles, & dicent: Vbi sunt Dij quos coluimus? Ecce Crucifixus quem cõtempsimus, ipse est Deus. Ecce illi quos eum confitentes occidimus, nostri nunc iudices sunt. Cernebamus in illis miracula, & putabamus

bamus maleficia. Illi pro veritate moriendo vicerunt, nos eos persequendo perimendoque defecimus. Et quia mendacium secuti sumus, meritò nunc ad inferna relegamur, vnà cum ipsis fatuitatis nostræ Dijs cruciandi.

Tunc & qui varias hæreses asserere conati sunt, lugētes ac semet inuicem mutuis compellationibus mordentes, dicēt: Ecce Arri, quem Patre minorem affirmabas, in Maiestate & potestate Patris venit, vt se Patre æqualem probaret, & te condēnaret erroris. Ecce Cherinte & Hebion, & Marcion, & Paule Samosatane, & Photine, quē purum hominem putabatis, supra omnes Angelos & Sanctos eminet, & mundū sibi subditū ipse iudicat. Nūquid homo tantùm hic: & non etiā Deus? Nunquid nō ideo venit, vt à vobis infidelitatis pœnas exigeret? At tu Manichæe, & tu Valentine, ecce ille quem non ex Virgine genitum, sed alter in phantasmate apparuisse, alter è cœlo corpus attulisse dixistis: nūc eandē ipsam Virginē supra omnes lucidā ac sublimem iuxta se ostentat, & verā matrem præ cæteris honorando cōfitetur, vt vos tantæ prauitatis arguat, & in tenebras exteriores mittat. Vos quoq; Manichæe, Marciō, Basilides, qui Prophetas & Legē non accepistis: ecce Prophetæ & Legis obseruatores, vnà cum Euangelij professoribus cōmuni beatitudinis gloria illic collucent. Quoniam ipse angularis lapis Christus parietem ad parietem iungens, fecit vtraque vnum. Meritò igitur quos ipsi olim diuidere conati estis, eorū nunc pari concordique iudicio condemnamini. Et tu Nouatiane, qui misericordiæ Dei nimiū diffidens, negabas post Baptisma peccantibus esse veniæ locū: aspice quàm grandis numerus eorū cū Christo in aëre sit, qui etiā post Baptismum lapsi, per pœnitentiam saluati sunt. Te verò tuus perdidit error, etiāsi nihil aliud cōmisisses. Hinc & reliqui Hæresiarchæ atq; eorū sectatores inter se vicissim lacessentes, alij alijs proprium dogma exprobrabūt. Mox verò cōmunicatis doloribus, lugentes pariter exclamabunt: Væ miseris nobis. Deprauauimus enim sensum Scripturarū, peruertimus veritatē, induximus

Hæretici.

Lutherani omnes, Caluinistæ, Puritani, &c. hæc aduertant seriò.

errorem, vbi nō erat error: nunc gehēna nos excipiet, nō vt corrigāt, sed vt puniat, & sicut hactenꝰ animas nostras, ita deinceps etiā corpora simul atq; indefinenter exurat. Sic & vnumquemq; sua scelerum accusabit cōscientia, & cōmunis infelicitas ad vnā omnes compellet querelam. Insuper ipsi nequam spiritus fœda terribiliq; facie obcursantes in illos exclamabunt: Quid moram facitis? quid cūctamini venire nobiscū? nostri estis, & à Deo reprobati: quoniā nobis magis quàm Deo paruistis. Ibūt ergo omnes
Matth. 25. maledicti in suppliciū æternū, in pœnas indicibiles, & in multò acerbiores, quā vt verbis exprimi possit, cruciatus.

De Sanctorum cum Christo ad cælum ascensione. *Caput XII.*

POsthæc Sol & Luna, qui amisso fulgore lugere damnatorum calamitatem videbātur, rursum ob lætitiam gaudiumq; beatorū reparato lumine, multò clariores quàm vnquam antea visi sunt, apparebunt. Ac iuxta illud
Isaiæ. 30. Isaiæ vaticiniū: Erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux Solis erit septempliciter, sicut lux septem dierum. Eruntq; noui
2. Petri. 3. cœli & noua terra, dicente Apostolo: Cœli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent. Nouos verò cœlos & nouam terram, & promissa Dñi expectamus, in
Apoca. 21. quibus iustitia habitat. Vnde & Iohannes in Apoc. Vidi, inquit, cœlū nouum, & terrā nouam. Primum enim cœlum, & prima terra abijt, & mare iam nō est. Interim omnes Sancti Christū ad cœlū comitantes, vnà cū Angelicis choris glorificabunt in Hymnis, & Psalmis, & Canticis,
Sopho. 3. & vno ore omnes benedicent ei. Sicut per Sophoniā Spiritus-sanctus olim locutus est, dicens: Tunc reddā populis labium electū, vt inuocent omnes nomen Dñi, & seruiant
Isaiæ. 45. ei in humero vno. Sicut etiā ipse per Isaiā ait: Mihi curuabitur omne genu, & iurabit omnis lingua. Tūc enim etiā illi qui dānati erūt, cōfitebuntur Christū experti virtutem potētiamq; eius, qua sibi subiecit omnia: Et tūc adorabūt
Psalm. 71. eum (vt in Psalmo dicitur) omnes reges, omnes gētes seruient

uient ei. Et timebunt gentes nomē tuū, Dñe, & oēs reges terræ gloriā tuam. Tunc tu Dñe, implebis ruinas, vt vnde reprobi spūs præcipites corruerūt, ibi homines à te electi tecum habitent, & te ad dexterā Patris in magnificentia æqualitatis considentē semper videant, semperq; laudent. *Psalm. 101.* *Psalm. 109.*

Hoc sanè illud erit, quod Danieli quondam reuelatum credimus dicenti: Aspiciebā in visione noctis, & ecce cum nubibus cœli quasi Filius hominis veniebat, & vsque ad Antiquum dierū peruenit, & in cōspectu eius obtulerunt eum, & dedit ei potestatem, & honorem, & regnum, & omnes populi, Tribus & linguę ipsi seruient. Potestas eius potestas æterna, quæ non auferetur: & regnum eius quod nō corrūpetur. Iam enim omni prorsus dæmonū malignitate ad inferos cū impijs ablegata & in abyssum detrusa, iam Sanctorū omnium animis corporibusq; beatificatis, Christo victori triumphus æternus celebrabitur in cœlo, vt ipso regnante regnent & ij, qui illum fide, & cōfessione, & opere in terra coluerunt, eodem Propheta dicente: Et iudicium sedebit vt auferatur potentia, & conteratur, & dispereat vsq; in finē, hoc est, potētia principis tenebrarū, & eorum qui illū secuti sunt. Regnum autē, & potestas, & magnitudo regni, quæ est super omne cœlū, detur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnū, regnum sempiternum est, & omnes reges seruient ei & obedient. Et erit (vt Zacharias inquit) in die illa Dominus vnus, & erit nomen eius vnum. Omnes enim vnum erūt in Deo, ideo & vnus rex omnium erit Christus, & in Christo Pater, & Christus in Patre, & cum vtroq; Spiritus sanctus. Humanitas Diuinitasq; pariter in illo videbitur, sicut scriptum est: Et in lumine tuo videbimus lumen. Inde iam gloria in excelsis Deo concinetur, neq; in terra vt olim, sed in cœlo pax hominibus bonæ volūtatis erit. Inde voces illæ magnæ, quas Iohannes in Apocalypsi audiuit, personabunt, dicentes: Factum est regnū huius mundi Dñi nostri & Christi eius, & regnabunt in secula seculorum, Amen. Et iterum ait: Et audiuit quasi vocē tubæ magnæ, & sicut vocem aquarum *Daniel. 7.* *Idem. 7.* *Zach. 14.* *Psalm. 35.* *Lucæ. 2.* *Apoc. 11.* *Idem. 19.*

multarum, & sicut vocē tonitruorū magnorū dicentium alleluya, quoniam regnauit Dominus Deus noster omnipotens, gaudeamus & exultemus, & demus gloriā ei, quia venerūt nuptiæ Agni, & vxor eius præparauit se, id est, Ecclesia, & datū est illi vt cooperiat se byssino splendenti & cādido. Byssinū enim iustificationes sunt Sanctorū. & dixit mihi: Scribe: Beati qui ad cœnā nuptiarū Agni vocati sūt.

Hi quidem iam in tanta beatitudine se constitutos cernētes admirabūtur. Fortasse quærēt, quibus operibus, pro labore, qua exercitatione tantā percipere meruerint mercedem? Sed audient: Non ex operibus iustitiæ quæ fecistis vos, sed secundùm suam misericordiā pijssimus Dominus saluos vos fecit. Neq; enim cōdignæ erant passiones seculi tanta ac tali gloria, sed omnium bonorum largitor Deus, diues in omnibus, nouit dare magna pro modicis, pro breuibus sempiterna. Modica sanè imperata sunt, sed magna promissa sunt: hæc accepistis, quia illa obsequenter sollicitéq; implestis. Credidistis in Deū: nūc perpetuo eius conspectu gaudete. Timuistis eum: nunc in illo exultate. Dies festos ei sanctificastis: nunc festiuitate nunquàm finienda fruimini. Parētes Præpositosq; vestros digno honore prosecuti estis: nūc à cœlesti Patre honorē accipite Angelorū, & in māsionibus à quibus Lucifer cum satellitibus suis ob superbiam lapsi sunt, vos pro humilitate vestra Domino fauente succedite. Dilexistis proximos vestros: nūc amici Dei facti estis, & domestici, & filij. Pudicitiam, castitatē, virginitatē obseruastis: nunc incorruptionis immortalitatisq; lucem induimini. Ieiunastis ablato Sponso: nūc illo vobis reddito cœlestis conuiuij indeficienti dulcedine saturamini. Flestis aliquādo: nunc cōsolamini. Preces obtulistis: nunc quod precando petistis, accipite. Vigilastis in nocte: nunc in die qui noctē nescit, conquiescite. In vinea Domini laborastis: nunc promissum vobis perfectæ felicitatis denarium sumite. Vicistis cōcupiscentias carnis: nūc in spiritu iubilate. Vicistis mundū: nunc in cœlo coronamini. Vicistis diabolū: nunc in Deo cū Christo triūphate.

Ad Tit. 3. *Rom. 8.* *Caro.* *Mundus.* *Diabolus.*

Nemo

Nemo à vobis tollet gaudiũ veſtrũ, null⁹ imminuet caſus, nullũ finiet tẽpus. Sicut modò, ita & ſemper, & in ſecula ſeculorũ beati eritis in Deo, & dñoIeſu, & Spũſancto Amé.

De damnatorum pœna. Cap. XIII.

DE iſtorum beatitudine paulò diffuſius Deo adiuuãte dicemus, ſi prius illorum ærumnam, quos proprium damnauit ſcelus, pœnaſq; indagare pro virili parte conabimur. Quantò enim plenius æternæ perditionis conſiderabimus periculum, tantò ad vitandum cautiores ac ſolicitiores efficiemur.

Pœnalem igitur locũ damnatorum ſubterraneum eſſe, credi par eſt, & eum quidẽ, à quo maximè diſtat cœlum: Quantũ enim peccando iniqui à iuſtitia pietateq; receſſerunt, tantũ & manſione à manſionibus Sanctorũ ſeparari, congruum atq; conſentaneũ videtur. Sed neq; nomẽ ſedis infeliciſſimæ in eo diſcrepat, cùm ab omnibus vocetur infernus. Quid autẽ aliud infernus, quàm terræ centrum, ſi cœlũ hoc, quod terrã quaquaverſum ambit, mundi pars ſumma ſit? Legimus præterea, Dathã, & Abirõ, & Chore, quia à Deo ob delicta improbati ſunt, viuos terræ hiatu fuiſſe abſorptos, vt vel hinc conſtet, ſub terra eſſe tormentorum locũ, non ſupra terrã. Vnde & per Iezechielẽ dictũ eſt: Deſcenderũt incircuncisi ad terram vltimã, hoc eſt, in viſcera terræ, ne ſcilicet cœlũ, Solem, Lunamq; & reliqua ſydera videre poſſint, qui dum viuerent, cœleſtiũ contemplationi nunquã vacauerunt. Ideo & in tenebras mitti dicuntur, quoniam illic nulla dies eſt, nulla omnino lux, niſi quam fecerint flammæ illæ inextinguibiles, quæ ſic fulgẽt, vt etiam fulgore ipſo torqueant & excrucient. Cùm enim ſine intermiſſione vrant peccatorẽ, hoc inſuper ei præſtãt, vt etiam illos inibi vri cernãt, quos chariſſimos habuit, & duplicentur ſibi pœnæ, dum ſuas cumulat alienis, vtque idem cõſpectis terribilibus dæmoniorũ figuris, ex pauoris

Locus inferni. *Iezech. 32.* *Ignis.*

magnitudine magnitudiné augeat supplicij. De his postea: nunc locum istum (quãuis sub terra sit) perscrutemur, vt qualis & quàm tristis existat, saltem ex parte nosse possimus, & cùm nouerimus, cauere enitamur, ne illò concidamus, vnde spes nulla reuertendi.

Locus.

Isaie.30. In Isaia scriptum est: Præparata est ab heri topheth, ab heri, hoc est, à principio. Topheth auté interpretatur gehenna pauoris, vel ampla pœna vitę stultorum, vt per hoc intelligas & horrorem loci, & immensitatem pœnarum. Deinde sequitur: A rege præparata profunda & dilatata, vt scilicet capax esset multorũ, quoniã multi sunt vocati, pauci verò electi: si illorũ qui vocati sunt, numero cõparétur. Idé Propheta pœnæ quoq; genus indicat, dũ subdit: Nutrimenta eius ignis & ligna multa. Flatus Dñi, id est, diuina iustitia, sicut torrens sulphuris succendens eam. De hoc alibi idé ait: Et conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in sulphur. In ijs quidem partim fomenta ignis apparét, partim grauitas fœtoris. Et erit, inquit, terra eius in picem ardentem nocte & die, non extinguetur in sempiternum, ascendet fumus eius à generatione in generationem, desolabitur in secula seculorum. Quomodo desolabitur in secula seculorum, si res quæ desolantur, minui & deficere soleant, & ad nihilum redigi? Alia ergo cõditio infernalis foueæ erit, quæ & ardendo desolabitur, & nunquam ardere desinet, perpetuæq; combustioni perpetuò sufficiet, nec ignis extingui, nec ipsa cõsumi poterit. Et nõ erit, inquit, transiens per eam: Quia fortasse ignei torrétes illi, vel vbiq; aduersi & occursantes nequitię spiritus trãsitum denegabunt. Vel aliter: Non erit transiens, ita vt inde exire possit, dicente Propheta: Cõgregabuntur in congregatione vnius fascis in lacum, & claudétur ibi in carcere. Carcer ergo nunquã aperiendus homines dæmonesq; pariter cõtinebit inclusos, obstructo omni exitu portis æreis vectibusque ferreis, ac seris sempiternis. Hinc igitur idem Propheta ait: Et possidebunt eam onocrotalus, & ericius; & ibis, & coruus habitabunt in ea. Per hęc sanè animalia,

Matt.20. & 22.

Isaie.34.

Isaie.24.

Isaie.34.

quæ in

quæ in Deuteronomio inter immunda cẽsentur, homines peccatores designat, flagitiorumq́; immunditia pollutos. Postea infert: Et erit cubile draconum, & pascua struthionum. Et occurrent dæmonia, onocentaurus, & pilosus clamabit alter ad alterum : ibi cubauit lamia, & inuenit sibi requiem. Ibi habuit foueam ericius, & nutriuit catulos, & circunfodit, & fouit in vmbra eius: illuc congregati sunt milui, alter ad alterum. Miluus quoque ex immundis est. Draco verò diabolus est, vt in his etiã bestiarũ vocabulis peccatores & simul improbos spiritus intelligam⁹. Quod autem ait: Inuenit sibi requiem; nõ requiem significat qua finitur labor, quia ibi nulla laboris quies est, sed quia sedes domiciliumque non mutatur. Semper enim in tenebris, & in igne, & in fœtore, & in tumultu, & in luctu, & in omnibus miserijs pœnisque permanebunt. Vnde concludens Propheta dicit: Vsque in æternum possidebunt eam. In generatione & generationem habitabunt in ea.

In inferno dæmones & homines.

Tale ergo erit damnatorum cum diabolo habitaculũ, talis carcer. In quo tenebræ, multò quidem illis tenebris, quibus in Ægypto Pharao flagellatus est, tristiores. In quo ignis, nõ sicut noster consumẽs est, sed longè quàm noster grauius exurens, vt qui in illo torquẽtur, vehementiorem morte dolorẽ sentiant, & mori nõ possint. In quo picis & sulphuris assiduè bullientis intolerabilis fœtor, fumique omni nausea grauius olentis nunquã desinẽs exhalatio. In quo etiã omnia perturbãs procellarũ spiritus, iuxta illud: Ignis, sulphur, & spiritus procellarũ pars calicis eorũ. Spiritus tamẽ nõ qui ardores ignis refrigeret, sed magis flammarum impulsu sæuire cogat : veluti si quis in nemoroso mõte vnã tantùm arbusculã incendat, mox flamma ventis agitata totum montẽ cõprehendit, lateq́; omnem occupat syluam. Aut si magnis parua conferenda sunt: Veluti cum faber alterno follium flatu prunas in vnũ coactas exuscitat, scintillę crepitant, flamma furit, vstrina refulget, & sub prunis positum ferrum concepto calore candescit, æraque liquãtur: sic procellarũ illarũ irruente turbine concussum infernale incendium flammarũ ingentes globos anhelãti

Quæ tormenta in inferno.

Psal. 10.

Comparatio.

vapore difflabit. O diram loci faciem, ô fortē omnibus seculi huius ærumnis, omni calamitate, omni exilio, omni torméto, omni morbo magis expauescendam, non solùm quia æterna sit, sed etiā quia cunctis vitæ huius (si in vnū cōferantur) malis acerbior sit. Sicut enim beatorū gloria verbis explicari nequit, sic nec damnatorū pœna. tantum in hac mali est, quantū in illa boni, quoniā inter se opposita sunt, vt dies & nox, lūx & tenebræ, vita & mors. Id quidē manifestius patebit, si etiā illud quod superius propositum à nobis fuit, paulò plenius considerabimus, quòd scilicet ignis iste in tenebris micans, nō solùm calore cruciet, verumetiā fulgore ipso. Tantū quippe inter fumidas nubes lucis ostentat, vt miseri nihil aliud oculis haurire possint, nisi quod visum aut terrore affligat, aut dolore.

Quàm horrēdi in Inferno dæmones.

Vident igitur præter horribilē inferni situm, formidabiles dæmones in diuersas portentorū facies ex industria identidem se transmutantes, vt ipsa quoq; deformitate cōturbent eos, quos persequuntur immanitate. Videbūt, inquā, & vidēdo contremiscent, serpentē illum antiquum, colubrum tortuosum, Mammonā iniquum, Satanā dolosum, Asmodæum cruentum, Belial peruersum, Beelzebub dæmoniorū principem. Videbunt & illos beluinos ferosque spiritus, quos Isaias Propheta bestias, dracones, struthiones, pilosos, vlulas, syrenas appellat. Videbunt Behemoth illū immanem, cuius (vt in Iob legitur) fortitudo in lūbis, & virtus in vmbilico ventris, qui stringit caudam quasi cedrū, & absorbet flumina, & depascitur montiū fœnum. Videbunt parem illi, vel eo etiā vastiorē, Leuiathan, cuius per dentiū gyrum formido, cuius corpus quasi scuta fusilia, compactū squamis se prementibus, cuius sternutatio splēdor ignis, oculi & palpebrę diluculi, de cuius ore procedunt lampades, & de naribus fumus, cuius halitus prunas ardere facit, & in cuius collo moratur fortitudo, & in cuius faciē præcedit egestas, qui feruescere facit quasi ollā profundū maris. Deniq; de quo dicitur: Non est super terram potestas quæ comparetur ei, qui factus est vt nullum time-

Isaiæ. 34.

Iob. 40.

Idem 41.

timeret, omne sublime videt, & ipse est rex super omnes filios superbiæ. Nemo me Poëtarum commenta loqui putet: de veritatis fonte haurimus quæ dicimus. Ibi ista leguntur, vbi nefas est credere quicquam inesse fabulosum, aut mendaciter confictum, sed vel mysterio adumbratum, vel ita vt res habet positum.

Videbũt ergo & fabrum illũ de quo per Isaiam ait Dominus: Ecce ego creaui fabrum sufflantẽ in igne prunas, & proferentẽ vas in opus suũ, & ego creaui interfectorem ad disperdendũ. De quibus Naum Propheta loquitur, dicẽs: Clypeus fortium eius ignitus, viri exercitus in coccineis, aspectus eorũ quasi lampades, quasi fulgura discurrentia. Et quorũ sæuitiã Abacuc admirãs, ait: Omnes ad prædam venient, facies eorum ventus vrens, & congregabit quasi arenã captiuitatem, & ipse de regibus triumphabit, & tyranni ridiculi eius erunt, totum in hamo subleuabit, traxit illud in sagena sua, & cõgregauit in rete suum. Expandit, inquit, sagenã suam, & semper interficere gẽtes nõ cessat. Aderunt ibi & feræ bestiæ à Daniele quondam visæ: Leæna expandens alas, Vrsus dentibus infrendens, vt comedat carnes plurimas. Pardus quoq; cum quatuor alis & totidẽ capitibus. Alia etiã bestia dentes ferreos habens magnos, & vngues ferreos, comedens atq; comminuens, & reliqua pedibus conculcans, & alia quæ Propheta se conspexisse cõmemorat, supra modũ monstrosa atq; horrenda. Aderit & ille qui de cœlo cecidit in terrã, cui data est clauis putei abyssi. De quo puteo (vt in Apocalypsi scriptũ est) ascendit fumus sicut fumus fornacis magnæ. Et de puteo, inquit, exierunt locustæ in terrã, i. dæmoniorũ agmina in eos qui terrena bona beatitudinẽ putant. Et data est illis potestas, sicut habent potestatẽ scorpiones terræ, & præceptum est illis ne læderent fœnũ terræ, id est, humiles. Neque omne viride, in quo scilicet fidei, spei & charitatis viget succus: neq; omnem arborẽ, hoc est, eum qui à terra sese erigens cœlestia cõtemplatur, & bonorũ operum fructu exuberat. Sequitur: nisi homines qui non habent Signum Dei in fron-

Isaiæ. 54.
Naum. 2.
Abac. 1.
Dan. 7.
Apoc. 9.

frontibus suis. Electos enim, & sanctos & fideles offendere nequeunt, sed illos duntaxat, qui licet labijs Deum honorent, corda tamen procul ab eo auersa gerunt, quibus
Mat. 15. dicturus est: Nescio vos. Discedite à me omnes qui opera-
Marci. 7. ti estis iniquitaté. Attédendum autem quales locustæ istæ,
Matt. 25. quàm terribiles. Et similitudines locustarũ, inquit, similes
Apoc. 9. equis paratis in præliũ, super capita eorũ tanquã coronæ similes auro, & facies eorũ sicut facies hominũ, & habebãt capillos sicut capillos mulierũ, & dentes earũ sicut dentes leonũ erãt, & habebãt loricas sicut loricas ferreas, & vox alarum earũ, sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum, & habebant caudas similes scorpionũ, & aculei erant in caudis earum. Præterea; Vidi, inquit, equos in visione, & qui sedebãt super eos, habebant loricas igneas, & hiacynthinas, & sulphureas, & capita equorum erant tanquam capita leonum, & de ore eorum procedit ignis, & fumus, & sulphur. Porrò caudæ, inquit, eorum similes serpentibus habentes capita, & in his nocent.
Idem. 13. Aliam quoque bestiam vidit ascendétem de mari, habentem capita septem, & cornua decem, & super cornua decem diademata, & super capita eius nomina blasphemiæ. Et bestia quã vidi, inquit, similis erat pardo, & pedes eius sicut pedes vrsi, & os eius sicut os leonis. Ac ne plura huiuscemodi prosequi longum sit, flamma illa ad hoc tantũ lucebit, vt hæc vel his similia monstra obijciat obtutibus impiorum. Etsi enim ista, quę à Iohanne vel Prophetis relata sunt, ad allegoricos sensus referri soleant: nihil tamen obstat, quin ipsi impurissimi spũs in hasce formas (vel potius deformitates) vertere sese & possint, & velint, vt homines quib⁹ semper infensi sunt, formidine ipsa vexẽt, antequã verberibus cædant. Quòd si sanctissimis viris quandoque tales apparuére, quomodo non apparebunt damnatis? Et si illis iniuriam inferre ausi sunt, quibus nocere Christo protegente non poterant; quantò magis eos infestabunt, in quos iam sæuiendi ius accipient? Iob iustũ Sa-
Iob. tan humani generis inimicus, impetrata in eum potestate,
opibus

opibus exuit, liberis orbauit, seruis priuauit, vlcere percussit. Insuper quosdā qui calamitatibus eius insultarent, concitauit. Idem beatos Apostolos veluti triticum cribrare expetiuit. Paulum vas electum colaphizauit. Antoniū Alexandrinum Abbatem fustibus commitigando tantùm non exanimem reliquit. Machario bipennē manu vibrans hostiliter minatus est. Hilarionē variarū portentis vocum terrére aggressus est, & eiusdē orātis dorso insiliens, latera calcib⁹, ceruicē flagello verberare nō timuit: & eis parcet, qui sibi traditi erūt, quos igneis vinctos catenis trahet secū in abyssum? Sed & ipse in igne cruciabitur. Dolore ergo stimulatus, acrius ad inferendā homini iniuriam insurget.

Apostoli. *Paulus apostolus.* *2. Corin. 12.* *Antonius abbas.* *Macharius* *Hilarion.*

Diximus de terrore qui damnatis per lucē gehennalis ignis incutietur; dicamus nūc de dolore. Sicuti enim monstrosas dæmonū species in lumine illo atro caliginosoque cōcernendo formidabunt: ita eorū supplicia, quos in vita charos habuerunt, intuēdo magis tristabūtur. Frater fratri cōmiserebitur, filijs parentes, parētibus filij, amicis amici. Dumq; inuicē quilibet nunc suo, nunc alieno malo dolēt, duplicabitur omnibus grauitas mœroris. Hinc sanè diues ille sepultus in inferno, multū de fratrib⁹ quos superstites reliquerat solicitus, mitti ad eos Lazarum precabatur, vt ab ipso admoniti cauerent eò deuenire, vbi illorū afflictio suæ pœnæ additamentum foret. Audiuimus quosdam in furto deprehensos, cùm corā Iudice cōstituti crimen negarent, patiēter tormēta tulisse. Vbi autē & filios in quæstionem adductos cōspexissent, eorū ferre supplicium nequiuisse, atq; continuò furtum cōfessos. Et si necem ipsi subire maluerunt, quàm liberis fidiculas intendi videre: quali quantaq; premerentur tristitiæ acerbitate, si vnà secum in inferno illos ardere vidissent, & flebiliter exclamare, & ab ijs qui ope indigent, opem implorare? Puto & ipsi exclamassent, obsecrātes, vt tota in se verterētur incēdia, & illis leuaretur pœna. Aut si id effici nō liceret, vt saltē procul ab eis, vbi etiam grauioribus atterendi supplicijs essent, secedere sibi permitteretur; tantùm ne illos, quos genuissent, vri as-

Dolor damnatorum in inferno. *Diues purpuratus.* *Luc. 16.*

vri as-

vri aspicerent, gemere audirent, affligi angique sentirent. Denique in imo infernalis baratri flẽdo demergi ac defigi præoptassent, & vt hunc vnũ effugerent, omnes alios dolores nõ ita graues credidissent. Ad augendã ergo reorum anxietudinẽ atq; ærumnam, ignis iste (sicuti diximus) non modò torrebit, sed etiã splẽdoris aliquid diffundet, illarũ duntaxat rerum videndarum copiam suppeditans, quæ spectantibus multò plus afferent molestiæ, quàm si etiam ipsas tenebræ caliginosiores occuluissent. Et de hoc hactenus: nũc patientiũ pœnas, vtrũ diuersæ sint, perpẽdamus.

Pœnarum diuersitas. Diuersas esse nulli dubiũ est, nisi cui fortè libuerit Stoicorum more vitia omnia paria esse definire, vt pares etiã pœnæ vitiorũ sint. Quæ quidem sententia toto Catholicæ veritatis theatro exploditur & exibilatur. In Lege quippe veteri Sacerdos eos, qui lepræ morbũ cõtraxerint, cõsiderare iubetur, ac dijudicare, alba, an nigra, an rufa sit: diuersa autẽ lepræ genera, diuersitatẽ significant peccatorũ. *Leuit.13.* Lex etiã illum qui infamauerit vxorẽ, verberibus afficiendum decernit. Qui verò alienã stuprauerit, lapidibus obruendũ iubet. *Deut.22.* Inæqualis pœna inæqualitatẽ criminis indicat. Idcircò de ijs quoque qui verberandi sunt, mandatur, vt pro mensura peccati, fiat & plagarum modus: Et plures plagæ irrogentur ei, cuius grauior fuerit culpa. *Deut.25.* Sed ne quis differentiã hanc in præsenti vita, nõ in futura haberi cauillari possit, in Sapientiæ libro scriptũ est: Iudiciũ durissimũ in eos qui præsunt, fiet, & potentes potenter tormenta patientur, & fortioribus fortior instat cruciatio. *Sapien.6.* Cur ita, nisi quia in eodẽ quoq; genere peccati, magis delinquit is qui dignitate præcellit? Adhæc etiã in Euangelio perspicua est criminũ & animaduersionũ discretio. Omnis, inquit, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui aũt dixerit fratri suo racha, reus erit concilio. Qui autẽ dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis. *Matth.5.* Frustra nimirũ fieret isthæc diuisio, si nulla esset vitiorũ diuersitas, & si alia leuius, alia grauius nõ punirẽtur. Aut si diuersa nõ sunt, cur qui verbũ dixerit contra Filiũ hominis, remittetur ei? qui autẽ dixerit cõtra *Matth.12.*

Spiri-

Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, *Matth. 12.*
neque in futuro? Quare illo nequā spiritu cum septē alijs *Luce. 11.*
nequioribus se (differēs enim etiā spirituū nequitia est) reuertēte ad eū à quò exierat, fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus? Quamobrē seruus qui cognouit volun- *Luc. 12.*
tatem dñi sui, & nō se præparauit, & nō fecit secūdùm voluntatem eius, vapulabit multis; qui autē nō cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis? Quomodo denique Iudæ peccatū maius dicitur Pilati peccato, dicēte ad Pilatum Domino: Non haberes potestatē aduersum me vllā, *Iohan. 19.*
nisi tibi datū esset desuper; propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Quòd aūt aliud alio leuius sit, minusque noxæ habeat, Iohannes Apostolus declarat, dicēs: Qui scit fratrē suū peccare peccatū non ad mortē, petat & *1. Iohan. 5.*
dabitur ei vita peccāti nō ad mortē. Est peccatū ad mortē, nō pro illo dico vt roget quis. Grandis distātia; alteri peccanti vita orādo impetratur, pro altero qui in morte est, ne orare quidem permittitur. Igitur sicuti distincta sunt delictorū genera, ita & delinquentiū supplicia distincta sunt.

Est Gehenna & caminus ignis inextinguibilis, est *Tormentorum*
vermis & tinea immortalis, sunt tenebræ aliæ exteriores, *genera.*
aliæ interiores, est profundū & puteus abyssi, sunt glareæ cocyti, secūdùm quod dicitur: Dulcis fuit glareis cocyti; *Iob. 21.*
est sicut calor, ita & frigus, iuxta illud: Ad nimiū calorem *Iob. 24.*
trāsiet ab aquis niuium. Sunt spiritus creati ad vindictam, sunt pix, sulphur, grando, sitis, fames, mors, scorpij, serpētes, est romphæa vindicās in exterminium impios, est absynthium, & aqua fellis, est turbo indignationis Domini, & tempestas erumpens & irruēs super capita iniustorum. Est & de quo superiùs dictū est, procellarū spiritus, qui flāmas non sinit quiescere, neq; prunas consopiri, aut cinere obduci. Sunt denique omnia mala, & nihil prorsus boni, & hoc vnum omnium pessimū, nulla vnquam neque mi- *Quare pœna*
nuendæ, neq; finiēdæ tantæ acerbitatis expectatio. Quam *æterna consti-*
rem quidam admirantes, quæsiēre qua ratione iustū esset, *tuta sit tempo-*
quòd criminibus, quæ tam breui temporis spatio perpe- *raliter peccā-*
 trantur *tibus.*

trantur (breuis enim est vita mortaliū super terram) pœna cōstituatur æterna. Quibus respōsum est, hoc nō tantùm diuinæ, verumetiam humanæ conuenire seueritati atque censuræ, vt scelera quædā, licet horæ vnius vel puncti momento commissa fuerint, plurimorū annorum mulctentur exilio, diuturniore carcere castigentur, longioribus discutiantur tormentis, quoniā nō tam tempus in peccādo spectatur, quàm pondus. Peccat qui vno ictu homicidiū peragit, peccat qui tota die verba blaterat otiosa, & absque intermissione garrit atq; argutatur, & cùm vterq; peccet, alterq; multū tēporis, alter parū in peccādo cōterat: homicidiū tamē pœna interdū longiore punitur, incōsulta verò loquacitas ne breui quidem coërcetur. Deinde tametsi ad delinquendū non multū temporis hominibus præscriptū sit, animus tamē illius quē nunquā delictorū pœnitet, qui nunquā male agere cessat, tēdit in infinitū. Et vt Gregorius inquit, vellent iniqui semper viuere vt semper possint peccare: ideo iustè quidem flagello plectuntur sempiterno. Præterea vt appareat, qualis quantusq; sit qui offensus est, oportet vt offensor ipse & grauissimè & diutissimè, id est, sine fine puniatur. Huc accedit, quòd ei quidem qui breui tēpore peccans æternis addicitur supplicijs, non fit iniuria neque dolus, quoniā antequàm peccasset, hæc eadem peccantibus proposita esse non ignorauit. Sciuit etiam, quòd si breui tempore virtutis opera exercere studuisset, æterna remuneratione se fuisse potiturum, & tamen virtute contempta vitium sequi maluit. Quis ei, quæso, fraudi fuit? quis eum in illam nunquàm satiabilem carnificinam præcipitauit, nisi suamet peruersa in eligendo mala voluntas? Ad aquam ineffabilis dulcoris manum extēdere poterat, & prunis potius ardentibus eam immersit. Talibus per Prophetam dicitur: Ecce vos omnes accendentes ignem,
Isa.50. accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, & flammis quas succēdistis. Profectò quisquis infinitæ beatitatis promissa paruipendit, infinitæque calamitatis minas non timet, quando & has euadere licet, & illa promereri,

dignus

dignus est cruciatibus infinitis pro tanta animi sui temeritate, tantaq; stultitia. At aliquis fortasse incredulus eiusmodi minis nō adhibet fidē: tātò magis meretur illas experiri, vt quod credere noluit libēs, credat inuit⁹: cognoscat quia vera sunt, quę falsa esse impiè dubitauit: tradatur diabolo & angelis ei⁹, qui nō credidit Christo & Apostolis ei⁹.

Quoniam autem docuimus, diuersa esse supplicia, ne quis aliqua vt alijs minus dura, ita etiam nō multū acerba putet, ideoq; ad euitanda negligentior efficiatur: ostendemus ea quoque quæ illic leuissima sunt, omnibus quæ hîc habentur esse grauiora. Nihil hîc quidē tam triste est, tam luctuosum, vt non habeat aliquid consolationis. Pauper es, siti, fame, nuditateq; confectus: inuenies qui miserebitur & stipem porriget. Incurabiles morbi doloris interualla habent, & post vehementem accessionem, vel festina remissio expectatur, vel protinus exitus. Perpetuū exiliū non adimit patriam, sed mutat, & plerisque natale solum reliquisse vsui fuit. Qui in latomijs vinculisve coarctantur, aut perfractis claustris, aut Præsidis miseratione euadere sperant. Qui cæditur, mutilatur, vritur, in equuleo suspenditur, vngulis raditur, virgis verberatur, cruci affigitur, membratim discerpitur, omnia denique quæ crudelium tyrannorū furor adinuenit tormenta, in suo ipso corpore excipit, quantò vehementior dolor est, tantò citius finem affore doloris confidit, & totū quē intolerabiliter sustinet angorem, se morte mox effugiturum gaudet. Soli illi qui ad tartarum relegātur, nihil penitus habere possunt vnde conquiescāt, nedū vnde gaudeāt. Quis enim illic miserebitur, vbi omnes miseri sunt? Quis cōsolabitur, vbi omnes lugere nō cessant? Quādo dabitur vel modica tormentorū intermissio, vel vllū leuamen, vbi vrēs ignis nunquàm extinguitur, rodens vermis nunquàm moritur, vexantia dæmonia nullo labore defatigātur, nulla crudelitate satiātur? Quis postremò malorū sperari termin⁹ poterit, vbi diuini Iudicij irreuocabilis maledictio in æternū perseuerabit? Deinde vitæ huius aduersitatum tribulationumque causa

Quod minima in inferno pœna maior sit illa quæ hîc habetur maxima.

Augusti. in Psal. 37.

hæc ferè eſt, vt aut iuſtus per patientiā coronetur, aut peccator per timorē corrigatur. ſed cauſa gehennæ ignis alia nō eſt, quàm vt obſtinatus, quē nunquā flagitij pœnituit, nunquā careat tormēto: hìc ira, illic pietas Dei eſt. Nónne ergo ſatis patet, grauiorē eſſe animaduerſionē Dei iraſcentis, quàm caſtigationē diligentis? Verberat aliquis filium, ſed vt à vitijs deterreat: verberat hoſtē, ſed vt interimat. Nónne igitur leuiſſimus in hoſtē ictus durius feriet, quàm maximus in filium? Sic & minima in inferno pœna maior eſt, quàm quæ hìc inferri poteſt maxima, quoniā hìc filij, illic hoſtes Dei ſunt. quanquā multi & hìc hoſtes, ſed ita vt eſſe poſſint filij. Hoc idem nobis contrarij quoque ratio ſuadet. Nam quemadmodū in cœleſti gloria minimo beatorum ij, qui in terra feliciſſimi exiſtimantur, cōparari nequeunt: ita è diuerſo qui in inferno minimum miſer eſt, omnibus quę ſupra terrā haberi poſſunt miſerijs, miſerior eſt. Quantò itaq; plus haurit gaudij, qui in cœlo minimus eſt, quàm qui in terra maximus: tātò plus pœnæ ſentit, qui inferno minimā ſentit, quàm qui maximam in hoc ſeculo.

De reuelationibus infernalium pœnarum.
Caput XIIII.

HIs rationibus addamus etiam reuelationum argumenta, vt eorum ipſorum, qui vel periére, vel à perditionis limine reuocati ſunt, confeſſionibus, quāta pereuntium infelicitas ſit, certius innoteſcat. Audiuimus epulonem diuitem de Euangelio perquàm lugubriter conquerentem, & ſancto Patriarchæ ſupplicātem, vt mitteret Lazarum, qui intincto in aqua digito guttulam vnā linguæ ſuæ inſtillaret, eò quòd totus in igne arderet totuſque cruciaretur. Quanta ergo calamitas eſt ſic torreri, & vna aquę gutta indigere, nullaq; poſtulatione eam impetrare poſſe? Sed huic tam ingenti miſeriæ additur præteritæ felicitatis amara recordatio. Reſpōſum enim accipit: Memento quia bonis multis in vita fruebare, Lazarus verò preſſus erat malis: tu nunc cruciaris, ille conſolatur. Additur & fratrū ſuperſti-

Diues purpuratus. Lucæ.16.

superstitum irrequieta solicitudo, cùm tam vehementer expauescat, ne eandem & illi perniciem sortiantur, quos fortasse sciebat haud alijs moribus viuere, quàm ipse vixerat. Non ergo satis est flammis excoqui, & ne linguam quidem tanti ardoris habere expertem: multiplicium insuper curarum perpetua anxietudine exæstuandum est.

Stactævm Ephesium Iohannes Apostolus, dum efferretur, ad vitam reuocatum percunctatus dicitur: Quid in alio orbe de illis duobus fratribus discipulis suis viderit, qui sibi aliquandiu religiosè adhærentes, rursum per inconstantiā lubricitatemq́; desciuerāt. Cùm ergo is quantam beatitudinē cum quali infelicitate permutassent, corā recensuisset, continuò illi ambo omnes diuitias pauloantè repetitas acceptasq́; (hæ autē erant virgæ in aurum versæ, & lapilli in gemmas) vt his redimerent possessiones, quas pro amore Christi distraxisse dolebant, ad pedes Apostoli effudêre, multis cum lachrymis rogantes veniam ac dicentes, omnia se perpeti paratos, tantùm vt pristinā gratiam apud Deum sibi recuperare liceret. Nequaquam tam citò tantas opes iterum cōtempsissent, & ad Apostolicam reuersi fuissent egestatem, nisi certò cognouissent, & omnibus opibus maiorem esse Paradisi gloriā, & omni egestate angustiorem inferni ærumnam. *Abdias.* *Duo Iohannis discipuli.*

Macharivs Alexandrinus dum aliquādo per Scythioticam solitudinem deambularet, caluariam hominis humi iacentem conspicatus, cœpit per Christum Iesum obsecrare & interrogare, cuius fuisset dum viueret, quóve nunc in loco animus quondam inhabitator suus degeret? Grande miraculum: aridum os, carneque & neruis nudum prorupit in vocem, ac se gētilem fuisse, proximiq́; vici indigenam, respondit: nunc verò in foueam baratri infernalis tam altè retrusum angustiari, quàm procul à terra distet cœlum. Sed etiam se inferius corruere Iudæos incredulos, & ipsis inferius hæreticos Christianos, qui reuelatam diuinitus veritatem mendacibus peruertere sententijs moliuntur. Meritò quidem ipsi hæretici & Genti- *Caluaria cuiusdam Ethnici.*

 libus,

libus, & Iudæis, damnabiliores sunt. Nam vtriq; illi apertè cum Ecclesia pugnant: hi verò amicitiæ simulatione ex insidijs nocent, & cùm se Christianos nuncupēt, nulli Christianos perniciosius lædunt. *Sur. Tom. 1.*

Cadauer cuiusdā rustici. EADMVNDO Cantuariensi Archiepiscopo die quadam in visu apparuisse ferunt, latè patentem campū, squalentibusq; aruis vastum, & in eo rustici cuiusdam sola vitæ prauitate nō ignobilis, exanime corpus ab ingēti coruorū multitudine certatim impeti, distrahiq; & dilacerari. Deinde compertū ea ipsa die rusticū illū fuisse vita defunctū. Quid mali, quid iniuriæ vsquā esse potest, quod nequissimi spiritus damnatorū animabus illic in inferno nō irrogent: si hic in cadauera eorum tam auidè debacchantur?

Iosaphat regis filius. IOSAPHAT Auenir Indorum regis filius Barlaam Eremitæ industria & disciplinis ad Christianitatem cōuersus, meretriculæ cuiusdam forma blanditijsque & procacitate captus fuisset, nisi diuina miseratione contigisset, vt parumper obdormiscens, & Sanctorum gloriam, & damnatorum pœnas videret. Eo somno confirmatus, in castitatis proposito perseuerauit. Tyrunculus adhuc in fide erat, & puto turpis voluptatis tam violentæ solicitationi succubuisset, nisi per huiuscemodi visum, & Paradisi delicias omnibus mundi oblectamentis magis expetisset, & omnibus formidalibus ipsa inferni tormenta magis expauisset. Si ergo ista per speculum & in ænigmate, & quandam soporis vmbram visa tantam vim habuére, quid virium quantumq; efficaciæ haberent, ita vt sunt, conspecta? *Damasc. in vita Barlaam. c. 36.*

Tres à morte ad vitam reuocati. Sicuti conspexerant tres illi Ierosolymis bis morte defuncti, de quibus tunc quoque mentionem fecimus, cùm de Purgatorio tractaremus. Qui (vt Cyrillus tradit) ad destruendam hæresim quandam precibus ipsius Cyrilli & Eusebij, Hieronymique iam cum Christo regnantis meritis, qua die mortui fuerant, resuscitati sunt. Tunc palàm testari cœperūt, se Hieronymo duce loca Paradisi, inferni, Purgatorijq; perlustrasse, & cùm damnādi essent, eiusdem

apud

apud Deũ gratia antequã iudicarẽtur, ad vitã redire iussos. Enarratis igitur omnibus quæ vidissent, sola infernalium pœnarũ recordatione à lachrymis se tẽperare nullo modo poterãt, quòd dicerent, tales ac tantas esse pœnas illas, vt nullæ penitus excogitari possent cũ ipsis cõparandæ. Itaq; sine intermissione flebant, donec peracta viginti dierum pœnitentia, rursum (vt prædixerant) suis exuti corporibus decessêre, non vt prius ad mortem, sed ad vitam. Perpendamus horum testimonio, horumq; luctu, quàm immensum malum sit illud, quod cum nullo malo cõferri queat, & cuius timor lachrymas cohibere nõ sinebat. Horũ quoque pœnitentiã imitemur, qui tam pauculorũ dierũ fletu tantam euaserũt perniciem, & simul beatitudinẽ cõsecuti sunt æternam. *Inter Epist. August. Epist. 206. c. 2. & 3.*

Idem Cyrillus refert, dum mœstus oraret, indicari sibi petens, qualiter se haberet Rufi nepotis sui nuper defuncti anima, se fœtorem primò sensisse supra modum grauem, neq; naribus omnino nisi cõpressis tolerabilẽ, mox deinde Rufum conspexisse catenis candentis ferri præcinctum, flammas fumo mixtas ore vomentem, & toto prorsus corpore ex ardoribus, quos intra se habere videbatur, scintillantem. Cumq; hoc spectaculo conterritus miraretur, & vehemẽter expauidus quæreret, quam ob culpam iuuenis moribus integer, & ob id quondam omnibus charus talibus pœnis dignus iudicatus esset, ob eodẽ didicisse, nihil ei aliud crimini fuisse datum pro quo ita vexaretur, præter aleæ lusionem, quoniam ipsa identidem vsus esset, & leuissimum vel nullũ peccatum existimans, illud Sacerdoti confiteri neglexisset. O seuera diuinæ iustitiæ iudicia, & expauescendum examen! Si vnum in homine vitium, tot virtutibus quæ eidem inerant, non est compensatũ, vt ipse à damnatione liber esset: quomodo illis cõpensabitur, qui pleni flagitijs nulla cũ probitate decedunt? Et si tam sæuos patiebatur cruciatus aleæ lusor: quales, quæso, passuri sint fœnerator, fur, adulter, homicida, vel hæreticus, vel idololatra? Non dubitamus, quin isti grauius peccent: proinde

Rufus Cyrilli nepos.

nec dubitemus, præter hæc Rufi supplicia esse adhuc quædam multò grauiora. *Ibid.c.14.*

Gregorius Papa. Exempla quæ sequuntur, de Beati Pontificis Gregorij Dialogo recitabo, ne quis ambigat, quin ea verissima sint, quæ tanto teste proferentur.

Quidam Seueri precibus vitæ restitutus. Quidam in finibus Valeriæ Prouinciæ ægrotans, priusquàm Seuerus Presbyter ad ipsum à peccatis absoluendũ adueniret, diem suum obijt. Mox eiusdẽ Seueri lachrymis ac precibus, annuente Domino, reuixit. Interrogatus quid sibi cùm è corpore migrasset, cõtigerat, respondit se à quibusdam hominibus nigrioribus quàm Æthiopes sunt, & qui ore naribusq; ignem efflabant, repètè correptũ fuisse, & per opaca loca; atque aspera raptim deductũ. Sed dum adhuc deduceretur, à candidissimis iuuenibus, multaque luce coruscantibus obuiam factis dimitti, ac vitę pristinæ restitui iussum, quòd diceret Seuero Presbytero hoc poscenti Deum concedere. Igitur cùm peccata sua eidẽ confessus pœnitentiã peregisset, die septimo iterum, sed feliciùs, obdormiuit. Terribiles illi nõdum confesso, cùm per tenebras traheretur, dæmones fuère, haud dubiè terribiliores futuri, si ad gehennã vsq; pertraxissent. At verò quã fortis Seueri pietas, quàm potens meritũ, qui de ore tam rapacium luporum eripuit prædam, & animam ab Orci

Orcus, id est, infernus. faucibus auulsam inseruit cœlo? Ex quo liquet, tunc maximè Sanctorum precibus nobis opus esse, cum expiramus. Iam iudicatis nihil proficiunt preces: Nulla est in inferno redemptio. *Greg. Dial. lib.1.c.22.*

Theodoricus rex. Neque enim Theodoricum Italiæ regem Arrianum, ne in interitum rueret æternum, sua tenere vis, suusq; valuit potentatus. Quem Solitarius quidam in Lipara Sicilię Insula Deo seruiens, in foueam illam quæ flammas eructat, vinctum deijci vidit à Iohanne Papa, Symmachoq; Patritio, quos ille Catholicam tuentes fidem non multò antè occiderat. Meritò ab ipsis præcipitari visus est, quos ipse præcipitatos in mortis ignominiam putauit, dum martyrio coronarentur. Deprehensum quoq; est, eodẽ die ipsum

inte-

interijsse,quo talia de illo Solitarius viderat. *Ibid.li.4.c.30.*

Opinor locum illum in quem est deiectus,sicuti & alia quæ in illis circa Siciliam insulis, atque in ipsa Sicilia perpetuò ardere constat, infernæ fornacis infumibulum esse, & flammas ac fumum ipsum inde à Gehênæ igne sursum versus euaporari.Si enim is ignis eiusdem cum nostro naturæ esset, vnde illi materia sufficeret, per tot iam secula assiduè flagranti? Nónne iampridem insulas illas omnes in nihilum redegisset?Is ergo ignis est, qui ad cruciandum factus est,non ad consumendum,nisi fortè quod consumptum aut terroris aut pœnæ plus adijciat. Si quis autem nosse cupit, quàm alta profunditas sit, à summo ore bullientis foraminis ad vltimum vsq; inferni fundum, Theodoricum interroget, quem ideo totum præcipitium illud emensum credimus,quia nullum crimé grauius est, quàm ab Ecclesiastica dissentire veritate, & Hæresum prauitatibus implicari. Quò autem minus dubitemus, esse apud inferos tormentorum ignem, hucvsq; illum nostris oculis visendum diuina prouidentia iussit promicare. *Ibid.* *Ignis in Sicilia insulis.* *Hæreseos crimen quàm grauissimum.*

Quod ita esse, Eumorphi quoq; Romani Gallæ viduæ filij exemplo probari potest. Qui cùm animam ageret, clamare cœpit, dicens: Pergite citò accersitum mihi Stephanum Optionem. Ecce enim nauis ambos núc ad Siciliam vectura in portu nos præstolatur, iam ora soluit, iam vela suspendit.Insanire putabatur,donec rursus morantes famulos increpans: Non insanio,inquit,agite, iam ite,si libet, & quod vos volo, perficere ne cunctamini. Dum eunt,audiunt Stephanum illum decessisse: dum redeunt, Eumorphum extinctú offendunt.Vtriusque exitus eodem temporis puncto contigit, vt talis euentus doceret, haud temerè visum eos ad Siciliam euocari, vbi Ethna sicut & infernus igni flagrat inextinguibili. *Ibid.c.35.* *Eumorphus & Stephanus Optio.*

Prosequamur adhuc ignis huius non leuia visa,vt aliorum casus repetentes discamus nobis cauere.Quo tépore Gothi Italiam vastabant: Reparatus Romanus improbus magis quàm ignobilis vir, dum defunctus plangeretur, *Reparatus Romanus & Tiburtius Presbyter.*

reuixit: Et mittite, inquit, ad Ecclesiam Laurẽtij Martyris sciscitatũ, quid Tiburtius presbyter agat. Vidi enim eum rogo impositum acriter torreri, vidi & alium rogum, qui flammæ mucrone cœlum lambere videbatur, de flamma quoque vocem erumpentẽ audiui, quæ indicaret quis ille esset, cui pœna parabatur. His enarratis, repentè obmutuit, non sydere, sed morte percussus, atque iterum illuc vnde redierat abijt. Tiburtius etiam infelicem animã tunc exhalasse compertus est, de quo hominum quoque præiudicium factum fuerat, nemine non vitam illius detestãte. Cùm enim Presbyter esset, nihil Presbyteri habebat, præter figuram ac nomen. Reparato autem alios admonendi, non sui à perditione liberãdi copia data erat, Deo per illũ cæteris cõsulẽte, vt cauerẽt eorũ vitia imitari, quos ad Gehennã dãnatos satis certo indicio cognouissent. *Ibid. c. 31.*

Curialis ardens in sepultura.

In Valeriæ prouinciæ regione fuisse Curialis quidã perhibetur, qui cùm in Vigilia Paschę filiam cuiusdã sibi amicissimi iam adultam ad Baptismum tenuisset, contracta spiritali necessitudine eam illo die secum manere petijt, concessam lautè atque opiparè accepit, & quasi à se genitæ amoris signa ostendit, longè alium amorẽ cælans in corde. Nocte enim superueniente, misellam nihil tale timentem inuadens, vitiauit. Cæterùm cùm illuxisset, tanti sceleris conscius ad Ecclesiam procedere verebatur; ne tamẽ de se suspitionem alijs generaret, si tam solenni festo Missæ non interesset, perrexit non cum modico diuinæ vindictæ timore, sed diei illius impunitas reliquorum securitatẽ suppeditauit, quasi verò malorum obliuiscatur Deus, si non ita citò castiget. Die igitur septimo post commissum flagitium cùm sanus ambularet, repẽtè cõcidit mortuus. Cùmque sepelissent eum, flamma de tumulo erumpens ardere non desijt, donec cadauer simul cũ conditorio consumpsit. Hinc coniectare libet, quãtò vehemẽtius anima eius viuẽs ac sentiens torqueatur in inferno, cuius exanime & insensibile corpus comburi dignum fuit in sepulchro. *Ibid. c. 32.*

Petrus Monachus.

Monachus quidã natione Hiberus, cui Petro nomẽ fuit,

cùm

cùm non ſatis monaſticè viueret, mortē obijt. Mox autem corpori reſtitutus, dixit ſe vidiſſe inferorū tormēta, perpetuumq; Gehennæ ardorē. Cumq; propè eſſet vt & ipſe in ignē proijceretur, ab Angelo fuiſſe ereptū, & ad mortalē vitam quam reliquerat, redire iuſſum, hoc addito, vt iam diſceret qualiter ſibi deinceps viuendum eſſet. Intantum itaq; poſtea immutatus eſt, vt ipſa corporis maceratione ſe vidiſſe teſtaretur, quod tantopere timeret. *Ibid.c.36.*

STEPHANVS Romanus vir ſua ætate illuſtris, Conſtantinopolim profectus, in valetudinē incidēs vita deceſſit. Et quoniā ij qui illū comitati fuerāt, officij gratia corpus eius ad patriā referre volebāt, quæſitus eſt pollinctor qui illud exenteratū ſale cōdiret, ne in itinere putreſceret. Pollinctore tūc nō inuēto, is qui mortuus iacebat, die poſtero exurrexit viuus, vixitq; poſtea nō parū diu, ſed minus quā debuit emendatè, adeò quoſdā ne viſa quidē horrenda ita terrēt, vt corrigāt. Igitur narrare ſolebat, tūc ſe ad inferos deductū vidiſſe formidabilia illa quæ olim audita nō crediderat, & dū veluti reus ante Iudicis tribunal ſiſteretur, dimitti iuſſum, reprehenſo errore eorum qui ipſum adduxerant, cùm non ipſe, ſed Stephanus Ferrarius adduci iuſſus eſſet: ſe itaque reſtituto, eadē hora Ferrarium hunc vicinū ſuum defunctū fuiſſe, & tantæ viſionis fidē feciſſe, ne ſomnium putaretur. Quòd autē nō ſe ſatis correxerit, hoc quod ſequitur exemplo, perſpicuum erit. *Ibid.*

Stephanus Romanus.

Stephanus Ferrarius.

Miles quidam in eadem vrbe Roma peſtilentiæ morbo extinctus, cùm reuixiſſet, dixit, apparuiſſe ſibi pontem anguſtum, fluuiumque ſubterlabentem, tetrū admodum & caliginoſum, ac fœtore incredibili grauem. At verò ad vlteriorem ripam loca amœna, & quæ oculos florum varietate, nares odorum fragrantia, multum præcipueque oblectarent, tum habitacula paſſim diſpoſita diuini cuiuſdam nitoris ac formæ, ſed inter ipſa vnū cæteris maius elegantiusque, quod totū aureis laterculis adhuc conſtruebatur; cui autem conſtrueretur, ſe ſcire nequiuiſſe. Conſideraſſe tamen, quòd iuſti pontem ſecurè pertranſirent, reprobi

Miles quidam.

verò

verò laberentur, & in fluuiũ ruerẽt. Tunc vidit (vt aiebat) Peregrinum Presbyterũ tam inoffensè per angustias illas gradum tulisse, quàm hic piè vixerat. Sed inter eos quoq; qui ceciderant, quosque rapidi gurgitis spumosi vortices agitabãt, vidit Petrũ ecclesiasticæ familiæ Irenarchã, qui quadriẽnio antè obierat, ferreis vinculis cõplicatũ, & de horribili alueo enatare frustra conantem, atque idcirco ei supplicio mancipatum audiuit, quòd reos olim quos puniendos accipiebat, sæuiter magis quàm obsequenter punierit. Vidit & Stephanum, de quo modò diximus. Qui cùm transire pontem vellet, ad medium perueniens pedibus delapsus est, ventre adhæsit ponti. Per pedes ergo ab immundis spiritibus in fluuium trahebatur, per manus ab Angelis, ne mergeretur, tenebatur. Interim qui talia vidit, vitæ restitutus, pendẽtis in ponte qui finis fuerit, scire non potuit. De quo ne Beatus quidem Gregorius præiudicium facere ausus, lapsum adhæsionemq; tantùm interpretatur, dicẽs: Deorsum deprimit carnis lasciuia, sursum attollit eleemosyna. Ex ijs autẽ duobus quid in Stephano magis excelleret, incertũ erat. Ideo nec totus mergi visus est, nec totus emergi. Nos inde discamus, non sic incedere vt labamur, cũ tã atra & sæua sit perditionis æternæ vorago, cũq; tã virosam exhalet mephitim, vt nõ min⁹ fœtore ipso cruciet, q̃ vortigine fremituq; ruentiũ aquarũ. *Ibid.*

Peregrinus Presbyter. *Petrus Irenarcha.* *Stephanus Romanus.*

Fuit Romæ in monasterio Beati Põtificis Gregorij (vt idem tradit) adolescens quidam secularis, cum fratre monacho manens, ita mundanæ vanitati deditus, vt nulla piç conuersationis præcepta admitteret, proteruus, leuis, vecors erat, vt qui magis rei familiaris defectu, quàm amore fratrem secutus esset. Hic ipse pestilentia percussus, cùm iam moriens extremos ederet anhelitus, monachis assidentibus, & pro salute eius Deum deprecantibus, magno omnes pauore turbauit, dicens: Facessite hinc, cur prohibetis ne à dracone isto deuorer, si illi datus sum? iam ignitis faucibus hausit caput meum, & stridentibus squamis, quasi serris tractim terens enecat me. Abite, quæso: nam

Adolescens secularis.

præsen-

præſentibus vobis totum abſorbere non poteſt, & idcirco magis cruciat. Cumq; admoneretur, vt ſe Crucis ſigno cõtra illum defenderet: Quid poſſum, inquit, cùm & manus & pedes meos caudæ ſuæ ſpiris circumuolutos colligarit? Hoc audito, fratres in terra cum lachrymis prouoluti, ardentius pro eo ſupplicare cœperũt. Inde ipſe meliuſculus factus, gratias Deo agere, quòd exauditis fratrũ precibus, à ſe tam immanem beſtiam effugaſſet, inſuper vitam ſe aliam, ſi conualeſceret, inchoaturum polliceri, terrenaque omnia contempturũ. Conualuit, & quod promiſerat præſtitit, tam ſanctè poſthac viuens, quàm antea petulanter. Timeamus & nos crudeliſſimum hunc draconem, qui nõ tantùm caput, ſed totos penitus cupit deglutire, totos perdere, & in ardentẽ flãmis alueum demittere, vt veluti fornace concluſos torreat ſemper & excruciet. *Ibid. c. 37.*

Cuius quidem credulitatem ſubſequentis quoq; caſus infelicitas facit manifeſtam. Iconiæ in monaſterio (quod Tongalathon dicebatur) monachus erat, qui ſimulata ſanctimonia magnã apud omnes æſtimationẽ ſibi comparauerat. At verò cùm ægrotans ad diem vitæ ſuæ ſupremum acceſſiſſet, expauefactus fratres cõuocat, hypocriſim (quã diu cælauerat) prodit. Et nunc videte, inquit, quò me perduxit diu mentita ſanctitas. Ieiunijs me identidem affligi fingebam, ſed occultè comedẽs nunquã ieiunabam, nunc inimico traditus ſum. Ecce me terribilis ſerpens tortuoſi corporis voluminibus implicatum tenet, ecce in os meũ, quod clãdeſtinis dapibus replebatur, caput indidit ſuum, & lætifero morſu ſanguinem ſuctans, adimit ſpiritum. Sub hæc verba miſer defecit, quibus profectò nõ illi, ſed nobis conſultũ eſt, vt cognito hypocritæ fine, hypocriſim euitemus. Nimis animæ ſuæ infenſus eſt, qui tam diri ſerpentis venena nõ perhorreſcit, cùm etiã in Ieremia ſcriptum ſit: Ecce ego mittam vobis ſerpentes peſſimos, quibus non eſt incantatio, & mordebunt vos, ait Dominus. *Ibid. c. 38.*

Monachus Hypocrita.

Ierem. 8.

Chriſorium Romanũ, opulentũ quidem, ſed ſceleſtum hominem fuiſſe cõſtat, ita vt diuitijs, an vitijs magis abun-

Chriſorius Romanus.

darit, incertũ sit. Cùm aũt graui valetudine quateretur, & iam expirãs anxiaretur, apparuêre illi teterrimi dæmones ipsum certatim prehẽsantes, trahereq; ad inferna nitẽtes. Qui cõterritus ac tremẽs, Maximi filij sui opẽ flebiliter implorare, seque super lectũ in quo iacebat, huc atq; illuc vertere miseris cœpit modis. Nemo spũs videbat, & tñ nemo ibi conuenisse dubitabat, cùm illius gestus lamentaq; considerasset. Postremò cùm iã amicorũ auxiliũ desperâsset, ad hostes conuersus, inducias oro, inquit, inducias vel tm̃ vsque mane: dum hoc poscendo ingeminat, animã exhalauit. Quã dura igitur & inexorabilis dæmoniorũ improbitas, à quibus nõ solũ pax nulla impetrari potest, sed neq; breuissimi temporis induciæ; perijsse horã arbitrãtur, quã ab inferẽda homini molestia fortè cessarint. Assiduus itaq; & perpetuus eorũ qui dãnantur tortor & carnifex est diabolus, nec solũ animas perditas vexans, sed interdum etiã ossa pereuntium in sepulturis quiescere non sinens. *Ibid.*

Valentinus curator. Valentinum nanque Mediolanensis Ecclesię curatorem cùm Genuæ defunctus in Ecclesia Beati Syri Martyris sepeliretur, noctu terribili clamore exciti custodes, viderunt per pedes vinctum foras protrahi à dæmonijs, vlulantem vociferantéque; eo visu conterriti, abierũt quisque ad cellam suam. Manè verò reliquis fratribus quæ viderant referunt, & vnà cum illis adeunt Valentini sepulchrũ: aperiũt, vacuum inueniunt, admirãtur. Deinde extra Ecclesiã corpus eius quærẽtes, illic vbi transpositũ fuerat, iacêre conspiciunt, sic vinctis pedibus, sicuti tractum custodes dixerant. *Ibid. c. 35.*

Tinctor quidam. Romæ quoque tinctor quidam in Beati Ianuarij Martyris Ecclesia sepultus, nocte sequẽti eiulare auditus est, & quòd arderet, grauiter lamẽtari. Manè adaperta sepultura, vestimenta cum quibus positus fuerat inuenerunt, corpus nusquam comparuit. Hinc considerandũ, qualiter animæ illorũ torqueãtur in inferno, quorũ corpora à dęmonũ iniurijs, ne in ecclesia quidẽ cõdita tuta esse possũt. *Ibi. c. 54.*

Feminæ. Nam in Sabinorũ quoque Prouincia Monialem quandam

dam

dam fuisse traditum est, quæ corporis castitatem seruans, linguam procacitatis vitio polluebat. Cumque diem obijsset extremũ, & in Ecclesia sepulta esset, æditiuus nocte intempesta ecclesiam ingressus, vidit illam ante altare distentam secari per mediũ, partemque superiorẽ igne cremari, inferiorem verò relinqui intactam. Manè igitur visa fratribus narrans, dum locum in quo eam vri conspexerat ostendit, deprehensa sunt in marmoreo solo ardoris vestigia. Qui ergo linguæ intemperantis est, timeat tam cruentam sectionem, timeat ignem, non ignẽ qui tunc in ecclesia visus est, sed qui per illum significatus est, ignem Gehennæ quouis alio igne acriorem. *Ibid. c. 51.* *Monialis quædam.*

Cuius quidem ignis tam vehemens erit cruciatus, vt ad maledicendum Creatori suo multos compellat. Sic enim in Apocal. relatum est: Commanducauerunt linguas suas præ dolore, & blasphemauerũt Deum cœli præ doloribus & vulneribus suis. Quorum impatientiam furibundaque lamenta Isaias cernens, dicebat: Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? quis habitabit de vobis cum ardoribus sempiternis? Quòd si illũ blasphemare nõ verebuntur, qui pauloantè in iudicio tam timendus apparebit; satis cõstabit, ipsos cẽsere, nihil iam posse sibi inferri grauius, quàm quod illatũ erit. Ex immẽsitate ergo pœnę capient blasphemãdi audaciã. Ista pręterea tanta vis doloris atque acerbitas conturbabit, peruertetque in illis intellectus rationem, memoriæque vigorem. Nihil cognoscent, nisi vnde doleant, nullius rei recordabuntur, nisi cuius recordatio augebit tristitiam. Cognoscẽt quantũ boni amiserunt, dum eos peccati non pœnitet; quãtum mali ibierunt, dum à committẽdis malis non cessant. Execrabuntur liberi parẽtes, quòd se à flagitijs iusta castigatiõe nõ coërcuerint. Execrabũtur parẽtes liberos, quòd propter nimiũ eorum amorem, indignos se fecerint amore diuino, nihil pensi habentes Deum offendere, dum ipsis blandiuntur, propter ipsos auaritiæ cupiditatique dediti, & semper per illicitos quæstus diuitias, quas eis relinquãt, comparantes. *Ignis cruciatus.* *Apoca. 16.* *Isaiæ. 33.*

Maledicet

Maledicet frater fratri, amicus amico, quòd sibi perperam actorum socius comesque fuerit, & non æqui, non honesti sedulus monitor atq; cõsultor. Maledicet filia matri, quòd impudicitiæ sibi exemplum fuerit. Maledicet filiæ mater, quòd dum eam corripiendo lædere cauet, ipsa correptionem nõ cauerit vltionis diuinæ. Maledicet, inquam, alius alium, dum suã quisq; considerat ærumnam, suæq; pœnæ stimulatur aculeis. Attamen etiã quisq; (vt diximus) propinquorũ amicorumq; tormentis quos iuxta se cernet torquebitur, mutuaq; inter illos cõmiseratio cõmunis afflictionis erit incrementum. Vellent pœnas eorũ nõ videre, quibus cogũtur maledicta ingerere. Sua singulis cruciatio excitabit iram, aliena multiplicabit terrorẽ. Quid multa? nihil ibi scietur, nihil videbitur, nihil audietur, nihil sentietur, nihil cogitari poterit, nisi quod pœnis cumulũ addat, quodq; afflictos magis premat ac vexet. Heu, heu teterrima damnatorũ sors! Quantò melius cum illis actum esset, si omnia mala, quæ hîc haberi possunt, pertulissent:
Iudic.1. & quæ illic habentur, euasissent? Si, sicut Adonibezech,
Ibid.9. manibus pedibusq; abscisis, inutilis truncus facti fuissent: Si, sicut Sichemitæ, quos Abimelech in phano Berith com-
4.Reg.25 pulerat, fumo & igni necati essent: Si, sicut Sedechias, li-
1.Paral.20. beros corã se crudeliter cędi vidissent: Si, sicut Ammonitę, quos Dauid oppida eorũ Rabba expugnato cœpit, carpentorum substrati rotis, contusi atque contriti expirassent:
Hester.7. Si, sicut Aman, de summo penè dignitatis gradu repentè ad imum deuoluti, & in crucem suspensi, ignominiosa
Zachar.5. morte vitam finissent: Si, sicut mulier illa, quæ Zachariæ Prophetæ in medio amphoræ apparuisse dicitur, plumbea
Daniel.6. massa in os indita suffocati fuissent: Si, sicut Danielis accu-
4.Reg.2. satores à leonibus, vel Elisæi derisores, ab vrsis: Vel Achab
Ibid.9. regis vxor, à canibus membratim discerpti, dilaniatique
2.Mach.7. essent: Si denique, sicut illi septẽ Machabæi fratres, tyrãno sæuiente, linguis mutilatis, capite pelle sua deglabrato, pedibusq; ac manibus defectis, in sartagine fricti atque exusti fuissent. Nullum crudelitatis genus est, cuius toleratu

inferorũ tormẽnta redimi non debuerint. Introibũt enim in inferiora terræ peccatores, tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt. Dentibus frement & tabescent, & omne desideriũ illorũ peribit. Et vt Amos Propheta ait: Leuabunt eos in contis, & reliquias eorum in ollis feruẽtibus. Atque etiam in Apocalypsi scriptum est: Fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum, nec habebunt requiẽ die ac nocte. Quid ergo agimus, ô anima? quid desidia torpescimus? & fallacium voluptatum blanditijs deliniti, vitæ religiosæ laborem subire cunctamur? Sit graue in paupertate ætatem agere, nisi multò grauius est siccis faucibus anhelantem vna aquæ stilla perpetuò indigere. Sit ignominiosum humilitate subijci & se nihili reputare, nisi multò ignomiosius est, omnia immundorũ spirituũ ludibria sine fine sustinere. Sit durũ ac difficile cõtempta carnis lasciuia castitati studere, nisi multò durius difficiliusque est, gehennę flammas, abyssi tenebras, dæmonũ iniurias, totius inferni multiplices variosque horrores atque supplicia semper perpeti, semperq; perpetiẽda expectare, nunquam finienda. Hactenus de damnatorum pœna; nũc è diuerso de Beatorũ gloria, sicut proposuimus, dicere aggrediamur, vt si quẽ fortè tãtæ perditionis metus ad bene beateq; viuendũ non satis mouet, moueat saltem promissi præmij spes, cœlestiumq; cupiditas gaudiorum.

Psalm. 62.
Psalm. 111.
Amos. 4.
Apoc. 14.

De Beatorum gloria.

Caput. XV.

ILLI igitur, qui post mirabilem corporum suorum resumptionem ad possidẽdum æternitatis regnum à Domino euocati fuerint, iamprimum multo splendore renitent, ac veluti lucẽtia sydera Solem iustitiæ comitantes, Angelorum mixti agminibus cælũ versus ferentur. Inerit sacris artubus infusæ beatitudinis fulgor, dum eos Maiestatis diuinæ aspectus ita illuminat, sicut Sol iste, quem videmus, Lunã ac stellas. Quòd si Moysi facies ex colloquio diuino sic radiabat, vt multorũ oculi pręstringerentur, nec

Claritas corporum.

in eum intueri possent, cùm tamē ille corpore corruptioni obnoxio ac mortali adhuc in terra degeret: quantò lucidiores facies eorum erunt, quorū corpus immortalitatem induet & incorruptionē, qui nunquàm à Deo separabuntur, qui non terram hanc, sed terram viuentiū, id est, cœlestem patriam semper inhabitabunt, iam ciues facti Sanctorum, & domestici Dei, & cohæredes Christi? Fulgebūt
Sapien. 3. ergo iusti (sicut scriptū est) & tanquàm scintillæ in arundineto discurrent: tunc semet inuicē admirabūtur, & mutuo
Sapi. 4. affecti gaudio dicent: O quàm pulchra est casta generatio cum claritate? De hac sanè illorum claritate prophetabat
Baruch. 5. Baruch, dicens: Stellę dederunt lumen in custodijs suis, & lætatæ sunt: vocatæ sunt, & dixerunt, Adsumus, & luxerūt ei cum iocunditate qui fecit illas, hic est Deus noster. Et
Daniel. 12. Daniel: Fulgebunt, inquit, quasi splendor firmamenti, & quasi stellæ in perpetuas æternitates. Hoc idem testatus est
Matth. 13. ipse Dominus, & ait: Tunc iusti fulgebūt sicut Sol in regno Patris eorū. Solem autem septempliciter lucidiorē futurū
Isaiæ. 30. prophetica nobis vox attestatur. Hoc ergo Sole, in quem prospicere visus noster non sufficit, multò clarius coruscabunt corpora iustorū. Quod vt indubitanter crederetur,
Matth. 17. idem Dominus in seipso manifestum facere voluit, quādo in monte, & Sole lucidior, & niue candidior apparuit. Nec splendor ille fuit, qui tædium oculis afferret, sed qui tanta mentem Apostolorū dulcedine perfunderet, vt Petrus ibi construi tabernaculum, sedemq; perpetuam sibi constitui expetierit, & cum ipso fulgente in deserto vel solus permanere, quem non fulgentem in ciuitate celebriq; in loco etiam nosse denegauit. A Patre luminū splendorem istum oriri, & per Filium Sāctis cōmunicari, ipse Filius ad Patrē
Iohan. 12. loquens confitetur, cùm ait: Claritatem quam tu dedisti mihi, dedi eis, nō quòd aliquando ipse claritatem non habuerit, sed quòd à Patre eam etiā acceperit, qua nunquam caruit. Veruntamen pro meritorū mensura claritas ista singulis impertietur: vt quisq; plus lucis capax fuerit, ita plus accipiet. Et sicut cæteris beatitudinis dotibus alij alios antecel-

tecellent, ita & hac splendoris gloria, dicente Apostolo: Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas stellarũ. *1. Corin. 15.* Stella enim à stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorũ. Nec tamẽ diuersitas gloriæ inuidiam inter eos parere poterit. Nam quãuis alius alio plus hauriet, omnes æquè pleni erũt. Satiabor (inquit Propheta) cùm apparuerit gloria tua. *Psalm. 16.* Deniq; nullus erit ibi liuori locus, vbi perfectus amor etiã minores præstantioribus aliorum bonis ita gaudere cõpellet, vt suis. Rursum idem Apostolus omnia *2. Corin. 3.* beatitudinis insignia in Deũ referẽs, ait: Nos verò omnes reuelata facie gloriã Dñi speculantes, in eandẽ imaginem transformamur, à claritate in claritatem tanquã à Domini Spiritu. Et iterũ: Saluatorem expectamus, inquit, Dominũ *Philip. 3.* nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ cõfiguratum corpori claritatis suæ, secundùm operationem qua etiã possit subijcere sibi omnia. Iohãnes quoque Apostolus ille, qui in sepulchro positus fulgere *1. Iohan. 3.* cœpit: Scimus, inquit, quoniam cùm apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.

Præter claritatem istam, & hoc beato corpori accedet, *Agilitas corporum.* quòd nihil penitus in se habebit, quo grauari retardarive aliquando possit, semper præpes atq; agile erit, vt ibi præsto sit, vbi voluerit, quasi qui oculis, aut cogitatione (cum libitum est) multa terrarũ spatia momento temporis percurrat, atque adeo ipsas mundi regiones, Orientem, Occidentem, Meridionalem, Septentrionalemq; cœli plagam quàm celerrimè peruagetur ac lustret. Scriptum est enim: *Psal. 126.* Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum. Cuius quidem doni spe atque expectatione exhilaratus Abacuc Propheta, ait: Ego autẽ in Domino gaudebo, & exultabo *Abacuc. 3.* in Deo Iesu meo. Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi ceruorũ. Et super excelsa mea deducet me victor, in Psalmis canentem. Hoc idem Isaias prophetando promittit, dicens: Qui sperãt in Domino, mutabũt *Isaiæ. 40.* fortitudinem: assumẽt pennas sicut aquilæ: currẽt, & non

laborabunt: ambulabunt, & non deficient. Mutabunt, inquit, fortitudinem, quia nemo nunc ita fortis vt sine peccato esse possit, ne puer quidẽ vnius diei. Tunc autẽ nemo erit cum peccato, nemo ibi peccare poterit, vbi nulla iniquitas præualebit. Pennas verò aquilæ illis tribuendo, gressus eorum velocitatẽ expressit. Et ne lassitudo aliqua fatigatione itineris timeretur, non laborabunt, ait, neque deficient. Leue quippe & expeditum corpus erit, quia excusso omni penitus terræ puluere, totum defæcatũ, totum purũ, & ab omni prorsus labe alienũ, mortalitatis corruptibilitatisq; naturã in immortalitatẽ & in incorruptionẽ cõuertet, vt diuinũ potius quàm humanũ sit. Quamobrẽ nõn solùm refulgens ac leue agileq; erit, sed etiã impassibile, suaueolens, penetrabile, subtile, attamen palpabile.

Apocal. 7. **Impassibilitas corporum.** *Apoc. 21.* Impassibile erit, quia in Apocalypsi scriptum est: Non esurient, neque sitient amplius, neq; cadet super illos Sol, neque vllus æstus, quoniam Agnus qui in medio Throni est, reget illos, & ducet eos ad vitæ fontes aquarum, & absterget Deus omnẽ lachrymã ab oculis eorũ, & mors vltrà nõ erit, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor erit vltrà, quæ prima abierũt. Et dixit qui sedebat in Throno: Ecce noua facio omnia. Et vt sciamus gratiæ munera ista esse, nõ naturæ, ait: Ego sitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis. Idẽ *Isaiæ. 49.* in Isaia legimus, ac penè ijsdẽ verbis scriptũ: Nõ esurient, neq; sitient, & non percutiet eos æstus & Sol, quia miserator eorum reget eos, & ad fontes aquarum potabit eos.

Suaueolentia corporum. *Cãtic. 3. & 4.* Suaue etiam olens erit. Quia in Cant. Canticorum de Sponsa, id est, de Ecclesia canitur: quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus Myrrhæ & Thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij. Et iterum: Odor, inquit, vnguentorum tuorũ super omnia aromata. Quòd si nunc etiam videmus beatorũ corpora in sepulchris posita atq; exanima magis egregiè fragrare amomo Assyrio, & thure, & myrrha, & balano, & cardamo, & nardo, & opobalsamo, & omnibus splenijs: quantò præstantius fragratura eadẽ crediderim⁹ suis animabus iũcta, supra cœlũ

sublata,

sublata, ante conspectum summi Dei viuentia & lætãtia?

Penetrabile præterea & subtile erit, neque tam corporeum corpus quàm spiritale, vt quemadmodũ aqua pisci, & aër volucri, ita illi quæque solidiora cedant, & (quod mirabilius est) sine fractura, sine apertura peruia sint, veluti cum solares radij permeant vitrum vel lapidem specularem, vel aliud perspicuum, non offensa eius materia, neque vlla in parte læsã. Sic enim & Saluator noster non aperto sepulchro cùm surrexisset, exijt. Sic ad Discipulos clausis ianuis ingressus est. Et ne phãtasma putaretur: Palpate & videte, inquit, quia spiritus carnem & ossa non habent, sicut me videtis habere. Itaque post resurrectionẽ eiusdẽ naturæ corpora Sanctorũ erunt, cuius fuit corpus Christi, vt membra sua capiti suo conueniãt, & digna sint quæ in Deo maneant, & in quibus habitet Deus.

Penetrabilitas & subtilitas corporũ.

Iohan. 20.

Lucæ. 24.

Post hanc corporum prærogatiuã cumulabitur gratia gaudiumque perpetuum ex loci præstantia, iustorum consortio, Angelorum societate, malorum euacuatione, repletioneque bonorum, Deique conspectu. Locus igitur beatorum sicuti sublimior cunctis est, ita & pulchrior, nobilior, amplior, atque splẽdidior. Hic quippe supra cælos est, & terra viuentium dicitur, vt terrã istam, in qua nunc sumus, morientium, non viuentium, esse intelligas, & eò ascendere, vbi vera vita est, concupiscas & enitaris. Quòd si in ista etiam terra quædam & visu iocunda, & vsu grata, esse non negamus, quantò in illa quæ suprà est, omnia tùm iocundiora, tùm gratiora existere dixerimus? Laudantur multis in partibus florẽtes campi, fœcũdi colles, amœni valles, montes argenti, auri, gemmarumq; feraces, piscosã maria, molliter labentia flumina, perspicui fontes, dulces aquarum scatebræ, diffusi lacus, nõ insalubria stagna, præstantissimæ etiam vrbes, & in ijs delubra, fora, porticus, cæteraq; ædificia, cùm marmorũ specie, tùm artificũ opere mira. Et si tot egregia in hoc infimo visuntur elemento, quãtò omnia excellẽtiora esse credi par est, illo in loco, qui cuncta supereminet elementa, qui cuncta sibi subiecta, &

Loci præstantia.

quasi sub pedibus posita despicere videtur, & sua sublimitate se omniũ nobilissimũ profiteri, quem summus & immortalis opifex fabricauit atq; ornauit Deus, vt esset Angelorũ sedes hominumq; beatorũ domiciliũ sempiternũ. Videmus ista etiã quę sub cœlo sunt, Solem, Lunam, sydera, cũcta terrena corpora luce sua formositateq; superare, nec dubitamus ea quæ supra cœlum sunt, longè illustriora formosioraq; esse, quæ mortales oculi videre nõ possunt. Nouimus præterea, cõcepti formatiq; hominis primã habitationẽ maternũ vterum esse; secundam, hunc terrarum orbem; tertiã, si sanctè pieq; vixerit, regnũ ipsum cœlorũ. Quantò igitur primam secũda, tantò secundam tertia superat decore, claritate, amplitudine. Prima quoq; in vtero habitatio nouẽ mensium est, secunda in terra, cum longissima, centum annorũ est. At verò tertia in cœlo perpetua est & æterna, nullo temporis spacio concluditur, nullo annorũ numero terminatur. Quæ quantũ cæteras diuturnitate præcellit, tantum etiã operis pulchritudine, materiæ nobilitate, naturæ virtute, bonisq; omnibus præcellere putanda est. Quid quòd mundus homini simillimus sit, adeò vt à principibus Philosophiæ viris homo ipse microcosmus nuncupetur? Sed in homine ipso apparet, vt quæque membra infirma sunt, ita minus insignia esse, minusq; habere decoris. Infima sunt pedes, femora, inguina, venter: suprema sunt pectus, manus, collum, facies, vertex: & hæ quidem partes nudæ sunt, vt quas formæ suæ minimè pudeat: illas verò quasi erubescentes plerunque tegimus, & operimẽtis cælamus. Inferiora etiam nullũ sensum præter tactũ habẽt: at in superioribus cuncti pariter sensus cõuenẽre. Cor sedet in pectore, vbi cogitationũ cõceptaculum est, animiq; passionum. In manibus, præter tactũ, qui toti corpori cõmunis est, etiam perfectio earum voluntatũ est, quæ operationem exigunt. In collo siue palato gustus est, quo sapores discernimus: lingua, qua vocem formamus. In facie odoratus, visus, auditus. In vertice intellectus quo Deũ cognoscimus: memoria, qua præterita recorda-

mur,

mur; voluntas, qua à malè agendo declinamus, & ad bene beateq; viuendũ disponimur. Animaduerte igitur huius minoris mundi, id est, hominis, quantò superiora inferioribus ornatoria, generosioraque ac meliora sint: ita maiorem quoq; mundum se habere crede, vt quantum cœlum distat à terra, tantum quoq; & cœlorum regnum à regnis terræ, rerum omnium copia atque magnificentia distare nunquã dubites. Quin potius cum Baruch Propheta attonitus exclama: O Israel, quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius? Magnus est, & non habet finẽ, excelsus & immensus. Vel illud cum Psalmista: Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei. Et, Domum tuam, Dñe, decet sanctitudo in lõgitudine dierum. Adhæc etiã nemo ignorat, inferiora ista per illa superiora regi & gubernari. Inde nobis dies, inde nox; inde numeramus annos, inde anni partes distinguimus, inde discernimus menses, inde terra cõcipit, inde animãtibus alimenta suppeditat. Multò ergo nobilior locus vnde talia donantur, q̃ hic qui recipit donata. Hic certè sine illi⁹ munificẽtia ac liberalitate stare nõ posset, ille verò nulla huius ope indiget, neq; quicquã pro qtotidianis beneficijs repetit, sed etiam multa bona largiẽdo, ad plura possidẽda sursum nos inuitat, seq; nobis vltrò offert, & si per viã quæ ad illũ ducit contenderimus, bonis eius perfruemur. Cuius quidẽ pulchritudinẽ Propheta admiratus, dicebat: Dñe, dilexi decorem domus tuæ, & loci habitationis gloriæ tuæ. Et: Quàm dilecta tabernacula tua, Dñe Deus virtutũ? cõcupiscit & deficit anima mea in atria Dñi. Et: Beati qui habitant in domo tua, Dñe, in secula seculorũ laudabũt te. Postremò si loca ipsa ex ijs qui in ipsis manẽt cõsiderauerimus (debet enim domus forma habitatoris personæ dignitatique respondere) omnis terræ pulchritudo cœlestis machinæ pulchritudini collata deformius erit. Hic mortalium habitatio est, illic immortaliũ: hic peccatorũ, illic iustorum: hic hominum, illic etiam Angelorum, etiam Dei. Superni ergo cœlestisq; habitaculi elegans & ineffabilis decor, & nulli cõparanda

Baruch. 3. *Psalm. 86.* *Psalm. 92.* *Psal. 25.* *Psalm. 83.*

structura, & omnibus lignis, omnibus gemmis, omnibus metallis magis excellens materia, pars magna gaudij lætitiæque Beatorum erit.

Societas Sanctorum. Sed profectò magis etiam gaudebunt sua inter se societate Sanctorumq; Angelorum. Electus gloriosusq; conuentus immensam singulis pariet animi voluptatem. Illuc *Psalm.121.* enim ascenderunt Tribus, Tribus Domini, testimonium Israël, ad confitēdum nomini Domini. Illic sunt primi parentes nostri, illic Patriarchæ, illic Prophetæ, Sacerdotes, Duces, Iudices, Reges; reliquiq; veteris legis obseruatores, non per legem, sed per gratiam, quę successit legi, bea- *Iohan.1.* titudinem adepti, quia lex per Mosen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Illic itaq; cum Christo & Apostoli eius sunt, & Pontifices, & Presbyteri & Diaconi, & Monachi, & Anachoretæ, & Martyres, & Virgines, & Viduæ, & omnes Christi serui, omnesq; fideles, qui fidem synceram, spem firmam, charitatem veram in fine non deseruêre. Hi omnes tam veteres, quàm noui, quoniā vtrique vnum in Christo sunt, concordi inter se consortio lętabuntur, paresq; animis ac voluntate, delectabuntur (vt *Psalm.36.* Propheta ait) in multitudine pacis. O si modò, sicut speramus, eò cōscenderimus, quale nobis gaudiū erit, viuos præsentesq; cernere in cœlo, quorū nunc ossa in sepulchro iacentia, multorum interdum dierum, multique periculi peregrinationibus videre expetimus, visaq; veneramur? Quanta iocunditas erit, loquelas eorum audire, quorum nunc scripta admiramur? Qui si mortali adhuc ore tam comptum, elegantemque sermonem edere consueuêre: quantò dulciore nunc iubilant sono, cum mortis expertes sunt, cum nihil terrenum sapiunt, sed tantùm spiritalem diuinamque sapientiam mente concipiunt incorruptibili. O quantum oblectamentum erit, eorū iam consuetudine familiariter vti, quos tametsi nunquā vidimus, memoriā tamē ipsorū festis, ceremonijs rituq; solenni celebramus.

Societas Angelorum. Quid præterea de societate Angelorum dicam? Vnum quandoq; sub hominis figura conspexisse, magni miraculi loco

loco habetur: sed quid miraculi erit, eos in propria imagine videre? Nam & hoc beatis oculis datum erit, vt cernere angelicos spiritus possint, & non vnum tantùm, aut duos, aut tres, sed tot millia millia millium, & quorũ numerum scit ipse qui creauit. Deinde quo ordine disponantur, quibus discernantur dignitatibus, qua quisque præstet autoritate. Hic sunt Angeli, illic Archangeli, alibi Throni, alibi Dominationes, alibi Virtutes, alibi Potestates, alibi Cherubin, alibi Seraphin, Gabriel, Raphael, Michael, & si qua alia sunt illorũ nomina qui in cœlo sunt. O iocũdissimum spectaculum, in quo licebit nobilissimam Dei creaturam ineffabili visionis dono clarè intueri, & cum ea fraterna iam charitate coniungi, consortioque eius perpetuo frui: & vna cum ipsa communem Dominum semper laudare, in Psalmis & Canticis illis, quorum iubilus omnia musica instrumenta superat suauitate: & non tubæ, non cytharæ, non lyræ, non cymbala, non tympana, non nabla, non organa, non symphoniæ, non sambucę, non Psalterium, non cornu, nõ vlli qui in terra sunt hominum auiúmve cantus illi valent comparari. Cunctis dulcius est angelicũ melos, cunctis iocundior beatorũ vox, cunctis delectabilior canticis cœlestis festiuitas, Alleluyaque sempiternum.

Sed quid tandem de ipsa Virgine Beata loquar? Quàm etiam iocundum erit, sacram eius micantémque faciem cernere? quæ pulchrior est quàm Luna, fulgentior quàm Sol, cuius decorem Angeli mirantur, Sancti obstupescunt, vtrique honorant. Hæc est cœli Regina, stellis coronata, Sole amicta, supra omnes mulieres benedicta. Hæc est Dei mater, & tamen Virgo: ipsum genuit, per quem ipsa facta fuit, imò per quem facta sunt omnia. Hæc est Virga de radice Iesse, de qua flos ascendit Christus. Hæc terra, quæ germinauit mundi Saluatorem. Hæc porta clausa, per quã non apertam Dominus Deus Israël ingressus est. Huius virtus, huius gloria talis est in cœlo, vt ordinatæ castrorũ aciei comparetur: quod sanè partim ad ipsam, partim ad comitatum ipsius aptè accommodateq; referre possumus.

Societas Virginis Beatæ.

Isai. 11.
Ibid. 45.
Ezech. 44.
Cant. 6.

Ad ipsam, quia nihil post Christum ita compositum est, ita ordinatum, ita omni fortitudine, omni bonitate, omni gratia plenum: ad Comitatum, quia Virgines Virgini assistunt, seruiunt Sancti, Angeli quoque ancillantur, & ipsa innixa super dilectum suum omnibus præsidet, præ omnibus conspicitur sublimis, quoniam sublimissimus est, qui de ipsa nasci dignatus est.

Psalm. 8. *Societas Christi.* Eleuata est enim magnificentia eius super cœlos, vt sit sanctæ Ecclesiæ caput, & Sacerdos, & Dominus. Per ipsum accessus patet ad Patrem, quia Dei & hominum mediator est, & Dei Filius, & imago, & virtus, & sapientia, & lux, *Galatas. 3.* sedens à dextris Maiestatis eius, ipsi omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, ipsum omnis spiritus laudat, omnis lingua confitetur, quia ipse est Verbũ, *Coloss. 1.* in quo condita sunt vniuersa (sicut Apostolus inquit) in cœlis, & in terra, visibilia & inuisibilia, siue Throni, siue Dominationes, siue Principatus, siue Potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. Ipse Redemptor, ipse Saluator noster; ipse salus nostra, pax, gaudium, beatitudo. Cum illo habitabũt Sancti in hæreditate cœlesti, in lumine inenar- *Iohan. 12.* rabili, in gloria sempiterna. Ait enim: Vbi ego sum, illic & *Iohan. 17.* minister meus erit. Et: Pater quos dedisti mihi, volo vt vbi ego sum, & illi sint mecũ, vt videant claritatẽ meã, quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mũdi. O felix societas hominũ & Angelorum, & præ omnibus desiderabilibus magis desiderandum consortium, vbi & Virgo Dei Mater, & Christus Dei Filius, non in imagine picta aut ficta, nec sub aliena specie, sed in propria forma proprioq; decore cõspicui præsentesq; apparent, & ab omnibus illa honoratur, hic colitur & adoratur. O plenum perpetui gaudij spectaculũ, & nullius vnquã aduersi particeps felicitas! Procul est à te omnis solicitudo, omnis metus, omne periculũ, procul omnis labor, omnis dolor, omne tędiũ, nullus tibi proximat morbus, nulla te infestat ægritudo, nullus inquietat hostis, nulla cõturbat cõtentio,

nullum

nullum vexat odiũ, nullũ tentat vitium, abeſt æſtus, abeſt hyems, abeſt tẽpeſtas, abeſt omnis ventorũ hymbriumq; procella, omniſq; maligni aëris intemperies. Nemo eſt qui de caſu aliquo ſortéve conqueratur, nec qui ſibi præter id quod habet, amplius optet, iocundius deſideret, melius concupiſcat. Tecum eſt quies & ſecuritas, gaudiũ & gratia, ſalus & pax, concordia & charitas, iuſtitia & virtus, ver perpetuum, amœnitas perennis, & indicibili ſuauitate cuncta permulcens ſancti Spiritus aura. Omnes in te exultant, omnes iubilant, omnes omnibus bonis plenos eſſe, ac ſemper fore ſe agnoſcunt.

Hoc illis præſtat clara viſio inuiſibilis Dei, & lucis illius inacceſſibilis gratuitus conſpectus. Quanquàm diuinus Euangeliſta Iohannes dicat: Deum nemo vidit vnquam. Et vas electum Paulus: Quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt. Quæ quidẽ dicta ſic accipienda ſunt, vt vel ad Maieſtatis eius immenſitatẽ referantur, quã nemo comprehendere poteſt, niſi qui immenſus eſt: vel ad eam formam, quæ corporis oculis cerni nequit, quia Deus ſpiritus eſt, & ſicut in ſpiritu eum adorare oportet, ita & ſpiritu aſpicere, vt qui carneis oculis inuiſibilis eſt, mentibus beatis viſibilis ſit, & hoc quidem verè aperteq;, ſed modo mirabili atque inaudito, & qui verbis exprimi nõ poteſt. Hinc ſanè idem Apoſtolus, qui Deũ à nemine videri poſſe dixerat: Videmus, inquit, nũc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognoſco ex parte, tunc autem cognoſcam ſicut & cognitus ſum. Et ille quoque qui Deum à nemine vnquàm viſum aſſeruerat, rurſum ait: Chariſſimi, nunc Filij Dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cùm apparuerit: ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. Et iterum: Serui eius ſeruient illi, & videbunt faciem eius. Et ipſe Dominus in Euangelio: Beati mundo corde, quoniã ipſi Deũ videbunt. Diſcipulis quoq; rogantibus oſtẽdi ſibi Patrẽ, reſpõdit primò id quod credere debeãt: Ego in Patre, & Pater in me eſt. Deinde quod ſperare: in illo die, inquit,

Societas Dei. *Iohan. 4.* *1. Timo. 6.* *Q. nõ videtur Deus.* *Iohan. 4.* *1. Corin. 13.* *1. Iohan. 3.* *Matt. 5.* *Iohan. 14.*

vos cognoſcetis, quia ego ſum in Patre meo, & vos in me, & ego in vobis. O immenſam erga nos diuinæ bonitatis charitatem: in hominibus manere dignabitur, vt ab hominibus cognoſcatur, cognitus videatur, viſus beatos efficiat. Vnde ſequitur: Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum.
Mat.18. Diligit nunc nos Dominus vt credamus, poſtea diliget, vt quod credidimus, manifeſtè videamus, qua ſcilicet viſione & Angeli ſemper vident faciem Patris qui in cœlis eſt.
Iohan.14. Dabit ergo nobis credentibus Paracletum Spiritum, vt maneat nobiſcum in æternum, Spiritum veritatis, quem mundus non poteſt accipere, quia non videt eum, nec ſcit eum. Nos autem cognoſcemus eum, & apud nos manebit, & in nobis erit. I nunc inſane ſeculi amator, dilata tibi honorum philacteria, magnifica iactantiæ tuæ fimbrias, cumula opes, poſſide regna, impera terrarum orbi: nunquàm tam magnus eris, vt te conferre poſſis cum Chriſti amatore, qui accipit quod mundus non poteſt accipere, & videt, & ſcit, quæ tu neque videre, neque ſcire potes. Tu cum pompis & delicijs mox deficies, ille cum ſuis ſemper erit. Deliciæ tuæ terra tecum ſimul tranſibit. Deliciæ ſuæ Deus ſtabit in æternũ, cum illo permanebit, & in illo erit. Nihil ei vnquàm ad beatitudinem deeſſe poterit, cui ſemper tam præſens propitiuſque aderit omnium bonorum,
Pſal.111. omniſq; perfectæ felicitatis largitor Deus. Gloria & diuitiæ in domo eius, & iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. Beati ergo, non qui terrenum & caducum regnum obtinebunt, ſed qui cœleſte & æternum. Hi quippe videndo illum, qui ſummum bonum eſt, omnibus quæ deſiderãtur bonis replebuntur, incorruptione, immortalitatē, intellectus illuminatione, cordiſq; lætitia ſempiterna, beatitudineque perfecta. In lumine videbunt lumen, in Deo Dei Verbum, & ab vtroq; procedentem Spiritum. Intelligēt, quomodo Pater, & Filius & Spiritus ſanctus ſint vnus Deus, diſcreti in perſonis, vnum in ſubſtantia. Aperientur eis myſteriorũ libri, & ſecreta cœleſtis arcani pandentur,
vt quod

vt quod nunc fide tenent, tunc ficuti eſt vidēdo intelligen-
doq; agnoſcant. Audient arcana illa verba, quæ non licet 2. Cor. 12
homini loqui. Denique quod Oratorum princeps Demo-
ſthenes, aut par illi in dicendo Tullius nunquam eloqui
potuiſſent, quod gentilis Philoſophiæ antiſtes Plato, aut
ipſo argutior Ariſtoteles nunquam inueſtigare valuiſſent:
hoc minimus inter cœleſtis patriæ ciues deprehendet, in-
telliget, tenebit, poſſidebit, dicente Domino per Prophe-
tam: Dabo tibi theſauros abſcōditos, & arcana ſecretorū, Iſaiæ. 45.
vt ſcias, quia ego Dominus. Oculus non vidit, nec auris 1. Corin. 2.
audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quantum aut quale
ſit bonum illud, quod præparatū eſt iuſtis, quod fidelibus
repoſitum eſt in theſauris æternitatis. Cui Apoſtolicæ ſen-
tentiæ aſtipulatur Iſaias Propheta, dicens: A ſeculo non Iſaiæ. 64.
audierunt, neque auribus perceperunt: oculus non vidit,
Deus, abſque te, quæ præparaſti expectantibus te.

De reuelationibus cœleſtis Beatitudinis.
Caput XVI.

IMmenſam quidem & inenarrabilem eſſe gloriā illam,
Sanctorum quoq; nobis exempla certis manifeſtiſque
argumentis oſtendunt. Iacob in quiete ſcalam vidit de Iacob.
terra ad cœlū vſq; extenſam, Angeloſq; per eam aſcēden- Gene. 28.
tes ac deſcendentes. Vidit Dominū ſcalæ innixum, ſibique
benedicentem, & euigilans ait. Verè Dominus eſt in loco
iſto, & ego neſciebā, ſimulq; obſtupefactus: Quàm terri-
bilis eſt, inquit, locus iſte? nō eſt hic aliud niſi domus Dei,
& porta cœli. Somniās ergo imagines mēti oblatas vidit,
& tanta demū admiratione correptus fuit. Quid ſi beatos
ſpiritus & inuiſibilē Deum, nō in imagine, ſed in veritate,
in qua ab ijs qui in cœleſti regno ſunt, videtur, cōſpexiſſet?
Idem cum viro luctatus, marceſcente, tacto ab eo fe- Idem.
moris neruo, claudicauit. At vbi in viro Deum agnouit,
gloriatus eſt, dicens: Vidi Dominum facie ad faciem, & Gene. 32.
ſalua facta eſt anima mea. Contempſit exteriorē corporis
læſionem, dum ex præſentia Dei intus in mente exultat,
dumque

dumque animæ salute lætatur, membri non sensit detrimentum. Sed quantò magis tunc exultasset, si claram, non adumbratam faciem Dei vidisset, & salutem tam animæ, quàm corporis, perpetuã perennemque fuisset assecutus?

Moyses. Exod. 3. Moysi Dominum in flamma Rubi apparuisse legimus, atque ad se accedenti dixisse: Non appropies huc, solue calceamentũ de pedib⁹ tuis. Locus enim in quo stas, terra sancta est, & ego sum Deus patris tui, Deus Abraam, Deus Isaac, Deus Iacob. Expauit ille tãti nominis horrore perculsus, nec iã aspicere flammã audebat, ad quã ausus fuerat accedere. Quã magna igitur cœlicolarũ felicitas, quibus nec accessus denegatur, nec visiõis diuinę fruitio subtrahitur?

Idem. Exod. 33. Sub alijs quoque creaturã formis latens Creator Moysi apparebat, & (vt testatur Scriptura) loquebatur ad eum facie ad faciem, sicuti solet loqui homo ad amicum suum, & tamen ad ipsum Moyses: Si inueni gratiã in conspectu tuo, inquit, ostẽde mihi faciem tuam, vt sciam te, & inueniam gratiam ante oculos tuos. Et iterum: Ostende mihi gloriam tuam. Quibus verbis indicauit, tametsi figurã ignis aut nubis cerneret, & inde vocem emissam audiret, non tamen se faciem illam videre, quã in Paradiso beati vidẽt. Vnde respondit Dominus: Non poteris videre faciẽ meã. Non enim videbit me homo, & viuet.

Idem. Exod. 24. Post hæc Moyses de monte Sinai descendens, cùm ad populum verba faceret, apparuit (sicut scriptum est) facie cornuta ex consortio sermonis Domini. Ea cornua quosdam lucis radios fuisse exponunt. Et Apostolus gloriam *2. Corin. 3.* vultus eius apellat, qua luce ita illorũ ad quos loquebatur visum præstringebat, vt nisi velatus aspici non posset. Et si tantus gloriæ splendor in hominis adhuc mortalis vultu effulsit, quãtò fulgentiores futuros putamus vultus eorũ, qui induent immortalitatẽ? qui non momẽtanea & breui, vt olim Moyses, sed perpetua & æterna mansione cum Deo erunt, & faciem, quam ipse videre non poterat, clarè aperteque spectabunt.

Idem. Sunt tamen quidam, qui Moysi Deum clarè & secũdùm naturam

naturã suam quandoque apparuisse asseuerent, ex eo quod dicitur: Palàm, & non per ænigmata & figuras Deũ videt. *Nume.12.* Dictum est autem, non quòd Dei essentiã viderit, sed quòd colloquijs eius vsus sit simplicibus & apertis, nó per somnium neque per ambages verborum, aut res aliud quàm ostendunt significantes, vt tantò cæteris Prophetis prælatus videatur, quantò minus obscura oracula meruerit accipere.

ELIAS curru igneo per turbinem in cœlum raptus videri potuit beatus, quoniam non est morte solutus, ne sicuti cæteri omnes ante Saluatorem, ad inferna descenderet. *Elias Propheta. 4.Reg.2.* Sed quãtò illi beatiores erũt, qui resumpto corpore obuiam Christo in aëra rapiendi sunt, ne vt ille per turbinem, sed per resurrectionis gloriã, nec vt ille in cœlũ, sed supra cœlum, nec ideo beati futuri, quia ad inferna non descendent, sed quia diuino semper fruentur conspectu. Vis nosse quantum inter se differant? & ipsi in fine moriẽdum est, Antichristo perimente, deinde resurgendum Christo resuscitãte, vt ad solidam hanc (de qua loquimur) consummatamq́ue perueniat felicitatem.

IEZECHIEL Propheta vidit super firmamento sedentem in Throno; & cùm multa alia quæ viderat enarrasset, postea intulit: Hæc visio similitudinis gloriæ Domini. *Iezechiel Propheta. Ezech.1. Idem.2.* Quantæ autem admirationis, quantiue mysterij sint ea quæ vidit, legere possumus, explicare non possumus. Et si tã stupẽda gloriæ similitudo, qualis quæso ipsa gloria? Et si similitudinem videns, territus (vt ipse fatetur) cecidit in faciẽ suam, quomodo sustinuisset eius, qui sub illa similitudine latebat, Maiestatis conspectum? Nisi fortè eodèm spiritu confirmatus, qui iacentem erexit, de quo ait: Et ingressus est in me spiritus, & statuit me supra pedes meos. Ex quo coniectare libet, quãtò illi fortiores sint, qui gloriã ipsam videntes exultant, si hic similitudinem tantũmodo eius videns tam vehementer timuit.

Porrò vt iam perfectioris gratiæ vtamur documentis, ipse Dominus noster Iesus Christus coram Petro *Christus.*

Matth.17. Luca.9. & Iacobo, & Iohanne in monte transfiguratus refulsit, ita vt splendorem illius cernentes, futuræ beatitudinis dulcedinem degustarent, & bonũ est nobis hîc esse dicerent. Nondum plenè gloriam eius videbant, sed tantùm quoddam gloriæ simulacrum: & tamen vbi ipsum sic coruscantem viderunt, ibi cum ipso quàmprimum permanere exoptarunt. Moysen & Eliam circa eum stare conspiciunt, & ecce quos nunquã antea viderant, diuino fulgore mentem illuminante agnoscunt. Exclamat Petrus: Domine si vis, faciam hic tria tabernacula: tibi vnũ, Moysi vnum, & Eliæ vnum: cur quartum sibi fieri non petijt? quia sub eodem tabernaculo cum Domino habitare cõcupiuit, cuius aspectum tantæ suauitatis esse persensit. Sed cur ab eo Moysen & Eliam seducebat? vt ostenderet sufficere sibi solũ Christum. Cæterùm vt imbecillitatem humanæ naturæ agnoscamus, nubis lucidæ superuentu, & de nube diuinæ vocis sono conterriti Apostoli, in faciem ceciderunt. Maiora itaque restabant quæ nondum sustinere poterant, & quibus nunc gloriosi fruuntur.

Stephanus Protomartyr. Act.7. CHRISTVM tamen cum gloriæ suæ sublimitate Stephanus primus Martyr ante vitæ finem vidisse creditur. Sic quippe de illo legimus: Cùm esset plenus Spiritu sancto, intendens in cœlum vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris Dei, & ait: Ecce video cœlos apertos, & Filium hominis stantem à dextris virtutis Dei. Plenus igitur Spiritu sancto sit oportet, qui vult videre Christi gloriam. Cuius visæ iocunditate captus Stephanus cùm lapidaretur, non vt mortem euaderet orauit, sed vt per mortem cum Christo viuere inciperet, dicens: Domine Iesu, suscipe spiritum meum.

Paulus Apostolus. 2. Corin.12. PAVLVS quoque Apostolus gloriam Dei vidisse creditur, sed ad tertium vsque cœlum raptus, idque vtrùm in corpore, an extra corpus sibi contigerit, nescit: & cùm ita sit, manifestum est, ad videnda quæ vidit, & audienda quæ audiuit, non sensibus corporis vsum, sed alio quodã sensu lõgè puriore, diuinioreq;. Et audiui, inquit, arcana verba,

quæ

quæ nõ licet homini loqui. Profectò si aure audisset, & lingua eloqui valuisset. Sed supernæ gloriæ bonum maius est, q̃ vt ijs instrumentis aut percipi queat, aut exprimi possit.

IOHANNES in Apocalypsi se in cœlo fuisse testatur, *Iohannes* non tamen cum corpore, sed in spiritu. Ibi vidit sedentem *Apostolus.* in throno, voces audiuit, sensit tonitrua, lãpades cõspexit, *Apocal. 1.* & quatuor animalia Deum laudantia; & vigintiquatuor Seniores, honoré officiũque deferentes sedenti in throno. *Apocal. 4.* Vidit sanctam ciuitatem Ierusalẽ tanquam Sponsam orna- *Idem. 21.* tam viro suo Christo. In qua neque luctus, neque clamor, neque dolor, neque mors erat, sed gaudium, pax, quies, vitaque sempiterna. Cuius muri ex lapide pretioso; ipsa aurum mundum, templum eius Deus omnipotés & Agnus. Claritas Dei illuminat illam, & lucerna eius est Agnus. Non intrabit in ea, inquit, aliquid coinquinatũ, aut abominationem faciens & mendacium. Vidit fluuium aquæ *Idem. 22.* viuæ procedentem de sede Dei & Agni, de quo in Psalmo *Psalm. 45.* dicitur: Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Vidit li- *Apoc. 22.* gnum vitæ reddens fructum, & folia ad sanitatem eorum, qui seruient Deo, & faciem eius intuebuntur, & nomen eius frontibus inscriptum gerent. Non egebunt, inquit, lumine lucernæ, neque lumine Solis, quoniam Dominus Deus illuminabit illos, & regnabunt in secula seculorum. Quàm præclarè Apostolus reuelatam sibi supernæ gloriæ descripsit dignitatem? Audimus quidem verba, consideramusque Mysteria, & miramur. Sed vbi sunt quęso, illa ineffabilia? Profectò si omnium insuper hominum linguæ hac de re sola quotidie loquantur, semper bonũ illud residuum erit, quod dici non potest, quodque omné exuperat fandi pariter & scribendi facultatem.

Idem Apostolus iam ferè centenarius senex, cùm su- *Idem.* premus vitæ dies vrgeret, sepulturã sibi parari iussit, quam dum palàm intrat, ingenti lumine diuinitus operitur. Lux recessit, sed ipse non comparuit. Locus in quo se animam redditurus collocauerat, Manna adhuc scaturire cernitur. Illum itaque cum corpore ad cœlum assumptũ credimus:

tùm quia nuſquam terrarũ reliquiæ eius oſtenduntur, tùm etiã quia nõ incongruè aſſumptus videtur. Nam quemadmodũ Beata Virgo carne & ſpiritu ſanctificata poſt Filium quem genuit, ſupra cœlũ aſcendit: ſic decuit, vt etiam iſte adoptiuus filius carne & ſpiritu ſanctificatus, ſanctam ſequeretur Matrem, & integer eò perueniret, quò ipſa, cui commẽdatus fuerat, integra abijt. En quantò largior noui quàm veteris Teſtamenti gratia. Tulit Deus cum corpore Enoch, tulit Eliam, ſed vt differret mortem eorum, non vt auferret. Iohannes verò ita ſublatus eſt, vt amplius mori non poſſet. Illi futuram in fine corporum reſurrectionem expectant, hìc multò antè præuenit, prius reſurgens, quàm eſſet ſepultus, prius cœlum penetrans, quàm putaretur mortuus. Nec mirũ ſi feruens oleum membris illis nocere non potuit, quæ tanto priuilegio mox donanda erant.

Petrus Apoſtolus.

In Petri Apoſtoli Martyrio à multis Angelos viſos tradunt, coronas illi roſarum liliorumque porrigentes, atque etiam iuxtà ſtantem Chriſtum, apertumque librum manu tenentem, in quo ea ſcripta conſpiciebantur, quæ Petrus ad populũ fando expromebat, & dum plebs eum ſubtrahere neci vellet, ne oblatam ſibi gloriã impedirent, petijt. Sed quota hæc beatitudinis eius pars? quę tantùm ad fidelium conſolationem, vel infidelium conuerſionẽ ſe oſtendit, cùm ille etiam inuiſibilibus intra ſe iam frueretur bonis, quæ plenius liberiuſque amplecti affectans, crucifigi optauit, & tam immanę ſuppliciũ gratanter ſubijt, neque mors ei grauis, ſed dilatio mortis erat.

Paulus Apoſtolus.

PAVLI Apoſtoli caput à corpore diſſectum, ter per humum proſilijt, ter Ieſu Chriſti nomen inuocauit, tres fonticulos, quà ſaliendo terram contigit, ſcaturire fecit. De vulnere eius lac primo, deinde ſanguis emanauit. Quorſum tot miracula in morte Sancti huius? niſi vt hæc tam magnifica oculis noſtris obiecta penſitantes, quantò illa in cœlo magnificentiora ſint eius præmia, quæ oculus non videre poteſt, cogitemus. *Gregor. Turon. de glor. Mar. cap. 28. & Auguſt. Serm. 26. de Sanctis.*

An-

ANDREAS quoque Apostolus, cùm in crucem Egeæ Proconsulis iussu actus esset, deliberantibus turbis, vt ipsum per vim irruentes eriperent, non acquieuit, dissolui cupiens & esse cum Christo. Cùm igitur iam biduum de cruce ad illos verba fecisset, vitæ æternæ promissis omnes erigens, si religionẽ à se prædicatam cõstãter tenuissent: postremò animam Deo commendans, luce de cœlo lapsa circunfulsus expirauit. In quanto ergo lumine viuunt Sancti, si etiam moriendo luce sepiuntur? *Andreas Apostolus. Philip. 1.*

Sic & Odilo Abbas Cluniacẽsis, qua die defunctus est, Gregorio monacho multa luce refulgens apparuit, seque æternæ beatitudinis præmio potiri dixit. Sic quadraginta martyrũ apud Sebasten Armeniæ oppidũ combustorũ ossa in fluuiũ proiecta, sub aquis veluti micantiũ stellarũ imagines lucere visa sunt, & ab Epo, qui ea quæsitũ ierat, latenter collecta, reuerẽterq; seruata. Sic supra Nicolai Remẽsis Epi & sororis eius tumulum, quos capta vrbe efferа Vandalorũ gens Christũ confitẽtes peremerat, & lãpades ardere visæ, & Angelorũ cantus auditus. Sic deniq; multorũ vel in sepulchris corpora, vel in visu apparẽtes imagines, dum miro fulgore splenduissent, fidem fecére, illos æterni luminis beatitudinẽ in cœlesti gloria consecutos: contra eorũ prauitatẽ atq; dementiã, qui ad vltimũ vsque Iudicij diẽ & bonis differri dixerũt Paradisum, & infernũ malis. Quod si ita esset, profectò plus gloriæ cadauera Sanctorũ nũc suaui odore fragrãtia, nũc ingẽti luce cõspicua haberẽt, q̃ ipsæ animæ, nescio vbi, neq; quo veterno cõsopitæ. *Odilo Abbas. Surius Tom. 1. fol. 49. Quadraginta Martyres. Basilius Hom. in 40. Mart. Nicolaus Episcopus cum sorore. Legant & intelligant hæc Hæretici.*

Diui quoque Hieronymi corpus, cùm spiritum reddidisset, subita lux circumfulsit, visi sunt Angeli, & Christi vox audita, quæ illum ad possidendũ cœleste regnũ inuitaret. Lux cum spiritu abijt, odor suauissimus cũ corpore remãsit. Eãdẽ hora Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus animam eius Angelicis manibus gestatam cœlum versus tendere conspexit. Eodem die sancta hæc anima miro radians fulgore, Augustino Hippone apparuit. Thuroni etiã duo monachi lucentem globum aëra transire, & inde *Hieronymus Presbyter. Epist. 205. inter. Epist. Aug.*

dulciter canentium choros audiri, dum admirantur, intellexerunt Hieronymi Presbyteri animam tunc apud Bethlehem defuncti ab Angelis ad Paradisi quietem ferri, & hoc quidem pro laboribus, quos ipse in vita exhausit, Dei laudibus & hominum vtilitati semper intentus. Tot præterea signa de illo, tot miracula enumerãtur, vt mihi certè vel præcedere reliquos beatos apud Deum dignatione videatur, vel paucos habere pares.

Paulus primus Eremita. *Hieron. de vita Pauli.*

PAVLI etiam primi Eremitæ beatã animã Angelico ministerio ad cœlũ tolli vidit Antonius Abbas, mox defunctum esse deprehẽdit, & questus est, quòd se in itineris comitẽ nõ assumpsisset, nihil dubitans, quin è corpore statim ad beatitudinem translatus esset. Idem Antonius non modico locorum interuallo discretus, Ammonis Abbatis obitũ cognouit, cùm animam eius multò candore illustrẽ, & in sublime tendentem conspexisset. *In vitis PP. fol.* 31.

Ammon Abbas.

Abbates. *Martyres Episcopi.* *Monachi.*

Adhæc Pafnutij, Benedicti, Stephani, Egidij, Spei Abbatum, Tyburtij, Valeriani, Maximi, Marcellini, Petri, Iustini, Pastoris, Quintini, Seueri Martyrum, Decimi Leonis Papæ, Amatoris Antisiodorensis Episcopi, Germani Capuani Episcopi, Onophrij Solitarij in Ægypto, Speciosi in monte Cassino monachi, compluriumque aliorum, quos enumerare longum esset, felices animæ, quo die corpora sua reliquerunt, eo ad cœlum tolli visæ sunt, & dum tollerentur, melos interdum lætantium Angelorũ auditum; Deo volente, felicitatis ad quam euocabantur, testimoniũ in terra residere, ne alios pigeret eorum vitã imitari, quos beatos esse tam certo indicio agnouissent.

Augustinus Episcopus.

AVGVSTINVM quoque, quo die corpus eius mandatum sepulturę fuit, monachus quidam procul inde manẽs, & in spiritu raptus, vidit infula & põtificalibus indumẽtis insignem, sedere intra nubem candoris eximij, de oculis eius promicantes radij totam illuminabant Ecclesiam, & vbique incredibilis odoris fragrantia nares oblectabat. Posthæc à Bernardo Abbate visus est, dum per noctẽ sermones eius à fratribus in Ecclesia legerẽtur, limpidissimas

ore

ore aquas vomens, quibus totum Ecclesiæ pauimentum supra modum inundabat. Verè enim ille quasi quidam inundans fluuius Ecclesiam Dei salutaribus documentis irrigauit, & lumine ingenij Scripturarum obscura clariora fecit. Sanctitatis etiam virtutumque suarum odorem tam latè effudit, vt nomen eius & in terris celebre sit, & in cœlo. Palàm igitur factũ est, quibus potissimè meritis ad æternitatem vitæ peruenerit, inæstimabilemq; mercedem.

Quo die Abbas quidam duos lectos ineffabili ornatu comptos, multoq; nitore splendentes ab Angelis ferri viderat atq; audierat, in altero Hugonẽ Abbatẽ Cluniacensem collocandũ, in altero Anselmũ Archiepiscopum Cantuariẽsem: cognouit ambos tũc simul vita ista defunctos, & in lectis veræ felicitatis requieuisse, de quibus dictũ est: Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. *Hugo Abbas.* *Anselmus Archiepiscopus.* *Psal. 149.*

ERASMO Episcopo Martyri, post ingentia pro Christo fortiter tolerata supplicia, visi sunt sancti Apostoli & Prophetæ coronam sibi de cœlo afferre. Qua visione delectatus, orauit vitæ huius finem, eoq; impetrato, spiritum exhalauit. Nunc itaque Martyrij gloria coronatus exultat, & in conspectu Dei Optimi Maximi clarus atque inclytus incedit, eorum vtens consortio, à quibus coronari, & ad cœlum vsque deduci meruit. *Sur. Tom. 1.* *Erasmus Martyr.*

In Dominici quoque Prædicatorum Patris obitu, ad quantam ipse migrasset beatitudinem, testatũ est duorum visione, Guualæ Præpositi Conuentus Brixiensis, & Rhaonis fratris. Alteri somnianti apparuit cœlum apertum, & Angeli Dominicũ eò de terra trãsferentes, & Iesus Christus multa cum iocunditate eundẽ suscipiẽs, ac susceptum Mariæ matris offerens amplexibus. Alter cùm Missam celebraret, sensibus corporis cõsopitis tãtùm, spiritu vigilãs, illum cum reuerendo quodam virorum comitatu ab vrbe Bononia processisse vidit, aurea corona micantiq; fulgore conspicuum, quẽ nondũ vita audierat defunctum. Quanti ergo esset apud te, Domine, Dominicus tuus, neminem latere voluisti. Quoniã præuenisti eum in benedictionibus *Dominicus.* *Psalm. 20.*

dulcedinis, posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. Cœlum illi sicut Protomartyri tuo Stephano patere fecisti, & sicuti Iohannem Apostolum tuum, ita & hunc seruum tuum Virgini matri Virginem commendasti, vt pariter ostenderes, quantum ipse meruisset & prædicandi officio, & proposito castitatis. *Sur. Tom.* 4.

Actu. 7.

Iohan. 19.

Franciscus.

FRANCISCI etiam Patris (à quo Minorum Ordo cœpit) vt vita, ita vitæ finis nobilis ac magnificus fuit. Quo expirãte, quidam fratrum animã eius in stellæ specie de ore eius emicuisse, cœlumque petijsse vidit: eâdem illa hora Minister Terræ laboris grauiter ægrotans, cùm iam deficiente spiritu & languescente lingua obmutuisset, repentè in vocé prorupit, dicens: Expecta me, pater, expecta me. Et interrogatus, patrem Franciscum se videre dixit, multa cum luce cœlum versus tendentem. Hoc dicto de corpore exijt, & verba re comprobauit, illũ continuò sequens qué cernere se aiebat: nunc cum illo simul cœlestibus fruitur diuitijs, quocum simul terrenas contempsit. Cæterùm Franciscus sicut hic multis humilior, ita illic clarior, Quod ne dubitaremus, in visu apparens, figurã stellæ fulgẽtis præ se tulit. Nam etsi alij quoq; Sancti stellis comparentur, stella tamen à stella differt in claritate, sic & ipse in glorię dono, Nec mirum, si illic proximus accedit Christo, qui hîc stigmata portauit Christi. *Bonauen. c.* 14.

1. *Corin.* 15.

Martinus Episcop.

MARTINI Episcopi vultus, cùm obijsset, splendidus apparuit, vt non mori eum, sed ad immortalitatem trãsire fidem cuiuis faceret. Angelici præterea cantus circa ipsum auditi. Eâdem hora Seuerinus Coloniensis Episcopus animam eius ab Angelis ad cœlum ferri vidit. Seuerus etiam Monachus ipsum in quiete conspexit, niueo tegumento, vultu rutilo, radiantibus oculis, librum manu gerentem, summa cœli petere. Et euigilãs audiuit eundem tunc decessisse. Ambrosio quoque Missam Mediolani celebranti, & in spiritu rapto visum est, se exequijs eius interesse, & cùm ad se redijsset, nuntiauit astantibus, Martinum Turonensem Præsulem obijsse. Tot itaq; testimonijs declarata est eius

est eius beatitudo, vt si pietatis iustitiæque opera quæ fecerat, latérent, beatus tamen crederetur. Rursum tanta eius probitas fama celebris fuit, vt si nulla in morte signa apparuissent, in Sanctorum tamen numero ab omnibus habendus esset. *Seuer. Sulp. in vita eius.*

NICOLAVM Myreæ Episcopum, adhuc infantem, vitæ æternæ prædestinatum esse, signis quibusdam miraculisque apparuit, sed præcipuè visione Sabatij Religiosi viri in secessu mentis abducti. Aiebat enim, se in cœlo vidisse diuersorium quoddam regio luxu instructum, auro gemmisq; fulgens. In quo & sedile erat, tam opere quàm materia inprimis insigne, atque ita coruscans, vt Solis radios vincere videretur. Audisse autem, ea Nicolao puero præparata, & in cœlesti reposita regno. Præscius quippe futuræ vitæ eius Deus, præmiũ ei decreuerat ante pugnã, coronam ante victoriam. *Ioan. Diacon.* *Nicolaus Episcopus.*

THOMÆ quoque Cantuariensi Archiepiscopo adhuc viuo, sedem contiguam sedibus Apostolorum à Deo concessam se vidisse dixit quidã, qui mortuus mox reuixerat. Inde dum Thomas pro iuribus Ecclesiæ sibi commissæ staret, ab impijs cęsus Martyrio coronatur, dumq; illi exequię à Clero agerentur, Angelorum accinentium vox audita testis beatitudinis eius fuit, fidemq; fecit, haud vana fuisse de illo visa hominis rediuiui, quæ Apostolis annumerandum significarant. *Sur. Tom. 6.* *Thomas Archiepiscopus.*

GREGORIO Pontifici Maximo (qui vnus ex colũnis est Ecclesiæ Christi) dum Missale Sacrificium offerret, & iuxta ritum ad plebem conuersus, Pax Domini sit semper vobiscum, diceret; Angelica vox cunctis audientibus respondit, Et cum spiritu tuo. Exinde mos inoleuit, vt Pontifici ea verba repetenti, nihil à Clero respondeatur, vt scilicet dignũ se exhibeat, cui Angeli respõdeant, non homines. Præstare enim cæteris vitæ sanctitate debet, qui præstat officij dignitate. Beatitudinis verò Gregorij hoc quoq; testimoniũ additur, ꝙ Petrus eius discipulꝰ pluries capite ipsius Spiritũ sanctũ in figura columbæ cõsedisse viderit. *Gregorius Papa.*

 Cumque

Cumque id prodidisset: Ne credite, inquit, nisi me nunc mori conspexeritis. Hac tanti veri assertione vsus est, vt inuidiam nonnullorum reprimeret, qui scripta Pontificis lacessentes, delenda, ignique tradenda censebant. Sciebat autem moriturum se, vt primum secretum illud vulgasset. Ipso igitur Petro sicut prædixerat moriente, expauefacti aduersarij, illum quem pauloantè petulāter mordere non dubitarant, venerari cœperunt, Sanctumq; ac beatum dicere. Itaque Gregorij beatitudinem, & qui sciebat, moriendo probauit, & qui liuebant, admirari compulsi sunt. *In vita Gre. lib. 4. c. 70.*

Ricarius Solitarius. Ricario Solitario sepulto, discipulus eius Sigobardus in spiritu raptus, vidit ipsum in aula quadā decoris & odoris incredibibilis considentem, splendoreque coruscum, ac per hæc visibilia beatitudinem inuisibilem ei obuenisse facilè intellexit, magisque mores magistri sui æmulari & effingere conatus est, quem tantam felicitatem consecutum fuisse minimè dubitauit. *Pet. de Natal.*

Torquatus Episcopus. In ciuitate Acitana ad tumulum Torquati Episcopi de eius natalitio, hoc est, Idibus Maijs, olea florē mittit, fructum facit ac maturat. Inde expressum oleum, cuiusque generis ægritudini efficax habetur. *Ado in Martyrol.*

Baudelius Martyr. Pari miraculo Remansi Galliarum vrbe secundùm sepulchrum Baudelij Martyris laurus fuit, cuius folijs contacti infirmi curabantur, & ab immundo spiritu vexati liberi fiebant. Quid per ista Dominus significare voluit, nisi animas eorū apud se habitare, de quorum sepulturis tanta procederet virtus?

Monachus quidam. Monachus quidam cùm mortem obijsset, à Mutio Abbate interrogatus, vellet ne ad vitam quam reliquerat redire? se cum Christo esse malle, respondit, nec amplius locutus est. Cum Christo igitur beatorum animæ sunt, non cum sopore, quo verius illi dormiunt, qui beatitudinem earum ad diem Iudicij differri somniant. *In vitis PP. fo. 11.*

Alexius pauper. ALEXIO Romę defuncto vox cęlestis insonuit: Quęrite virum qui oręt pro Roma. Ille sub pauperculi humilitate

tate latens, mundo ignotus erat, & monstrante cœlo patuit. Cur autem vt pro Roma oret, quæri iussus sit, qui iam mortuus erat, nisi quia post mortem melius viuere cœperat, digniorque esse, qui quod orasset, impetraret. Vir iustus igitur & post obitum orat, non pro se, quia beatus est, sed pro alijs qui nondum beati sunt. Siquidé quantò quis proximior Deo est, tantò citius quod orarit, exorat. Hinc nempe Ecclesiæ mos est, illos quos in Sanctorum catalogo redactos colit, vt pro se deprecentur precari. Ita nunc & Alexius ipse, vt oret pro nobis inuocatur, qui prius à nemine noscebatur. Sed quoniã soli Deo notus esse studuit, notus factus est omnibus, & id quidem post vitæ huius finem, quando multi, qui noti sunt, venire in obliuionem solent, & cum nomine pariter sepeliuntur. *Metaphrast.*

VICTOR Martyr persecutoris gladio cæditur, & cõtinuò vox de cœlo auditur: Vicisti Victor beate. Non propter illum hoc contigit, qui iam cum Deo erat, sed propter illos, qui fortasse tormentorũ quæ perpessus est, memores, beatũ esse dubitarent, nisi tam certo indicio verum didicissent. Quanta autẽ beatitudo ea sit, docet in Martyribus vitæ huius contemptus, intrepida suppliciorum toleratio, & nulla vnquam sæuiendi arte superata Christum cõfitentium firmitudo. Nihil quippe tam durũ est, vt durũ esse possit, dũ perẽne bonũ speratur, neq; quicquã tã dulce est, vt dulce esse queat, cum diuina suauitudo degustatur. *Victor Martyr.*

AGILVS Resbacensis Abbas cùm annos plurimos Deo seruisset, confidẽter precatus est, vt è vita decederet, & responso accepto, eiusce voti peracto biennio compotem se futurum, gaudere cœpit, vtpote qui tum demum veram vitam inchoaturus esset, cùm hác finisset. In obitu eius Ado monachus lætantium Angelorũ cantus audiuit. Duo præterea, alter febri laborans, alter dentium dolore vexatus, tactu corporis eius curati sunt. Si quis igitur visionum reuelationibus parum credit, experimento credat operis. Palàm est, beatas esse animas eorum, quorũ mortua corpora tanto adiumento viuis sunt. *Agilus Abbas.*

Sergius & Bacchus Martyres.

SERGIVS & Bacchus Martyres, carceris angustia cōstricti, beatæ vitæ spe gaudebāt. Et cùm prior Bacchus per tormenta consumptus animam exhalasset, Sergius relictū se querens, valde animo affligebatur, vbertimque flebat. Flēti noctu Bacchus apparuit, visu iocūdus, luce decorus, gémea corona insignis. Tum ne lugeret, iussit. Mox enim fore, vt ipse quoque pœnis conficiatur, sibique iungatur. Non immeritò igitur Sergio supplicij dilatio supplicium erat, si post supplicia ad tantā gloriā Bacchus peruenerat.

Mercurius Martyr.

MERCVRII Martyris apud Cæsareā passi corpus capite truncum splendore fulsit, odore fragrauit, quo miraculo plurimi ad Christianam credulitatem conuersi sunt; iam certi, animam eius cœlesti perfrui beatitudine, in cuius cadauere contra aliorum cadauerum naturam, & lux pro pallore erat, & odor pro fœtore. *Pet. de Natal.*

Marcellus Tudertinus.

MARCELLVS Tudertinę vrbis non ignobilis ciuis, magis tamen animi probitate notus (vt in Dialogo Beati Gregorij relatum legimus) cùm mortuus iaceret, à Fortunato Episcopo ad vitam reuocatus est. At verò non dissimulauit, hoc se oppidò quàm ægrè ferre, quòd diceret, ad quietis beatæ loca iam se perductū fuisse, cum ad corpus redire iussus est, annuente Domino precibus Fortunati. Vixit itaque iterum moriturus, ita tamen, vt beatitudinis præmia quæ acceperat auxisse potius credatur, quàm minuisse, adeo se ipso melior euasit, dum intermissa amittere timet. *Greg. Dial. lib.* 1. *c.* 10.

Vrsinus Presbyter.

VRSINVS Nursiæ Presbyter, castus ac sanctus, dum animam ageret, lætus exclamauit, gratias agens ijs, quos ad se venisse solus cernebat. Et quærentibus qui ei assidebant, qui essent illi quorum aduentu tantopere gauderet: Nunquid non videtis, inquit, Petrū & Paulum Apostolos hic adesse, & euocare me? Mox ad eos quos tantùm ipse videbat, conuersus dum repeteret: Venio, venio, ecce venio; cum ijsdem abiens, corpus exanime reliquit. O felix animula, quæ nec mortis dolorem sensit, dum conspectu Sanctorum lætatur, nec de futura salute dubitauit, dum à

Sanctis

Sanctis vt secum veniret inuitatur. *Ibid lib.4.c.11.*

De Probo quoq; Reatino Episcopo memoriæ proditū est, quòd cum ex languore mox se decessurū cognouisset, omnibus qui ei assidere solebāt tunc fortè summotis, præter vnum puerum, vidit ad se intrantes Iuuenalē & Eleutherium Martyres, quorum aduentu puer conterritus, & repētino fulgore stupefactus, vbi qui essent didicit, fugiēs prorupit è cubiculo, familiā clamore concitat, ad locū vbi Episcopus iacebat concurrunt, neminem inueniūt, præter corpus eius iam exanime. Quo quidē relicto, ipse cū illis abierat, quorū domiciliū in cœlo, nō in terra erat. *Ibi.c.12.* *Probus Episcopus.*

SERVVLVS paralyticus moriens, homines circa se psallentes silere iussit, quoniā Angelos audire cœpit. Et cùm ad cœlestem cantum, quem sentire solus poterat, oculos, aures, animumque intendisset, corporis vinculis solutus, abijt. Tam autē suauis odor à corpore iam extincto exhalauit, vt nemini dubiū esset, quin eius animam cantus illi, quos ipse audierat, egredientem suscepissent, & in beatorū sedibus collocassent. *Ibid.c.14. & Hom.15.in Euang.* *Seruulus mendicus.*

Duo Valentij Abbatis discipuli in Valeria Prouincia à Longobardis ad arborem laqueo suspensi, necatique, vespere diei illius psallere auditi sunt, ita vt carnifices ipsi, qui eos interemerant, attoniti terrerentur. Quid hoc est, nisi vt credamus, eos qui Deo seruiunt, tunc demum feliciter ac beatè viuere incipere, cum contingit mori. *Ibid.c.21.* *Duo à Longobardis suspensi.*

Neque hoc omnino prætermittendū, quod beato Gregorio testante verum fuisse non ambigitur. Quidam religiosæ vitæ vir moriens, Ionam & Iezechielem & Danielem Prophetas vidit, visos cognouit, cognitos salutauit, & dum reuerentiæ illis, quos nemo alius cernebat, cùm multi adessent, officium exhibet, mortem oppetijt. Si hic corpore adhuc grauatus eos, quos nunquam viderat, statim cognouit; quātò clarior certiorq; erit notitia illorum, qui vel modò sarcina carnis deposita ad cœlum euolant, vel postea cum eadem carne beatificata, illuc ascensuri sunt? *Ibid.c.34.* *Quidam vir.*

Tantę

Femina.

Tantæ beatitudinis magnitudo non minus in fœminis illis conspici considerarique potest, quæ ipsam non solùm feliciter, sed etiã manifestò assecutæ sunt. Mariam Magdalenam cùm in solitudine vitam ageret, solitarius quidam Presbyter ab Angelis in cœlum tolli, & iterum loco suo restitui vidit. Ab ipsa deinde quid hoc esset curiosè sciscitatus, didicit, triginta iam annos eam non alio cibo sustentatam, præterquàm cœlestium gaudiorũ cõtẽplatione: beatis, quemadmodum ipse conspexerat, spiritibus eò se perducentibus ac reducentibus, & iam finem vitæ huius facturam, vt vitam illam inchoet, quæ nullo concluditur fine, nulla carpitur molestia, nullo indiget bono. O quanta hęc diuinę dilectionis gratia, id mortali corpore cõcedere, quod concedi solet immortali, vt tandiu sine alimento viuat, & terrenum adhuc in tam sublime feratur! Sed cur tandem solutam animam Deo reddidit? ne scilicet animæ perpetuæ beatitudini impedimento esset, cuius alternam aliquatenus non impedierat. *Metaphr.*

Maria Magdalena.

MARGARITÆ Virginis capiti, dum ipsa grauibus afficeretur pœnis, nec interim cessaret confiteri Christum, cunctis qui aderant cernentibus, columba de cœlo aduolans, auream corollã imposuit. Eò miraculo quatuor millia hominum relictis idolis Christum colere cœpère, nec timuerunt capitis subire discrimen, dum diuinitus coronari concupiscunt. Haudquaquam sic præsentem vitam despicerent, nisi meliorem certissimè expectarent. *Idem.*

Margarita Virgo.

DOROTHEA Virgo & Martyr, ad Paradisum Sponsi sui Christi se per tormenta peruenisse probauit, brumæ tempore missis rosis Theophilo scribæ. Quam rem ille impensius considerans, cùm prius Christianorum religionem irrideret, sequi cœpit, ita vt gratanter & ipse iugulum gladio submitteret, nihil iam ambiguus de beatitudine adipiscenda, quam tali argumento in Christo tantùm esse didicerat. Pręferẽs igitur huius vitę voluptatibus cœlestes rosas, vltrò martyriũ adijt, & illarũ odore decoreq; captus mori optauit. *Euseb. Hist. Eccl. lib. 8. c. 6.*

Dorothea Virgo.

EVLA-

EVLALIAE Virginis post multa torméta capite cæsæ, anima sub columbę volantis figura visa est cœlum petere, & nubibus condi; vt palam esset, Martyrum animas carnis nexu expeditas, illò protinus tendere, quò ipse præcessit, pro cuius amore torqueri, vri, occidiq; gauderét. *Prudent.* *Eulalia Virgo.*

PRISCA Virgo dum Christum confitens torqueretur, luce de cœlo lapsa circunfunditur, cum Sanctis in carcere sibi apparentibus psallit, carceris pedor in odoré suauissimum vertitur, ipsa ab Angelis in Throno diuini fulgoris gloriosè collocatur. Si tanta illi inter torméta affuit beatitudo, quantam exhaustis iam tormentis, consummatoq; agone secutam credimus? Neq; enim æqua esse debet merces pugnãtis adhuc, & post pugnam iam victricis: illic auxilium petitur, hic triumphus debetur. *Prisca Virgo.*

SEPTEM mulierum, quæ cum Beato Blasio Episcopo ad Sebasten martyrium passæ sunt, cùm capite cæderétur, animas virginali forma à corporibus egredi viderunt, cœlumque versus ferri, candidas admodum, & corollis circa capita fulgentibus decoras: & hoc ipsi sicarij testabantur, à quibus interemptæ sunt. Nunquid non satis verum putabitur, quod ne inimici quidem negare potuerunt, eas videlicet statim post necem, beatitudinis æternæ fructum percepisse? *Metaphrast.* *Septem mulieres Martyres.*

AGATHA Virgo & Martyr, per Apostolum à vulneribus curatur, & peracto agonis cursu cùm mortua efferretur, Angeli sub visibili specie exequias celebrant, & literis in marmore incisis, beatitudinis eius testimonia relinquunt: Mentem sanctam, spontaneam, honorem Deo, & patriæ liberationem. Quis dubitat, quin ab ijs ad Spõsi vsque thalamum, perennesque nuptias euecta sit, quorum tanto obsequio in morte meruit honorari? At cur Apostolorum cõsortio non dignã dixerimus, ad quam sanandam Petrus de cœlo ad terras descendere iussus sit? *Sur. Tom. 1.* *Agatha Virgo.*

AGNES Virgo post Martyrium parentibus ad sepulturam suam excubantibus ac lugétibus, gloriosa apparuit cum splendido elegantique Virginum comitatu, aureis armil- *Agnes Virgo.*

armillis, candiduloque amictu multum fulgens, & Agnum niue albiore dextera baiulans. Tum represso parumper gradu, parentes ipsos dulciter admonuit, ne se velut mortuã flerẽt, sed potius cum Christo beatè viuenti congratularentur. A Sanctarum, inquit, Virginũ quas videtis recepta collegio, ei in cœlo iuncta sum, quem in terra posita toto corde dilexi. Meritò igitur non solùm Martyrij eius diem festum agit Ecclesia, sed etiam eum quo se talem ostendit, celebrem habet. In martyrio, quæ passa sit, recoluntur; hic autem, ad quantam beatitudinem post passionem peruenerit, commemoratur. *Ambros. Ser. 90.*

Cæcilia Virgo.

CÆCILIA Virgo Angelorum visione fruens, rosarum liliorumque media hyeme vernantium odoramẽtis, quæ sibi de Paradiso allata fuerant, Valerianum & Tiburtium conuertit; tam suauiter illa redolebãt, vt illi repentè contempto simulacrorum cultu Christum sequerentur, qui sibi seruientes talibus iam impertiret donis, indeque coronari cupientes, libẽter ad Martyrium perrexêre. Ipsa quoque nullis auerti à Christo supplicijs potuit, quoniam certa erat eius consortio se in cœlo vsuram, cuius Angelos videre meruerat in terra. *Ado in Martyrol.*

Catharina Virgo.

CATHARINAM Virginem, cùm post tormẽta capite truncanda esset, orantem vox de cœlo consolata est, quæ diceret, preces suas exauditas esse, & iã aperto cœli aditu à Domino aduentum suũ expectari. Itaque læta & hilaris, ceruicem gladio subiecit persecutoris. Desecto autẽ collo, lac pro sanguine exilijt, corpus ab Angelis ad montem Sinai delatum est. Talis itaque honor corpori exhibitus testatur, quanto magis in cœlo spiritus eius honoretur. Colligamus cuncta simul, & summatim perpendamus, quali beatitudinis gloria in illius ineffabilis Maiestatis cõspectu, Sanctorumq; omniũ Virgo ista repleatur, cui in cõspectu hominũ tot mira cõtigerũt: vox de cœlo blãdiens, lac pro cruore manans, Angeli corpus transferẽtes. *Meta.*

Theodora Theodorus dicta.

THEODORA Alexandrina, quę sexu dissimulato inter Monachos persanctè vixit, cùm decessisset, Abbati in

quiete

quiete apparuit cum quadam nuptiali pompa, Sanctarum exultantium agmine eam circumuallante, ipsa in medio gemmis auroq; coruscans. Tunc se illã esse cõfessa est, quæ Theodorus Monachus diceretur, mas credita. Mox deinde experrectus, vt sibimet redditus Abbas, continuò cellam eius adijt, & defunctam esse reperit, & fœminam fuisse cognouit. Deniq; constantiã mulieris inter viros tam diu tam integrè versatę miratus, beatitudinem quoque palam prædicare cœpit, atq; in quali eam gloria exaltatã cõspexerit, vltrò prodere. Gloriosa quidẽ sunt, quæ de illa vidit, sed multò gloriosiora sunt, q̃ videre nõ potuit. *In vi. PP.*

Apud Alexandriam Paulus Antonij Abbatis discipulus, in spiritu ad cœlum vsque pertractus, vidit thalamum quendam miro ornatu excultum, lateque fulgentem, & Antonio paratum putabat, donec audiuit, Thaidi meretrici illum seruari. Ex quo cognitum est, ei mulieri peccata per pœnitẽtiam dimissa esse, & cœlestẽ beatitudinẽ condonatã, dicente Domino: Pœnitentiam agite, & appropinquabit regnum cœlorum. *Ibid.* *Thais meretrix conuersa.* *Mat. 3.* *Ibid. 4.*

SCHOLASTICÆ Virginis animã frater eius Benedictus Abbas in columbæ forma ad cœlos euolantem vidit. Cognitoque quòd obijsset, corpus illius ad monasteriũ suum deferendum curauit, & in sepulchro quod sibi parauerat, condidit, vt iunctis ossibus in terra cubarent, qui animis iungendi erant in Paradiso, parique vitæ merito pari beatitudine fruituri. *Greg. Dial. lib. 2. c. 34.* *Scholastica Virgo.*

Thebaidis monasterij Abbatissa Euphraxiam Viduam propediem vita decessuram intellexit, cum Antigonũ eius virum in cœlesti beatitudine constitutum per somnium vidisset, ac supplicantem, vt ipsa iam de terris euocata sibi in coelo copularetur. Somnij fidem probauit euentus, & Euphraxia (sicut prędictum fuerat) breui defuncta, ad eandem beatitudinem ascẽdit, ad quam præcesserat maritus. Euphraxiæ quoq; eius Deo dicatæ Virginis eadem Abbatissa obitũ prædixit, deinde Præpositę eius Iuliæ, postremò suũ, neq; secus quàm prædixerat euenit. In vno cõditorio *Euphraxia Vidua.*

tres

tres positæ vna beatitudine gaudet in Paradiso. Quoniam ideo in proximo secum hinc migraturas Abbatissa præcognouit, quòd quanta ipsis parabantur præmia, antè supra cœlum in spiritu rapta vidit. *In vitis PP.*

Gertrudis Virgo. GERTRVDIS Virgo Nigellani Monasterij qua die obijt, Abbatissæ Treuerensis monasterij ante Altare orãti apparuit, seque ad Sponsum suum ire dixit, cœlesti gloria fruituram. Alio quoq; miraculo beatam esse patuit. Cùm monasterium arderet, supra tectum visa est candenti velo flammas premens, restinctoq; statim incendio, cùm totum ædificium consumptum iri timeretur, nihil damni illatum fuit, igne Virginis imperio cedente, quia illi iuncta erat, cuius voluntati subiecta sunt vniuersa.

Edeltrudis Virgo. EDELTRVDIS Virginis corpus, cùm post sextum decimum obitus sui annum ad aliud sepulchrum transponeretur, integrum inuentum est, ineffabilique odore fragrans, quinetiam (quod multò mirabilius est) in vocem prorupit, dicens: Sit gloria nomini Domini. Ex quo apparet, quanta sit animæ eius cum Deo viuentis beatitudo, cuius mortuum etiam corpusculum Deo laudes gratesq; ageret. Præterea tactu eius multi, qui morbo affectæ fuerant, protinus conualuerunt. Et si cadauera sanctarum animarum sic separata sanctitatis earum sentiant virtutem, quantę virtutis futura sunt, cum illis iterum fuerint copulata? *Bed. Hist. Angl. lib. 4. c. 19.*

Galla Romana. GALLÆ Romanæ Christi ancillæ ægrotanti, Gregorius autor est, Apostolum Petrum apparuisse, atque illam vt secum veniret inuitasse, eò quòd peccata sua dimissa essent. Hanc visionẽ cùm alijs ipse retulisset, corpore exuta cum illo vtique abijt, cui claues datæ sunt regni cœlorũ. Illum igitur beatitudinis locum ascendit, cuius ianitor est qui inuitauit, hic iacentẽ vocauit, hic venienti aperuit. *Greg. Dial. lib. 4. c. 13.*

Romula Virgo. ROMVLÆ quoq; Virginis beatitudo, ex eo planè percipi potest, quòd paralysi dissoluta, cùm ad vitæ finem peruenisset, luce repente circunfusa est. Cuius lucis fulgore atto-

attoniti qui ei assidebāt, & expauefacti, magis etiā timuerunt, cùm mox cōuenientis illuc turbæ strepitum persensissent, & neminē viderent. Represso deinde ambulantium fragore, successit suauitas odoris, qui ibidem tandiu permansit, donec Romula spiritum tradidit. Tunc etiam ante ostium cellulæ eius psallentium cantus auditus. Haud dubium quin ideo, vt palàm fieret, dignā fuisse animā illam, quam hinc abeuntem Angeli exultantes comitarentur, & cum tripudio ad cœlum perferrent, atque in illo æterni Sponsi thalamo feliciter collocarent. *Ibid.c.15.*

HANC Angeli comitati sunt, Trasillæ verò Virginis Beati Pontificis Gregorij amitæ animam, ipse Angelorum Rex & Dominus Iesus Christus. Huic primùm in visu apparuit Felix Pontifex, & perpetuæ lucis illi sedem ostendens: Veni, inquit, & fruere consessu hoc beatorum. Mox ipsa febris morbo affecta, & iam animam agens, vidit ad se venientem Iesum, & eis qui aderant, vt assurgerent iussit, eò quòd aduenisset Dominus. Tum ad visionem quam sola cernebat, mentem oculosque dirigens expirauit, atq; illico odor suauissimus nares omnium occupans, nemini dubium reliquit, quin verè ibi Dominus ipse affuerit. Sed quis dicere potest, quāta is Trasillam felicitate beatificarit in cœlo, qui ad consolandum descendere dignatus est in terram? *Ibid.c.16. & Hom.38. in Euang.* *Trasilla Virgo.*

DE MVSA puellula idem autor Gregorius tradit, ei per visionem nocturnam Dei Genitricem Mariam cum Virginum choro apparuisse, atque iniunxisse, vti risu iocisque, & omni vanitate abstineret. Futurum enim, vt post trigesimū diē suo suarumq; virginum consortio gauderet. Tota itaq; immutata est, tātoq; promisso illecta nihil egit, ob quod eo indigna videri posset. Inde morbo implicita, & tandem die qui prædictus fuerat imminente, eadem visione iterum consolata, quasi vocāti se respondere cœpit: Venio, Domina, venio. Sub ijs verbis efflauit spiritū, ipsam cœli Reginam Virginesque eius ad cœlum præeuntes, tam exultanter secuta, quàm feliciter. Neque enim de beatitu- *Musa Virgo.*

dinis possessione mox capienda dubitabat, cuius pollicitationem ex ore ipsius, cui concessum est vt dare possit, acceperat. *Ibid.c.17.*

Exhortatio. His & huiuscemodi exemplis (vt antè diximus) edocemur, quanta sit illa inuisibilis & incomprehensibilis nobis Sanctorum felicitas, cùm tam mira sint, quæ de ipsis mortales oculi videre potuerunt. Gaudeamus igitur, quia maius est bonum illud, quàm vt quis (donec carnis huius *1. Corin. 2.* pōdere premitur) aut cernere possit, aut dicere, aut etiam cogitare. Gaudeamus, inquam, quia tam ingens immensumq; bonum promissum est nobis ab ipso qui veritas est, *1. Pet. 2.* ab ipso qui neminē fallit, & in cuius ore non est inuentus dolus neque mendacium. Erimus ineffabilis beatitatis perpetui possessores, modò breuis vitæ huius cursum post illum qui via est dirigamus, post illum qui lux est pietatis iustitiæque, passibus ambulemus. Hic magister noster, hic dux, hic Dominus, hic omnium sequentium se Saluator est. Quomodo autem eum sequi oporteat, & ipse docuit, & Sanctorum suorum egregia præclaraque exempla, quibus totum opus istud contextum est, satis nos abundeque instruxerunt. Horum itaque dum licet, dum res tempusq; suppetit, vestigijs insistamus, vt vbi illi sunt, & ipsi simus. Non declinemus neque ad dexteram, neque ad sinistram, non pes titubet, non mens vacillet: constanti fide, spe fir- *Sapien. 5.* ma, forti magnoq; animo viam salutis ingrediamur. Modicum laborabimus, multū metemus. Accipiemus enim (sicuti scriptum est) regnum decoris, & diadema speciei *Isaia. 6.* de manu Domini Dei nostri. Ipse dextera sua teget nos, & in brachio sancto suo defendet nos. Ipse ponet cōsolationem lugentibus Sion, dabit coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Ipse *Idem. 66.* sustollet nos super altitudines terræ, in hæreditatem inæstimabilium diuitiarum, regnique cœlestis. Ibi erit (vt Isaias ait) mensis ex mense, Sabbatum ex Sabbato, nullus deniq; finis, nulla vnquam decessio erit gloriæ Beatorum. Non cesset igitur manus nostra operando, lingua orando, oculi

vigilando, mens contemplando, corpus abstinendo. Contemnamus opes, renuntiemus voluptatibus, paruipendamus honores, nihil terrenum concupiscamus, nihil nisi quod naturæ necessitas exigit, habeamus. Non efferamur prosperis, nec frangamur aduersis. Irrisorũ cauillationes, inuidorum morsus, maleuolorum odia, superborum contumelias, indignantium minas, furentium verbera, omnisque generis offensas atq; iniurias æquo animo toleremus: diligẽdo quidem illos, qui nobis infesti sunt; & pro persecutoribus nostris deprecando, nec malum pro malo, sed potius bonum reddendo. Paruus breuisque omnis labor est, si proposita nobis mercedis immensitas æternitasque pensetur.

NVNC, quoniam tandem ad instituti operis finem peruentum est, & sexto iam peracto volumine Sabbatum instat quiescendi, tibi cœli terræq; Conditor ac Moderator Deus, gratias ago, manipulos offerens de plenioribus Ecclesiastici agri spicis variè cõfertos, vt quos tuis auspicijs tuoq; auxilio collegerim, tuo etiam nomini consecrentur. Tu da, vt horum semina in terra cordis nostri sata cœlestis gratiæ hymbre irrigentur, & fructum faciant, in tuis horreis recondendum. Da, vt Sanctorum tuorum (quos passim commemorauimus) vestigia obseruantes, post vitæ huius miseriam ad illas veræ felicitatis perducamur mansiones, in quibus ipsos accipere dignatus es, & cum ijsdem Angelorum tuorum iuncti choris, tuoq; conspectu beatificati, in te gloriantes, in te exultantes, te vnum in Trinitate, & trinum in Vnitate adorantes, visibilibus inuisibilibusque perfruamur bonis æuoque sempiterno. *Peroratio.*

AMEN.

Hic Liber Exemplorum digniſ-
ſimus eſt qui recudatur, 1573.
Cal. Iulijs.

*Io. Molanus, Apoſtolicus & Regius
Librorum Cenſor.*

ANTVERPIÆ,
Typis Gerardi Smits.

